This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

B c 7 318

600068816Z

Hr. 578

Henry Thomas Buckle.

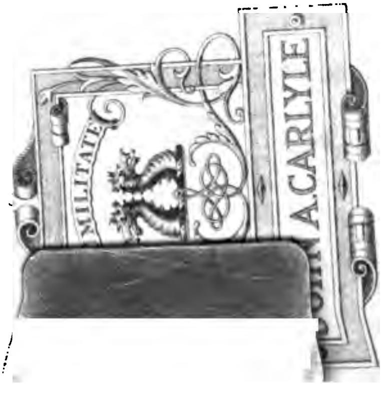

respecting the different classes in Denmark in 11th century

See Rev. de Censura Literaria vol: III. pp. 200-208. Dec 1807.

Danmarks Historie
i Hedenold

af

N. M. Petersen,
Registrator i det Kongelige Geheimearkiv.

Første Del.

Sagnhistorie.

Dum vita manet, studeamus honeste posse mori.
Biarkemaalet hos Saxe.

BIBLIOTHECA
JUN 1880
BODLEIANA

Kjøbenhavn, 1834.
Forlagt af J. H. Schubothes Boghandling.
Trykt hos P. N. Jørgensen. Pilestræde Nr. 110.

246. f. 253.

Forerindring.

Det er en skjøn Ting, naar en alvorlig Stræben nærmer sig sit Maal; uden Bevægelse kan jeg derfor ikke forlade nærværende Begyndelse til et Skrift, der i mange Tider var mit Livs Higen og Tragten. For syv Aar siden, da jeg havde Valget imellem et sorgløst Liv paa Landet og Opholdet i Hovedstaden med de Savn og Ydmygelser, som ikke vilde udeblive, valgte jeg det sidste, for at kunne skrive det danske Folks og den islandske Fristats Historie, Arbejder, som paa intet andet Sted i Danmark kunde udføres. Men næppe bleve Enkelthederne i disse Arbejder mig ret klare, førend jeg indsaae, at hvad dertil var udarbejdet og samlet maatte lægges tilside, og at der maatte begyndes aldeles forfra. Kun igjennem Sproget og Jordbeskrivelsen gaar Vejen til grundig historisk Kundskab. Skjønt jeg derfor aldrig tabte mit egentlige Maal af Sigte, og ved alt hvad der samledes idelig havde det

for Øje, saa maatte der dog først og fornemmelig lægges Vind paa Sproget og Geografien; ved Omstændighederne bleve disse Studier endog vidtløftigere, end det fra først af var min Hensigt; andre Arbejder kom til, hvoriblandt jeg især nævner 5 Bind Oversættelser af islandske Sagaer (Oldnordiske Sagaers 4 — 8 Bind), ikke som om disse Arbejder i sig selv ere betydelige, men fordi jeg derved fik Sagasproget endnu mere i min Magt. Med Forberedelsen til Danmarks Historie i Almindelighed og Bearbejdelse af samme i Hedenold i Særdelesheed randt saaledes syv Aar. I Tidens Løb blev, for omtrent at betjene mig af en anden Forfatters Ord i en lignende Stilling (Luden i Geschichte des deutschen Volks), i Tidens Løb blev Forsættet ofte vaklende; jo mere Kundskaben voxte, næsten desto mere tabtes Modet; jeg stred og kæmpede med Tanken; jeg viste den fra mig som en ond Aand. Der hjalp intet, den var fix. Tit og ofte vendte den under Livets Mismod tilbage, den havde altid Trøst i sit Følge, jeg hilste den med Kjærlighed, modtog den som en dyrebar Ven, og betragtede den med inderlig Glæde. Gjerne biede jeg endnu med Udgivelsen i andre syv Aar; men Vejen er lang og Livet kort; og uden at begynde, føler jeg, vil Oldtidens

Dunkelhed bestandig holde mig tilbage i sit Halvmørke; længe nok har jeg famlet deri, og længes efter at komme over i lysere Egne. Maaskee det kan interessere en og anden Læser at betragte Gangen i min literære Virksomhed; for dem hensatte jeg disse Linier; for andre ere de naturligvis ikke skrevne.

Det var umuligt at begynde Danmarks Historie uden med Sagnhistorien, men det var næsten ligesaa umuligt at komme over denne. Vanskeligheden vil erkjendes af enhver, som vil gjøre Forsøget; naar Grundtvig, den største aandelige Kæmpe i Danmark, har udtalt den samme Fornemmelse (Nordens Mythologi, 1832, S. 137), naar han ingen Danmarks Historie har skrevet, „blot fordi", siger han, „jeg ikke vidste hvad jeg skulde gjøre ved Oldsagnene, som jeg ikke nænte at udelade, ikke maatte forkvakle, og ej vidste at behandle;" hvad skulle vi andre da sige? Vanskeligheden maatte imidlertid overvindes; tre Veje stode aabne: enten troskyldig at fortælle Sagnene, som om alt deri var saa og kunde ikke være anderledes; eller at omforme dem med Vilkaarlighed, og efter Gjætning antage Sammenhæng der, hvor der ingen er; eller at fortælle Sagnene med al deres Ejendommelighed efter de bedste Kilder, og at

anmærke deres rimelige Oprindelse og Sammenhæng. Den første Vej kunde jeg ikke gaa, da jeg ikke vilde fortælle Æventyr for Børn; ad den anden kunde jeg have fulgt Suhm, men hans System har vel Sammenhæng nok i sig selv, næsten ingen med de Kilder af hvilke det er taget, og noget bedre vidste jeg ikke at sætte isteden; den tredie stod da kun tilbage. Det var tungt nok, at den barnlige Tro paa den historiske Sandhed, naar den betraadtes, ofte maatte forstyrres, men Betragtningen af det Oldtidens-Liv, som rørte sig i Sagnet, og den poetiske Sandhed, som overalt fremtraadte i Klarhed, selv naar den historiske Sandhed blegnede, maatte dog være en værdig Beskjæftigelse for den tænkende Aand.

Om Stoffets Behandling kunde der ikke vel være nogen Tvivl; den maatte være saa livfuld, men tillige saa tro, saa grundig, som muligt; Hensigten var ikke at more, men at oplyse, at give et rent Billede af Stoffet, som det var, hverken mere eller mindre. Ved Fortællingen selv angaves derfor Kilderne; men nyere Forfatteres Meninger og andre Oplysninger, der, om muligt, kunde tjene til at give den Studerende, som maatte ønske selv at trænge dybere ind i Undersøgelserne, en

begyndende Ledetraad, kunde mest passende tilføjes i Slutningsanmærkninger; disse maatte være korte, og jeg frygter for, hvor saa meget var at vælge imellem, ikke altid at have truffet det rette Valg. Af de gamle Digte maatte ogsaa de mest indgribende efter deres Hovedindhold optages, da Stoffets Omfang ikke tillod at optage dem alle; ved deres Behandling kom det især an paa, ikke i et moderne Sprog at udtvære de af Saxe noksom udtværede gamle danske Sange, men at forsøge paa, at føre dem tilbage til Oldtidens simple og kraftige Korthed. At give dem i mange og lange Rim var let; at gjengive dem Oldtidens Præg, som de ganske havde tabt, uden at de derved blive uforstaaelige, var, hvor rigtig end Ideen monne være, et i Udførelsen saa voveligt Forsøg, at det vel fortjener en mild Bedømmelse.

Behandlingen af den følgende Tids Historie er ulige lettere; den vil gaa ud paa at meddele en af selve Kilderne hentet Fremstilling af det Mærkværdigste og Videværdigste, jeg har seet i disse. Den vil være udførlig og omfattende, uden hvilket ingen klar Skildring af Folkets Skjæbne og Tænkemaade kan gives; det Tørre i Historien skal ikke forbigaas,

hvor det tjener til at kaste Lys paa det Hele; det Livelige skal fremstilles med det Liv, i hvilket det aander, men uden Tilsætning eller Udsmykkelse; eller kort, det er mit Ønske, at dette Skrift maa blive saa brugtbart for Videnskabsmanden, saa belærende for den tænkende Læser i Almindelighed, som muligt. Historie skrives kun for dem, som ikke have Lyst eller Lejlighed til at ransage Kilderne selv; af disse kan man lære langt mere, end af nogen nyere historisk Behandling; men er denne ikke ganske uden Værd, saa aabner den ogsaa Vejen til Betragtninger, der ligge skjulte som i en Brønd i Kilderne selv, og af hvilke de maa frembrages fra Dybet for at blive Menneskene til Vederkvægelse. Dette gjør Historiens Studium til et evigt Studium, til en bestandig rislende Kilde for Folkets Oplysning og fremskridende Dannelse. Derfor maa man ønske, at stedse flere og flere ville behandle den, naar de kun behandle den med Flid og med Alvor.

For det første maatte jeg udelt henvende min Opmærksomhed paa Oldtiden; uden nøje Kundskab om denne vilde det være Daarskab at tænke paa at skrive Danmarks Historie i Middelalderen, hvis Institutioner ere grundede paa Hedenolds;

ligesom at skrive den nyere Tids Historie, uden begge de foregaaende. Hedenold agter jeg da at behandle i tre Dele: Paa Sagnhistorien, som sluttes i næste Hæfte, følger Hedenskabets og Kristendommens Kamp i Danmark eller Danmarks Historie fra Regner Lodbrogs til Svend Tveskjægs Død; det er, om jeg saa maa kalde det, en historisk Hakon Jarl; efter Kongestammens Begivenheder vises Kristendommens gradvise Fremgang og den Modstand, som den bekæmper og overvinder; men den gamle Kæmpeaand lader sig ikke let kue, den aabenbarer sig i en Række af vilde Toge, og hendør først under stærke Krampetrækninger; det Store i den dør ikke, det forener sig med et nyt, et mildere Element, men Aanden er endnu den samme, og den gaar igjen i Middelalderen. Man har hidtil savnet en Overfigt af det danske Folks Forfatning og Kultur i Hedenold, af dets politiske, religiøse og huslige Tilstand; denne afhandles i tredie Del; dette Æmne betragter jeg med en særegen Forkjærlighed; det er lige interessant, at see Kongen ved sit Hof og at besøge Odelsbonden i sin Stue, at see Kæmpen forfærdige sine Vaaben og Skibet udfolde sine Sejl, at betragte Præsten under Ofringen og at undersøge Almuens religiøse Forestillinger, at følge Fostbroderen i Døden og at læse Runen paa

Danmarks Historie

i

Hedenold.

mindste senere modtagne fra Syden: Ogsaa Snorre (Ynglingas. Kap. 1) taler om hine Bjerge, der ligge udenfor alle beboede Steder, og fra hvilke Floden Tanais (Don) løber igjennem det store Svithjod (Skythien) til det sorte Hav; han har saaledes ligefrem optaget de sydlige Efterretninger om de riphæiske Bjerge, uden at ændse, at til disse ubeboede Steder hørte selve det Norden, hvis Historie han for en Del agtede at skrive. Efter et andet nordisk Sagn (Hervarars. Kap. 1) satte man udenfor de bekjendte Lande en Strækning kaldet Udødelighedens Land (Odáinsakr), hvis Indbyggere levede mange Menneskealdere, og beherskedes af vise Konger, hvilket ligefrem minder om hine nysnævnte Makrobier; selv til det Træk, at Hyperboræerne, mætte af Livet, styrtede sig fra en Klippe i Havet, have vore fabelagtige Sagaer noget Tilsvarende; et saadant Fjeld, kaldet Gillingshamar, med en derved liggende overordentlig høj Familieklippe (ætternisstapi), hvor de udlevede Gamle døde uden al Sot og fore til Valhal, omtales som liggende i Vestergøtland (Gautrekss. Kap. 1).

Efterhaanden vege Sydboernes Fabler for klarere geografiske Forestillinger, men den langsomme Maade og den Vej, paa hvilken de erhvervedes, maatte endnu i lang Tid gjøre dem upaalidelige, især naar de vedkom det fjærne Norden. Medens man nogenlunde kjendte Middelhavets Kyster, det vestlige Evropa, ja endog Britannien, og paa den anden Side imod Nordost ved Rejser, Krige og Kolonier blev bekjendt med adskillige Folkeslag ved det sorte Hav, laa Norden selv endnu indhyllet i Mørke. Man maatte derfor næsten uund-

gaaelig tage fejl af den virkelige Udstrækning, forrykke det bekjendte, forkorte det ubekjendte. Da hele den nordlige Kyst af Evropa og Asien var ubekjendt, saa bøjede man i Tankerne den vestlige bekjendte Del opad imod Nord, og lod den lange ubekjendte Strækning altfor hurtig forene sig med de bekjendte Lande imod Østen; Stedernes Brede angaves for kort, Længden ansattes for østlig. Man antog saaledes, at Albion eller Britannien strakte sig imod Østen indtil Midten af Germanien, og lagde atter det vestligste bekjendte Land, Irland, nordenfor Britannien; Nordsø og Østersø betragtedes uden Hensyn til det lidet bekjendte Jylland eller de danske Øer, som eet Ocean, det nordlige; og dette nordlige Ocean, hvis østlige Del ogsaa kaldtes det skythiske, tænkte man sig atter forbundet med det kaspiske Hav, hvorfra Nordoceanet strakte sig til Indien, det yderst bekjendte Land imod Østen. Søndenfor dette Hav boede paa Evropas Fastland Germaner (omtrent i nuværende Tyskland), Sarmater (i Polen) og Skyther (i det sydlige Rusland). Naar man da efterhaanden hørte om Lande, der skulde ligge nordenfor dette Ocean, maatte man tænke sig dem som Øer i samme. Men vare Forestillingerne saa utydelige, kunde man ikke nøjagtig adskille Ishavet og Østersøen, denne og det kaspiske Hav, saa er det ogsaa saare naturligt, at de Folkeslag, der omtales i Norden, ikke efter deres Bopæle nøjagtig kunde affondres fra hverandre, men at de, som i Virkeligheden boede paa denne og paa hin Side af Østersøen, norden- og søndenfor samme, i de Gamles Forestillinger maatte falde sammen, ja at begge disse endog lettelig

kunde give en nogenlunde sammenhængende Fremstilling af Fædrenes Begivenheder og Forfatning. Naar vi derfor ville vide noget om Nordens ældste Tilstand, saa maa vi enten hente vore Efterretninger fra sydlige Skribenter, eller gaa ud fra de nordiske Folks senere Tilstand, deres Sprog og Sæder, og ved at slutte tilbage fra disse uddrage de Formodninger, vi kunne have om deres ældste Handelser og Færd. Til denne Kundskab, hvilken vi her forsøge, som Indledning, at opfatte i tvende korte Omrids, slutter sig derpaa hin Række af Sagn, hvilke vore Fædre efterlode os som et Aftryk af deres Forestillinger om Hedenold.

De gamle græske og rommerske Skribenters Efterretninger om Norden ere modtagne paa anden Haand og ikke grundede paa personligt Ophold i selve de nordiske Lande; de maatte derfor blive baade ufuldstændige og ubestemte. Grækernes ældste Kundskab om det vestlige og nordlige Evropa taber sig i mythiske Fabler, blandede med enkelte historiske Efterretninger om fjærne Folkeslag. Efterhaanden som den geografiske Kundskab udvidede sig fra sit første Hjem, Lilleasien, imod Vesten over det egentlige Grækenland til Enden af det middellandske Hav, dannedes den Forestilling, som man overhovedet fik og bevarede, om Jordklodens Skikkelse, i det man sammenlignede den bekjendte Jord med en udbredt Kappe, og tillagde den omtrent dobbelt saa stor en Udstrækning fra Vest mod Øst, som fra Syd mod Nord. Denne beboede Del af Jordkloden begrændsedes mod Norden af en høj Bjergkjede, kaldet den ripæiske, hvilken de Lærde, efter de forskjellige gamle Beretninger, have an-

taget snart for Alperne, snart for Ural eller Altaibjergene; Navnet findes hos de nu mod Norden drevne Ostæker, i hvis Sprog Ordet rjeph, rep, betyder et Bjerg. Beretningen om denne Bjergkjede viser i alt Fald, at man havde udstrakt sin Kundskab om den beboede Del af Jorden til en høj Bjergkjede mod Norden, ligesom man imod Syden tænkte sig Jordens Grændse ved den himmelbærende Atlas i Nordafrika; hvad der laa paa hin Side af begge, kunde i det højeste være Gjenstand for Fantasi og Fabel. Udenfor de riphæiske Bjerge eller, som de Gamle udtrykke sig, ovenfor Nordenvinden boede de lykkelige Hyperboræer (Folk ovenfor Nordenvinden) eller Makrobier (Længelevende), de retfærdigste blandt de Dødelige, hvilke ikke levede i Huse, men i Skove og Lunde, i uafbrudt Fred, uden Kiv og Krig, i Selskab med Guderne, til hvis Ære de fejrede Fester, under den mildeste Himmel, paa evig grønne Enge, i et Land, hvor Jorden bar dobbelt Afgrøde, hvor ingen skadeltge Vinde blæste, og hvor Menneskene først efter Aarhundreders Forløb kjendte til Alderdom; hvis Beboere endelig, naar de vare mere mætte, end kjede af Livet, med fro Sind og bekrandsede med Blomster styrtede sig i Havet fra en Klippe, hvilken Død de ansaae for den saligste. Saaledes vidste Sydboernes levende Fantasi at befolke de dem ubekjendte Lande med lykkelige Væsener; imod Vesten hensatte de ligeledes de med samme lyse Farver skildrede Hesperider med deres gyldne Haver og Beboerne af de saakaldte lykkelige Øer. Ogsaa i nordiske Sagn finder man en Gjenklang af disse sydlige Forestillinger, tildels i det

mindste senere modtagne fra Syden: Ogsaa Snorre (Ynglingas. Kap. 1) taler om hine Bjerge, der ligge udenfor alle beboede Steder, og fra hvilke Floden Tanais (Don) løber igjennem det store Svithjod (Skythien) til det sorte Hav; han har saaledes ligefrem optaget de sydlige Efterretninger om de riphæiske Bjerge, uden at ændse, at til disse ubeboede Steder hørte selve det Norden, hvis Historie han for en Del agtede at skrive. Efter et andet nordisk Sagn (Hervarars. Kap. 1) satte man udenfor de bekjendte Lande en Strækning kaldet Udødelighedens Land (Odáinsakr), hvis Indbyggere levede mange Menneskealdere, og beherskedes af vise Konger, hvilket ligefrem minder om hine nysnævnte Makrobier; selv til det Træk, at Hyperboræerne, mætte af Livet, styrtede sig fra en Klippe i Havet, have vore fabelagtige Sagaer noget Tilsvarende; et saadant Fjeld, kaldet Gillingshamar, med en derved liggende overordentlig høj Familieklippe (ætternisstapi), hvor de udlevede Gamle døde uden al Sot og fore til Valhal, omtales som liggende i Vestergøtland (Gautrekss. Kap. 1).

Efterhaanden vege Sydboernes Fabler for klarere geografiske Forestillinger, men den langsomme Maade og den Vej, paa hvilken de erhværvedes, maatte endnu i lang Tid gjøre dem upaalidelige, især naar de vedkom det fjærne Norden. Medens man nogenlunde kjendte Middelhavets Kyster, det vestlige Evropa, ja endog Britannien, og paa den anden Side imod Nordost ved Rejser, Krige og Kolonier blev bekjendt med adskillige Folkeslag ved det sorte Hav, laa Norden selv endnu indhyllet i Mørke. Man maatte derfor næsten uund-

gaaelig tage fejl af den virkelige Udstrækning, forrykke det bekjendte, forkorte det ubekjendte. Da hele den nordlige Kyst af Evropa og Asien var ubekjendt, saa bøjede man i Tankerne den vestlige bekjendte Del opad imod Nord, og lod den lange ubekjendte Strækning altfor hurtig forene sig med de bekjendte Lande imod Østen; Stedernes Brede angaves for kort, Længden ansattes for østlig. Man antog saaledes, at Albion eller Britannien strakte sig imod Østen indtil Midten af Germanien, og lagde atter det vestligste bekjendte Land, Irland, nordenfor Britannien; Nordsø og Østersø betragtedes uden Hensyn til det lidet bekjendte Jylland eller de danske Øer, som eet Ocean, det nordlige; og dette nordlige Ocean, hvis østlige Del ogsaa kaldtes det skythiske, tænkte man sig atter forbundet med det kaspiske Hav, hvorfra Nordoceanet strakte sig til Indien, det yderst bekjendte Land imod Østen. Søndenfor dette Hav boede paa Evropas Fastland Germaner (omtrent i nuværende Tyskland), Sarmater (i Polen) og Skyther (i det sydlige Rusland). Naar man da efterhaanden hørte om Lande, der skulde ligge nordenfor dette Ocean, maatte man tænke sig dem som Øer i samme. Men vare Forestillingerne saa utydelige, kunde man ikke nøjagtig adskille Ishavet og Østersøen, denne og det kaspiske Hav, saa er det ogsaa saare naturligt, at de Folkeslag, der omtales i Norden, ikke efter deres Bopæle nøjagtig kunde affondres fra hverandre, men at de, som i Virkeligheden boede paa denne og paa hin Side af Østersøen, norden- og søndenfor samme, i de Gamles Forestillinger maatte falde sammen, ja at begge disse endog lettelig

kunde forvexles med Folkeslag, der i Virkeligheden havde hjemme ved det sorte og kaspiske Hav eller imellem begge. Dette har haft megen Indflydelse paa Behandlingen af Nordens ældste Historie; Goter, som i Syden vakte saa overordentlig Opmærksomhed, tænktes at være udgaaede fra en fjærn Ø imod Norden, uden at man af denne Historieskrivernes Beretning med Sikkerhed tør slutte, at dette i sig selv var Tilfældet; hvis de kom fra Lande nordøst for det sorte Hav, saa kunde de ogsaa, efter de Gamles Forestillinger, siges at komme fra Norden. Selve de Søfarendes nøjagtigere Efterretninger, og enkelte saadanne gaves uden Tvivl, maatte af Skribenterne, af hvem alene vi kjende dem, omdannes efter disses forudfattede Meninger; Strabo er Exempel derpaa. Alt dette kan ikke forekomme nogen forunderligt, naar man betænker, at man endnu langt hen i Middelalderen ved en lignende Forvirring lagde bekjendte Lande for meget imod Østen, og f. Ex. tænkte sig Helgeland, Grønland, Vinland, der ligge vidt fra hverandre, samlede ved Europas nordlige Kyster.

De første Sejladser imod Norden foretoges af Fønikierne; Handelen med Bernsten var meget tidlig udbredt i Syden, men man kjendte intet Tilforladeligt om dens sande Hjem, førend Kjøbmanden Pytheas fra Massilia (Marseille), omtrent 330 f. K., foretog en Rejse mod Nord. Han sejlede ud fra Gades (Cadix), og besøgte Britannien; herfra drog han videre mod et endnu nordligere Land, kaldet Thule, som skulde ligge yderst imod Norden, sex Dages Rejse nordenfor Britannien. Hans Efterretninger derom, hvilke vi dog

kun have i Brudstykker, gaa i det Væsentlige ud paa Skildringen af et tilfrusset Hav, af et koldt Land med sex Maaneders Nat om Vinteren, hvor der paa nogle Steder voxte Korn, som blev taarsket, og fandtes Honning, hvoraf der lavedes en Drik (Mjød). At slutte fra denne Beretning til en meget tidlig Kultur i Norden, er temmelig usikkert; thi dels er Beretningen selv ikke opfattet af noget Øjenvidne, dels er det meget uvist, hvilket Land den angaar; man har efter forskjellige Grunde antaget det snart for Shetlandsøerne, snart for Norges sydlige Kyst, Thelemarken. Det sidste er vel (efter Schønings og Bredsdorffs Undersøgelser) det sandsynligste; men Beretningen maa da snarere have angaaet de ældste Beboere, Kelterne, paa hvis tidlige Kultur man ogsaa har andre Beviser, end de senere nordiske Stammer. Pytheas erholdt fremdeles i Britannien Efterretninger om Vejen til og Beliggenheden af Bernstenskysten, eller ogsaa han besøgte den selv, (hvilket af Delene der fandt Sted, lader sig heller ikke med Sikkerhed afgjøre): naar man nemlig sejlede omkring Europas Nordkyst, fandtes der paa en Halvø et Folk, Kimmerierne (Kimbrer, Kymrer), og man kom endelig ved at fortsætte Sejladsen til en Flod, som de Gamle antoge for Tanais eller Don. Heromkring boede Folket Guttoner paa en Kyststrækning i Germanien, kaldet Mentonomon; deres nærmeste Naboer vare Teutonerne. En Dags Rejse fra denne Kyst laa Øen Abalus (Basilea, Baltia), og her var det Bernsten opkastedes af Havet. Dette Bernstenens Fædreland var altsaa uden Tvivl de nuværende preussiske Kyster; den om-

talte Flod var da ikke, hvilket de Gamle, efter hvad nys er udviklet, let kunde antage, nuværende Don, men Weichselen; Navneligheden imellem begge disse Floder findes, efter Geijer (Swea rikes häfd. 1, 69) endnu; de donske Kosakker kalde nemlig Donfloden Donaets, og Hovedarmen af Weichselen hedder Dunajets. Navnet Mentonomon lader sig forklare af Kymrisk, hvilket enten beviser, at Efterretningen om Landet maa være meddelt af kymriske (keltiske) Folk, eller og at Sproget hos Indvaanerne i Bernstenlandet havde Lighed med Kymrernes. Baltia er da det senere saakaldte Wittland eller Samland, hvis litthauiske Navn er Baltikka, det hvide Land (af Tillægsordet baltos, hvid), og det er mindre sandsynligt, med Schøning, at udstrække det til hele Skandinavien. Saa meget lære vi da af Pytheasses Beretninger, der, uagtet Strabo kun anfører dem, for at gjendrive dem, og overhovedet ansaae Pytheas for en Løgner, dog fortjene al Tiltro, at der flere hundrede Aar før Kristi Fødsel fandtes Bernsten paa Kystlandene ved Østersøen, at der her boede et germanisk Folk, Guttonerne, d. e. Goterne (paa litthauisk endnu Guddai, i preussisk Litthauen), samt længere mod Vesten et keltisk Folk, Kymrerne (Kimbrerne).

Efter at have betragtet de tre Hovedstammer i Gallien (Kelternes Land), gaar Geografen Pomponius Mela (lib. 3 cap. 2—6), der skrev omtrent 50 e. K., over til Germanien, og nævner her som Floder, der falde ud i Oceanet, Ems (Amisius), Weser (Visurgis) og Elben (Albis). Ovenfor Elben, vedbliver han, findes en stor Bugt, den codanske (sinus codanus),

der er saa opfyldt med større og mindre Øer, at Havet næsten har Udseende af flere Floder; paa en Halvø bo Kimbrer og Teutoner, og endnu højere oppe de yderste af Germanerne, Hermionerne. Derfra gaar han over til Sarmatien (Sarmatia) og Weichselfloden (Vistula amnis), samt Skythien (Scythia). Naar han fremdeles fra Britannien af vender tilbage til Norden, anfører han blandt Øerne i den codanske Bugt Skandinavien (Candinovia), beboet af Teutoner, og nævner flere aabenbar fabelagtige Folkeslag; men efter derpaa at have omtalt Thule, flytter han os umiddelbar over til Øen Talge i det kaspiske Hav. Denne Geografs Skildring bekræfter saaledes den forhen gjorte Bemærkning angaaende de Gamles Forestillinger om det nordlige Ocean og Landene ved samme; Britannien antoges nemlig at ligge lige overfor Germanien; derpaa fulgte den codanske Bugt med sine Øer lige overfor Sarmatien, og Thule lige overfor Skythien, samt endelig det kaspiske Hav med Indløbet dertil eller den kaspiske Bugt. Det er ogsaa heraf klart, at de Gamle havde en Forestilling om, at Havet bøjede sig fra Nordholland af forbi Danmark, og at der fandtes en fremragende Halvø; men det lader sig næppe med Sikkerhed afgjøre, om der ved denne Halvø menes Nordholland, der i saa Fald, efter de Gamles Forestillinger, rykkedes for højt imod Nordost ovenfor Elben, eller om der ved Halvøen virkelig menes Jylland. Hvad Navnet den codanske Bugt angaar, da have næsten alle ældre Forskere troet deri uimodsigelig at finde det danske Navn, hvis høje Ælde derved var godtgjort (i det de nemlig forklarede det

som sammensat af co danus, Bugten ved de Danske); men nyere forklare det med ligesaa megen Sandsynlighed ved den gotiske Bugt.

Plinius den ældre (Hist. natur. lib. 2. cap. 112 ell. 108, lib. 4 cap. 27 ell. 13, cap. 30 ell. 16), † 79 e. K., havde nøjagtigere Efterretninger; hos ham fremtræder derfor ogsaa Skandinavien tydelig. Efter nemlig at have anført adskillige ældre Efterretninger, vedbliver han, at fra det germaniske Folk Ingævonerne af bliver Kundskaben klarere: Der findes nemlig Sevo-bjergene (Sevo mons), som i Størrelse ikke staa tilbage for den riphæiske Bjergkjede, og som indtil Kimbrernes Forbjerg (promontorium Cimbrorum) danne en stor Bugt, den codanske (sinus codanus), der er opfyldt med Øer, af hvilke den anseeligste er Scandinavia, hvis bekjendte Del beboes af Hillevionerne; disse ere fordelte i 500 Herreder (pagi), og kalde selv deres Land en anden Verden (alter orbis terrarum). For ligesaa stor holder man Eningia (Epigia, Finia?). Hertil føjer Plinius endnu, efter ældre Efterretninger, at nogle tro, at disse Strækninger indtil Floden Weichsel (Vistula) beboes af Sarmater, Veneder, Scirer (Hirrer); en Bugt hedder sinus Cylipenus eller Clylipenus, i Mundingen af samme ligger Øen Latris; strax derpaa kommer en anden Bugt sinus Lagnus, som grændser til Kimbrerne. Kimbrernes Forbjerg løber ud i Havet med en lang Halvø, som hedder Cartris. Derfra ere igjen tre og tyve Øer blevne bekjendte ved Rommernes Erobringer, blandt hvilke nævnes Burchana, nuværende Borkum, og flere, der gjenfindes ved nuværende Holland. Der-

som man da gaar ud fra disse bekjendte Øer ved Nordholland, og følger den foregaaende Skildring, saa er det umiskjendeligt, at den indeholder en Beskrivelse af nordiske Lande, kun at Landstrækningerne paa begge Sider af Oceanet ere blandede med hinanden: Sevobjergene eller Kjølen (Eddas Sevafjöll) lægges nemlig søndenfor dette, og Skandinavien eller Kysterne af Sverrig og Norge rykkes, som Følge deraf, for meget mod Sønden; Kimbrernes Forbjerg er Spidsen af Jylland; den codanske Bugt en Del af Østersøen; hin alter orbis terrarum minder om Nordboernes Mannheimr; Eningia eller Finia, hvis Navnet er rigtigt, er da Finland; Navnet paa sinus Cylipenus eller Clylipenus gjenfindes i Nordboernes Kýlpíngaland, en Del af Gardarige; ved Latris kan man (hvilket ogsaa Münter allerede har bemærket) næppe undgaa at tænke paa Hleidr, Hledr, Lejre i Sjælland; Cartris har man villet gjenfinde i Navnet Kattegat. Man finder hos Plinius endnu flere Navne paa nordiske Lande, af hvilke de tydeligste ere Scandia, Skaane, Nerigon eller Nerigos, Norge (Norvegr), fra hvilket, siges der, man sejler til Thule.

Tacitus (98 e. K.) meddeler i sit bekjendte Skrift om Germanien en Skildring af dettes Folkeslag, uden at indlade sig i særegne geografiske Bestemmelser; han nævner derfor hverken Floden Weichsel eller den codanske Bugt eller Skandinavien, men bliver ikke desmindre den Forfatter, hvis Efterretninger fortjene den omstændeligste Betragtning. Uden her at kunne indlade os i en saadan, maa vi dog meddele følgende Uddrag: Ger-

manien, siger han, skilles fra Gallien, Rhætien og Pannonien ved Floderne Rhin og Donav, fra Sarmatien og Dacien ved krigerske Folkeslag og Bjerge; for Resten omgives det af Oceanet (det nordlige Hav), som har brede Bugter og store Øer, og hvor nogle Folkeslag og Konger for nylig vare blevne Rommerne bekjendte ved Krig. Indbyggerne, Germanerne, holder han for et oprindeligt Folk, som ikke er blandet med fremmede Nybyggere. I gamle Sange, som udgjøre Germanernes eneste Aarbøger, nævne de Guden Tuisco (Tuisconem eller Tuistonem deum), der er født af Jorden (oldt. teut eller diet, oldnord. Þjóð), og hans Søn Mannus (oldt. mann, oldnord. maðr, mannr, Mand) som Folkets oprindelige Stiftere; Mannus tillægge de tre Sønner, efter hvis Navne de, som bo nærmest Oceanet, hedde Ingævoner, de midterste Hermioner (eller Herminoner), de øvrige Istævoner. Det første af disse Navne kan, efter Arndt, forklares af det tshudiske Ord ing, Hav; det andet indeholder det saavel i nordiske, som tyske Digtninger bekjendte Ord Jormun, Herman. Men andre, vedbliver Tacitus, forsikre, at endnu flere have deres Oprindelse fra Guden, og have givet Anledning til Navne paa flere Folkeslag (blandt dem han nævner mærke vi Svever og Vandaler), og at disse ere de rette gamle Navne. Fremdeles siger han: De fortælle ogsaa, at Herkules har været hos dem, og naar de gaa i Slag, besynge de ham som den første blandt Tapre. De bruge nemlig Krigssange, ved hvis Istemmelse, som de kalde barritum (oldtysk barr eller parr, Sang; Barde, Sanger) de opflamme Gemytterne. Ogsaa tro nogle, at

Ulysses (Ulixes) paa sin lange og fabelagtige Vandring er dreven hen til dette Hav, har besøgt Germanien, og at Asciburg (Asciburgium), der endnu den Dag i Dag er et bekjendt Sted ved Rhinen, er anlagt og opkaldt efter ham; ja, der skal endog paa samme Sted fordum være fundet et Alter, der var ham helliget, med Tilføjende af hans Faders Navn, Laertes; og nogle Mindestene og Gravhøje skulle ogsaa endnu findes paa Grændsen af Germanien og Rhætien, noget som Tacitus dog hverken vil indlade sig paa at bevise eller gjendrive. Blandt de i Germanien boende Folk, som Tacitus nævner, mærke vi med Hensyn til vort Øjemed følgende: Ved Rhinens Udløb bo Bataver; langs med Rhinen indtil Havet rundt om store Søer Friser. Dette er det vestlige Germanien. Derpaa udvider Landet sig i en uhyre Krumning imod Norden; og da træffer man først Kaucherne, som begynde ved Friserne, og indtage en Del af Kysten, men mod Østen strække de sig forbi flere Folkeslag ned til Chatterne (i Hessen). Paa den samme mod Norden gaaende Bue af Germanien findes tæt ved Havet Kimbrerne. Nu vender Tacitus sig til Sveverne: disse besidde den største Del af Germanien, og ere delte i mange enkelte Folkeslag, skjønt de med et almindeligt Navn kaldes Svever. De ældste af dem vare Semnoner (omtrent i Svaben). Blandt de enkelte Folk af denne Stamme, hvilke han anfører efter deres Bopæle fra Syd mod Nord, forekomme Langobarder, Avioner, Angler, Variner; om disse fortæller han, at de dyrke Hertha (Jorden), og tro, at hun tager Del i menneskelige Anliggender, og drager

omkring iblandt de enkelte Stammer. I en stor (eller hellig) Skov paa en af Oceanets Øer findes Gudindens hellige Vogn, som er tildækket med Klæder, og som Præsten alene tør røre ved; han fornemmer, naar Gudinden er i sin Helligdom, og følger med megen Ærbødighed efter hende, naar hun kjører ud trukken af to Køer. Dette er Glædesdage, og der holdes Festligheder paa alle de Steder, hun værdiger sit Besøg. Da føres der ingen Krig, og gribes ikke til Vaaben, men alle Vaaben ere indelukkede. Kun Fred og Rolighed hersker overalt, indtil Præsten bringer Gudinden, naar hun er bleven mæt af Omgangen med de Dødelige, tilbage til Helligdommen (Templet); hvorpaa Vognen, Klæderne, og, hvis man vil tro det, Gudinden selv strax afvaskes i en skjult Sø. Trælle forrette denne Tjeneste, og druknes umiddelbar derpaa i samme Sø. Deraf kommer den hemmelige Rædsel og den hellige Uvidenhed om hvad egentlig det monne være, som ingen seer, uden hvo der skal dø. Denne Del af Svevien, vedbliver Tacitus, strækker sig til Germaniens ubekjendtere Egne. Han begynder derfor atter imod Sønden med Folket Hermundurer ved Elbens Udspring, og anfører Folkene fra Vesten mod Østen: Marcomanner, Gothiner, Osier, Burier; og imod Norden, blandt andre, Gotonerne (ved Floden Weichsel); længer hen ved Oceanet Rugier og Lemovier. Derpaa følge i selve Havet (in ipso Oceano) Svionerne, der ikke blot ere mægtige ved Hære, men ogsaa besidde Flaader. Deres Skibes Bygning er mærkelig, da Forstavn og Bagstavn ere ens; de bruge ingen Seil, men have løse

Aarer. Ovenfor Svionerne er et andet Hav uden al Bevægelse, og som omgiver og begrændser Jordkloden. Her, siger Sagnet med Rette, er Verdens Ende (disse ere Taciti Ord). Men imod Østen (paa høyre Side) skyller det sveviske Hav (mare Suevicum) imod Æistiernes Kyster, hvilket Folk i Sæder og Dragt ligne Sveverne, men Sproget nærmer sig mere det britanniske. De dyrke Gudernes Moder, og bære til Tegn paa deres Tro Billeder af Vildsvin. De dyrke Jorden, og ere de eneste, som paa lave Steder i Havet og paa Strandbredden samle Bernsteen, som de i deres Sprog kalde Glas (succinum, quod ipsi glesum vocant). Til Svionerne grændse Sithonerne, som kun skille sig fra hine derved, at de beherskes af en Kvinde. Her er Sveviens Ende. Om Peuciner, som nogle kalde Bastarner, samt Veneder og Fenner skulle regnes til Germaner eller Sarmater, derom er Tacitus uvis. Venederne gjennemstreife i Skarer alle Skove og Bjerge imellem Peucinernes og Fennernes Land; de høre dog snarest til Germanerne, da de bygge Huse, bære Skjolde, og gjerne gaa til Fods, hvorved de skilles fra Sarmaterne, som tilbringe deres Liv paa Vogne og til Hest. Fennerne ere forfærdelig vilde, fattige, have hverken Vaaben, Heste eller Huse. De sætte al deres Lid til Pile, som de af Mangel paa Jern give en Spids af Ben; de leve af Jagt. Hvad der ligger længer borte, hører til Fabelens Verden; thi om Hellusier og Oxioner have Menneskeansigter, men Dyrelemmer, lader Tacitus staa ved sit Værd.

omkring iblandt de enkelte Stammer. I en stor (eller hellig) Skov paa en af Oceanets Øer findes Gudindens hellige Vogn, som er tildækket med Klæder, og som Præsten alene tør røre ved; han fornemmer, naar Gudinden er i sin Helligdom, og følger med megen Ærbødighed efter hende, naar hun kjører ud trukken af to Køer. Dette er Glædesdage, og der holdes Festligheder paa alle de Steder, hun værdiger sit Besøg. Da føres der ingen Krig, og gribes ikke til Vaaben, men alle Vaaben ere indelukkede. Kun Fred og Rolighed hersker overalt, indtil Præsten bringer Gudinden, naar hun er bleven mæt af Omgangen med de Dødelige, tilbage til Helligdommen (Templet); hvorpaa Vognen, Klæderne, og, hvis man vil tro det, Gudinden selv strax afvaskes i en skjult Sø. Trælle forrette denne Tjeneste, og druknes umiddelbar derpaa i samme Sø. Deraf kommer den hemmelige Rædsel og den hellige Uvidenhed om hvad egentlig det monne være, som ingen seer, uden hvo der skal dø. Denne Del af Svevien, vedbliver Tacitus, strækker sig til Germaniens ubekjendtere Egne. Han begynder derfor atter imod Sønden med Folket Hermundurer ved Elbens Udspring, og anfører Folkene fra Vesten mod Østen: Marcomanner, Gothiner, Osier, Burier; og imod Norden, blandt andre, Gotonerne (ved Floden Weichsel); længer hen ved Oceanet Rugier og Lemovier. Derpaa følge i selve Havet (in ipso Oceano) Svionerne, der ikke blot ere mægtige ved Hære, men ogsaa besidde Flaader. Deres Skibes Bygning er mærkelig, da Forstavn og Bagstavn ere ens; de bruge ingen Sejl, men have løse

Aarer. Ovenfor Svionerne er et andet Hav næsten uden Bevægelse, og som omgiver og begrændser Jordkredsen. Her, siger Sagnet med Rette, er Verdens Ende (disse ere Taciti Ord). Men imod Østen (paa højre Side) skyller det svevisske Hav (mare Suevicum) imod Æstyernes Kyster, hvilket Folk i Sæder og Dragt ligne Sveverne, men Sproget nærmer sig mere det britanniske. De dyrke Gudernes Moder, og bære til Tegn paa deres Tro Billeder af Vildsvin. De dyrke Jorden, og ere de eneste, som paa lave Steder i Havet og paa Strandbrædden samle Bernsten, som de i deres Sprog kalde Glas (succinum, quod ipsi glesum vocant). Til Svionerne grændse Sithonerne, som kun skille sig fra hine derved, at de beherskes af en Kvinde. Her er Sveviens Ende. Om Peuciner, som nogle kalde Bastarner, samt Veneder og Fenner skulle regnes til Germaner eller Sarmater, derom er Tacitus uvis. Venederne gjennemstrejfe i Skarer alle Skove og Bjerge imellem Peucinernes og Fennernes Land; de høre dog snarest til Germanerne, da de bygge Huse, bære Skjolde, og gjerne gaa til Fods, hvorved de skilles fra Sarmaterne, som tilbringe deres Liv paa Vogne og til Hest. Fennerne ere forfærdelig vilde, fattige, have hverken Vaaben, Heste eller Huse. De sætte al deres Lid til Pile, som de af Mangel paa Jern give en Spids af Ben; de leve af Jagt. Hvad der ligger længer borte, hører til Fabelens Verden; thi om Hellusier og Oxioner have Menneskeansigter, men Dyrelemmer, lader Tacitus staa ved sit Værd.

I Skildringen af Germanernes Forfatning og Sæder findes fremdeles mangfoldige Træk, hvis Tilsvarende vi kjende i selve Norden: Kongens Magt er indskrænket; at henrette, fængsle, ja endog at slaa er ingen tilladt, uden Præsterne, og det skeer da ikke som til Straf eller efter Anførerens Befaling, men ligesom efter Gudens Bud, som de tro er de Stridende nær; de føre derfor ogsaa Billeder og Tegn med sig fra de hellige Lunde til Slaget; de dyrke nemlig Guderne i Lunde og Skove. De tro, at der bor noget helligt og profetisk i Kvinden. Deres Gudesvar (Orakler) gives paa følgende Maade: de tage en Gren af et frugtbart Træ, skjære den i mindre Kviste med særegne Mærker, og kaste disse ud paa et hvidt Klæde; Præsten eller Husfaderen løfter derpaa under Bøn til Guderne og med Blikket vendt mod Himlen tre Gange hver af disse Kviste i Vejret, og fortolker dem efter det paa dem indskaarne Mærke. Om Fodfolket, som stilles imellem Rytteriet, siges, at deres Tal er bestemt; det er Hundrede af hvert Distrikt (centeni ex singulis pagis); saaledes kaldes de blandt dem selv, og hvad der oprindelig kun var et Tal, er nu blevet et Hædersnavn. De ordne deres Hær kilformig (per cuneos). De regne ikke, saaledes som Rommerne, efter Dage, men efter Nætter; derefter bestemme og ordne de Tiden, saa at Natten synes at føre eller gaa forud for Dagen. De tilkjendegive deres Bifald i Forsamlingerne ved at slaa Spydene mod hverandre. Kvinden bringer ikke Manden Medgift, men Manden Kvinden, eller med andre Ord, de kjøbe deres Koner. At tilbringe Dag og Nat med Drik, ansees ikke for Skam.

Hermed stemme vore egne senere Efterretninger om Forfatningen i Norden: Kongens indskrænkede Magt ved Siden af Præsternes eller Diarnes; den ældste Gudsdyrkelse under aaben Himmel; Ærefrygten for de hellige Vølver; Skjæbnens Bestemmelse ved at kaste Kviste i Skjød; Landets Inddeling i Herreder eller Hundreder (oldt. **hundari**, oldnord. **heruð**) og deraf følgende Inddeling i Tiender; Hærens Fylkning i Kile eller den saakaldte Svinfylkning, som tilskrives Odin; Regning efter Nætter for Dage, saavel som efter Vintere for Aar; Tilkjendegivelse af Bifald ved Vaabenbrag; de ældste Bryllupsskikke ved Brudekjøb, o. s. fr. ere lutter Træk af Tænkemaade, Sæder og Skikke, som have en umiskjendelig Lighed med Taciti Skildring.

Taciti Germanien er da aabenbar ikke blot det nuværende Tyskland; han indbefatter under samme Navn ikke alene Øerne i Østersøen, men endog Landstrækninger nordenfor denne. Thi han kjender, som vi have seet, ikke blot Østersøen, men ogsaa et endnu fjærnere Ishav; dette omtaler han ogsaa ved Beskrivelsen af Germanernes Klædedragt, hvor han nævner Skind af Sødyr, som det yderste Ocean og et ubekjendt Hav avler i sit Skjød. I hans Skildring af Germanien er derfor det, som i Virkeligheden laa mere adspredt, blevet sammentrængt, eller med andre Ord, Størrelsen af Østersøen formindsket. Fra Friserne kunne vi følge de af ham nævnte Folk til Kimbrerne paa den jyske Halvø, som det synes i dens sydlige Del, men da Landene hinsides Havet ere trukne længer ned, saa maatte de sydligere Folk i Jylland ogsaa trykkes længer mod Sønden. Fra

Midten af Tyskland kunne vi fremdeles følge hans Svevien over Nordtyskland og Østersøen til Sverrig, hvis Indbyggere, Svear, Svíar, endnu bære samme Navn, som hans Svioner; men her ender han sit Svevien i ubekjendte Egne. Søndenfor disse boede Folk, som dyrkede Hertha, og denne Dyrkelse maa, efter hans Beskrivelse, have hersket paa en af Østersøens anseeligere Øer. Sithonerne holde nogle for samme Folk, som Svionerne, men under andre Regenter; andre derimod med større Sandsynlighed for de af nordiske Kilder bekjendte Kvener (Chuner, Hunner), saa at Taciti Beskrivelse kom til at indeholde Oprindelsen til det hos Middelalderens Skribenter forekommende Kvindeland (terra fæminarum, rettere Kvenland), nordost eller nordenfor det egentlige Sverrig; det er i det mindste klart, at Tacitus tænkte sig dem østenfor Svionerne, og som de yderste Folk ad denne Kant, hvilket aldeles passer paa Kvenerne. Æstyerne, som samle glesum, minde os om de nordiske Fortællingers Glæsisvellir (Ravlandene); deres Land er kjendelig nok nuvær. Estland og tilgrændsende Landstrækninger. Venederne ere Venderne søndenfor Østersøen. Fennerne ere de noksom bekjendte Finner eller nuvær. Lapper, som ingen af de sydlige Skribenter efter Tacitus omtale, førend i det sjette Aarhundrede, men som da og senere ofte forekomme under Navnene Trefinner, Skridefinner. Deres Pile kjende vi ligeledes af vore egne Sagaer (f. Ex. Gusisnaut i Ketil Hængs Saga). Men efter Sammenhængen hos Tacitus maa man da enten antage, at dette Folk paa hans Tid boede søndenfor Østersøen, eller at det, som Lehrberg sindrig har

udviklet, allerede den Gang boede i selve Norden, men ved den sædvanlige Blanding af Landene norden- og søndenfor dette Hav af Tacitus blev rykket for langt imod Syden.

For det svenske Navns anseelige Ælde er da, som vi nys have seet, Tacitus Borgen; Danerne nævner han ikke; heller ikke kunne vi med Sikkerhed paavise, at noget andet af ham nævnt Folk boede paa de danske Øer. Vi tør hverken med Vedel-Simonsen forklare Folkenavnet Avioner ved Folk fra Fyn (af Fjóni), heller ikke med Münter ansee det for afgjort, at det var paa Sjælland i Ertedal ved Lejre Gudinden Hertha blev dyrket; andre ville tillægge Øen Rügen, hvor den hellige Sø vises paa Halvøen Jasmund, og atter andre Femern denne Ære. Det blotte Navn Hertha, samt en Dal med en Sø (og Taciti Beskrivelse er saa ubestemt, at vi ikke have andet, end dette til Vejledning) kan findes paa flere Steder og derfor intet afgjøre; ellers kunde ogsaa Fyn med sin Ertedal (ved Søsøby i Baagherred) komme i Betragtning. Det sjællandske Lejres anseelige Ælde, som Offersted og Kongesæde, og sammes ærværdige Levninger i Forbindelse med Navnet Ertedal, er det eneste, som taler for Sjælland; men vore egne historiske Kilder tillægge dette Kongesæde og dets Oldtidslævninger en senere Oprindelse.

Hos Ptolemæus (omtrent 150 e. K.), der ikke alene endnu omstændeligere anfører de nordiske Folks Navne, men endog bestemmer Stedernes Længde og Brede, skulde man vente at erholde endnu nøjere Oplysning deels om Nordboerne i Almindelighed, deels om

de danske Folkestammer i Særdeleshed. Mange have ogsaa hos ham (lib. 2, cap. 11) baade søgt og fundet; men der møder hos denne Skribent ikke blot den Vanskelighed, at han rykker de af ham angivne Lande for meget mod Østen, hvilket er af mindre Vigtighed, da Forholdene imellem dem dog maatte blive de samme; men især den, at saavel Tal som Navne ere næsten aldeles upaalidelige, og af senere Skribenter, der citere ham, angives anderledes end vi nu læse dem. Man kan imidlertid ogsaa hos denne Forfatter overtyde sig om, at Jylland, de danske Øer og Skaane den Gang vare bekjendte for de Søfarende, der rimeligvis maatte tage Vejen igjennem Sundet, om man end ikke finder Navnene paa de af ham anførte Folk i andre Oldtidslævninger eller hos andre Skribenter. Paa den kimbriske Halvø (Chersonesus cimbrica) bo efter Ptolemæus: paa Halsen af samme eller den smallere Del Saxoner (Saxerne); ovenfor dem fra Vest mod Øst Siguloner, Sabalingier og Kobander; ovenfor dem Chaler; nordenfor disse igjen imod Vesten Phundusier, mod Østen Charuder; nordligst Kimbrer. Findes disse Navne endnu, eller i det mindste lignende? Det er vel vist, at den, som med nogen Rimelighed vil antage, at de virkelig forekomme i de danske Lande, ogsaa maa finde dem omtrent i samme Orden, som de forekomme hos Ptolemæus. Man vil da finde Siguloner i Navnet Sile, Sabalinger i Sallingsyssel i Jylland, Kobander i Nykjøbing (paa Mors) eller i Hoven-Kirke (i Nørre-Herred i Ringkjøbing Amt). Navneligheden er fjærn nok, Landstrækningernes Orden ikke den samme: Silen, som skulde ligge

mod Vesten, ligger mod Østen; Sallingsyssel, som skulde ligge østen derfor, ligger langt borte i Nord mod Vesten; man hjælper ikke synderlig paa denne Gjætning, ved at antage Sabalingier for Beboerne af Sallingherred i Fyn, og Navnet Cobander for sammensat af en Ko og et Banner, saa at derved betegnedes, at disse Folk førte en Ko i deres Banner. Navnet Chaler finder man i Kallø eller Hals eller Haldherred; Phundusiernes i Fjends Herred; imellem Charudernes og Hardesyssel er Navneligheden stor nok, men de skulde bo imod Østen, og Hardesyssel ligger imod Vesten; kun ved et eneste Folk stemme da Navn og Beliggenhed, nemlig ved Kimbrer og Himmer- eller Himbersyssel (nuvær. Aalborg Amt). Antages nu, om end ikke paa Grund af Navneligheden, saa dog efter Ptolemæi Angivelse af den kimbriske Halvøs Længde- og Bredegrader denne Halvø for Jylland indtil Limfjorden, saa maa paa samme Grund hans Alokiske Øer, hvis Navn man dog forgjæves søger at gjenfinde, være Vendsyssel og Thy nordenfor samme Fjord, der forhen stod i Forbindelse med Vesterhavet. Mod Østen komme vi da til Ptolemæi skandiske Øer, som ere de danske Øer og Skaane. Disse Øer angives til fem eller fire; den største hed Skandeia; paa denne boede sex Folk: mod Vesten Chædiner, sydlig Guter og østenfor dem Daukioner, mod Norden Favoner og Firæser, i Midten endelig Levoner. Det lader sig gjøre, herpaa med Suhm at bygge en lærd Gisning, ved nemlig at antage Skandeia for Skaane, de der sydlig boende Folk Daukioner for Danske, noget nordligere at sætte Guter, d. e. Gauter, og at antage Levo-

hvilket ved en Række af Undersøgelser, som Suhm ikke kunde kjende, nu er blevet afbeviist, og den, at vore Sagaers Joter og Jøtner ere eet og samme Folk. Ingen har tydeligere oplyst denne Materie, end Rask. Det har sin fulde Rigtighed, siger denne skarpsindige Lærde, naar Suhm og flere antage to forskjellige Hovedfolk i det gamle Norden; men naar han kalder dem Joter og Goter, og forklarer dette som sammentrukket af Godjoter, guddommelige Joter, saa er dette en Fejl, som grunder sig paa en Forvexling af Navnene Jøtner og Joter. Med det første af disse (Jötunn, Fl. Jötnar) kaldes alle Stammer af finnisk Herkomst; det andet (Jóti, Fl. Jótar) betyder Jyder, Beboerne af Jylland (Jótland); men hverken have Jyderne nogensinde udgjort noget Hovedfolk i Norden, heller ikke kunne de modsættes Goter, da de ligesaa aabenbar ere af den gotiske Folkestamme, sam nogen anden Green af samme. Hvad der har forledet Suhm til at antage, at Joter vare Nordens ældste Beboere, som ved Asernes Indvandring fik Navn af Godjoter eller Goter, er det i Edda forekommende Udtryk Goðþjóð eller ved en skjødesløs Skrivemaade Goðjóð, men dette Ord betyder det samme som Goðheimar, Goternes Land. Efter at det oldnordiske Sprog er blevet saa bearbejdet, som nu, vil ingen mere kunne forblande saa simple, væsentlig forskjellige Former, som de der ligge til Grund for disse Folkenavne. Da Suhms Hypothese saaledes, i det mindste i den Form, i hvilken den nu engang er bleven støbt, maa ansees for urigtig, saa er der saa meget mere Grund til at optage den hele Undersøgelse fra ny af, og at betragte hvad der, efter

Videnskabens nuværende Standpunkt, kan ansees for det sandsynligste Udbytte af de om denne Materie anstillede Undersøgelser.

Betragter man da de Hovedstammer, som Sprog og Historie lære os at kjende i Europas nordlige Halvdel, saa kunne disse henføres til følgende: I Vesten findes en, forhen meget udbredt Stamme, Kelterne, som fra Italien af strakte sig over Gallien til Britannien; en anden Stamme, som man har kaldet den thrakiske, strakte sig fra Landene ved det sorte Hav skraa op indtil Norden, indbefattende Thraker og Illyrier, Germaner og Nordboer; denne Stamme, til hvilken Goterne hørte, udgjorde en Del af den kaukasiske eller, som Rask kalder den, den sarmatiske Æt. Sprogbeslægtet med samme var en tredie Stamme, Slaverne, som udbredte sig fra Illyrien til Østersøen, med Germanerne mod Vesten, og mod Østen omfattende den største Del af det russiske Rige. I det nordligste Europa finder man endelig Levninger af en fra de nysnævnte væsentlig forskjellig Stamme, bekjendte under Navnene Finner og Lapper, og henhørende til en over Mellem- og Nordasien vidt udbredt Folkeæt, den skythiske. Der behøves kun liden historisk Kundskab til at indsee, at disse Stammer og deres Bopæle, saaledes som de her ere angivne, ere opfattede efter en senere historisk Tid, og at man kun ved en nøjere Betragtning kan ledes til at bestemme, hvilke der vare de første og oprindelige. Alle ere de sandsynligvis indvandrede fra Asien; ved nogle, f. Ex. Slaverne, er deres sildigere Indvandring en historisk Kjendsgjerning, og disse kunne vi da her ganske lade af

Sigte[1]; vi beholde da tilbage tre Hovedstammer; nemlig, for at bruge Rasks Talebrug, Kelter, Sarmater og Skyther. Hver af disse deles nu vel i mange forskjellige Underafdelinger, men det er dog vist, at disse tre Hovedstammers Sprog ere væsentlig forskjellige, og den enes ikke opstaaet af den andens. Hvilket af disse Sprog man betragter efter at have gjort sig bekjendt med et af de andre, saa kommer man ligesom ind i en anden Verden, hvor der, som Rask siger, tænkes paa en aldeles grundforskjellig Maade. Den sarmatiske f. Ex., thi hvor lidet vi end her kunne indlade os i Sprogundersøgelser, saa maa vi dog nævne et enkelt Exempel, forat gjøre Læseren dette anskueligt, den sarmatiske Stamme gjør det subjektive og objektive Forhold til Grundlaget for Navneordenes Bøjning, og udtrykker de derved opstaaede Forholde ved Forandringer i Ordets Endelse; anderledes forholder det sig i Keltisk, her findes ingen Forholdsformer eller Kasus, derimod forandres Begyndelsen af Ordene paa en Medlyd efter det foregaaende Ord; og atter anderledes forholder det sig i de finniske Sprog, som vel have ikke mindre end tolv Kasus, men hvis Hensigt ikke er at udtrykke Subjekts og Objekts Forhold, derimod om Tingen er, bliver, kom-

[1]) Det er, efter Arndts Bemærkning, ikke usandsynligt, at enkelte slaviske Folk, af hvilke Veneder eller Vender ere de mest bekjendte, have paa Taciti Tid boet iblandt Germanerne; men de ere i saa Fald saa blandede med disse, at de i vor Undersøgelse ikke kunne komme i Betragtning.

mer til eller gaar fra, o. desl. Sarmaterne tillægge Ordene tre Kjøn, Kelterne to, Finnerne ingen; og saaledes lader sig allerede heraf skjønne, at de sidstes Sprog staar paa det første Trin, Kelternes paa et noget højere, Sarmaternes paa et endnu højere. Det bliver allerede heraf sandsynligt, at Finner og Kelter ere det nordlige Evropas ældste Folk, hvilket endnu mere bestyrkes ved den Bemærkning, at den sarmatiske Stamme har efterladt sig næsten i alle Lande, hvor den kom hen, et historisk Sagn om dens Indvandring fra Syden, og at naar hele Evropas Befolkning oprindelig udledes fra Asien af, saa ere rimeligvis de Folk de ældste, som nu ere fortrængte til Evropas yderste Egne mod Vesten og Norden, hvilket netop er Tilfældet med Kelterne i Britannien og Finnerne (Lapperne) i det nordlige Norge, Sverrig og Rusland. Dette vil blive endnu mere indlysende, naar vi noget nøjere betragte hver især af disse Stammer.

Det Folk, som vi nu kalde Lapper, forekommer hos de gamle nordiske Skribenter stedse under Navnet Finner; kun i det Fundne Norge, hvis senere Affattelse just derved lader sig godtgjøre, om den ikke af andre Grunde noksom kunde bevises, forekommer Navnet Lapper. Dette er, som Lehrberg viser, tillagt dem af Finlænderne, og betyder Grændsefolket (gens ultima borealium), ligesom Lappegunda betyder Grændselandet eller det yderste Land, en Benævnelse, der passende kunde anvendes af Finlænderne om et Folk, der virkelig beboede de fjærneste Egne imod Nord. Nordmanden Ottar kalder dem i den Rejseberetning, han gav den engelske Konge

Alfred, den ældste vi have om Norden, ligeledes Finner, og inddeler dem i Skridefinner, et Navn, der ogsaa, som vi allerede have seet, tillægges dem af sydlige Skribenter, og ligefrem tyder hen paa Skiløben, altsaa paa deres Ophold paa Fjeldene, og i Terfinner, der boede langs med den nordlige Kyst af Norge; det forekom Ottar, at de havde samme Sprog, som Bjarmerne, der boede østenfor Terfinnerne omkring ved det hvide Hav. Selv kalder dette Folk sig derimod Same, Sabme eller Sabmelads. Det findes nu, som bekjendt, i de norske, svenske og russiske Lapmarker, og lever nomadisk i isolerede Familier, men det har forhen været paa samme Maade adspredt over en betydelig Strækning af Norden. Man finder nemlig endnu Levninger af dem i Egnen af Røraas i Norge, og mange Beviser paa deres forrige Ophold i Finland; endog Saxe omtaler de to Lapmarker (utraque Lappia), hvormed han, som Lehrberg bemærker, mener Lappernes Bopæle paa begge Sider af den botniske Bugt; men ogsaa længer nede findes adskillige Spor af dem paa Grændselandene ved Kjølen imellem Sverrig og Norge; ja rimeligvis findes deres Navn endog i Landskabet Finveden (Finneskoven) imellem Gøtland og Smaaland (hos Jornandes kaldet, som nys er bemærket, Finnæithæ, hos Saxe Finnia), ligesom endelig Navnet paa Vandfaldet Troldhætte af deres Sprog lader sig sandsynligst forklare. Denne mindre, nu næsten aldeles foragtede Stamme har altsaa forhen været langt mere udbredt, og strakt sig i det mindste langs ned med Kjølen indtil Øresund og imod Østen over nuværende Finland.

Det Folk, efter hvilket Finland bærer Navn, kalder ikke sig selv Finner, men Suomalainen, i Fl. Suomalaiset, og deres Land Suomi eller Suomen-maa. Ordet Suomi, der aabenbar er det samme, som Lappernes Same, betyder et Morads, er altsaa af samme Betydning, som det oldnordiske fen, hvoraf Finnar er afledt, og stemmer ligeledes overens med Navnet paa endnu en anden finsk Stamme, Æstyerne, Eisterne, Esterne, hvis Navn man udleder af eist, lav. Disse og flere finske Folk kaldes derimod af Russerne med et almindeligt Navn Tzjudi (Skyther), hvoraf Tillægsordet Tzjudski findes f. Ex. i Peipus-Søens Navn Tzjudskoi-Osero. De boede fra Estland af nordpaa indtil Bjarmeland, og efter Sprogene at slutte, hvilket Thunmann har oplyst, sydpaa i det mindste til Memel, hvor de da stødte til de gotiske Folk. Overhovedet udbredte denne Stamme sig i mange Grene omkring ved Østersøen, thi Samer i Samland, Kurer i Kurland, Kareler i Kareler ved den finske Bugt, Ingrer i Ingermanland o. fl. hørte alle til denne samme Stamme. Men der er heller ingen Tvivl om, at denne hele Folkestamme har strakt sig langt længere ned mod Syden og Østen; det er nemlig den samme, som Græker og Rommere kjendte under Navn af Skyther, som vare delte i Massageter (finsk Maa-Tzjudi), og Samogeter (Soma-Tzjudi), hvis Navn gjenfindes i Samojidden, en Del af Litthauen; og nær beslægtet med den ere de senere i Middelalderen noksom bekjendte Mongoler eller Hunner. Overhovedet omtale Skribenterne Folkeslag, henhørende om ikke ganske til selv samme Stamme, saa dog til en anden nøje

med den beslægtet, den jugriske eller østlige, som Rask kalder den, som Folk fra den fjærneste Old i Landene fra det sorte Hav indtil den uvisse Grændse imod Nord. Dette bekræftes tillige af Sprogslægtskabet imellem Ungarerne, som udgjøre det mest bekjendte Folk af den jugriske Stamme, og Finnerne; og efterat Rask nu endelig har oplyst, at der imellem Finnernes Sprog og de gamle Etruskers i Mellemitalien, samt Heneternes i Norditalien, findes en mærkelig Overensstemmelse, kan der saa meget mindre være nogen Tvivl om, at denne store skythiske Stamme, der væsentlig skiller sig fra den kaukasiske, engang har været vidt udbredt over Europas østlige Halvdel. Naar denne Stamme er trængt ind i det egentlige Norden, kan næppe bestemmes, men at det maa være skeet meget tidlig, vise de senere historiske Efterretninger; thi til denne hørte vist nok de Kareler og Kvener eller Huner, som de gamle nordiske Skribenter omtale. Hos Ptolemæus finder man et saadant Folk, Chuner, omtalt i Egnene omkring Kiew og Dniper; senere kaldtes en Strækning af Rusland Chunivar, i de nordiske Sagaer Kænugarðr. Men længe før maa disse Folk fra Finland, som en Tidlang udgjorde deres Hovedsæde, have udbredt sig over den botniske Bugt ind i selve Norden; vi have forhen, efter Lehrberg, ytret den Formodning, at Sitonerne hos Tacitus vare saadanne Kvener, og de samme, som Adam fra Bremens, Paul Varnefrids og Geografen fra Ravennas nordiske Amazoner; og dette bekræftes deraf, at vi strax ved vor Histories Begyndelse finde disse Kvener i selve Norden i Nærheden af Svionerne eller de Svenske; Ottar kalder nemlig

en Del af Østersøen, omtrent den nuvær. botniske Bugt, Kvenerhavet (Cvensæ) efter dem; han beskriver dem som et Folk, der boede imellem Fjeldene af et stort Land ved meget store Indsøer; som bare deres meget smaa og lette Skibe over Land ind i Søerne, og saaledes hærgede paa de Norske, hvilke de endog ansaldt over Fjeldet (Kjølen); deres Land, Kvenland, sætter han nordenfor det egentlige Sverrig, dog saaledes at der laa en stor Ørken imellem begge; deres Sæde var altsaa i de nuværende svenske Nordlande. Og denne Ottars Beretning stemmer atter fuldkommen overens med hvad den historisk paalidelige Egilssaga (Kap. 14) fortæller om Karelerne og de stridbare Kvener, samt Krigene imellem dem og de nordlige Nordmænd paa Harald Haarfagers Tid.

Saavel i Levemaade, som i Legemsbygning ere begge de Hovedstammer, som vi hidtil have nævnet, nemlig de Gamles Kvener og Finner, eller, som vi nu kalde dem, Finner og Lapper, væsentlig forskjellige. Finnerne dreve tidlig Agerdyrkning, Lapperne derimod drage fra Sted til Sted, og nære sig af Kvægavl. De første ere fyldige, med lange gule Haar og lyse Øjne (den hvidøjede Finn, Tzjud bieloglas, er et Navn, som gives dem i gamle Sange); de sidste derimod ere smaa og magre, med sorte, korte Haar og mørke Øjne; Finnerne ere store og stridbare, Lapperne derimod, efter Leems Beskrivelse, lave, men haardføre og særdeles smidige, saa at mange ligge sammenknugede i et lidet Rum med Fødderne korsvis under sig, hurtige i Gang og Løb, blege og gustne af Ansigt, med kort-Haar, stor Mund, indfaldne Kinder, spidsagtig Hage, af Gemyt maadeholdne,

fornøjede med lidet, og meget sjelden foruroligede af Affekter. Begge Stammer afsondre sig endnu fra hinanden: Finlænderen eller den gamle Kven optager det ilde, naar man kalder Finmarkens Beboere Finner; de skulle, siger han, hedde Lapper. Lapperne derimod holde dette dem tillagte Folkenavn for et Skjældsord, og see gjerne, at man kalder dem Fjeldfolk, dog allerhelst Finner (deres ægte gamle Navn); da smile de, som om man sagde dem et Smigreri. Saaledes ytre begge Stammer endnu Fjendskab mod hinanden, ligesom i Oldtiden; herom have de opbevaret Sagn: de svenske Lapper vide blandt andet at fortælle, hvorledes deres Forfædre have stredet med Staalok, store, stærke, hedenske Jætter, hvori man næppe kan finde andet, end en Omklædning af de oldnordiske Myther om Jøtnerne med samme historiske Grund. Begge Hovedstammer tale fremdeles to forskjellige, men dog nærbeslægtede Sprog, have ogsaa samme Stifter Jumi eller Jumo, og dyrke ligesom Bjarmerne, Guden Jumala, hvilket tilhobe viser deels deres Forskjellighed fra de senere Folk i Norden, deels ikke nogen oprindelig Grundlighed, men en saare tidlig Blanding.

Begge disse Hovedstammers første Hjem maa visstnok søges i Asien, men herfra maa de allerede i den yderste Old være indvandrede i Norden. Lapperne vare rimeligviis den først indvandrede Stamme, som i adspredte Familier udbredte sig over de nordlige Lande, og siden af Finnerne dreves mod Nord og Vest. Disse kom da fra Sydost, gik fra Finland over den botniske Bugt, som frembyder tre Overgangspunkter: et over Ålands-

nerne til Roslagen, hvor der endnu findes Levninger af dem, et andet over en Samling af Smaaøer højere oppe i Bugten til Nordlandene, hvor de især som Kvæner vare mægtige i Kvenland, og et tredie nordenom Bugten. De dreve da Lapperne foran sig op imod Norden, og ligesom splittede dem ad til begge Sider; thi enkelte Levninger af Lapperne (de gamle Finner) bleve tilbage i Bjergegnene i de svenske Dale (Dalekarlien), og hist og her i det indre Norge, samt, som det synes, tvende større Riger nordpaa, Throndhjem nemlig og Helgeland, medens derimod de krigerske Finner (de gamle Kvener) trængte helt frem igjennem det midterste Norge, og dannede Grundstammen af dets Befolkning. Da imidlertid begge Stammer siden for største Delen bleve fortrængte af andre Folk, af hvis Beretninger vi alene kjende dem og deres Forhelde i den ældre Tid, saa forekomme de heri allerede saa blandede, at der næppe kan drages nogen bestemt Grændse imellem dem, som Folkeslag betragtede; thi Sagnene selv pege kun dunkelt hen paa denne Forskjel, de kunne i Følge deres Natur ikke indeholde nogen Granskning derover. Det ældre Folks Navn (Finn) gik, som vi have seet, over paa det senere, og ligesom begge Folkenavnene, Sabmelats og Suomalaiset, ere een og samme Benævnelse, saa kaldes de ogsaa i de ældste historiske Skrifter med det samme Navn Finnar, der er en Oversættelse af hine, ligesom ogsaa Navnene paa deres Land, Finnland (nuvær. Finland eller Tsjudernes Bopæle) og Finmörk (nuvær. Lapland eller Finnernes Bopæle) hos de samme historiske Skribenter, f. Ex. Snorre, ere blandede. Dette er ogsaa

Tilfældet i de ældste Sange, hvor Udtrykkene Finn og Alf (Svartalf) bruges som enstydige, f. Ex. i Völundarkviða. Men dette kan ikke hindre os fra, naar vi først ere blevne opmærksomme paa, at der virkelig fandtes tvende forskjellige Folkestammer i det ældste Norden, at skjelne imellem disse, hvor Sagn eller Sange dertil give en tilstrækkelig Anledning.

Vi have saaledes i Korthed betragtet den ældste Befolkning af det østlige Evropa, og kunne i endnu større Korthed fatte os om Befolkningen af det vestlige; thi hvad vi vide om denne er i Grunden ogsaa langt mindre: Kelterne henhøre nemlig til de mest omtvistede blandt Oldtidens Folkeslag, da Mindesmærkerne om deres Gudelære, Sprog og Sæder næsten alle ere tabte, og de, der udgives for saadanne, i lang Tid have været et Tvistens Æble blandt de Lærde; men derom ere dog nok alle enige, at de udmærkede sig ved en tidlig Kultur. De synes at have kaldet sig selv Gael eller Gail, hvoraf Grækerne dannede Navnet Kelter (Celter, egentlig med den særegne Udtale af Bogstaver c: Tsjelter). Dette deres Navn gjenfindes i flere Egne af Svejts og Tyskland, men fornemmelig i Gallien eller Valland, som Nordboerne kaldte det. Herfra synes de ogsaa at have udbredt sig til Nederlandene, hvor Kimbrerne rimeligvis fremstode som en af dem og Germaner blandet Stamme. Men upaatvivlelig have de besiddet en stor Del af de brittiske Øer, hvor de ved senere Indvandringer stedse trængtes længer imod Vesten. Fra Irland gik de over til Skotland, hvor de tilsidst tabte sig i de kaledoniske Bjerge (saa kaldte af cael eller gal,

en Gale, Kelte, og don eller dun, et Bjerg), men Levninger af deres Sprog findes desforuden i det Wælske i Landskabet Wales, og, blandet med Germanisk, i det Kymriske i Sydengland, samt som Armorisk i nogle Strækninger af det vestlige Frankerig. Denne store keltiske Stamme, der fra umindelige Tider boede i det vestlige Evropa, ja endog derfra gik over til det vestlige Afrika, er uden Tvivl oprindelig af samme Race, som Germanerne, men have udvandret fra Asien langt tidligere, end disse. Ligesom Lapper dreves mod Norden af Finner, saaledes dreves ogsaa Kelter mod Vesten af de germaniske Stammer, og begge blandede sig med hinanden.

Man finder da tvende, nu vidt fra hinanden adskilte Hovedstammer i det nordlige Evropa, den finniske og den keltiske, som begge ere nedsjunkne til et aldeles underordnet Forhold mod andre Folk, men engang maa have hørt til de mest udbredte. Deres Sprog lyde nu fjærnt fra hinanden, næsten ubekjendte og udyrkede, men engang maa de have staaet i nær Berørelse sammen. Dette Resultat yder Sprogstudiet, der, som en velgjørende Genius, viser Granskeren Vejen der, hvor Historien tier. Skjønt Finsk og Keltisk henhøre til væsentlig forskjellige Sprogstammer, saa findes der dog imellem begge en mærkelig Lighed, hvilken, som ovenfor er bemærket, allerede omtales af Tacitus, der siger, at Æstyerne (en finsk Stamme) i Levemaade lignede Sveverne (Germanerne), men deres Sprog nærmede sig mere det brittiske (keltiske); det er af denne ved nyere Forskninger bekræftede Sproglighed at Arndt slutter, at de tvende Hovedstammer, som talte begge disse Sprog,

hvor langt de end nu bo fra hinanden, engang maa have grændset sammen, og udgjort de første Beboere af Evropa, som vi ere i Stand til at angive, den ene østlig, den anden vestlig. En saadan Berørelse af begge have vi allerede fundet Spor til i Italien, saa godt som i Evropas Hjerte; dunklere synes den at være imod Nord; men vi skulle dog i det følgende see, at vi ogsaa der have god Grund til at antage en saadan. Her bemærke vi kun i Forbigaaende, at hvis de i Skotland noksom bekjendte Pikter (Picti, paa Orkenøerne kaldte Peti) virkelig, som Beda vil, ere komne fra Skandinavien, eller, som han kalder det, Skythien, saa har den finske Stamme ogsaa strakt sig til de nordbrittiske Øer, og er derfra gaaet over til Skotland, en Udvandring, der ogsaa senere gjentog sig, da Nordboerne besatte disse selvsamme Strækninger; og i saa Fald finder man da ogsaa her i Nordvest af Evropa et saare mærkeligt Sammenstød af Kaledonier og Pikter eller af Kelter og Finner.

Men have Kelter og Finner engang grændset sammen og besiddet Evropas nordlige Halvdel, saa maa dette have været Tilfældet i en aldeles forhistorisk Tid. Strax ved Historiens Begyndelse finde vi dem adskilte ved andre Stammer, der ligeledes indvandrede fra Syden, først Germaner, siden Slaver. Germanerne kjende vi allerede som en ældgammel Folkestamme i Tyskland; dens Oprindelse er dunkel; vi ville ikke undersøge, om de ere de samme, som de Germanier, der forekomme hos Herodot som en persisk Stamme, og om Germanien er samme Ord som Navnet paa den persiske Provins Kerman eller Karamanien, men finde det al Opmærk=

somhed værd, at Navnet paa den Gud, som de skulle skylde deres Oprindelse, Tuisto eller Tuitho, indeslutter det oldnordiske Þjóð, Land og Folk, og at hans Søn Mann (Mannus), deres egentlige Stamfader, er samme Ord, som Persernes Navn paa det første Menneske, Meshja (t. Mensch) og Hinduernes Manu, Menneskenes Fyrste, det oldnord. maðr (mannr, Mand). Heraf er da atter Folkenavnet Germanner dannet; Begyndelsen kan udledes af her, en Hær, eller geir, et Spyd, saa at Betydningen af det Hele bliver Hærmænd eller Krigere, eller, efter Arndt, af her, ger, Mand, i hvilket Tilfælde Germanner ligefrem svarer til det oldnord. menmskir menn (menneskelige Mænd). En af de mærkeligste Stammer blandt Germanerne vare Sveverne, hvis Navn sædvanlig udledes af sev, suev, Sø (oldnord. sæ-r, Ejef. sæv-ar), da de boede ved Havet, Østersøen, og herfra udbredte sig mod Norden og Vesten. Vi have, efter Tacitus, fundet dem, tilligemed Sevobjergene, i selve Norden; Svioner nemlig i en Del af det egentlige Sverrig, og rundt om dem Mannerne i de svenske Mannlande; de ere da uden Tvivl de samme, som de nordiske Kilder kalde Svíar, Svenske, og menn (Mennesker). Et andet ligeledes almindeligt og rimeligvis endnu ældre Navn synes Teutoner at have været; det udledes ligefrem af det nysanførte teut, oldnord. Þjóð, og betyder altsaa det oprindelige Folk eller Land. Som et svevisk Folk forekomme saadanne Teutoner i Nordtyskland; de Tyske bære endnu det samme Navn; det findes endelig ogsaa i den nordlige Del af Jylland, i Landskabet Thy, forhen Þjóð (Landet). Historisk be-

kjendte ere fremdeles Saxer og Angler, ligeledes germaniske Folk, som fra det nordlige Tykland efterhaanden trængte højere op og besatte Holsten (Holtsetaland eller Skovsassernes Land) og en Del af det Slesvigske, Landskabet Angeln. Under intet Navn have imidlertid de germaniske Folk gjort sig saa navnkundige i Historien, som under det gotiske. Under dette fælles Navn udbredte mangfoldige mindre Folkeslag sig mod Nord og mod Syd. Strax naar vi lære at kjende dem, finde vi dem under Navnene Gythoner, Guttoner, Gottoner (i hvilke Ord Slutningen -ones blot er Folkeendelse) fra nuværende Holsten og Meklenborg af, hvor de stødte til Teutonerne, hen til Weichselen, hvor de grændsede til finske Stammer. Senere indskrænkes de egentlige Goters Bopæle til Landstrækningerne imellem Oder og Weichsel, hvorfra de med deres Naboer og Slægtninge, Vandaler, Burgunder, Rugier, o. s. v. i det andet og tredie Aarhundrede e. K. vandrede til Egnene ved Dniper og Dnister. Omtrent i hundrede Aar efter deres Udvandring sydpaa hører man intet til de svage Levninger, de rimeligvis have efterladt paa Kysterne af Preussen, indtil man endelig paa een Gang finder deres forrige Bopæle indtagne af Vender eller Slaver, som i et Tidsrum af to hundrede Aar efterhaanden trængte helt op til Elben. I Syden derimod bliver det gotiske Navn desto berømtere; det er fra deres ny Boliger de anfalde, hærge og endelig omstyrte det rommerske Rige. Det er lidet sandsynligt, at disse Kæmpemasser kom fra det yderste Norden; det er ikke engang rimeligt, at deres egentlige Hjem vare de preussiske Kyster; men derimod

højst sandsynligt, at de kun vendte tilbage mod Sydost, hvor deres Brødre og Slægtninge allerede fandtes, og i Forening med disse kunde danne saa vældige Stridskræfter, saa uudtømmelige Hærskarer, som vare nødvendige til at rökke en Kolos, som det rommerske Rige. Imidlertid have ogsaa anseelige Grene af den samme Stamme strakt sig imod Nord; thi vi finde dem der strax ved vor Histories Begyndelse, dog sydligere, altsaa senere, end Svearne eller de Svenske. Det kan vel omtvistes, om Vitheslet (Vidernes Slette), der hos vor Middelalders Krønnikeskrivere anføres som den ældre Benævnelse paa de danske Øer, før endnu Navnet Danmark opstod, har sin Oprindelse af Goternes Navn, thi dette beror kun paa, om Folkenavnet Vider er hentet fra Beda, hos hvem det nu er oplyst, at Ordet Vitæ (Vider) er en Læsefejl for Jutæ (Joter); men for vist maa det ansees, at Jyderne (Jótar, hos de angelsaxiske Skribenter Gjotæ), Goterne paa Gulland (Gotar) og Gøterne i de svenske Gøtlande (Gautar) alle ere Folk af een Stamme, den gotiske; hermed stemme da ogsaa de ældste Navne paa disse Lande, Gotland eller Reiðgotaland, i Ottars Rejse og hos angelsaxiske Skribenter Geotland, d. e. Jylland, Gotland, d. e. Gulland og Gautland, d. e. Gøtland. I hvilken Retning og paa hvad Tid denne Goternes Indvandring til Norden er skeet, lader sig uden Tvivl aldrig med nogenlunde Paalidelighed bestemme, thi rimeligvis fandt den Sted før Asernes Tid, med hvilken vor Historie først begynder. Rask formoder, at Goterne fra Egnene omkring Weichselen gik til Søs til Gudem eller Gudhjem (Gotaheimar) paa Bornholm og til Øen Gulland; derfra til Øster- og

Vester-Gøtland i Sverrig, og endelig over til den nordlige Del af Jylland, som ved Kimbrernes Udvandring var bleven blottet for Indbyggere. Retningen af dette Tog er da aldeles forskjellig fra Asernes senere, som fra Sønderjylland gik over Fyn og Sjælland til det egentlige Sverrig. Denne sin Formodning støtter Rask paa den Forskjel, som findes imellem Nørre- og Sønder-Jydernes Sprog og det sidstes Lighed med Øboernes. At Goternes Indvandring skete før Asernes Ankomst, maa formodes deraf, at disse i Norden forefandt beslægtede Stammer, og at vort Fædreland, da deres Indvandring fandt Sted, allerede bar Navn efter Goterne; Jylland kaldtes nemlig Reiðgotaland eller Goternes Fastland, og de danske Øer Eygotaland eller Goternes Øland. Sandsynligvis foretoges ogsaa flere saadanne Indvandringer efterhaanden, og det nysomtalte Navn Witheslet kan da, som Rask mener, gjerne skylde en gotisk Stamme sin Oprindelse; en saadan var nemlig Widerne eller Widivarierne (Gepiderne), der fra deres Boliger ved Weichselen maaskee sejlede over Østersøen, og besatte de danske Øer; hvilken Stamme i saa Fald maatte være de danske Øboers gotiske Forfædre.

Da vi, ligesom de øvrige Nordboer, maa ansee os som Efterkommere af den store gotiske Stamme, der endelig fortrængte alle andre, saa kan det ogsaa have nogen Interesse, at kaste et Blik paa dens sydlige Slægtninge. Vi finde os da nærbeslægtede med den saakaldte thrakiske eller frygiske Stamme, hvis Bopæle man angiver fra Pannonien af indtil Floden Halys i Lilleasien, og til hvilken Græker og Rommere hørte.

Begge Stammer, Germaner og Thraker, søge atter deres fælles Hjem i Persien og Indien, som indeholde Grundlaget til deres Sprog og Gudelære. Hvo der i det enkelte vil overbevise sig derom, maa følge Rask fra Islands Jøkler til Ganges Bredder, maa af ham lære Overensstemmelsen imellem Islandsk og Græsk, og begges Oprindelse fra Hinduisk, maa derpaa atter vende tilbage, og midt imellem de senere indkomne Slaver opsøge det lettiske Sprog, og lære dets Overensstemmelse med Græsk; med Forundring vil han da betragte denne Kjede, hvis yderste Led ligge ved det indiske Hav og Ishavet, og med Beundring beskue den menneskelige Aands Herlighed, der igjennem de forskjelligste Tungemaal veed at finde Vej, som Solens Lys igjennem det dunkle Himmelrum til dets utallige Kloder.

Vi bede Læseren her at dvæle et Øjeblik, og at opfatte paa een Gang de Bemærkninger, vi maatte nedskrive efter hverandre; det vil da være klart, at Goternes Indvandring til Norden maa ansees for en historisk Kjendsgjerning, at Svear og Manner eller Svever og Germaner rimeligvis før dem have besiddet i det mindste een Landstrækning i Norden i det nuvær. egentlige Sverrig; og som Folkeslag, der i en endnu højere Old kunne have beboet Norden, kjende vi da ingen andre, end Finner og Kelter. Tale vore Oldtidsminder da aldeles intet om disse Folk? Ere alle Spor af deres Ophold, ikke blot ved Polarkredsen, men midt i selve de nordiske Lande, aldeles forsvundne? Og have de ikke i Sprog, Gudelære og Sæder efterladt nogen Indtryk paa de Stammer, som deels fordreve, deels udryddede dem, deels

blandede sig med dem, paa hvilke vi atter kunne kjende dem, om ikke af Navn, saa af Daad?

Naar Suhm sluttede, at Joter eller Goter vare Nordens ældste Indvaanere, fordi det samme Sprog, som vi nu tale, fra umindelige Tider taltes i Norden, saa maatte han grunde denne sin Slutning paa en almindelig overfladisk Betragtning af Sprogene, og altsaa lettelig fejle; men den, som af Sprog vil slutte noget, maa trænge ind til deres inderste Marv. Suhms Sætning er altsaa almindelig sand: det oldnordiske Sprog er Moder til vore nuværende nordiske, og hendes Børn bære tydelig nok deres Oldmoders Træk til Skue for alle; men ved Rasks Granskninger er det tillige oplyst, at hin ærværdige Stammoder formælede sig med flere Mænd, og at det ikke er saa ganske ublandet Blod, som rinder i Børnenes Aarer. At Oldnordisk (hvad vi nu efter et af dets Sideskud pleje at kalde Islandsk) er beslægtet med de indiske Sprog er afgjort; Ligheden med de germaniske Tungemaal er endnu mere paafaldende, og efter denne at slutte kan der ikke tvivles om, at de Stammer, som opkastede sig til Herskere over de vigtigste og mest dyrkede Lande i Norden, indvandrede did fra Tyskland; men der findes ogsaa i Oldnordisk mange Ord, og det just af saadanne, som ere i ethvert Sprog de første, saadanne, som betegne Land og Jord, Fiskeri og lignende Haandteringer, hvis Slægtninge ikke forekomme i de germaniske og overhovedet ikke i den gotiske Stammes Sprog. Spørge vi Sproggranskerne, hvorfra ere da disse tagne? saa vise de os hen til de finske og keltiske Sprogarter, hvor de findes som oprindelige.

Ligesom vi nu med Rette slutte, at naar Oldnordisk paa enkelte Gjenstande har dobbelte Udtryk, et af nordisk, et andet af germanisk Oprindelse, saa viser dette en nøje Forbindelse imellem Germaner og Nordboer; saaledes maa vi vel ogsaa slutte, at naar der i Oldnordisk findes paa enkelte Gjenstande Ord, som ingen andre gotiske Folk kjende, men som Lapper og Finner vedkjende sig som deres, og naar vi i Danmark endog træffe Ord, som hverken findes i Islandsk eller Svensk eller noget andet gotisk Tungemaal, men som kun Kymrisken og de med denne beslægtede Sprog vedkjende sig, saa maa dette ligeledes være et Bevis paa, at Finner og Kelter have haft en tidlig Indflydelse paa det oldnordiske Sprog, paa de første og simpleste Ord i disse, der kun lader sig forklare deraf, at de senere Beboere, her som overalt, blandede sig selv og sit Sprog med de første Indbyggeres. Dybere kunne vi ikke her føre Læserne ind i Sprogundersøgelser, og berøre derfor endnu kun et Par af de almindeligste og simpleste Gjenstande. Stedsnavne i Norden lade sig i Almindelighed føre tilbage til og forklare af det Oldnordiske, hvorved de erholde en for alle klar og tydelig Betydning; men dette er langtfra ikke Tilfældet med alle; netop blandt de alderældste, vi kjende, ere flere af det oldnordiske Sprog uforklarlige, og af saadanne bære atter nogle samme Præg, som finske Ord, og andre findes i keltiske Lande. Hvedn, Øen Hveen, er Exempel paa et saadant, som har aldeles Udseende af Finsk; Mön eller Man, Øen Møn, et andet, hvis Navner vi finde baade ved Bretland og ved Estland. Adskillige af de gamle nordiske Personsnavne

4*

ere ligeledes tagne af de Folk, som boede i Norden; Navnet Dan, som flere af Danmarks Konger bare, minder aabenbar nok om det danske Folk; Navnet Saxe (egentlig Saxeren) tillagdes uden Tvivl først den Person, som havde sin Herkomst fra Saxerne (Sasserne); men ere da ikke de endnu almindeligere Navne, som Alf (Alfr), samt Sam (Sámr) og Finn (Finnr), hvilke tildels endnu findes i Nordens mere afsondrede Landskaber, og af hvilke tvende sidstanførte det første er Finnens eget, det andet hans nordiske Navn, Beviser paa, at Mænd af Alfernes og Finnernes Stamme have været bosatte midt iblandt de øvrige Nordboer, og det en rum Tid før Bebyggelsen af Island, hvor disse Navne ere ligesaa almindelige, som andre nordiske, og hvorhen dog ingen af Finnestammen kunde falde paa at udvandre, førend hans Slægt allerede var forbundet med andre norske Slægter.

Fra Navne vende vi os til Folkenes Bloster, der vel ligge vidt adspredte paa Jorden, og forlængst ere visnede, men som dog bære Vidne om, at der, hvor de ere faldne, har noget engang blomstret og baaret Frugt. Saadanne Bloster er Folkesagnet. Hos alle Folk er det opskudt som Safter igjennem en kraftig Stamme, og har udfoldet sig i brogede Blade, forskjønnede ved Fantasiens Glands, men ogsaa nærede fra den kraftige Rod, indtil de, som alt paa Jorden, faldt af og fortørredes. Snart dreje saadanne Sagn sig om overjordiske Væsener, der velgjørende fare ned til Jorden, og blande sig i de menneskelige Anliggender; da er det Guden, der udsender sine usynlige Engle, kun kjen-

delige paa deres Virkninger, paa det Haab og Mod, de vække i de Dødeliges Bryst, paa den lune Bistning, der kjøler den lidenskabelig Ophidsedes Pande, paa de milde Toner, som lyde for den Mismodiges Øren, og de Rosenfarver, med hvilke Drømmenes Syn taber sig i Skyen; men snart er det ogsaa jordiske Nisser, som fortrædige for Spøg og øve Velgjerninger til Moro, Nøkker, som true den Lettroende med Døden i de falske Bølger, Alfer, som sværme i Maaneskinnet og dandse paa Duggens Perler, og endelig store, frygtelige Jætter, der slynge Klippestykker som Smaastene, og hverken skjælve eller vige uden for Tordenens dræbende Magt. Det er aabenbart nok, at saadanne Væsener snart ere skabte af vort eget Indre efter de Ønsker og Tvivl, som fylde vort Bryst, snart ogsaa formede efter Naturens Almagt udenfor os, men endelig ogsaa efter virkelige Folkeslag, som stode i Modsætning mod dem, hos hvilke disse Ideer opstode og iførtes en legemlig Form. Titanen, Cyklopen, Centauren vare saadanne Skabninger; Jættens Kamp med Guden var ikke blot Elementernes Strid, men ogsaa Kamp imellem Folkeslag, af hvilke nogle foragtede Gudens Magt, andre ophøjede og udbredte den. Hvad skulde ogsaa bevæge noget Folk til, alene at personificere Naturen udenfor sig, og ikke paa samme Maade at forevige for sine Efterkommere den langt vigtigere Kamp, som dets egen Stamme maatte bestaa. Naar de hundredarmede Jætter dynge Bjerg paa Bjerg forat bestorme Himlen, hvad er dette da andet, end et uforgængeligt Billede af den Kamp, i hvilken fjendtlige Skarer anfaldt Tordnerens

Alter paa dets hellige Bjergtinde; og naar den sexarmede Stærkodder fældes af Thor, men efterlader sig lignende Kæmper, der udbrede hans Navn blandt alle Nordens Slægter, hvor kan da dette være Billede paa en Kamp imellem det takkede Fjeld og den knusende Lynild, og ikke snarere paa en Folkestrid, der først efter en Række af Aar blev udstridt, og hvor ingen Forsoning var at vente, førend i Døden? Men hvor finde vi nu i Norden saadanne Sagn om Kæmper og Jættefolk mest bekjendte og udbredte? Kunde de opstaa paa Sletter, som Danmarks, hvis de oprindelig angik Fjelde? og dog finde vi dem her fra Møn til Skagen, under de samme Navne, som de have i Gudelæren, kun at de i disse ved saa mangfoldige Forandringer omskiftede Egne i Folkets Mund ere blevne forvanskede; hvo har ikke hørt om Langben Rise, eller om Jætten fra Upsal paa Møn (uheldig nok af Almuen forvandlet til Jøden fra Upsal), og dersom andre anføre Navnet paa Vandfaldet Troldhætte i Gøteelven, som Bevis for, at et saadant Troldfolk engang har boet i denne Egn, kunne vi da ikke med lige Ret sige det samme om vort sjællandske Trollehetten (Tryggevelde Bro kaldes saaledes i et Brev af Kong Kristian den fjerde). I Vendsyssel omtales en Troldborg nedenfor Børlum Klosters Gaard 1463. Men vilde man end antage, at saadanne Sagn i Danmark kun ere en svag Efterklang af fremmede Toner, skjønt Folket næsten overalt viser Jættegrave og Troldhuler, saa lyde de samme Navne endnu tydeligere til os og nærmere deres gamle Form i de Lande, hvor Sprog og Minder bleve mindre forvirrede af Fremmede; fra

Vestkysten af det midterste Norge tværs igjennem Landet ind i de svenske Dale, og derfra atter opad i de svenske Nordlande ere Navnene Jote, Jotul, Jotun den Dag i Dag almindelige til at betegne store, frygtelige Væsener, og i adskillige af disse Egne blandes atter Navnet Jotul med Navnet Finn, saa at Sagnet endog ligefrem siger os, at den gamle Finn er det samme som den gamle Jøten; fra Folkenavne gik de begge over til for den Kristne at betegne den Onde. Men fik nu Folkesagnet disse sine Fortællinger fra Begivenheder udenfor sig, saa maa vi uden Tvivl søge disse i de samme Folks ældste Digtninger og Historie.

Vi finde da i Aselæren en Skildring af en Kamp imellem Guder og Jætter, en Mythe, som man har antaget at være opstaaet i Mellemasien og der kan have hast sin lokale og historiske Grund. Men en saadan Mythe er fælles næsten for alle Folk; dens særegne Form i Mellemasien har ikke nogen mere paafaldende Lighed med den nordiske, end andre Folks; det kan saaledes vel være historisk rimeligt, at den der har erholdt sin første Dannelse, men til dens Forklaring er det ikke nødvendigt at antage dette, da alle dens Elementer ere ligesaa ren nordiske, som asiatiske; hverken Isen eller Koen var Norden noget fremmed; og antage vi Lapperne for Nordens ældste Beboere, saa have ogsaa disse bestaaet en Kamp med et Jættefolk. Men i alt Fald indeholder Mythen om Jætternes Tilværelse før Guderne Minder om et Urfolk, og Mytherne om Verdens Oprindelse fra disse Jætter sandsynligvis deres, altsaa de allerældste, Forestillinger om denne første Begivenhed af alle; hvorimod

er endelig en fortræffelig Fremstilling af begge Væseners Blanding. Det er disse Væsener, den nordiske Gudelære omtaler; kun et, Vanerne, er her forbigaaet, da Gudelære og Historie enstemmig bekræfte, at de ikke have hjemme i Norden selv, men i sydligere Lande.

Vare nu disse Jætter og Alfer blotte Ideer og Personifikationer af disse, eller betegne de virkelige Folkeslag paa Jorden? Til at besvare dette Spørgsmaal kommer det overhovedet an paa, at opfatte Oldtidens Udtryksmaade; den var i alt poetisk; ingen Aand var til uden sit Legeme, ingen Kundskab uden sit Billede. Dette gjør det ofte vanskeligt for os, som ere vante til enten at sværme i Billeder uden Grundlag, eller uden Billeder at lade Tanken aabenbare sig i den jævneste Prosa, at adskille Person og Billede, Begivenhed og Mythe, Folk og Gud, som i Oldtiden smæltede sammen; og dette er dog nødvendigt; thi de Gamle indsaae en Ting ved at forbinde, vi forstaa den kun ved at afsondre. Vare nu hos Oldtidens Præster alle Kundskaber, de himmelske og de jordiske, forenede i een Sum, fremtraadte hos Digterne de overjordiske Ideer kun i den Form, som Tiden, der for dem var en Oldtid, havde dannet, formede hos dem Bjerget og Bjergfolket sig i eet Jættebillede, saa maa vi derimod skjelne imellem hvad der er blot Kosmografi og Astronomi, hvad der er Geografi og Historie, hvilket alt hos de Gamle var forenet i een Masse; det maa da ikke forundre os, at hver Gud var ligesom Anfører for sin Maaned, og vi fejlede sikkert, dersom vi antoge, at kun Aarets Inddeling gav Anledning til Tro paa Guder; det maa heller ikke for-

undre os, om Thor eller en anden Gud foretager sig en Vandring midt ind i et fremmed og farligt Land, hvor han stred med Jætter, og vi fejlede sikkert, dersom vi forklarede denne Rejse allegorisk som en blot aandelig Sejer af Sjælens Kraft over det Legemlige (ved selve Thor var dog Aanden det mindste); vi maa overalt opfatte Billedet i sin Helhed, og ikke tro at kunne udmynte det i enkelte Penninge, der i Oldtiden hverken vare gænge eller gæve; men vi maa ogsaa tro Oldtiden paa sit Ord, naar den selv giver os tydelige Vink til at fatte dens Mening, og ikke af forfængelig Higen efter at opspore noget Overordentligt, søge dybsindige Ideer der, hvor kun en simpel Begivenhed er udtrykt. Naar derfor Jætterne have Konger eller Thursedrotter (Þursadróttnar), som Godmund, Geirrød, Thrym, (hos Alferne Hler); naar de talte menneskelige Tungemaal, forskjellige fra hinanden og fra Gudernes, naar de gamle Sange (Alvísmál) sige os, hvad Himmel og Jord, Sol og Maane, ja Korn og Mjød hed paa deres Sprog, og disse Ord endnu tildels findes i vort eget Tungemaal eller i Germanernes, fra hvem Gudefolket kom; naar Guder og Alfer samles, holde Gjæstebud og slutte Forbund, saa vilde det vel være langt hentet, at søge Grunden til dette og lignende i Himlen, eller i moralske Ideer, eller i fysiske Forestillinger, da Folkenes historiske Begivenheder langt lettere forklare det alt. Hvis altsaa Aserne vare en gotisk Høvdingstamme, som dyrkede Odin og flere Guder, og udbredte disses Dyrkelse i Nord, saa vare Jætter og Alfer lignende Stammer, som dyrkede andre Guder og havde andre Sæder og Skikke. Heri-

mod strider det ingenlunde, at disse Væsener paa andre Steder virkelig træde frem i Ideernes Regioner; thi deres Guder, som alt Guddommeligt, havde der hjemme; og Guden og hans Præst og Folket, denne Forestilling maa vi endelig see at gjøre os levende, ere for Oldtidens Tænker eet. Var det ikke umenneskeligt at ofre Kongen til Folkets Bedste, dersom han ikke forestillede selve Folket, der i ham ofrede sit dyrebareste Selv for at forsone Guddommen? Var det ikke Diarne, som fordømte og frikjendte ved den højtidelige Dom, men dog var det ikke dem, der talede, det var Odin, som besluttede og talte igjennem deres Mund? Naar Thor paa Landsgrændsen, som det hedder, stred med Jætten Hrungner, og knuste ham og hans trekantede Stenhjerte, mon vi da skulle tro, at det var Gudebillederne, som strede med hinanden, eller mon det ikke var Thors Dyrkere, der med kraftige Arme og hvasse Sværd bragte Sejeren tilveje?

Færdes Aserne udenfor Norden, saa er det virkelige Lande og Folk, med hvilke de have Samkvem: de krige og slutte Forbund med Vanerne, komme paa deres Vandring til det gamle Reidgotland, og fra dette drager Odin til Valland, forat ophidse Fyrsterne til Krig; vi finde dem altsaa først imod Sydost ved det sorte Hav, derpaa i store Landstrækninger ved Østersøen, hvilke atter have Valland imod Vesten. Naar de komme til Norden, saa besøge de Alfen Hler paa hans Ø Lesø, eller de stride med Jættemøerne paa Samsø, eller de drage til Jøtunheim og kæmpe med Jætternes Konger. Forholdet er her det samme; ere Vanland, Reidgotland og Val-

land, ere Samsø og Lesø virkelige Lande, saa ere Alfheim og Jøtunheim det ogsaa. Men dette Jøtunheim maa da ogsaa være et Land, ikke oppe ved det hvide Hav, i hvis Nærhed Aserne aldrig ere komne, men et, med hvilket Gudefolket kunde komme i nogen Berørelse; og Jætterne, som bebo dette Land, maa da ogsaa være et virkeligt Folk, der kunde gjøre en levende Modstand, og ikke selve de døde Klipper, der hverken kunde stride for Ære eller Guder. Et saadant Folk maa da kjendes paa dets Levninger; vi have fundet det i Sproget, det maa ogsaa have efterladt sig Spor i Gudelæren.

Ingen tvivler nu om, at Aselæren bestaar af blandede Elementer, og at den i Syden har optaget fremmede Guddomme; fra Vanerne kom Frej og Freja, Historien fortæller det og de vendiske Folks Gudelære bekræfter det. Men ogsaa med Valerne (Gallerne) i Valland maa Aserne have staaet i tidlig Forbindelse; Historien siger os, at de havde et Asgaard ved Rhinen, og de behøvede kun at gaa over denne Flod, for at støde paa Valer og Valloner. Hvorfra, uden fra disse Folk kunde ogsaa Læren om de hellige Valaer (Vølver) komme, som selve Odin maa besværge, naar han vil vide Underverdenens Hemmeligheder, og hvilket andet Folk, end de keltiskes Levninger, har Fortællingen om Valand (Velend, Vølund) tilfælles med de Nordiske? I selve Norden maatte da Asalæren vistnok optage meget fra dets ældre Beboere, ligesom Kristendommen siden beholdt meget af Asalæren, og vi lære da at kjende det Folk, som var forud, af de mythiske Levninger, som bleve tilbage hos den yngre Slægt. Nu drejer den nor-

disse Gudelære sig for en stor Del om Lysets Herlighed; Guder og Mennesker fejre Solens Tilbagekomst; er det da ikke besynderligt, at den højeste Lysverden fremstilles som fjendtlig og fordærvelig for Guderne, og at Herskeren (Surtur) over denne Himmel (Gimle eller Lysalfernes Hjem) kaldes en Jøten. Denne Lære hører altsaa ikke oprindelig til Aselæren, thi hvilken guddommelig Lære kunde vel paa een Gang ville hævde sin Anseelse, som saadan, og tillige forkynde sin egen Undergang; men hvilket andet Folk kan den vel skylde sin Oprindelse, end et keltisk, der stod paa et saadant Kulturtrin, at saa ophøjede Ideer kunde udvikle sig hos det. Hos det samme Folk finder man ligeledes Oprindelsen til Navnet paa Havguden Hler (kymrisk llyr, Hav), og til flere af Eddas mythiske Benævnelser; oversatte fra Kymrernes Sprog betegne de det de skulle udtrykke; i selve de gotiske Sprog betyde de slet intet. Dette viser altsaa, at Aserne, efterat de allerede forhen længer imod Syden havde lært at kjende Valerne, ogsaa i selve Norden fandt Stammer af disse, med hvilke de ligeledes indgik Forbund og Venskab. Fremdeles var ingen Guddoms Dyrkelse mere udbredt over Norden, end Thors; Forestillingen om en Tordengud maa ogsaa være een af de allerførste Opfatninger af det guddommelige Væsen; hos Folk, der stode endog paa et lavt Kulturtrin, maatte Lynildens ødelæggende Magt vække Ideen om noget Overmenneskeligt, førend de endnu vare i Stand til at hæve Tanken til en endnu højere Lysets Herre over Skyerne; og denne Tordengud, hans Navn og hans Attributer finde vi hos Finner og Lapper. De kalde ham

Ucco-Taran eller Taran-Ucco eller blot Ucco, hvilket har en paafaldende Lighed med Eddas Auku-Þór; Lapperne kalde ham Ajeke eller Auke, som betyder Fader eller Gubbe, en ældgammel Benævnelse, som Almuen endnu overalt i Norden giver Guddommen som den tordnende Gud. Med sit vigtigste Attribut, Hammeren, fremstilles Thor paa de lappiske Træidoler, og andre deres Fremstillinger af denne Guddom, saasom med Fyrstaal i Haanden og Flintesten i Panden, synes at indeholde Nøglen til flere af Eddas gaadefulde Myther (som Kampen imellem Thor, og Hrungner, Mythen om Thor, Groa og Orvandel). Selve den laveste Ildtilbedelse eller Mythen om Loke, Loge (Lue), den jordiske og underjordiske Ild, der oprindelig vel betragtedes som ren og hellig, men siden som Asernes Lære og endnu mere Kristendommen modsat, ansaaes for vanhellig og fordærvelig, har hjemme hos de samme Folkeslag, især hos Lapperne; vi finde den i Mythen om Udgaardsloke østenfor den botniske Bugt, og i Stamfaderen for de jøtniske Slægter i det nordlige Norge, Hálogi (den høje Lue), efter hvem Helgeland (Hálogaland) er opkaldt. Netop i disse Lande vedligeholdt denne Lære sig ligetil Kristendommens Tider, da Hagen Ladejarl, der nedstammede fra Jøtnen Thjasse, især dyrkede de finske (d. e. lappiske) Guddomme, Thorgerde Hølgabrud (hvilket man forklarer af Navnet Hálogi, Havlgi, Hölgi) og hendes Søster Irpa. Og saaledes bekræfter det sig ved en hel Række af lignende Bemærkninger, som vi her mere maa antyde, end kunne udvikle, at Finner og Lapper i de senere Nordboers Tro, Meninger

og Sæder have efterladt Spor af, at de vare Nordens ældre Besiddere. Med Skarpsindighed har man oplyst, hvorledes den besynderlige Tro, at fribaarne Mænd, der faldt i Strid, kom efter Døden til Odin, men Trællene tilhørte Thor, deraf, at Trællene (efter nogle endog samme Ord som tröll, Trold) beregne den oprindelige, men siden undertvungne Stamme, der efter Døden kom tilbage til sin oprindelige Gud; hvilket atter hænger sammen med den gamle Lov, at ingen, som nedstammede fra Trold, kunde komme til Hædersbestilling. Efter længe at have ladet sig nøje med den lidet tilfredsstillende Forklaring af Navnet paa Nordens vigtigste Fest, Julen, at „Aaret som et Hjul da vender sig om", er man vel nu enig om, at Festen og dens Navn var forodinsk, og at den helligholdtes af Lapper og Finner (lapl. jäul, finlappisk joulak); hos hine var ogsaa Torsdagen (Thors Dag) den hellige Dag i Ugen. Kun tvende Maaneder føre et aldeles forskjelligt Navn fra den As, der ellers er Maanedens Skytsgud, Thorremaaned og Goemaaned, og begge disse skylde ligeledes hine Folk deres Oprindelse (Þorri er et bekjendt finsk Høvdingnavn, rimeligvis engang, som flere Høvdingnavne, en Guds; gói er de svenske Lappers kuova), o. m. desl.

Dersom Gudelærens ældste Bestanddele saaledes antyde, hvilke Folkeslag der vare de ældste i Norden, saa angive de historiske Efterretninger ligesaa tydelig, hvad vi bør forstaa ved de Jætter, Riser og Trolde, med hvilke Guderne kæmpede. Sagaerne fortælle os, hvorledes de nordiske Lande, før Asiæmænd og Tyrker kom did, vare beboede af Riser, at der opstod en stor Blan-

ding af Folkene, af Risernes og af Menneskenes Æt. Nordens anseelige Høvdinger og andre vidt udbredte Slægter udledte deres Æt fra saadanne Blandinger. Den selvsamme gamle Stamme kaldes snart med Navnene Rise og Trold, snart med Navnet Finn, til Beviis paa, at begge vare enstydige. Begyndelsen er imidlertid, som al Histories, mythisk. Efter Sagnet om Fornjot (den gamle Jætte) vare hans tre Sønner, Loge, Kaare og Hler (Ilden, Vinden og Havet eller Vandet) Stamfædre til de ældste nordiske Slægter. I Sverrig gifter Vanlande sig med en Kongemø fra Finland, ved Navn Drive, en Datter af Kong Sne; en af hans Efterfølgere, Agne, med Skjalve, en Datter af Kong Frost; man antage disse Navne, Sne og Drive (Snedrive), Frost og Skjalve (Rysten af Kulde) for virkelige eller blot allegoriske, de vise dog, at det historiske Sagn knyttede den svenske Ynglingestamme til den fornjotske Slægt i Finland. Huld, efter senere Sagn Dronning over Troldene i de svenske Nordlande, var Moder til Thorgerde og Irpa, som den norske Høvding Hagen Ladejarl dyrkede; denne Høvdings Slægt, saavel som næsten alle norske Kongers og Jarlers, opstod ved en Blanding af gotiske og jøtniske Folk; de stamme nemlig fra Odins Søn Sæming, hvis Navn er afledt af Folkenavnet Sam, og Jætten Thjasses Datter Skade; efter et andet Sagn udledes Norges Befolkning fra Brødrene Nor og Gor, der udvandrede fra Landene ved den botniske Bugt; et tredie fører alle nordiske Kongeslægter tilbage til en Halvdan den gamle (den gamle Halvjætte). Naar den danske Kongestamme udledes fra

Dan, som den første Konge, saa opstod ogsaa den ved en Blanding af Fornjots Slægt og Asestammen; thi Dan stammer paa mødrene Side fra Natten, Jætten Narves Datter, paa fædrene fra Dagen, der igjen stammer fra Heimdal; og dette vinder atter noget Lys derved, at Ynglingesaga strax efter Fortællingen om Dyggve og hans Søn Dag begynder en ny Række, hvis Historie drejer sig om det skjæbnerige Halsbaand; hvilket viser, at en mythisk Fortælling her endte, og en anden mere historisk begynder, ved hvilken først Kongenavnet opstaar. Efterhaanden som det historiske Lys bliver klarere, fremskinner ogsaa Ensheden af Finnefolket og de jøtniske Stammer; de færdes som et almindelig bekjendt Folk især i de midterste Dele af Norge; Efterkommere af Slægter, der snart kaldes Trolde, snart Finner, udbrede sig overalt, og vandre ligeledes over til Island; Harald Haarfager forelsker sig i en finsk Kvinde, der selv efter sin Død endnu fortryllede ham, og hendes Fader kaldes snart en Finn, snart en Jøten. Historien veed ikke mere at skjelne imellem de tvende gamle sammensmæltede Slægter, men det foregaaende vil have gjort det sandsynligt, at de vare deels Finner, som vi nu kalde Lapper, deels Kvener eller andre med dem beslægtede Folk, som vi nu kalde Finner; og at begge disse Folk som Jøtner have udgjort Grundstammen af den Befolkning, med hvilken den gotiske Stamme blandede sig, da den besatte Norden; den Kamp, som engang fandt Sted imellem begge, Asestammen i det egentlige Sverrig, og Jøtnestammen i Landene mod Vesten og Norden, kunne vi forfølge i en Række af Minder fra det midterste Norge

mod Nordost til den botniske Bugt. Der hvor Godmund, Hrungner, og hvad de finske Guddomme videre have hedt, fordum dyrkedes, der rejstes efterhaanden Altere for Asathor, Frej og Odin. Ogsaa paa hin Side af den botniske Bugt gjordes der tidlige Forsøg paa at indføre Asernes Dyrkelse, hvilket sees af Thors Rejse til Jøtunheim, ligesom Sagnet tillægger hans bekjendte Følgesvend Thjalfe Æren for først at have bragt den hellige Ild til Gulland; men i Finland, som Finnernes egentlige Hovedsæde, vandt Aselæren kun liden Fremgang.

Stærke, men raa vare Jøtnerne som Beboere af uvejbare Fjeldegne; mildere og skjønnere maatte de Folk være, som boede ved frugtbare Elve og ved Havet. I det sydlige Norge finde vi en saadan ældgammel Stamme, Alferne, saa kaldte efter de Elve, Gøte- og Raumelven, imellem hvilke de boede, ligesom de teutonske Albinger kaldtes saa efter Elben; fra dette Alfheim udbredte de sig efterhaanden ind over det sydlige Thelemarken, der oprindelig var en Del af Jøtnernes Hjem. Denne Stamme maa have udmærket sig ved en meget tidlig Kultur, hos dem nævnes i det mindste det ældste bekjendte Offersted i Norge, Skiringssal; men derhen maa de atter være komne fra det nordlige Jylland, thi her beherskedes de af eller dyrkede Hler (som vi nys have bemærket det kymriske llyr), hvis Folk Edda (Ægisdrekka) kalder Alfer. Næppe er der heller, naar vi undtage Lejres Omegn, nogen anden Landstrækning i Danmark, som har saa mange ældgamle historiske Sagn og endnu den Dag i Dag saa mange Oldtidsminder, som hine nord-

jyske Egne med de hundrede Høje (hundbjörg, efter Sagnet Hundborgherred). Saare naturligt var det ogsaa, at hyppige Forbindelser maatte finde Sted imellem saa nærliggende Lande, som det nordlige Jylland og det sydlige Norge; den senere Historie yder os et andet Exempel derpaa i Fortællingen om Danekongen Sigurd Ring og Møen Alfsol (Alfesolen). Føjer man nu hertil, at keltiske eller kymriske Folk have haft umiskjendelig Indflydelse paa Nordens Sprog; at ogsaa de dyrkede Guden Thor under Navnet Taran, at vi ogsaa i deres Sprog gjenfinde Navnet paa Julefesten (kymr. gwyl, Fest, i Flert. gwyliau, oldnord. jól, et Flertalsord, hvis oprindelige Form sikkert har været jólu); at Læren om Sjælevandringen, der udgjør et saa væsentligt Træk i den nordiske Gudelære, havde, efter Julius Cæsars Beretning, hjemme hos Galliernes Præster, Druiderne; at Ildens Navn Loge (Lue, kymr. llwg) ogsaa findes hos dem, o. m. desl.; saa vil man næppe tvivle om, at en keltisk Stamme har boet her i Norden i de Egne, hvor de Gamle selv hensætte dem, nemlig i det nordlige Jylland og sydlige Norge; men de have tillige været forskjellige fra Jøtnerne eller Finnerne, fra hvilke de tydelig skilles i alle Oldtidens Sagn. Jøtnerne bleve bekæmpede af Aserne, med Alferne derimod finde vi dem strax i Venskab, thi var der en Tid, da ogsaa disse tvende Folk stode fjendtlig ligeover for hinanden, saa var denne Strid allerede udstridt, endnu førend Aserne kom til selve Norden, og de kæmpende Elementer vare allerede sammensmæltede. I Danmark boede Jøtner paa Samsø, i hvilket Ord Finnenavnet Sam endnu findes; derimod

sættes Alfer paa Læs. I Norge stødte Alfer og Jotner ligeledes sammen; Jotnen Stærkodder, som var fra Thelemarken, havde til Fæstemø en Kvinde af Alfeslægt. Men Alfestammen besad, saavidt som vi kjende den, saavel i Danmark, som i Norge kun indskrænkede Boliger; deres videre Fremtrængen i Norge hindredes nemlig ved de stærke Jotner (Kvener), og senere ved de gotiske Stammer, som fra Sverrig af trængte mod Vesten ind i Norge, dels igjennem Solør, dels igjennem det sydlige Vigen, hvor derfor ogsaa Onsø (Odinsø) o. lign. Steder minde om Udbredelsen af Asernes Lære.

Væsentlig forskjellige fra de egentlige eller lyse Alfer, just dem, som vore Sagaer kalde det skjønneste Folk paa Jorden, vare vistnok Svartalferne ved Svartelven i Værmeland og de svenske Dale (Dalekarlien), ved hvilke Væsener der næppe kan forstaas andet, end Levningerne af den ældste finske (lappiske) Stamme, som ved Kvenernes Indtrængen maatte trække sig tilbage til Bjerghulerne, og især bleve bekjendte som driftige Bjergmænd. Navnet Alfer have disse Svartalfer (eller Dvergene) kun tilfælles med hine, fordi ogsaa de boede langs med en Elv; men i Mythologien adskilles begge disse Væsener nøjagtig fra hinanden; hverken Boliger, Levemaade eller Sprog vare de samme: Svartalfen boede i Stene eller under Jorden, altsaa i Bjerghuler eller Jordhytter; Lysalfens Bolig var høj og luftig (hvorfor den ogsaa af nogle sættes i Skyerne); Svartalferne havde intet Ord til at udtrykke Korn, de kjendte altsaa ikke Agerdyrkning, men under hvilke liflige Billeder tale ikke Lysalferne dels om Kornet, som en bølgende Mark,

deels om andre Naturgjenstande, af hvilke Benævnelser deres højere Kultur tydelig fremskinner; for dem var Jorden den Grødefulde, Maanen den Aarangivende, til Bevis paa, at de efter den beregnede Aarets Gang, Vinden det susende Døn, Skoven den Fagergrenede, og Natten Søvnens Gammen. Ere altsaa Lysalfer forskjellige fra Dverge eller Svartalfer, begge atter fra Jøtner; finde vi disse Lysalfer ligesom en afbrudt eller afrevet Stamme midt i Norden, og kunne vi kun af Kymrisk forklare de Minder, som endnu fra dem ere blevne tilbage: saa kan der vel heller ikke være nogen Tvivl om, at de engang udgjorde en langt anseeligere Kjede, som i Syden stødte til flere beslægtede Led, hvilke alle, nu afbrudte, engang hang sammen; og ret mærkeligt er det da, at vort lille Bælt, dog kun i en eneste Saga, ogsaa kaldes Alfesundet (Alfasund), som om Alferne ogsaa engang boede her noget længer nede, samt at Alferne i Norge have den ældste Landsinddeling (skíri i det sydlige Norge) tilfælles med Anglerne nede ved Elben (angelſ. scír); og at Folkenavnet Þjóð, som da senere maa være gaaet over til Germaner og Slaver, findes som almindeligt Ord paa Folk i Kelternes Sprog (theat, tud), og gjenfindes i Teutoner ved Elben, i Þjóð, Thy, og i Þjóðalýng (Tjølling) i det sydlige Norge. Disse og lignende Bemærkninger maa i det mindste føre os paa den Formodning, at de nordiske Lysalfer vare de samme som de sydligere Angler, og begge atter Kimbrer eller Kelter, hvilke dog alle formedelst den nære Berørelse saare tidlig maa være blandede med gotiske og andre ren germaniske Stammer.

Dunklere er Oprindelsen til den Stamme, efter hvilken Danmark fører Navn, thi som et mægtigt og herskende Folk træder den først senere frem i Historien; Gudelæren kjender den slet ikke, som nogen særegen Stamme. Ere Danerne Tanaiter eller Vaner? Traker eller Græker? boede de først ved Donau (Danubius) eller ved Dnister (Danaster)? De Lærde have gjættet saa omtrent paa alt, hvilket viser, at de i Grunden intet vidste. Vi vilde ikke gjerne øse mere Vand i Danaidernes Sold, og henstille derfor kun nogle faa Bemærkninger, hentede fra de nordiske Kilder: Folkets Stamfader identificeres i Almindelighed med Folket selv, og da maatte Danerne være en jøtnisk Stamme; thi Stamfaderen, den i Historien noksom bekjendte Dan mykillati, d. e. den stolte, den overmodige, var en Jøten, hvilket deels udtrykkelig siges, deels ogsaa antydes ved hans Tilnavn; dertil sigter ogsaa den af ham indførte Begravelsesmaade i Høj, hvilken Herodot allerede tillægger Skytherne (der, som vi have seet, ere af samme Æt, som Nordens Finner), og som modsættes den hos de gotiske Folk sædvanlige Skik at brænde de Døde. Tidlig er imidlertid Blandingen indtraadt imellem begge Stammer og endnu før vor Histories Begyndelse; ogsaa indeholde nogle af vore Oldtidshøje, der indslutte baade store Benrade og tillige Askekrukker, sjeldne, men mærkelige Beviser paa denne Blanding. En lignende Forbindelse imellem den oprindelige jøtniske Slægt og Asestammen antydes ogsaa ved Fabelen om Sjællands Oprindelse ved Gefjon, der med Jøtner, forvandlede til Øxne, pløjede den ud i Havet; thi hvad andet kan der ved denne billedlige Fremstilling

udtrykkes, end at Sjælland og omliggende Øer ved denne Forening af Aser og Jøtner droges ud af sin oprindelige Vildheds Tilstand; er ikke Gefjon her hvad Ceres var i Syden, en velgjørende Guddom, som lærte de vilde Indbyggere Plovens Brug? Endelig finder man ogsaa hos de ældste Digtere Navnene Bjergriser (bergrisar) og Bjergdaner (bergdanir) ombyttede, som aldeles ensbetydende, saa at Navnet Halvdan kan forklares som Halvtrold eller halv af Riseæt, hvilket i det mindste viser, at Danerne henregnedes til den ældste Befolkning i Norden. En anden Vej til at udfinde Folkets Oprindelse er at opspore Navnets. Blandt de forskjellige Udledninger, man har angivet til Danmarks Navn, kunne da især følgende komme i Betragtning: hvis det kom af Verbet at þenja, at udstrække, saa vilde þenmörk betyde det udstrakte Skovland; men Verbet synes atter at være afledt, og dets Stamord maatte da søges; hvis det kan henføres til det oldtyske dan eller tan, en Fyrr, saa maatte Folket, hvis Land benævnedes med dette Ord, være gotisk; men Ordet Dan udtrykker i saa Fald ikke i sig selv noget Folkenavn, og hvis den gamle nordiske Kilde, som fortæller os, hvorledes Danmark fik Navn, og angiver, at dette var Tilfældet, har Ret deri, saa maa vi søge det Sprog, i hvilket Ordet Dan eller et meget lignende har Betydningen Mand eller Menneske; dette er, saa vidt vides, kun Tilfældet i de keltiske Sprogarter. I disse betyder den en Mand, et Menneske, og for dets Flertal bruges, efter Le Gonidec, det forhen anførte Ord tùd, Folk. At Folkets Stamfader Dan kaldes en Jøten, er just intet Bevis imod, at Folket

jo kunde være keltisk, thi ligesom hos de sydlige Skribenter Kelter og Skyther (Kelto-Skyther) forblandedes, saaledes indbefattedes ogsaa hos vore Oldskribenter begge Stammer under Navnet Jøtner; Alfekongen Hler ansaaes ogsaa for en saadan. Det turde saaledes være rimeligt, at Danerne ere en Blanding af keltisk-finske Stammer; men vist er det, at det danske Folk henhørte til vort Lands oprindelige Beboere, thi senere hen træder det paa een Gang frem som en stor og mægtig Stamme, ligesom i sit eget rette Hjem, uden at der gives os mindste Vink om, at den var fremmed eller kommen andenstedsfra.

Saaledes har jeg forsøgt, at meddele en kort Udsigt over de ældste Folkestammer i Norden, og dertil benyttet de fortrinligste Lærdes, de ypperligste Sproggranskeres Skrifter, men tillige bestræbt mig for, at bringe saa megen Enhed tilveje, som i saa vanskelige Undersøgelser er muligt. Men denne Materie er her betragtet blot fra dens historiske Side, og jeg tror ingenlunde dermed at have udtømt Eddalæren, hvis øvrige Indhold vil blive Gjenstand for et følgende Afsnit. Denne historiske eller rettere forhistoriske Betragtning var nødvendig; thi hvorledes skulde man vel kunne begynde noget Lands eller noget Folks Historie uden ved Begyndelsen, om end denne er dunkel; lode ikke Nordboerne selv Dagen fødes af Natten, hvorledes skulde man da kunne føre nogen omkring i den nordiske Histories dæmrende Morgenrøde, uden at vise dem, hvorledes denne udsendte sine første Straaler igjennem Nattens Mørke.

Den, som ønsker med eet Blik at overskue de ældste nordiske Lande med deres Beboere, vil da finde dem sammenstillede i følgende Omrids: Vi ville gaa ud fra det Sted, fra hvilket Asclæren, efter de gamle Efterretninger, udbredte sig over det øvrige Norden, nemlig det egentlige Sverrig. Dette forekommer under Navnene Svíþjóð og Mannheimar, d. e. Svearnes Land og Mannernes (Menneskenes) Hjem, altsaa beboet af Svíar og menn eller, som de endnu eftertrykkeligere kaldes, mennskir menn (de menneskelige Mennesker). Ved alle saadanne Folkestammer maa man vel lægge Mærke til, at de overalt deles i en Herskerstamme og den egentlige Folkestamme; Aserne vare senere en saadan herskende eller regjerende Stamme, Goterne Folket; saaledes finde vi uden Tvivl ogsaa her i Uppland (Oplandet) det egentlige Svíarîki eller Sædet for Svearnes herskende Stamme; rundt om denne ligge Folkets eller Mannernes Landskaber, Vester- og Sødermanland. Rimeligvis vilde Mannerne ogsaa have udbredt sig endnu højere mod Norden, men deres Fremgang her standsedes ved en stor Ørken, og kun ved Havet finde vi Ångermanland, der skyder sig op langsmed Kysten. Vi have efter Rimelighed antaget disse Folk for at være Taciti Svever og Svioner, der vare en Green af Sveverne i Tyskland, og Folkestammen overhovedet for at være Germaner, hvis Stamfader var en Mannus eller Mand (Menneske), hvilket kun antyder, at de vare Grundstammen. Nordenfor dette Mannheimr eller Svíþjóð laa paa hin Side Ørkenen Jötunheimr, Jøtnernes Land, der udbredte sig paa begge Sider af den botniske Bugt; Ymisland eller

nuværende Umeålapmark udgjorde en Del af samme; den Del, som laa nærmest ved det egentlige Sverrig, kaldes i de historiske Skrifter Kvenland, Kvenernes Land; nogle Sagaer nævne Gestrikland som en Del af Húnaveldi, Huneriget, med hvilket de ikke ville betegne andet, end dette samme Kvenernes Herredømme. Fra disse Egne udbredte Kvener og andre finniske Stammer sig ind i Norge, hvis hele midterste Del de besatte lige ud til Havet imod Vesten; her ere de under Navnene Riser, Thusser og Trolde lige bekjendte i Historie og i Sagn; og saaledes strakte altsaa Jotunheim sig fra Stærkodders Fosterland ved Nordhavet igjennem de svenske Nordlande over den botniske Bugt og langt ind i Finland. Imellem denne større og stærkere Folkestamme bleve Levninger tilbage af den gamle finske, d. e. lappiske, Slægt, men kun i de ødeste og ufrugtbareste Egne; dette var Svartálfaheimr, Svartalfernes eller Dvergenes Land, især Dalekarlien, hvorfra de strakte sig mod Syden og boede hist og her adspredte omkring ved Svartelven paa Grændserne af Nerike og i Værmeland. Men overalt hvor Land kunde opdyrkes, fortrængtes de af Jøtnerne; og saaledes finder man ogsaa, efter kyndige Svenskes Beretninger, endnu den Dag i Dag tydelige Spor til, at Befolkningen i Dalekarlien er opstaaet af tvende Stammer, den ene højere og stærkere, ligesom mere mongolsk, den anden lavere og svagere, ligesom mere lappisk. Imod Sønden stødte endelig Jøtnerne til Alferne, hvis Land, det egentlige Alfheimr, efter de historiske Kilder strakte sig fra Gøteelven til Raumelven, hvorfra dog Alferne ogsaa udbredte sig noget paa hin Side af Oslo-

fjord, hvor imidlertid Jøtnerne snart satte dem Grændse. Naar saaledes Dverge eller Svartalfer, Lysalfer og Jøtner boede i en stor vidt udbredt Halvkreds fra Kattegattet op til den botniske Bugt rundt omkring Asernes Sæde i det egentlige Sverrig, da er det begribeligt, at fredelige og fjendtlige Samkvem og Forholde kunde finde Sted imellem dem og Aserne; men det vilde være aldeles urimeligt, at antage sligt, naar man enten lægger Jætternes Land imellem det hvide Hav og Obfloden, Strækninger, hvis Tilværelse Aserne vel ikke kunde ane, end mindre falde paa at besøge, eller naar man lader Aserne og de andre Folk blive tilbage paa Jorden, men derimod flytter Alferne, som blot overjordiske Væsener, op til Himlen. Endnu førend Odins Ankomst til Norden, det vil sige før vor Histories Begyndelse, vare endelig Goterne indvandrede til Norden fra deres Bopæle paa hin Side Østersøen, det ældste Reiðgotaland, omtrent de nuværende preussiske Kystlande. Næppe er imidlertid denne Indvandring, hvis enkelte Omstændigheder vi for Resten slet ikke kjende til, foregaaet paa een Gang, eftersom vi finde flere gotiske Stammer, under forskjellige Navne, udbredte i Norden. Under bestandig Kamp med den gamle Stamme, Danerne, have de rimeligvis ogsaa udbredt sig paa de danske Øer, som kaldtes Eygotaland eller Øgotland. Mindre sikkert maa det vel blive, om det er Grene af denne samme gotiske Stamme, der under Navnet Burgunder nedsatte sig paa Borgundahólmr eller Bornholm, og som Roger eller Raner, der oprindelig boede i Pommern og paa Rygen, gave Navn til Ranrige og Rogeland i Norge; men i

alt Fald er det klart, at denne gotiske Folkeæt, hos hvilken de Aser eller Guder, goð, hvis Lære blev saa vigtig for hele Norden, netop vare en herskende eller regjerende Stamme, snart blev den vigtigste og mægtigste i Norden, saa meget mere, som de her allerede forefandt ældre Slægtninge, Svearne; disses Konge Gylfe, der regjerede ved Asernes Indvandring, betragtedes nemlig ikke som nogen Jøten, men hans Navn var længe efter et hæderligt Kongenavn. Hvad enten Danerne hørte til den ældste finnisk-keltiske Stamme eller den var en med Saxerne, altsaa ogsaa med Goterne, beslægtet, saa fortrængtes dens Navn for en Tid aldeles af det gotiske, indtil den hævede sig paa ny, og i tvende forskjellige Grene, som Nord- og Syddaner udbredte sit Navn og sit Herredømme over hele det danske Rige. Med Goterne blandede sig endelig ogsaa de Kelter (Kimbrer eller Alfer), som boede i Nørrejylland, og deres Navn fortrængtes aldeles, først af Goternes, siden af Danernes; og saa dybt synke Folkene, saa forgængelig er al Verdens Herlighed og Herredømme, vi finde ikke mere dets Spor paa de jyske Heder, med mindre et saadant maatte være tilbage i Kjeltringenavnet, der endnu i Midten af det sextende Aarhundrede var en almindelig dansk Benævnelse paa en hæderlig Haandværker, men nu er nedsunket til et af de laveste Skjældsord.

De her nævnte Folkeslag kunne ved Asernes Indvandring betragtes som samtidige; saaledes forekomme de i vore Oldtidskvad og Sagn. Men deres virkelige Følge i Tiden lader sig formode af deres Bopæles Beliggenhed imod hinanden; de kom alle fra Sydost og Syden, for-

trængte for største Delen hinanden, og maatte, naar de først kom til Ro, ordne sig efter Ælde, som Legemerne i Elementarverdenen efter Tyngde. Finner og Lapper berørte engang de keltiske Stammer, men dreves efterhaanden af Germaner og Svever højt op imod Norden, hvor de endnu findes. Germanerne strakte sig engang fra Tyskland op igjennem Danmark og Sverrig, men bleve atter af Goterne indskrænkede imod Syden, og deres faa Levninger bøjede sig under disses herskende Stamme. Der gives altsaa tre Hovedtidspunkter i Nordens ældste Historie: een, da Finner og Kelter indtoge hele Norden, den er forhistorisk, og vi have fra den kun usammenhængende mythiske Levninger; en anden, da Svear og flere germaniske Folk oprettede enkelte, tildels mægtige Stater, og vi have fra samme kun svage historiske Anelser, som vi hverken vide at give Tid eller Sted; en tredie, da Asalæren fik udbredt Herredømme over Norden, med denne begynder alle nordiske Rigers Sagnhistorie. Først ved Kristendommens Indførelse skinner det klare historiske Lys.

Anmærkninger.

1. Ang. Grækers og Rommeres Efterretninger om det ældste Norden see især: Schønings Afh. om Grækernes og Rommernes Kundskab til de nordiske Lande, i Kbh. Widensk. Selsk. Skr. ældste Samling, 9 D. og med Anm. i Schlözers Allgem. Nord. Gesch. Vedel-Simonsens Nationalhist. Geijers Svea Rikes häfder, 1 D. S. 52 fgg. Mannerts Geographie der Griechen und Römer, 3 D. 15 Kap. Om Hyperboræerne: Pomponius Mela, lib. 1, cap. 2. lib. 3, cap. 5. Plinii Hist. natur. lib. 4, cap. 26 (eller 12). Ang. de Gamles Forestilling

om det nordlige Ocean og dets Nærhed ved det kaspiske Hav, oplyst ved Steder af Strabo, Mela og Plinius; deres Fejltagelser med Hensyn til Stedernes Længde og Brede, og overhovedet om deres Forblanding af nordlige og østligere Folkeslags Bopæle, maa man efterlæse Lehrbergs fortræffelige Bemærkninger i hans Untersuchungen zur Erläut. der ält. Gesch. Rußlands, Afsnittet über die Wohnsitze der Jemen. Om Oceanus scythicus Pomponius Mela lib. 1, cap. 2. jf. Plinii Hist. nat. lib. 6, cap. 20. Om Germaner, Sarmater og Skyther Pompon. Mela lib. 1, cap. 3. og især lib. 3, cap. 3—5. jf. Plinii Hist. natur. lib. 4, cap. 25.

Om Pytheas fra Marseille, foruden de forhen anf. Skrifter, Wedel-Jarlsbergs Skand. ældre Hist. og Murray de Pythea Massiliensi i Nov. Comment. Götting. Vol. 6. Navnet mentonomon forklares efter Wachter af vælsk menn ton man, locus aquarum brevium, efter Forster (Entdeckungen im Norden, S. 35—36) af litthauisk mendaniemi, das Fichten-Vorgebirge. Det hos de Gamle (Plinii Hist. nat. lib. 4, cap. 27) forekommende Navn paa det nordlige Hav, Morimarusa er ligeledes litthauisk marês mirrusi, det døde Hav. Skrifterne om Thule ere Legio; Oplysninger om flere findes i Pontani Chorographica Daniæ descr. S. 741—755. Hallenbergs Anm. till Lagerbring, 1 Afd. S. 27—51. Bredsdorffs Afh. om Ptolemæus i Skand. Lit. Selsk. Skr. 20 B. Cronholms Wäringarna, 3 Kap. S. 35 fgg.

Til Oplysning af Taciti Germania kan tjene Die Germania des Tacitus, übers. und erläut. v. Bülau, Weiske u. Leutsch, Leipz. 1828. og det dertil hørende Kort. See ogsaa Cæsar de bello gall. lib. 4 et 6. Mange andre Formodninger om Ligheder mellem de af Tacitus nævnte Folk og nordiske Navne kunne fremsættes, men ville i det højeste kun blive Formodninger: Asernes Navn kan jævnføres med Taciti Oser; eller med Ansibarierne (Taciti Ann. lib. 13, cap. 55), som om man oldnord. sagde Asverjar, Asiamenn, men Ligheden er uden Tvivl kun tilfældig,

da Ansibariernes Navn rettest udledes af Floden Ems, ved hvilken de boede; i Ingævonernes Navn kunde man gjenfinde det nordiske Yngve eller Dobbeltnavnet Ingunnar-Freyr. Intet er med større Lærdom forfægtet, end Dyrkelsen af Hertha (Erde, jörð) i Hertedalen (Ertedalen) ved Lejre i Sjælland, hvorom Anchersens Herthedal ved Lejre i Sjælland og det gamle Danmark 150 Aar før og efter Kristi Fødsel, Kbh. 1745; Münters Lejre i Sjælland i Beg. af det nittende Aarh. i Skand. Lit. Selsk. Skr. for 1805, 2 D.; Vedel-Simonsens Nationalhist. 1 D. 2 H. S. 166—169. Det Beviis man har villet hente fra selve Navnet Lejre, at dette Ord nemlig havde sin Oprindelse af Gudenavnet Hlöðr, hvis Hunkjønsform er Hloðyn, Jorden, skjønnes let at være en af de lærde Sæbebobler, der briste, naar man rører ved dem, thi vilde man end antage, at baade en mandlig og kvindelig Hertha bleve opkaldte paa eet Sted, saa maatte Navnet dog have Tillægget Sæde, Stad eller desl. Andre Lærde finde Herthas hellige Sø paa flere Steder, og man har i mangfoldige lærde Afhandlinger søgt at paavise hendes Dyrkelse i Nordtydskland.

Det af Tacitus anførte Ord glesum er ligefrem vort Glas, der rimeligviis er beslægtet med Ordet Glands, gl. t. glast. Efter Plinius kaldtes Bernsten glessum, og een af Bernstenøerne hed deraf Glessaria. Nogle finde Ordet beslægtet med lat. glaucus, og det svarer da til vælsk og armorisk glâs, der betyder snart blaa, snart grøn, samt om Dyrs Farve ogsaa graa (oldnord. grár); gr. χλωρος (oldnord. gler). Jf. J. Cæsar de bello Gall. lib. 5, cap. 14. ed. Oberlin.

Om Ptolemæi Efterretninger om nordiske Folk see Suhms Historie af Danmark, (til hvilket Hovedværk her een Gang for alle henvises); Bredsdorffs Afh. om Ptolemæus; Geijers Svea rikes häfd. 1 D. S. 83. og flere forhen anf. Skr.

Hvo der ønsker at see flere Gisninger om de hos Jornandes nævnte Folkeslag, vil finde saadanne i Svend Brings diss. de priscis Scandiæ incolis. Lond. Goth. 1743. §. 11—12. Hvis Crefinnæ ere de samme som Procopii Scrithifinni, der hos

ved en Læsefejl, der er gjentagen af mange senere Forfattere, kaldes Scricfinni; af oldnord. at skríða, at skride frem, løbe paa Skier.

2. Hverken Suhm, i Afh. om Finnerne, deres ældste Sæde og Herkomst, i Kbh. Vidensk. Selsk. Skr. ældste Saml. 10 D. og flere af hans historiske Skrifter, eller Schøning, i de nordiske Landes, især Norges gamle Geografi, have antaget Finner og Lapper for de ældste Beboere af de nordiske Riger. Denne Mening have imidlertid mange andre ikke mindre berømte Lærde, som Leibnitz, Ihre, Lagerbring, o. m. fl. bestyrket ved mangfoldige Granskninger. Den støttes fornemmelig paa Undersøgelser om Folkenes Sprog, samt Tro og Sæder. Følgende Skrifter kunne især mærkes: Adelungs Mithridates, fortges. u. bearbeitet v. Vater, 2den D. Arndt über den Ursprung u. die Verwandtschaft der europ. Sprachen, herausgegeb. v. Klüber. Rasks Undersøgelse om det gamle nordiske eller isl. Sprogs Oprindelse, samt mange andre større og mindre Afhandlinger, deriblandt om finske Stammer i Italien i Literaturbladet Nr. 3, S. 18 og Nr. 35. Radlofs Neue Untersuchungen des Keltenthums. Thunmanns Untersuchungen über die alte Gesch. einiger nord. Völker; og i Schlözers Allgem. Nord. Gesch. Affnittet von den Stammvölkern des Europäischen Nordens. Fortalen til Northern antiquities (Overs. af Mallets Indledn. til Danm. Hist.) Lagerbrings Svea-Rikes Historia, 1 D. og Hallenbergs Anm. till Lagerbr. 1 Afd. S. 79—108. Leems Beskrivelse over Finmarkens Lapper. Sjøgrens Anteckningar om Församlingarne i Kemi-Lappmark; og flere, som findes anførte i min Haandbog i den gammelnordiske Geografi, 1 D., hvor dette samme Emne er fremstillet i en lærdere Behandling. Om den gamle Gudelære, dens enkelte Myther og deres Oprindelse handle flere af Finn Magnusens bekjendte Skrifter og Afhandlinger, især Eddalæren og Lex. mythol. Om Trællenes Forhold til Thor see Estrup om Trældom i Norden, S. 4. Anm. I Følge det persiske Sagn i Bun-Dehesh frembragte Urmennesket Kajomorts, der paa een Gang var Mand og Kvinde, det første egentlige Menneskepar,

Meshiah og Meshiahne, hvilke atter avlede syv Menneskepar, o. s. v. (Rhodes Die heilige Sage des Zendvolks, S. 100. 177); om Manu handler det indiske Epos Rámáyana og flere hinduiske Skrifter.

Ingen af de nysnævnte Skrifter have fremstillet Undersøgelsen om Nordens ældste Beboere ganske saaledes, som den af mig forhen er udviklet. Jeg bemærker derfor, at de i dette Skrift tilføjede Anmærkninger ikke saa meget have til Hensigt, at angive Beviissteder for min Mening, som at gjøre opmærksom paa de Kilder, jeg især har benyttet, og at give den Studerende Anledning til ydermere at øve sig paa det afhandlede Emne. At anføre alle nyere Forfatteres afbenyttede Skrifter, vilde blive uendeligt. Heller ikke har jeg kunnet tage Hensyn til de Indvendinger, man har gjort imod det her Antagne; de bero i Almindelighed paa Misforstand eller paa en halv Opfatning af een eller anden Side af Emnet, da Overbeviisning dog først kan fremstaa ved at betragte det i sin Helhed. Fortrinligst er Undersøgelsen om Jøtnerne givet af Geijer (S. 406 fgg); Beviserne for at de vare et virkeligt Folk og at de vare Finner, har han fremsat fuldstændig. Til denne Forfatter, hvis Forskninger jeg her, som i det følgende, især har benyttet, maa jeg overhovedet een Gang for alle henvise enhver, som vil have nogen grundig Indsigt i Nordens ældste Historie.

Ved Betragtningen af de Danskes Oprindelse er her ikke taget Hensyn til de gamle danske og svenske Krønniker, der indeholde en Blanding af Sagn af lidet historisk Værd; de dreje sig om de Danskes Oprindelse fra Sverrig, og sætte denne igjen i Forbindelse med Goternes Udvandring (see Geijer, S. 122—124. 127—128. 112—114). Resultatet synes at blive: at Beric, under hvem Goternes Udvandring skete, efter Jornandes, er den samme som Krønnikernes Eric, Gotlands første Konge, der udvandrede til Videslet eller Søderland; og at dette er en Udsmykkelse af det gamle Sagn om Rig (eller Heimdal), den første Konge.

Sagnhistorie.

Auch die Sage ist Geschichte, nicht sowohl vom reinen Gedächtniß, als vom Gemüth des Menschen aufgefaßt und mit dessen Eigenthümlichkeiten verschmolzen, uns wiedergegeben. Sie offenbart Weise und Vorstellungswelt der Alten lichtvoller, als die gelehrteste Forschung.

H. Zschokke.

Første Kapittel.

Aserne og deres Indvandring i Norden.

1. Asien er Kulturens Vugge. Til Indien kunne vi ogsaa igjennem Sprogene følge Sporene af den Kultur, som forplantede sig til det fjærne Norden; Historien tier derom. I Følge denne maa vi fæste vort Blik paa Mellemasiens Højbjerge, fra hvilke Folkestamme efter Folkestamme i Aarhundreders, ja Aartusenders Løb efterhaanden udbredte sig imod det nordlige Evropa. Herfra have Aserne bragt den Religion og Aandsudvikling, der efterhaanden udrev Nordens raa Horder fra et vildt og omflakkende Liv, samlede dem i ordnede Stater, og saaledes i Tidernes Løb forberedte dem til Kristendommen; herfra kunne vi forfølge deres Vandring til Landene omkring det sorte Hav, og tværs igjennem Evropa indtil det egentlige Sverrig. Kun lidet veed Historien derom; og af dette lidet er meget atter dunkelt og kun grundet paa Sagn. Følgende er et Omrids af det Bekjendte.

Assimilation áss), hvilket Ord han oversætter ved Halvguder.

3. Kun lidet berettes om Aserne og Vanerne i deres ældste Bopæle.

Om Odin fortælles, at han var stedse sejersalig; naar han udsendte sine Mænd i Krig eller nogen anden vigtig Forretning, lagde han sin Haand paa deres Hoveder, og velsignede dem, og da troede de, at alt vilde lykkes dem bedre. Ligesaa naar nogen af hans Mænd vare i Vaande, da kaldte de paa hans Navn, og dem syntes de deraf fik Lise[1]. Paa samme Maade siges Kong Alf at have kaldt paa Guden Thor, da Stærkodder havde bortført hans Datter Alfhilde, hvorpaa Guden kom ham til Hjælp[2].

Efter et andet Sagn udeblev Odin, der idelig var paa Rejser, en Gang saa længe, at hans Brødre Vile og Ve delte Herredømmet over Asgaard imellem sig, og toge begge hans Kone Frigg til Ægte[3]. Med Odins hyppige Rejser kan passende sammenlignes Taciti Beretning om Gudinden Hertha, der rejste omkring til de syv germaniske Folkestammer, som dyrkede hende. Minder om selve Mythen findes desuden hos Saxe, kun at hos ham Guderne i Byzantium (Asgaard) selv affatte og forviste Odin, og indsatte en anden, ved Navn Oller, til Regent, ja beviste ham guddommelig Ære[4].

---

1) Ynglingasaga, Kap. 2. 2) Hervarars. Kap. 1.

3) Ynglingas. Kap. 3. 4) Saxo, lib. 3. S. 45.

Aserne fejdede med Vanerne; men da de tilsidst bleve kjede af Striden, sluttede de Fred, og gave hinanden Gisler. Vanerne gave Odin Njord den mægtige (Njörðr hinn ríki) og hans Søn Frej (Freyr), men fik derimod af Aserne Hæner (Hænir), der var stor af Vært og meget dejlig, og om hvem Aserne sagde, at han var god til Høvding, samt Mimer (Mímir), der var saare viis. Vanerne gave da atter Aserne den klogeste, som de havde, nemlig Kvaser (Kvasir). Da nu Hæner kom til Vaneland, blev han strax sat til Høvding over Vanerne, og Mimer gav ham alle de gode Raad, han behøvede; men naar Ting blev holdt, og Mimer ej var tilstede, og der kom en vanskelig Sag for, sagde Hæner altid kun et og det samme: Raader nu I andre, sagde han. Desaarsag mente Vanerne, at de vare blevne bedragne af Aserne ved Mandeskiftet, afhug Mimers Hoved, og sendte Odin det. Men denne indsmurte det med Saften af Urter, at det ej kunde gaa i Forraadnelse, kvad Galdrer (Hexesange) derover, og tryllede det saa, at det talte med ham, og sagde ham mange skjulte Ting. Vanerne Njord og Frej indsatte han til Blotgoder (Offerpræster), men Njords Datter Freja (Freya) forestod Ofringerne [1].

Aabenbar ligger i denne Fortælling, at der først herskede Krig, og derpaa skete en Forening og Blanding af begge Folkeslag. De vexlede, saa at sige, deres Guder; Njord, Frej og Freja, som Vanerne dyrkede, hvorfor ogsaa Freja kaldes Vanadís (Vanernes Gudinde)

---

[1]) Ynglingas. Kap. 4. Gylfaginning 23 i Snorraedda, S. 27.

optoges blandt Aserne og fulgte dem til Norden; ligesaa Mythen om Mimer og hans Hoved, som Odin i tvivlsomme Tilfælde raadspørger.

Denne Bemærkning kan maaskee atter vejlede til at bestemme, hvilket Folk der forstaas ved Vanerne. Meningerne derom have været meget delte; den blotte Navnelighed giver ingen tilstrækkelig Vejledning. I Følge denne kunne Vaner være Joner (Græker) eller Vender (Slaver; finsk Venäläinen, en Russer, en Vane). At de henhørte til den sidstnævnte Folkestamme, bekræftes fornemmelig deraf, at der blandt de gamle Skyther efter al Sandsynlighed ogsaa fandtes slaviske Stammer; at der efter Tacitus blandt Germanerne fandtes saadanne, som ikke egentlig henhørte til Germanernes Stamme, og som dog havde saa megen Lighed med dem, at de maa ansees for Fædre eller Slægtninge til de senere vendiske Folk; at den mærkelige Sproglighed, som findes imellem de slaviske Sprog og det latinske, medens derimod de germaniske fornemmelig have Lighed med det græske, er et Bevis for saadanne slaviske Stammers tidlige Tilværelse; og fornemmelig at man just hos disse Folkeslag finder Guddomme dyrkede, hvis Dyrkelse fra Syden bragtes til Norden.

4. Ret mærkelig er ogsaa den i flere nordiske Kilder forekommende Sammenstilling af Aser eller Asiæmenn og Tyrker eller Tyrkir[1]. Om Tyrkland siges, at det laa søndenfor den store Bjergkjede, som skiller det store Svíþjóð (Skythien) fra andre Lande, og at Odin der

---

[1]) Hervarars. Kap. 1.

havde store Besiddelser[1]. Odin selv kaldes Tyrkernes Konge (Tyrkjakonúngr)[2]. Omstændelig, men med lige saa svage, som smagløse Grunde udvikles i Fortalen til Snorres Edda den Idee, at Asgaard er det samme, som Troja, Tyrkerne Trojaner, og at Aserne og med dem vor hele oldnordiske Kultur nedstammer fra dem.

Andre Beretninger henføre disse Tyrker og deres Land med langt større Sandsynlighed til Folket Thraker og Landet Thrakien, hvilket bliver saa meget rimeligere, som Græker ikke blot i mange Aarhundreder før Aserne handlede paa Landene nordenfor det sorte Hav, men ogsaa meget tidlig anlagde Handelsstæder endog paa selve Krim; en temmelig nøje Forbindelse imellem Aser og Thraker maatte da saa meget mere kunne finde Sted. Ogsaa bør bemærkes, at Snorres Skildring af Landene ved Tanais er hentet fra Middelalderens Geografer, der atter have øst af de Gamle, og at man just hos disse (man sammenligne f. Ex. Snorre med Pomponius Mela) finder Skythien og Thrakien sammenstillede.

5. Aserne forlode deres Sæde, og vandrede mod Norden.

Paa den Tid Odin herskede over Aserne, fejdede de romerske Høvdinger (Fortalen til Snorres Edda nævner Pompejus) vide om i Østerlandene, og undertvang alle Folkeslag. Men da Odin var forudvidende og troldkyndig, saa vidste han forud, at han selv og hans Afkom skulde komme til at bo i Norden (norðrhálfa

1) Ynglingas. Kap. 5. 2) Lángfeðgatal i Langeb. Script. T. 1.

heimsins). Han satte derfor sine Brødre Ve og Vile over Asgaard, men selv drog han bort med alle Dierne og en stor Mængde andre Folk, først mod Vesten til Gardörige, og derpaa sønderpaa til Saxland. Han havde mange Sønner. I Saxland indtog han en stor Landstrækning, og indsatte sine Sønner der til at regjere Landet. Selv drog han mod Nord til Havet, og tog sin Bolig paa en Ø; det Sted kaldes nu Odins Ø i Fyn (Oðinsey í Fjóni). Derpaa sendte han Gefjon (Gefjon, Gefjun), som var af Aseæt, nord over Sundet, for at opsøge ny Lande. Hun kom til Gylfe (Gylfi, Gylvi), der regjerede over de Lande, der nu kaldes Svíþjóð (det egentlige Sverrig); ham vidste hun saaledes at indtage, at han forærede hende et Plovsland i sit Rige; da drog hun til Jøtunheim, avlede der fire Sønner med en Jætte (jötunn), forvandlede dem til Øxne (í yxnalíki, i Øxnes Skikkelse), spændte dem for Ploven, og pløjede saa Landet ud i Havet vesterpaa over mod Odins Ø. Dette Land fik Navnet Sjælland (Selundr, Sölundr, Sølunden), og der blev hun siden boende. Der hvor Landet før var, er nu Vand eller Sø, og kaldes Løgren (lögrenn, Søen, Mælaren i Sverrig); i Løgren i Sverrig ligge ogsaa Fjordene saaledes som Næssene i Sjælland. Herom sang allerede Brage den gamle [1].

6. Da Odin spurgte, at der øster hos Gylfe vare gode Landstrækninger, saa drog han did; de sluttede Fred

---

[1]) Ynglingas. Kap. 5. Snorraedda i Fortalen S. 11. 13. Gylfaginning 1. S. 1.

og Forbund med hinanden; thi Gylfe mærkede nok, at han ikke kunde gjøre Aserne Modstand. Odin og Gylfe havde meget med hinanden at gjøre, og forsøgte hinandens Kræfter i allehaande Trolddom og Koglerier, men Aserne gik altid af med Sejeren. Odin fæstede Bopæl ved Søen (Mælaren) paa det Sted, som nu kaldes gammel Sigtun (**fornu Sigtúnir**, Sigges gamle Marker), og lod der et stort Tempel (**hof**) opføre, og et Offersted (**blót**) indrette efter Asernes Skik. Han forbeholdt sig selv alle Landstrækninger saa vidt omkring, som han udstrakte Navnet Sigtun, og gav ligeledes Hofgoderne (Tempelpræsterne) Bopæle: Njord boede i Noatun (**at Nóatúnum**), Frej i Upsal (**at Uppsölum**), Heimdal paa Himmelbjerg (**at Himinbjörgum**), Thor paa Thrudvang (**á þrúðvángi**), Balder paa Breidablik (**á Breiðabliki**)[1]. Njord giftede sig med Skade, men hun vilde ikke blive hos ham og ægtede siden Odin, og de havde mange Sønner; een af disse hed Sæming (**Semíngr**). Skade var en Jættinde, og kaldes af Digterne Skiernes Gudinde (**öndr-dís**). Dette Sverrig (**Svíþjóð**) kaldtes Mannheim (**Mannheimar**, Menneskenes Land), men det store Svithjod (**hin mikla Svíþjóð**) kaldtes Godheim (**Goðheimar**, Gudernes Land), og om dette sidste fortalte de mange Tildragelser og mange Under[2].

7. Asernes Vandring til Nord kan oplyses ved følgende Bemærkninger.

---

[1]) Ynglingas. Kap. 5. [2]) Sst. Kap. 9.

Vi have allerede seet Beliggenheden af Asaland efter Snorre; han beretter os nu fremdeles, at det store eller kolde Svithjod (Svíþjóð hin mikla eller hin kalda) var Gudernes Land. Ved dette Svithjod, som han modsætter det nordiske, forstaar han den hele Landstrækning fra det sorte Hav indtil Østersøen midt igjennem nuværende Rusland, samt den vestlige Del af Asien. Navnet er det samme, som Skythien, hvilket flere gamle geografiske Fragmenter udtrykkelig angive; Snorre havde kun ubestemte Forestillinger derom, rimeligvis hentede fra Middelalderens Skribenter; den nordlige Del deraf, siger han, er ubeboet formedelst Frost og Kulde, men forøvrigt er det delt i mange Landskaber og Herreder med mange Slags underlige Folkeslag og mange Tungemaal; der bo Riser (risar) og Dverge (dvergar) og Blaamænd (Blámenn), og der findes frygtelig store Dyr og Drager [1]. Ved Riser mener han de store Tartarer, ved Dvergene Kalmukkerne, ved Blaamænd Mongolerne, hvilke han dog ikke vidste at angive med deres egentlige Folkenavne, og saaledes blive Beretningerne, jo længer de fjerne sig fra Norden, stedse i det dunkle og ubestemte; klarere og bestemtere blive de derimod, jo nærmere de komme selve Norden.

Om Opholdet i Garderige have vi dog kun et eneste dunkelt Sagn fra en senere Kilde: Odin gav een af sine Sønner, ved Navn Sigrlami, det Rige, som nu kaldes Garderige (Garðaríki); Sigrlami blev gift med Heide, Kong Gylfes Datter, og de havde en Søn,

[1]) Ynglingas. Kap. 1.

Svafrlami, der tiltraadte Regjeringen over sin Faders Rige, da denne var bleven dræbt af Jatten Thjasse [1]. Ligesom her antydes en Forbindelse imellem Gardarige og det egentlige Sverrig, saa synes ogsaa andre Minder i sidstnævnte Land at have holdt sig om Asernes Ophold i den vestlige Del af nuværende Rusland, og at Guddernes Land (Goðheimar) der var at søge; herover drog nemlig Svegder, da han vilde opsøge Goðheimar, og døde der ved Stedet Sten (at Steini), som laa i Estland (Eistland) [2]; Asernes og Alanernes Navn findes ogsaa deels i selve Roxolanerne, deels i Folket Asii, der ved Kristi Fødsel boede i Landskabet Resan i Lille-Rusland, og Asæi, der i det første og andet Aarhundrede endnu boede paa samme Sted; men om noget Anlæg af en Hovedstad, et nyt Asgaard, ved Dünafloden mangle Efterretninger, med mindre man dertil vil henføre Saxes Byzenz (Byzantium), som efter ham var Gudernes fornemste Sæde. At Odin har været dyrket i disse Egne, bekræftes imidlertid saavel ved Esternes Sagnhistorie, da disse havde en Konge Widewuth, som man har forklaret ved Widernes Woda eller Odin, som fornemmelig ved de os bekjendte Levninger af Letters, Esters og Preussers gamle Gudelære. Det er deraf sandsynligt, at Odins Lære har været udbredt fra Virland i Estland indtil Valland eller nuvær. Holland, hvilke Lande nævnes i Edda som Steder, hvor Guderne færdedes.

8. Tydeligere er Odins Ophold eller Aselærens Udbredelse i den nordligste Del af nuværende Tyskland.

---

[1]) Hervarars. Kap. 2. [2]) Ynglingas. Kap. 15. jf. med K. 36.

Odin dvælede ikke, fortælles der, før han kom til det Land, som nu kaldes Saxland; der opholdt han sig længe, og indtog Landet vide om; tre af sine Sønner indsatte han til Regenter: Veggdegg over Øster-Saxland (Austr-Saxaland), Beldegg, som vi Nordiske kalde Balder, over det Land, som nu hedder Westfalen (Vestfal), og Sigge (Siggi, Sigi) over det, som nu kaldes Frankland (Frakland, Franken), hvorfra Vølsungerne stamme. Derpaa drog Odin først nordpaa, og kom til det Land, som de kaldte Reiðgotaland og som nu hedder Jylland (Jótland), hvilket han ligeledes bemægtigede sig, saavidt som han vilde, og hvor han satte sin Søn Skjold til Regent[1]. Hermed stemmer ogsaa Snorre, og alle andre gamle Efterretninger; fra de Landstrækninger, som beboedes af Saxer og Franker er Indholdet af Eddaerne nærmest kommet til os; selve de mythiske Forestillinger gjenfindes for en stor Del hos disse Folkeslag, og det netop de, som ere mindst udviklede i Eddaerne og staa der, som dunkle afrevne Hentydninger; selve Sproget, især i Sæmunds Edda som de ældste Levninger, viser Oprindelsen fra Germanien; det indeholder nemlig mange Ord, som gjenfindes i de tyske Sprogarter, men ere forsvundne i de nordiske. Det er jo ogsaa saare naturligt, at netop de Lande, fra hvilke Aselæren kom umiddelbar til Norden, maa have efterladt sig Spor i dens ældste Levninger, hvilke hele Aarhundreder ikke have været i Stand til ganske at udslette. Og naar man først har overtydet sig herom, da bliver endelig ogsaa hin

---

[1]) Snorraedda, Fortalen, S. 13—14.

Efterretning hos Tacitus[1] særdeles mærkelig, at nemlig Ulysses, efter Germanernes Beretning, var kommen til Germanien, nedsatte sig ved Rhinen og anlagde et Asciburg i Nærheden af samme, hvilket bar Navn efter ham; thi Navnet Odin kunde Tacitus letteligt antage for at være det samme som Ulysses, Odysseus eller Utis (Ejef. Utin-os, som viser, at den gamle Navneform var Utins), uden at vi dog deraf ville slutte, at Odin virkelig var en Græker, endnu mindre selve Ulysses. Selve Taciti Bemærkning, at Asciburg havde Navn efter ham, viser aabenbar, at der ej kan menes nogen virkelig Ulysses, hvormed Asciburg ikke har nogen Lighed, medens derimod Odins almindelige Navn As temmelig tydelig ligger deri.

9. Endnu en Bekræftelse paa at det var over Tyskland og Danmark Aserne indvandrede til Sverrig, ikke over Rusland og den finske Bugt, finde vi i Beretningerne om den Forbindelse, der fandt Sted imellem Odin og de i Norden herskende Konger, Hler paa de danske Øer og Gylfe paa Sverrigs Fastland. Odin drog, som vi have seet, over til Fyn; her var altsaa et Asaheim eller et Asgaard, det ældste Sæde for Aselæren i Danmark; herfra sendte han Gefjon over til Gylfe i Sverrig. Naar Hler, som herskede over Lesø (Hlesey, Hlers Ø), besøger Aserne i Asgaard, og derpaa indbyder dem til tre Maaneder efter at aflægge ham et Gjenbesøg, hvilket er Gjenstand dels for Fortællinger i Snor-

1) German. cap. 3.

res Edda, deels for en Sang i Sæmunds Edda [1], saa maa dette Asgaard ogsaa rimeligst søges der hvor Asernes Opholdsted var i Danmark. Om Gylfes Rejse til Asgaard maa vi derimod lade det uafgjort, om denne først foretoges efter Asernes Ankomst til Sverrig; Fortællingen derom lader ham i en gammel Mands Lignelse vandre til Borgen, og beundre Asernes høje hvælvede med Skjolde takte Sal (Valhöll), uden paa nogen Maade at antyde en længere Rejse [2]. Hans Besøg hos Aserne synes derfor at have været et af de Tilfælde, Snorre omtaler, ved hvilke Odin og Gylfe prøvede at overgaa hinanden i Trylleri og Koglen.

Odins Ophold paa Fyn var forbigaaende, varigt Sæde tog Aselæren først i det egentlige Sverrig; senere fordunklede det gamle Kongesæde i Lejre i Sjælland Asehjemmet paa Odins Ø. Det kan derfor ikke undre os, at ikke flere Fortællinger, end hvad vi alt have anført, derom er opbevaret, paa et Par hos Saxe forekommende Smaastrøg nær om Guden Odin i Upsal og en falsk i Odins Fraværelse fremstaaet Mitothin (Medodin), der flygtede til Fyn, og omkom der i et Oprør af Almuen [3]. Men ere end de historiske Minder forsvundne, saa bære

---

[1]) Bragaræður 55 i Snorraedda, S. 79, og Skálldskaparmál 33, sst. S. 129. Ægisdrekka eller Gjæstebudet hos Ægir i Sæmundaredda. [2]) Gylfaginning 2, S. 1—2.

[3]) Saxo, lib. 1. S. 12—13. jf. Fortællingen um Brísingamen i Snorraedda S. 354, som omtrent har samme Begyndelse, som Saxes, men Scenen er her i Gammel Asgaard ved Tanais.

Stedsnavne i Fyn den Dag i Dag et varigt Minde om, at Aselæren engang der har været ikke blot vidt udbredt, men endog i længere Tid havt et Hovedsæde, ja man synes endog med temmelig Sandsynlighed at kunne følge dens Overgang fra Sønderjylland til Asnes (Asernes Næs) nuværende Assens, over det Sted, hvor man endnu vil finde Oxnebjerg og Ertebjerg som Levninger af Gudinden Herthas Dyrkelse, som maaskee netop drog Aserne did, og hvilken de da rimeligvis tilintetgjorde, hen til selve Odense (Oðinsve), i hvis Nærhed tvende Thorslunde med en Viholm, Vellinge (Veldringe) og Fraugde (Frowithæ) aabenbar minde om Dyrkelsen af Odin, Thor, Balder og Frej (hos Saxe med den danske Form Frø, Fro); ligesom Aselærens Udbredelse herfra mod Øst, Sydost og Nordost tydelig gjenkjendes i Aasum og Aasumherred (d. e. Asheimaherað) og i Gudmeherred (Goðheimaherað) med Byerne Gudme og Gudbjerg, saavelsom i flere lignende Levninger paa Hindsholm.

Paa lignende Maade maatte man vente, at finde Levninger af Gudeboligerne i det egentlige Sverrig. De mest fremtrædende, Odins og Frejs, den Gud, som de Svenske fornemmelig dyrkede, ere ogsaa bekjendte nok; nemlig Byerne Sigtun (Gammel Sigtun, omtrent $\frac{1}{8}$ Mil fra nuværende Sigtun) og Upsal (Gammel Upsal, $\frac{1}{2}$ Mil fra nuværende Upsal). Njords Bolig var rimeligvis der i Nærheden, og man har troet at finde hans Noatun i Bondegaarden Nontuna strax udenfor Upsal. De øvrige behøve ikke just at søges i selve Upland, thi man erindrer, at Odin tilegnede sig en betydelig Stræk-

ning omkring Sigtun, men laa dog i det egentlige Sverrig; det er saaledes ej usandsynligt, at Himinbjörg (Himmelbjergene) var i Nærheden af den Himinheiðr (Himmelhede) i Svíþjóð, hvor der, som Snorre siger, findes en Del snævre Fjelddale med høje Bjerge paa begge Sider [1], hvilken Himinheiðr er den svenske mindre Rimkronnikes Høgahed, en høj Bjergaas i Nerike. En lignende Beliggenhed paa høje Bjerge antydes ved Navnet Breiðablik (den vide Udsigt). Ved de anførte Gudeboliger kan dog ogsaa tænkes paa en Samling af Templer i Omkredsen af eet Hovedoffersted.

Fra begge disse Hovedsæder i Fyn i Danmark og Upland i Sverrig udbredte Aselæren sig efterhaanden over hele Norden. Njord herskede i Upsal over de Svenske, Sæming i Throndhjem over de Norske, Heimdal i Skaane over Danerne, Skjold over Goterne i Reidgotland (Jylland) og i Sjælland, Balder (Bældæg) over Anglerne i Slesvig.

10. Hvad der videre fortælles om Odins uforfærdede Tapperhed, hans Veltalenhed, Dejlighed og Viisdom, forstaas let som en Afbildning af hans og hans Præsters Lære og Kultur. Han var, siges der, saa dejlig og anseelig under Øjne, at naar han sad hos sine Venner, glædtes alle derved; men var han i Striden, da tyktes han grum og forfærdelig for sine Fjender, thi han forstod at skifte Aasyn og Skikkelse, som han vilde. Han virkede, at hans Fjender i Striden bleve blinde, døve eller fulde af Skræk, og at deres Vaaben ej bede mere, end Ris-

---

[1]) Ynglingasaga, Kap. 39.

kviste. Gik hans Folk i Strid, da gik de frem i Kampen foruden Brynje, galne som Hunde eller Ulve, bede i deres Skjolde, vare stærke som Bjørne eller Tyre, sloge ned for Fode, og hverken Ild eller Vaaben kunde bide paa dem; det kaldtes Berserksgang (berserksgángr, Kæmpegang). Fremdeles talte Odin saa snildeligen, at alle mente, at det han sagde alene var Sandhed; deslige talte han alting paa Vers; derfor kaldtes han og hans Hofgoder Sangsmede (ljóðasmiðir, Digtere), thi den Kunst begyndte med dem i de nordiske Lande. Ikke ringere Indtryk gjorde han ved sin Trolddom; han kunde forvende sin Skikkelse og paatage sig en anden; da laa Kroppen ligesom sovende eller død, medens han foer som en Fugl eller Dyr, Fisk eller Orm omkring i andre Lande i sit eget eller andres Ærende. Efterretninger erholdt han ogsaa af Mimers Hoved eller af Dødningerne, naar han enten opvakte dem af Graven eller hensatte sig under de Hængte; derfor kaldtes han Gjengangernes Drot (drauga drottinn) og de Hængtes Drot (hánga drottinn). Han havde to Ravne, Huginn og Muninn (Hukommelse og Forstand), som han lærte at tale; de fløj vide om i Landene, og bragte ham mange Tidender hjem; deraf kaldtes han Ravnegud (hrafnaguð). Han havde et Skib, kaldet Skidbladner (Skíðblaðnir), paa hvilket han drog over store Have, men som ogsaa kunde lægges sammen, som en Dug. Sine Kunster, thi han kunde ydermere med Ord slukke Ilden, stille Havet og dreje Vindene, lærte han fra sig ved Runer (runir, Render, Streger, Bogstaver) eller ved Galdrer (galdrar, Hexesange), hvorfor Aserne ogsaa kaldtes Galdresmede

ning omkring Sigtun, men laa dog i det egentlige S rig; det er saaledes ej usandsynligt, at Himin (Himmelbjergene) var i Nærheden af den Himi (Himmelhede) i Svíþjóð, hvor der, som Snor findes en Del snævre Fjelddale med høje [illegible] begge Sider [1], hvilken Himinheiðr er den [illegible] dre Rimkrønnikes Høgahed, en høj Bjerga[illegible] En lignende Beliggenhed paa høje Bjerge ant[illegible] net Breiðablik (den vide Udsigt). Ved [illegible] deboliger kan dog ogsaa tænkes paa Templer i Omkredsen af eet Hovedoffe[illegible]

Fra begge disse Hovedsæder i Fyn[illegible] land i Sverrig udbredte Aselæren sig ef[illegible] Norden. Njord herskede i Upsal o[illegible] ming i Throndhjem over de Norsk[illegible] over Danerne, Skjold over Gote[illegible] land) og i Sjælland, Balder ([illegible] [illegible] i Slesvig. [illegible] Maade,

10. Hvad der videre fort[illegible] [illegible] sammenstilles Tapperhed, hans Veltalenhe[illegible] [illegible] Hilde[illegible] forstaas let som en Afbildning a[illegible] [illegible] naar han, og Kultur. Han var, sige[illegible] [illegible] fremtager under Øjne, at naar han [illegible] [illegible] den alle derved; men var h[illegible] [illegible] lægger han grum og forfærdelig fo[illegible] [illegible] og saarer med skikke Aasyn og Skikke[illegible] [illegible] var en at hans Fjender i S[illegible] [illegible] som Skiløben af Skræk, og at de[illegible]

[1]) Ynglingasaga, [illegible] Kap. 8.

… og avant, hvilket blandt
…n … om Njords Uenighed
…inde…:
…ypperstedømme (Theo-
Odins Alter er Re-
hans Medpræster
…krati, der hand-
…Villie er Lov.
… gjældende
…orden. Han
…Ejendomme læg-
…a, som enhver havde
… til Valhal (Himlen),
… det, han havde nedgravet
…ne skulde kastes i Søen eller
…emme Mænd skulde man gjøre
…s Ihukommelse, og for dem, som
…ig ved nogen særdeles Manddomsgjerning,
…reise Bautastene (bautasteinar, Gravstene),
…Skik siden i lang Tid blev overholdt. De for-
…gifter anvendtes til Alternes Vedligeholdelse: Over
…e Sverrig betalte man Odin en Skatpenning for
hver Næse (Hoved, Næseskat, Kopskat) til Templet; derfor skulde Odin, der altsaa ogsaa her ligefrem overtog en Konges Pligt, værge Landet mod dets Fjender og ofre til et godt Aar[1].

12. Saaledes blandes i Fremstillingen det Guddommelige og Menneskelige; Odin, selv Gud, fremstilles at

[1]) Ynglingas. Kap. 8.

ofre til Guderne. Det samme gjenfinde vi i hans og hans Medfølgeres Død.

Odin døde Sotdød i Sverrig; men da han skulde dø, lod han sig mærke med Pileodd (geirsoddr), eller lod sig med en Pil bibringe ni Saar i Hovedet, satte i en Kreds; han tilegnede sig alle, som faldt i Strid, og sagde, at han nu vilde fare til Godheim (Gudernes Hjem), og der tage vel imod sine Venner. Nu mente de Svenske, at han var dragen til gammel Asgaard, og vilde der leve evindelig. Da begyndte man paa ny at tro paa ham og at paakalde ham. Ofte aabenbarede han sig siden, især naar stor Strid forestod; somme gav han da Sejer, og somme bød han til sig; begge Kaar holdtes for et Gode. Odins Lig blev brændt[1].

Njord i Noatun overtog da Regjeringen over de Svenske, og vedligeholdt Ofringerne. Ogsaa han døde Sotdød, og lod sig mærke til Odin. I hans Tid døde ogsaa de fleste Diar (Guder), som alle bleve brændte og siden dyrkede[2]. Saaledes troedes da alle tapre Mænd, som faldt i Strid eller blodig lode sig indvie til ham, at høre Odin til, der var Krigens Gud, endskjønt han ej havde behøvet Vaabenmagt for at vinde Herredømme. Næsten alle følgende Kongeslægter udlede deres Herkomst fra ham, og ingen hæderligere kunde tænkes i Nord.

13. For at tydeliggjøre sig hvad vi her, fornemmelig efter Snorre, have fremstillet om Odin og Aselærens

---

[1]) Ynglingas. Kap. 10. og om Odins Dødsmaade tillige Ped. Clausens Overs. [2]) Ynglingas. Kap. 11.

Udbredelse i Norden, maa man endnu lægge Mærke til Følgende, uden hvilket det Fremstillede synes at være en uklar og modsigende Opfatning af det paa een Gang Guddommelige og Menneskelige.

Snorre taler i Begyndelsen af Ynglingesaga ikke som blot Gjentager af ældre Digteres Sange, men i sit eget Navn; hvad han ytrer grunder sig deels paa andres Efterretninger, endog sydlige Skribenters, deels paa hans egen Reflexion. Han kan derfor, og dette gjælder da endnu mere om Forfattere til senere og upaalideligere Sagaer, i alt det, hvorom han umulig selv kunde have nogen Erfaring, have fejlet i sin Fremstilling, og taget det historisk, som maaskee i Virkeligheden er blot mythisk. Han fremstiller os Odin og de øvrige Aser, som Mennesker, lader dem foretage en saare lang og vanskelig Vandring fra det sorte Havs Bredder ind til de indre Dele af Sverrig igjennem en Række af mangfoldige Folkeslag, som uden Tvivl ofte med Vaaben i Hænde modsatte sig deres Fremgang. Maatte ikke alt dette medtage mere Tid end et Menneskes Levealder, der desuden allerede maatte have naaet en moden Alder, før en saadan Vandring kunde begyndes. Han lader fremdeles Odin, overalt hvor han kommer hen, have mange Sønner, som han sætter til Herskere over de erobrede Lande. Synes det da ikke snarere at være Dyrkelsen af en Guddom, som de indsatte Herskere hylde og udbrede, hvis Vandring der her fremstilles os, end et enkelt jordisk Menneskes? Og vide vi ikke desuden, at Odin, Thor og Aserne i Almindelighed virkelig vare guddommelige Billeder paa Solen, Lynilden og hvilke andre

Ting, Oldtidens Mennesker her og overalt dyrkede som Guder. Hvorledes lader da denne Eddaernes bekjendte Lære og Snorres mere menneskelige Fremstilling sig forene?

Odins Lære var lamaisk. Man har endog, som det synes med Grund, fundet selve Navnet Lama i Sigrlami og Svafrlami [1] (den sejrende Lama og den vandrende Lama). Den antog en Sjælevandring, ved hvilken Menneskenes Sjæl kunde gjenfødes paa ny i senere levende Menneskers Legeme; ved de guddommelige Sjæle maatte dette da saa meget mere være Tilfældet. Selve Odins Præst blev saaledes den samme som Odin selv, eller den Guddom, der besjælede ham; senere gik Forestillingen endog over paa Gudens Billede, thi ogsaa af saadant finder man Spor. En saadan menneskelig Odin kunde siges at dø, og dog at leve fort i sin Efterfølger; en saadan kunde dyrkes og adlydes som selve Guden, uden at herved er Tanke paa Bedrageri, men blot paa almindelig Folketro.

Ved Odins Vandring fra det sorte Hav til Sverrig kan derfor ikke forstaas andet, end Udbredelsen af hans Dyrkelse ved flere hans Ypperstepræster, som efterhaanden bragte hans Lære fra Folk til Folk, og endelig selv blandedes med Guden, æredes og dyrkedes, som han, efter deres Død. At han og de øvrige Guder fremstilledes synlig for Folket ved deres Præster, som talte og handlede i Gudebilledets Navn og først udforskede Gudens Villie; at man tilskrev Gudebilledet hvad der virkedes ved dets Præster og Dyrkere, og talte om det, som

[1]) Hervarars. Kap. 2.

om et levende Væsen, der begavet med guddommelig Magt viste sig og virkede iblandt Folket, derpaa har man et mærkeligt Exempel i Dalegudbrands Historie, hvor Thors Billede fremstilles, ikke blot som et Væsen, for hvilket man hver Dag sætter Spise, men der frivillig gaar ud af sin Helligdom eller bliver inde, forfærder sine Fjender ved sit Blik og raader over alting[1]. Paa selvsamme Maade siges Thor, der som den Guddom, hvis Navne og Mage Indbyggerne i Norden før Aserne allerede dyrkede, overalt banede de andre Guders Dyrkelse Vejen, at vandre ud fra Thrudvang og drage om iblandt Jætterne, at overvinde disse i Grjottunagaard paa Landsgrændsen (af Mannheim og Jotunheim), og derfra videre at vandre over Vimeraa til Geirrødsgaard, ved hvilke og lignende Fortællinger der ej tilsigtes andet end Udbredelsen af hans Dyrkelse fra det egentlige Sverrig igjennem Vestmanland til Dalarne og Nordlandene.

Ved Gudernes Boliger forstaas da, efter denne mere historiske Betragtning, paa lignende Maade de Steder, hvor deres Alter og Helligdom stod; Odins Valhal var den hvælvede Hal, hvori hans Billede stod, og hvorfra han virkede som Gud og Konge; Lidskjalf, den høje Borgtinde, hvorfra man havde Udsigt over hele den omliggende Egn; virkelige Kongeborge tillægges derfor ogsaa i Edda de selvsamme Navne Valhal og Lidskjalf; paa lignende Maade havde hver af de andre Guder deres Boliger eller Offersteder, ikke blot tænkte som Dele af Himlen, men som virkelige Steder paa Jorden.

---

[1]) Hkr. T. 2 eller Olafss. helga, Kap. 118—119.

Med disse Forestillinger forbandtes vistnok højere Ideer, men næppe kan man antage, at alle blandt Folket kunde hæve sig til saadanne. Religionen omfattede i Oldtiden al højere Kundskab; hos Præstestanden og de af den i denne højere Kundskab Indviede forplantedes uden Tvivl Ideer om Himlen og dens Forhold til Jorden; saadanne kunne derfor ligge i Eddaerne. Hvad Snorre fremstillede var Folkets grovere Tro; hos det begynder Religionen fra Jorden af, og selve det andet Liv har hjemme paa denne, de Lyksaliges Boliger i herligere Egne, de Fordømtes under Jorden; den døende Odin gaar derfor ikke til Himlen, men han drager mod Syden til det gamle Godheim, hvorfra han var kommen. Hos de gamle Nordboer, som hos alle Oldtidens Folk, fandtes enkelte lyse Forestillinger om et uendeligt, overalt mægtigt Væsen, og om en renere Tilværelse, end den jordiske; men først Kristus forbandt tilfulde Himmel og Jord, kom fra hin og vendte did tilbage.

14. Heraf følger da ogsaa, at der ikke kan være Tale om tre Odiner, den ældste, mellemste (Miðóðinn) og sidste Odin, eller endog endnu en fjerde, den saxiske Odin. Guden Odin var kun een, og dyrkedes i flere Aarhundreder af gotiske Folk, førend hans Navn kjendtes i Norden. Menes der derimod ved disse flere Odiner hans Præster, da har der naturligvis af saadanne været endnu flere. Der ligger, i Følge Troen paa Sjælevandringen, slet ikke noget Usandsynligt i, at en Odins Præst antog Gudens Navn, og udgav sig for en ældre Odin, der før hans Tid kunde have været dyrket her i Norden, eller med andre Ord at een eller

flere gotiske Præstekaster før den sidste Odins Tid kunne være indvandrede, men vi have hverken nogen historisk Efterretning derom, eller nogen klar Hentydning dertil i Nordens Gudelære og Sagn; vor Historie begynder først med denne saakaldte sidste Odins Ankomst; og denne sidste er den samme, som den saxiske.

Hvo denne Odin var som Menneske eller Præst, kunne vi naturligvis aldrig med nogen Sikkerhed afgjøre; sidst kom imidlertid Aselæren til os fra Franken (Frakland) ved Rhinen og Saxland; det Navn, den foregivne Odin bar, ligger højst sandsynlig i den Stad han anlagde, Sigtunir, „som kaldtes saa af hans Navn“[1]; og netop ingen andenstedS finde vi i nordiske Kilder nogen Sige eller Sigge, end hos Frankerne, hvis Stamfader, Odins Søn, thi det maatte han i alle Tilfælde være, hed saaledes[2]; var det denne, som udbredte Odins Lære i Norden, saa blev hans Søn tilbage i Franken, hvor Efterkommerne Vølsungerne ere noksom bekjendte. Hos de Svenske finde vi i Dobbeltnavnet paa Yngve-Frej, der efter Njords Død forestod Riget, endog, som det synes, ligefrem en Sammenstilling af Præstens og Gudens Navn. Ogsaa bar Odin, ligesom Freja og overhovedet alle de Guddomme, hvis Dyrkelse var meget vidt udbredt, utallig mange Navne, et nyt hos hvert Folk; hvilket vel næppe, naar de ej ere allegoriske, kan betyde andet, end at han synlig fremtraadte i saadanne forskjellige Præster, hvis Navne blandedes med Gudenavnet.

---

[1]) Snorraedda, Fortalen S. 15. Var.

[2]) Sst. S. 14.

15. Hvad Tidsregningen angaar, da hører det formedelst den Modsigelse, Kilderne ere i med hinanden, uden Tvivl til en af de vanskeligste Opgaver at bestemme den endog kun med en liden Grad af Sandsynlighed.

Naar man gaar ud fra de Gamles Efterretning, at det var for de rommerske Høvdinger, navnlig for Pompejus, at Odin flyede mod Norden, saa maa derved nærmest sigtes til Krigene med Mithridates omtrent 70 Aar f. K.; dette er den samme Tid, som man ved Tilbageregning i Kongelisterne ansætter for Odins Ankomst til Norden; men om man end ikke tager et halvt Aarhundrede i Betragtning, saa forudsættes dog, at Aselærens Udbredelse fra det sorte Hav indtil Sverrig skete i een Menneskealder, og at det var een og samme Odin, som foretog denne hele Vandring, men dette kan i Følge det forhen Anførte ingenlunde antages. Er man imidlertid tilfreds med denne Forudsætning, saa fødtes Odin, efter den Regning, hvorved han sættes længst tilbage i Tiden, 105 f. K., kom 70 f. K. til Norden, var da 35 Aar gammel, og skulde da, naar man vilde antage han ved Togets Begyndelse var omtrent 20 Aar gammel, have fuldendt dette i femten Aar.

Med denne Beregning hænger imidlertid Beregningen af de forskjellige nordiske Kongerækker nøje sammen, i det man nemlig gaar ud fra de bekjendte Led hvert paa omtrent 33 Aar. Alle ende sig i Oldtiden med Odin, og ved dem alle kom man da til en endelig Bestemmelse af Odins Levetid. Men Ælden af disse Kongerækker bliver efter deres forskjellig angivne Længde faare forskjellig. Grunden dertil er simpel; man forfulgte Konge-

stammen saa langt tilbage, som man kunde, og i Begyndelsen, hvor man intet mere kjendte, satte man Odin; Ansættelsen af hans Levetid er altsaa upaalidelig. Dertil kommer, at det er en naturlig Tilbøjelighed hos ethvert Folk at tillægge sig selv en høj Ælde, og desto højere, jo mere det veed at fortælle om sine Forfædre. Angelsaxernes Kongerække fra Odin er, endskjønt dette Folk modtog Aselæren før Nordboerne, den korteste; de Danskes, men især de Svenskes, langt længere. Overensstemmelse imellem dem lader sig ej tilvejebringe. Kun den svenske Kongerække, saaledes som den fremstilles i Ynglingesaga, lader sig ved Beregning føre op omtrent til Kristi Fødsel, men dens Upaalidelighed er af flere Lærde godtgjort deels ved den korte Levetid, som nogle Regenter efter hvad der fortælles om dem maa have haft, deels ved den unaturlig lange Levetid, der tillægges andre. Ved de norske Stamtavler, i hvilke de norske Kongers Herkomst udledes fra Nor, indvikler man sig i en besynderlig Modsigelse: Man antager nemlig, at Nors Broder Gor havde en Sønnesøn ved Navn Gylfe, og at denne var den samme, som den svenske Konge Gylfe, hos hvem Odin fik Land; men efter Stamtavlerne fra Nor kan dennes Levetid i det højeste sættes til fem hundrede Aar e. K., altsaa længe efter Odins Tid.

Tillægger man de angelsaxiske Stamtavler nogen Paalidelighed, og man regner Ledene til Odin hvert til 30 Aar, saa falder hans Levetid ind noget noget over 200 Aar e. K.

Hvis den forhen anførte Beretning af Tacitus, der skrev 98 efter Kristus, om Odins Dyrkelse i Asciburg

ved Rhinen har nogen Troværdighed, saa kan man ej heller antage, at Aselæren den Gang var udbredt over Norden; thi paa en Ø nordligere end Germanien omtaler han netop Herthas Dyrkelse, der siden fortrængtes af Aselæren, og det vilde være højst besynderligt, om ikke denne i høj Grad havde vakt hans Opmærksomhed, hvis den havde været udbredt og antaget hele Norden over.

Selv naar man gaar ud fra de Gamles Beretning, at det var for Pompejus Odin flyede mod Nord, eller med andre Ord, at Asestammen henimod Kristi Fødselstid begyndte sin Vandring fra Landene ved det sorte Hav, maa man antage et Par Aarhundreder forløbne, førend den Gudelære, de førte med sig, kunde indføres i Norden.

De Gamle have efterladt os endnu en bestemt Angivelse, som man skulde tro maatte hæve al Vanskelighed ved den ældste Tidsregning. De sige nemlig, at den saakaldte Frodefred under Kong Frode fredegode indfaldt ved Kristi Fødsel. Da Frode nu kun er faa Led fra Odin, saa stemmer denne Angivelse nogenlunde med hin, at Odin kom til Norden omtrent 50 Aar f. K. Men Ansættelsen af denne Frodefred paa Kristi Fødselstid er altfor tydelig udsprungen af Troen paa den Fred, som ved Kristi Fødsel herskede over al Verden, i det Augustus lukkede Krigens Tempel, og som da ligeledes maatte have Sted i Nord. Det næsten hos alle Folk herskende, ogsaa her i Norden hjemmehørende Sagn om en Guldalder blev da senere blandet med den kristelige Forestilling; det er just en saadan mythisk Guldalder, der omtales i Völuspá (Str. 8), og som blev forstyrret ved Jættemøer, ligesom i det senere Sagn Frodes Fred;

man lod denne mythiske Forestilling gaa over i Historien, og fandt endelig efter Kristendommens Indførelse en saare bekvem Tidspunkt, da den maatte have herfket.

16. Men hvad enten man antager, at Aselæren har udbredt sig over Norden noget før eller noget efter Kristi Fødsel, saa kjende vi intet til Staters Stiftelse førend dens Indførelse. Disses Oprettelse tilskrives Odin eller hans Sønner. Vi have seet hans Vandring fra Østersaxland til Vestfalen og Frakland. Derpaa drog han nordpaa, og satte sin Søn Skjold til Konge over Reiðgotaland eller Jylland; i Sverrig fulgte ham hans Søn Yngve, ogsaa kaldet Ynge-Frej, fra hvem Ynglingerne nedstamme; herfra udbredte Aselæren sig tværs over Norge lige til det store Verdenshav, og fra Odins Søn Sæming regne de norske Konger og Jarler deres Æt, blandt andre Hagen Jarl den mægtige [1]. Ligesom endelig Danmarks Navn tilskrives en Dan, saaledes kaldtes Gøtland (Gautland) efter en Gaut (Gautr) [2], der ogsaa forekommer som Navn paa een af Odins Forfædre, og som eet af hans Tilnavne (Aldagautr). Dette er da Oprindelsen til de nordiske Hovedriger: Sverrig, Norge, Gøtland, Danmark.

Anmærkninger.

1. Ang. Danmarks Sagnhistorie i Almindelighed henvises een Gang for alle til Suhms Krit. Historie og hans andre dermed i

---

[1]) Snorraedda Fortalen, S. 14—15. Ynglingasaga, K. 9. 11. 12.

[2]) Ynglingas. Kap. 38. Af Upplendinga konúngum Kap. 1. i Fornaldars. 2. D. S. 103.

Forbindelse staaende Skrifter eller Gråters forkortede Oversigt; Torfæi Series reg. Dan. og Torfæana; P. E. Müllers Krit. Underf. af Danm. og Norges Sagnhist. i Vid. Selsk. hist. og filos. Skr. 2 D. (ogsaa særskilt aftrykt); samt Geijers Swea Rikes häfder, 1 D.

2. Om Asgaard og Asaland jf. F. Magnusens Lex. myth. under Asgarðr; Navnet Asheimr sammenlignes med det persiske Azjem, og Persernes Navn Azjemian med det nordiske Asiæmenn. See ogsaa samme Forf. Udsigt over den kaukas. Menneskestammes ældste Hjemsted og Udvandringer. At Asgaard er Assov har Vedel-Simonsen bemærket i sin Nationalhist. 1 B. 2 H. S. 105—106. jf. Kortet i Forsters Entdeckungen im Norden, og hans Bemærkninger om Alaner, der kalde sig selv As, og at disse vare en tidligere Stamme, med hvilke Goter fra Østen forenede sig, S. 204—210. Om Osseterne paa Kaukasus, see Lehrbergs Untersuchungen S. 399—400 og de der anførte Skrifter; samt om Aspurgitaner, o. s. v. Strabo lib. 11, cap. 2. Suhm ved Gråter, S. 11—15. F. Magnusens Indledning til Forelæsninger over den ældre Edda, S. 7 fgg. Münters Vorodinische Religion (eller Begyndelsen af hans Kirchengesch. Dänem.). Jornandes de reb. Goth. c. 13 siger om Aserne: *(Gothi) magna potiti victoria, jam proceres suos, quorum quasi fortuna vincebant, non puros homines sed semideos, id est* Anses, *vocavere.*

Brødrene Odin, Vile og Ve, der her fremstilles historisk som tre Herskere, skjønnes let at være Gudenavne. Størst Lighed have de med den lamaiske Trehed i Guddommen: Sanghkie, den hellige Gud, Cio, Gud Loven (Bestemmelsen, Ordet) og Kedun, Gud Kirken eller alle Helliges Samfund (Görres Mythengesch. der asiat. Welt, 1 D. S. 157), som da svare den første til Oðinn (af óðr, t. Wuth, oprindelig det ophøiede Sind, ingenium, den hellige Begeistring; derfor ogsaa senere Digterbegeistring), den anden til Vili (Villien) og den tredie til Ve (Offerstedet).

Ordet drottinn, Fl. drottnar, er det keltiske derwyddon, Druiderne, af derw, Ege; oldfrankisk druhtin, truhtin, Gud,

Herre. Ordet díar eller i en anden Form tífar, Guder, og Hunkjønsordet dertil, dís, er det kymriske duw, Gud (lat. divus), Fl. dwywau, og Hunkjønsordet duwies, armorisk does, Gudinde.

3. Vanerne, som boede ved Tanais, kaldes siden Vender og Vandaler; deres Navn udbredte sig til hele Rusland. (Bondes Försök at igenfinna den finska Nationens härkomst, S. 91. 93). De vendiske Guddomme Frichia, Siva, Czernebog ere Nordboernes Freya (Vanadís), Sif og Surtr.

Saxes Byzanz er Asgaard, eller Troja (Müller om Saxe, S. 40). Odins Fordrivelse af Oller er en Mythe om Vinteren, der forjager Sommeren; F. Magnusen har nemlig oplyst, at den Oller, om hvem Saxe (S. 46) siger: *Fama est, illum adeo præstigiarum usu calluisse, ut ad trajicienda maria osse, quod diris carminibus obsignavisset, navigii loco uteretur*, er Vinterens Gud Oller, den vældige Løber paa Skier eller Skøjter, der i det gamle Norden forfærdigedes af Ben (Müller om Saxe, S. 39).

4. „Á Tracía bygði fyrst Tiras; frá hönum er komin þjóð sú, er Tyrkir heita; þat er ok mjök margra manna mál, at því er fornar bækr vísa til, at af því landi bygðist Svíþjóð, enn Noregr af Svíþjóð." Symbol. ad geogr. medii ævi, ed. Werlauff, S. 12; saa og Fragment. historico-geogr. i Langeb. Script. T. 2. S. 36.

At Aserne vare oprindelig fra Troja, har ingen sindrigere forfægtet, end Vedel-Simonsen i hans Nationalhist. 1 D. 2 H. i Afsn. Jætte- og Aseperioden i vort Norden. Følgende Bemærkninger kunne tjene til at oplyse denne Fabel. Forestillingen om de frankiske og brittiske Folkeslags Oprindelse fra Trojanerne var overhovedet temmelig udbredt i Middelalderen; og maatte da let komme til Norden, hvor den kun findes i de senere og mindst paalidelige Skrifter, som Rymbegla og Fortalen til Snorraedda. Snorre nævner vel Tyrkland, hvis Beboere, i Følge Rasks Forklaring, efter Snorres Forestilling vare Tartarerne, hvorimod der ikke findes mindste Spor til, at Snorre dermed forbandt Tanken om Troja.

I selve Snorraedda (Gylfaginning, S. 10) findes rigtig nok Asgarðr (þat köllum ver Tróia), men Tillægget er aabenbar en Randglosse; Udtrykket þat köllum ver hører ellers ikke til Stilen i Gylfaginning, men forekommer idelig i Fortalen til Snorraedda. De sildigere Kilder, som man skylder denne trojanske Fabel, vise ogsaa deres Upaalidelighed ved hele deres Indhold og Smagløshed: Alt sanker Forf. sammen, for at bekræfte sin Mening, løst og fast, Navneligheder, hvor der er nogen, og hvor der ingen er. Noget af det, som her findes, forekommer vel ogsaa hos Snorre i Ynglingesaga, saasom at Evropa ogsaa kaldtes Enea; at Odin vidste, han skulde blive berømt i Norden, samt at han flygtede for Pompejus eller rommerske Høvdinger; men Snorre vidste dog, at holde Maade med sin Lærdom, som derimod hos Forf. til Fortalen i Snorres Edda overalt bryder frem i den Grundidee, at forbinde Sagnene om Aserne med det han havde læst om Troja, Trojaner og Græker; men just denne Higen efter Lærdom og dens Anvendelse viser, at Forfatteren hverken er gammel eller paalidelig. Oldtiden fortæller trohjertig; Poesi er dens Kjendetegn, ikke Sprænglærdom. Hvor er det muligt, at nogen, som med Opmærksomhed gjennemlæser denne Fortale, kan tage Fejl af det Vrange i alle de Bemærkninger, Forf. gjør fra Verdens Skabelse af indtil han kommer til Norden, hvor han havde sikrere Efterretninger for sig; naar han f. Ex. af Friggs Navn udleder Frygien (S. 11), naar han faar Trór til at være þór, Thrakien til at være þrúðheimr, Sibilla til at være Gudinden Sif (S. 12), Öku-þor til at være den samme, som den trojanske Prins Hector (Ec-tor), Loke den samme som Ulysses (Eftertalen S. 78), og naar endelig Gudernes Undergang Ragnarökkr, efter hans Idee er hverken mere eller mindre, end den trojanske Krig, Trojumanna orrusta (sst. S. 88), og saadant mere. Usikkerheden skjønnes ogsaa af Varianterne: Saaledes mangler S. 7 om Troja det Tillæg, at det laa „þar som ver köllum Tyrkland" i to Haandskrifter, og et har „þar var sett Rómaborg er ver köllum Tróiu", saa at endog Rom og Troja blandes sammen. Naar Vedel-Simonsen (S. 14) bemærker, at Byen Xanten

kaldes Troja (Sancta Troja, Troja minor, som forekommer paa Mynter fra det ellefte til det femtende Aarh.), og at en Hagen af Troja omtales i Niflungesaga, saa viser netop dette, hvorfra de nordiske Forestillinger om Troja ere komne, nemlig fra Frankerne, som vi skylde saa meget andet af Eddaerne (jf. Langes tyske Overs. af 2 D. af P. E. Müllers Sagabibl. S. 171—176); naar Snorres Edda siger: Asgaard, det er Troja, saa forblandedes kun det gamle Asgaard med det senere ved Rhinen. Paa Finsk og Siberisk-Tatarisk hedder ogsaa én Hovedstad Tura eller Turoja; Åbo kaldes af Finnerne Turkü, ligesom der berettes at Frankerne 291 anlagde en By Turoja (Bondes nysanførte Försök, S. 78); man kunde da ligesaa godt ansee hint gamle Navn Troja for en Levning af Finner, som af egentlige Trojaner. Her er imidlertid ikke Spørgsmaalet om dette Navns Oprindelse, men om Asefolkets; og at Odin er den samme, som Priamus, Tyrker Trojaner, maa uden Tvivl aldeles benægtes, saalænge det ikke understøttes af sandsynligere og mere sammenhængende Grunde, end dem Fortalen til Snorres Edda har sammenstillet. Som Forfatter til denne antager man Olaf Thordsen (Rasks Fortale til hans Udg. S. 6); hvorfra han har hentet sine lærde Gisninger, kan rimeligvis oplyses, naar man hos Middelalderens Skribenter kan opgive den, som vedkjender sig hans særegne Bemærkninger om at Jorden er et Dyr (at jörðin væri kvik ok hafði líf með nokkurum hætti, S. 3), om Zoroastres S. 5, o. lign. Man har ogsaa sammenlignet Tyrkernes Navn med Folket Terki, som boede i samme Egn, som Udinerne (Gräters Suhm, S. 14); men Snorres Beretning synes ikke at kunne gjælde et indskrænket, lidet bekjendt Folk, men at sigte til en anseelig, vidt udbredt Folkestamme, som den thrakiske; og at Aserne henhørte til denne bliver, naar alt kommer til alt, Meningen af hele den trojanske Fabel. See ogsaa F. Magnusens Lex. myth. S. 279 fgg. 289.

7. 8. Snorres Svíþjóð hin mikla er de Gamles Skythien; Cíthía, þat köllum ver Svíþjóð hina miklu hedder det ogsaa i Sögubrot i Danasögur, Kap. 11. Forklaringen over de der boende Folk er af Rask.

Fra Egnene ved Don vandrede Aselæren eller det Folk, som udbredte den, mulig igjennem Rusland, rimeligvis langs med dets store Floder, og havde en Tidlang sit Sæde i Landstrækningerne ved Floden Düna, og længer mod Vesten i det gamle Lifland, Estland og Litthauen. Vedel-Simonsens Nationalhist. 1 D. S. 113—115. At den der havde sit Hovedsæde paa et vist Sted, er sandsynligt, men dette Ny-Asgaard kan ikke bestemt paavises. Steder, i hvis Navn Odins synes at ligge, som Odenpå eller Ottenpå i Estland, have aldeles ingen Sammenhæng med Odins Navn. Derimod sætter Strabo i denne Egn Budiner, som flere Forfattere have sammenlignet med de indiske Buddhaister; og Letternes Fyrste Widewut har Rask, med nogen Sandsynlighed, forklaret ved Vidernes Odin, samt antaget det i Sæmunds Edda nævnte Verland for Landskabet Wirland i Estland. Imellem det litthauiske Sprog og Sanskrit findes desuden en saa paafaldende Overensstemmelse, at man fristes til at antage, at en endnu ældre asiatisk Koloni har havt sit Sæde i disse Egne, længe før vor sidste Odins Tid; og imellem Litthauernes Gudelære og Sæder og vore hedenske Forfædres findes ligeledes betydelig Lighed; de have, som disse, Troen paa Sjælevandringen, Læren om tre Hovedguder, om Gudernes Undergang, Tolvmandsretten, Julefesten, o. s. v. See v. Bohlen über die Verwandschaft zwischen der Litthauischen und Sanskritsprache i Hist. u. liter. Abhandl. der königl. deutschen Gesellsch. zu Königsberg, 1ste Samml. Königsb. 1830. Adskillige Oplysninger kunne ogsaa hentes fra Parrots Entwickl. der Sprache, Abstamm., Gesch., Mythol. u. bürgerl. Verhältnisse der Liwen, Lätten, Esten, 2den D., hvilket Skrift dog maa bruges med Kritik. I Landene nordenfor Düna fandt Aselæren uden Tvivl Modstand af de mægtige finniske Stammer, og tog derpaa sin Retning mod Vesten til de nordlige Germaner. Af disse dyrkedes ikke blot Odin og flere af Nordens Hovedguder, men de dunklere mythologiske Gjenstande, som Hlödr, Hlódyn, Jörmungandr, de ældste Udtryk om Ofringen, m. m. maa oplyses af hvad der er blevet bekjendt om de ældste Germaner, deres Gudsdyrkelse, Sæder og Sprog. Hos dem og Angelsaxerne maa man nærmest søge de Slægter, som siges at

have været til før Nordboernes Odin eller Gaut, som Nattens Mand Annar, den anden, Angelsaxernes Haþra eller Aðra. Oplysninger herom findes i F. Magnusens Lex. myth., Gräters Braqur, Nord. Blumen, og fl. Skr. Vi skulle længer hen meddele en Udsigt over denne vigtige Undersøgelse.

Taciti Asciburg, der ogsaa nævnes af Geografen fra Ravenna, lib. 4, cap. 24, antages for nuværende Asburg i Grevskabet Mörs ved den venstre Rhinbræd i Nærheden af Ruhr.

9. Fra Saxland kom Aselæren til Jylland, Reiðgotaland, og derfra atter over til Fyn. Navnene Frös-hæret og Tyurstrup-hæret vise vel, hvor højt den omtrent fra først af trængte op imod Nord mod Skodborgaa. Fra Haderslevfjord gik den rimeligvis over de mellemliggende Smaaøer i Lille-Bælt, blandt hvilke Thorö er bekjendt ved gamle Sagn, til Asnes, nuv. Assens, og Aborreminde, hvor Levningerne af den gamle Borg Aborregaard (efter nogle Asborgegaard) endnu findes. Herpaa maa den have fulgt de frugtbareste Strækninger især langs med Odense Aa. Ved Sasseby findes en Sø, sædvanlig kaldet blot Søen, og strax ved denne en anden, kaldet Vitsø, efter Vedel-Simonsen den hellige Sø og vel passende til at være Herthæ secretus lacus; fra denne gaar der mod Sønden en lang, smal, saare dyb, kjendelig gravet Dal; en Banke paa venstre Side kaldes Ornebjerget, en anden paa højre Ertebjerget, hvilke Navne efter samme Forf. vel kunne sigte, det første til Herthes Orne, det andet til Herthe selv. Vedel-Simonsens Nationalhist. 1 D. 2 H. S. 169, og om Assens og Aborre S. 164 Anm. jf. Münters Vorodinische Relig. S. 23 Anm. Ved Odense, Oðinsey eller, som Knytlinga har, Oðinsve (Odins Offersted) laa i forhenværende Næsbyhovedś Sø en større og en mindre Thorslund, og strax østen derfor en lille Holm, Viholm (Vedel-Simonsens Borgruiner 1 H. S. 12 med tilhørende Kort), hvor da sandsynligvis Odins egentlige Offersted (ve) har været. Udenfor Odense til den modsatte Side ligger Landsbyen Bellinge, Annex til Brændekilde, forhen Beldringe, som er en Sammentrækning af Balders Enge; i de omliggende

Sogne findes hellige Kilder og ved Bellinge Bækken Vibæk; strax ved denne atter Borreby, forhen Borgeby Gaard og Mølle med en Række af mærkelige Høje og Levninger af en gammel Borg. Paa den anden Side af Odense henimod Aasum (Asaheimar) møde vi Fraude, forhen Fraawithæ, Fros eller Frøs Skove, ligeledes med en hellig Kilde. Saaledes finder man da her omkring Odense i en kort Omkreds Steder samlede, der vidne om Asernes Dyrkelse; Hovedguderne Odin, Thor, Frej og Balder havde her deres Altere, deels paa Øer i Søen, deels i Skove. Man finder ikke paa noget andet Sted i Fyn Mage til en lignende Samling af Mindesmærker; og det kan da ansees for højst rimeligt, at dette Sted er det Asgaard, denne Landstrækning det Asheim, hvorfra Odin drog østerpaa til Sylfe.

Om Sigtun og Upsal see Tunelds Sveriges Geogr. 1 D. S. 96. 114. og Langebek Scriptor. rer. Dan. T. 1. S. 4. Om Himmelsheid eller Högaheid Geijers Afhandl. i Swea for 1831, 13 H. S. 255—256. Anm.

13. Om Snorres Ynglingesaga see Geijers Svea Rikes häfder, 1. D. S. 380 fgg. P. E. Müller om Snorre i Hkr. 6 D. S. 250—251.

14. Hvad Saxe (lib. 1, S. 13) fortæller om Mitothin, som i den rette Odins Fraværelse bemægtigede sig Herredømmet, og derefter blev dræbt i Pheonia (Fyn), er den samme Mythe, som Snorre (Ynglingas. Kap. 3.) fortæller om Odin og hans Brødre i Gammel Asgaard. Saxes Fortælling bliver da kun mærkelig derved, at Sagnet hos ham er flyttet over til Danmark, og vidner om et Asgaard i Fyn.

Navnet Sigge (Siggo) forekommer ogsaa som Navn paa en hedensk Præst i Samland (Parrot über die Liwen, Lätten u. Esten, 2 D. S. 342).

15. Om den ældste Tidsregning maa man hente nøjere Oplysning i P. E. Müllers og Geijers Undersøgelser. Geijer (Svea R. h. 1 D. S. 437) antager, at Aselæren var indkommen i Norden før Kristi Fødsel, under den Forudsætning, at Svearne,

eller Taciti Svioner, var det Folk, som Odin førte til Norden; naar Svearne antages for en langt ældre Stamme, bortfalder denne Tidsbestemmelse med sin Forudsætning. Frodefredens Henførelse til Freden ved Kristi Fødsel og Odins senere Levetid (eller Aselærens senere Indførelse i Norden) har Wedel-Jarlsberg (Den ældre Skand. Hist. S. 138—140) allerede bemærket; jf. F. Magnusens Eddalære, 2 D. S. 104. Efter de angelsaxiske Stamtavler i Chron. Anglosax. ved Aarene 547 og 552, indfalder Odins Levetid, naar 30 Aar regnes paa hvert Led, noget efter Aar 200; ved Horses og Hengstes Stamtavle, sst. ved Aar 449, tilbage til Odin, Fridleifs Søn, der unægtelig er vor nordiske Odin, falder dennes Levetid endog omtrent ved Aar 300 eft. Kr. (jf. ogsaa Conybeares Illustrations of the anglosax. poetry, S. 282—283). I Flóamannasaga regnes kun syv Led fra Odin til Regner Lodbrog (Torfæi Series, S. 336).

Islænderne meddele en Stamtavle over Odins Forfædre, hvilken de have laant af Angelsaxerne. Dette skjønnes ved at sammenligne Stamtavlen i Chron. Anglosax. ved Aar 864, med den, som findes i Hversu Noregr bygðist, Kap. 6. og med den i Fortalen til Snorraedda, S. 12. De sidste gaa imidlertid endnu længer tilbage til Þór, Lóriði o. s. v. i Følge den antagne trojanske Fabel, men støde sammen med den første ved Sceaf, Sesef. Ved at sammenligne de følgende Led i alle tre Rækker, vil man overtyde sig om, at de ere een og den samme, samt at Thor og Hermod fremstilles som ældre end Asernes Indvandring til Norden, og at Odin, Børs Søn, er den samme, som Odin, Fridleifs Søn, hvilket ogsaa Suhm tilstaar, samt at et andet af Odins Navne Gautr (Aldagautr) ligeledes forekommer som en af den sidste Odins Forfædre under Navnet Geat eller Jat, der altsaa rimeligvis er Gotefolkets Stamfader og Repræsentant; det er nemlig den samme, som den Gapt, hvilken de sydlige Goter efter Jornandes (de reb. Goth. cap. 14) ansaae for sin Stamfader (primus heroum).

Andet Kapittel.

Lejrekonger fra Skjold til Rolf Krakes Død.

17. Danmarks ældste Historie bestaar af Sagn. Fra Sjællands Opkomst ved Gefion indtil Harald Hildetands Død ved Odin hersker Mythen; og det vilde uden Tvivl vise liden Skjønsomhed i de snart usammenhængende, snart poetisk udsmykkede Sagn at søge sand Historie. Grundlaget har uden Tvivl været historisk, men enhver Oldtidshistorie bliver i sin Fødsel til Poesi, og vi kjende nu ikke engang selve de gamle Digte, men kun deres Overgang til endnu senere Folkesagn. Herved maa Sammenhængen imellem de oprindelige Sange ofte være bleven forstyrret, mange enkelte Træk forvanskede, vel ogsaa adskilligt Smagløst lagt til ved Opløsningen i Prosa. Vor Bestræbelse ved at gjengive disse Sagn skal ingenlunde gaa ud paa at afklæde Sagnet sin oprindelige poetiske Dragt, om end derved kunde opnaas, at det fik mere Udseende af en sandfærdig Historie, tværtimod vi holde det for Pligt tro at bevare

alt hvad Skjønt og Poetisk der findes i Sagnet, og bortskjære kun, efter bedste Skjønnende, de smagløse Udvæxter og Vandgrene, som i en senere Tid skjøde frem paa Oldtidens simple, men liflig straalende og herlig duftende Kundskabens Træ.

Disse Sagn tilhøre ikke et enkelt nordisk Folkeslag, men dem alle, og i Almindelighed den hele gotiske Stamme, ogsaa den paa hin Side Østersøen. Men af de forskjellige Folk have nogle mere tilegnet sig et, andre et andet, og formet Sagnet, der oprindelig var det samme, hver paa sin ejendommelige Maade. Naar vi da ansee for vort hvad vore Forfædre i Aarhundreder have holdt for deres Ejendom, saa nægte vi ikke derved, at de kan have faaet det fra Fremmede, og at det ofte ikke skylder indenlandske Begivenheder sin Tilværelse; men have de end modtaget Adskilligt paa anden Haand, saa have de ikke desmindre gjort det til sit ved at give det Tid og Sted midt iblandt sig, og ved at iføre det den Kolorit og Dragt, i hvilken danske Øjne fandt Behag at skue det, og i hvilken det nu i henimod tusende Aar har været seet og hørt ved Fyrsternes Drikkelag, i Fruerstuen og ved Bondens simple Arne. For den lærdere Granskning har det tillige et særegent Behag, at undersøge hvor Sagnet opstod, hos hvilke Folk det findes, og hvorledes det rimeligvis har udbredt sig. Saaledes har da Sagnhistorie en dobbelt Interesse: en poetisk, i det den med Aandens Frihed fører Kæmpens Tapperhed og Ædelmod, Kvindens Ynde og Blufærd, begges Haab og Længsler forbi vor Sjæl i en Række af Billeder, der ere opstil=

lede i Oldtidens fjærne Baggrund og skinne igjennem dens anelsesfulde Slør; en historisk, i det den giver den rolige Betragtning Anledning til at løfte dette Slør, betragte Billedet fra alle Sider, rense det fra sit Støv og at studere dets enkelte Træk.

Naar Sagnene ere blandede, saa maa vi vente, at selve Kongerækkens Bestanddele bestaar af flere Elementer; og det forholder sig, efter alt hvad der ved flittig Forskning kan oplyses, virkelig saa. De Konger, der anføres som danske, have snart været Konger i Lejre i Sjælland, snart i Jylland og Angeln, ja endog paa hin Side af os i Norge, og paa denne Side i det store gotiske Rige paa Evropas store Fastland. Ved Sammenligningen af de danske Kongerækker med andre nordiske og imellem sig selv indbyrdes overtydes man om, at ingen Overensstemmelse imellem dem, uden den vilkaarligste Behandling, lader sig tilvejebringe.

Ikke at tale om de senere urimelige Fremstillinger, som vide at føre det danske Riges Ælde lige op til Syndfloden, saa finde vi hos de Gamle selv tvende Hovedrækker af danske Konger i Hedenold; Islænderne angive os een, Saxe en anden. Hvilken af disse man end sammenligner med den svenske, som Snorre har opbevaret, saa stemme de ej overens; Islændernes anfører endog flere Konger, som den udtrykkelig udgiver for samtidige i Danmark og i Sverrig, men de mellemliggende Led svare ej til hverandre; den danske Række bliver næsten overalt for kort, den svenske for lang; for at forene dem, maa man hisset lade de samme Led gjentage sig, en Fremgangsmaade, som Suhm forsøgte med lidet Held,

eller her bortskjære de overflødige. Men sammenligner man dernæst den danske Række, som var for kort, med de angelsaxiske Kongerækker fra Odin, saa bliver den atter i Forhold til disse for lang; enten have da Angelsaxernes Konger glemt nogle af deres Stamfædre, eller vi have optaget fremmede Regenter i vor Række.

Næsten endnu større bliver Forvirringen, naar man sammenligner de danske Kongerækker indbyrdes; næsten helt igjennem finder man forskjellige Navne, forskjellig Orden, forskjellige Tildragelser. Begge holde Rolf Krake, dette over hele Norden berømte Kongenavn, for en dansk Konge, begge kjende omtrent samme Hovedbegivenheder, som ere forefaldne under hans Regjering, men hos Saxe staar han i Begyndelsen af Rækken foran Vermund, Uffe og den Dan, der rimeligvis gav Danmark Navn, hos Islænderne derimod en rum Tid efter disse. Hos begge Forfattere er en Stræben efter en rimelig Tidsordning kjendelig, men netop denne Stræben synes at vise, at Kilderne, af hvilke de øste, ikke angave en saadan med nogen Nøjagtighed; hvis de havde Ret til den Gang at anvende Kritik, hvilket næppe var nødvendigt, naar Kilderne vare fuldkommen paalidelige, saa maa vi endnu have samme Ret til at forkaste hvad der paa ingen Maade kan forenes, og til at tvivle om dem begge, hvortil netop deres Uoverensstemmelse giver os Grund.

Under saa modsigende Fremstillinger er det vanskeligt at vælge. Vi kunne ej følge den af Saxe fremstillede Kongerække, fordi det af denne selv lader sig oplyse, af hvilke forskjellige Dele den er sammensat, og hvilke utilstrækkelige Grunde der bevægede Saxe til at

sammensætte disse Dele paa den af ham antagne Maade og ingen anden. Vi lægge altsaa Islændernes til Grund, som den eneste, der har nogen Sandsynlighed for sig.

Dog ere ogsaa i denne flere Elementer blandede. Den begynder med Konger i Lejre i Sjælland og Stiftelsen af et Rige under Skjold endnu paa Odins Tid; men den synes ikke at have været i Stand til at forfølge Begivenhederne i dette Rige, og fører os derfor over til et andet Kongesæde i Jellinge i Jylland; herfra fortæller den os Begivenheder, som angaa Angeln og Saxland. Derpaa fremkommer en ny Herskek, Dan, som forener de danske Provinser, og giver Riget sit Navn; og nu opstaar først det egentlige danske Rige. Det er ikke usandsynligt, at dette virkelig har været Gangen i det ældste Danmarks Historie, men den Traad, efter hvilken den sammenhængende Fortælling om disse Smaarigers Konger og deres Forhold til hverandre skulde ordnes, er brusten, og hvad der gjaldt den enkelte Del blev som det eneste Bekjendte anvendt paa det Hele. Og saa i det Følgende brister Traaden mere end een Gang, hvilket saa meget mere maatte ventes, som vi ikke besidde Islændernes Efterretninger uden i Brudstykker. Imidlertid lader Kongerækken sig temmelig sammenhængende forfølge fra Dan mykillate af, et Par tvivlsomme Steder undtagen; vi kjende saaledes ikke nogen bedre Ledetraad, end denne; og uden nogen saadan maatte alt opløse sig i aldeles usammenhængende Sagn.

For at lette Oversigten meddeles her en Stamtavle over Lejrekongerne indtil Regner Lodbrog.

Randver

|

Sigurd Ring

|

18. Skjold (Skjöldr). Odin satte sin Søn Skjold til Konge i Reidgotland, som nu kaldes Jylland. Derpaa sendte han fra Fyn af, som forhen er fortalt, Gefion over til Gylfe, og hun pløjede Sjælland ud i Havet vester imod Odinsø. Skjold ægtede Gefion, og de boede i Lejre (at Hleiðru)[1]; eller med andre Ord Reidgotland (Jylland) forbandtes med Sjælland, og det danske Rige var saaledes til. Men Navnet Danmark bar dette Rige endnu ikke, thi Skjold regjerede, som de Gamle sige, over de Lande, som nu hedde Danmark, men da kaldtes Gotland[2]. Senere Krønniker kalde dette Rige Witheslet, der, hvis det er fremkommet ved en urigtig Læsemaade for Juteslet, oprindelig er det samme som Gotland.

Fabelen om Gefion er ældgammel. Brage den gamle kalder derfor Sjælland Danmarks Tilvæxt (Danmarkar auki). Meningen af Fabelen giver Hallenberg simplest saaledes, at Gylfe først gav Gefion et Stykke Land ved Mælaren, og siden ombyttede dette med Sjælland. Snorre bemærker, som vi ligeledes forhen have anført, at Fjordene i Løgren ligge saaledes som Næssene i Sjælland; ved Løgren forstaas sædvanlig hos de Gamle Mælaren, hvilken de fortrinligvis kunde kalde Søen (laugrinn) som den, ved hvilken Aserne nedsatte sig; der findes imidlertid ingen Lighed imellem Dannelsen af Mælaren og Sjælland, saa at man kunde forestille sig, at dette, lagt i hin, naturligvis uden Fordring af den allerstærste Nøjagtighed, kunde passe deri; derimod er Overensstemmelsen imellem Udseendet af Hen Sjæl-

[1]) Ynglingas. Kap. 5. [2]) Skáldskaparmál 43. i Snorra-edda S. 146.

land og Søen Væneren paafaldende; deres Udstrækninger i Længde og Brede ere næsten ligestore; til Isefjorden svarer en Landtunge nord paa Væneren, til Odden, hvor Vordingborg ligger, en Fjord i Væneren, og Omridset af begge (man betragte dem paa samme Kort) ligner saaledes ved første Øjekast hinanden. Maaskee var det blot denne geografiske Bemærkning, som gav Anledning til det hele Sagn, hvis Mening da bliver, at Gefjon fra Fyn forenede sig med Jøtnerne i Jøtunheim i Norge og paa Grændsen af Sverrig, og ved deres Hjælp løsrev Sjælland fra Gylfes Herredømme. Forat forstaa Udtrykket: vester imod Odinsø, maa man erindre, at de Gamles Nord svarer omtrent til vort Nordost; Sydvest maa altsaa drages noget nærmere imod Vesten, end efter vore Forestillinger, og Sjælland kommer da til at ligge omtrent i Retning af Væneren og Mælaren. Hvad endelig Pløjningen angaar, da har denne Hensyn til den hos de Gamle sædvanlige Retsmaade, ved hvilken Landstrækninger erhværvedes; ved nemlig at gaa, ride eller pløje om vedkommende Landstrækning; og den hele Fortælling oversat fra det gamle symbolske Sprog i vort, udtrykker da blot, at Gefjon erhværvede Landet ved Jøtners Hjælp.

Berømt blev Skjold som Rigets Stifter; lidet mere kjende vi til ham. Hans Efterkommere kaldtes efter ham Skjoldunger (Skjöldúngar), og Havet ved Danmark Skjoldungehav (Skjöldúngahaf)[1].

---

[1]) Snorraedda, Fortalen, S. 14. Skáldskaparmál 43. S. 146. og 64. S. 193. Rýmbegla, P. 3. K. 1.

Saxe fortæller om Skjold, at han i sin Ungdom gjorde sig navnkundig ved paa Jagten, da han intet Kastespyd havde, at overvælde og binde en Bjørn i sit Bælte, indtil den af Jægerne kunde dræbes, samt ved at overvinde mange berømte Kæmper, navnlig Atle (Attalus) og Skate (Scatus). Femten Aar gammel var han saa voxen og stærk, som en fuldvoxen Mand, og gav saa mange Prøver paa sin Ypperlighed, at de følgende danske Konger efter ham ere kaldte Skjoldunger (Skjoldungi). Hans Mod og Tapperhed overgik alles; han nedlagde i Tvekamp Skate, en Fyrste i Tyskland (Alemanniæ satrapa), der bejlede, som han, til Møen Alfhilde (Avilda), og gjorde derpaa hans Folk (Teutones) skatskyldigt. Men hans Kjærlighed til Fædrelandet var ikke mindre, end hans Tapperhed i Krig; han afskaffede de gamle ubillige Love, og gav nyttige og velgjørende isteden, og lagde især Vind paa alt, hvad der kunde fremme Fædrelandets Velfærd. Ved Lov forbød han først at frigive Trælle, da en saadan frigiven havde staaet ham selv efter Livet. De Fattiges Gjæld lod han betale af sit Skatkammer, de Elendige lod han pleje, de Syge helbrede, og overalt saae han ikke paa sit, men paa Fædrelandets Bedste. Sine Hirdmænd gav han ej blot Sold, men ogsaa en Del af Byttet, thi han plejede at sige, at Byttet hørte Krigerne til, Æren Anføreren (*pecuniam ad milites, gloriam ad ducem redundare debere*)[1]. Svend Aagesen tilføjer, at han var, som hans Navn antyder, et Skjold for Danmark[2].

---

1) Saxo, lib. 1. S. 5—6. 2) Sven. Agg. Hist. Dan. cap. 1 (Langebek Script. rer. Dan. T. 1. S. 44).

Hos Saxe er Skjold en Søn af Loder (Lotherus) hvilket er Odins Navn Lóðr eller efter dansk Dialekt Loðr. Da Saxe ikke har erkjendt Identiteten af Odin og Loder, hvis Karakter han ellers paa flere Steder skildrer temmelig ens, saa har han heller ikke fremstillet Skjold som det danske Riges Stifter; i dets Sted begynder han med Brødrene Dan og Angul, Sønner af Humble, af hvilke den første var Stifter af det danske Rige; Folkets Navn maatte den første Konge bære, naar man ikke med Vished kjendte nogen anden; rimeligvis betegner Humble ligeledes Ømlungernes berømte Slægt, fra hvilken da Daner og Angler antoges at nedstamme. Om Kampen med Skate og Atle, der ellers ere bekjendte Navne, maa Saxe have haft Sagn, som nu ere tabte. Striden med dem synes at vise, at Skjold regjerede over Reidgotland i Nærheden af Saxland. Skjolds Giftermaal med Avilda synes at være samme Sagn, som det om Halfdan den gamle, der krigede i Østerleden, fældede Sigtryg, ægtede Alvig hin spage, og avlede med hende atten Sønner, hvoriblandt Gram [1], som efter Saxe ogsaa var Skjolds og Avildas Søn.

Angelsaxerne gjøre Skjold (Scyld) til en Søn af Skeaf, og fortælle et skjønt Sagn om dennes Ankomst til Skandja (Skandinavien), at han nemlig som et lidet slumrende Barn paa en Baad uden Aarer, med et Korn-neg under sit Hoved kom drivende til Kysten, blev modtaget af Indvaanerne som et Vidunder, omhyggelig op-

---

[1]) Snorraedda, Skáldskaparmál 64, S. 190—191.

født, og endelig regjerede i Byen Slesvig eller Hedeby i gammel Angeln[1].

Saaledes udgaar, efter alle Sagn, det danske Riges første Stiftelse fra Jylland og de nærmest liggende Lande imod Syden.

19. Skjolds Søn hed Lev (Leifr), kaldet fornemmelst den under ham herskende Fred Fridlev (Friðleifr), og hans Sønnesøn Frode, kaldet Fredfrode (Friðfróði)[2]. Som dennes Kongesæde nævnes Lejre, hvor den svenske Konge Fjølner besøgte ham og endte sine Dage i et Mjødkar[3].

Frode modtog Kongedømmet efter sin Fader paa den Tid da Keiser Augustus satte Fred over al Verden; da blev Kristus født; men da Frode var den mægtigste Konge i Norden, saa blev Freden tilskreven ham, saa vidt som den danske Tunge taltes, og Nordens Indvaanere (Norðmenn) kaldte den Frodes Fred (Fróðafriðr). Da vare der gode Aaringer i Danmark; Marker og Enge bare Frugter af sig selv, og paa flere Steder opgroves kosteligt Malm. Ingen tilføjede en anden nogen Skade, selv om han traf sin Faders eller Broders Banemand, løs eller bunden; ikke heller fandtes der nogen

1) Genealog. reg. Anglosax. i Langeb. Script. T. 1. S. 9. ell. Guill. Malmesb. de gestis regum Angl. lib. 1. i Ethelwulfs Levnet.

2) Snorraedda, Fortalen, S. 14. Rýmbegla P. 3. Kap. f.

3) Han beholdt ej længe Hleiðrarstóll siges om ham i Verset i Snorraedda S. 149. Fjølners Besøg fortælles i Ynglingas. Kap. 14.

Tyv eller Ransmand, saa at der i lang Tid laa en Guldring paa Jellingehede (Jalángrsheiði), uden at nogen rørte den. Men en Gang besøgte Frode Kong Fjølner i Sverrig (Svíþjóð); og han kjøbte der to Trælkvinder Fenja og Menja; de vare store og stærke. Paa samme Tid fandtes to Møllestene, saa store, at ingen var stærk nok til at drage dem; og disse Kværne havde den Natur, at der maltes paa dem alt hvad den sagde for, som malede. Denne Kværn hed Grotte (Grótti), og den, som gav Frode Kværnen, hed Hængekjæft (Hengikjaptr), et Navn, der tyder hen paa, at det var en Jætte. Kong Frode lod Trælkvinderne bringe til Kværnen, og befalede dem at male Guld, Fred og Lykke for Frode; men han gav dem ikke et Øjebliks Hvile eller længer Søvn om Natten, end som Gjøgen tav. Da sang de hin i Oldtiden berømte Grottesang (Gróttasaungr), som det hedder hos Skjalden:

Nu ere komne
til Kongens Huse
fremvise Kvinder,
Fenja og Menja;
mægtige Møer,
men hos Frode
Fridlevsføn de
førtes i Trældom.

Der til Luren [1]
ledtes de hen,
bødes at dreje
Drev paa Kværnen;
hverken [2] han undte
Hvile og Lise,
førend han Terners
Toner hørte.

---

[1]) Kværnen. [2]) ingen af dem.

Lyde de lode
larmende Kværn,
svunge med Armen
Stene lette;
ikke dem undtes
Øjebliks Slummer;
mere at male
han Møerne bød.

Her skal ingen
andre skade!
paa Ondt ej gruble,
og volde Bane!
heller ej hugge
med hvasse Sværd,
selv om Broders Bane
han bunden finder".

De sunge og svunge
snurrende Stene,
saa Frodes Folk
fast alle slumred.
Kvad da Menja,
da Melet randt
melkehvidt
i mægtige Strømme:

Men halv i Slummer
han end dem egged:
„Livet er kort
for Lykkens Fylde.
Sover ej, Møer!
mer end Gjøg tier,
eller saa længe
jeg Sang kan nynne!"

„Rig male vi Frode,
vi male ham sæl!
Gods i Fylde
paa Glædens Kværn!
Han sidde paa Guld!
han sove paa Dun!
vaagne med Vellyst!
vel er da malet.

„Fuldklog, Frode!
fandtes du ikke;
Mænd til Men
du Møer kjøbte;
paa Styrke saae du
paa skjønne Lemmer,
men efter Ætten
du ikke spurgte.

Haardfør og heftig
er Hrungners Æt,
harmes kan vi
og Hævn vi elske;
Thjasses Afkom
er vore Frænder;
Bjergrisers Brødres
Børn vi ere.

Aldrig var Grotte
fra graa Fjeld kommen,
aldrig hin haarde
Hald[1] af Jorden,
og Bjergrisers Mø
maled ej her,
vidste Ætten
et Ord om hende.

I Vintre ni
neden for Jorden
som Søstre vi legte
sammen og voxte;
som Møer vi stode
ved Storværker,
og flytted flux
Fjelde fra Stedet;

Væltede Stene
til Jættegaarde,
saa Jordens Indre
af Angest bæved;
og saa vi slynged
susende Klippers
svære Malm,
at Mænd dem grebe.

Siden vandred
vi til Sverrig,
ginge frem
i Folkeskaren;
vi beded Bjørne
og brøde Skjolde,
gik igjennem
graasærket Hær;

Fældte Fyrster,
forbed[2] andre,
skare Brynjer
med skarpe Sværd,
saa Blod af Vunder
væded Klingen.
Fri og franke
vi færdedes da.

---

1) Sten. 2) hjalp.

Nu er vi komne
til Kongens Huse;
misfundløse
maa vi trælle;
Or[1] under Fod,
oventil Kuld;
fugtigt og fælt
er Frodes Hjem.

Haanden skal hvile
og Halden staa;
malet jeg haver
for min Del nok;
men her kan Hænder
ej Hvile finde,
før fuldt op malet
det Frode tykkes.

Helte skal hæve
de haarde Tryner[2].
Valblods Vaaben!
Vaagn op, o Frode!
Vaagn op, o Frode,
vilt du høre
vore varslende
Oldtidskvæder!"

De sunge og svunge
snurrende Stene,
men Frodes Folk
fast alle slumred;
kvad da Menja,
da Melet randt
brunt og svart
i svære Dynger:

„Ild seer jeg brænde
østenfor Borgen;
Viden[3] vifter,
Varsel for Drab;
hurtig Hær
hid skal komme,
brænde Borg
og Budlungs[4] Sale.

Da skal du lade
Lejrestolen,
røde Ringe
og Regin[5]-Kværnen.
Tag paa Skaftet
skarpere, Mø!
Vi have intet
med Val at skifte.

---

[1]) Skarpt Grus. [2]) krumme Vaaben. [3]) Bavnen.
[4]) Kongens. [5]) Kraftens og Magtens.

Før mol[1] min Faders
fyrige Mø,
thi Folk hun salme
i Fejgden[2] skued;
store Splinter
sprang af Kværnen
i Ørnefjorden.
End mer vi male!

End mer vi male!
Og Yrsas Søn,
Halfdans Ætling,
skal hævne Frode[3];
Han for hende
skal hedde Søn
og vorde Broder.
Vi begge veed det".

Saa malte Møer
med Magt og Vælde,
de vare unge
med Jættestyrke;
skjalv da Skaftet,
ned skjød Kværnen,
den tunge Hald
itu var sprungen.

Saaledes malede de, som Sangen lyder, en Hær frem imod Frode; endnu den samme Nat kom Søkongen Mysing, overfaldt Frode, dræbte ham, og førte meget Bytte bort med sig. Da ophørte Frodes Fred. Mysing tog Grotte med sig, samt Fenja og Menja, lod Kværnen, som man maa formode, istandsætte, og befalede dem at male Salt; ved Midnatstide spurgte de, om han endnu ikke havde Salt nok, men han befalede dem at blive ved; da malede de kun en kort Tid, før Skibet sank. Der hvor Søen strømmer ind i Øjet paa den sunkne Kværn, er der et Havsvælg; da blev Havet salt[4].

---

[1]) malede. [2]) Dødens Nærhed, den forestaaende Død.
[3]) Spaadom om Rolf Krake. [4]) Skáldskaparmál, 43 i Snorraedda, S. 146—150. Arngrimi Jonæ haandskr. Supplementum iblandt Manusc. Barthol. paa Universitetsbibl.

Det Mythiske i Sagnet udtaler sig især i Slutningen, ligesom i flere andre Myther i Snorres Edda; der skulde vises, hvad Grunden var til Malstrømme og til at Havet er salt. Det fremkomne Havsvælg skal være den store Malstrøm ved Petlandsfjord nordenfor Skotland.

Sagnet om en Fred som Frodes eller en Guldalder findes saavel hos sydlige, som hos flere nordiske Folkeslag. Hvor det oprindelig har hjemme, kan ej afgjøres; Ideen kan være selvskabt overalt; kun Udbredelsen af dens Form kan man i alt Fald forfølge. Sagnet om de henlagte Smykker, som ingen røvede, findes i England, Irland og hos Normannerne i Frankerig, og kan være kommet did fra vort Norden. Maaden, hvorpaa Freden fremstod ved Grotte, er noget for Norden særegent. Guldet kaldes ogsaa af Digterne Frodes Mel (mjöl Fróða), et Bevis paa Mythens Ælde og Udbredthed. Efter Frode (hinn fróði betyder den kloge, vise) kaldtes alle vise Mænd saa[1].

Mindre skjønt og mere trivielt end i Eddasagnet lader Saxe sin Frode (den første) erhværve sin Rigdom ved at dræbe en frygtelig Drage, som rugede over en stor Skat[2]. Ligeledes maa et andet, mindre skjønt Sagn om Frodes voldsomme Død have været herskende i Danmark, ligesom det endnu findes i Østergøtland; thi Saxe lader sin Frode den tredie, den samme, paa hvis Tid Kristus fødtes, dræbe af en Troldkvinde, der lokkede sin Søn til at bortstjæle det forhen omtalte Guldsmykke, og, for at undgaa Straf, derpaa omskabte sig

---

[1]) Rýmbegla, P. 3. Kap. 1. § 2. [2]) Saxo, lib. 1. S. 20.

til en Havko (bos maritima), sine Sønner til Kalve, og stangede Frode ihjel[1].

At Guld kaldes Frodes Mel, har Saxe ogsaa kjendt, men han angiver, at Kong Frode lod male Guld og strøede det paa sin Mad, forat undgaa Forgiftelse[2]; denne senere Form af Sagnet tyder dog hen til hin ældre og skjønnere, som er opbevaret i Grottesangen.

20. Efter Fredfrode kjende de islandske Stamtavler to Konger: Frodes Søn Hjørlev (Sværdlev eller den krigerske Lev), og dennes Søn Havard haandramme (den stærke), hvis Bedrifter ere ubekjendte. Efter Havard fulgte atter hans Søn, der ligeledes hed Frode[3]. Den historiske Fortælling har saaledes her en Aabning, som næsten altid er Tilfældet, hvor den er usikker. Sagnet drejer sig nemlig nu over fra Lejre i Sjælland til Jellinge i Jylland, der allerede i Fredfrodes Historie er traadt frem næsten som Kongesæde, thi i Jylland, som sit Hovedrige (in Jutia, tanquam in capite regni sui) var det, at Frode efter Saxe[4] henlagde Guldsmykket, og efter Islænderne, som vi have seet, navnlig paa Jellingehede; de senere Krønniker gjøre ligeledes Jylland til Frode den fæmildes (gavmildes) Hovedsæde, og lade ham dræbe Dragen i Vendelsyssel[5].

---

[1]) Saxo, lib. 5. S. 96. [2]) Saxo, lib. 2, S. 27.

[3]) Lángfeðgatal i Langeb. Script. T. 1. S. 5. og Hversu Noregr bygðist, Kap. 5. [4]) lib. 5. S. 95. [5]) Chron. Erici reg. i Langeb. Script. T. 1. S. 151. jf. Suhm T. 7. S. 152—153.

21. Vermund og Uffe (Ubbe). Vermund levede i lang Tid i Fred og Ro, blev hjemme i sit eget Land, og førte hverken Krig eller Fejde. Først i sin Alderdom fik han en Søn, som blev kaldt Uffe. I Legemsstørrelse overgik denne vel alle sine Jævnaldrende, men var tillige saa sløv og dorsk, at han syntes uskikket til alt. Han lo aldrig, og skjemtede aldrig, og denne hans Sløvhed varede indtil hans tredivte Aar. Den bekymrede Fader giftede ham med en Datter af Frovin, Høvding i Slesvig (Slesvicensium præfectus Frovinus), for at Svigerfaderen, en berømmelig Mand, og hans ligesaa brave Sønner Kete og Vige (Keto et Vigo), kunde blive en Støtte for Riget.

Paa den Tid regjerede en Konge, ved Navn Adils (Atislus), i Sverrig (apud Svetiam), en mægtig og stridbar Herre, som foruroligede alle sine Naboer, og ofte, iført herlige Vaaben, ganske alene gik ud paa Eventyr, om nogen vovede at stille sig imod ham. Han gjorde Indfald i Danmark (Dania), og overfaldt Frovin i Slesvig (apud Slesvicum); Striden var heftig; begge Anførere stillede sig imod hinanden, og Adils var saa lykkelig at fælde Frovin, en Lykke af hvilken han siden aldrig glemte at prale. Frovins Sønner, Kete og Vige, bleve af Kong Vermund indsatte til Høvdinger i Faderens Sted. Men da Adils erfarede dette, samlede han næsten hele Sverrigs Magt, for ligesom paa een Gang at tilintetgjøre Danmark; og Kete, som ej følte sig stærk nok, sendte Folke (Folco), en Høvedsmand over Fortropperne, med Budskab herom til Kong Vermund, der just opholdt sig i Landsbyen eller Slottet Jellinge

(villa Jalunga). Folke traf Vermund siddende tilbords med sin Hird, men afslog Maden, som Kongen bød ham, thi han vilde ej sinke sig; derimod bad han om en Gang at drikke. Kongen lod ham række et Guldbæger, og bad ham tillige beholde det, thi det var dog bedre, sagde han, paa Rejsen at drikke af et Bæger, end af Haanden. Rørt ved denne Kongens Gavmildhed, lovede Folke, heller at drikke Bægeret fuldt af sit Blod, end at vende Fjenden Ryggen. De droge mod Adils; slagen maatte denne fly og forfulgtes til sine Skibe, skjønt han var den første i Strid, den sidste paa Flugt. Men Folke sank, mødig af Kampen og vansmægtende, om paa Valpladsen, og da han intet havde at læske sig paa, tog han sin Hjelm, lod sit Blod flyde deri, og dermed vederkvægede han sig. Nu traf det sig saa, at Kong Vermund kom til, og saae det, og priste Kæmpens Ordholdenhed. Ja, sagde Folke, hvad man djærveligen lover, skal man ærligen holde (*speciosa vota ad debitum finem perducenda*).

Efter erholdt Sejer ytrede Kete sin Forundring over, at Adils var undgaaet Døden, da han dog havde været den første i Striden, den sidste paa Flugten, og de Danske tørstede efter hans Blod. Vermund svarede: at derover maatte han ikke undre sig, thi der vare stedse fire Slags Krigere i en Hær. De første, som stode i Spidsen, og med hvilke Adils alene havde haft at gjøre, vare gamle erfarne Krigere, som kun fægtede mod dem, der forsvarede sig, men skammede sig ved at forfølge de Flygtende. Det andet Slags kjendte, stolte af deres Aands og Legems Fortrin, ikke til Skaansel, gjorde in-

gen Forskjel paa hvad sømmeligt og hvad usømmeligt var, men sloge løs paa Fjendernes Ryg, som paa deres Bryst; saadanne vare unge uforsøgte Krigere, som vilde vise deres Manddom og indlægge sig Ære. Til Lykke for Adils havde han ikke truffet paa nogen af disse. Det tredie Slags bestod af Folk af høj Byrd, Rigdom og Anseelse, som ikke torde vove sig af Frygt, og ikke drage sig tilbage for Skams Skyld; saadanne fylde Tallet i Hæren, og skrække Fjenden mere ved deres Skygge, end ved deres Vaaben. Og det fjerde Slags vare endelig saadanne, som holdt sig bagerst i Hæren, og vare de sidste til Kamp, de første til Flugt. Det var da intet Under, at Adils ikke kunde have noget at frygte af disse tvende sidste Slags. Ved saadanne vise Taler erhværvede Vermund sig Tilnavnet den kloge (prudens; hinn vitri).

Frovins Sønner kunde ikke glemme deres Faders Drab. For svage til aabenbar Fejde begave de sig alene til Sverrig, og skjulte sig i en Skov, hvor Adils ofte kom, for at holde Vaabenøvelse. Da han her engang mødte dem, udgave de sig for Slesvigere, der havde maattet fly fra deres Fædreneland; pg iblandt andet Nyt spurgte Adils dem efter Frovin og hans Børn, og gjorde sig ikke lidet til af at være hans Banemand. Derved bleve de endnu mere styrkede i deres Forsæt, beredte sig til Kampen, og sagde, da de atter traf Kongen, at nu vare de komne for at hævne deres Fader. Forgjæves tilbød Adils dem Bod. Han havde Medynk med deres Ungdom, og vilde fægte med dem begge paa een Gang, men dertil vare de for ærekjære. Saa begyndte da Tve-

kampen imellem ham og Kete; Vige stod, og saae til. Da nu Adils var stor, stærk og særdeles vaabendygtig, fægtede han kun for at forsvare sig, men Ketes Hug bleve stedse tungere ved Tanken paa hans Fader. Adils gjorde endelig Alvor deraf; Kete veg, og sank i Knæ, og hans Liv var i Adilses Haand. Da overvandt Broderkjærligheden Ærens Lov; Vige sprang til, og fældte Adils. Kong Vermund roste deres Daad, ved hvilken Landet var blevet befriet fra en farlig Fjende; men hos Udlændinger maatte de Danske høre ilde for denne Færd, og det blev til et gængs Ord: Kong Adilses Bane, de brøde al ærlig Kæmpe-Bane.

I sin Alderdom blev Vermund blind. Da sendte Kongen af Saxland (Saxoniæ rex) ham Budskab, at han skulde afstaa ham Riget, som han, gammel og blind, nu ikke længer kunde styre; men hvis han ikke vilde det, og havde en Søn, der kunde kæmpe med hans, da skulde Kampens Udfald afgjøre Rigets Skjæbne. Med Smerte tænkte Vermund paa sin Søn, og tilbød selv at ville gaa i Kampen, men Sendebudene dreve Spot med hans Alderdom og hans Blindhed. Alle hans Mænd stode tavse, fortvivlende om Fædrelandets Frelse, omkring den af Kummer nedbøjede Fyrste, hvis Fjender ikke engang kunde oppebie hans snarlige Død. Da fremtraadte Uffe, som om han nu paa een Gang havde faaet Mæle, og bad om Tilladelse til at tale. Men Vermunds Smerte blev større. Er det ikke nok, sagde han, at Fremmede spotte mig; skulle ogsaa mine egne beskæmme mig. Uffe vendte sig imidlertid til Sendebudene: Forgjæves, sagde han, attraar eders Herre et Rige,

som har sin egen Konge, og tapre Mænd til sit Forsvar. Kongen har en Søn, og Riget en Arving; og ikke blot ederS Konges Søn, men tillige hvilken anden I vil af de tapreste blandt eders Folk vil han møde i Kamp. Sendebudene lo, og holdt hans Ord for idel Forfængelighed. Imidlertid antoge de Vilkaaret, og man bestemte Tiden og Stedet til Kampen. Men alle forbavsedes over Uffe, og vidste ikke hvad de mest skulde forundre sig over, hans Ord eller hans Dristighed. Og da Sendebudene vare rejste, roste Vermund den, som havde givet dem saa kraftigt et Svar, og sagde, at heller vilde han betro ham sit Rige, end overgive det til saa fræk en Fjende. Da forsikrede man ham, at det var hans egen Søn, hvilket han ej vilde tro, før Sønnen kom til ham, og han ved at føle med sine Hænder paa hans store Lemmer havde overtydet sig om, at han virkelig var tilstede. Men hvorfor, min Søn! udbrød han da, vilde du udæske to? For at aftvætte den Skamplet af det danske Navn, at to vare om at dræbe Adils, svarede Uffe. Alt skulde nu beredes til Kampen, men da man vilde udruste Uffe, var ingen Brynje stor og stærk nok; paa dem alle sprang Ringe og Nagler over hans brede Bryst. Selv gamle Vermunds brast, og han befalede endelig, at man skulde lade den staa aaben ved den Side, som kunde beskjermes af Skjoldet. Ogsaa Sværdene brast første Gang de bleve svungne af Uffe. Sit gamle Sværd, kaldet Skrep, havde Vermund ladet nedgrave, da han tvivlede om, at det nogen Tid vilde komme hans Søn tilgode. Nu blev det draget frem af Jorden; men klogelig raadte Vermund til, at Uffe ikke

skulde bruge det før Tid var; hvis dette brast, bedre var ej at finde.

Efter Løfte indfandt Uffe sig uden Ledsager paa Kamppladsen, en Ø i Eideren; ligesaa Kongen af Saxlands Søn tilligemed en berømt Kæmpe. Paa hver sin Side af Floden stode Hærene, den danske og saxiske; men Vermund satte sig paa en Bro, færdig til at styrte sig i Floden, hvis hans Søn blev overvunden. Uffe udæskede først de fjendtlige Kæmper med Ord, for at de een ad Gangen maatte nærme sig hans Sværdhug; han kjendte ikke sit Sværds Styrke, og frygtede, det ej kunde udholde paa een Gang Kampen mod to. Men hans Fader, som hørte, at han kun gik forsvarsvis frem, tvivlede om hans Mod, om hans Udholdenhed, og rykkede stedse længer ud paa Broen, for at styrte sig ned, og ikke at overleve sit Lands Skjændsel. Da kom den saxiske Kæmpe Uffe nærmest; han hug, og kløvede sin Fjende. Nu kjendte den Gamle Lyden af Skrep, flyttede sig tilbage, og ønskede atter at leve. Anden Gang hug Uffe, og sejrede. De Danske angrebe og overvandt Saxerne, der maatte betale Vermund Skat, og tryg kunde nu Gubben overgive Sønnen sit Rige.

Denne Uffe, hvis Bedrifter som Konge ere ubekjendte, kaldes ogsaa af mange Olaf den Sagtmodige (Olavus mansvetus, Islændernes Olafr lítilláti)[1].

22. Den jyske eller reidgotiske Konge Skjold havde allerede erhvervet sig Sjælland, men hans Efterkommere

[1]) Saxo, lib. 4. S. 59—65. Svenonis Agg. Hist. Dan. cap. 1—2.

maa ikke have kunnet vedligeholde Herredømmet over denne Ø; thi der fremstaar nu en ny Herske, efter hvem Danmark har Navn, og hans Søn er atter en Frode Fredegod (friðsami).

Dan mikillate (elatus, superbus[1] den prægtige eller stolte), 200—300 e. K. nedstammer fra Asa-Heimdal, hvem under Navnet Rig[2] Stændernes Oprindelse tillægges, hvilket altsaa minder om Stiftelsen af en ny Stat; om hvem Snorre derfor ogsaa siger, at han var den første, der paa det danske Tungemaal kaldtes Konge (konúngr eller konr úngr[3]), hvilket hans Slægtninge siden ansaae for det ædleste Navn. Fra Rig stammede Danp, og dennes Søn var Dan mikillate (Danr mikilláti) som Danmark er kaldt efter[4].

Om det danske Riges Stiftelse eller Forening ved ham kjende vi iøvrigt intet af de gamle Efterretninger. Kun de senere Krønniker fortælle om hans Krige med Saxerne, om hans Hylding ved Danelyng udenfor Viborg, hvor han selv stod paa en høj Sten, og de øvrige Høvdinger omkring ham ligeledes paa Stene. Nogle tillægge ham ogsaa det første Anlæg af Lejre. Mod Saxernes Indfald skal Jyderne paa hans Tid have anlagt Kovirke, der saaledes vilde være det ældste bekjendte Danevirke; men da selv dette Værk ej kunde forsvare dem, kaldte de Dan til Hjælp, og hyldede ham, efterat Fjenden var undertvungen. Da han saaledes havde sam-

---

[1]) Svenonis Agg. Hist. cap. 2. [2]) Fortalen til Rigsmál.
[3]) Rigsmál, Str. 40. 43. [4]) Ynglingas. Kap. 20. Rigsmál, Str. 45.

let alle til Danmark hørende Lande, sammenkaldte han sine ypperste Raadgivere, og sagde: Mit Land behager mig; hvad skulle vi kalde det? Landets Ypperste svarede: Kongen leve evindelig! Du er selv en Dan; lad derfor ogsaa dit Rige hedde Danmark; et Navn, der aldrig i Evighed skal udslettes[1].

Dan mikillate var en Jøten (de senere Krønniker kalde ham ogsaa giganteus[2]), hvilket især hans Begravelsesmaade viser. Han lod nemlig gjøre en Høj for sig, og befalede, at man efter hans Død skulde bære ham did i al hans kongelige Prydelse og i fuld Rustning, samt begrave med ham hans Hest med alt Ridetøj og en stor Del andet Gods. Denne Skik fulgte siden mange af hans Slægtninge, og dermed begyndte Højalderen (haugsöld) i Danmark. Men hos de Norske og Svenske vedvarede endnu i lang Tid Brændalderen (brunaöld), i hvilken man brændte de Døde, og oprejste dem Bautestene[3].

23. Dans Søn, Frode den fredsommelige (Fróði friðsami) eller den stolte (mikilláti) var samtidig med Kong An i Sverrig[4]. Han efterlod sig to Sønner, Halfdan og Fridlev, begge Krigere, men Halfdan, den ældre Broder, overgik den yngre i alt.

---

[1]) Chron. Erici regis, i Langeb. Script. T. 1. S. 150. Petri Olai Chron. sst. S. 75. 77. 84. Thomæ Gheysmeri comp. hist. dan. sst. T. 2. S. 289. Annal. Esrom. sst. T. 1. S. 224.

[2]) Chron. Erici reg. S. 150. [3]) Hkr. i Fortalen.

[4]) Hkr. i Ynglingas. Kap. 29.

Halfdan drog med en Hær til Sverrig, fordrev den svenske Konge An, opkastede sig til Hersker i Upsal, og regjerede der i fem og tyve Aar. Da vendte An efter hans Død atter tilbage, men efter andre fem og tyve Aar gjorde Kong Fridlevs Søn, Ale den frække, et Tog til Sverrig, fordrev Kong An paa ny, og opkastede sig ligeledes til Hersker i Upsal i fem og tyve Aar, indtil han endelig blev dræbt af Kæmpen Stærkodder den gamle, og An paa ny vendte tilbage. Ans Søn Egil førte i lang Tid Krig med Trællen Tunne, som vakte et Oprør imod ham, og maatte endelig flygte til Danmark til Kong Frode den frække, som han, for at faa Understøttelse, lovede Skat af de Svenske. Frode gav ham sin Hær og sine Kæmper, med hvilke Egil drog til Sverrig, overvandt Tunne, og vandt sit Rige tilbage; hvert Aar sendte han derpaa Kong Frode kostelige Foræringer, men betalte ingen Skat til de Danske. Efter tre Aars Forløb døde Kong Egil, og hans Søn Ottar kom til Regjeringen i Sverrig. Denne holdt ikke Venskab med Frode, som derfor krævede den Skat, Kong Egil havde lovet ham; Ottar vilde ingen yde. Frode fejdede derfor paa Sverrig; men da han næste Sommer hærgede i Østerleden, benyttede Ottar sig af Lejligheden til at bekrige Danmark; han erfarede, at der var en stor Krigsmagt samlet i Sjælland, og sejlede derfor over til Limfjorden, og hærgede paa Vendsyssel (Vendil). Tvende Jarler, Vøtt og Faste, havde Frode sat til Landværn i Danmark i sin Fraværelse; disse sejlede strax over til Limfjorden, og sloge med Vendelboernes Hjælp Ottar. Hans Lig lagde de Danske paa en

Høj for vilde Dyr og Ravne; lode gjøre en Krage af Træ, sendte den over til Sverrig, og lode sige, at mere var deres Konge ikke værd; deraf kaldtes han Ottar Vendelkrage (Ottar Vendilkráka). Kong Ottars Søn var Adils, som ægtede Yrsa, og var samtidig med den danske Konge Rolf Krake[1].

Dette er hos Snorre Gangen i Danmarks Historie fra Frode fredegode til Rolf Krake. Af de her anførte Konger i Sverrig tillægges Kong An den gamle en Alder af 210 Aar og en Regjering af 190 Aar, Tid nok for Sagnet til at udbrede sig over Begivenheder, som imidlertid kunde forefalde i Danmark. Saadanne har Saxe opbevaret os; vi meddele et Omrids af hans Fortælling fra Frode den fredegode indtil Rolf Krakes nærmeste Forfædre, hvor han atter støder sammen med Islændernes Fortællinger.

24. Fridlevs Søn Frode var kun syv Aar gammel, da hans Fader døde; fra Vuggen af var han saa elsket af de Danske, at han blev opdragen med overdreven Mildhed. Til hans Formyndere indsattes tolv Mænd, blandt hvilke to Brødre, Vestmar og Koll (Vestmarus et Colo) valgtes til hans Opfostrere. Kolls Kone Gotvor (Gotvara) var saa mundviis en Kvinde, at ingen i Ordkløgt kunde maale sig med hende. Vestmar havde tolv Sønner, af hvilke tre vare Trillinger, og alle bare Navnet Grep; Koll havde tre. Alle vare de store og stærke, unge og overmodige. Stolende paa Herregunst og deres Fædres Anseelse tillode de sig alt; Usædelighed

---

[1]) Ynglingas. Kap. 29—32.

tog Overhaand ved Hoffet; de bortførte og voldtoge Piger og Koner. Selv Kongens Søster Gunvor (Gunvara), formedelst sin overordentlige Skjønhed kaldet den væne (speciosa), maatte formedelst den ældste Greps Efterstræbelser forlade Hoffet, og indslutte sig med sine Møer i sit Jomfrubur, hvor tredive Hirdmænd bevogtede hende.

Nu kom Hirdmændene i Forlegenhed, da de maatte undvære al kvindelig Hjælp, og de opmuntrede Kong Frode til at gifte sig; han undskyldte sig med sin Ungdom; da havde Gotvor Lejlighed til at vise sin Veltalenhed, hun forestillede ham, at Brudesengen var for den Unge, for den Gamle Graven, dennes Haab ere slukte, men for hin ligger et Liv fuldt af Forventninger. Man foreslog ham en Datter af Kongen af Hunland (regis Hunnorum filia) eller Venden; men Frode fandt det betænkeligt, at hente en Brud saa langt borte. Endelig gav han dog efter for deres Forestillinger, men forlangte, at Gotvor selv skulde drage med hans Sendebud, og lovede hende til Belønning derfor en kostbar Guldkjede, der bestod af flere ophøjede udgraverede Led, med en Konges Billede imellem hvert. Vestmar og Koll med deres Sønner og Gotvor begave sig paa Rejsen, og bleve gjæstfri modtagne af Hunnernes Konge, thi i trende Dage bleve de, som da var Skik, beværtede førend de fik Lov til at fremsætte deres Ærende. Den tredie Dag kom Kongemøen selv, og forhøjede Gjæstebudets Behagelighed ved sin Ynde og høviske Tale. Da begyndte Vestmar, ligesom for Spøg, som Drikkelaget tillod, at rose Frode, og at hentyde paa sit Ærende;

men Kongemøen ytrede, at Frode anstod hende kun lidet, da han endnu ingen Manddomsbedrift havde øvet. Da havde man intet andet at stole paa, end Gotvors Klogskab; hun gav Kongemøen en Elskovsdrik, roste Frode, hans Færdighed i Svømning og i Kamp, i hvilken han kunde bruge den venstre Haand saa godt som den højre; og opvakte saaledes hos Møen en brændende Kjærlighed til Frode. Nu gik Vestmar og Koll til Kongen, og æskede ham til Tvekamp, hvis han nægtede sit Samtykke; han henviste dem til sin allerede elskovssyge Datter, der vel ikke kunde glæde sig ved de af Frode hidtil øvede Bedrifter, men derimod dvælede med Tanken ved dem, han endnu kunde øve. Forlovelsen gik for sig. Den hunniske Konge ledsagede selv sin Datter til Frode, og vendte tilbage med store Foræringer.

I tre Aar levede nu Frode med Hanunde (saa hed hans Dronning) i Fred og Ro, men tillige i Dorskhed og Skjændsel. Al Slags Undertrykkelse og Grusomhed blev øvet af de overmodige Hirdmænd, endog i den umyndige Konges Nærværelse. De plagede Folk snart ved at hænge dem op og slynge dem frem og tilbage, snart ved at lægge Bukkeskind for Døren, og naar nogen gik derpaa, ved Snore at trække Fødderne fra dem; nogle klædte de nøgne af og piskede dem, andre hængte de op ved Kroge, som i en Galge; atter andre afsviede de Haaret, eller mishandlede dem paa en endnu mere ublu Maade; Fremmede forhaanede de ved at kaste afpillede Knokler paa dem, eller de tvang dem til at drikke sig fordærvet. Ingen turde gifte sig, uden ved Gaver at tilkjøbe sig deres Tilladelse; de tilegnede sig de første

Omfavnelser hos alle Møer, og Ægteskabet selv var ikke mere helligt. Da Kongens Søster Gunvor havde mange Friere, saa overtaltę Grep Kongen til at lade ham vælge imellem dem; hvorpaa han indbød dem alle til et Gjæstebud, og lod deres afhuggede Hoveder opstille udenfor Gunvors Bolig, for at afskrække andre Friere. Af alt dette vidste Frode intet; thi ingen kunde komme til ham uden med Greps Villie; ja man havde endog faaet den Skik indført, at ingen maatte nærme sig Kongen uden at give ham en Foræring. Saa vidt gik endelig Greps Uteerlighed, at han holdt hemmelig til med Dronningen, og dette vidste alle uden Kongen, og talte højt derom. Almuen sukkede og tav; men Sorgen voxte, jo mere den sneg sig om i Løndom.

Kong Gøtar i Norge (Götherus Norvagiæ rex) erfarede Tilstanden i Danmark, og holdt Ting, paa hvilket han forestillede sine Mænd, at Lejligheden nu var gunstig til at erobre Danmark. Men en Mand ved Navn Erik stod op, og fraraadte Toget; vi vide, sagde han, at den, som attraar fremmed Gods, tit mister sit eget; den, som ej nøjes med noget, faar undertiden slet intet; den Fugl skal være stærk, som skal rive Byttet af en andens Kløer. Den Uenighed, du nu stoler paa, vil forsvinde, naar de Danske erfare, at en Fjende er nær; Svinene lade af at bides, naar Ulven kommer. Ethvert Land agter en indfødt Fyrste højere, end en fremmed. Frode vil ikke oppebie din Ankomst, men komme dig imøde; med modvendte Kløer kæmpe Ørne. Du veed, at slet begyndt er snart fortrudt. Men vil du stride, da lad først dine Krigere forsøge din Lykke; bedre

at Trællen omkommer, end Herren; gjør du som Smeden; han tager Jernet med Tang og ej med sine Fingre. Da Erik hidtil var holdt for en enfoldig Mand, saa forundrede denne hans Tale Kong Gøtar saa meget, at han gav ham Tilnavnet den veltalende (disertus). Erik forlangte en Gave i Navnefæste, og Kongen gav ham et Skib, kaldet Skrøter. Erik og hans Halvbroder Roller vare Sønner af en Kæmpe, ved Navn Regner; Rollers Moder og Eriks Stedmoder hed Krage (Kraka).

Med Gøtars Samtykke foretog derpaa en Viking, ved Navn Rafn, et Tog imod Danmark. Kong Frodes Landværnsmand hed Odde (Oddo), en nær Slægtning af Kongen; han var saa troldkyndig, at han kunde fare paa Havet uden Skib, og vække Storm og Uvejr imod sine Fjender; ogsaa nu vidste han ved sin Trolddom saaledes at forblinde de Norskes Øjne, at de Danskes dragne Sværd forekom dem som gloende Ild; Rafn faldt, og kun sex Skibe vendte tilbage til Norge med den Erfaring, at de Danske vare ikke lette at overvælde; men tillige med Efterretning om Frodes foragtelige Regjering og det danske Folks Misfornøjelse.

Da gjorde Roller, som havde Lyst til at see sig om i fremmede Lande, det Løfte at besøge Kong Frode; hans Broder Erik fraraadte ham det, men lovede at følge ham, da han ej vilde staae fra sit Forsæt. Kong Gøtar tillod dem, at vælge sig Mandskab; deres Fader forsynede dem med alt hvad de behøvede til Rejsen, førte dem ud til sine Kvæghjorde, og viste dem sin nedgravede Skat, hvoraf de toge saa meget de vilde. Imidlertid

morede deres Kamerader sig med at løbe, skyde til Maals og at brydes; andre havde drukket, og sov. Da Roller nu af sin Fader blev sendt hjem, blev han vaer, at der stod en stærk Røg op af Hytten, hvori hans Moder var; han kigede igjennem en Sprække derind, og saae sin Moder i Færd med at tillave en Spise; tre Hugorme, af hvis Mund der dryppede Gift ned i Maden, hang over Kjedlen, to ganske sorte, og en tredie hvidspettet. Roller saae vel, at hun drev Sejd, men tav dermed, for ikke at vanære sin Moder. Endelig kom ogsaa Regner og Erik hjem, og da de saae Røgen, gik de ind, og satte sig til Bords. Krage bar Maden frem for sin Søn og sin Stifsøn, som skulde spise sammen af den tillavede Ret; den ene Side deraf var hvid, men mindre kraftig, den anden begsort med gule Prikker; hun satte den saaledes for sine Sønner, at det bedste vendte mod Roller, der ej tænkte paa noget, men Erik lagde Mærke til Forskjellen, og i det han sagde: Saaledes krænger Skibet i Storm, drejede han Fadet omkring, saa at det bedste blev ham til Del; han blev heraf saa klog, at han kunde forstaa Fugles og andre Dyrs Sprog, og saa veltalende, at han altid vidste at belægge sine Ord med træffende Tanke- og Ordsprog. Da nu Krage kom ind, saae, at Fadet var vendt om, og at Erik havde faaet det bedste af Maden og af den Lykke, hun havde beredt sin Søn, blev hun meget bedrøvet, og bad Erik altid at staa sin Broder bi, hvis Moder nu havde gjort ham saa lykkelig, thi han havde ikke blot erholdt en fortrinlig Veltalenhed, men ogsaa den Gave, aldrig at kunne overvindes i Strid. Hun tilføjede, at

Roller dog ogsaa havde faaet sin Del af Lykken, og at han altid vilde være Mand for at fatte et klogt Anslag; samt at Brødrene i den yderste Fare kun skulde raabe paa hendes Navn.

Brødrene sejlede nu til Danmark med et Skib; undervejs stødte to andre til dem, og med disse fortsatte de Rejsen. I Nærheden af Landet fik de Øje paa syv Skibe, der tilhørte Landværnsmanden Odde. Da satte Erik to af sine Mænd, som talte Dansk, i Land, lod dem afklæde sig og drage til Odde med det Foregivende, at saaledes vare de medhandlede af Erik. De vandt Oddes Fortrolighed; han aabenbarede dem, hvorledes han havde ladet sine Skibe med Stene til at kaste paa Fjenden, som han næste Morgen vilde overfalde, medens de sov. Men om Natten snege de to Mænd sig bort, og bragte Erik Efterretning. Han havde for faa Skibe til at udholde Kampen, og maatte stride med List; han satte sig i en Baad, roede sagte hen til Fjendernes Skibe, gjennemborede dem nærved Vandet, og roede i al Stilhed tilbage, for at oppebie det belejlige Øjeblik til at anfalde Fjenden. Efterhaanden gik Søen ind i Oddes Skibe; Stenene, hvormed de vare ladede, gjorde det Onde endnu værre; Vandet naaede allerede op til Rorbænkene, og Dækket laa lige med Havet. Odde befalede at øse; men i det samme kom Erik over dem; mange druknede, andre bleve fangne eller dræbte, blandt de sidste var Odde. Ikke en eneste undkom, som kunde bringe Kong Frode Efterretning om Nederlaget.

Erik drog tilbage, og lagde ind under Læsø; men da han ikke kunde faa Levnetsmidler der, sendte han de

to Skibe tilbage til Norge med Byttet; selv sejlede han videre med det tredie for at gjæste Kongen. Paa Sjælland gik hans Folk i Land, og da de ikke anderledes kunde faa Føde, øvede de Strandhug, slagtede Kvæget, og førte Kjødet ombord. Men da Sjællænderne forfulgte dem med Skibe, lod Erik Kjødet med Strikker nedsænke i Vandet, gav Fjenderne Lov til at ransage saa meget de vilde, men hans Skib, sagde han, var for snævert og lidet til at rumme deslige Ting. Sjællænderne fandt intet, og droge bort.

Til Frode var der imidlertid kommet et Rygte om Oddes Nederlag, uden at nogen vidste Ophavsmanden; kun vilde nogle have seet tre Skibe sejle nordefter. Erik lagde ind i en Havn i Nærheden af Frodes Borg; men i det han traadte i Land, snublede han og faldt. Paa Fald følger Oprejsning, sagde han. Nu kom Grep ned til Stranden, og indlod sig i følgende Ordkrig med Erik: Hvo est du? sagde Grep; hveden kommer du og hvort vil du? Hvo er din Fader og Slægt? Dulige Mænd forblive i deres Hjem og tjene deres Herre. Min Fader, svarede Erik, hedder Regner; min Æt er ædel; min Idræt er tapper Daad, Veltalenhed og Kundskab om Fremmedes Sæder. Intet er skadeligere, end Selvkjærlighed, intet modbydeligere, end Daaren, som ej kjender Maade, intet giftigere, end Løgnen; den er et Uvejr paa Landet, som fordærver Riger og Lande, som Stormen Skibene paa Havet. Grep sagde: Du est fuld af Kiv og Trætte, som Hanen af Skarn paa sin Mødding; det er forgjæves at trættes mod falske og forfængelige Ord. Deri har du Ret, sagde Erik; for-

fængelige Ord fange sin egen Mand; Ulven er nær, naar du seer hans Øren. Ingen fæster Lid til troløs Mand, hvis Forræderi er bekjendt blandt Folket. Disse dine Ukvemsord skal du fortryde, du lede og blinde Ugle, raabte Grep; de skulle koste dig dit Liv, og Ravne og vilde Dyr skulle slide din Krop. Ræd Mand, sagde Erik, spaar altid Ondt; vanartig Villie kan ej skjules; den, som er utro mod sin Herre, var aldrig sine Venner tryg; hvo der opføder en Ulv i sit Hus, han føder og fostrer sin egen Fjende. Aldrig, skreg Grep, var jeg utro mod min Herre; jeg har ikke bolet med Dronningen, som du bebrejder mig, men jeg vandt Rigdom og Ære ved Huldskab mod min Herre og Konge.

Grep, der saaledes var kommen til at røbe sig selv, red forbitret tilbage, og tilkjendegav, at den Fremmede havde overvundet ham i Ordkamp, men nu vilde han væbne alle Hirdmændene, og byde Ørnene til Gjæst paa hans Lig. Men Frode modsatte sig saa ulige en Kamp af mange mod faa, og tillod kun, at han, hvis han kunde, maatte skade Erik ved Trolddom. Da gik Grep med en Del Troldmænd ned til Stranden, ofrede en Hest, oprejste en Nidstang, og satte Hestehovedet paa denne, efterat have opspilet Munden med Pinde. Erik drog frem, saae Trolddommen, og paalagde sine Mænd Tavshed, at de ikke ved noget uforsigtigt Ord skulde give Trolddommen Magt. Da der var en Aa imellem dem, saa stillede Troldmændene Stagen med Hestehovedet tæt ved denne, for at Erik skulde afskrækkes fra at gaa over Broen; men Erik gik uforfærdet frem paa Broen, og sagde: Uvætten ramme ham, som bærer den, og gid vi

have Lykke med os! Strax faldt Hovedet ned af Stagen lige paa ham, som bar det, og dræbte ham.

Erik drog videre. Undervejs faldt det ham ind, at enhver, som vilde stædes for Kongen, maatte medbringe en Gave; da tog han et Stykke Is op, og bar det under sine Klæder. Da de nu kom til Kongeborgen, gik han selv først ind, og bad sin Broder Roller at følge tæt bag efter. Men Hirdmændene havde med deres sædvanlige Raadhed lagt i Døren en vaad og slibrig Hud, som de med Snore trak til sig i det Erik traadte derpaa. Han vaklede, men Roller greb ham i sin Favn. Da sagde Erik: Bar er broderløs Bag. Det var noget over Midvinter; der var derfor antændt en stor Ild i Kongens Hal. Paa den ene Side af Ilden sad Kongen, paa den anden hans Kæmper. Da Erik kom og satte sig hos disse, gave de sig til at huje og brøle. Kongen bad dem være stille, og at tee sig som Mennesker, og ikke som vilde Dyr. Det er Hundevane, sagde Erik, tuder een, saa tude de alle; Lader og Sæd røbe Folks Æt. Koll skulde modtage Foræringerne til Kongen; da han nu krævede Eriks Gave, rakte denne sin Isklump frem over Ilden, saa at alle saae den glimre, men lod den med Villie falde deri; han paastod derpaa, at den ved Kolls Uforsigtighed var falden i Ilden, og spurgte, hvad Straf den skulde have, som forvanskede Kongens Gods. Da nu alle havde anseet Isen for et dejligt mageløst Stykke Sølv, maatte Koll, efter Loven, dø.

Nu begyndte følgende Samtale imellem Kong Frode og Erik: Frode. Fortæl os du, som berømmer dig af

Ordkløgt og Veltalenhed, hvorfra er du kommen og hvorledes kom du hid? Erik. Jeg gik fra Rennesø, og satte mig ved en Sten. Frode. Hvor drog du saa hen? Erik. Fra Stenen gik jeg paa en Bjælke, og satte mig atter ved Sten. Frode. Og hvor drog du saa hen, og hvor laa du om Natten? Erik. Fra Klippe kom jeg til Stenbjerg, og laa atter ved Sten. Frode. Der var mange Klipper og Stene. Erik. Der er flere Sandskorn. Frode. Hvad bestilte du der, eller hvor drog du videre hen? Erik. Da jeg fra Stenen sejlede om paa Havet, traf jeg et Marsvin. Frode. Nu kommer du med noget Nyt, skjønt begge Dele findes i Havet; men sig mig, hvor du saa kom hen? Erik. Fra Marsvin til Marsvin. Frode. Det er jo lutter Marsvin. Erik. Der er fler i Bølgerne. Frode. Nu, jeg gad dog vidst, hvor du kom hen, da du tog bort fra Marsvinene. Erik. Strax efter kom jeg til en Træknub. Frode. Og saa? Erik. Fra Knub til Stub. Frode. Der maa have været Træer nok, siden du kalder alle dine Bedesteder saa. Erik. Der er fler i Skoven. Frode. Siig mig, hvor drog du saa hen? Erik. Derfra trængte jeg ind til de store fældede Ege i Skoven; og da jeg hvilte mig der, slikkede Ulven Valens Vaaben, thi den var mæt af dens Lig; der sloges Odden af Kongens Spyd, Fridlevs Slægtning. Nu maatte Kongen tilstaa, at Erik havde forvildet ham ved sin mørke Tale; men Erik forlangte en Belønning, fordi han i dunkle Ord havde sagt Sandheden, at han havde fældet Odde. Efter Dronningens Opmuntring drog Kongen et Armbaand af og gav ham. Da huskede Kongen

paa, hvorledes Grep havde tilstaaet, at Erik havde overvundet ham i Ordkamp, og spurgte Erik om Sammenhængen dermed. Erik svarede, at han havde beskyldt Grep for utilladelig Omgang med Dronningen, og Grep havde forstummet. Da saae Kongen paa Dronningen; Skamrødme farvede hendes Kinder, og hun tilstod sin Brøde. Kongen overlod til hende selv, at bestemme sin Straf. I det samme sprang Grep frem, og vilde have gjennemstunget Erik, men Roller forekom ham, og fældte ham med sit Sværd. Da sagde Erik: Bedst er Broder i Farens Stund; og Roller: I Nød er huld Ven god. Frode sagde: Det vil dog gaa eder som man siger: Stakket Stund glæder sig Haand ved Hug; hvortil Erik svarede: Dadelløs er retfærdig Daad; thi hvad Grep øvede var Vold, mine Handlinger Nødværge. Men nu begyndte alle Greps Brødre at tee sig som galne Berserker, og vilde enten øjebliklig hævne sig paa Erik og hans Følge, eller og han med ti andre Kæmper skulde møde dem i Kamp. Hertil svarede Erik: Syge have Lægen behov; hvad der skjær i Øjnene duer ej for svagt Syn; med sløv Kniv maa man skjære i Ledene; og Frist er i al Nød bedst; jeg fordrer tre Dages Frist, og en Oxehud af Kongen. Kongen fandt det billigt, at den fik Huden, som faldt paa den.

Nu lod Kongen Vestmars Sønner gaa, thi det sømmede sig ej, at den Fremmede skulde forlade Herberget. Derpaa sagde Kongen til Dronningen, at hun skulde selv bestemme sin Straf, men hun bad om Naade; og da Erik forestillede, hvor skrøbelig Kvinden var, tilgav

Kongen hende. Da det nu led ud paa Aften, sagde Erik, at hos Kong Gøtar fik fremmede Kæmper ikke blot Mad, men der beskikkedes dem hver sit Sted og Sæde; Frodes Kæmper maatte derfor nu give Plads for Erik og hans Følge. Maden blev baaren frem af Trællene, og da Erik vel vidste, at Kongen ikke vilde lade nogen Levning komme paa Bordet, saa bed han næppe paa et Stykke, før han strax igjen kastede det tilbage i Fadet, og sagde, det var lutter Brokker og Levninger. Derved bleve Retterne noget udrøje, Trællene maatte bestandig bringe andre frem, og dette Maaltid kom til at koste ligesaa meget, som om det havde været et stort Gjæstebud. Frode bebrejdede ham hans Bragen, at han kaldte de bedste Retter Levninger, og spurgte, om det saa var Skik i Norge. Nej, svarede Erik, der gaar alting ordentlig og skikkelig til. Saa agter du, sagde Frode, hverken dine Fædres Skik eller god Levemaade; men kun Niding og Varg (Rømningsmand) foragter Oldtids Tarv. Erik. Den Vise maa lære af den Visere, Lærdom voxer ved Undervisning, og Kundskab forhøjes ved Lærdom. Frode. Hvad Lærdom mener du da, jeg skal drage af din Opførsel? Erik. Faa og tro Tjenere ere Konge bedre, end mange og utro. Frode. Altsaa vil du være mig mere hengiven, end andre? Erik. Tungt er at bidsle ufødt Fole, og ondt at baase ufødt Fæ; end har du ej prøvet alle. Men i Norge plejer man ogsaa at faa Drikke til sin Mad, og det forhøjer Maaltidet. Frode. Aldrig kjendte jeg nogen saa uforskammet til at kræve Mad og Drikke, som du. Erik. Faa kjende Tiendes Tarv. Kongen

lod derpaa sin Søster Gunvor gaa frem med et stort Drikkehorn. Da hun bød Erik det, greb denne tillige med Hornet hendes højre Haand, og sagde: Giver du mig, Konge, hvad jeg her holder? Men Kongen, i Tanke det var kun Hornet, sagde Ja. Da drog Erik Kongemøen til sig, og Kongen sagde: Daare kjendes paa hans Daad; i Danmark lader man Mø ukrænket. Nu drog Erik sit Sværd, og lod som om han vilde afhugge hendes Haand; men Kongen, som erfarede sin Fejltagelse, vilde ikke bryde sit Ord, og lovede ham sin Søster.

Erik gik til sit Skib, for at berede sig til Kampen med Vestmars Sønner; af Huden, som Kongen havde foræret ham, gjorde han sig Sko, som han oversmurte med Tjære og Sand, for at kunne staa des fastere. Da Kamppladsen skulde bestemmes, forlangte han, den skulde være paa Isen, da han ej, som han foregav, var saa øvet i at stride paa Land. Men da Kampen her gik for sig, kunde Vestmars Sønner ikke staa fast, og Erik fældte dem alle.

Gotvor, som tog sig sine Sønners Død meget nær, foreslog derpaa Erik en Ordkamp, og satte en stor Halskjede imod hans Liv, men ogsaa hende overvandt han, og fik Kjeden.

Da udæskede Faderen Vestmar ham til at prøve Styrke, og Erik, der ej vilde synes stærkere i Munden, end i Haanden, undslog sig ikke. En saadan Prøve bestod deri: Man snoede en Kreds af sammenflettede Vidier; hver skulde tage ved sin Side, og den, som rykkede dette Reb fra den anden, var Sejerherre. Denne Gang

gjaldt det, efter Vestmars Forslag, Liv mod Liv. Men ogsaa heri vandt Erik, og Kongen sagde: Svært er det at drage Reb med den Stærke. Helst, sagde Erik, naar man har Pukkel paa Ryggen og Knude paa Halsen; og i det samme satte han sin Fod paa Vestmar, knækkede hans Hals, og brød hans Rygrad.

Da vilde Frode dræbe Erik med sin Dolk; men hans Brud Gunvor, som mærkede sin Broders Hensigt, sagde: Forstandig Mand varer sig. Erik forstod Advarselen, sprang op, og sagde: Forstandig Mand lader Falskhed slaa sin egen Herre paa Nakken. Da Kongen i det samme hug efter ham med Dolken, bukkede Erik sig, saa at Vaabenet gik over ham, og blev siddende i Væggen. Med sin sædvanlige Koldsindighed sagde Erik: Gode Venner skal man give Gaver i Haand, og ej kaste dem til dem med vred Hu; havde du givet mig Skeden med Dolken, saa var det en god Gave. Kongen skammede sig, løste Skeden fra sit Bælte, og gav ham den med Dolken.

Men Gunvor, som kjendte sin Broder, vakte den følgende Nat Erik, og raadte ham til Flugt. Erik fulgte hende til sit Skib, fordærvede Kongens Skibe ved at udtage Planker deraf, og indsætte løse isteden, og gik derpaa under Sejl. Om Morgenen satte Kongen efter ham, men da hans Skib begyndte at synke, maatte han springe overbord, og vilde formedelst sin tunge Rustning være druknet, hvis ikke Erik og Roller vare sprungne i Søen, og havde frelst hans Liv. Men Frode, der saaledes var bleven en Fange i sit eget Rige, fortvivlede og angrede sine forrige Handlinger. Jeg beder eder, sagde

han, ved det Lys, som jeg uvillig skuer, at give mig Døden; hvad er Livet, naar Æren er tabt? Dersom I vare i min Magt, som jeg er i eders, da vilde I hverken finde Mildhed eller Naade hos mig. Saa dræber da mig, som vilde lade eder dræbe! Men Erik bød ham fatte Mod. Modgang, sagde han, forhøjer Lykken. Hvi harmes du over os og over dig selv? At harme sig over andre, er Daarskab, men over sig selv er Raseri; thi en saadan Forbitrelse ødelægger kun sin Ejermand. Naar du stiller dig dine Fædres Mønster for Øje, da har du mange Opmuntringer til at leve, og til at fremme deres Værk. Tag din Søster tilbage, hvis du fortryder at have givet mig hende, og giv hende til en anden, som du under hende bedre. Hvad din Ære angaar, da har ingen overvundet dig, uden din egen Uforsigtighed; vi have frelst dig af Fare, ikke besejret dig; tværtimod du raader for vort Liv, som om du var paa din egen Borg; vilde du der fælde Dom over os, saa gjør det her med samme Magt og Myndighed; vi ere beredte at adlyde dig. Kongen formildedes og blev Eriks Ven. Da de vare komne tilbage til Borgen, lod han sine Mænd samle, trolovede sin Søster med Erik, og gjorde ham til Høvding. Men Gotvor lod han stene ihjel. Dronning Hanunde vilde han sende tilbage til hendes Forældre; men efter Eriks Forbøn blev hun givet til hans Broder Roller, saa at begge Brødrene paa een Dag holdt Bryllup.

Kong Frode besluttede at bejle til Gøtars Datter Alfhilde, og lod Erik og Roller med deres Hustruer drage i dette Ærende til Norge. Rygtet om Eriks

Lykke var gaaet forud for ham; Kong Gøtar frygtede ham, vilde selv ægte Kong Frodes Søster, og derimod give Erik sin Datter Alfhilde til Ægte. For at prøve sin Kones Troskab, forestillede Erik Gunvor, at Gøtar var Konge, og at det var usømmeligt for hende, som Kongedatter, at have saa ringe en Mand, som han var; men Gunvor beklagede sig over hans Ustadighed og brast i Graad. Glad omfavnede Erik hende, og forsikrede, at kun Døden skulde skille dem ad; men Forstillelse var nødvendig; han maatte lade, som han samtykkede i Kongens Ønske. Gunvor forlangte af Gøtar, at Eriks Giftermaal maatte holdes først, og Gøtar tilstod det, og gav ham i Medgift med sin Datter Landstrækningen Lifterfylke (Litharfylke). Da nu Erik holdt Bryllup med Alfhilde, var Gøtar med Gunvor efter Eriks Foranstaltning i et Sideværelse, for at det ej skulde synes, som om hun viste Erik nogen Opmærksomhed og Koldsindighed imod Kongen. Men tillige havde Erik ladet nogle Bræder løsne imellem begge Værelser, hvilket ingen kunde mærke, da Væggene paa begge Sider vare behængte med Tjeldinger (Tapeter). Under Maaltidet forestillede Erik sin Brud, hvor meget hæderligere Giftermaalet med Kong Frode vilde være for hende; og Alfhilde fandt Behag deri, saa meget mere som Krage havde givet hende en Elskovsdrik. Da Gøtar havde endt sit Maaltid, gik han ind i det andet Værelse til Erik, for at opmuntre Gjæsterne til Lystighed; men Gunvor skyndte sig igjennem Væggen ind i samme Sal. Gøtar fandt hende siddende ved Siden af Erik, og kunde ikke noksom forundre sig, hvorledes hun var kommen der,

men hun svarede, at han tog fejl, hun var Gunvors Søster, og det sagde rigtignok Folk, at de lignede hinanden overordentlig. For at være vis i sin Sag, gaar Kongen tilbage, men finder hende ogsaa her paa sin forrige Plads. Han tror ikke sine egne Øjne, gaar atter tilbage, men i hvilket Værelse han saa kommer, overalt den samme Gunvor. Om Aftenen førtes endelig Erik og Alfhilde til Brudekamret, men Erik lod hende sove alene, og sov som ellers hos Gunvor. Kong Gøtar kunde ikke sove for Uro; hans Mistanke faldt endelig paa Væggen; han lod den undersøge, men alt var igjen sat i Stand. Nu befalede han to Mænd at liste sig ind i Eriks Sovekammer, og hvis de fandt Gunvor hos ham, at dræbe ham. Erik vaagnede op, men var vaabenløs; Døden svævede over hans Hoved; da raabte han paa Krage; strax faldt hans Skjold ned, og bedækkede ham. Saaledes fik han Tid til at gribe sit Sværd, hug Fødderne af den ene Morder, og Gunvor gjennemstak med et Spyd den anden. Imidlertid brøde Roller og Brødrenes ny Stedfader Brakke, der efter Eriks Foranstaltning havde lejret sig i Nærheden af Borgen, ind paa denne. Saaledes kom Erik lykkelig ombord paa sine Skibe, og bragte Alfhilde til Danmark, hvor Kong Frode ægtede hende.

Fra nu af førte Frode, især understøttet af Eriks Tapperhed og Snildhed, mangfoldige Krige med Vender, Huner, Kong Gøtar i Norge, som vilde hævne sin Datters Bortførelse, ja selv med Finner og Bjarmer i det yderste Norden, samt med Britter og Irer mod Vesten. Hans Rige indbefattede Rusland (Russia) mod

Østen, og grændsede mod Vesten til Rhinfloden. Efter Hjemkomsten fra et af disse Toge hilstes Kong Frode af Erik med Tilnavnet Fredegod (florentissimæ pacis auctor). Endelig levede han, efterat have udbredt det danske Navns Berømmelse over hele Norden, i tredive Aar i Fred, og forebyggede ved vise Love alt Ran og Tyveri, og da var det, han paa alfar Vej i Jylland henlagde et Guldarmbaand.

Da Frode var død, frygtede Rigets Store, at Rygtet om hans Død skulde bringe de undertvungne Lande til Frafald; de førte derfor hans balsamerede Lig i tre Aar omkring, som om han endnu var levende; og begrove det endelig ved Værebro i Sjælland, thi her havde Frode ønsket at dø og at hvile, da dette var den ypperste Provins i hans Rige[1].

25. Kong Frodes Død blev endelig bekjendt; hans Søn Fridlev var fraværende, og, som man troede, død. Da skal de Danske have lovet Riget til den, som forfattede den bedste Gravsang over den elskede Konge. Og saaledes, fortælles der, vandt Skjalden Hjarne Danmark ved følgende Vise:

De Danske førte Lig tre Aar om Land,
Kong Frode den fredegode;
saa gjerne havde seet baade Kvinde og Mand,
han længer for Riget maatte raade.
Her ligger begraven hin Kæmpe stærk,
Ved Værebro sees disse Stene;
under aaben Himmel, paa vildene Mark,
der hvile den Herres Bene[2].

---

[1]) Saxo, lib. 5. [2]) Saxo, lib. 6, S. 96—97.

Men Fridlev kom tilbage, og Hjarne maatte flygte til Jylland. Her samlede han en Hær, men blev atter slagen, og maatte ganske alene tage Flugten; om denne hans Flugt vidner den Ø, der endnu bærer hans Navn (Hjarnø). Han tog nu sin Tilflugt til List; han begav sig til Fridlevs Hof, udgav sig for en Saltsyder, satte sig nederst, og badede sig aldrig, for ej at røbes ved Arene af sine Saar. Men Fridlev fattede Mistanke, befalede han skulde bade sig, gjenkjendte ham og nedlagde ham i Tvekamp. Han blev begravet i den Høj, som fik Navn efter ham (Hjarnehøj)[1].

26. Om Fridlevs Bedrifter i Norge veed Saxe at fortælle. Kaldet til Hjælp af Kong Halfdan i Sverrig overvandt han tolv norske Brødre, der havde opført sig et Vikingebol paa en Ø i det sydlige Norge (Valdisholm i Vingulmark), og indgik Fostbroderlag med den ældste af dem, ved Navn Bjørn[2]. Denne understøttede siden Fridlev, da han, efterat have fældet Hjarne, friede til Frogerde (Frogertha), en Datter af Kong Asmund i Norge. Først sendte Fridlev Sendebud op at fri, iblandt andre en Mand ved Navn Frøke (Fröco), der druknede paa Vejen, og Havet, som forhen bar det hvide Skum, blev nu rødt af Blod paa det Sted, hvor han var sjunken. Stedet kaldtes efter ham Frøkesund (Frekeyjarsund i Møre). Asmund afslog deres Begjering, skjønt Frogerde yndede Fridlev, hvis tapre Daad hun kjendte af Rygtet. Anden Gang sendte Fridlev Bud, men nu lod Asmund hans Sendebud dræbe. Da drog

---

[1]) Saxo, lib. 6, S. 99. [2]) Sst. S. 97—98.

Fridlev tilligemed Halfdan og Bjørn til Norge, og Asmund mødte dem i Frokesund. Der hændte det sig, at Fridlev, da han om Natten sejlede ud af Havnen, for at speide, hørte et usædvanligt Bulder i Luften, og da han opmærksom lyttede til, hørte han tre Svaner synge i Luften:

Hedin drikker Mjød og Vin,
sejler her med Vælde;
Kongesønnen favr og fin
maa ved Aaren trælle.

I det samme faldt et Bælte ned af Luften, paa hvilket Udtydningen af Sangen fandtes; en Jætte, ved Navn Hedin, havde paataget sig menneskelig Skikkelse, og bortført Kongen af Thelemarkens Søn, imedens denne gik og legede, og lod ham nu ro for sig, i det han sejlede over til den modsatte Kyst. Fridlev, som vel vidste, at ogsaa denne Bedrift vilde forøge Frogerdes Kjærlighed, angreb Jætten, og befriede Kongesønnen, samt bemægtigede sig alle Jættens Rigdomme, der laa i en Hule. Næste Dag holdtes Slag med Asmund; i dette stred ogsaa Bjørns Hund, som han havde faaet af Kæmpen Offote. Asmund faldt. Blandt hans Mænd var en Bueskytte ved Navn Ove (Avo) eller An (Ano), som Bjørn gik imod, men endnu førend denne kunde faa sin Bue spændt, afskjød hin en Pil, der gik igjennem Bjørns Buestreng, en anden, der traf de midterste Knokler paa hans Fingre, og en tredie, som traf Pilen, der var lagt paa hans Bue. Med Villie havde han vilst sin Kunstfærdighed, før den egentlige Kamp begyndte;

i denne bleve begge saarede, ikke desmindre kæmpede de siden sammen ved Agdenæs (Abdarnes)[1]. Endnu ikke denne Gang vandt Fridlev Frogerde, men paa et følgende Tog til Norge, der for Resten ikke frembyder noget mærkeligt Træk.

27. Fridlev havde, som vi have seet, to Sønner Ale den frække (hos Saxe Olavus, Olo vegetus) og Frode den gavmilde, ogsaa kaldet den frække. Hvad vi vide om Ale maa samles af flere hos Saxe blandede Sagn.

Det var Skik i Oldtiden, at spørge Nornerne (Parcæ) om sine Børns Skjæbne. Fridlev begav sig ogsaa i denne Hensigt efter sin Søn Ales Fødsel til Gudernes Boliger, og fandt de tre Gudinder (Præstinder, nymphæ) siddende paa Stole i Templet. Den første af disse lovede hans Søn Dejlighed og Yndest hos Menneskene, den anden Gavmildhed, men fortrydelig herover tillagde den tredie ham Karrighed, en Last, der siden skæmmede alle hans Dyder[2].

Kun femten Aar gammel udmærkede Ale sig fremfor alle ved Sinds og Legems Gaver; især havde han et saa skarpt Blik, at hans Fjender ræddedes derfor, og end ikke den modigste kunde uden Bæven see ham ind i hans lynende Øje. I Edeskov (Ethascoug) fældede han en Herse fra Thelemarken, der her tilligemed sin Søn Grim drev Stimandsværk. Derpaa overvandt han Brødrene Skate og Hjalle, der bortførte og vold-

[1]) Saxo, lib. 6. S. 99—101. [2]) Sst. S. 102.

toge Møer; da han nemlig hørte, at de ogsaa vilde bortføre en Kongemø fra Værmeland, begav han sig i Bondedragt til hendes Faders Hof, satte sig nederst, og spurgte om Aarsagen til den almindelige Bedrøvelse. Da han havde erfaret denne, samt at den, som overvandt hine Kæmper, skulde have Møen til Belønning, fik han saa meget mere Lyst til at bestaa Kampen. Men Kongedatteren havde for Skik, med et Lys at nærme sig sin Faders Gjæster, og at betragte deres Aasyn, af hvis Træk hun nøje kunde slutte sig til deres Herkomst og Tænkemaade. Da hun nu kom til Ale og saae hans skarpe Øjekast, blev hun næsten afmægtig. Tre Gange betragtede hun ham, og tre Gange segnede hun. Endelig gav hun tilkjende, at han var af Kongebyrd, værdig Kampen og hendes Kjærlighed. Da bade alle ham at tage sin side Hat af, og at lade dem see hans Aasyn; og da han nu blottede sit Ansigt, forundrede alle sig over hans Dejlighed og gule skinnende Lokker; men sine Øjne lukkede han, for at ingen skulde forskrækkes. I det samme kom Skate og Hjalle ind med ti af deres Svende, støjende og hujende, og æskede Kongen til Kamp. Ale paatog sig Kampen mod dem alle tolv, kun med Vilkaar, at ingen maatte anfalde ham bagfra, men gaa ham modig under Øje. Han fældte dem alle med sit Sværd Løgde paa en Ø i Søen i Nærheden af en Gaard, der bærer begge Kæmpers forenede Navne (Hjålleskata, et Sæteri i Milleswik Sogn, det ældste Gaardsnavn i Værmeland)[1].

---

[1]) Saxo, lib. 7, S. 139—142.

Af Skuepladsen for disse Begivenheder synes det rimeligt, at Ale har regjeret i Skaane og Halland.

Da han kom hjem, erfarede han, at en Konge, ved Navn Thore (Thoro), med sine Kæmper vilde anfalde hans Fædreland. Han begav sig da klædt som en usel Olding til Thores Hof, kun ledsaget af en eneste Kriger i Kvindedragt. Udenfor Borgen skjulte han sit og sin Ledsagers Sværd i deres hule Stokke. Da han kom ind, udgav han sig for en Staadderkonge, der var jaget fra sin Tjeneste. Da dreve Thores Hirdmænd deres Spot med ham, faldt paa Knæ for ham, og rakte ham Haanden, som for at hylde ham. Men han bød dem at holde for Alvor, hvad de lovede paa Skrømt, tog sit Sværd frem, og vilde anfalde Kongen. Nogle af dem holdt det ogsaa for en Skam at bryde den givne Tro og Love, skjønt den kun var given for Spøg; andre derimod forsvarede Thore. Saaledes kom det til Strid imellem dem indbyrdes. Thore blev endelig fældet ligesaa meget ved sine egnes, som ved sine Fjenders Vaaben; men een af hans Kæmper, ved Navn Loder[1] spaaede, dødelig saaret, Ale, at han skulde omkomme som Thore ved sine egnes Forræderi[2].

Førend vi fortælle Opfyldelsen af denne Spaadom, maa vi betragte den over hele Norden berømte Stærkodder, hvis Levnet saa nøje er sammenflettet med de følgende Lejrekongers Historie.

28. Ethvert Folk, i hvilket nogen Ejendommelighed har udtrykt sig, har i sin Ungdom sin Heros. I

---

[1]) Som bekjendt et af Odins Navne. [2]) Saxo, lib. 7. S. 142.

Skildringen af denne gjenkjender man Folkets Karakter. Ligesom Erik den veltalende var Mønsteret i Kløgt og Veltalenhed, saaledes er Stærkodder den uopnaaelige Styrke og Tapperhed. Som Helt og Digter er han alt hvad Nordboen kunde være. Selv hans Laster vise os den mørke Side af Folkets Tænkemaade; men saare betydningsfuldt tilskrives disse Odin og Thor. Kun Nidingsdaaden mod Ale strider saa ganske mod Nordboens ærlige Troskab mod sin Herre, at ingen Anger kan udslette den. Interessant er Sammenligningen imellem Stærkodder, Herakles og Simson, naar man tillige betragter Nordboen, Sydboen og Østerlænderen, som skildrede sig selv i disse. Stærkodders rene Sæder staa i stærk Modsætning mod Østerlænderens Sandselighed; saavel Stærkodder, som Herakles, begaa uhyre Forbrydelser, begge maa assone dem, men denne soner dem ved Trældom, hin ved Kamp; begges Død er en Forsoning, men Stærkodders er kun Opløsningen af den allerede forsvundne legemlige Kraft, Heraklesses derimod Overgangen til en evig Ungdom. Hin er den legemlige Styrkes Almagt og Afmagt, denne Fantasiens Uforgjængelighed.

Stærkodder tilhører ikke blot Danmark, men hele Norden. Norge, Sverrig og Danmark ere Skueplads for hans Bedrifter, men især have Norge og Danmark, som de sagnrigeste Lande, efterladt os Minder om hans Skjæbne. Hans Liv er, som vi alt have bemærket, mythisk; det begynder fra Jætteslægten, og udstrækker sig i et Tidsrum af tre Aarhundreder. Han er med overalt, hvor nogen Stordaad øves, ved de

norske, svenske og danske Kongehoffer, hos Vølsungerne og i Braavalleslaget. Det Vidunderlige i hans Liv er saaledes opstaaet derved, at alle Landes Sagn ere blandede; hvert vilde have ham, hvert paa sin Maade. Det norske og danske Sagn ere de fuldstændigste og behandlede med Forkjærlighed.

Stærkodders Hjem var Jøtunheim, eller den Del af samme, som senere kaldtes Thelemarken og de nærmest liggende Egne. Her boede en Jøten (hundvís jötun) ved Alufoss eller Ølfoss (nuv. Ulefoss), kaldet Stærkodder (Starkaðr med Tilnavnet Aludrengr eller Kæmpen ved Alufoss); han havde otte Arme, og fægtede paa een Gang med fire Sværd. Paa samme Tid regjerede en Konge, ved Navn Alf, over Alfheim, hvis Datter Alfhilde var den skjønneste blandt Nordens skjønneste Folk Alferne. En Nat, da hun sad i Templet og rødnede Afgudsbillederne med Offerblodet, bortførte Stærkodder hende; men Kong Alf kaldte paa Thor, som dræbte Stærkodder, og bragte Alfhilde tilbage til sin Fader; hun var da frugtsommelig, og fødte en Søn, Storverk (Stórverkr), der lignede begge de Slægter, hvorfra han var udsprungen; han var smuk af Aasyn, men sorthaaret, og større og stærkere, end noget Menneske. Han drev Viking, kom til Kong Harald paa Agde, blev hans Landværnsmand, boede paa Øen Thruma (Þruma) ved Agde, og foer derfra vide om paa Hærtoge. Storverk bortførte Unne, en Datter af Jarlen Freke i Helgeland, og avlede med hende Sønnen Stærkodder, kaldet den gamle. Sagnet, at ogsaa han fødtes med

føjede Thor. Da skal han dog stedse have Overflødighed af Gods, sagde Odin; men aldrig tro at have nok, tillagde Thor. Sejer og Snille skal følge ham i hver Kamp, sagde Odin; men ingen, sagde Thor, skal han forlade uden Skrammer og Saar. Skaldskab giver jeg ham, sagde Odin, saa at han skal digte med samme Lethed, som tale; og intet huske deraf, sagde Thor. Den højeste Ære og Anseelse nyde han hos de ypperste Høvdinger, sagde Odin; men være hadet af menig Mand, tillagde Thor. De øvrige Dommere stadfæstede alt dette, og Tinget opløste sig. Men da Rosshaarsgrane vendte tilbage med Stærkodder, befalede han ham, til Gjengjæld for hans Gaver, at sende ham Kong Viger. Da Stærkodder lovede det, gav han ham et Spyd i Haanden, og sagde, det vilde kun have Udseende af en Kvist. Og om Morgenen, da Hæren holdt Raadslagning om hint krævede Offer, da stod der en Fyrr i Nærheden, med en svag Gren, som bøjede sig ned mod en Træstub. Madsvendene slagtede just en Kalv, og Stærkodder tog Tarmene, steg op paa Stubben, og kastede dem over Grenen. Nu har jeg bygget dig en Galge, Konge! sagde han, stig op, at jeg kan lægge Snøren om din Hals. Men Viger udbrød: Næppe skader mig dette, men Skjæbnen maa raade i alt. Han steg op; Stærkodder lagde Baandet om hans Hals, og i det han steg ned af Stubben, stak han Kvisten i hans Legeme, og sagde: Nu giver jeg dig til Odin. I det samme slap han Grenen; men Kvisten blev til et Spyd, og stod igjennem Kongen; Stubben faldt bort under hans Fødder, Tarmene bleve til stærke Vidier, og Grenen svang sig

i Vejret og løftede Kongen op; saa døde han. Stedet kaldes nu Vigersholm. Saa øvede Stærkodder sin første Nidingsdaad; Skam og Anger fortærede ham; han gik fra sit Fædreland til Kamp i fjærne Lande, og aldrig skal han mere have seet Norge[1].

Efter langvarige Toge i Bjarmeland og Garderige finde vi Stærkodder igjen hos Ynglingerne (filii Frö, Frejs Sønner) i Sverrig; hvor han ogsaa senere tillige med Søkongerne Hake og Hagbard overfaldt den svenske Konge Hugleik i Upsal med hans Kæmper Svipdager og Geigader; Slaget stod paa Fyrisvold (Fyrisvellir). Men Hugleik havde allehaande Spillemænd og Gigere ved sit Hof; og kjed af de letfærdige Danse og Bjeldeklangen ved Ofringerne, som nu var kommen i Brug i Upsal, forlod Stærkodder Sverrig, og begav sig paa ny i Kamp. Især nævnes hans Strid med Vendernes Fyrste Vine, med Visin paa Anafjeld i Garderige, med Tanna ved Asgaard (Byzantium) og Vasce, som de Tyske kalde Vilze. Det sidste Navn viser, at Sagnet i disse Navne paa Kæmper har udtrykt Navne paa de Folk, med hvilke Stærkodder krigede[2]. Da han foretog disse Toge for en Del i Forbindelse med Danske, saa maa det ogsaa have været i dette Tidsrum af hans Liv, at han opholdt sig hos Ale den frækne, hvis Yndest han besad i høj Grad.

29. Kong Frode i Danmark havde imidlertid ført Krig med Kongerne i Saxland, Sverting og Hanef,

---

[1]) Gautrekss. Kap. 5. 7. Saxo, lib. 6, S. 103—104.

[2]) Ynglingas. Kap. 25. Saxo lib. 6, S. 104—105.

overvundet dem og paalagt dem en Skat [1]. Frodes Berømmelse og Savmildhed kaldte snart Kæmper til hans Hof; iblandt disse ogsaa Stærkodder, der allerede under Fridlev skal have opholdt sig i Danmark [2]. Medens han var ude paa Vikingstoge gjorde Saxerne Opstand; men Stærkodder overvandt i Tvekamp deres Kæmpe Hama, og de maatte nu aarlig, som Tegn paa deres Undertvingelse, give i Skat en Penge for hvert Ledemod paa deres Legeme, som var Alen langt [3].

Imidlertid havde Frodes Broder Ale bemægtiget sig Sverrig. Det er sandsynligt, at Frode frygtede for at han skulde anfalde Danmark; han lod sig i det mindste af sine tolv Hofgoder overtale til at lade ham dræbe. Ved en Belønning af 120 Pund Guld lod Stærkodder sig forlede til Nidingsdaaden mod sin forrige Herre. Han drog til Sverrig, og stod, som forhen, i Yndest hos Ale. Da gik denne engang træt og ubevæbnet i Bad. Stærkodder fulgte ham, for at benytte denne gunstige Lejlighed. Han nærmede sig, men veg, forfærdet ved Ales skarpe Øjekast, tilbage. Ale ventede intet Forræderi, men da han kjendte Virkningen af sit Øjekast, holdt han Hænderne for sine Øjne, og bad ham komme nærmere. Men dette Øjeblik benyttede Stærkodder til at gjennembore ham, og i det Ale vilde rejse sig, gav han ham endnu et Hug over Halsen. Ale forstod, at

---

[1]) Saxo, lib. 6, S. 102. [2]) Arngrimi Supplem.

[3]) Saxo, lib. 6, S. 105 — 106.

dette kom fra hans Broder, men som djærv Helt gik han leende til Odin [1].

Fra nu af forfulgtes Stærkodder af frygtelige Nag; naar Ales Navn blev nævnet, brast han i Graad. Forgjæves søgte han i Kamp at dæmpe Samvittighedens Røst. Endelig vendte han tilbage til Danmark, og opfostrede Frodes Søn Ingild.

Saxerne gjorde paa ny Opstand; men Hanef blev overvunden af Frode, der gik over Elben, og slog ham ved Byen Hannover (Hanöfra), der fik Navn efter den Overvundne. Sverting indbød nu Kong Frode, for forrædersk at indebrænde ham, til et Gjæstebud, der skal være holdt i Thorsager i Jylland; her blev Frode dræbt af Svertingerne (eller Svertlingerne), efterat han først havde fældet sin Fjende. Denne Konge skal have haft sit Sæde deels i Lejre, deels i Ringsted [2].

30. Efter Frode fulgte Ingild Stærkoddersfostre (Ingjaldr Starkaðarfóstri), ogsaa kaldet Vendemod, formedelst sin Ustadighed, en Følge af hans Kvindagtighed og Fejghed. Istedenfor at hævne sin Fader, levede han i Venskab med Svertings Sønner, giftede sig med deres Søster, og antog Saxernes forfinede Sæder. Første Gang saae man ved Hoffet i Lejre Kokke, Spillemænd og pyntede Opvartere, paa Bordet allehaande lækre Retter, som Roer, Høns, Østers og Kager, man drak Vin og Mjød af Kander, og spiste

---

1) Saxo, lib. 8, S. 147—148. Ynglingas. Kap. 29.

2) Saxo, lib. 6, S. 106. Laxdælas. Kap. 1. Arngrimi Supplem.

af Fade og malede Brikker. Ingild selv lagde sig efter Kvindegjerning, og hengav sig til Drik. Stærkodder, der stedse var afholden, blev kjed af det ørkesløse Liv, og drog til Sverrig. Desmere tiltog Ingilds vellystige Levnet og Svertings Sønners Overmod. Kongens Søster Helga, der var overladt til sig selv, skjænkede endog sin Kjærlighed til en Mand af ringe Fødsel, som vidste at vinde hende ved prægtige Foræringer.

Da hørte Stærkodder om den Vanære, i hvilken hans gamle Herres Datter havde styrtet sig, og kunde nu ikke længer modstaa; han vilde lønne Datteren for Faderens Velgjerninger. Han vendte tilbage til Sjælland, gik til hin uværdige Elsker Guldsmeden Fenges Bolig, og satte sig med en sid Hat paa indenfor Døren, for at betragte hans Adfærd. Fenge kom, letfærdig i Gang og Miner, men dristig i Adfærd, som een af Rigets første Mænd; han havde en kostbar Dragt paa, med Bræmmer af Sobel, borderede Sko, besatte med glimrende Stene, og en Kaabe, der straalede af Guld; hans lokkede Haar var opsat, og indflettet med Sølv- og Guldbaand. Da han fik Øie paa Stærkodder, viste han ham ud som en Tigger, men Helten lod sig hverken ophidse eller vise bort. Da lagde Fenge sig, uden at ændse hans Nærværelse, ublu i Kongemøens Skjød, og berørte hendes Barm med sine utugtige Hænder. Men Helga fik Øie paa Stærkodder, gjenkjendte ham, stødte Boleren fra sig, og raabte, at nu maatte han tænke paa Vaaben og Værge. Stærkodder drog sit Sværd, men Fenge flyede, og Helten, som holdt det for uværdigt at dræbe en Askepuster og Træl, afhug i Døren hans halve Bag.

Derpaa vendte han sig med Harm til Kongemøen, slog hende i Ansigtet med knyttede Næver, saa at Blodet flød efter, og, saasom han, i Følge Odins Gave, kunde tale i Vers saa færdig som i løs Stil, saa bebrejdede han hende i en Sang hendes skammelige Kjærlighed. Du ligner, sang han, en vild Fole, der ved utæmmelig Lyst beskæmmer sin Ynde; du burde sælges som Trælkvinde, og slæbe dig ihjel ved Møllehjulet. Men jeg griber din Haand, jeg seer dig i Øjet; dette Aasyn kan ej bedrage; du er end Mø, og Møen kan blive Brud. Haardere er Verdens Dom, som aldrig skaaner. Du, som nedstammer fra en lang Række af kongelige Fædre, kunde glemme din Byrd, og det ædle Blod, som rinder i dine Aarer! Du, til hvem Kongesønner skulle bejle, kunde lade dine Rosenlæber berøre af en Mund, der er sort af Sod og smudsig af Aske; du kunde lade din bløde Kind klappe af Hænder, der ere hærdede af Hammer og Tang. Herlig er Smeden, og hæderlig hans Dont, naar han forvandler Jern og Staal til Pile og Sværd, men falsk og led er hans Daad, naar han giver Kobberet Skin af Guld, smælter Guld til forføriske Smykker, og som en Træl stjæler af det ædle Malm, du betroede ham. Helga stod imidlertid tavs og fuld af Blusel, men blev fra denne Dag af sine Fædre værdig.

Stærkodder vendte tilbage til Sverrig. Da kom der en Kongesøn fra Norge, ved Navn Helge, ned til Danmark for at fri til Kongemøen. Med guldbordede Sejl, forgyldte Master og Tove af rød Silke stævnede hans Skibe til Landet. Kong Ingild lovede ham sin

Søster. Men paa samme Tid var der i Sjælland ni Brødre, af hvilke den ældste Angantyr (Angaterus) ogsaa bejlede til Helga. Disse udfordrede Helge til Kamp. Hans Brud raadte ham at søge Hjælp hos Stærkodder; han drog derfor med et lidet Følge til Sverrig, og sendte i Forvejen et Bud til Stærkodder, for at indbyde ham til Frodes Datters Bryllup. Stærkodder vilde have revset Budet, da han hørte om en Indbydelse til et lystigt Gilde, men Frodes Navn formildede ham. Helge selv kom, og erholdt hans Løfte om Bistand i Kampen. Stærkodder dvælede i nogle Dage, rejste derpaa efter de andre, som allerede vare tagne bort, og tilbagelagde paa een Dag den samme Vej, som de andre paa tolv, saa at de ankom paa samme Tid til Ingilds Hof. Da nu hine Brødre saae Stærkodder, gave de sig til at huje og skrige, og gjøede ad ham, som bidske Hunde; men Stærkodder udæskede dem alle til Kamp, saa mange som der vilde komme. Paa Bryllupsaftenen førte han de unge Folk til Brudekamret, stak sit Sværd som Skaade for Døren, og holdt selv Vagt udenfor Natten igjennem. I Morgenstunden skulde Kampen staa. Helge erindrede sig vel den forestaaende Kamp, og stod meget aarle op; men da han saae, det endnu var mørkt, lagde han sig atter, og glemte Kampen i sin Bruds Arme. Til den bestemte Tid gik Stærkodder ind, men han fandt Helge sovende ved sin Kones Barm, vilde ikke forstyrre deres Glæde, og gik alene hen paa Kamppladsen paa Roslyng (Roljung). Da ingen af Brødrene vare der, satte han sig paa Brinken af en Høj lige mod Vejret, og afdrog sine Klæder, som om det havde været den mildeste Vaar;

sin Purpurkaabe, som Helga nys havde foræret ham, hang han paa en Tornebusk. Brødrene kom, satte sig under en Bakke ligeoverfor, i Ly for Vinden, og antændte et Baal, for at varme sig; derpaa sendte de En op paa Toppen af Højen, at see efter deres Modstandere; han saae Stærkodder siddende ved Bakken, i Sne til Skuldrene. Ved deres Møde spurgte Brødrene, om han vilde stride med een ad Gangen eller med dem alle paa een Gang. Naar jeg anfaldes af en Flok bidske Hunde, da slaar jeg iflæng imellem dem, sagde Stærkodder. Kampen begyndte; uden at blive saaret, fældte han de sex, med nogen Møde de tre sidste; dog nedlagde han dem alle. Men da havde han selv sytten Saar, og hans Indvolde hang ud. Plaget af forsmædelig Tørst, krøb han paa Knæene hen til en Aa, men fandt den blodig af Angantyrs Lig, og vilde nu ikke drikke deraf. Mødig hvilede han sig op til en Sten, som laa der i Nærheden, og Indtrykket af hans Legeme i Stenen saaes endnu flere Aarhundreder efter. Da kom der en Mand kjørende forbi, som tilbød ham sin Hjælp; Stærkodder spurgte efter hans Haandtering, men da han hørte, det var en Sagfører, dadlede han hans Næringsvej, at han levede af den Armes Nød, bebrejdede ham, at han især glædede sig, naar det gik andre ilde, og vilde ikke modtage hans Hjælp. Da kom der en anden Mand, men han havde ægtet en Trælkvinde, og Stærkodder holdt det for en Skam, at lade sig hjælpe af ham. Derefter kom en Trælkvinde, som malede i en Mølle; Stærkodder spurgte hende, om hun havde Barn, og da hun sagde Ja, bød han hende gaa hjem

at give det Di. Endelig kom en Bondesøn, selv Bonde; dennes Næringsvej og Levemaade roste Stærkodder, bad ham hjælpe sig, og gav ham til Belønning sin Purpurkaabe. Bonden stoppede hans Tarme ind, bandt Maven sammen med stærke Vidier, og bragte Stærkodder paa sin Vogn til Kongsgaarden. Men Helge var imidlertid i stor Angest for, at Stærkodder skulde ansee ham for en Niding, fordi han havde forsømt Kampen; ved Helgas Raad bevarede han sin Velgjørers Venskab. Thi da denne rasende, uden at agte sine Saar, stormede til Helges Bolig, anfaldt denne ham med draget Sværd, og gav ham et Hug over Hovedet; i det samme sprang Helga til, og afbødede med et Skjold det næste; dog kløvede Helge Skjoldet midt over. Saaledes blev Stærkodder overbeviist om hans Mod, og tilgav ham.

Stærkodder opholdt sig atter nogen Stund i Sverrig, men Rygtet om Ingilds Sløvhed og hans fortrolige Omgang med Svertings Sønner kaldte ham tredie Gang tilbage til Danmark. Med en Sæk Kul paa Ryggen gik han til Hoffet. Spurgte nogen ham paa Vejen, hvad han bar, svarede han: Kul til at udbrænde Kong Ingilds Sløvhed. Han gik ind i Hallen, og satte sig paa det øverste Sted, hans sædvanlige Plads. Men da Dronningen kom ind, og ikke kjendte ham i hans ringe Dragt, viste hun ham bort, at han ikke skulde tilsmudse de prægtige Hynder. Stærkodder gik og satte sig nederst ved Indgangen, men var saa harmfuld, at det rungede i Tømmervæggen, i det han satte sig ned, og Huset skjalv. Ingild kom hjem fra Jagten; han betragtede forundret denne Gjæst, der stirrede frem for sig, og ikke engang

vilde rejse sig ved hans Ankomst. Men paa de haarde Hænder, de mange Skrammer paa Brystet og det skarpe Øjekast kjendte han sin Fosterfader, irettesatte Dronningen, og bad hende formilde den fornærmede Kriger. Hendes Fortrydelse og Venlighed var spildt. Da Ingild om Aftenen spiste med Svertings Sønner, nød Stærkodder kun røget og harsk Mad, og foragtede de mange kogte og stegte Retter og den krydrede Suppe. Dronningen gjorde alt for at formilde ham; hun tog et kosteligt Baand af sit eget Hoved, og lagde det i hans Skjød; men Stærkodder sagde, at slig en Gave viste mere Foragt, end Hæder, og kastede hende det i Ansigtet; hvorlunde kunde ogsaa Kvindeprydelse tage sig ud imod et Ansigt, der var smykket med Ar og hæderlige Skrammer. Og nu voxte Stærkodders Vrede, thi han tænkte paa Frodes Død. Da lod Dronningen en Fløjtespiller træde frem, for om muligt paa denne Maade at virke paa hans Sind; men Stærkodder slog ham med et Oxeben i Hovedet, saa at hans oppustede Kinder bleve slappe. Nu vovede Ingild at tilbyde ham noget af den lækre Ret, af hvilken han just selv spiste; men da steg Stærkodders Vrede til det højeste. Han rejste sig og bebrejdede sin Fostersøn den haanlige Maade, paa hvilken han blev modtagen ved hans Hof, hans skammelige Liv, hans unaturlige Omgang med sin Faders Mordere, hans Elskermaal med en ublu Kvinde og de derved indførte tyske Sæder. I hans Begejstring bleve alle hans Bebrejdelser til Sang, og herved vaktes endelig den sidste Gnist af Ære i Kong Ingilds Barm; han sprang op fra Bordet, og anfaldt Svertings Sønner. Ved deres Drab sønder-

rev han paa een Gang alle de Baand, som bandt ham til Fejghed og Laster. Men i en ny Sang formanede Stærkodder ham til at forskyde Dronningen, for at forebygge Tilbagefald, udtrykte sin Glæde over at Frode var hævnet, tilbagekaldte sig i Erindringen sin første Ungdom, da han først drog i Leding, og sammenlignede den Tids haardføre Sæder med den senere, da nogle finde Lyst i lækre Retter og prægtige Klæder, andre gaa til Tinge, hvor Trætter fødes og fattig Mands Pung bliver tom, og atter andre svække deres Mandsdomskraft ved Vellyst. Herlig ender han med, at Døden er fælles for alle, og at han, hvis hele Liv var Kamp, foretrækker Døden i Slagets Bulder for den snigende Sotdød [1].

Her dvæle vi, og vende først efter rum Tid tilbage til Nordens Heros. Et andet ligesaa berømt Navn vækker vor Opmærksomhed. Hvad Stærkodder var blandt Heltene, det var Rolf Krake blandt Konger.

31. Kong Frode i Danmark overfaldt og dræbte sin Broder Halfdan; denne havde tre Børn, en Datter Signe, der var gift med Sævil Jarl i Fyn (efter nogle i Sjælland) og to Sønner, Roar og Helge, der endnu vare Børn, og opfostredes af Halfdans Ven Regin. Regin saae sig nødt til at hylde Frode, men for at unddrage sine Fostersønner fra Frodes Forfølgelse bragte han dem ud paa en Ø (ved Skaane) til Bonden Visil (Virvil), hvor de skjultes under Hundenavnene Hop og Ho. Men Galdremænd røbede deres Opholdssted for Frode; denne lod Øen gjennemsøge; for at undgaa Opdagelsen dræbte Visil en Slav-

[1]) Saxo, lib. 6, S. 106—120.

indes Børn, lod deres Lemmer kaste om i Sneen, og i samme gjøre Ulvespor, som om Kongesønnerne vare sønderrevne af vilde Dyr; Frode selv kommer, men ogsaa nu frelser Visil sine Fosterbørn, ved at foregive at Ulven er imellem hans Kvæg, hvorfor han kalder paa sine Hunde Hop og Ho; en Advarsel, hvorved han erindrer dem om at ty ind i Jordhuset, hvori de skjultes. Dog tør han nu ikke beholde dem længer, men sender dem til Jarlen Sævil. Da var Roar tolv Aar gammel, Helge ti; den sidste dog den største og modigste. Hos Sævil levede de i tre Aar under Navnene Ham og Rane, iførte usle Kofter og med Hætter, som næsten ganske bedækkede Ansigtet; hverken hvem de vare eller deres høje Æt var nogen bekjendt. Da bød Frode Sævil Jarl til Gilde, thi han formodede, at han holdt sine Svogre skjulte hos sig. Jarlen og hans Kone Signe drage afsted med et talrigt Følge; Drengene vil med, men Jarlen forbyder det. Da faar Ham (Helge) sig en utæmmet Fole, sætter sig med Ansigtet mod Halen, galopperer saaledes efter de andre, og stiller sig overhovedet tosset an. Hans Broder Rane (Roar) faar sig ligeledes en Hest, men sidder ret paa den. Jarlen seer tilbage, mærker, at de ikke kan styre Hestene, som løbe frem og tilbage med dem, og i det samme falder Hætten af Rane. Deres Søster Signe seer just paa ham, kjender dem strax, og brister i Graad. Hvi græder du? sagde Jarlen. Hun svarede:

Skjoldungstammen
er stævnet svart,
svage Kviste
kun paa den spire;

mine Brødre
paa baren Ryg,
Sævils Svende
i Sadler ride.

Da advarede Sævil dem, og befalede dem at blive tilbage; men de løb til Fods bagefter, og snege sig ind med i Kongens Hal. Her sad en Vølve (Spaakvinde) paa sit Tryllehjal, og hun var allerede i Færd med at opdage Frode, at de vare derinde, da Signe lod en Guldring falde i hendes Skjød, og hun afbrød Spaadommen. Frode truede hende, men hun gispede og gabede, som om Trolddommen faldt hende besværlig, og sagde kun:

Fyrige Øjne har
Ham og Rane;
Ædlinger ere de
underbjærve.

Drengene, som saaledes vare røbede, løb ud; Kongen lod sætte efter dem, men da Regin i det samme slukkede Lysene, og mange af Hirdmændene ej vilde dem ilde, kom de lykkelig til Skoven. Frode satte sig til at drikke med sine Mænd; Regin skjænkede i for dem, indtil alle bleve drukne og faldt i Søvn. Da Kongesønnerne havde siddet en Stund i Skoven, kom der en Mand ridende; det var deres Fosterfader Regin. De toge glade imod ham, men da han ikke blot havde svoret Frode Troskab, men endog maattet love at advare ham imod enhver Fare, saa turde han ikke aabenbar opmuntre dem til at anfalde Kongen. Han hilste dem derfor ikke igjen, og vendte sig fra dem imod Kongsgaarden, men strax derpaa

vendte han atter sin Hest om imod dem, og stillede sig vred an, som om han vilde overfalde dem. Derpaa red han tilbage mod Hallen og de fulgte efter ham. Nærved Hallen stod en Lund; her sagde Regin ved sig selv: havde jeg noget Udestaaende med Frode, saa vilde jeg tænde Ild paa denne Lund. Drengene forstode hans Mening, hug Grene af, og lagde dem ved Udgangen af Borgen. Nu kom Sævil med sine Folk ud, befalede dem at tænde Ilden, og at gjøre den større, og lod kun en eneste Aabning være fri for hans Venner. Da vaagnede Frode, og fortalte sine Mænd, hvorledes han havde drømt, at der kom nogen og bød ham til Hel. I det samme hørte han den advarende Regin udenfor kvæde:

Regin er her,
og Halfdans Kæmper,
Fjender frække;
Frode det siger!
Var slog Nagler
og Nod paa Søm,
men vi blev vaer,
at Var slog Nagler.

Kongens Mænd lo, og mente, det kunde være det samme, enten Regin var derude eller ej, og om Kongens Smed (Var) smedede Søm eller hvad han gjorde; men Frode indsaae, at det var en Advarsel, og gik mod Døren, men saae tillige, at Hallen allerede stod i lys Lue. Han spurgte, hvo der raadte for Ilden, og fik til Svar: Helge og hans Broder Roar, deres Faders Hævnere. Da søgte Frode at undfly igjennem en underjordisk Gang,

men Regin mødte ham der og drev ham tilbage, saa han kvaltes af Røgen [1].

32. Roe (eller Roar, Hróar), var mild og sagtmodig, og hengiven til fredelige Sysler. Ham tillægger man Anlægget af Roskilde (Hróiskellda, Roes Kilde) [2]. Senere Krønniker tilføje, at der paa et Sted, kaldet Høkæbjerg, laa en anseelig Kjøbstad Hage- eller Høkækøping, men da Kjøbmændene maatte lade Varerne føre fra Skibene paa Vogne til denne, saa lod Kong Roe Kjøbstaden flytte til Isefjorden og opbygge ved de derværende herlige Kilder [3]. Dette Høgekøbing menes at være nuværende Højby (Høgeby) i Rorup (Rotorps) Sogn, omtrent en Mil fra Stranden.

Kong Roe skal have gjört et Tog til England, hvor han ægtede Ogn, en Datter af Kongen i Northumberland. Han rejste derpaa til Danmark, overlod sin Broder Helge dette Rige, og fik ved Broderskiftet iblandt andet en Ring, der ansaaes for en stor Kostbarhed. Efter Sævils Død beklagede Signe sig ofte for sin Søn Hrok, at hun hverken havde faaet denne Ring eller nogen Del af Riget. Hrok drog til Helge, og forlangte enten Ringen eller en Trediedel af Danmark; men Helge afslog det; Ringen havde Roe faaet, og vilde vel næppe afstaa ham den. Da drog Hrok til Roe, som modtog ham

---

1) Saxo, lib. 7, S. 120—121. Hrólfs Saga Kraka, Kap. 1—5. Arngrimi Supplem.

2) Saxo, lib. 2, S. 27. Series runica altera.

3) Annal. Esrom. i Langeb. Script. T. 1. S. 224. Chron. Erici regis, sst. S. 151. o. fl.

gjæstfri. Da Hrok havde været en Tidlang hos Roe, sejlede de engang langsmed Kysten; da bad Hrok om Ringen for deres Slægtskabs Skyld; Roe afslog det; da bad Hrok om, at han i det mindste maatte see den, om den ogsaa virkelig var saa kostbar, som Ordet gik. Roe rakte ham den; men da han nøje havde betragtet den, kastede han den i Havet med de Ord: det er det dyrebareste Klenodie jeg har seet; derfor skal ingen af os eje den. Du er en ond Mand, sagde Roe; han lod hans ene Fod afhugge, og sendte ham hjem; men næppe var Hroks Saar lægt, førend han med en Hær sejlede til Northumberland, overfaldt Roe ved et Gjæstebud, og bemægtigede sig hans Lande. Han begjerede endog hans Enke Ogn til Ægte. Ogn, som frygtede for, at hendes Fader ikke skulde være stærk nok til at gjøre Modstand, overtalede denne til at sige Ja, men bad om Frist, indtil hun havde født det Barn, hvormed hun gik frugtsommelig. Den erholdte Frist benyttede hun til at sende Bud til Danmark, for at bede Helge om Hjælp. Han kom, og fangede Hrok. Du er en ond Høvding, sagde han til denne; men jeg vil ikke lade dig dræbe; det er større Skam for dig at leve elendig, end at dø. Han lod hans Arme og Ben bryde, og sendte ham saaledes hjem. Ogn fødte en Søn, Agnar, der blev stor og stærk og en berømt Viking. Han lod sig vise det Sted, hvor Ringen var bleven kastet i Havet, dykkede to Gange under, uden at finde den, men bragte den tredie Gang lykkelig for Dagens Lys [1].

---

[1]) Hrólfs S. Kraka, Kap. 6. 10—12.

38. Helge var ærgjerrig og herskesyg og tilbragte sit Liv under Vaaben og Krige. Den skjønne, men krigerske og hovmodige Olof var den Tid Dronning over Saxland. Lokket af hendes Rygte kom Helge did med en stor Flaade; Dronningen havde ikke Tid til at samle sin Hær; hun modtager ham derfor venlig, anretter et stort Gjæstebud for ham, og lader ham tage Sæde ved Siden af sig i Høisædet. Helge frier til hende, og forlanger, ophidset af Drik, at holde Bryllup med hende endnu samme Aften. Dronningen svarede, at hun vilde foretrække ham for enhver anden Mand, hvis hun nogensinde skulde vælge nogen, men forlanger Udsættelse, indtil flere af hendes Slægt og Venner vare samlede. De vedbleve at drikke ud paa Natten; hun fortryller ham ved sin Mildhed og Venlighed, og forøger Virkningen af Drikken med bedøvende Urter. Endelig falder han i Søvn; nu lader hun Haaret rage af hans Hoved, lader dette indsmøre med Tjære, og befaler sine Mænd at stikke ham i en Skindsæk og bære ombord. Hans Folk indbildte hun, at deres Herre allerede var gaaet ombord, for at benytte den gunstige Vind. Halvdrukne begive de sig til Skibene, og finde omsider deres Konge i Sækken. Men paa samme Tid høre de Lurene lyde paa Landet; Dronningen havde samlet sin Hær om Natten, og for dennesinde maatte Hævnen opsættes. Men Forsmædelsen var for stor, og Helge glemte den ikke. Hemmelig seilede han atter til Saxland, lagde sit Skib i Skjul, og gik i ringe Dragt paa Land. Da han kjendte Olofs Gjerrighed, lod han to Kister med Sølv og Guld ned-

grave i Skoven, viste en Træl dem, og forærede ham et Smykke og en Ring, for at han skulde fortælle Dronningen om denne Skat, og overtale hende til at begive sig alene derhen. Om Natten kom hun med Trællen, men blev greben af Helge og hans Folk, og, skjønt hun nu lovede at ægte ham, bragt ombord paa hans Skib. Han beholdt hende flere Nætter hos sig, og avlede med hende en Datter, som hun af Had kaldte efter sin Tæve Yrsa. Imedens Helge krigede i Østerleden, voxte Yrsa op; men Oløf, der hadede Faderen i Datteren, jog hende fra sig, og satte hende i hendes tolvte Aar til at vogte Hjorden. Den mægtige svenske Konge Adils landede paa et af sine Toge paa Kysten, øvede Strandhug, og førte Yrsa bort med sig. Indtaget af hendes Skjønhed ægtede han hende. Hun havde allerede levet nogle Aar som Dronning i Sverrig, da Helge bekrigede Adils, forjog ham fra Riget, førte Yrsa bort med sig til Danmark, og ægtede hende. Uvidende om det nære Slægtskab avlede Faderen med sin Datter en Søn, Oldtidens berømteste Konge, Rolf Krake. Da Rolf var tre Aar gammel, kom Dronning Oløf til Danmark, og forkyndte Yrsa med den vellykkede Hævns Glæde, at hendes Mand var hendes Fader, og Dronning Oløf hendes Moder. Yrsa drog tilbage til Sverrig til Kong Adils, og levede som hans Dronning til sin Død. Men Helges Kummer var uendelig; han indsluttede sig ganske alene i et Udhus, og overgav sig til Fortvivlelsen. Siden søgte han at dæmpe sin evige Længsel efter den Elskede ved Krigstoge; ustadig sværmede han om paa Søen fra Folk til

Folk, og overvandt alle, uden at kunne overvinde sig selv [1].

En Julekveld var Helge gaaet i Land, og laa ene i en Hytte; det stormede udenfor; da hørte han noget give sig ynkelig ved Døren, tænkte ved sig selv, at det var ukongeligt, at lade selv den Usleste staa udenfor, hvis han var i Stand til at hjælpe, og lukte Døren op. Da kom der et stakkels pjaltet Væsen ind, og takkede ham for sin Godhed. Svøb dig ind i Halmen, Kvinde! og i Bjørneskindet, at du ej skal fryse, sagde Kongen; men Skabningen bad om at maatte dele hans Leje. Skjønt han følte en indvortes Gysen, tillod han hende, at lægge sig ved Sengestokken i sine Klæder, og vendte sig derpaa fra hende. Urolig kastede han kort efter sine Øjne over Skulderen, og saae en yndig Kvinde klædt i Silke. Hurtig vendte han sig om til hende med Venlighed. Og da hun ytrede, at hun nu vilde gaa, sagde han, at han først vilde holde Bryllup med hende, thi hun havde ganske indtaget hans Sind. Hun samtykkede, og de sov sammen om Natten. Om Morgenen sagde Alfekvinden: Du har nu haft din Villie; lad om et Aar søge efter vort Barn ved dit Skibsnøst; og hun gik bort. Kong Helge var nu i nogen Tid muntrere, end før, men glemte snart det Forefaldne i Krigens Tummel. Endelig tre Aar efter kom der ved Midnat tre Mænd ridende til den samme Hytte, hvori Kongen sov; de havde et Pigebarn med sig, og satte det ved Hytten, og Kvinden, som holdt Barnet,

---

[1]) Hrólfs S. Kraka, Kap. 7. 8. 9. 13. 14. Yngling as. Kap. 32—33. Saxo, lib. 2, S. 28.

sagde, det hed Skuld, og var Kong Helges og hendes Datter. Skuld voxte til, og ytrede snart sit grusomme Sind; men Helge søgte paa ny at glemme sin Sorg paa Krigstoge.

Helge tilsatte endelig Livet paa et af sine Toge; Rolf Krake var da otte Aar gammel. Efter Rolfs Saga skete det paa et Tog til Kong Adils i Sverrig. Helge kunde nemlig endnu ikke glemme Yrsa, og besluttede at bortføre hende. Adils modtog ham med forstilt Venlighed, anrettede et Gjæstebud for ham, men tænkte at overfalde ham ved Svig. Dronning Yrsa modtog ham med Ærbødighed, og søgte at forsone Kongerne med hinanden; men Helge blev saa glad ved hende, at han ikke agtede noget andet, og stedse søgte at være hende nær og at tale med hende. Ved Afrejsen gav Adils ham kostelige Foræringer, men agtede at bemægtige sig dem igjen, thi da Helge gik til sine Skibe, blev han overvældet af Kong Adilses Berserker og næsten en hel Krigshær, som denne imidlertid havde lagt i Baghold; han faldt der med alle sine Krigere. Men Dronning Yrsa blev aldrig glad mere [1].

34. Efter sin Faders Død blev den unge Rolf omtr. Aar 600 tagen til Konge i Lejre. Han holdes for den berømteste af de hedenske Konger; især priste Oldtiden hans Ydmyghed, hans Tapperhed og hans Gavmildhed, alle tre kongelige Dyder.

Kong Rolf var endnu kun ung og smækker af Vært, da en liden og fattig Svend, ved Navn Vøgg (Vöggr,

---

[1]) Hrólfs S. Kraka, Kap. 15—17. Ynglingas. Kap. 33.

Vöggo) eller Vigge (Viggo) kom ind i hans Hal, og betragtede ham med Opmærksomhed. Kongen sagde: Hvad mener du, min Svend, siden du saa nøje betragter mig? Hjemme, svarede Vøgg, hørte jeg sige, at Kong Rolf i Lejre var den største Mand i Norden, men nu seer jeg en liden Krake (kraki lítill) sidde i Højsædet, og ham kalde de deres Konge. Du har nu givet mig Navn, min Svend, sagde Kongen, at jeg skal hedde Rolf Krake, men med Navnefæste plejer at følge en Gave. Men jeg seer ikke at du har noget at give, som det kunde sømme sig for mig at tage imod; det er da billigt, at den giver, som har. Han tog i det samme en Guldring af sin Haand, og gav ham. Tusind Tak, min Konge! sagde Vøgg. Kongen udbrød: Lidet kan fornøje Vøgg (litlu verðr Vöggr feginn). Denne stak imidlertid Ringen paa sin højre Arm, men skjulte den venstre paa Ryggen. Da man endelig blev opmærksom derpaa, og spurgte ham, hvad det skulde betyde, svarede han: Den venstre Arm skammer sig ved sin Fattigdom, at den ikke er saa smykket, som den højre. Rolf hørte det, og gav ham endnu en Ring ligesaa kostelig, som den første. Da satte Vøgg sin ene Fod paa Bænken, og sagde: Saa aflægger jeg Løfte, at jeg skal hævne din Død, hvis jeg lever. Fra den Tid af tog Kong Rolf ham i sin Tjeneste, skjønt ingen troede, at saa ung en Svend kunde holde saa stort et Løfte [1].

---

[1]) Snorraedda i Skáldskaparmál 43, S. 150—151. Saxo, lib. 2, S. 31. Hrólfs S. Kraka, Kap. 42. Arngrimi Supplem.

Tilnavnet Kraki eller Krake (Krage) betyder, som Saxe bemærker, en smal Træbul med halvt stævnede Grene.

Rolfs berømmelige Rygte kaldte snart Kæmper til hans Hof; blandt disse ogsaa de svenske Brødre, Svipdager, Beigader og Hvitserk, og en norsk Kæmpe fra Opdalene, Bødvar. Denne gav igjen Anledning til, at en sjællandsk Bondesøn optoges ved Kongens Hird, og snart blev en af hans fortrinligste Krigere. Der fortælles nemlig, at Bødvar paa Vejen til Lejre kom ind til en fattig Bonde, hvis Kone beklagede sig over de Drillerier, deres unge Søn Høtt maatte lide af Rolfs Kæmper; han var en Dag gaaet til Kongeborgen, for at fornøje sig, men da havde Kongens Kæmper sat ham i en Hob Ben, og moret sig med at kaste de afspillede Knokler paa ham; hun bad derfor Bødvar, der vilde begive sig til Hirden, at lønne deres Gjæstfrihed imod ham med at skaane deres Søn. Bødvar drog til Lejre, satte sin Hest i Stalden, og gik ind i Hallen, hvor han satte sig yderst. Snart mærkede han, at noget tumlede henne i et af Hjørnerne, og saae en sort Haand komme frem af en stor Bendynge. Han gik hen og spurgte, hvo det var, og hvad han bestilte, men Høtt svarede: Jeg hedder Høtt, og gjør mig en Skjoldborg. Elendig er du i din Skjoldborg, sagde Bødvar, og trak ham frem. Da gav Høtt sig ynkelig, at nu var hans Skjoldborg forstyrret, som skulde beskytte ham mod alle Kæmpernes Slag; men Bødvar lovede ham, at han nu ingen mere skulde behøve. Han førte ham ud, vaskede ham ren, gik derpaa tilbage til sin forrige Plads, og satte Høtt ved Siden af sig. Det blev Aften, og Hallen fyldtes efterhaanden; Rolfs

Kæmper saae paa Høtt, der nu var kommen til at sidde paa Bænk, men denne skjalv over hele sit Legeme; han vilde atter tilbage til sin Bendynge, men Bødvar holdt fast paa ham. Maaltidet begyndte, og Kæmperne gjentoge deres gamle Uskik. Først kastede de smaa Ben og Knokler paa Høtt og Bødvar; men endelig skreg Høtt, da han saae en stor Knokkel blev dreven henimod ham. Bødvar greb den i sin hule Haand, og kastede den saa eftertrykkelig tilbage paa den Kæmpe, der havde udsendt den, at han fik sin Bane deraf. Nu kom der stor Skræk over Hoffolkene; Rygtet om det Skete kom for Rolf, der, efterat have hørt Sammenhængen, begav sig til Hallen, dadlede sine Hirdmænds Uvæsen, som han saa tit havde irettesat dem for, og gav Bødvar den Dræbtes Plads. Bødvar bad, at Høtt maatte blive hans Sidemand, og Rolf tillod det, da han ej vilde spare sin Mad for ham, skjønt han troede hans Tjeneste kun vilde bringe liden Hæder. Ved Juletider dræbte Bødvar en Bjørn, og lod Høtt drikke af Dyrets Blod og spise af dets Hjerte. Nu forsvandt hans Frygtsomhed; og han ræddedes end ikke for Bødvar selv. Kong Rolf, som bemærkede denne Forandring, sagde, at han derfor ikke mere skulde hedde Høtt men Hjalte.

Iblandt sine Kæmper havde Rolf især tolv Berserker, der overgik alle i Manddom. Disse havde for Skik, naar de kom hjem, at gaa hen først for Kongen, og derpaa for hver Mand i Kongens Hal, og at spørge, om han turde ligne sig med dem i Tapperhed? men ingen vovede da at ligne sig med dem. Tiden nærmede sig, da de kunde ventes. Da Bødvar hørte dette for-

tælle, sagde han, at det maatte være ringe Mænd, Rolf havde, naar alle skulde føre saa fejge Ord i Munden for hans Berserker. Disse kom endelig en Julekveld; Kong Rolf sad over Bordet, Hallens Døre sprunge op, og ind traadte de tolv Berserker, graa af Jern, men skinnende som om man saae en Isflage. De gik langs med Hallen, først for Kongen, derpaa fra Mand til Mand, og endelig til de tvende ny Kæmper, og Formanden spørger Bødvar, om han tør maale sig med dem i Tapperhed. Bødvar svarer ved at rejse sig, gribe ham i sit fulde Harnisk under Armene, og kaster ham saaledes hovedkulds til Jorden, hvor han blev liggende med brudte Ben; Hjalte havde imidlertid den samme Leg for med en anden. Rolf rejste sig i Højsædet, bød Stilhed, og forligede dem saaledes, at Berserkerne maatte erkjende Bødvar og Hjalte for deres Overmænd, men al indbyrdes Strid skulde under Livsstraf ophøre; thi, sagde Kongen, ville I indlægge eder Ære, saa vinder den ved at bekæmpe mine Fjender. Bødvar fik nu Plads ved højre Side af Kongen, og næst ham Hjalte; Kong Rolf gav ogsaa Hjalte Tilnavnet den hugprude (højmodige) formedelst den Dannished, han nu viste i sin Omgang med Hirdmændene, der før havde haft ham til Spot; Bødvar, der ved sin overordentlige Styrke kuede Berserkernes Overmod, fik Tilnavnet Bjarke (den egstærke). Paa Kongens venstre Haand sade Brødrene Svipdager, Hvitserk og Beigader; dernæst de tolv Berserker, og endelig langs paa begge Sider af Hallen Kongens øvrige Mænd [1].

---

[1]) Hrólfs S. Kraka, Kap. 33—37. 49. Saxo, lib. 2. S. 30—31.

Foruden dem, som tjente i Kongens Gaard og gik for Borde, voxte tilsidst de egentlige Hirdmænds Tal til 800, der daglig spiste med Kongen, og der skal hver Dag ved hans Hof være blevet fortæret 60 Oxer og 200 Faar.

Bjarke overvandt Agnar, Kong Ingilds Søn, en berømt Viking der friede til Rolfs Søster Rude (Ruta). Ingen turde stride med ham, uden Bjarke. Agnar fik som den fornemste det første Hug; med sit Sværd kløvede han Bjarkes Hjelm, men det gled ned ad Hjelmaabningerne, og sprang itu. Da satte Bjarke sin Fod imod en Træknub, og gjennemborede sin Fjende med sit Sværd Løve (Lövi); men Agnar gik leende i Døden. Bjarke fik Rolfs Søster Rude til Ægte[1]. Islænderne nævne to Døtre af Rolf, Skur og Driva, og fortælle, at Bødvar fik den sidstnævnte til Ægte[2].

En Konge som Rolf har uden Tvivl ført mange Krige; Saxe[3] omtaler hans Sejer over Rerek, en Søn af den gjerrige Bøke, Konge i Angeln, og Snorres Edda[4] hans Krige med Saxerne; det er ogsaa sandsynligt, at han især har kriget med Angler og Saxer, som de Danskes nærmeste Naboer mod Syden. Men udførlig beretter Sagnet kun hans Forhold til Kong Adils i Sverrig.

Adils havde Krig med Kong Ale i Norge; de stævnede hinanden til Slag paa Søen Væner. Kong Adils

1) Saxo, lib. 2. S. 30—31. 2) Hrólfs S. Kr. Kap. 22. 37.
3) Saxo, lib. 2. S. 34. 4) S. 152.

sendte Bud til sin Maag Kong Rolf, bad ham om Hjælp, og lovede at give hans hele Hær Sold, medens den var paa denne Færd; hver af Berserkerne tre Pund Guld, hver af de andre Krigere tre Mark Sølv, og Kongen selv tre svenske Kostbarheder, hvilke han vilde vælge. Rolf kunde ikke selv drage afsted, formedelst den Ufred han havde med Saxerne, men sendte Adils sine tolv Berserker; iblandt disse vare Bødvar Bjarke, Hjalte hugprude, Hvitserk den raske (hvati), Vøtt, Vidsete og Brødrene Svipdager og Beigader. I Slaget, som holdtes paa den tilfrosne Vænersø, faldt Kong Ale og en stor Del af hans Hær. Kong Adils tog den Faldnes Hjelm Hildesvin (Hildisvín, det glindsende Svin) og hans Hest Ravnen (Hrafn). Da krævede Rolfs Berserker deres Sold, og til deres Herre de tre Kostbarheder, Hjelmen Hildegalt (Hildigölltr, den glindsende Galt), Brynjen Finns-Arv (Finnsleif), som ingen Vaaben kunde bide paa, og Guldringen Sveagris (Svíagrís), som havde tilhørt Adilses Forfædre. Men den gjerrige Adils afslog dem Kostbarhederne og betalte dem heller ikke Solden [1].

Rolf selv drog til Sverrig, hvad enten det nu skete, fordi Adils ej havde holdt sit Løfte, eller efter Bjarkes Opmuntring for at kræve sin Fædrenearv hos Kong Adils, eller efter Yrsas Indbydelse. Med Rolf fulgte hans tolv Berserker og hundrede Mand. Da fortælles der, at de paa Vejen kom til en Bonde, der kaldte sig Rane, som lovede, at der intet skulde mangle

[1]) Snorraedda, S. 151—152. Yngling*as*. Kap. 33.

dem i hans Hytte, thi han havde før seet flere Mænd hos sig, og som desuden vidste Svar paa alt, hvad de end spurgte ham om, saa at de forundrede sig over hans Viisdom. Men om Natten, da de havde lagt sig til at sove, vaagnede de ved, at de frøs saa stærkt, at Tænderne dirrede dem i Munden. De sprang alle op, og trak Klæder og hvad de ellers kunde faa, over sig, undtagen Rolfs Berserker, som kun beholdt de Klæder, de havde paa; men alle frøs de. Om Morgenen spurgte Bonden, hvorledes de havde sovet, og Bjarke svarede: Godt. Bonden vendte sig til Kongen: jeg veed, sagde han, at dine Hirdmænd have fundet det noget svalt i deres Sovekammer; men hvorledes ville de kunne udholde de Farer, Adils vil forsøge dem med, naar de finde dette saa besværligt; jeg raader dig derfor at sende Halvdelen af dine Mænd hjem; det er ikke Mængden, som gjør Udslaget. Kongen fulgte hans Raad, og drog videre. Men næste Aften kom de til en anden Bondegaard, og det forekom dem, at det var den samme Bonde, der tog imod dem. Her vaagnede de om Natten med en saa ulidelig Tørst, at de næppe kunde røre Tungen i Munden; de stode op, gik hen til en Kande med Viin, og læskede deres Tørst. Om Morgenen dadlede Bonden deres ringe Udholdenhed, at de behøvede at drikke om Natten. Der opstod et stærkt Uvejr, og de bleve der Dagen over; men om Aftenen, da der blev gjort Ild for dem, fandt de det saa hedt, at alle sprang bort fra Ilden, undtagen Rolf og hans Berserker. Efter Bondens Raad fortsatte derpaa Kongen sin Rejse, kun fulgt

af sine tolv Berserker, som de eneste, hvis Udholdenhed var prøvet.

Rolf og hans tolv Kæmper kom til Upsal uden Lejde. Hans Moder Yrsa tog med Glæde imod ham, og fulgte ham til et Herberge, ikke til Kongens Hal; der vare gjorte store Ilde for dem, og Drik blev fremsat. Da kom Adilses Mænd ind, kastede endnu mere Brænde paa Ilden, og gjorde den saa stor, at Klæderne brændte paa Rolf og hans Mænd. Er det sandt, sagde Adilses Mænd, at Rolf Krake og hans Berserker hverken sky Ild eller Jern? Da sprang Rolf op, og alle de andre, og han sagde:

Øge vi Ilden
i Adils Huse,

tog sit Skjold, kastede det paa Ilden, og sprang over den, medens Skjoldet brændte, og sagde:

Ej den skyer Ild,
som over den springer.

Saa gjorde ogsaa den ene efter den anden af hans Mænd, og de grebe derpaa dem, der havde forøget Ilden, og kastede dem paa den.

Nu kom Yrsa ind, og gav Rolf et Dyrehorn fuldt af Guld, blandt andet Ringen Sveagris, men advarede dem tillige om, at Adils vilde overfalde dem, og bad dem ride bort. De sprang paa deres Heste, og rede med paa Fyrisvold (Fyrisvellir), men saae da, at Kong Adils med hele sin fuldtvæbnede Hær red efter dem. Rolf tog da af Guldet oven i Hornet, og saaede det

overalt omkring paa Vejen; men de Svenske, som saae det, sprang af deres Heste, og hver tog hvad han kunde faa; Kong Adils befalede dem at ride til, og red selv stærkt; hans Hest Slungner var en fortræffelig Render. Rolf mærkede, at Kong Adils nu var kommen ham nær; da tog han Ringen Sveagris, kastede den til ham, og bad ham ikke forsmaa Gaven. Men Kong Adils red hen til Ringen, tog den op med sin Spydsod, og lod den løbe op ad Skaftet. I det samme drejede Rolf sig om, og saae, at Adils bukkede sig; da raabte han: Svinbøjet har jeg nu den mægtigste Svensker (svínbeygt hefi ek nú þann er ríkastr er með Svíum). Saa skiltes de. Guld kaldes deraf hos Skjaldene Krakes eller Fyrisvolds Sæd (sáð Kraka eða Fyrisvalla).

Rolf red tilbage med sine Mænd, og da Natten faldt paa, kom de til en Gaard, hvor Bonden Rane atter tog imod dem. Han viste dem al Gjæstfrihed, og sagde, at Udfaldet af deres Rejse var ikke meget forskjelligt fra, hvad han havde spaaet. Han tilbød Rolf nogle Vaaben, Skjold, Sværd og Brynje, men Kongen fandt noget Uhyggeligt ved dem, og vilde ikke modtage dem. Bondens Bryn mørknedes; han vilde ikke tage dem tilbage, men de maatte ride videre; de gjorde det, endog uden at byde ham Farvel. Men de vare ikke komne langt, førend Bjarke bemærkede, at de havde handlet som Daarer, og berøvet sig selv Sejeren; hin Bonde var enøjet, og det var visselig Odin hin gamle. Han vendte nu hurtig om med Svipdager, men baade Gaard og Gubbe vare forsvundne. Det hjælper ikke, sagde Rolf, at lede

efter ham; Skjæbnen raader for hver Mands Liv, og ikke hin onde Aand [1].

Nu henrandt en lang Tid. Rolf levede i Fred og Ro; alle hans Skattekonger viste ham Lydighed, iblandt disse ogsaa Hjarvard (eller Hjartvar), Konge paa Øland [2], der var bleven gift med hans Søster Skuld. Rolfs Kæmper, som ikke mere behøvede at krige, fornøjede sig med allehaande Lege og Kvindekjærlighed. Men Skuld nagede det bestandig, at hendes Mand skulde være hendes Broders Undermand; hun vedblev at ophidse ham til Frafald, og tilsidst til at overfalde Rolf. I den Hensigt bade de Kongen, at de i tre Aar maatte sidde inde med den Skat, de skulde yde. Rolf tillod det. Men Mellemtiden anvender Skuld til at samle en Hær af de tapreste Mænd, over Sejd, og gjør alle Forberedelser til at det paatænkte Overfald kunde lykkes. Kongen og hans Kæmper ane ingen Fare, men overgive sig rolig til Fredens Glæder. Da komme Hjarvard og Skuld ved Juletider med deres Hær, under Foregivende at betale Skatten. Kongen har ladet gjøre store Forberedelser til Julen, og tænker kun paa at vise sit Ædelsind og sin Gjæstmildhed mod sine Fremmede; derfor fatter han heller ikke da nogen Mistanke, da hans Svoger og Søster rejse deres store og lange Telte udenfor Borgen, skjønt deres hele Færd mere havde Udseende

[1]) Hrólfs S. Kraka, Kap. 38—46. Snorraedda i Skáld skaparmál 43, S. 152—153. Ynglingas. Kap. 33. Saxo, lib. 2, S. 29—30. [2]) Arngrimi Supplem.

af et Krigstogt, end af fredelig Færd, og de førte mange Vogne med sig fulde af Vaaben og Hærklæder. Den mørke Nat dækker Lejre og i Nattens Mørke lurer Forræderiet. Hjalte hin hugprude gik til sin Frille; han mærkede vel, at det ej saae fredeligt ud under Hjarvards og Skulds Telte, men gjorde sig dog ingen videre Betænkning derover, og begav sig rolig til Sengs. Efter nogen Tid vaagner han op, seer ud, og finder Borgen omringet af fylkede Folk, Bannere opsatte, og indseer da, at der er Ufred forhaanden. Nu søger han strax hen til Hallen, for at vække Rolf og hans Kæmper. Det er i Dagbrækningen, og han kalder dem til Vaaben med følgende Ord:

Solen er oprunden,
suse Hanens Fjedre;
Tid er for Vordned
Værk at begynde.
Vaagner op, o vaagner,
Venners Hoveder!
Alle Ypperste
Adilses Fjender!

Haardføre Har!
Haandsnare Rolf!
Ætgode Kæmper,
som aldrig fly!
Vaagn op, men ej til Vin,
eller væn Møs Ord,
men op til hin haarde
Hildes Lege.

Og nu sprang op Romund den haarde og Rolf den haandsnare Skytte, Svipdager og Beigader og Hvitserk den raske, Haklang, Hardrefil og Hake den frækne, Vøtt den stærke og Starolf; Hjalte den hugprude var den ellefte af Berserkerne, som saaledes vækkede sine Stalbrødre; men sidst vaagnede Bødvar Bjarke, sprang op fra Lejet, hvor hans Hustru Rude hvilede ved hans Side, og raabte til sin Træl:

Rap dig, min Gut!
Pust Gnisten i Lue!
Klam Haand i Kampen
ej kryster Sværdet.

Imidlertid vedblev Hjalte at opmuntre Kæmperne, der samlede sig:

Gavmild Konning
gav sine Hirdmænd
Fenjas Arbejd,
Fofners Leje,
Glasers Glandsløv,
Granes Byrde,
Drypners Dug
og Dun for Ormen [1].

Gjæv Fyrste gav,
Gjæsterne finge
Sifs Haarlokker,
Haandens Is,

[1]) Lutter Omskrivninger paa Guldet.

Mardølls Taarer,
Tvungen Odderbod,
Ides Glandsord,
Ægers Lue [1]).

Hæderlig smykket
Heltene ginge,
Ødlingen [2] ydeb
Arv efter Thjasse [3].
Mere end Mjøden,
Modige Hjerter,
Kampdjærv Konge
Kæmperne gav.

Derfor skal ingen
ængstes i Strid;
Bryst imod Bryst
brydes Ørne [4];
derfor skal alle
Ædlingen følge,
blusse i Kamp,
og blegne for Kongen.

Imidlertid var ogsaa Kong Rolf sprungen op; uforfærdet samler han sine Krigere om sig i Hallen, lader den bedste Drik fremtage, og siddende i sit Højsæde minder han sidste Gang sine Kæmper om, at det for ingen Attraa er

---

[1]) Lutter Omskrivninger paa Guldet. [2]) Kongen. [3]) Guld.

[4]) Öndverðir klóast ernir. *Certamina prima fronte gerunt aquilæ.*

værd at leve, uden for den at mindes af Efterkommerne. Derpaa gaar han, bevæbnet med sit Sværd Skofnung, for at kræve Skatten af Hjarvard og Skuld i Kamp tilligemed alle sine Berserker og Hirdmænd, den sjeldneste Skare, som nogensinde saaes i Danekongens Hal. Kun Bjarke er ingensteds at finde. Men imedens Rolf selv gaar frem tæt bag sit Mærke, og hans Kæmper paa begge Sider, og Hirdmændene i en utallig Skare, alle fægtende for Konge og Arne, vedbliver Hjalte:

Brynjen brister,
brydes Sværde,
Staalet slider
slebne Hjelme;
glad, som til Gilde,
ganger Kongen,
høder og hugger
med Hænder begge.

Skofnung skærer
skagende Pantser,
glitrer og gjalder;
Søter skjælve;
thi hugprud Konge
kløver sin Fjende,
men viser Venner
Vej til Hæder.

Ful og forrædersk
færdes Hjarvard,
sniger som Snog
i Slagets Bugter;

hin onde Skuld
mod egen Broder
sin Mand har hidset
med Hadingsord.

Hæv dit hvide
Hoved, Rude!
See, hvor vore
Vaaben sløves!
Slagne ligge
Lejres Helte,
men Fjendens Flokke
fylde Borgen.

Men under Kampen saae Hjarvard og hans Mænd, at en stor Bjørn gik fremmerst foran Rolfs Kæmper, og altid nærmest det Sted, hvor Kongen stred; han dræbte flere Fjender med sine Kløer, end fem andre Kæmper havde kunnet; hverken Hug eller Skudvaaben bide paa ham, men han omstyrter baade Mænd og Heste i Hjarvards Hær, og knuser under sine Tænder alt hvad der kommer ham nær. Dette var Bjarkes Fylgie (Skytsaand), der stred medens hans Legeme syntes at slumre. Hjalte, som endnu stedse savnede denne sin djærveste og kjæreste Stalbroder, gik tredie Gang til hans Hus, men fandt ham her siddende ørkesløs som en Dødning, og udbrød:

Sover du nu?
Svigter din Konge?
Bølvise Bjarke!
Borgen er tagen.

Kom! lad os Lokes
Lænker bryde,
og Bjørnene brade
i bragende Luer!

Hvo er som Kongen
paa Kampens Dag?
Hvo er som Rolf,
der Nerek fældte?
Ej mer end Aske
han agter Guld;
kun Æren han elsker
og Eftermælet.

Frodes Frænde
paa Fyrisvold
Spanger strøde
for Svenske Drotten;
nu han trænges
af Tryllevaaben.
Dvæler end du,
daadfulde Bjarke!

Darrene[1] dryppe
af Danskes Blod;
du som en Dødning
end dvæler, Bjarke!
Vil du vækkes
af Vindens Broder[2]?

---

[1]) Spyd. [2]) Ilden.

Rør dig! min Røst
til Rolf dig kalder.

Men Bødvar stod op, stønnede før han ret kom til sig selv, og svarede:

Aldrig før
jeg fejg har skyet
Ild og Jern
i Vaabenbrag;
Ild kun sjelden
end jeg fristed,
Jerngang tit
i aarle Slag.

Fro min Maag
jeg fulgte. Agnar
Høding paa [1]
mit Hoved brød;
Midjen Snyrter [1]
skar ham over;
Helten lo
i lette Død.

Her med mer
end Mænd vi stride;
mægtig kogler
Mørkets San [2].
Hel utidig
vakte du mig;

[1]) Sværdnavne. [2]) Trolddom.

men — Urdes Ord [1]
ej ændres kan [2].

Derpaa gaar Bødvar i Kampen, men Bjørnen var forsvunden, og Slaget begyndte at tynges for Rolfs Mænd. I sit sorte Telt paa sit Sejdhjal sidder Dronning Skuld, og galdrer. Den klare Dag omskiftes til mørk Nat; forgjæves stride Rolfs Kæmper, thi stedse flere og flere strømme Fjenderne frem, og hvor mange der end fældes, saa kjendes ingen Formindskning paa deres Hær. Da raabte Bødvar:

Lader Brynjer
løse falde!
Kaster skjøre
Skjold paa Ryg!
Lad kun Vunders
Valstang [3]) gjalde!
Mod, ej Brynje,
Bryst gjør tryg.

Haard er Skuldes
Hær; de Dødes
valne Lig faa
Liv paa ny;
og den milde
Morgenrødes
Straaler dækker
Dunkle Sky.

---

[1]) Skjæbnens Beslutning. [2]) Urðar orði kveðr engi maðr.
[3]) Sværdet.

Drug og døk [1]
er Draugers [2] Skare,
Skummel bølger
Skuldes Hær;
Nattens onde
Aander fare
tavse frem
med Tryllespær.

Ben er brodne,
Brynje kløvet,
haardest Høs [3]
i Hælvter flakt;
Saar faar jeg,
i Kampen prøvet,
tre for et
ved Troldboms Magt.

Hvor er Gøters
grumme Fører?
Jeg ham afhug
Haand og Fod;
men med et
sig atter rører
Fod og Haand,
og han opstod.

Hil dig, Helt!
o hør mig, Hjalte!

---

[1]) Mørk. [2]) Dødningers. [3] Hjerneskal.

hvor est du,
som vakte mig?
Du, som forhen
fejg mig kaldte!
Svar! Jeg nødig
nider [1] dig [2].

Hjalte svarede igjennem Kampens Bulder og omgivet af Lig, som af en Vognborg:

Her staar Hjalte,
høj i Kampen;
højere hvælver
sig Valens Lig.
Vi skal i Aften
Odin gjæste;
aldrig mit Øje
saae Under større.

Da greb Raseri Bjarke; fortvivlende om Kampen udæskede han selve Kampens Aand, der nægtede dem Sejeren, og raabte, i det han som en Hval skjød igjennem Fjendernes tætteste Klynger, og med lynende Øjne spejdede til alle Sider:

Mægtige mange
mødtes i Kampen;
men Odins Aasyn
jeg ikke skuer,

---

[1]) At nide, at kalde Niding, er Stamordet til Ordet Niding.

[2]) Em ek eigi vanr at hallmæla mönnum, siger Sagaen.

skjønt ful og falsk
han farer i Dampen
af Blodvalens Bølger
og Borgens Luer.

Kryste ham, knuge,
kvæle den Løgner
vil jeg som Vildkatten
Væggens Bebygger [1].
Viser mig, Venner,
Vætten! O øjner
du Herjan [2], o Hustru!
blandt Helhjems Skygger?

Men formildende svarede Rude:

Vil du i Live
Lykken skue,
sku mod Himlen
til ham, som bærer
Held og Sejer
i højen Arm.

Kæmperne samlede sig nu omkring Rolf eller om det Sted, hvor han formodedes at være, thi man var uvis om hans Skjæbne. Da udbrød der Luer paa flere Steder, thi Hjarvard havde tændt Ild rundt om paa Borgen; og Skuld, der hidtil i Frastand havde styret Tryllekampen, gik selv ind i Striden; de mest udvalgte af

---

[1]) Musen. [2]) Odin.

hendes Stridsmænd danne en Kreds om Rolf og hans Kæmper, der omgivne af Røg og Mørke atter fjærne sig fra Kongen i den hidsige Kamp. Paa een Gang hæver sig Raabet:

Slagen paa Jordens Lokker[1]
ligger hin stolte Rolf.

Alle hans Kæmper havde nu ingen anden Tanke, end at hævne ham og at dø med ham. De bane sig Vej igjennem Fjendernes tætteste Fylking. Med bøjet Hoved stirrede Bjarke paa Kongens Lig. Broder! sagde han til Hjalte, saalænge vi leve, lader os stunde efter at dø med Hæder! Jeg vil ligge ved min Herres Hoved, tag du i Døden Plads ved hans Fødder, at de som kjende Valen, kunne see, vi ej have svigtet vor Herre. Lad da Ravne og Ørne slide vort Kjød, naar vi kun falde som brave Kæmper med vor Herre og Konge[2]!

Saa faldt alle Rolfs Kæmper, tro indtil Døden; Vøgg alene var i Live. Men glad foranstaltede Hjarvard et stort Gjæstebud, for at fejre sin Sejer. Med Beundring talte han om Kæmpernes Troskab mod Rolf, og beklagede, at ikke en eneste var tilbage, som han kunde tage i sin Tjeneste. Da hørte han, at Vøgg endnu levede, lod ham fremkalde, og lovede ham Guld og Ære. Vøgg samtykkede i at blive hans Mand. Da nu Hjarvard rakte ham Sværdodden, for at han skulde sværge ham Troskab, sagde Vøgg, i det han

---

[1]) Græsset. [2]) Hrólfs S. Kraka, Kap. 23. 47—52. og Brot Bjarkamála enna fornu; Fóstbrœðras. Kap. 48. Saxo, lib. 2. S. 31—38.

greb Hjaltet, at saalunde plejede Rolf at række Sværd til sine Mænd; og i det samme gjennemborede han Hjarvard, hævnede saa sin Konge, og opfyldte sit tidlige Løfte. Jublende gik han derpaa i Døden, og styrtede sig i Spydene, da Hjarvards Mænd bare Vaaben paa ham. Paa samme Dag fik og mistede Hjarvard Riget[1]. Over Rolf blev opkastet en Høj og hans Sværd Skofnung lagt hos ham; ligeledes over hver af hans Kæmper[2]. I det tiende Aarhundrede opbrød Islænderen Midfjord-Skegge Rolfs Grav, tog Kongens Sværd Skofnung og Hjaltes Øxe, men Bjarkes Sværd Løve kunde han ej faa, da han ikke mægtede at bøje Ligets Haandled[3]. Skegge laante Sværdet til Skjalden Kormak, men denne blev det ej til Held, da han ikke iagttog, at Sol ej maatte skinne paa Hjaltet, og Sværdet ei drages uden i Kamp[4]. Skegges Søn Eid arvede Sværdet, og skjænkede det i sin Alderdom til Thorkel Ejolfsøn, at denne dermed skulde hævne hans Søns Død. Thorkel led Skibbrud med en Ladning Tømmer paa Bredefjorden, men Sværdet var stukket i en Tømmerstok, og blev skyllet i Land[5]. Thorkels Søn Geller drog med Sværdet til Rom, døde paa Tilbagereisen i Danmark, og blev begravet i Roskilde i det ellefte Aarhundrede[6]; rimeligvis blev det da nedlagt

---

1) Saxo, lib. 2, S. 38.
2) Hrólfs S. Kraka, Kap. 52. i Slutningen.
3) Landn., P. 3, K. 1. Þorðar S. Hreðu, Kap. 3.
4) Kormakss., Kap. 9—10.
5) Laxdælas. Kap. 57. 6) Sst. Kap. 76. 78.

i hans Grav, og kom saaledes tilbage til den Egn, hvorfra det var røvet.

Rolf selv skildres, som vi tildels allerede have seet, som smuk og veldannet, høj og smal, stærk og hurtig, trofast og venlig imod sine tro Mænd, saa heri ej fandtes hans Lige; mild og naadig mod den Fattige som mod den Højeste, men haard og stræng mod sine Uvenner og Ildesindede; han agtede Guld for Støv, og maalte ej sin Magt efter Rigdom, men efter hæderligt Rygte; han gav uden at lade sig bede to Gange, og gav især sine Mænd Guldarmringe og de herligste Vaaben; saa berømt endelig, at hans Navn ikke skal forgaa, saalænge Verden staar [1]. Dette herlige Eftermæle følger hans Navn fra Aarhundrede til Aarhundrede. Saaledes blev hans Minde drukket et Par Menneskealdere efter hans Død, da den skjønne Hildegunn, en Datter af Kong Granmar af Sødermanland, greb Sølvkalken og tildrak Hjarvard Ylfing og Følge, der vare til Gjæst hos hendes Fader, med de Ord: Hil eder alle Ylfinger ved Rolf Krakes Minde [2]. Før Slaget ved Stiklestad istemte Thormod Kolbrune-Skjald Bjarkemaalet, hin nysanførte Sang, med hvilken Hjalte vakte Kæmperne til Strid, og Olaf den helliges Mænd priste det og kaldte det en herlig Opmuntring for Huskarle (Húskarlahvöt [3]); Olaf den hellige selv ytrede, at han af alle

---

1) Saxe paa flere Steder i Bjarkemaalet, og Hrólfs S. Kraka, Kap. 22. 2) Ynglingas., Kap. 41.

3) Olafss. helga i Fornmannas., 5 D. Kap. 194.

Oldtids-Konger helst ønskede at ligne Rolf Krake i Adfærd og Høvdingskab, kun hans Kristendom uforkrænket [1]. I senere Sagn gjentages hans Navn stedse med Berømmelse [2]. Nyere Digtere gjerde sig udødelige ved at besynge ham.

Kong Rolf havde sit Kongesæde i Lejre; baade Saxe og Rolf Krakes Saga tillægge ham endog dets Anlæg [3]. Da Byen Lejre imidlertid omtales langt tidligere, saa kan Meningen neppe være andet, end at han opførte Kongsgaarden Lejregaard (Hleiðargarðr).

Til Bestemmelsen af Rolf Krakes Levetid gives kun een sikker Vejledning, nemlig Snorres Angivelse, at han var samtidig med Kong Adils i Sverrig, at han overlevede denne, og faldt i Lejre, da Adilses Søn Eisten regjerede i Sverrig [4]. Ved at regne Slægtledene, hvert antaget til 25 Aar, tilbage fra Rognvald den høje eller fra Harald Haarfager, vil man da finde, at Rolfs Levetid indfalder i Slutningen af det sjette og i Begyndelsen af det syvende Aarhundrede.

Anmærkninger.

17. De vigtigste danske Kongerækker i Hedenold ere: Lángfeðgatal i Langeb. Script. T. 1. S. 5. og de, som indeholdes i

---

1) Olafss. helga i Fornmannas., 5 D. S. 172.

2) Þáttr Tóka Tókasonar, sst. S. 299 fgg. Gautreks konúngs S. Kap. 9—10. Sörla S. sterka, Kap. 18.

3) Saxo, lib. 2, S. 31. Hrólfs S. Kraka, Kap. 23.

4) Ynglíngas., Kap. 34.

Saxes og Svend Aagesens Danmarks Hist.; hvormed tillige kan sammenlignes Kongerækkerne i Snorres Heimskringla og Stamtavlerne i Hversu Noregr bygðist. Hertil kommer endnu: De tvende saakaldte Runerækker i Langeb. Script. T. 1. S. 27. 31, og Kongelisterne sst. S. 14—21 og 64; Erik af Pommerns Krønike, sst. S. 148—170. Annales Esromenses, sst. S. 223. Th. Gheysmeri Comp. hist. dan. sst. T. 2. S. 286, Rolf Krakes Stamtavle i Pontani Hist. dan. lib. 1, S. 39, o. fl. Man finder disse tilligemed de angelsaxiske Stamtavler, og overhovedet hele det genealogisk-kronologiske Apparat i Suhms Tabeller til hans Krit. Hist., hvilket dog er blevet hartad ubrugeligt derved, at Suhm, istedenfor at anføre selve de Gamles Kongelister uforandrede, paa flere Steder har tilladt sig vilkaarlige Forandringer. Det er Skade, at ogsaa Königsfeldts genealogiske Tabeller, da de kun meddele Suhms System, uden Hensyn til Kilderne selv, for denne Tid ere ubrugelige.

Man søgte i Almindelighed at føre de nordiske Kongers Slægter tilbage til Odin. Kongerne i Sverrig, Danmark, Angeln og Saxland nedstamme fra ham. Slægtledenes Antal maatte derfor blive hel forskjellige, eftersom man havde flere eller færre Sagn om de regierende Slægter. Kun Gøterne i Sverrig føre deres Kongeslægt tilbage til Gautr, fra hvis Søn Gautrekr (Gøtekongen) Ivar Vidfadme stammer i sjette Led (Hkr. T. 1. S. 47. 53); Gautr maatte da være langt senere end Odin, da han dog rimeligvis var en ældre Stamfader til de før Asélærens Indførelse i Norden indvandrede gøtiske Slægter. Kronologien beror saaledes paa Sagnets Fattigdom eller Rigdom. Ved at sammenligne Ledene imellem de Konger i Sverrig og Danmark, der udgives for samtidige, finder man, at Ledene lige indtil Randver, efter hvem Overensstemmelse indtræder, ere flere i den svenske end i den danske (see denne Sammenligning anstillet i Hallenbergs Anm. till Lagerbr. 1. Afd. S. 24—25), nemlig 12 mod 9; 14 mod 12; 15 mod 12; over 20 mod femten. Ved at betragte hele Rækken finder man fra Njord til Halfdan

Oldtids-Konger helst ønskede at ligne Rolf Krake i Adfærd og Høvdingskab, kun hans Kristendom uforkrænket [1]. I senere Sagn gjentages hans Navn stedse med Berømmelse [2]. Nyere Digtere gjorde sig udødelige ved at besynge ham.

Kong Rolf havde sit Kongesæde i Lejre; baade Saxe og Rolf Krakes Saga tillægge ham endog dets Anlæg [3]. Da Byen Lejre imidlertid omtales langt tidligere, saa kan Meningen neppe være andet, end at han opførte Kongsgaarden Lejregaard (Hleiðargarðr).

Til Bestemmelsen af Rolf Krakes Levetid gives kun een sikker Vejledning, nemlig Snorres Angivelse, at han var samtidig med Kong Adils i Sverrig, at han overlevede denne, og faldt i Lejre, da Adilses Søn Eisten regjerede i Sverrig [4]. Ved at regne Slægtledene, hvert antaget til 25 Aar, tilbage fra Rognvald den høje eller fra Harald Haarfager, vil man da finde, at Rolfs Levetid indfalder i Slutningen af det sjette og i Begyndelsen af det syvende Aarhundrede.

Anmærkninger.

17. De vigtigste danske Kongerækker i Hedenold ere: Lángfeðgatal i Langeb. Script. T. 1. S. 5. og de, som indeholdes i

[1]) Olafss. helga i Fornmannas., 5 D. S. 172.

[2]) Þáttr Tóka Tókasonar, sst. S. 299 fgg. Gautreks konúngs S. Kap. 9—10. Sörla S. sterka, Kap. 18.

[3]) Saxo, lib. 2, S. 31. Hrólfs S. Kraka, Kap. 23.

[4]) Ynglíngas., Kap. 34.

med Heimdal (eller Rig) igjennem Dag eller Danp til Dan mikillate, som var den egentlige Stifter af det danske Rige, og Frodefreden kommer atter frem under Frode fredsomme. Begge disse Froder have en Fridlev, der fik Freden i Arv, til Søn. Det synes da, at tre omtrent samtidige Stammer, den ene i Reidgotland under Skjold, den anden i Angeln, den tredie i Skaane, ere satte efter hinanden i Tiden, istedenfor at stilles ved Siden af hinanden. Man vil finde det saa meget rimeligere, at noget saadant har været Tilfældet ved Behandlingen af de ældste danske Kongerækker, naar man betragter Tidsrummet imellem Regner Lodbrog og Harald Blaatand, i hvilket Saxe og flere ligeledes have skudt forskjellige Rækker af jyske Smaakonger ind i Hovedrækken af danske Konger, og derfor ikke her, ligesaa lidet som i den høieste Old, have været i Stand til at tilvejebringe Sammenhæng imellem de enkelte Led.

At Vermund og Uffe vedkomme Angeln, skjønnes af følgende: Baade Torfæus (Torfæana eller Notæ in Seriem reg. Dan. S. 34) og Gram (Notæ in Meursium, lib. 1, S. 35—36 i Meursii Opera T. 9) have bemærket Ligheden imellem Fortællingen hos Saxe og hos Matthæus Paris. i Vitæ duorum Offarum, om Warmund og hans Søn Offa, der til sit tredivte Aar var stum og sløv. Torfæus tilføjer, at Matthæus vel er yngre, end Saxe, men han har hentet sin Fortælling af en ældre Kilde eller Tradition, eller baade han og Saxe af en gammel Sang. Gram antager ligefrem, at Sagnet er med Kristendommen kommet fra England (Anglia) til Danmark og Norge. Men Sagnet er kommet ikke fra England til os, men baade til Danmark og til England fra Angelfarerne i Angeln. Hos disse findes de i Sagnet handlende Personer. I Chron. Anglosax. ved Aar 552 og 597 haves nemlig følgende Stamtavle: Voden, Bældæg, Brand, Fridgar, *Frewin*, *Wye* (d. e. Vige), Gewis, Esla, Elesa, Cerdic; og ved Aar 626 følgende: Voden, Vithlæg, *Værmund*, *Offa*, Angelþeof, o. s. v. Cerdic, der nedstammede fra Frovins Søn Vige, landede i Britannien tilligemed Cynric Aar 495.

Svarte, begge inclus., efter Snorre [illegible] Saxe S. 45—50. [illegible] geræffe efter Islænderne har [illegible] ogsaa som Konger 22 Led; Forskjellen bliver [illegible] men om hvilke intet er [illegible] klare dette, ved at [illegible] Sagnhedernes Sammenhæng i [illegible] get fort; men er [illegible] ogsaa, at det Sverrig eller, [illegible] Rækken, saa til [illegible] regjerede over, maa være et [illegible] ges en Levetil [illegible] Slesvig eller Angeln. Det skjønnes [illegible] fire danske [illegible] har kostet saa meget Hovedbrud, at [illegible] hjælpe fr [illegible] at hænge sammen med den med Vermunds [illegible] lade de [illegible] da de i Grunden slet ingen Sammenhæng [illegible] engan [illegible] Det vilde være trættende at gjentage [illegible] over [illegible] om Dans Forfædre, om han var en Søn [illegible] Olaf Lillilate, der, som Saxe vil, er den [illegible] eller om han var en Søn af Kong Vermunds [illegible] eller han var gift med hende, o. s. v.; hvorledes [illegible] forenes med Saxes Dan, og dennes Broder [illegible] være den samme, som Hugleik, og denne igjen den saxiske [illegible] overtyde sig om det Ugrundede, Vaklende og yderst [illegible] i denne hele Fremstilling, maa man læse Suhm selv i Krit. Hist. 1 D. S. 237—261 og 2 D. S. 13—22.

I Begyndelsen af Saxes danske Historie ere ligeledes flere Elementer blandede. Først sammenstilles Dan, Humble og Loder, Dan som Rigets Stifter, Humble og Loder svarende til Amala og Lodr (Odin), eller til Hervararsagas Humli og Lödr. I alt Fald antydes kun herved Stiftelsen af det danske Rige. Derpaa følge Skjold, Gram, Svibdager, Guttorm, Hadding, med Sagn, der formodentlig tilhøre Norge, i det mindste drejer Fortællingen sig om Lande i Nærheden af dette Rige. Norge havde, som bekjendt, ogsaa en Konge Skjold og Skjoldunger, og en Kong Hadding. Nu følge Frode den første, Halfdan, Ro og Helge, og Rolf Krake, og dette Afsnit er ikke andet, end Indholdet af Rolf Krakes Saga. Dette Sagn var ude, og der begyndes aldeles forfra paa ny med Fortællingen om Hoder, Odin, Balder, Bo,

Nerek Slyngebaand, Viglet (Angelsaxernes nysanførte Vihtlæg), Vermund, Uffe. Det første om Odin, Balder og Hoder er en bekjendt Mythe, som, taget historisk, maatte vedkomme Balder i Vestfalen eller Saxen, og som derpaa er knyttet sammen med de følgende historisk bekjendte Konger i Angeln. Saxes Sammenstilling af disse Sagn bekræfter da betydelig det nysanførte om Vermund og Uffe, som Konger over Anglerne. Derpaa begynder atter en ny Række med Saxes Dan den anden, som svarer til Islændernes Dan mikillate, Rigets Stifter. Om denne Dan, Uffes Søn, fortæller Saxe vel ikke meget, som han da heller ikke kunde, da det han vidste egentlig vedkom hans første Dan; men at vi ikke skulde tage Fejl af, at han er den samme, som Islændernes, taler han til Lykke i meget stærke Udtryk om hans *superbia* (lib. 4, S. 65 nederst).

Det her Anførte viser tilstrækkelig begge Hovedkilders Upaalidelighed. Det vilde blive for vidtløftigt, om vi paa samme Maade skulde udvikle Sammenhængen i det følgende; men nogle af Hovedpunkterne maa dog betragtes. Traaden slipper oftere, saa at man tydelig skjønner, at ogsaa det Følgende er sammensat af flere mindre Fortællinger eller Sagaer, hvis Forbindelse indbyrdes vi næppe nu mere kunne opdage, da Skjoldungesagaen, der formodentlig viste deres Sammenhæng, er tabt.

Efter Frode den fredsomme slynger en ny Række sig fra Fridlev af med til Ingild; efter denne en anden fra Frode den frække til Rolf Krake. Efter dennes Død begynder atter en ny Følge til Harald Hildetand. Paa alle de Steder, hvor saaledes en Fortælling slutter, og en anden begynder, findes Afvigelser i Beretningerne, fordi man paa forskjellige Maader har søgt at knytte dem sammen. Efter Lángfeðgatal er Fridlev ikke Søn af Frode den fredsomme, men andre gjøre ham dertil, forat forbinde Rækkerne. Frode den frække havde en Søn Halfdan, men efter Rolf Krakes Saga forfulgte Frode Sønnerne af sin Broder Halfdan; hærved traadte Rolf Krake ind i Rækken. Baade Saxe og Svend Aagesen klage over Hul og Mørke i Historien efter Ingild; Islænderne have

følt det samme; Arngrim siger det ogsaa udtrykkelig. Brødrene Roe og Helge have Lighed med de følgende Rerek og Helge; en Halfdan er Fader til dem begge. Intet kan være mere afvigende end Beretningerne om Harald Hildetands Fædre. Saaledes har der da fra Frode den fredsommes Død til Harald Hildetand været Sagn nok, men man vidste ikke, hvor man skulde hen med dem. Fra først af holde Begivenhederne sig især til Skaane, Norge og Sverrig, ved Fridlev, Ale den frækne, Stærkodder og Ingild, og komme tilbage dertil ved Braavalleslaget. Stærkodder opfostrer Ingild og deltager i Braavalleslaget. Een Maade at forklare sig denne Stærkodders lange Levetid, er at antage, at der har levet flere Stærkoddere. Det urimelige deri er viist af P. E. Müller, om Saxe S. 91—93; selv den ældste Stærkodder, som kun forekommer i de senere Sagaer, er rimeligvis en mythisk Tilbigtning, hvorved man ogsaa har ført hans Levetid tilbage til den allerhøjeste Old. Antager man da kun een Stærkodder, og denne deltog i Braavalleslaget, saa maa ogsaa Begivenhederne imellem Ingild og Harald Hildetand have ligget hinanden betydelig nærmere, end der sædvanlig antages (P. E. Müller sst. S. 90). Dette bestyrkes deraf, at Rummet imellem dem udfyldes saa forskjelligt: Saxe tager Emnet af fire Elskovssange til Hjælp, og det første historiske, der igjen kommer frem hos ham, er Braavalleslaget (sst. S. 106), Islænderne fylde det derimod med Roes, Helges og Rolf Krakes Historie, samt Rereks og Helges. En tredie Udvej var at antage, at Stærkodder senere er digtet ind i Braavalleslaget, hvor han dog spiller en underordnet Rolle (sst. S. 93—95). Men skjønt man ikke kan antage, at Digtet om Braavalleslaget er forfattet af Stærkodder, uagtet det tillægges ham, ligesaa lidet som Krákumál af Regner Lodbrog, saa har det dog aabenbar været den gamle Digters Mening, at Stærkodder deltog i Slaget; just den Omstændighed, at Digtet tilskrives ham, taler for, at han deltog i Begivenheden, ligesom Regner i de ham i Krákumál tillagte Bedrifter; i Stærkodders Svanesang (P. E. Müller, S. 94, Saxo, lib. 8, S. 152), hvor Stærkodders Bedrifter opregnes, medtages

ogsaa som de sidste hans Deltagelse i Braavalleslaget. Ligesaa godt kan man da antage det hele Digt for intet andet, end Digt, som udelukke Stærkodder deraf. Det historisk rimeligste synes da at være, at lade Ingild og Braavalleslaget rykke nærmere sammen i Tiden, og at antage dennes Forlængelse fremkommen ved Indskud af Sagn, der ikke oprindelig vedkom det egentlige danske Rige, men Skaane og Harald Hildetands Forfædre. Ingild vilde da ikke være Konge i Lejre, men Konge i Skaane. Stærkodder, siges der, kæmpede med Angantyr paa Rolyng, som da maatte være i Sjælland, men han begroves paa Rolyng i Skaane, saa at selve det Geografiske viser Sagnenes Blanding. Fortællingen om Rerek og Helge har, som P. E. Müller (S. 107) bemærker, umiskjendelig Lighed med hvad Snorre (Ynglingas. Kap. 43) beretter om to skaanske Brødrekonger, der dræbtes af Ingild Ildraade. Ingild Ildraade har en Datter Asa (Ynglingas. anf. St.), og Ingild Stærkodders fostre har en Søster Asa, som Saxe ikke fortæller noget om, da Sagnet kun har bevaret ham hendes Navn (Saxo, lib. 6, S. 109). I Følge de esromske Annaler (P. E. Müller, S. 95. Annal. Esrom. S. 227) følger ogsaa Harald Hildetand efter Ingilds Sønnedatter Asa. Efter Hervarars. (Kap. 20) var Harald Hildetand en Søn af Valdar den milde, som Ivar Vidfadme satte til Konge over Danmark, og Ivars Datter Alfhilde; i denne Saga forbigaas altsaa ganske Sagnet om Rerek og Helge. Naar Ingild da gaar ud af den danske Kongerække, og Harald Hildetand rykker noget tilbage i Tiden, saa bortfalder det altfor urimelige i Stærkodders lange Levetid. En ligesaa vanskelig Undersøgelse er Bestemmelsen af den Plads, som Rolf Krake indtager i den danske Kongerække. Vi have seet, hvorledes han hos Saxe kom ind strax i Begyndelsen efter Frode den første, paa hvem følger Halfdan, Roe og Helge, og Rolf Krake. Saxe fandt en Adils samtidig med Vermund, der, som vi have seet, regjerede i Angeln; Sagnet rykkedes altsaa hen til dette Sted, og Helges Ophold hos Saxerne og Begivenhederne med Dronning Oløf passede ret godt med Sammenhængen mellem Angeln og Saxen. Hos Islænderne træder derimod Rolf

først frem efter Frode den fjerde, paa hvem der nemlig ligeledes følger en Halfdan, Roe og Helge, og Rolf Krake. De fandt en Kong Adils, som regjerede i Sverrig, og Sagnet rykkedes hos dem saaledes hen til denne Tid. Begge Adilser vare vist nok til; begge Beretninger om Rolf og hans nærmeste Forfædre have uden Tvivl i Hovedsagen historisk Hjemmel for sig; Kong Rolf var en ogsaa i den følgende Tid altfor vidt berømt Konge, til at hans Historie kan være blot Digt; men hvilken Frode der skal staa i Spidsen af hans Forfædre, er det uvisse i Fortællingen om ham. Imidlertid ere vist nok de overensstemmende Efterretninger hos Snorre, i Rolf Krakes Saga og de ældste Slægtregistere de paalideligste, og man har saameget mere Grund til at følge dem, som det, efter P. E. Müllers fortræffelige Bemærkninger derom, er tydeligt, at ogsaa Saxe længer hen har indskudt Begyndelsen til Sagnet om Rolf, men hvilket han naturligvis igjen forlader, da han allerede længe før har fortalt Rolfs Historie. I Begyndelsen af syvende Bog kommer nemlig hos ham atter en Frode, der dræber sin Broder Harald (hos Islænderne Halfdan) og forfølger hans to Sønner, Harald og Halfdan (hos Islænderne Roe og Helge); begge Fortællinger, Saxes og Islændernes, stemme overeens i Omstændighederne, kun Navnene ere forskjellige; Fosterfaderens Navn Reginn og Regno er imidlertid det samme i begge Kilder. (See ogsaa herom Torfæi Hist. Hrolfi Krakii, S. 19—20). Føjes nu hertil, at det af Saxe først anførte Sagn om Rolf er det selvsamme, som Islændernes senere, kun at dets Elementer i Følge den tidlige Tid, hvori det henfattes, ere blandede med eddiske Sagn, i det nemlig Helge er bleven til Eddas Helge Hundingsbane, og Snorres Ottar (Vendilkrage), Adilses Fader, er bleven til Eddas Hodbrod, hos Saxe Hothbrod, Atisles Fader, saa kan man saa meget mindre drage Islændernes Efterretninger i Tvivl, som man tydelig kan skjønne, hvorledes Forvirringen hos Saxe er fremkommen, og de i Hovedsagen ren historiske Begivenheder i Rolfs og hans nærmeste Forfædres Liv ere blevne sammenflettede med de ældste mythiske Sagn.

18. Til Skjolds Rige Vitheslet, Videslet, henregnes Sjælland, Møn, Laaland og Falster (Chron. Erici hos Langebek, T. 1. S. 150). Hos Beda er den rette Læsemaade Jutæ, d. e. Jótar, ikke Vitæ (Gram in Meursium, S. 7—9).

Om Gefjons Pløjning see Hallenbergs Anm. till Lagerbr. 1 Afd. S. 7. En anden Forklaring findes hos Vedel-Simonsen, Nationalhist. 1 D. 2 H. S. 165. Anm. og hos Rask i hans Anm. til Ottars Rejse, Anm. m; begge for kunstige til at være sande. Naar hvert Ord i en gammel Fabel skal have Betydning, saa faar tilsidst Fabelen selv ingen. See ogsaa F. Magnusen Lex. myth. under Gefión, hvor der anføres Sidestykker til Fabelen om Sjællands Oprindelse. Et saadant er ogsaa det grønlandske Sagn om den mægtige Kvinde, der bugserede Øen Disko fra Baals Revier flere hundrede Mile mod Norden (Graahs Opdagelsesrejse til Østk. af Grønland, S. 78).

Hvad Saxe anfører om Humbles Giftermaal med *Grytha, summæ inter Theutones dignitatis matrona* minder om Giftermaalet imellem Odin og Jættekvinden Grí r og deres Søn Vidar hin tavse. Men hos Saxe ere Navnene blandede, da han ansaae Humle (Amala) for den første. I Eddaerne er derimod Odin den første, og efter dem er derfor ikke Humle, men Odin, Löðr, gift med Gride.

At Skjoldnæs og Skjoldnæsholm skulde have Navn af Kong Skjold (Pontanus, lib. 1. S. 13) og en Skov imellem Roskilde og Ringsted ved nuværende Svenstrup, samt Humlebæk af hans Fader Humle (Meursius, lib. 1. S. 9) er, som Gram bemærker, tom Gisning; det sidste Navn henfører Gram til Planten Humle.

Geijer bemærker, at Matthæus Westmonaster. (Flores Historiar. S. 323) oversætter Navnet Sceaf ved *frumenti manipulus*. Da Scyld (skjöldr) betyder et Skjold, saa ligger der i begge disse Navne en allegorisk Antydning af Fredens og Krigens Kunster, Agerdyrkning og Vaabenbrug.

19. Hvorledes Sagnet om en Guldalder førtes fra Syden til Norden, og der igjen senere forbandtes med Freden ved Kristi Fødsel, skjønnes især af Rýmbegla, der omtaler i Forbindelse dermed Jordskjælv og Tegn i Sol og Maane. Frodefreden nævnes ogsaa i Helgakv. II. Hundingsb. Str. 13. Den herskede ogsaa i Sverrig, og der tilskrives den Frej, som i svenske Krønniker blandes med Frode (Geijers Swea R. h. 1 D. S. 478). Rimeligvis er Sagnet kommet fra Angeln deels til England, deels til Norden; en Kong Frode i Angeln kan vel have udvidet sit Herredømme til Jellinge. Et lignende Sagn om Kong Alfred den store findes hos Matthæus Westmonaster. ad ann. 892 (see Gram in Meursium S. 48); og om Gange-Rolf hos Guill. Gemet. lib. 2, cap. 20 (see Estrups Rejse i Normandi, S. 40—41). Eftersom Sagnet vandrede om i Norden, flyttedes ogsaa Stedet; efter de senere Krønniker (Petr. Olai Chron. hos Langeb. T. 1. S. 85. 89. Chron. Erici sst. S. 153) henlagdes Guldarmbaand og Ringe ogsaa ved Ejderen, Skanør, Vordingborg, og i Norge paa Frodes Klippe og andre Steder i Vigen (Saxo, lib. 5. S. 92); det var heller ikke mere end billigt, at alle maatte have Del i den almindelige Fred. Petra Frothonis er formodentlig Fróðaáss ved Tønsberg, som nævnes i Sverriss. Kap. 171. Om Fenja og Menja see F. Magnusen Lex. myth.

Sagnet om Frode, at han dræbtes af en Ko, har nogen Lighed med et Sagn i Østergøtland, efter hvilket Frode dræbtes af en Ko, der sled sig løs fra Bjerget Frodeshammer, hvortil den var bunden af en Jætte, og opsparkede med sin Fod Søen Sornen. (Dette fortælles efter Brockman og Dalin i Suhms Krit. Hist. 3 D. S. 75).

21. I Haderslev Amt, Taps Sogn, findes en Høj, hvori efter Sagnet en Konge Atislef skal være begravet. Nærheden af Jellinge og Taps forbunden med dette Sagn kunde bekræfte Fortællingen om Krigen med Adils, naar man antager, at han ikke regjerede i Sverrig, men i eller ved Angeln. — Uffes Tvekamp

holdtes paa Kunungskamp, senere kaldet Kampen, ved Rendsborg (Langeb. Script. T. 1. S. 152).

22. Dans Tilnavn udtrykker i Grunden kun hans Oprindelse fra Jøtnerne, fra hvilke han stammede paa mødrene Side. Uden Tvivl finder en mythisk Forbindelse Sted imellem ham og Dagens Fødsel af Natten. Natten af Jætteæt blev gift med Delling af Asæet (jf. Heimdallr, hvoraf Dellingr er afledt, Gylfaginning 10 i Snorraedda S. 11), af Natten fødtes Dagen (Dagr), da stiftedes Stænder, og endelig fremstod et Rige (Danerige).

23. Om Kong Aus lange Levetid see Geijers Swea R. h. 1 D. S. 501—502. Frode den frække hos Snorre er samtidig med Egil og Ottar; det maa altsaa være den samme Frode og ikke en senere af samme Navn, som dræbtes af Helge og Roe i Følge Rolf Krakes Saga, eftersom Helges Søn Rolf var samtidig med Ottars Søn Adils (jf. Geijer S. 503); men deraf følger, at Fortællingen om Ingild Stærkodders fostre maa være indskudt her paa et Sted, hvor den ej kan faa Rum, med mindre Begivenhederne ikke angaa en Lejrekonge, men en Konge i Skaane eller anden samtidig Fylkeskonge.

24. Fortællingen om Erik den veltalende eller som han ogsaa kaldes i Chron. Erici (hos Langebek, S. 153) Eric Orthiloghe (Orde-Loge), har udgjort en egen Saga, som Saxe har indført i Frodes Historie, uden at der gives tilstrækkelig Hjemmel for, at den hører til Frodes Tid eller vedkommer Danmark. Islænderne kjende en Eiríkr hinn málspaki, som var af Ylfingeæt, og nedstammede fra Halfdan den gamle, see Skáldskaparmál i Snorraedda S. 192; hans Stamtavle findes i Hversu Noregr bygðist, Kap. 2, i Følge denne hørte han til den norske Skilfinge- eller Skjoldungeæt, og staar i sjette Led fra Harald Haarfager, altsaa langt sildigere end Frode fredegode. At et norsk Sagn af Lighed med Saxes har været til, viser Overensstemmelsen imellem Eriks

Samtale med Kong Frode og Fridthjofs med Kong Ring i Ringerige (Friðþjófss. Kap. 11), hvorom Torfæana S. 3—4. Stedet, hvorfra han var, som hos Saxe kaldes Rensö, og i Gautrekss. Kap. 6 Rennisey, er nuværende Rennesø i Rogaland nordenfor Jæderen. Saxes Fortælling udmærker sig ved en stor Mængde (langt over hundrede) vist nok ægte gammeldanske Ordsprog; som Exempler paa deres Ælde, hvorom ogsaa de, naar de oversættes, i dem forekommende Rimstave vidne, anføres følgende med de tilsvarende islandske (see Stephanii Notæ in Sax. S. 113 fgg. og Müller om Saxe S. 57 — 58 Anm.): *Extremis se aquilæ scalpunt;* öndverðir skulu ernir klóast (Hkr. 2 D. S. 305). *Ille sibi in lapsu faustum ominatur eventum;* fall er fararheill (Sverriss. Kap. 163). *Augurem esse sapientis animum;* spá er spaks geta. *Decipitur servum quisquis sibi poscit amicum;* illt er at eiga þræl fyrir einka vin. *Nudum habere tergum fraternitatis inopem;* berr er hvör á bakinu, nema bróður egi. *Nec diu manum ictu exhilarari solere;* á skamma stund verðr hönd höggvi fegin. *Inter asperos casus officiose adsciscendi sunt boni;* í þörf skal vinar neyta (Sverriss. Kap. 162). *Laboranti optima est mali mora;* frest er á illu best. *Pauci tacentis egestatem æstimant;* fáir hyggja at þegjanda þörf. *Arduum contra fortem fune contendere;* illt er við ramman reip at draga. *Utile rebus integris incolumi redire curru;* gott er heilum vagni heim at aka (Eigla, Kap. 38). *Fascem labilem esse, qui vinculo non firmetur;* lauss er bandlauss baggi. *Manum capitis periculo objici;* skyllt er hendi af höfði bera. *A macro et tenui petendus est cibus;* af mögru skal mat hafa. etc.

Til det danske Sagn om Hemmeligholdelsen af Frodes Død i tre Aar svarer det af Snorre (Ynglingas. Kap. 12) opbevarede svenske om Yngve-Frej, paa hvis Tid Frodefreden begyndte, og hvis Lig Drotterne holdt skjult i en Høj i tre Aar, uden at Almuen erfarede hans Død. Da Sagnet uden Tvivl henhører til den allerældste Tid, saa turde det vel staa i Forbindelse med Per-

fernes Skik, at lade Lig henligge i længere Tid for at hentørres, at ikke den rene Jord skulde besmittes ved Forraadnelsen.

Om Frodes Høj og Værebro see Wormii Mon. dan. lib. 2, cap. 1. Molbechs Ungdomsvandringer, 1 D. S. 384.

25. Navnet Hjarne er uden Tvivl det samme som det islandske Hjarandi. Rimeligvis har da Hjarne haft et Rige nordpaa i Jylland, hvor Hjarandasýsla nævnes som den nordligste Del af Vendel. Hos Islænderne hedder Hedins Fader Hjarandi (Skáldskaparm. 50 i Snorraedda S. 163), og hos Saxe ere ligeledes Hedin og Hjarne samtidige, da han har indflettet Fortællingen om Hedin og Hogne i Kong Frodes Historie, og lader Hjarne være hans Eftermand. Hjarnehøj findes paa Øen Hjarnø i Horsens Fjord.

26. Navnet Valdisholm findes ikke hos Saxe, men i Vedels danske Overs. S. 112. Bueskytten An, hvis Navn kan læses forskjellig, minder om det norske Sagn om An Buesvinger (i Ans S. bogsveigis), der ogsaa tvekæmpede med en ved Navn Bjørn (Müller om Saxe, S. 76). Kæmpenavnet Offote minder om Ofotens Fjord. Saxes Abdarnes maa læses Agdanes.

Mange andre Sagn om Fridlev have været i Omløb. Hvad Saxe fortæller om en ældre Fridlev og hans Sejer over princeps Hollandiæ (Oelandiæ) Hvirvil (Saxo, lib. 4. S. 66 — 67), det samme Navn, som det i flere Sagaer forekommende Vífil, Virfil, hører baade efter Suhm og Müller til denne Fridlev. Fortællingen er i øvrigt kun mærkelig formedelst de i den nævnte Steder: Hvirvils Havn ved Holstenborg i Sjælland, Hvirvils, Bugges og Fanings Høje paa Hvirvilshede i Thy, og de, som der menes, efter Kæmpen Gunholm opkaldte Gunnegaard og Gunnæs (Suhms Danm. Hist. 1 D. S. 204 — 206).

27. Mærkelig er den Sammenhæng, der findes imellem de hos Saxe paa forskjellige Steder og om forskjellige Personer med

Navnene Olavus og Olo forekommende Sagn. Omstændighederne i det ene synes saa ganske at vise hen til Begivenheder i det andet, at man maa ansee dem for eet Sagn, hvis Dele ere revne fra hverandre. Nornernes Spaadom om Olavi Dejlighed stemmer saa ganske med Fortællingen om Olo ved Hoffet i Værmeland; Spaadommen om Olonis Død ved Forræderi af hans egne ligeledes med Olafs Død for Stærkodders Haand; Stærkodder er ogsaa hos Saxe samtidig med dem begge. Disse Sagn synes derfor med Rette at være førte sammen af Suhm, Danm. Hist. 1 D. S. 109 — 112. See ogsaa Schønings Norges Hist. 1 D. S. 384—390.

28. Om Stærkodder i Almindelighed see P. E. Müllers Sagabibl. 2 D. S. 584—587, og om Saxe S. 77 — 95. En senere islandsk Bearbejdelse af hans Historie haves i Saga af Starkaði enum gamla (Haandskr. tilhørende det Kongel. nord. Oldskriftselskab). Stærkodders Ophold hos Volsungerne omtales i Nornagestss. Hans Deltagelse i Braavalleslaget forekommer siden.

Stærkodders Hjem var Jötunheimr; dette er Meningen af Saxes Udtryk (lib. 6, S. 103), at han var fra Landet østenfor Sverrig, hvor siden Ester boede. Saxe har altsaa havt samme Efterretning, som Islænderne, men han henlagde dette Jotunheim efter Middelalderens senere Forestillinger længst imod Øst og Nordost; han har derved modsagt sig selv, og ikke bemærket, at han i Stærkodders Svanesang (lib. 8, S. 152) lader Stærkodder kalde Theleboerne sine Landsmænd. At der menes Thelemarken og nærliggende Strækninger i Norge, sees ogsaa af de nævnte Steder: Alufoss, Ulefossen, og det øverste Foss at Eiði, Eidsfos, hvor Stærkodder overvandt Hergrim (Hervarars. Kap. 1.) samt af Alfheims Nærhed.

At det Saxe fortæller om Stærkodders Tog til Irland mod Kong Hugletus er det samme som Snorres Beretning om Kong Hugleik i Sverrig, er oplyst af Müller (om Saxe S. 81. 86);

see ogsaa Geijer S. R. h. S. 497—498. Jf. den svenske Hugletus hos Saxe (lib. 4, S. 66). Navnet Hugletus maa da læses Huglecus. Starkaðars. har efter Saxe Huglaðr.

I Saxes Kæmpe Tanna ligger rimeligvis Folkenavnet Tahmi, d. e. en Stamme af Letterne (Lettisch=Litterär. Magaz. 3 St. S. 24=25). Om Folket Vilzer eller Vilter, nordost for Oldsaxerne, see Ottars Rejse med Rasks Anm. Strax efter nævnes Kæmpen Ham eller Hama, d. e. Folket Chamer eller Chamaver, hvis Land i Middelalderen kaldtes Hamaland, østen for Floden Jsfel, og hvoraf der gaves dels en frankisk, dels en saxisk Landstrækning (see herom v. Ledebur, Das Land u. Volk der Bructerer, § 2, S. 60 fgg.) I Starkaðars. siges, som let skønnes uden Grund: maðr hèt Ham, hann bjóg á bæ þeim í Saxlandi er Hamstadir hèto, það er kallað Hamborg.

29. Da Ales Drab fortælles af Saxe i en anden Sammenhæng om Olo, saa bliver det uvist, hvor det skal indskydes her. Saxe har indflettet det i Harald Hildetands Historie, men ogsaa Müller (om Saxe S. 110—111) anseer det for rigtigt, ganske at affondre det fra denne. Stærkodders Drab paa Armod i Badet, hvilket anføres som hans sidste Nidingsværk (Nornagestss. Kap. 8 efter nogle Kodices, Egils ok Asmundar S. Kap. 17) er rimeligvis samme Begivenhed, som fortælles om Ale (Müller, anf. St. S. 83. Anm.); i Grunden mangler altsaa i Stærkodders Historie Fortællingen om hans sidste eller tredie Nidingsværk, med mindre den Svig, han i sin Død tiltænkte Hader eller Hather, kan betragtes som saadant.

Med Hensyn til Bestemmelsen af Stærkodders Levetid er Beretningen i Landn. P. 3, Kap. 12 mærkelig: Bjørn i Søtland, en Søn af Rolf fra An, var gift med Hlif, en Datter af Rolf, Ingilds Søn, Kong Frodes Søn. Stærkodder den gamle var begge disses Skjald. Hlif døde, og Bjørn ægtede en Søster til Ondott Krake; deres Søn Thrand nedsatte sig paa Island.

Stærkodders Levetid indfalder da (30 Aar regnet paa et Slægtled) omtrent paa samme Tid, som Braavalleslaget (730).

31. See P. E. Müllers Sagabibl. 2 D. S. 493—498.

32. Anlægget af Roeskilde tilskrives, som ogsaa Navnet viser, en Kong Ro eller Roe. Byens islandske Navn Hróiskelda antyder en anden Form af Kongens Navn, end det i Rólf Krakes Saga forekommende Hróar. Som en Gisning fremsættes, at den i Bjovulfsdrape omtalte Hrodgar, Halfdans Søn, kunde være vor Hróar, ligeledes en Søn af Halfdan; samme Digts Higelac, som regjerede over de Svenske, var da Ynglingesagas Hugleikr; og Hrodgars Fjende Grendel vilde være den Gervendil (Geirvendill), som efter Saxe (lib. 3, S. 48) regjerede over en Del af Jylland.

Da Rolf Krake sættes tidligere hos Saxe, saa kan han rigtig nævne Roeslyng, hvor Stærkodder stred med Angantyr; men efter de islandske Tidsbestemmelser bliver Navnet her anticiperet.

33. Yrsas Moder var efter Saxe Pigen Thora fra den lille Ø Thorø ved Svendborg; efter de senere Krønniker (Annal. Esrom. hos Langebek, T. 1. S. 225. o. fl.) en Datter af Rolf Karl paa Lualand; men baade hun og hendes Fader bleve begravne paa Thorø. Ogsaa om Kong Adilses Giftermaal med Yrsa, og hvor Helge traf sin egen Datter, før han ægtede hende og avlede Rolf Krake, ere Beretningerne forskjellige hos Snorre og i Rolf Krakes Saga. Flere Fortællinger have været i Omløb. Grundene til den her fulgte Fremstilling ere fremsatte af P. E. Müller (om Saxe S. 26—28, og Sagabibl. 2 D. S. 501—502.)

Om Helges Død siger Snorre blot, at han døde paa et Hærtog, men ikke at det var imod Adils. Den her fulgte Fremstilling efter Rolf Krakes Saga er maaskee en senere Udsmyk-

kelse, men den indeholder dog en rimelig Grund til Rolf Krakes Forhold mod Adils.

See i øvrigt om Helge Sagnet om Helge Hundingsbane i det følgende, og i Slutningen af nærv. Del Sagnene om Danmarks Herredømme.

34. Begivenheden med Vøgg forefaldt efter Rolf Krakes Saga i Sverrig, efter Edda og Saxe derimod i Lejre (Sagabibl. 2 D. S. 512). I nærv. Fortælling derom ere de karakteristiske Træk samlede fra alle tre Kilder.

Om Tilnavnet Krake siger Saxe: *Dicitur enim lingva danica* Krage *truncus, cujus semicæsis ramis fastigia conscenduntur, ita ut pes præcisorum stipitum obsequio, perinde ac scalæ beneficio nixus sensimque ad superiora provectus, petitæ celsitudinis compendium assequatur.* Altsaa skal der ved Tilnavnet sigtes til Rolfs smækre Legeme, som endnu ikke var udvoxet. I Rolf Krakes Saga derimod fremstilles Vøggs Ord saaledes, som om det kun var Kongens Aasyn han mente, der siger han nemlig: þunnleitr er þessi ma'r ok nokr kraki í andlitinu. Ordet oversættes af andre ved *truncus* eller *pusio* eller *cornix* (Fuglen Krage), see Gram in Meursium S. 27—28, Arngrimi Supplem. hvor det forklares ved *cornix*, Müllers Sagabibl. 2 D. S. 512. I nuværende Islandsk betyder kraki en Hage, Baadshage; men i det norske Almuesprog betyder Krage endnu en tør Træstamme med krumme og knudrede, afkvistede Grene, ogsaa blot saadanne Grene (Keilhaus Rejse i Øst- og Vest-Finmarken i Forerindringen); hvilket i Forbindelse med Saxes Forklaring, af hvilken man seer, at Ordet har været ældgammelt danskt, viser, at der her ikke kan tænkes paa Fuglen Krage (isl. kráka), og at Udtrykket heller ej passende kunde bruges om Kongens Ansigt, men om hele hans Legemsbygning.

lignede ham med Rolf Krake [1]. Sølve, der ogsaa havde et Rige i Jylland, overfaldt den svenske Konge Eisten, Kong Adilses Søn, paa Lofønd (i Mælaren), og indebrændte ham med hele hans Hird. Derpaa drog han til Sigtun, og begjerede, at de Svenske skulde antage ham til Konge; de modsatte sig, og det kom til et Slag, som skal have varet i elleve samfulde Dage; da fik Sølve endelig Overhaand, og regjerede længe i Sverrig, men blev tilsidst ved Forræderi ombragt af Indbyggerne [2]. Nysnævnte Kong Hake i Skaane havde en Datter Brynhilde, til hvem Svend den sejersalige friede; han fik Afslag, og gjorde det Løfte, at fælde baade den, som ægtede hende, og hendes Fader. Men ved en af Kong Halfs Kæmper, Hrok hin sorte, blev Svend fældet i et Slag [3].

36. **Iver Vidfadme; Rerek Slyngebaand og Helge den hvasse.** Som Konger i Lejre nævnes paa denne Tid Kong Ingilds Søn, Rerek den ringkarrige (Hnöggvanbaugi), hans Søn Frode, og dennes Søn Rerek Slyngebaand eller Ringslyngeren (Slöngvanbaugi). En Rerek med Tilnavnet Slangenboge eller Slyngebaand omtales ogsaa af Svend Aagesen og Saxe; denne fortæller tillige Anledningen til hans Tilnavn: Venderne vare overvundne, men rejste sig paa ny og vedbleve at fejde paa Danmark; Rerek drog imod dem med sin Flaade. En høj og stærk vendisk Kæmpe udæskede en af de Danske til Kamp paa det ulige Vilkaar,

---

[1]) Hálfss. Kap. 5 — 8. [2]) Ynglingas. Kap. 35.
[3]) Hálfss. Kap. 16.

Rolfs og Yrsas Slægtskabsforhold, uden videre Betydning; det næste om Adilses Gavmildhed stemmer lidet overens med hans gjerrige Tænkemaade; det sidste om Rolfs temmelig maadelige Taalmodighed er fordrejet af den af Islænderne opbevarede langt skjønnere Fortælling om Rolf, som kaster sit Skjold paa Ilden og springer over den.

Fýrisvellir ved Fýrisá er nuvær. Fyriswald, en Slette ved Gammel-Upsal med nogle hundrede Gravhøje (Tunelds Swer. Geogr. 1 D. S. 116). Til Guldets Benævnelse sáð Kraka eller sáð Fýrisvalla alluderer ogsaa Saxe i Sangen lib. 2, S. 35 med de Ord: *qui Sirtvallinos* (læs *Firivallinos*) *auro consevetat agros.*

Som Kæmper ved Rolf den gamles Hof nævner Hyndluljóð Str. 24 Brodd og Hørve, der ere forbigaaede i de senere Kilder.

Om Begivenhederne ved Rolfs Død see Müller om Saxe S. 30—36 og Sagabibl. 2 D. S. 513—518. Det baade af Saxe og i Rolfs Saga opbevarede Træk om Hjalte, der spørger sin Frille, om hun foretrækker en gammel Mand eller en ung, og da hun gjør det sidste, afbider hendes Næse, er saa raat og paa dette Sted saa betydningsløst, at jeg ikke kunde overtale mig til at optage det. Sangen Bjarkemaalet har jeg forsøgt at give Hovedindholdet af efter Saxe og Sagaen. At Sangen var til som dansk Sang, siger Saxe udtrykkelig S. 38. Det Tidspunkt da Rolf falder er uvist; hos Saxe er det langt tidligere, efter Sagaen derimod i Slutningen af Striden. At Hjarvard sætter Ild paa, bekræftes af Skjoldungeviserne. I Skildringen af Bjarkes Raseri mod Odin som en ond Aand har Saxe opbevaret et Træk af en gammel Overtro, at man nemlig ved at skue En ind under Armen kunde see Aander. Til det Formildende, som jeg har lagt i Rudes Svar, giver Sagaen Anledning, hvor Svaret lægges Hjalte i Munden. At Rolf hævnes af Vøgg, har Saxe opbevaret; dog findes ogsaa Hentydning dertil i Sagaen, som lader hans Fald blive hævnet af (de ellers fabelagtige Kæmper) Elgfrode og Thorer Hundsfod, med det Tillæg: ok segja menn, at Vöggr hefði þar verit flokksforíngi

Ynglingeslægten i Sverrig sig sin Undergang. Kong Brøt-Anund havde ladet store Landstrækninger rydde og bebygge; Landet nød Fred, og Folket formerede sig; mange Konger opstode i de nyopdyrkede Lande. Men Anunds Søn, Ingild hin ildraade (den onde), besluttede at udrydde dem alle; for at holde sin Faders Arveøl, lod han bygge en stor Sal i Upsal, og indbød Konger og Jarler over hele Sverrig til Gildet; men derpaa lod han stikke Ild paa Salen, hvor sex Konger med alt deres Mandskab tilsatte Livet. Med samme Troløshed dræbte han derefter tolv andre Konger. Sin Datter Asa, der besad Faderens Sind og ligeledes erholdt hans Tilnavn, hin ildraade, giftede han med Kong Gudrød i Skaane. Asa hvilede ikke, før hun havde faaet Gudrød til at dræbe sin Broder, Halfdan den snilde; derpaa raadede hun ogsaa sin egen Mand Bane, og flygtede tilbage til sin Fader. Halfdan den snildes Søn Iver kom tilbage til Skaane efter Gudrøds Fald. Han samlede en Hær, og drog ind i Sverrig. Kong Ingild opholdt sig paa sin Gaard Ræning, paa en Ø i Mælarsøen, og havde ikke Folk nok til at gjøre Iver Modstand; men flyede han, da vilde hans Fjender allevegne fra samle sig imod ham. Da fattede han og hans Datter Asa den Beslutning, heller at omkomme med Berømmelse, end at fly med Skjændsel. De gjorde ved Drik deres Mandskab uskikket til Modstand, stak derpaa Ild paa Salen, og indebrændte med alle deres Folk. Fra Sverrig af udvidede Iver sit Herredømme over en stor Del af Norden, og fik deraf Tilnavnet Vidfadme (viðfaðmi, den vidtfavnende; hos nogle hinn víðfarni, den vidtfarende).

Tredie Kapittel.

Lejrekonger fra Rolf Krakes til Regner Lodbrogs Død.

35. Rolf Krake efterlod sig ingen Sønner; de mange Smaakonger, som hidtil havde bøjet sig under hans Magt, gjorde sig rimeligvis uafhængige. Selve Havet var opfyldt med Vikingesnekker, som under Søkongers Anførsel hærgede Kysterne af Norge, Sverrig og Østerlandene [1]. Skuld, som efter sin Mands Fald skal have bemægtiget sig Lejre, blev ligeledes fældet, som der fortælles, af Kong Hake i Skaane, Broder til hin berømte Hagbard, der elskede Kong Sigers Datter Signe [2]. I Landets forskjellige Landskaber nævnes flere Konger, hvis Bedrifter for største Delen ere ubekjendte; i Fyn Svend, kaldet hin sejersallige (Sveinn sigrsæli),

[1]) Ynglingas. Kap. 34. [2]) Chron. Erici, S. 151. jf. Petri Olai Chron. S. 82. Annal. Esrom. S. 226.

i Sjælland Reider (Reiðar), i Jylland Sølve (Sölvi Jótakonúngr).

Over Hordeland i Norge, fortælles der, regjerede en Konge, ved Navn Hjørlev den kvindekjære (Hjörleifr kvennsami). Han havde ægtet Asa den lyse, en Jarls Datter fra Valders, derefter Hilde den smække, en Datter af Jarlen Hogne den rige paa Njardø ved Numedals Munding. Med hende og hendes Broder Sølve foretog han en Bjarmelandsfærd. Ikke nøjet med sine tvende Hustruer friede Hjørlev endnu tredie Gang. I Kongehelle traf han nemlig den sjællandske Konge Reider og dennes Søn Here. Kongerne havde opslaaet deres Telte ved Siden af hinanden; Here indgik Venskab med Kong Hjørlev, og bad sin Fader byde ham hjem med sig. Reider anede vel, at en Ulykke vilde følge deraf, men gav dog efter for sin Søns Ønske. De sejlede til Danmark, og Hjørlev forelskede sig i Reiders Datter Ringie; han bejlede, Here skyndede til, og Giftermaalet gik for sig. Som Medgift fik han et fuldtbemandet og ladet Skib, paa hvilket han vendte hjem. Men i Jyllands Hav maatte han ligge for Vind stille, og da han ved Solens Opgang vilde sejle videre, saae han mod Nord ligesom et Fjeld hæve sig foran Skibet; det havde Menneskeskikkelse, og advarede ham med de varslende Ord: en Høj for Ringie, et Spyd for Here, Strikker for Hjørlev og Galge for Reider! Skibet vilde ikke gaa af Stedet, og man greb til Aarerne. Men Ringie blev syg, og døde Dagen efter. Man skjød da Liget i en Kiste overbord; det drev heftig sydefter, og kom

i Land ved Reiders Skibsnøst. Here fandt det, kjendte sin Søster, og man troede at Hjørlev havde dræbt hende. Flere Varsler koglede for Hjørlev. Han udsendte en Budstikke, for at samle en Hær, men blev om Natten forinden overfalden af Kong Reider, der omringede hans Gaard. Han styrtede ud igjennem Mændene, kastede et Spyd tilbage mod Hæren, og hørte et Raab at Here var falden. Fra Skoven af saae han derpaa sin Gaard staa i Lue, og hvorledes Reider drog til Stranden og sejlede bort med meget Bytte; deriblandt ogsaa hans tvende Hustruer. Om Høsten sejlede Hjørlev til Danmark, og gik om Natten op til Kong Reiders Gaard. I Sovehuset traf han Asa alene, og bad hende vise ham til Kong Reider; men hun forraadte ham; han blev fangen, og efter hendes Tilskyndelse ophængt i Kongehallen ved sin egen Skotvinge imellem tvende Ilde. Hirden sad ved Drikkebordet, Kong Reider i Højsædet med Asa paa sit Knæ; han slumrede ind. Hilde øste da Øl i Ilden, og overhug Skotvingen med et Sværd, saa at Hjørlev blev fri; han sprang strax hen mod Reider, saarede ham i Brystet, kaldte sine Folk til sig, og lod endelig Reider hænge i den samme Galge, som denne havde tiltænkt ham selv. Kong Hjørlev bemægtigede sig nu Reiders Rige, og satte Hognes Søn Sølve til Jarl derover. Selv sejlede han med Asa og Hilde tilbage til Norge; paa et Ting blev Asa dømt til at nedsænkes i en Mose, men Hjørlev sendte hende op i Landet tilligemed hendes Medgift. Med Hilde avlede han to Sønner, af hvilke Half blev saa berømt, at man

bød ham til Gjæst hos sig. Da sagde endelig Iver: Ilde har jeg giftet min Datter, og det er intet Under, at hun handler slet imod dig. Og nu forestillede han Rerek, hvorlunde Helge og Ode længe havde omgaaets hemmelig med hinanden, og gjorde ham opmærksom paa, hvor gammel denne Kjærlighed var, og hvorledes de havde fulgtes ad, medens hun endnu var Brud; endelig gav han ham tilkjende, at det allerede var i Folkemunde, at Drengen Harald var en Søn af Helge, som han lignede meget. Derfor, saa sluttede han sin forrædersfke Tale, er jeg kommen hid, at jeg kunde opdage dig dette; thi det huger mig ikke, at I begge eje hende; heller maa du afstaa hende til din Broder. Hvert Ord var et Spyd i Rereks Hjerte; han vilde ikke miste Ode, som han havde vundet meget kjær, og hørte heller paa Ivers andet Raad, at rydde Helge af Vejen. Kong Iver sejlede nu til Reidgotland; Rerek tav, men Slangens Brodd sad fast i hans Hjerte. Om Høsten kom Helge hjem; hans Broder var saa tungsindig, at han ikke mælede et Ord. Ode foranstaltede i Anledning af Helges Hjemkomst et Gilde; man morede sig med allehaande Lege. Helge betragtede bedrøvet sin Broders Tungsind, og bad ham lege med sig; men Rerek svarede, han var ikke oplagt til sligt. Da foreslog Helge ham en virksommere Færd, og indbød ham til en Dystrenden til Hest. Rerek sprang op, gik tavs hen til sine Mænd, greb sine Vaaben, og red ud. Broderen red ham imøde med et but Spær, men Rerek drev rasende sin Hest frem, og gjennemstak Helge med sit Spyd, saa han styrtede død af Hesten. Alle de Tilstedeværende rede forfærdede

til, og spurgte, hvorfor han havde begaaet denne Udaad? Rerek svarede, at han ej havde gjort det uden Grund, thi Helge havde forført hans Hustru. Men alle vare enige i, at denne Beskyldning var den skjændigste Bagvaskelse. Saasnart Ode fik det Forefaldne at vide, gjennemskuede hun sin Faders Plan, tog sin Søn Harald med sig, og red bort med mange Mænd. Rerek drog paa Gjæsteri. Da Efterretningen om Helges Drab kom til Iver, forestillede han sine Mænd, hvilket Nidingsværk Rerek havde begaaet, og bad dem hævne hans Ven Helge. Han landede paa Sjælland, delte sin Hær i to Dele, lagde den ene i Baghold i en Skov, omringede saaledes Rereks Hær, og nedlagde ham med alle hans Mænd. Derpaa forlangte han, at man skulde overgive ham Riget, og de nærmeste Landstrækninger underkastede sig; men Ode kom oppe fra Landet med en Hær, hun imidlertid havde samlet, og Iver, der ikke fandt sin Magt stor nok mod de Danske, drog over til Sverrig. Om Vinteren samlede Ode Guld og Kostbarheder, saa meget hun kunde bringe tilveje, og sendte det til Ögotland (**Eygotland**, Gulland), og næste Foraar drog hun selv bort med sin Søn og mange Stormænd. Hun sejlede først til Ögotland, derfra til Garderige, hvor hun ægtede Kong Radbard, uden at spørge om sin Faders Samtykke. Kong Iver bemægtigede sig Sjælland.

Da Iver erfarede, at Kong Radbard havde vovet uden hans Minde at ægte Ode, samlede han en stor Hær fra Sverrig og Danmark og en utallig Mængde Skibe. Han var da meget gammel. Som han nu med sin Flaade var løbet ind i Kirjalebugten (**Kyrjála-**

botn, den finske Bugt), og vilde sætte sin Hær i Land, drømte han en Nat, da han laa paa sit Drageskib, at der langt ude fra Havet kom flyvende en stor Drage, skinnende som Guld og funklende som Gnister i en Esse, og efter den fløj en Fugleskare saa stor, som om alle Fugle fra Norden der vare samlede. Og paa et andet Sted saae han en Sky trække op fra Nordost, fulgt af saadan Regn og Uvejr, som om alle Skove og hele Landet fløde hen i det nedstrømmende Vand; dermed fulgte Torden og Lynild. Men da den store Drage fløj fra Søen i Land, da kom Regnen og Uvejret den imøde med et saadant Mørke, at han hverken kunde øjne Dragen eller Fuglene, men kun hørte Gnyet af Tordenen og Uvejret; dette traf vester og sønder om, saa vide, som hans Rige strakte sig. Og da tyktes ham, at han saae hen til det Sted, hvor hans Skibe laa; de vare alle blevne til Hvaler, og løb ud i Havet. Derpaa vaagnede han, og lod kalde paa sin Fosterfader Hord, for at denne kunde udlægge hans Drøm. Men Hord svarede, at han var dertil for gammel. Han stod den Gang oppe paa en Klippe ovenfor Enden af Bryggen; Kongen derimod laa i Lyftingen paa Skibet, og havde løsnet Teltskjødene, medens de talte sammen. Kong Iver var meget tungsindig, og vilde atter have Hord til at gaa ud paa Skibet, for at raade hans Drøm; men denne undslog sig, og svarede, at Iver kunde selv bedst forklare den; store Forandringer forestode vistnok Sverrig og Danmark; Døden vilde snart gjøre Ende paa hans umættelige Ærgjerrighed, og hans Fjender vilde da bemægtige sig hans Lande. Da vendte Kong Iver sine

Tanker hen paa sine Forfædre, hvis Herredømme han havde udvidet, og paa de Konger, hvis Død han havde voldet. Han spurgte Hord, hvad han tænkte om hine Forfædre og deres Sindelag. Hord svarede, at Halfdan hin snilde var god som Balder, Rerek forsagt som Hæner, Helge hin hvasse var lig den modige Hermod, og Gudrød den dumme Heimdal. Og jeg? sagde Iver. Du, svarede Hord, er den fule Slange, Midgaardsormen. Forbitret raabte Iver: Spaar du mig Døden, da skal du ikke overleve mig, thi jeg har dig i Sigte der hvor du staar, du opblæste Thus! Saa kom da hid til Midgaardsormen, og lad os prøve Styrke sammen! I det samme sprang Kongen op fra Lyftingen, og løb i sin Vrede ud igjennem Teltskjødene, men Hord styrtede sig fra Klippen ned i Søen. Dette saae de Mænd, som holdt Vagt paa Kongeskibet, men hverken Kongen eller Hord saae de mere, thi ingen af dem kom op siden. Hæren gik i Land, og holdt Ting; man besluttede, da Kong Iver var død, at vende tilbage med første Bør[1].

37. Harald Hildetand. Efter Iver Vidfadmes Død satte Kong Radbard den unge Harald til Høvding over Hæren. Harald sejlede med Flaaden til Sjælland, og blev der tagen til Konge; derpaa drog han over til Skaane, til det Rige hans mødrene Frænder havde ejet, blev vel modtaget, og mange Krigere strømmede til ham. Nu drog han op i Sverrig, og under-

[1]) Sögubrot af fornkonúngum (i Fornaldarsögur, I D.) Kap. 1—3.

lagde sig dette Rige; ligeledes Jylland (Jótland), som hans Morfader Iver ogsaa havde ejet. Han indsatte en stor Del af de Fylkeskonger, som Kong Iver havde forjaget fra deres Riger. Han var da kun femten Aar gammel.

Kong Harald var stor og smuk, og skal allerede i sit tredie Aar have været saa voxen, som en Dreng paa ti Aar. Efterat han havde tiltraadt Regjeringen, anrettede hans Venner, som formodede, at han formedelst sin Ungdom vilde blive udsat for mange Fjenders Anfald, en stor Seid, og seidede saaledes for ham, at Jern ikke kunde bide paa ham; fra den Tid af brugte han aldrig noget Dækvaaben i Strid, og dog fæstede intet Vaaben paa ham. Han havde det Særkjende, at hans Fortænder var meget store og havde Guldfarve; deraf fik han Tilnavnet Hildetand (Hilditönn, Glandstand); efter andre kaldtes han saa formedelst sine Krigsbedrifter (Hildartönn, Krigsgudindens Tand). Han kaldtes ogsaa, enten formedelst den Fred, i hvilken han en Tidlang levede, eller formedelst sin Ædelmodighed, den milde (hinn mildi) [1].

Kong Harald bemægtigede sig ved Kamp og Krigstoge alle Kong Ivers Lande. Han gjorde et Tog til England, og erobrede den Del deraf, som først Halfdan den snilde og siden Kong Iver havde besiddet. Over Østergøtland satte han Hervard Ylfings Søn Hjormund; han bemægtigede sig Reidgotland (en Del af Jylland), hvor Kong Hildebrand regjerede [2]. Endnu

[1]) Sögubrot af fornkon. Kap. 1. 3. 4. Skáldskaparm. S. 174.
[2]) Sögubrot, Kap. 4—5.

flere af Harald undertvungne Konger anfører Saxe: Vesete i Skaane; Hader i Jylland, som han fældte ved den efter ham kaldte By (Haderslev); Kong Asmund i Vigen i Norge, som han kom til Hjælp mod hans Søster, der havde stødt ham fra Riget; ved denne Lejlighed skal Harald være draget til Norge kun med eet Skib, og i det paafølgende Slag i Kongesmykke og ubevæbnet have stillet sig blot for alle Fjendernes Pile, der uden at tilføje ham nogen Skade, sprang tilbage fra hans Legeme. Paa et Tog til Sverrig aabenbarede Odin sig for ham som en stor gammel enøjet Mand, og lærte ham at svinfylke sin Hær: Den hele Hær skulde nemlig deles i tre Hobe (Fylkinger), den midterste 40 Mand høj, og en paa hver Side, 20 Mand høj; disse Hobe skulde han danne spidse fortil, som en Kile eller Tryne, ved i den første Rad at stille to Mand, i den anden tre, og saa fremdeles; hver Hob skulde have to Fløje, ti Mand høj hver, for at dække Siderne. Bag disse tre Hobe skulde det unge Mandskab stilles, bevæbnet med Kastespyd, og bag dem igjen de gamle hærdede Krigere, for at give de Unge Mod. Derpaa fulgte Slyngekasterne, og efter dem uden Hensyn til Alder eller Stand de ringere Bevæbnede. Endelig skulde den hele Fylkning ende med tre saadanne Hobe, som de første, i det de med den brede Side sluttede sig til Hæren, og vendte Spidserne udad. Ligeledes lærte Odin ham, at han ved Søslag skulde lade nogle af sine Skibe være løse, for at de kunde sejle hist og her omkring, og forurolige Fjenden. Efter Sverrigs Erobring førte Harald endnu en stor Mængde Krige. I Norge understøt-

tede han Thrøndernes Konge Olaf mod tvende Skjoldmøer, Stikla og Rusla, hvilke han overvandt, og opkaldte to Sunde efter deres Navne. Den frisiske Kæmpe Ubbe fangede han paa Grændsen af Jylland, og gav ham derpaa sin Søster til Ægte. Han foretog et Tog til Rhinen, og imod de vendiske Hærførere Duk og Dal, som gik i hans Tjeneste. Ligesaa til Northumberland, hvis Konge han fældte, og ved hvilken Lejlighed mange unge Krigere, blandt hvilke Orm den bretske (Orm Britannicus) var den mest udmærkede, gave sig i hans Sold. Efter at have undertvunget alle omliggende Lande skal Harald endelig have henlevet 50 Aar i Fred; men hans Kæmper øvede sig ikke desmindre dagligt i Kamplege. Nogle af dem vare heri saa færdige, at de kunde afhugge deres Modstanders Øjenbryn, uden at gjøre ham videre Skade; den, som ved en saadan Lejlighed trak Hovedet tilbage, eller blot blinkede med Øjnene, mistede sin Sold, og blev strax jaget fra Hirden [1].

Det lader sig ikke efter Saxes Beretning afgjøre, om den Runeindskrift i Bleking, som han tilskriver denne Konge, der skal have ladet den indhugge til Erindring om sin Faders Bedrifter, er fra denne eller, som det efter Saxes Anførelse synes, fra en endnu tidligere Tid i Haralds Liv. Der findes, saa beretter Saxe, en mærkelig Indskrift paa en Klippesti, som fører fra Havet nordpaa til Orkenerne i Verend (i Smaaland); den bestaar af nogle imellem tvende fort fra hinanden løbende

---

[1]) Saxo, lib. 7, S. 138 — 139.

Linier udhugne Ord, og skjønt nogle ere indhuggede i Klippen, andre dybt nede i Dale, saa lade Sporene af Bogstaverne sig dog forfølge, saa at de danne en sammenhængende Skrift. Kong Valdemar den første lod denne Indskrift undersøge, men de Mænd, han sendte derover, fandt den allerede da ulæselig, da nogle af Bogstaverne vare udfyldte med Jord, andre udslidte [1]. Denne mærkelige Indskrift findes imidlertid endnu paa et Sted, kaldet Runamo i Bråkneherred, Hoby Sogn i Bleking, og har flere Gange været Gjenstand for de Lærdes Undersøgelser.

38. Braavalleslaget, omtrent 730. Da Harald begyndte at ældes, gjorde han sin Frænde Ring (eller Sigurd Ring), en Søn af hans Halvbroder Randver, Radbards Søn, til Høvding over Hæren; og da han havde opnaaet en meget høj Alder, indsatte han Ring til Konge i Upsal, og gav ham Bestyrelsen af hele Sverrig og Vestergøtland, men beholdt selv Danmark og Østergøtland [2]. Da Harald endelig var bleven saa gammel, at han ikke kunde gaa mere og maatte die som et Barn af Horn, da vilde Odin ikke, at hans herligste Kæmpe skulde dø paa Sotteseng, og Kong Harald selv afskyede den snigende Død af Alderdom, og ønskede at ende sit Liv i Kampens Bulder, for saaledes med et stort Følge at komme til Valhal. Nu var der en Mand, ved Navn Brune, som var opfostret med Harald og stedse siden var en af hans fortroligste Ven-

---

[1]) Saxo, præf. S. 3. lib. 7, S. 138.

[2]) Sögubrot, Kap. 6.

lagde sig dette Rige; ligeledes Jylland (Jótland), som hans Morfader Iver ogsaa havde ejet. Han indsatte en stor Del af de Fylkeskonger, som Kong Iver havde forjaget fra deres Riger. Han var da kun femten Aar gammel.

Kong Harald var stor og smuk, og skal allerede i sit tredie Aar have været saa voxen, som en Dreng paa ti Aar. Efterat han havde tiltraadt Regjeringen, anrettede hans Venner, som formodede, at han formedelst sin Ungdom vilde blive udsat for mange Fjenders Anfald, en stor Seid, og seidede saaledes for ham, at Jern ikke kunde bide paa ham; fra den Tid af brugte han aldrig noget Dækvaaben i Strid, og dog fæstede intet Vaaben paa ham. Han havde det Særkjende, at hans Fortænder var meget store og havde Guldfarve; deraf fik han Tilnavnet Hildetand (Hilditönn, Glandstand); efter andre kaldtes han saa formedelst sine Krigsbedrifter (Hildartönn, Krigsgudindens Tand). Han kaldtes ogsaa, enten formedelst den Fred, i hvilken han en Tidlang levede, eller formedelst sin Ædelmodighed, den milde (hinn mildi) [1].

Kong Harald bemægtigede sig ved Kamp og Krigstoge alle Kong Ivers Lande. Han gjorde et Tog til England, og erobrede den Del deraf, som først Halfdan den snilde og siden Kong Iver havde besiddet. Over Østergøtland satte han Hervard Ylfings Søn Hjormund; han bemægtigede sig Reidgotland (en Del af Jylland), hvor Kong Hildebrand regjerede [2]. Endnu

---

[1]) Sögubrot af fornkon. Kap. 1. 3. 4. Skáldskaparm. S. 174.
[2]) Sögubrot, Kap. 4—5.

men for dets Ældes Skyld meddele vi det saaledes som det omtrent kan have lydt i det gamle Sprog:

1. Hertogæ theræ,
er Harald fylgdo,
Sven og Sambær
sæmstir voro,
Ambær og Ellir,
Aki af Fjoni,
Roe sidskeggi
og Salgardi.

2. Skalk fra Skaane
skal enn nefnæ,
Alfær Aggason,
Olver bredi;
gengo med thydum
thessum i enu
Gnepi hin gamli
og Gard af Stangom.

3. Fylgdo framær
Frænder Haralds:
Brandær Bitlingær,
Blængær af Tile;
Thorny og Tyrfing,
Tetær, Hjalti,
gildir og gjefvir
gingo en samæn.

4. Komo til Hledrær
aa knarr enum
seggir skygnir,
skuto kolvum,
orvum fleygdo,
yrkto skaldskap,
holdær braustir
og hugfullir.

5. Foro fra Hledre
Hjortær og Borgær,
Beli med Begad,
Barri og Toli;
Haki Hoggvinkinn
med Heb og Visn,
og Tummi siglandi
or Sle komo.

6. Skorungær miklær
møær voro,
var ei Vebjorg
valmenni minnæ;
henni fylgdo
heiptærfullir
Boe Bramæson,
Bratær Jutski.

7. Fore i fylking
framærst theræ:
Ormær Enski,
Ubbi Friski,
Ari enøigi,
Alf og Gotær,
Dagær digri
og Duk Vindverski.

8\. Vod da Visn
med Vindæher,
med kænlek
i kvennæbrysti,
hildi at heya
hezlt of kunnug;
Karl og Milva
møunni fylgdo.

9\. Brandum bjugum,
blaaum randum,
berum brystum,
brynjoløsir;
Tolkær og Ymi,
Toki or Jomi,
Oddridi ungi
ædstir voro.

10\. Halir hundmargir
med Heth foro,
Grimær og Grinsli,
Ger, Lyvigær,
Hami og Hun-Ger,
Humbli og Bjari,
konungær kænstir,
er kannæs mego.

11\. Opt de gingo
i envigi;
møær maatto
mart of vinna;
hundratum hurfo
at Harald og Ringi,
siklingær sjø
samt at hverjum.

12\. Omi, Dsadul
enn med Harald,
Holmsten, Haasten,
Hedin miosi,
Dagær Grenski
med Danum fylgdo,
og Haraldær Olafson
af Hadalandi.

13\. Har og Herlefær
med Hodbrodd frækne,
Ymni og Haraldær
af Ymislandi;
nordan or hemi
nefnæs Haki,
Sigmundær, Serkær,
synir Bemuns.

14\. Hretti bogum
og herfangi
gøfugær gramær,
gat thi hilmir
gott af gumnum,
gjarnæ fylgdo
astvinir grami,
Gandalfs synir.

Til Rings Kæmper hørte Mænd fra Gøtland, Værmeland og Vigen, Thelemarken og Gudbrandsdalen, samt fra hele den vestlige og sydlige Kyst af Norge fra Throndhjem til Vigen, og endelig endnu andre fra det

egentlige Sverrig, Kvenland, Helsingeland og Garderige. Disse opregnes i den anden Del af det gamle Digt, som findes fuldstændigere i Kilderne, end første, og kan have været omtrent følgende:

1. Rekkær Rings
reknæs thessir:
Ulfær, Evindær,
Egil skjalgi,
Gotær, Hildir,
Guti Alfson,
Styr hin sterki,
Sten af Væni.

2. Firær flera
fylgdo thessom:
Gerdær gladi,
Glomær Vermski;
vestan af Elfinni
voro thessir:
Saxi Flettir,
Sali Gautski.

3. Thordær hnigandi,
Throndær nasi,
Grundær, Oddi,
Grindær, Tovi,
Halli bjarki,
Hogni spaki,
Rokær svarti
samæn foro.

4. Hrani Hildisson,
og Hljudgudi,
Soknar-Soti,
Sven upskeri,
Hredar hækja,
Hrolfær kvenski,
Hringær Adilson
eptir fylgdo.

5. Haraldær af Tholni,
Thorolfær digri,
Valsten fra Vik
vantado ecki,
Thengil haai,
Hun og Solvi,
Birvil bleki,
Burgær og Skumbær.

6. Threknir thusto
fra Thelæmark:
Thorlekær thraci,
Thorkil Goti,
Grettir rangi,
og runær thera:
Haddær hardi,
Hroaldær Taa.

7. En fra Norege
nefnæs thessir:
Throndær Thrøndski,
Thorir Mørski,
Hrafn hin hviti,
Havær, Bjarni,
Bligær brakneſi,
Bjørn af Sogni.

8. Findær Firdski,
Fjala-Bersi,
Sigurdær Svinhofud,
Sagu-Erikær,
Halsten hardi,
Hrutær vaki,
og af Jadri
Erlingær Snokær.

9. Oddær ongul,
Alf vidførli,
Enar Egdski,
enn maa teljæ
Ivar Thruvær
af Thilø,
Mar myrkæ
af Midfirdi.

10. Glombær gamli,
Gram af Brunlaug,
Grim af Skjerum
i Skogafylki;
fram i fylking
fylgdo thenom
Bergær Skald,
Bragi, Rankil.

11. Ofan af Svithjod
Ari, Hakl,
Keklu-Karl,
Krok af Akri,
Gudfast, Gumi
af Gislamark,
frændær Frøs,
fulltruær godæ.

12. Ingi og Oli,
Alvær, Folki,
Elriks synir,
afreksmenn
og rads snjallir,
Rings astvinir,
ættingær Frøs
allir voro.

13. Sva var Sigmundær
af Sigtunum,
Køpingskappi,
Krusa-Frosti,
Adils oflati
af Uppsalum,
bogafærr
og framstær i hrid.

14. Siklingær sjø
snero at Ola,
Holti og Hendil,
Holmær, Lesi,
Hami, handum
og hjartum rakkir,
Regnaldær Girdski,
Radbardær hnesi.

15. Siglbi Sigvaldi
skipum ellifu,
Læsir Hunædolgær
lind gullskreytni,
Erikær Helsingær
hofdæ-drakæ,
Tryggi og Torvik
tolf dromundum.

Kong Haralds Flaade skal have været saa stor, at man fra et Sted i Sjælland (rimeligvis Kjøge) kunde gaa over den, som paa en Bro, til Skanør i Skaane; den blev opholdt af Modvind, og kom først efter syv Dages Forløb til Kalmar med en utallig Hær. Sigurd Rings forenede svenske og norske Flaade sejlede 2500 Skibe stærk ud fra Stoksund (Udløbet af Mælaren), forenede sig med en anden, som laa i Havnen Garnum (Gammel Garn) paa den østlige Side af Gulland, og satte derpaa Hæren i Land ved Braavig. Kong Ring drog selv landvejs ned forbi Øresund (ved nuværende Ørebro) til Skoven Kolmørk (nu Kålmården paa den nordlige Side af Østergøtland), og stødte her til sin Skibshær. Derpaa udbredte hele Hæren sig paa den to Mil lange Braavallehede, og strakte sig, som Saxe vil, henimod Landskabet Werend (i Smaaland); men da Hæren var svinfylket, naaede den ene Fløj til Aaen Varaa og den anden til Braavig. Den danske Hær, som var ankommen senere, rykkede endelig frem; den var svinfylket fortil; Skjoldmøen Hede førte den højre Fløj, Kæmpen Hake Huggenkind (med Skramme paa Kind) den venstre; Skjoldmøen Visna bar Hovedbanneret. Ni Skjalde gik omkring det, rede til Kamp og Sang. Kong Ring befalede sine Mænd, at forholde sig rolige, indtil de Danske vare stillede i Slagorden, og at der ikke maatte blæses til Strid, før Kong Harald saaes paa sin Stridsvogn ved det danske Banner. Da tiltalte Kongerne deres Hære. Kong Ring sagde: Let er Sejeren over en Hær, som en blind Mand anfører; han var blind paa Legemet, Attraa efter et fremmed Rige har tillige

gjort ham blind paa Sjælen. Han burde tænke paa Graven, men higer efter større Rigdom. Dumdristighed og Hovmod opfylde vore Fjenders Hjerter; vi stride for Frihed og Fædreland, for vore Børn og Kvinder. Og mod hvem stride vi? De færreste ere Danske; de have forenet sig med Saxer og Vender og flere fejge Folkeslag; aldrig vege Svenske og Norske for dem i Tapperhed. Kong Harald stod paa sin Stridsvogn, og talte med høj Røst: Ilde, sagde han, lønner Ring mig for mine Velgjerninger; han vil stride mod sin Velgjører, sin Frænde, sin Konge; min Godhed skylder han sit Rige. Aldrig bleve Danske beherskede af Fremmede, men de herskede over dem. Skal da et Folk, som I have overvundet, røve eder denne Ære, og ville I tillade, at jeg i min Alderdom skal miste et Rige, som I selv have erhvervet mig i min Ungdom? Nu blæste Lurene til Strid; Feldtskrig opløftedes; Kastespyd og Pile fyldte Luften; Støvskyer formørkede Himmelen; Bulder og Brag af allehaande Vaaben døvede Krigernes Stemmer, og Dampen af det varme Blod steg mod Himlen som en Sky. Da Kastespydene vare opbrugte, greb man til Sværd og de med Jernpigger besatte Kjøller. Blodet randt i Strømme. Ofte forvandledes den almindelige Strid til Tvekamp imellem enkelte. Friseren Ubbe, en af de djærveste Kæmper i Haralds Hær, gik frem iblandt Fjenderne; Kæmpe efter Kæmpe sank for hans Sværd. Da kaldte Ring paa Stærkodder; de tvende hinanden værdige Modstandere fægtede, men Stærkodder fik sex store Saar, medens Ubbe fik et; en anden fremtrængende Del af Hæ-

ren skilte dem ad. Videre frem gik Ubbe; ingen kunde modstaa ham, ingen torde stride nærved med ham; da sigtede Thilerne (Telleboerne) med deres Pile; fire og tyve Pile stode igjennem ham, og han segnede til Jorden. Skjoldmøen Veborg gik fremad mod de Norske; hun kom i Tvekamp med Stærkodder, og saarede ham i Kind og Hage, saa at denne dinglede; men Stærkodder stoppede Skjægget i Munden, bed deri, og holdt saaledes Hagen fast. Veborg blev fældet af Thileren Thorkild. Efter at have nedlagt en stor Mængde gik Stærkodder imod Skjoldmøen Visna, som bar Mærket. Du raser imod din Ende, sagde hun, nu skal du dø. Nej før, raabte Stærkodder, skal du tabe Kong Haralds Banner, afhug i det samme hendes Haand, og gik videre. Bueskytterne fra Thelemarken, hvis Pile trængte igjennem alle Brynjer og Hjelme, afgjorde især Sejeren; med dem Thrønderne og Dølerne. Da nu den blinde Harald af sine Folks Raab mærkede, at Striden gik ham imod, udsendte han sin Fosterbroder Brune og Skjoldmøen Hede, for at udforske Fjendens Stilling. De vendte tilbage, og Harald spurgte Brune, hvorledes Fjenden var stillet. Brune smilede, og sagde: Kong Ring har svinfylket. Hvor er det muligt? svarede Harald, der først nu erfarede dette; hvo har lært Ring at kilfylke? det troede jeg ingen forstod uden jeg og Odin. Vil han da ikke mere skjænke mig Sejer? Er det hans Villie, saa lade han mig da ogsaa falde i Kampen med hele min Hær, og alle dem, som blive paa Valpladsen, giver jeg Odin. Derpaa greb han to Sværd, af dem man kalder Sax, og stak med begge

Hænder, saa meget som blind Mand formaaede. Men Brune, eller rettere Odin, der havde paataget sig hans Skikkelse, slog Harald i Hovedet med sin Kjølle, saa det knustes. Rundt omkring hans Vogn indtil op over Hjulene og Stangen laa Døde; femten Konger faldt med ham, og af fribaarne Mænd tredive Tusinde, de af ringe Stand uberegnede; paa Rings Side bleve tolv Tusinde. Saasnart Ring erfarede Kong Haralds Død, gav han Tegn til at standse Slaget.

Den næste Morgen lod Ring Kong Haralds Lig opsøge; man fandt det tilligemed hans Stridskjølle. Kong Ring lod hæderlig berede om Liget efter Fortids Skik; det blev, efter nogle, lagt paa den Stridsvogn, paa hvilken Kong Harald havde kjørt i Slaget, forspændt med hans egen Hest, og saaledes kjørt ind i den opkastede Høj. Kong Ring lod tage sin egen Sadel, og gav sin Frænde Harald den med de Ord, at han nu selv maatte vælge, om han vilde ride til Valhal eller kjøre did. Efter andre var der oprejst et stort Baal; paa dette lagdes Bagstavnen af Kong Haralds Skib og Hesten, som blev dræbt ved Baalet. Nu traadte Sigurd frem, og bad, at Harald paa denne Hest, om han vilde, maatte ride fremmerst i Spidsen af Valen til Valhal, og der forskaffe sine Venner og Fjender gode Boliger. Alle Høvdingerne gik derpaa sørgende omkring Baalet, og kastede Vaaben, Guld og andre Kostbarheder derpaa. Asken blev indsluttet i en Krukke, og sendt til Lejre, for der at højsættes med Kongens Vaaben og en af hans Heste [1].

---

[1]) Saxo, lib. 8, S. 143 – 147. Sögubrot. Kap. 7 – 9.

Paa Valpladsen viser man endnu ved Landsbyen Skatelev en Høj, omkringsat med mange Stene; der opgraves Kobbersværd og Knive. Ved Lejre vises ligeledes en Høj, som udgives for Kong Haralds; paa denne skal der, efter en Bondes Fortælling, fordum have staaet en Sten, saa høj, at man behøvede en Stige for at komme op paa den.

En af Haralds Kæmper hed Bland; dette skal have givet Indvaanerne af Smaaland Anledning til det Sagn, at en Mø, Blanda, i Spidsen for en Kvindehær havde overvundet de Danske. Navnene Skæggeløse By og Kvindebjerg have formodentlig bidraget til at give Sagnet Tiltro.

39. Saaledes var da den store mythiske Kamp udstridt; Heltene vedbleve efter denne Tid at søge Døden paa Valpladsen, og fore leende til Odin; men Odin aabenbarede sig ikke mere paa Jorden. Gudernes Old er forbi, og Menneskenes Færd begynder. Sidste Gang træder Stærkodder frem, og vi have derfor endnu at berette hans Endeligt.

Gammel og graa vandrede denne Heltenes Helt endnu paa Jorden; han gruede for Døden paa Sottesengen, men søgte den forgjæves i Træfninger og Tvekampe. Alderdommen lagde sin tunge Haand paa ham; hans Syn blev dunkelt, han maatte støtte sig paa Krykker. Mordet paa Ale nagede ham uafladelig og han kunde ikke forsone det ved Døden. Omgjordet med to Sværd bandt han Guldet, som han havde faaet til Belønning for Ales Mord, om sin Hals, for dermed at tilkjøbe sig en Banemand. En Bonde bad ham engang

om et af hans Sværd, der vare ham selv til ingen Nytte; Stærkodder bad ham komme nærmere, traf det ene og gjennemborede Bonden. Endelig traf han en Kæmpe, ved Navn Hader (eller Hoder, Hother); da denne saae den affældige Gubbe, lod han to af sine Folk ride ind paa ham, for at skræmme ham, men Stærkodder dræbte dem begge med sine Krykker. Da forundrede Hader sig over Gubbens Styrke, red hen til ham, gjenkjendte ham, og spurgte, om han vilde bytte et af sine Sværd bort mod en Vogn, som han syntes højlig at trænge til. Stærkodder svarede, at han ikke lod sig forhaane; formedelst sit sløvede Syn kjendte han imidlertid ikke Hader, og udbrød:

Aar som Elvens
Bover rinde,
strid som Støvfos
styrte Timer;
Gubbens Glædskab,
Guldets Blinken,
Ungdoms Minder,
alt forsvinder,

Stemmen stønner,
Stavkarl vakler,
Øjets Ild med
Aandens slukkes;
Mørke dækker
mer end hundred
Aars Bedrifter;
alting skifter.

Hidtil hædret
Høvding var jeg,
Ødlings Afsven,
Odins Kæmpe;
nu det gamle
Gubbeskroget
Træl og Terne
tirre gjerne.

Hader roste hans Skjaldegaver, gav ham at forstaa at han kjendte ham, men spottede hans Alderdom og Ufs-fældighed, i det han svarede:

Hvorfor skjælver
Skjalders Gubbe?
Hvi saa modløs,
Mandhjems Skræk?
Est jo vorden
vindtør Stubbe,
slingrer som et
Skib med Læk!

Du som kunde
Kæmper stække,
du, hvis Maal som
Malmklang var,
mægter nu ej
Nødd at knække,
skratter som et
skaaret Kar!

Mig gav Viger
Valens Bytte,
røde Ringe,
Ringe-Brynjer;
aldrig mødig,
altid kjæk jeg
fulgte Fyrsten
femten Somre.

Da jeg vandred
vilde Stier;
hødet, hadet,
hu-beragen,
uden Ringe,
Roes berøvet,
uden Drot og
drøvet saare.

Da var Livet
Lyst og Snille;
men hvo modstaar
Magtens Guder? —
Nød og Nidings-
Navn gav Thor mig,
Ondt at øve
uden Hæder.

Upsals Ynglings-
Æt jeg gjæsted;
Spot og Spe
for Spøttegjøge!
Haaret ulvgraat,
Halsen krøget!
Saa mig bøjed
Sorg og Anger.

Vigers Hals min
Baand omslynged,
Gerthjofsbane
gav jeg Døden;
grum jeg stak ham
Spyd i Hjertet,
harmest Værk, som
Haanden øved!

Aldrig uddør
ædelt Snille;
Fred jeg fandt hos
Frode atter.
Lurer løde,
Livet kaldte,
Danmarks Roes til
Daad mig vakte.

Paa Kureters
kolde Strande
vaded vi paa
Valsko høje;
over Esters
Isse svang vi
Sværd, Semgallers
Syn vi blinded.

Visins Egg paa
islagt Fjeld jeg
døved; Vaske
vog min Klinge;
Hames Hug mig
huge lærte,
men i Midje
meded jeg ham.

Bugtet Skjold og
buglet Pande
hug mig Thilers
Hammerøxer;
de til Lidkjøb
levret Blod gav;
Landsmænds Mod jeg
lærte kjende.

Lystelig er
Leg i Marken;
steg fra Nastrond
Stimandsdaaden;
Frode fristed —
fra mig, Ale!
end dit Øjes
Ild mig skrækker.

Kamp indviet
var mig Livet,
Odins Øje
ad mig smilte;
nu bag Skyens
skumle Mulm sad
Thor og smilked,
Smaalyn blinked.

Brødefuld til
Bod jeg vied
Livets Aften,
angerslagen;
Døden var mig
Vinding; Døden
selv jeg indjog
Angst og Rædsel.

Frodes Æt jeg
fostred; Ingilds
Kvindesind til
Kul jeg brændte;
og ved frække
Frodes Arne
slog jeg Svertings
Sønner fræffe.

Fenge fængsled
Frodes Datter;
hulde Helgas
Hu jeg vendte;
Bejle ni end
Bruden ængsted;
alle ni jeg
ene fældte.

Da var Stærkod
Storværk værdig,
større end hans
stolte Rygte.
Irer, Bjarmer,
Østresaltet,
Nordhavs Kyst hans
Navn ophøjer.

Ingen al min
Id kan tælle;
evig skal min
Idræt mindes;
og naar Stjerner
slukkes alle,
endnu skinne
skal Braavalle.

Hader gav sig nu tilkjende, og med Glæde ventede Stærkodder, som vel mindedes, at han mellem saa mange andre ogsaa havde dræbt hans Fader, i ham at finde sin Banemand. Han rakte ham sit eget Sværd, og erindrede ham om, at han maatte hævne sin Fader. Og med Døden, den længe ønskede, for Øje udbrød han:

Unge Ask maa
yppig skyde;
frønnet Fyrr i
Fug hensvinde.

Venlig Døden
er for den, som
intet mægter
mer at nyde.

See, hvor skinner
Sølvervoven,
Urdes Væld paa
Idas Slette!
Nag skal svinde,
Nidhøgg slumre!
Atter evig
ung til Kampen!

Men i selve Døden pønsede Stærkodder endnu paa Hævn. Han havde raadet Hader, i det han afhug hans Hoved at springe imellem dette og Kroppen, thi da vilde han blive haard imod alle Vaaben. Men Hader forudsaae, at han da vilde blive knust af Heltens store Legeme, og sprang forsigtig tilside i det han afhug hans Hoved. Sagnet siger, at dette gruelig bed i Græsset, i det det rullede hen ad Jorden. Hader begrov Stærkodders Lig paa Marken Raaljung ved Vellingebro i Skaane, og rejste en Stendyske paa hans Grav [1].

Ikke blot som Helt, men ogsaa som Skjald var Stærkodder sin Tids Ypperste; en egen Versart (Stark-

[1]) Saxo, lib. 8, S. 149 — 153. Chron. Erici, S. 155. Gautrekss. Kap. 3 — 7. Den nyere Starkaðars. Kap. 33.

Frodes Æt jeg
fostred; Ingilds
Kvindesind til
Kul jeg brændte;
og ved frække
Frodes Arne
slog jeg Svertings
Sønner frække.

Fenge fængsled
Frodes Datter;
hulde Helgas
Hu jeg vendte;
Beile ni end
Bruden ængsted;
alle ni jeg
ene fældte.

Da var Stærkod
Storverk værdig,
større end hans
stolte Rygte.
Irer, Bjarmer,
Østresalter,
Nordhavs Kyst hans
Navn ophøjer.

Ingen al min
Id kan tælle;
evig skal min
Idræt mindes;
og naar Stjerner
slukkes alle,
endnu skinne
skal Braavalle.

Hader gav sig nu tilkjende, og med Glæde ventede Stærkodder, som vel mindedes, at han mellem saa mange andre ogsaa havde dræbt hans Fader, i ham at finde sin Banemand. Han rakte ham sit eget Sværd, og erindrede ham om, at han maatte hævne sin Fader. Og med Døden, den længe ønskede, for Øje udbrød han:

Unge Ask maa
yppig skyde;
frønnet Fyrr i
Fug hensvinde.

dele dem imellem. Men Brødrene kunde ikke maale sig med en saa mægtig Konge, og gave, førend de gik i Striden, deres Søster Gift, for at hun ikke skulde tilhøre Seierherren. Begge Brødrene tilsatte Livet i Kampen; Alf blev fældet af Sigurds da endnu unge Søn, Regner, som deraf fik Tilnavnet Alfsbane; Sigurd selv fik mange Saar. Man bragte ham Alfsols Lig. Da lod han en Høj opkaste paa Strandbredden, og befalede, at den skulde kaldes Rings Høj (Hríngshaugr), lod derpaa de Faldne lægge paa et Skib, besteg det selv, og satte sig i Bagstavnen ved den elskede Alfsols Lig; nu antændte han Skibet, og lod Sejl sætte til. Brændende drev det ud fra Landet; da dræbte han sig selv. Thi heller, saa havde han sagt til sine Mænd paa Strandbredden, vilde han efter Fædres Vis med kongelig Pragt komme til Odin, end dø af Alderdom [1].

41. Regner Lodbrog, en Søn af Sigurd Ring og Alfhilde [2], er den sidste Lejrekonge i Sagnperioden. Hans Historie danner derfor Overgangen fra den mythiske Fortælling til den historiske; den er af Oldtiden selv knyttet til romantiske Sagn, og bevæger sig med disse Sagns Flygtighed igjennem forskjellige Tider og Lande. Snart svæver Helten, som et Forbillede for senere Helte, hævet ved Kvindekjærlighed og mageløse Sønner, i Tidens fjærne Baggrund; snart træder han frem som Høvding og Konge, tapper og stor, omgivet

---

[1]) Sögubrot, Kap. 10. Arngrimi Supplem. i Afsnittet Catalog. reg. Svec.

[2]) Sögubrot, Kap. 6. 10.

af bekjendte historiske Navne, og efterladende et berømt Navn til Sønner, der udbrede det til Evropas yderste Egne. Næppe er det muligt at afgjøre, hvor meget der af de Gamles Fortællinger om ham er historisk, hvor meget udsmykket af Fantasien. Vi meddele Hovedtrækkene af hans Liv efter de tvende Hovedkilder, uden at ville bortkaste det romantiske Slør, igjennem hvilket Begivenhederne fremskinne.

Hvad Sagnet først veed at berette, er Regners Elskovshandel med den nordiske Skjoldmø Ladgerde (Lathgertha). Kong Frø af Sverrig, fortælles der, lod den norske Konge Sigurd dræbe, og hans Frænders Hustruer offentlig skænde. For at hævne denne Udaad, drog Regner til Norge. Mange Kvinder, som havde været udsatte for Mishandling eller frygtede for den, begave sig i Mandsdragt til hans Lejr; blandt andre Skjoldmøen Ladgerde. I det paafølgende Slag var hun overalt kjendelig paa sit lange flagrende Haar; hun stred blandt de første Kæmper, og hendes Tapperhed bidrog meget til Sejeren. Regner lod hendes Herkomst efterforske, fandt den hæderlig og bejlede. Hendes Svar var ikke ugunstigt. Fuld af Længsel og Kjærlighed gik Regner ombord, og sejlede ind ad Throndhjemsfjord, for at gjæste hende. Han lod sine Mænd blive tilbage i Gøldalen (Gölerdal), og gik alene til hendes Gaard. Kjærlighed fordrede Kamp. En Bjørn og en bidsk Hund holdt Vagt ved Indgangen; Regner nedlagde Bjørnen med sit Spyd, og kvalte Hunden. Ladgerde blev hans, og han skal med hende have avlet to Døtre og en Søn, ved Navn Fridlev, og levede nu tre Aar i Rolighed. Men

ny Æventyr kaldte den unge Helt; Ladgerde blev glemt, og forskjødes.

Jarlen Herrød i Gøtland lod i Nærheden af sin Hal bygge en Stemme med en Skigaard for sin Datter Thora; hun fik Tilnavnet Borgehjort eller Hinden i Borgen, thi som Hjorten overgaar alle Dyr, saa overgik hun alle Kvinder i Skjønhed. Faderen forærede hende en Lindorm, der efterhaanden voxte saa meget, at den som en Vold omgav hendes Bolig, i det Hoved og Hale naaede sammen; den rugede paa Guld, som voxte med den. Jarlen gjorde det Løfte, at kun den skulde eje hans Datter, som dræbte Lindormen, og Guldet skulde være hendes Medgift. Næppe kom Rygtet herom den unge Regner for Øren, forend han besluttede at vinde Møen. Han lod sig forfærdige en lodden Kappe og Brog, lod dem syde i Beg og størkne; saa hærdedes de, at ingen Gift kunde gjennemtrænge dem. Nu sejlede han en Sommer til Gøtland, og iført sin kunstige Vaabenklædning, væbnet med et Spyd, nedlagde han Lindormen. Spydjernet blev siddende i Dyret. Om Morgenen efter fandtes Ormen død, men ingen kjendte dens Bane. Da lod Herrød stævne Ting, og lod efterlyse, hvo der kunde fremvise det Skaft, som passede i Jernet. Dette gik om fra Mand til Mand; ingen vedkjendte sig det; da kom det til Regner, som fremviste det tilhørende Skaft. Saa gik Syn for Sagn, at han var Ormens Bane. Han fik Thora til Ægte, og avlede med hende to Sønner, Erik og Agner.

Skaaningerne og Jyderne gjorde imidlertid Opstand, og valgte en vis Harald til Konge. For at undertrykke

Oprøret, sendte Regner Bud til Norge. Det viste sig ogsaa her, at gammel Kjærlighed ruster ikke; den forskudte Ladgerde kom med sin Søn og en Flaade paa 120 Skibe Kong Regner til Hjælp, faldt Fjenden i Ryggen, tilføjede dem et stort Nederlag, og delte med Regner Æren for Sejeren.

Kort efter døde Thora; hendes Død gik Regner saa nær til Hjerte, at han indsatte nogle Mænd til at forestaa Riget med hans unge Sønner, og drog paa Krigstoge, for at dæmpe sin Sorg.

En Sommer sejlede han til Norge. Han lagde ind i en Havn ved Gaarden Spangerhede (Spángarheiði, Spangereid) i Nærheden af Forbjerget Lindesnæs. Madsvendene gik om Morgenen i Land, for at bage Brød, saae en Gaard i Nærheden, og gik derhen. Men de fandt kun en Kjærling, ved Navn Grima; de bade hende hjælpe sig, men hun undskyldte sig med at hendes Hænder vare for stive til at lægge Dejgen. Hendes foregivne Datter, Kraka, var samme Morgen, som sædvanlig, gaaet ud for at vogte Faar; hun saae fremmede Skibe i Havnen. Hendes Fostermoder havde vel forbudet hende at vaske sig, af Frygt for, at hendes sjældne Skjønhed skulde blive kjendelig; men hvilken Ungmø er fager, og vil ikke lade sin Dejlighed skue? Hun tvættede sig, og udredte sit silkebløde, lange Haar, der naaede til Jorden. Da Madsvendene havde faaet gjort Ild paa, kom Kraka hjem. Hun betragtede dem, og de hende; hvad der mest maatte forundre dem var, at saa styg en Moder kunde have saa dejlig en Datter. Kraka lagde Dejgen; Madsvendene vilde selv

bage, men de havde mere deres Øjne paa Pigen, end paa deres Syssel, og Brødet blev brændt. Derover maatte de da høre meget ilde af Kongen, da de vendte tilbage med det sviede Brød, men de undskyldte sig med, at de havde seet en Kvinde, der overgik Thora i Skjønhed. Da sendte Regner endnu andre Mænd i Land, for at betragte hende; og for tillige at prøve hendes Forstand, befalede han dem, at de skulde bede hende næste Dag komme til ham hverken paaklædt eller uden Klæder, hverken mæt eller fastende, hverken alene eller fulgt af nogen. Kraka lovede at komme næste Morgen, og for at opfylde Kongens Befaling, viklede hun et Ørtenæt omkring sig, og lod derover falde hendes tætte lange Haar, der næsten bedækkede hende ganske; for ej at være fastende, bed hun i en Løg, og for ej at være alene, lod hun sin Hund følge sig. Regner blev saa fortryllet af hendes Skjønhed og Vid, at han strax vilde beholde hende hos sig, og lod, for ydermere at bevæge hende, Thoras kostelige Klædning fremtage; men Kraka vægrede sig ved at modtage den, thi hun frygtede for endnu mere at opflamme hans Kjærlighed, naar Kunst forhøjede hendes naturlige Ynde. Nu, sagde hun, vilde hun drage hjem; men hvis Kongen, naar han kom tilbage fra sit Tog, var endnu af samme Tanker, da maatte han sende Mænd efter hende. Regner sejlede videre, men vendte snart tilbage til samme Havn. Længselen kjølnedes ikke, da den ej var mættet. Kraka lovede nu at følge ham. Efter et meget udbredt Sagn, som endnu gjenlyder ved Lindesnæs' Klipper, var Krakas rette Navn Aslog, og hun var en Datter af den berømte Helt Sigurd Fof-

nersbane og den ved sin Død paa det flammende Baal lige saa berømte Brynhilde. Efter deres Død blev hun af sin Fosterfader Heimer som et spædt Barn skjult i en Harpe, og i denne ført til Norge; her dræbte Kjærlingen Grima og hendes Mand Aage Heimer, for at bemægtige sig hans formente Rigdom, og opfødte Møen, som de gave Navnet Kraka, som deres egen Datter. Da Kraka nu om Morgenen vilde begive sig til Kong Regner, gik hun hen til sine Plejeforældres Seng, gav dem tilkjende, at hun vel vidste, hvorledes de havde snigmyrdet hendes Fosterfader, og ønskede, at den ene af deres Fremtids Dage maatte blive værre, end den anden, og den sidste den værste, og tog derpaa Afsked. Hun gik ombord til Regner, og de fik god Bør. Regner vilde, at hun den første Nat skulde sove ved hans Side; men hun forestillede ham, at det vilde være hæderligst for hende og for ham, samt for deres Arvinger, om de fik nogen, at han drak Bryllup med hende, naar han kom hjem i sit Rige. Han agtede Møens Kyskhed; men strax efter deres Hjemkomst holdtes Velkomstøl og Bryllup. Ogsaa den første Brudenat unddrog Kraka sig sin Husbondes Favnetag, thi hun foregav, at Fosteret vilde tage Skade deraf, hvis de ikke afholdt sig fra hinanden i tre Nætter. Men Regner agtede ikke derpaa. Da fødte Kraka omsider et Drengebarn, der blev vatnet, og fik Navnet Iver, men i dets Legeme var Brusk isteden for Ben. Skjønt Drengen, da han voxte til, overgik alle sine Jævnlige i Størrelse, vedblev dog denne Vanførhed, hvoraf han

fik Tilnavnet Benløse. Siden fødte Kraka endnu Sønnerne Bjørn, Hvidserk og Rognvald.

Tidlig arvede Sønnerne Faderens krigerske Lyst. De ældre Brødre, Agner og Erik, droge allerede hver Sommer i Viking. Iver opmuntrede sine Brødre til, at ogsaa de ved et anseeligt Tog skulde indlægge sig Berømmelse. De fik Skibe af Regner, og foretoge sig et Tog til Kysten af Northumberland, hvor de indtoge og brændte Borgen Hviteby (Whitby), som deres Fader forhen forgjæves havde forsøgt at erobre. Iver, der ej kunde gaa, blev som sædvanlig baaren paa et Skjold i Kampen, og skjød med sine aldrig fejlende Pile to Troldkvier, som Borgens Indvaanere dyrkede. Rognvald, der som den yngste var sat til at bevogte Skibene, kunde ikke dæmpe sin tidlig vaagnende Kamplyst, og faldt i Slaget.

Regner undertvang imidlertid Saxerne, og vendte efter flere Krigstoge hjem. En ny Kjærlighed vaagnede i hans Bryst. Han saae en ung Kvinde, indbød hendes Fader til Gjæstebud, og overøste ham med Gaver; dette gjentoges, og da mærkede endelig Faderen, at det var gjennem hans Gunst Kongen ventede at vinde Datteren. Han søgte at unddrage hende Kongens Forfølgelse, og holdt hende skjult. Men forgjæves; Regner havde allerede forvisset sig om hendes Tilbøjelighed, og kom i Kvindedragt ind i hendes Bolig. Han fandt hende ved Tenen, og satte sig hos hende, og spandt. Som en anden Herakles øvede han Kvindegjerning, dog ikke for at ydmyges som Træl, men for at vinde som Elsker. Med hende skal han have avlet en Søn, ved Navn

Ubbe, som han siden vedkjendte sig, uagtet han ikke var ægte baaren.

Men denne Kvinde var ikke Krakas eneste Medbejlerske. Efter langvarige Toge til Landene ved Østersøen og mod Finner og Helsinger, vendte Regner tilbage, og aflagde et Besøg i Sverrig. Her regjerede Kong Eisten, kaldet Bele eller Ildraade, efter nogle Harald Hildetands Søn. Han havde sit Sæde i Upsal, og blev, som der menes, af Regner indsat til Underkonge, for at værge Landet mod Regners egne Sønner, der, medes Faderen var paa Hærtoge, allerede havde bemægtiget sig Sjælland og flere Landskaber. Begge Konger besøgte af og til hinanden. Ved et Gjæstebud hos Kong Eisten lod denne sin Datter Ingeborg skjænke for ham og hans kongelige Gjæst. Da begyndte Regners Mænd at smaasnakke om, at det var mere anstændigt for deres Konge, at bejle til hende, en Kongemø, end at beholde Gubbens Datter fra Norge. Ogsaa Regner kom dette for Øren, og han forlovede sig med Ingeborg, men forlangte dog, at Bryllupper i nogen Tid skulde udsættes. Paa Tilbagevejen til Danmark standsede han med sit Følge i en Skov, og forbød dem under Livsstraf at tale et Ord om denne Forlovelse. Han kom da hjem, og satte sig som sædvanlig i Højsædet; alle tilkjendegave deres Glæde over hans Hjemkomst. Kraka gik hen til ham, satte sig paa hans Knæ, lagde Armene om hans Hals, og spurgte: Intet Nyt, Herre? Ikke det han vidste, svarede han. Samme Spørgsmaal gjentog hun, da de vare komne i Seng, men fik samme Svar. Hun vilde fortsætte Samtalen, men Regner foregav, at han var træt og

mødig. Hendes Kjærtegn sejrede ikke over hans Koldsindighed. Velan da, sagde hun, saa vil jeg fortælle dig Tidende, siden du ingen har at forkynde mig: det kalder jeg Tidende, hvis Konge fæster sig Kone, og allerede har en anden. Hvo siger saa? foer Regner op. Dine Mænd skulle beholde Liv og Lemmer, vedblev Kraka, de have intet forraadt mig; men der sad tre Fugle i Træet ved Siden af dig i Skoven, som du vel end kan mindes; de uskyldige Fugle fare snelt med Elskovs Bud; de have advaret mig. Og nu først aabenbarede hun ham, at hun var en Kongedatter, ædlere af Byrd end Ingeborg, fortalte ham om sin Slægt og sin Skjæbne, og at hendes rette Navn var Aslog. Da Regner var noget sen til at tro dette, forudsagde hun ham, som Beviis paa Sandheden, at det Barn, som hun nu gik frugtsommelig med, vilde blive en Dreng, og at han vilde fødes med det særegne Mærke, at der laa ligesom en Orm omkring hans Øje. Endelig ønskede hun, at han maatte blive opkaldt efter hendes Fader. Nogen Tid efter fødte hun ogsaa denne Søn som fik Navnet Sigurd, og efter sit Fødselsmærke kaldtes Orm i Øje (ormr í auga) eller Snogøje.

Da Regner ikke kom til den bestemte Tid, for at holde Bryllup med Ingeborg, ansaae Eisten dette for en uudslettelig Fornærmelse imod ham og hans Datter; det var ude med Kongernes Venskab, og jævnlige Fejder fulgte. Regners Sønner, Agner og Erik, samlede en Hær, for at krige paa Sverrig. Men da Agners Skib blev skudt af Rullerne i Søen, stod der tilfældigvis en Mand foran, og blev dræbt; det var et slet Varsel,

Bedrifter vakte Regner atter af den Rolighed, han i nogen Tid havde hengivet sig til, og han besluttede at foretage et Tog, der ogsaa paa ny skulde bringe hans Navn i Erindring. Alle hans Forfædres Riger adløde ham, England undtagen. Han lod derfor i Lier (Hliðir) i Vestfold i Norge bygge to Knarrer, et Slags mindre Krigsskibe med ophøjede Stavne, og vilde med begge disse Skibe foretage sit ny Tog. Forgjæves forestillede Aslog ham, at han med samme Bekostning kunde have bygget mange Langskibe, og at Englands Kyster vare farlige at besejle med saa smaa Skibe. Han lod sine Knarrer besætte med 500 Mand, og sejlede til Northumberland. Begge Skibene forgik her paa Kysten, men Mandskabet kom i Land. Kong Ella i Northumberland samlede en stor Hær mod de uventede Gjæster, og det kom saaledes til Regners sidste Kamp (Aar 794). I denne bar han ingen Dækvaaben, uden en Hjelm; en hvidgraa Silkebrynje, som Aslog havde foræret ham ved hans Afrejse, beskjermede ham for alle Saar; i Haanden bar han Spydet, hvormed han havde fældet Ormen om Thoras Sal. Fire Gange gik han igjennem Fjendernes Slagorden, men hans Folk bleve endelig overmandede, han selv indestængt imellem Skjolde. Man bragte ham til Ella, men han vilde ikke tale et Ord eller paa nogen Maade røbe, hvo han var. Da befalede Ella, at man skulde sætte ham paa en haardere Prøve, og nedsætte ham i en Ormegaard; men tilføjede, da han havde nogen Anelse om, at det var Kong Regner, at han strax skulde optages, naar han gav sig tilkjende. Saa meget frygtede Kong Ella for hans Sønners Hævn. Regner

blev nedsat i Ormegaarden; men ingen Orm vilde hæfte sig paa ham, førend hans Silkebrynje blev afdragen; da hang de sig fast paa alle Sider. Hans Pinsler vare frygtelige, men han tav standhaftig; først da en Orm nagede paa hans Hjerte, udbrød han: Grynte vilde Grisene, kjendte de Galtens Kaar (gnyðja mundu grísir, ef galtar hag vissi).

Kong Regners sidste Ord bleve berettede til Kong Ella; han fandt sin Formodning bekræftet. For at afværge Sønnernes Hævn, lod han et Skib udruste, satte en viis og tapper Mand derover, og befalede ham, at mælde dem Faderens Død, og tilbyde dem Bod, samt vel at lægge Mærke til deres Adfærd ved Modtagelsen af dette Budskab. Da Ellas Sendebud kom til Danmark, fandt han Brødrene samlede med deres Mænd; nogle sade til Bords og drak, Sigurd og Hvidserk spillede Skak, Bjørn stod paa Gulvet og skrabede et Spydskaft. Sendebudet fortalte alting omstændelig, og Iver spurgte ham koldsindig ud. Da han kom til Regners sidste Ord: Grynte vilde Grisene, krystede Bjørn Spydskaftet saa stærkt, at der blev Tegn deri af hans Hænder, og ved Enden af Fortællingen gjorde han en Bevægelse med Spydet, saa det brast i to Stykker. Hvidserk tog saa fast paa en Skakbrikke, han havde slaaet, at Blodet sprang ud af hans Negle; og Sigurd, der i Tanker skrabede sine Negle med en Kniv, skar sig i Fingeren ind til Benet, uden at mærke det. Iver blev, tilsyneladende rolig, ved at spørge, men skiftede idelig Farve, og svulmede i Ansigtet. Da Fortællingen var tilende, vilde Hvidserk lade alle Sendebudene dræbe,

men Iver sagde, de skulde fare i Fred, og han vilde give dem alt hvad de behøvede og forlangte. Da Ella erfarede Brødrenes Adfærd, sluttede han med Rette, at Hævnen ikke vilde udeblive, men at det kun var Iver han maatte frygte; han lod nu bestandig holde Vagt ved Stranden. Utaalmodige higede Sønnerne efter at hævne deres Fader; kun Iver, der indsaae, at deres Magt var altfor liden, vilde ikke samle Skibe; han vilde drage med dem, for at modtage Bod, men ej for at stride; ogsaa han vilde Hævnen, men en sikker, om end nok saa langsom. Derved blev de øvrige Brødres Magt endnu mindre; de sejlede vel til England, men bleve overvundne af Ella, og maatte atter drage hjem. Iver derimod blev tilbage i Northumberland, og fordrede Bod for sin Fader; han begjerede af Kong Ella saa meget Jord, som han kunde omfatte med en Oxehud, skar den derpaa i lange Strimler, og vandt derved en betydelig Landstrækning, hvor han anlagde en fast Borg. Ved Savmildhed og Venlighed vandt han Folket, saa dette blev ham mere hengivent, end Ella; han fik de vigtigste af dennes Mænd paa sin Side, og Ella selv fattede endelig Tillid til ham, og benyttede sig ofte af hans Raad. Saaledes vandt Aar hen under Tilberedelsen til den overlagte Hævn. Endelig sendte han Bud til sine Brødre, at nu var Tiden kommen til at hævne deres Fader. De sejlede til England med 400 Skibe. Iver underrettede selv Ella om deres Ankomst, forsikrede, at han ikke vilde stride imod ham, men han kunde dog heller ikke vente, at han skulde kæmpe mod sine egne Brødre. Saaledes drog han en stor Del af Landets

Styrke fra Deltagelse i Kampen. Han tilbød sig endelig, at drage hen til sine Brødre, for at mægle Fred, men ophidsede dem kun endnu mere, og forsikrede dem om, at Ellas Magt nu var langt mindre, end deres, og at Sejeren var dem vis. For Ella foregav han derimod, at de vare uforsonlige. Saaledes kom det til et Slag, i hvilket Iver ikke deltog, men da Kong Ella var bleven slagen og fangen, sagde han til sine Brødre: Nu bør vi ihukomme, hvilken Død han lod vor Fader lide; og befalede derpaa en Mand at riste Ørn paa den allerede haardt saarede Ellas Ryg, en grusom Dødsmaade, ved hvilken Ribbenene bleve bøjede til Siden, og Hjertet udtaget af den Døende. Iver blev i Northumberland, og herskede derover indtil sin Død; han havde sit Sæde i Byen Jork. Hos ham, siges der, vare to af hans Brødre, Frillesønnerne Ingvar og Husto (Ubbe), der efter hans Befaling skulle have dræbt Kong Edmund den hellige. Før sin Død befalede Iver, at man skulde jorde ham der, hvor Riget var mest udsat for fjendtligt Overfald; da, haabede han, vilde ingen, som landede der, faa Sejer. Stedet, hvor han blev højlagt, skal være det samme, hvor den norske Konge Harald Sigurdsen siden landede; han tilsatte ogsaa Livet i denne Egn, i Slaget ved Standsfordbridge, Aar 1066. Men da Vilhelm Bastard kom til England, opbrød han Ivers Høj, og lod Liget opbrænde, hvorpaa han gik i Land, og vandt Sejer [1].

[1]) Ragnarss. Lodbr. Kap. 14—19. Saxo, lib. 9, S. 175—177. Þáttr af Ragnars son. Kap. 2—3.

Efter Regners Død delte Sønnerne hans Lande. Iver Benløse besad, som vi have seet, England; Bjørn, for sin Tapperheds Skyld kaldet Jernside, fik Upsalerige og hele Sverrig; Sigurd Orm i Øje Sjælland, Skaane, Halland, og i Norge Vigen og Agde, samt en Del af Oplandene; Hvidserk Jylland (Reiðgotaland) og Venden (Vindland). Hvidserk skal have tilsat Livet paa et Tog i Østerleden; overmandet og fangen bestemte han selv sin Dødsmaade; han lod sig brænde paa et Baal oprejst af Mandehoveder. Sigurd Snogøje vedblev at regjere over Danmark; fra ham nedstammer saavel i Danmark, som i Norge, en stor Æt, blandt andre den norske Konge Harald Haarfager igjennem hans Datter Aslog [1].

42. Regners Dødsfang, kaldet Krakes Maal (Krákumál) eller Lodbrogs Kvæde (Loðbrókarkviða), der indeholder en Opregning af hans Bedrifter, skal han, efter de Gamles Beretning, selv have digtet under Pinslerne i Ormegaarden [2]; andre formode, at Kraka eller Aslog har ladet den digte efter hans Død, da den fører hendes Navn. Den bærer Præg af, at henhøre til en senere Tid. Saa kvad han:

Vi hugged med Sværd
i Heltefærd.

---

[1]) Ragnarss. Loðbr. Kap. 19. Þáttr af Ragnars son. Kap. 3. Hervarars. Kap. 20. Var.

[2]) Ragnarss. Loðbr. Kap. 15. Var.

Hel vide spurgtes det i Nord,
der vi til Gøtland ginge,
til fule Edder-Drages Mord;
vor Thora der vi finge;
der Lyngets Aal [1] jeg kvalte,
mig Lodbrog Mænd da kaldte,
thi Guldets Øgle, Slangen led,
mig uden Men, Malmodden bed.

Vi hugged med Sværd
i Heltefærd.
Som Ungersvend i Øresund
for graadig Ulv vi skjænkte
af Saarets Vin [2]; saa mangelund
vi fodgul Fugl betænkte;
da rørtes Sværdets Tunge,
højsømte Hjelme klunge;
Ravn vadede i Valens Blod,
der svulmende som Æger stod.

Vi hugged med Sværd
I Heltefærd.
End tjuge Aar vi talte ej,
da højt vi Spydet bare,
og foer om Land, og paa vor Vej
gik Tyr [3] med blodig Skare.

---

[1]) Slangen. [2]) Blod. [3]) Krigsguden.

Vi otte Jarler sloge,
og Dynamindes[1] Maage,
da Blodet ud i Søen flød,
paa lunkne Drik til Gjæst vi bød.

Vi hugged med Sværd
i Heltefærd.
Ej svigted Hedins Kvinde[2] os,
der vi Helsinger bøde
til Odins Højsal; hede Fos
faldt ned fra Vunder røde.
Vi op ad Jva[3] sejled;
den skarpe Odd ej fejled,
mod Brynjen fnøs det hede Staal,
for Øren brast det stærke Skjold.

Vi hugged med Sværd
i Heltefærd.
Ej nogen flygted, det jeg veed,
før hist paa Heflers Heste[4]
i Kampen Herrød segned ned,
blandt brave Mænd den bedste;
ej Alfens Vang[5] vil mere
med Egils Skier[6] skjære
saa gjæv en Jarl, der bær' sit Bryst
saa højt, som han, i blodig Dyst.

---

[1]) Mundingen af Floden Dyna. [2]) Hilde, Krigsgudinden.
[3]) en Flod i Ångermanland. [4]) Vikingens Hest, Skibet.
[5]) Søfuglens Vang, Havet. [6]) Søkongens Ski, Skibet.

Vi hugged med Sværd
i Heltefærd.
Strax kasted Skjold den hele Hær,
da Aadseldyret [1] rendte
mod Mandebryst ved Skarpeskjær, [2]
i Vunder Saarild [3] brændte;
Skjoldmaanen [4] fuld var regnet,
før Konning Rafn nedsegned;
fra Hjernen flød den hede Strøm
paa Brynje ned og Pansersøm [5].

Vi hugged med Sværd
i Heltefærd.
Vi gik igjennem Valens Damp,
med gyldne Hjelme tjelded',
før vi Kong Eisten fik i Kamp
paa Ulleragen [6] fældet,
og midt i Hjelmes Møde
vi lod Ligfakler [7] gløde;
af Nakkens Vunder Vinen rød
hen over Hjernens Høje flød.

---

[1]) Sværdet eller et andet skarpt Vaaben, der udskjødes fra Buen.
[2]) Skarpodden i Ångermanland, eller efter andre Scarborough i Skotland.
[3]) Sværd. [4]) Det runde Skjold.
[5]) Imellem denne Strofe og den forrige er en skjøn Modsætning: Ingen af Regners Folk flyede, førend Herrød faldt; men ved Skarpeskjær tog Fjenden strax Flugten, og kun Kong Rafn holdt Stand til det Yderste.
[6]) i det egentlige Sverrig. [7]) Sværd.

Vi hugged med Sværd
i Heltefærd.
Ved Endersø vi gav dernæst
de Ravne Brad at svælge,
gav Nadver nok for Falas Hest [1];
Tid var der ej at vælge.
Da Sol i Østerlide
randt op, Strengsvaler [2] vide
jeg stige saae højt imod Nord,
Malmodden ud fra Elmen [3] foer.

Vi hugged med Sværd
i Heltefærd.
Knust Skjoldet blev, da Bunders Bor [4]
paa Borgundholm vi vrede;
fra Elmens Strenge Byger foer,
som Brynjens Ringe slede.
Kong Vulner maatte falde,
en Konning fremfor alle;
vidt over Stranden Valen drev,
og glad ved Gildet Ulven blev.

Vi hugged med Sværd
i Heltefærd.
Og heftig voxte Hildes Værk,
før vi Kong Frej fik fældet
i Flæmingland; der runde stærk,
som Elve ned ad Fjeldet,

[1]) Troldkvindens Hest, Ulven. [2]) Buestrengens Fugle, Pilene.
[3]) Buen. [4]) Buen.

Saarstikkens [1] røde Draaber
ad Hognes gyldne Kaaber [2].
I lyse Morgen Møen ræd,
da Ulvens Rov [3] hun skued, græd.

Vi hugged med Sværd
i Heltefærd.
Ved Englenæs [4], jeg spurgte, laa
vel Hundrede og spejded,
i Dage sex vi sejled, saa
dem alle vi besejded.
Da Sol randt op paa Næsse,
vi der holdt Oddemesse [5],
og Valthjof sank i Vaabenfærd,
før Sol gik ned, for vore Sværd.

Vi hugged med Sværd
i Heltefærd.
I Bardefjord [6] randt røde Dugg,
da hvidned røde Kinder,
højt Elmen sang, og Sværdehugg
gjenlød i faste Skinner.
Da flammed Skedens Lue [7]
paa Svolners [8] hvalte Hue [9];
og Blodets edderhvasse Orm [10]
gav Vundegab i Pilestorm.

---

1) Saarets Gravstikke, Sværdet. 2) Panserne. 3) Valen.
4) Et Forbjerg i Kent. 5) Kamp. 6) Perthfjord i Skotland.
7) Sværdet. 8) Odins. 9) Hjelmen. 10) Sværdet.

Vi hugged med Sværd
i Heltefærd.
Ved Enders-ø vi gav dernæst
de Ravne Brad at svælge,
gav Nadver nok for Falas Hest [1];
Tid var der ej at vælge.
Da Sol i Østerlide
randt op, Strengsvaler [2] vilde
jeg stige saae højt imod Nord,
Malmodden ud fra Elmen [3] foer.

Vi hugged med Sværd
i Heltefærd.
Knust Skjoldet blev, da Vunders Vor [4]
paa Borgundholm vi vrede;
fra Elmens Strenge Byger foer,
som Brynjens Ringe slede.
Kong Vulner maatte falde,
en Konning fremfor alle;
vidt over Stranden Valen drev,
og glad ved Gildet Ulven blev.

Vi hugged med Sværd
i Heltefærd.
Og heftig voxte Hildes Værk,
før vi Kong Frej fik fældet
i Flæmingland; der runde stærk,
som Elve ned ad Fjeldet,

---

1) Troldkvindens Hest, Ulven. 2) Buestrengens Fugle, Pilene.
3) Buen. 4) Buen.

Rognvald sit Øje lukked;
harmfulde Kæmper sukked,
thi fra hans Strengeleg udfoer
højt sjungende de hvasse Bor.

Vi hugged med Sværd
i Heltefærd.

Paa Kæmpers Dynge Kæmper laa,
og glad blev Ulv i Sinde,
han Slagets Valgang vakle saae,
men han vist vilde vinde.
Kong Marsten lod ej Glente
og Ørnen længe vente;
Malmklangen lød, Valbytte stor
vi Ravnen gav i Vedrafjord [1].

Vi hugged med Sværd
i Heltefærd.

Vel Hundrede jeg saae tilforn
i Morgenstunden falde;
min egen Søn stak Skedens Torn [2],
da glemte jeg dem alle.
Min Agner traf i Hjertet
ung Egils Sværd — det smerted;
da funkled Mærket i min Gang,
og Hamders Særk [3] for Odden klang.

Vi hugged med Sværd
i Heltefærd.

---

[1]) Waterford i Irland. [2]) Sværdet.
[3]) Søkongens Panserfærk, Brynjen.

Trofaste Endels-Sønner [1] Vej
sig baned, da det gjældte;
i Skædes [2] Vig gik Møen ej
og ombød Vin til Helte;
men snart, skjønt vel beskyttet,
blev Ægers Ganger [3] ryddet,
og Skøgels Kappe [4] stærk og ny
i Stykker faldt i Skjoldunggny [5].

Vi hugged med Sværd
i Heltefærd.
Og atter toned Sværdeglam,
da under Lindesøre [6],
vi tre Lofdunger [7], Ram paa Ram,
lod Kampens Bulder høre.
I hel ulige Fægtning
de mætted Ulvens Slægtning;
Høg Kjødet sled, og Irers Blod
i Havet randt som stride Flod.

Vi hugged med Sværd
i Heltefærd.
Blondlokket Svend, hvem Møens Kys
og Enkes Tale hued,

---

1) Søkongens Sønner, Søkrigerne.

2) Maaskee Den Scay, en af Hebriderne.

3) Skibet. 4) Valkyriens Kappe, Brynjen. 5) Kampen.

6) i Irland; eller ved Den Lindisfarne i Northumberland; i sidste Fald maa der ved Irerne forstaas Indbyggerne af Ireby i Landskabet Deira. 7) Konger.

forglemte Elskovsord, da nys
ham Sværdets Flamme trued.
Der Mænd og Spær blev flakte,
før vi Kong Ørn nedlagde;
men ej bød Njoruns [1] varme Mund
os Læbens Viin i Alasund [2].

Vi hugged med Sværd
i Heltefærd.
Og Sværdet hvast i Skjoldet bed,
kun Kampen Helt forlyster,
Guldspydet Hildes Kjortel sled
paa Angelsøens [3] Kyster.
Fra Slægt til Slægt skal findes,
at værdt det er at mindes,
hvor vi, da Vunders Drager [4] fløj,
gik modige i Kampens Støj.

Vi hugged med Sværd
i Heltefærd.
I Oddeflugt med Bryst mod Bryst
at dø, er Held for Manden;
den klynke, hvem det ej er Trøst
at falde, kun selvanden!

---

[1]) Ungdommens Gudinde.

[2]) ell. Islasund. Et Alasund fandtes paa Hjaltland; Islasund kunde være ved Øen Isla, en af Sydersøerne.

[3]) Anglesea ved Wales. [4]) Pilene.

Ondt er en Lad at egge
til Hildes Leg hin kjække;
hugblode Mand kun føler Savn,
ham aldrig Hjertet blev til Gavn.

Vi hugged med Sværd
i Heltefærd.
I skarpe Sværdes Sammenstød
det Angreb er mig lige:
Svend imod Svend, og i sin Død
først Mand for Mand skal vige!
Thi det var Idræt længe,
som adled Svend og Drenge;
og bejler du til Møen skjøn,
hun vindes kun i Sværdes Døn.

Vi hugged med Sværd
i Heltefærd.
Hver har sit Maal, did kan han naa,
faa vise Norner Naade;
ej tænkte jeg, at Ella saa
fik for mit Liv at raade,
da Kjølens Tand [1] jeg letted,
og fro Blodfalken mætted.
Dog har i Skotlands Fjorde først
jeg læsket mange Ravnes Tørst.

Vi hugged med Sværd
i Heltefærd.

---

[1]) Ankeret.

Og stedse det mig huge maa,
den Herlighed at tænke,
at hist hos Balders Fader[1] staa
vel bredte Kæmpers Bænke;
der skal i Hornets Bue
mig Asers Mjød oplue;
thi uden Klagelyd jeg skal
gaa frejdig ind i Fjølners[2] Hal.

Vi hugged med Sværd
i Heltefærd.
Snart vilde Aslogs Sønners Hu
til Hildes Leg sig vende,
ifald de vidste, hvad der nu
for Kvaler mig omspænde;
hvordan de edderhvide
Jordøgler her mig slide.
Et Moderne jeg gav jo dem,
som ikkun Helte bragte frem.

Vi hugged med Sværd
i Heltefærd.
Snart mine Sønner gaa i Arv;
her Ormes Bid mig smerte;
de suge Saften af min Marv,
og bygge i mit Hjerte.
Men mine Sønner fage
Hævn over mig skal tage,

---

1) Odin. 2) Odins.

og Vibrers Baand [1] skal, det er Trøst,
sig bore ind i Ellas Bryst.

Vi hugged med Sværd
i Heltefærd.
Ung lærte jeg at løfte Sværd,
og een og femti Gange
har jeg indbudet Folkefærd
til Piletingets [2] Vange;
mindst tror jeg nogen vorden
berømtere i Norden;
og nu, hvor gram end Hel seer ud,
mig kalder milde Asers Bud.

Nu hige vi did
til Valhals Strid!
Nu Diserne mig vinke hjem;
hist (snart er Tiden omme)
fra Herjans [3] Hal jeg skuer dem
med Odins Budskab komme;
der skal i høje Sæde
jeg mig med Aser glæde.
Nu Livets Stund er leden. Hør,
de kalde! Leende jeg dør.

Anmærkninger.

36. Tilnavnet Slyngebaand er fordrejet af det ældre Slöngvanbaugi eller bogi, der er afledt af baugr, en Ring. Rerels Drøm er beholdt som et karakteristisk Træk og et Sidestykke til

---

[1]) Odins Baand, Spydet. [2]) Kampens. [3]) Odins.

Gorm den Gamles; begge bære dog tydelig Præg af senere Opdigtelse. Hjorten er Rerek, Leoparden Helge, Dragen Iver og Bjørninden Ode.

37. Ved Bestemmelsen af Harald Hildetands Herkomst er fulgt Hyndluljóð (Str. 27), som den ældste Beretning, hvormed ogsaa Sögubrot stemmer overens. Saxe modsiger sig selv, ved paa eet Sted (lib. 7, S. 128) at gjøre ham til en Søn af Borkar og Gro, paa et andet (S. 137) af Halfdan og Gyride. See iøvrigt Müller om Saxe, S. 106—107.

Om Haralds Fødsel fortæller Saxe (S. 137—138), at hans Fader Halfdan rejste til Upsal, og ofrede, for at Gyride maatte blive frugtsommelig, og fik til Svar, at han skulde anstille Gravøl efter sin Broder. Gyride fødte da Harald, som Odin gav den Egenskab, at intet Vaaben skulde skade hans Legeme, hvorimod Harald lovede, at ofre ham alle de Fjenders Sjæle, han nedlagde. I Hovedsagen altsaa samme Sagn, som i Sögubrot, der tilskriver Seid hans Usaarbarhed.

Tilnavnet Hilditönn forklarer Suhm ved Krigens Tand, og finder Medhold i Sögubrot (Kap. 4), der omtaler Haralds Stridbarhed, og derpaa tilføjer: og derfor kaldtes han Harald Hildetand (ok Því var hann kallaðr Haraldr Hilditönn). Men Sproget tillader næppe denne Forklaring; Tilnavnet maatte da hedde Hildartönn, af Krigsgudinden Hildr; denne Form Hildartan forekommer ogsaa i Incerti autoris Genealogia reg. Dan. hos Langebek, T. 1. S. 21. Baade Sögubrot og Saxe (lib. 7, S. 138) omtale det Særegne ved Haralds Fortænder; Sögubrot taler om deres Guldglands (eller som Rimkrønniken, Vers 1673 udtrykker det: hans Tænder vare ikke hvide som Ben, men gule som Vox); og Saxe fortæller, at Harald drog forklædt over til Skaane, hvor Vesete holdt Bryllup, og stødte om Natten en stor Stang igjennem Væggen ind i Brudesalen; Vesete sprang op og slog ham to Tænder ud af Munden, men imod Forventning voxte to andre frem igjen. *Hic eventus Hyldetand ei cognomen imposuit*; *quod eum quidam ob eminentem dentium ordinem as-*

og Vidrers Baand [1] skal, det er Trøst,
sig bore ind i Ellas Bryst.

Vi hugged med Sværd
i Heltefærd.
Ung lærte jeg at løfte Sværd,
og een og femti Gange
har jeg indbudet Folkefærd
til Piletingets [2] Vange;
mindst tror jeg nogen vorden
berømtere i Norden;
og nu, hvor gram end Hel seer ud,
mig kalder milde Asers Bud.

Nu hige vi did
til Valhals Strid!
Nu Diserne mig vinke hjem;
hist (snart er Tiden omme)
fra Herjans [3] Hal jeg skuer dem
med Odins Budskab komme;
der skal i høje Sæde
jeg mig med Aser glæde.
Nu Livets Stund er leden. Hør,
de kalde! Leende jeg dør.

Anmærkninger.

36. Tilnavnet Slyngebaand er fordrejet af det ældre Slöngvanbaugi eller bogi, der er afledt af baugr, en Ring. Kerels Drøm er beholdt som et karakteristisk Træk og et Sidestykke til

---

[1]) Odins Baand, Spydet. [2]) Kampens. [3]) Odins.

Naturspil. Ny Undersøgelse foranstaltedes af det Kgl. Danske Vi- densk. Selsk. i Aaret 1833 (see Oversigt over Selskabets Forhandl. for 1832 — 33, S. 23 — 25). Man fandt da, at Runamo be- staar af en flad Granit- Gneis- Klippe, gjennemskaaren af en sort Trapgang, som efterhaanden bliver bredere, og taber sig i flere hundrede Skridts Afstand i en dyb Dal. Paa denne Trap- gang, den saakaldte Haraldinske Slange, som ikke er kunstig men dannet af Naturen, findes Karaktererne. Man overtydede sig om, at nogle af disse vare indhuggede med Kunst, andre naturlige Sprækker, lig dem paa Maklemos Trapgang. Der optoges en nøjagtig Tegning, men som næsten i intet stemmer overens med Hilfelings. Først efter et Aars Forløb lykkedes det Finn Mag- nusen at udfinde Indskriftens Indhold, ved at læse den fra Højre til Venstre. (See Nordisk Tidsskr. for Oldk. 2 B. 2 H. S. 300 fgg.) Om denne i alle Tilfælde overordentlig mærkelige Opda- gelse forventes fuldstændig Beretning i Vid. Selsk. Skrifter. I Følge Finn Magnusens Forklaring viser det sig, at Indskriften ikke indeholder noget om Harald Hildetands Fader, men at den maa være indhugget i Anledning af Braavalleslaget, formodentlig da den danske Hær var paa Vejen til Slaget. Indholdet, saavidt Ind- skriften ikke er udslettet, angiver, at (Harald) Hildekinn modtog Riget, at Gard, den forhen omtalte Skjald, indhug Runerne, hvorpaa følger Forbandelse over Oli, der efter Gare først var Høvding hos Harald Hildetand, men siden traadte i Kong Rings Tjeneste, og Bøn til Guderne at give Harald Sejer. Karakte- rerne bestaa ikke af sædvanlige Runer, men for en stor Del af forbundne Runer, der først maa opløses i deres enkelte Træk, et Slags magisk Skrift, som ogsaa findes dels i nogle Huler i Is- land, dels paa nogle faa allerede bekjendte Runestene, og hvilke tildels ogsaa have nogen Lighed med Middelalderens Bomærker. Ikke blot hele Skriften maa læses fra Højre til Venstre, men ogsaa mange af de enkelte Runer. Ikke blot danner den hele Indskrift Vers i det gamle Fornyrðalag, men Ordene lade sig ogsaa læse tilbage, uden at Meningen derved forstyrres. Dette er i Korthed det Ejendommelige ved denne i sit Slags eneste Ind-

secutum affirmant. Det synes derfor rigtigt, med Hallenberg (Anm. till Lagerbr. 1 Afd. S. 226), at udlede Tilnavnet af tönn, Tand, og hildi, Glands (t. Helle). Oprindelsen er da den samme, som i Hjelmenavnene Hildisvín (Gullinbursti) og Hildigöltr (Snorraedda, S. 152); jf. F. Magnusen Lex. myth. S. 44. 156.

Blandt Haralds Toge nævner Saxe ogsaa, førend Toget til England, et Tog til Aqvitanien, hvilket her er forbigaaet, da Saxe rimeligvis har taget dette af Dudo de reb. gest. Normann. lib. 3, hvor den danske Konge Haralds Tog fortælles; hvilket rettere henføres til Kong Harald Blaatand. See Stephanii Not. S. 165.

Naar Saxe fortæller, at Harald lod sin Faders Bedrifter indgrave i en Klippe i Bleking, saa sigter han naturligvis til den af ham antagne Fader Halfdan, hvis Bedrifter han forhen udførlig har fortalt. Paa Rerek passede det kun ilde, da han levede ganske fredelig. Med Suhm at antage, at det var hans Morfaders, Ivar Vidfadmes, Bedrifter, Harald lod udhugge, er aldeles vilkaarligt. Indskriften findes i Bleking, Bråkne Herred, Hoby Sogn, paa en Klippeflade kaldet Runamo; i Nærheden findes en anden, kaldet Maklemo. Den sidste, er man enig om, indeholder kun af Naturen dannede Ridser i Stenen; den første derimod efter gammelt Sagn, som ogsaa lader Harald Hildetand residere en Tidlang i Sølvisborg, virkelige Runer, der imidlertid deels ere udslidte, deels blandede med naturlige Ridser. Forsøget paa at læse dem i Valdemar den førstes Tid (imellem 1157 — 1182), mislykkedes. Efter Worms Foranstaltning sendtes (omtr. 1640) Jonas Skonvig derover, men han udbragte ikke andet, end Ordet ᛚᚢᚾᛞ, lund, som ingen af de senere Beskuere have kunnet finde. Flere Lærde forsøgte deres Lykke, og Tegninger forfærdigedes; af disse ansaaes hidtil den af Hilfeling (1777) tegnede, og i Hoby Kirke ophængte, for fuldkommen nøjagtig (den findes, men altfor formindsket, i Sjöborgs Saml. 2 D. Fig. 81). De fleste erklærede imidlertid den ulæselige Indskrift paa Runamo, ligesom den paa Maklemo, for

men omfattet den hele Beskrivelse over Slaget, som findes hos Saxe. For forskende Læsere meddeles endnu nogle Bemærkninger med Hensyn til Enkeltheder i Digtet:

1ste Vers. Naar man for Saxes Elli Rati læser Ellir Aki, fremkommer Rimstaven.

2det Vers. Da Sögubrot har Navnet Garðr særskilt, saa maa der hos Saxe læses Gard, Stang oppidi cultor, og Skjalden Gard kan da have været fra Gaarden á Stöngum i Vigen eller et andet Sted af samme Navn.

7de Vers. De to sidste Linier mangle her i Sögubrot, men de anførte Navne findes blandt Rings Kæmper. Der, hvor de staa i Sögubrot forstyrre de Verset; her ere de nødvendige for at gjøre det otteliniet; desuden maa ogsaa disse Kæmper fra Venden nødvendig høre til Kong Haralds Hær, da han havde undertvunget dette Land, og ikke til den svenske Konge Rings. Et mærkeligt Exempel paa Sangens Nøjagtighed hos Saxe.

10de og fgg. Vers. Disse lade sig næppe med nogen Bestemthed afdele. Mange af Navnene ere ganske forstyrrede i Udgaven af Saxe; dog ere de oprindelige Rimstave meget ofte kjendelige. Grenzli (eller et lignende Navn) mangler i Sögubrot, men er nødvendigt for Rimstavenes Skyld. I Saxes urigtig læste Hösathulhim ligger tydelig, naar man tager det første Bogstav og Slutningen bort, Søgubrots Eysöðull, med dansk Form Øsadul. Saxes Dagær Grenski, fra Landskabet Gran, er rettere end Søgubrots Dagr lífski, da der strax efter nævnes en anden Kæmpe fra Hadeland.

Gangen i denne første Del af Digtet synes da at være følgende: Der begyndes fra Vestergøtland, hvorpaa nævnes Skaane og Vigen med flere Strækninger deromkring (men da maa for Rati fionicus læses finnicus, fra Finveden, eller frønicus, fra Fron; derpaa følge Kæmperne fra Danmark: Lejre, Jylland, Angeln (Enski), Frisland (Friski), og fra Venden (Vindverski). Sangen begynder atter i Norge, gaar fra Hadeland imod Nordost til de svenske Nordlande, og ender atter sydpaa ved Alfheim.

I den anden Del af Sangen eller Anførelsen af Rings Kæmper afvige Saxe og Sögubrot i Ordenen; alt viser imidlertid, at Saxes er den rette, og man maa, naar man vil sammenligne begge Kilder, lægge Saxe til Grund og derpaa henføre de i Sögubrot anførte Navne hver til sit Sted.

1ste Vers. Saxes Ulf, Abgi, Windas er aabenbar Læsefejl; Sögubrot har Aki, Eyvindr. Søgubrots Tollus (Alfsson?) hos Saxe Alf patre genitus, er ligeledes en Læsefejl. Sögubrot har Steinn af Væni, Styrr inn sterki; Rimstavene vise, at Saxes Orden er rigtigere.

2det Vers. Sögubrot har: Dagr inn digri, Gerdar glaði, Dúkr Vindverski, Glúmr vermski; ved, som forhen er bemærket, her at udelade den første og tredie, bliver Verset rigtigt. Saxi Flettir er eet Navn; Saligothus maa deles. Saxi Bófason, er kallaðr var flettir nævnes i Ynglingas. Kap. 43 og i Fragmentet Af Upplendínga kon. (Fornaldars. 2 D. S. 103. Langebek Script. T. 2, S. 267) paa Iver Vidfadmes Tid.

3die Vers. Hrókr hinn svarti forekommer i Hálfssaga.

4de Vers. Sóknarsóti mangler her hos Saxe, men staar S. 146: Soth pugilem. En Hildir nævnes i Ynglíngas. Kap. 43.

5te Vers. Med Athylæ filius kan jævnføres Athylo Scanicus hos Saxe, S. 148. Húnn nævnes siden i Sögubrot. S. 365 (hos Saxe S. 146) i Forbindelse med Borgarr; altsaa maa Saxes Hunsolve deles.

6te Vers. Jf. Saxe S. 146 med Sögubrot, S. 384, hvor de anførte Kæmper Haddr harði og Hróaldr tá ogsaa nævnes som Tilir. Ogsaa her er det tydeligt, at Navnenes Orden hos Saxe er den retteste. Det er mærkeligt, at der blandt Kæmperne i Slaget i Hafursfjord ogsaa nævnes: af Telamörk bræður tveir Róaldr hryggr ok Haddr hinn harði (Haraldss. Hárf. Kap. 19). Om dette Slag havde man ligeledes en gammel Sang, hvoraf Snorre anfører Brudstykker; er denne og Sangen om Braavalleslaget blevne blandede i Folkets Mund? Overhovedet indeholder Sangen om Braavalleslaget Navne paa Helte allevegne

fra og levende til forskjellig Tid. Dets uhistoriske Karakter er ogsaa derved noksom godtgjort, og man kan da ikke undre sig over, at ogsaa Stærkodder, den berømteste Helt i Norden, maatte deltage i denne Kamp.

7de Vers. Ved Norge, forskjelligt fra Thelemarken, forstaas her, som ogsaa det Følgende viser, Nors Vej eller det nordlige og vestlige Norge.

8de Vers, For Ericus fibulator maa læses fabulator, Sögubrots Sögu-Eiríkr, d. e. Erik den veltalende fra Hordeland. Andre Fejl i Navnene hos Saxe ere rettede efter Sögubrot og Sandsynlighed. Man maa her, som flere Steder, bemærke Afvigelsen hos Saxe og i Sögubrot ved Angivelsen af Stedsnavnene, der enten henføres til foregaaende Person eller gaar paa flere efterfølgende; saaledes har Sögubrot her Erlíngr snákr af Jaðri, men hos Saxe gaar At e Yathrica provincia paa de følgende, som om der skulde have staaet: Erlíngr snákr. En af Jaðri o. s. v. Da Agde ikke hørte til Jæderen, saa maa Saxe (eller hans Udgiver) have Uret. Saaledes er ogsaa i det Følgende Saxes Henførelse af a Thyle tvivlsom, da det enten kan være et Tillæg til Ivar Thruvær, eller det kan gaa paa de følgende Kæmper.

9de og 10de Vers. Ved at sammenligne disse to Strofer hos Saxe med Sögubrot, vil man see, at der i dette er falden en stor Del ud, eller Sagamanden har blot kunnet huske et og andet Navn, uden Sammenhæng, hvilket ogsaa Forvirringen strax foran bekræfter. Saxes Odd Anglus, Alf multivagus er blevet til Oddr — víðförli (en bekjendt Navneforbindelse); ligesaa Saxes Enar protuberans, Yvarusque Thruvar til Einar — Þrjúgr; saa at det første Tillægsord og det næste Navn ere faldne ud. Fra Yvarus til Scahafyrchi hos Saxe er alt det Mellemliggende udfaldet i Sögubrot, der kun har opbevaret Begyndelsen af det sidste Ord som et Tillægsord skagi; et stort Tab, da den gamle Strid om Betydningen af Saxes Thyle uden det let vilde være hævet. Det Følgende hos Saxe har Sögubrot ganske tabt. Einar Egðski (fra Agdesiden) har Saxe, som Suhm bemærker, ikke forstaaet,

men forklaret Tilnavnet af egg, en Kant, og derfor oversat det ved protuberans. Om Stedsnavnene see min Haandbog i den gammelnord. Geogr. 1 D. Afsnittet om Saxe, hvor ogsaa Meningerne om Saxes Thylenses ere drøftede. Blandt mine Optegnelser støder jeg nu paa en Bemærkning desangaaende, som jeg troer her at burde tilføje: At der ved Saxes Thylenses ikke forstaas Islændere, men Indbyggerne i Thelemarken, antoges allerede af And. Søfr. Vedel, der i sin Udgave af Adami Brem. Hist. eccles. Hafn. 1579. 4. (Fortalen, Bladet d 2) uden videre Tvivl anfører: „Thylenses seu Thelemarchios, sed et Islandos et Grönlandos", og saaledes tydelig nok adskiller Islændere og Thylenses. See ogsaa Arngrimi haandskrevne Supplem. S. 27.

11te Vers. Slutningen af Søgubrots Glismakr er aabenbar en Læsefejl for — markar.

12te Vers. Álreks synir forekomme siden i Sögubrot; jf. Kong Álrekr i Hálfssaga.

13de Vers. Til Saxes Frosti cognomento crucibulum svarer Søgubrots Tolnfrosti, for hvilket jeg har sat Krusafrosti, thi derved fremkom ikke blot Rimstaven, men ogsaa en ligefrem Oversættelse af Saxes Udtryk, da crucibulum betyder en Digel, et Krus (see Stephanii Not. S. 171. 173 — 174), hvorimod Begyndelsen af Tolufrosti ikke har nogen Betydning (da tala er et nyere Ord), i det mindste ikke den af Saxe angivne, og derfor maa ansees for en Læsefejl.

14de Vers. Da her skal nævnes syv Konger, saa maa der rimeligvis læses Raðbarðr hnefi og ikke Raðbarðs hnefi, skjønt Rögnvald raðbarð ogsaa forekommer i Sögubrot S. 382.

15de Vers. Saxes Lefy, der siden kaldes Læso, er Søgubrots Læsir; Thririkar skal være Eiríkr; Thrygir, der siden kaldes Trigo, er Tryggvi; Torvil er Søgubrots Tvívivill, og den samme, som siden kaldes Virillus; jf. Hvirvillus og Thorvillus hos Saxe, S. 142. Saa forvirrede ere her Navnene.

Gangen i denne Del af Digtet er følgende: Det begynder med Gøtland og Værmeland, og gaar derpaa ind i Norge til Thotn, Solør (Sølve), Thelemarken og Gudbrandsdalen (eller Dal); der-

efter følger det Norges Kyst fra Throndhjem af over Møre, Sogn, Fjordene, Fjalir, Rogeland med Jæderen, Agde, og ender her med Kysten af Thelemarken og Vigen; det er da aabenbart nok, at Talen her ikke kan være om Island. Derpaa begyndes atter med det egentlige Sverrig (Sigtun og Upsal), og den botniske Bugt følges over det svenske Huneland (Gestrikland) og Helsingeland til Gardeige.

Sögubrot nævner S. 384 endnu en Agnarr, og S. 385 Brái, Sækálfs faðir blandt Haralds Kæmper, hvilke Navne maa have staaet i det gamle Digt. Dette er overhovedet i ingen af begge de Kilder, vi nu have, fuldstændigt. Efter hvad der af Sproget kan sluttes kan den Form, hvori det hos Saxe er opbevaret, ikke være ældre, end fra hans Tid; Sprogkyndige ville ved Betragtning af Navnene, hvorpaa et Exempel foran er anført, overbevise sig om, at det danske Sprog den Gang adskilte sig fra Islandsk ved de bekjendte Vokalforandringer, men at Sprogets Former endnu vare saa fuldstændige, at en Islænder og en dansk Mand ligesaa let have kunnet forstaa hinanden, som i vore Dage en Sjællænder og en Jyde. See iøvrigt om dette Digt Suhms Krit. Hist. S. 356 fgg. og Müller om Saxe S. 111—112. 117—118. Endnu kan bemærkes, at i Fortsættelsen af forhen anførte Starkaðarsaga Kap. 28—29, hvor disse Sange ogsaa forekomme, kaldes Saxes Thyle *Trili*, Brundelucus *Brunsvík*, og for Gislamörk findes her *Gullmörk*.

Det i Sögubrot nævnte Sted Sögja formoder man at maatte læses Kögja, Kjøge; Vatá, nuv. Varabyå, maa læses Vará; Kolmörk (Kolmörð?) er Skoven Kålmården paa Grændsen af Østergotland og Sødermanland. Garnum er en Havn paa Gulland, Gammel-Garn eller Garnshamn i Kråklingbothing.

Stedet, hvor Slaget stod, var efter Sögubrot Brávellir i Østergøtland, ved Brávík; efter Saxe strakte den ene Hær sig fra Vic til Verend i Smaaland; han kalder ogsaa Slaget bellum Bravicum. Bråvallesletterne ere da Sletterne ved Warabyå paa Wikbolandet, der indsluttes af to Vige, hvoraf den ene hedder

Bråvikea (Tunelds Sver. Geogr. 2 D. S. 20. 35. Sjöborgs Saml. för älskare af fornl. 1 D. S. 106).

Om Harald Hildetands Høj ved Lejre see Nord. Tidskr. for Oldk. 2 D. 2 Hæfte S. 295. Sjöborgs Saml. 2 D. S. 146.

Om det smaalandske Sagn om Blanda see F. Magnusen Lex. myth. S. 105. Om andre Sagn Suhm.

Tiden, da Slaget holdtes, bestemmes af Müller (om Saxe, S. 119) efter flere overeensstemmende Genealogier til Aaret 730. Schøning (Om Tidsregningen, S. 83), der overhovedet antager flere Aar paa hvert Slægtled, sætter det til Aar 742.

40. Om Sigurd Ring hos Saxe (lib. 9, S. 168—169) see Müller om Saxe S. 150—151; om Toget til Northumberland Geijers Sv. R. h. 1 D. S. 557.

Alf den gamles Sønnesøn Gandalf, hvis Datter var gift med Ring, synes at være den af Saxe ved Kæmperne i Braavalleslaget nævnte Gandal senex (Torfæana, S. 40).

41. Om de tvende Hovedkilder til Regner Lodbrogs Historie, Saxe og Regner Lodbrogs Saga, see Müller om Saxe, S. 151—160 og Sagabibl. 2 D. S. 464—482. „Begge stemme i enkelte romantiske Træk: i Regners Kamp for Thora, hans Dødsmaade, Svanesang, det Indtryk, som Efterretningen om hans Død gjør paa hans Sønner, Ivers List og Ellas Straf; ogsaa hans Sønners Navne stemme nogenlunde overens; alt det øvrige er ganske forskjelligt." De samme Sagn have paa forskjellige Steder været mere eller mindre udsmykkede. Aslog kjender Saxe (S. 172. 175) under Navnet Svanloga, men veed intet videre at fortælle om hende; ligeledes Toget mod Whitby (S. 169), men efter ham foretoges det mod Skaaningerne. Aarsagen til Sigurd Snogøjes Tilnavn (S. 170—171) er hos ham ligesaa fabelagtig som i Sagaen: en Læge Rostar, der helbredede Sigurds i et Slag erholdte Saar, strøede et Pulver i hans Øjne, hvorved de bleve spættede, som om de vare fulde af smaa Orme; jf. Gheysmer hos Langebek T. 2, S. 341, hvor Tilnavnet hedder Hugvormsögh.

Sagnene om Regner Lodbrog have i Oldtiden været nøje knyttede til Sagnet om Volsunger og Gjukunger. Drabet af en Lindorm og Døden i Ormegaarden ere Hovedtræk i begge. I Brage den gamles Drape, om Regner Lodbrog besang han ogsaa Sørles og Hamders Fald (Snorraedda, S. 145); Jormunrek, der ogsaa forekommer her, optoges ligeledes af Saxe, som et Brudstykke af Volsungesaga; denne Saga er af de Gamle umiddelbar forbunden med Regner Lodbrogs, hvis Kone Aslog her, som i Slægtregistrene, antoges for en Datter af Sigurd Fofnersbane. Den historiske Regner, thi at en saadan har været til, kan ikke omtvivles, rykker derved langt tilbage i Tiden, og taber sig i Fabelens Egne. Forskjellig udsmykket bredte Sagnkredsen sig fra Nordtyskland til Norden, til England og til Italien. Minder deraf vaagnede endog senere i Middelalderen. Et engelsk Sagn, der danner et Sidestykke til Fortællingen om Aslog, der bedækkede sig med sit lange Haar, fortælles i Suhms Danm. Hist. 4 D. S. 168.

Ordet Sibilja udleder man af Forstavelsen sí, overalt, og at bylja, brøle. Ligheden med Ordet marbil, der er det kymriske morfil, Sødyr, af *mór*, Hav (mare) og *mil*, Dyr (animal), synes at antyde en anden Oprindelse.

Den af Iver Benløse i England anlagte By var efter nogle Sagn Lundúnaborg, efter andre Jork. Ang. Erhvervelsesmaaden ved Bedækningen af en Hud see Grimms D. Rechtsalterth. S. 89—92.

Om Bestemmelsen af Regner Lodbrogs Dødsaar see især: Müller om Saxe, S. 160—166, Bredsdorffs Sætninger ang. Regner Lodbrogs Levetid, i Tidskr. for nord. Oldkynd. 2 B. Hallenbergs Anm. till Lagerbr. 1 Afd. S. 227—245. Geijers Svea Rik. häfd. 1 D. S. 555 fgg. Slutningsanm. i min Overs. af Depping om Normann. Søtoge. Resultaterne ere: Efter de paalideligste islandske Slægtregistre indfalder Regner Lodbrogs Levetid omtrent imellem Aar 720—793; han levede nemlig flere Generationer før Islands Bebyggelse (870); den svenske Konge Erik Emundsen var den femte fra ham, den

norske Harald Haarfager stammede paa mødrene Side fra ham ligeledes i femte Led, den danske Gorm den gamle var i lige nedstigende Linie den fjerde fra ham. De islandske Annalister derimod, med Are Frode i Spidsen, sætte Regners Død i det niende Aarhundrede (838. 845), og lade hans Død hævnes af hans Søn Iver samme Aar som Island blev bebygget eller 870. De engelske Krønniker kjende hans Navn Lotbroc, men vide intet om hans Bedrifter; derimod omtale de mange nordiske Vikingetoge til England, og deriblandt især et frygteligt Tog Aar 867 eller 868, foranlediget ved Lodbrogs Mord, ved hvilket Tog Kong Ella af Northumberland blev dræbt af Brødrene Ivar (eller Hingvar) og Hubba. (Kilderne i Langeb. Script. T. 2. S. 279—280. Anm. l.) Frankiske Annaler omtale de danske Konger Annulo (Ring) og Ragenfredus ved Aar 812 (Langeb. T. 1. S. 504—506), og tvende Vikinger ved Navn Regnarus, den ene død 836, den anden 846 (sst. S. 519. 531). De sidstanførte kunne imidlertid ikke være vor Regner Lodbrog, som døde i England; men de vise hvorledes de nordiske Annalister ere komne til Bestemmelsen af hans Levetid. Der hersker altsaa en dobbelt Strid, imellem de nordiske Kilder indbyrdes, og imellem disse og de udenlandske; den første, imellem de nordiske Genealogier og Annalister, hæves derved, at Genealogierne grunde sig paa indenlandske Efterretninger om de vigtigste Slægters Oprindelse og Sammenhæng; Annalisterne have derimod hentet deres Efterretninger og lempet deres Tidsregning efter de fremmede Kilder. Det samme har Saxe gjort ved at hensætte Regner til den senere Tid. Der er altsaa kun Strid imellem de nordiske Genealogier og de engelske Krønniker; i Følge de første døde Regner omtrent 793, i Følge de sidste hævnes hans Død af hans Sønner efter Aar 867. Enten maa da Regner have levet senere, eller hans Sønner ere alle blevne meget gamle, eller de, som hævnede ham, vare ikke hans Sønner. At antage, at alle hans Sønner naaede en saa høj Alder, som her var nødvendigt, vilde være ligesaa urimeligt, som at antage to Regner Lodbroger. At sætte hans Død senere, end i Slutningen af det ottende Aarh., vilde være at kuldkaste Grundlaget for de paalideligste Efterretnin-

ger i hele Nordens Historie. Der staar altsaa intet andet tilbage, end at de, der hævnede hans Død, vare ikke hans Sønner. Der skete tvende Toge til England, et da Regner døde, et andet, som man formedelst dets Frygtelighed tilskrev en Blodhævn. Ved det første kjendte Engellænderne endnu ikke Regner Lodbrog; ved det sidste hørte de om hans i hele Norden frygtede og ærede Navn, og antoge, at det var ham, som maatte hævnes. Ikke blot dette Tog, men næsten alle af nogen Betydenhed tilskrives vidt og bredt i Krønikerne Lodbrogs Sønner. Det Tog til England, paa hvilket Regner tilsatte Livet, maa da henhøre til de ældste; Togene begyndte 787, og 794 omtaler Chron. Anglos. et Tog af Hedningerne til Northumberland, hvor flere af deres Anførere faldt, og deres Skibe bleve adsplittede af Storm. Det var da paa dette Regner efter al Sandsynlighed blev fældet. Ved Aarene 866 — 870 omtaler samme Krønnike de Danskes Toge, ved hvilke Kong Ella blev dræbt (jf. Udtog af the Annals of Ulster i Johnstone Antiq. Celto-Scand. ved Aar 866, og om Iver ved Aar 872). Der har altsaa levet en gammel Regner Lodbrog, paa hvis Tid de største Vikingetoge foretoges i Norden; det er Helten, som han lever i Lodbrókarkviđa med sin Søn Agner. Men der skabtes i senere Sagn en anden Regner Lodbrog, snart med disse, snart med andre Sønner; gamle indenlandske Fortællinger blandedes med sildigere fremmede, og af begge dannedes en Række af Fabler, der ved den Mangel af Sammenhæng, de have med sig selv og med hverandre indbyrdes, tydelig aabenbare sig som saadanne.

Der er vel ingen Tvivl om, at Sagnene om Volsungerne og om Regner Lodbrog ikke kunne bringes i nogen historisk Sammenhæng. Ikke desmindre er det ret mærkeligt, at Mindet om Asloq og hendes Ophold i det sydlige Norge i saa mange Aarhundreder har vedligeholdt sig ved Sagn. Man fortalte nemlig Torfæus om Otloug, og viste ham paa Spangerhede Otloughøjen, paa hvilken Møen skal have siddet og vogtet sin Hjord, samt Vigen Gulsviken, i hvilken Harpen, hvori hun var skjult, blev funden, og i Nærheden af denne Vig endelig en Bæk, kaldet Kraakebækken (*Torfæi* Hist. Norv. T. 1, S. 491. Series, S. 35 — 36. Saga-

norske Harald Haarfager stammede paa mødrene Side fra ham ligeledes i femte Led, den danske Gorm den gamle var i lige nedstigende Linie den fjerde fra ham. De islandske Annalister derimod, med Are Frode i Spidsen, sætte Regners Død i det niende Aarhundrede (838. 845), og lade hans Død hævnes af hans Søn Iver samme Aar som Island blev bebygget eller 870. De engelske Krønniker kjende hans Navn Lotbroc, men vide intet om hans Bedrifter; derimod omtale de mange nordiske Vikingetoge til England, og deriblandt især et frygteligt Tog Aar 867 eller 868, foranlediget ved Lodbrogs Mord, ved hvilket Tog Kong Ella af Northumberland blev dræbt af Brødrene Ivar (eller Hingvar) og Hubba. (Kilderne i Langeb. Script. T. 2. S. 279—280. Anm. l.) Frankiske Annaler omtale de danske Konger Annulo (Ring) og Ragenfredus ved Aar 812 (Langeb. T. 1. S. 504—506), og tvende Vikinger ved Navn Regnarus, den ene død 836, den anden 846 (sst. S. 519. 531). De sidstanførte kunne imidlertid ikke være vor Regner Lodbrog, som døde i England; men de vise hvorledes de nordiske Annalister ere komne til Bestemmelsen af hans Levetid. Der hersker altsaa en dobbelt Strid, imellem de nordiske Kilder indbyrdes, og imellem disse og de udenlandske; den første, imellem de nordiske Genealogier og Annalister, hæves derved, at Genealogierne grunde sig paa indenlandske Efterretninger om de vigtigste Slægters Oprindelse og Sammenhæng; Annalisterne have derimod hentet deres Efterretninger og lempet deres Tidsregning efter de fremmede Kilder. Det samme har Saxe gjort ved at henfætte Regner til den senere Tid. Der er altsaa kun Strid imellem de nordiske Genealogier og de engelske Krønniker; i Følge de første døde Regner omtrent 793, i Følge de sidste hævnes hans Død af hans Sønner efter Aar 867. Enten maa da Regner have levet senere, eller hans Sønner ere alle blevne meget gamle, eller de, som hævnede ham, vare ikke hans Sønner. At antage, at alle hans Sønner naaede en saa høj Alder, som her var nødvendigt, vilde være ligesaa urimeligt, som at antage to Regner Lodbroger. At sætte hans Død senere, end i Slutningen af det ottende Aarh., vilde være at kuldkaste Grundlaget for de paalideligste Efterretnin-

ger i hele Nordens Historie. Der staar altsaa intet andet tilbage, end at de, der hævnede hans Død, vare ikke hans Sønner. Der skete tvende Toge til England, et da Regner døde, et andet, som man formedelst dets Frygtelighed tilskrev en Blodhævn. Ved det første kjendte Engellænderne endnu ikke Regner Lodbrog; ved det sidste hørte de om hans i hele Norden frygtede og ærede Navn, og antoge, at det var ham, som maatte hævnes. Ikke blot dette Tog, men næsten alle af nogen Betydenhed tilskrives vidt og bredt i Krønikerne Lodbrogs Sønner. Det Tog til England, paa hvilket Regner tilsatte Livet, maa da henhøre til de ældste; Togene begyndte 787, og 794 omtaler Chron. Anglos. et Tog af Hedningerne til Northumberland, hvor flere af deres Anførere faldt, og deres Skibe bleve adsplittede af Storm. Det var da paa dette Regner efter al Sandsynlighed blev fældet. Ved Aarene 866 — 870 omtaler samme Krønnike de Danskes Toge, ved hvilke Kong Ella blev dræbt (jf. Udtog af the Annals of Ulster i Johnstone Antiq. Celto-Scand. ved Aar 866, og om Iver ved Aar 872). Der har altsaa levet en gammel Regner Lodbrog, paa hvis Tid de største Vikingetoge foretoges i Norden; det er Helten, som han lever i Lodbrókarkviða med sin Søn Agner. Men der skabtes i senere Sagn en anden Regner Lodbrog, snart med disse, snart med andre Sønner; gamle indenlandske Fortællinger blandedes med sildigere fremmede, og af begge dannedes en Række af Fabler, der ved den Mangel af Sammenhæng, de have med sig selv og med hverandre indbyrdes, tydelig aabenbare sig som saadanne.

Der er vel ingen Tvivl om, at Sagnene om Volsungerne og om Regner Lodbrog ikke kunne bringes i nogen historisk Sammenhæng. Ikke desmindre er det ret mærkeligt, at Mindet om Asloq og hendes Ophold i det sydlige Norge i saa mange Aarhundreder har vedligeholdt sig ved Sagn. Man fortalte nemlig Torfæus om Otloug, og viste ham paa Spangerhede Otloughøjen, paa hvilken Møen skal have siddet og vogtet sin Hjord, samt Vigen Gul'sviken, i hvilken Harpen, hvori hun var skjult, blev funden, og i Nærheden af denne Vig endelig en Bæk, kaldet Kraakebækken (*Torfæi* Hist. Norv. T. 1, S. 491. Series, S. 35 — 36. Saga-

bibl. 2 D. S. 96). Denne Saga er overhov[…] naturligt, at
hvortil dens Beliggenhed især maatte bidrag[…]ksfulde og Frem=
Geijer (Svea R. h. 1 D. S. 551 […]oetiske, i sin oprinde=
antagne Navn Randalin: „Randal[…] Omstændigheder, der kun
laug deltager i hämndekriget […] Hele, tabte Formen og
nordiskt." Det kan imidlert[…] Saavel Fortællerne og andre
poetiske Omskrivninger, af […]
Gudinde, et sædvanligt […] i Sæmunds Edda, som den
det betyder altsaa Sk[…] med mange Vers gjennemflettede
alin, Ringenes S[…] herpaa, og tjene tillige til Beviser

42. Or[…] som vi nu finde i Prosa, engang
se Rafn […] som alt det øvrige. Dette bekræftes
Sage or […] mange Brudstykker, som hist og her findes
Ofter' […] Sange, der nu ikke mere kunne forbindes
lig' […] men unægtelig engang have udgjort et saadant.
[…] Exempel herpaa kan nævnes Størkodders Sang,
[…] forskjellige Kilder forhen ere anførte, men af hvilken
[…] endnu findes et Brudstykke i Snorres Edda i Størk=
odders Versart (Fígúrur í ræðunni, S. 311).

Naar Sagnene, de i det mindste, som virkelig til=høre Hedenold og ikke den senere Middelalder, maa an=tages at være opstaaede som Sange, saa maa man, for at kunne bedømme Sagnets Natur, først kjende San=gens, saavel med Hensyn til Form, som til Indhold. Tænker man sig da, ikke at tale om en maaskee mindre udviklet Kunstfærdighed, blot de Vanskeligheder, som maatte finde Sted ved Sangens Opbevaring, saa forkla=rer man sig let deraf den sammentrængte Korthed, som findes i alle saadanne Sange. Begivenheden, ja endog Følelsen maatte udtrykkes i faa, men stærke Træk; her kunde ikke anvendes lange Beskrivelser, indviklede Perio=

eller nogen af de andre vidtløftige Midler, som Nu betjener sig af til at udtrykke Tanken i alle dens Dele. Fra først af maatte Sangen betroes til Hukommelse; til at hjælpe denne tjente for Bogstavrim, som Linie for Linie lode det Efte næsten nødvendig følge af det Foregaaende; hverken andre Rim eller kunstige Omskrivninger eller udsvævende Billeder skulde tjene til at vise Digterens Færdighed, eller til at sætte Indbildningskraften i Bevægelse. Mindet om Begivenheden var Hovedsagen. Ogsaa da man fandt paa, at opskrive det udenad Lærte, vare Midlerne dertil — som man sædvanlig antager, Runer, der bleve indhuggede eller indskaarne i Stene eller paa Bark — saa mangelfulde, at kun korte Linier paa denne Maade kunde gaa over til Efterverdenen. Vi erholde ved Betragtningen af denne Sangenes ældste Skikkelse et Middel til, ved Sammenligning af flere Sagn at bedømme, hvilke der komme den højeste Old nærmest; det er nemlig saadanne, som indeholde en hel, udførlig Begivenhed i korte, stærkt udhævede, kun løselig eller næsten ikke forbundne Træk; Helten sejler, han ankommer, han strider og saares, han kaster kun endnu eet Blik hen over sit Liv eller sin Længsel, og døer; skal et mindeværdigt Slag skildres, da nævnes Hærføreren, Forræderen forbandes, Bønner eller Lovsange opstige til Guderne om eller for Sejer. Med Hensyn til Indholdet, da have de ældste Sange, hvad enten de nu tillige have antaget et historisk Anstrøg eller et erotisk, i Almindelighed et mythisk Grundlag. Dette forklarer deres Oprindelse. De ere Udgydelser af et poetisk Ge-

myt i højen Old, hvor Troen paa de gamle Guder og deres Indvirkning paa Livet endnu var levende og uforvansket. Guden eller Guderne træde selv frem; med dem begynder Handlingen, som derpaa udvikler sig i en Række af menneskelige Begivenheder, alle knyttede paa den fra Guderne udgangne og i deres Hænder endnu hvilende Traad; uden deres Villie skeer intet; ogsaa det Onde udgaar fra overnaturlige Væsener. Snart er det en af Guderne udtalt Forbandelse, hvoraf Menneskenes ellers ubegribelige Handlinger lade sig forklare; snart rækker Valkyrien Helten en Drik, som forvirrer hans forhen ædle Gemyt, og fører ham fra Udaad til Udaad, o. s. fr. I Volsungesaga er det en Skat, Niflungehodd, i Hervararsaga et Sværd, Tyrfing, i Ynglingesaga et Smykke, som danne Handlingens Basis.

Fra denne mythiske Begyndelse gaa Sangene, og de siden af dem dannede Sagn, atter ud i forskjellige Retninger efter deres forskjellige Tendenser. Alt skal knyttes til Guderne, og dette Alt er mangfoldigt. Snart skulle Slægterne føres tilbage til deres guddommelige Udspring, en af de vigtigste Kundskaber for den gamle Nordbo, og enten udbreder da Sangen sig i en Opregning af Navne, der tilsammen danne en Slægts eller en udmærket Høvdings Genealogi (et Exempel derpaa er Hyndluljóð), eller den omfatter en hel Slægts Historie, hvis Begivenheder ere udtrykte i korte, bestemte, fyndige Træk (et Exempel derpaa ere Sangene om Volsungerne og Niflungerne); i sidste Tilfælde fremkom der ved senere mundtlig Fortælling og Udvidelse en Saga, ligesaa bred i sit Anlæg, som Sangen er simpel, ligesaa

snaksom ved enhver enkelt Beretning, som Sangen er kort. Snart var det ogsaa et eller andet Træk af Menneskelivet og dets ømmeste, inderligste, heftigste Følelser, der begejstrede Digteren, Venskab og Had endog ud over Graven, Kjærlighed indtil Døden, Blufærdighed og Kyskhed, List og Snildhed. Det er da een Idee, som udfylder Sangen, og een Begivenhed, som tjener til Grundlag for Ideen. Forsaavidt som saadanne Sange fremtraadte mere ren menneskelige, træder Gudeelementet heller ikke tydelig frem; jo mere historiske de tykkes at være, desto senere ere de.

Heraf følger da, at Sagnene kunne henføres til en af følgende Klasser: De ere enten mythiske, som have antaget en historisk Karakter; saadanne besidde da slet intet historisk Værd; de høre i sig selv hverken til nogen Tid eller noget Sted, men have kun falskelig antaget disse; de ere senere Udvæxter paa Sagntræet, hvis Grundspire taber sig i de fineste, for Øjet aldeles skjulte Safter, men ved Indsnit udenfra ere disse drevne ud i den dem fremmede jordiske Luft, hvor de ere størknede til unaturlige Vantrevninger. Eller de ere historiske, som formedelst deres Ælde have maattet modtage et mythisk Grundlag; for saadanne ligger en virkelig forefalden Begivenhed til Grund, men Oldtiden kunde ikke fremstille denne i sin Sammenhæng, ikke forklare sig, hvorfor den hævede sig over den daglige Sfære, ikke angive Handlingernes Motiver uden ved at forbinde Guderne dermed, som ved enhver Tildragelse i Livet svævede den for Øje. Heri ligger da ingen Forfalskning til Grund; tværtimod, det er de Gamles Fromhed, som

udtaler sig i denne Fremstilling, der for dem var naturnødvendig. Hvilke blandt de gamle Sagn der henhøre til enhver af disse Klasser, overlade vi til Læserens Dom. Vi have ved vor Betragtning haft denne Forskjel for Øje, men meget ligger paa Grændsen, der deels som udyrket Land ikke besiddes tilfulde af nogen af de sammenstødende Hovedmagter; andet er vel opdyrket nok, men de tætopskydende frodige Urter, som bedække det, have skjult Grændsepælene for vore Øjne. Begge de nys anførte Klasser indeholde gjerne bilødig enkelte Skildringer af Oldtidslivet, men disse kunne ogsaa træde selvstændig frem. En saadan Fortælling er maaskee hverken mythisk eller historisk; den er maaskee ogsaa begge Dele; den er en Novelle, der, hvad enten den antages at være et mere vilkaarligt Foster af Digterens Idee, eller at være umiddelbar foranlediget ved en særegen Begivenhed, lige fuldt har sin Grund i Virkeligheden. Dersom endnu i vore Dage enhver ægte Digtning, der er mere end mat Efterligning eller tom Gjentagelse af forslidte Billeder og Æmner, dersom alt, hvad den sande Digter giver Liv, har i sit væsentlige Grundlag levet forud ikke blot i ham, men ogsaa udenfor ham, saa maatte dette meget mere være Tilfældet i Oldtiden, hvor Reflexionen næsten endnu ikke havde faaet Liv, hvor Sjælen endnu ikke var vant til at lade Tanke avles af Tanke, og hvor derfor en temmelig nærliggende Begivenhed maa forudsættes, førend Digterens Aand sattes i Bevægelse.

Men om man end saaledes med nogen Grund tør antage, at ingen virkelig gammel Sang var til, og ingen ægte

paa en saadan grundet Saga, uden at der tillige forefaldt en Begivenhed, hvis Virkelighed just ved Sangen bekræftes, saa tør vi dog ikke udvide dette til den Sammenhæng, i hvilken saadanne Sagn nu vise sig for os. Vi have nemlig modtaget dem igjennem en senere Tid; mange kunne være Efterligninger af sildigere Fortællere, og den Maade, hvorpaa de ere knyttede sammen, tilhører heller ikke Oldtiden selv. Vi finde saaledes mangfoldige Helteslægter omtalte i Norden, der rimeligvis have levet til forskjellige Tider, men som af Sagnet ere forbundne; det var nødvendigt for Helten, ikke blot at øve store Bedrifter, men ogsaa at have et berømmeligt Udspring; vi finde andre Helte, hvis Bedrifter vare forglemte paa nogle faa nær, der vare skildrede med udmærkede Træk, hvor let var det da ikke at overføre disse fortrinlige Skildringer, som ved lignende Omgivelser førtes tilbage i Hukommelsen, paa en nyere Helt. Baade danske, norske og svenske Konger udledte deres Slægt fra Volsungerne; ved Sagnene om Helgerne berørte disse endnu nærmere Danmark, vi finde derfor ogsaa disse Sagn satte i umiddelbar Forbindelse med den sidste Helt af den danske Stamme, Regner Lodbrog. Tvende Skjoldungestammer forherligede Norden, en i Danmark, en anden i Norge; Ødlingerne i Valland og Saxland udbredte deres Hæder over Norge og Sverrig; Skylfingerne herskede paa Kysterne langsmed Østersøen, og om Ylfingerne vide vi næppe, om de ere de samme som Volsungerne, eller om de ere en svensk Slægt, der atter stod i Berørelse med Rolf Krakes Stamme. Til disse føjede sig endnu de bekjendte svenske Ynglinger (fra Yngve),

Døglingerne (fra Dag), Bragningerne (fra Brage), Budlungerne (fra Budle), Lofdungerne (fra Lofde), Siglingerne (fra Siger) og maaskee endnu flere. Alle disse Helteslægter forbandtes efter Oldtidens Beretning atter i een Stamfader Halfdan den gamle, og det er deraf at formode, at deres Historie, naar vi kjendte den tilfulde, maatte vise sig for os som blomstrende Grene paa et og samme Træ; men saaledes som Sagnene nu ligge for os ligne de kun afrevne Blade; vi ere ikke i Stand til at binde dem sammen i een Krands, endnu mindre at give denne sin oprindelige friske Farve. Føje vi nu hertil den store Mængde af Søkonger, som fyldte alle Nordens Have med deres Berømmelse, den Skare af Underkonger, der som fri og næsten uafhængige Høvdinger ogsaa gjorde Fordring paa at mindes af Efterslægten; saa begribe vi paa een Gang baade Sagnenes Mangfoldighed og Umuligheden af at kunne tildele denne Mængde sin Tid, sit Sted og sine virkelige Bedrifter. Ethvert enkelt af Sagnene er nok til at forvirre Forskeren, der næsten forgjæves søger at bestemme, om Vølund, hin kunstige Smed, havde sit Værksted ved Nerikes Søer eller i en af Kullens Høje, eller endog udenfor Norden; om Hagbards Hest (efter de Gamles Udtryk Galgen, hvori han blev hængt) blev bidslet paa Danmarks Sletter eller paa en af Helgelands Øer, eller den kun er en lustig Hippogrif, paa hvilken den trofaste Kjærlighed farer til Himlen.

En af Danmarks ypperste Historiegranskere, og af dem, som Døden i den seneste Tid har bortrykket, den ypperste, har om den store Mængde af nordiske Sagn

ytret, at Tiden, til hvilken de høre, vel ikke med nogen Sikkerhed lader sig bestemme, men at deres Mangfoldighed nok kunde lade sig ordne i store Masser, og at disses karakteristiske Forskjellighed hentyder paa en Tidsfølge, som kunde betegne Historieforskeren, om ikke Historieskriveren, det Fortskridende i Skandinavernes Udvikling. Denne Bemærkning lader sig dog kun anvende paa samtlige nordiske Sagn, betragtede under et, ikke paa de danske alene, hvis Betragtning vi have for Øje; vi finde nemlig i dem ikke noget Fremskridende, snarere noget Tilbagegaaende, og det især, som hin Forfatter ogsaa udtrykkelig angav, naar vi betragte dem mere med Hensyn til Fremstilling, end til Forskning. For Historieforskeren er nemlig Materialet nok, og hvor lidet ordnet det end monne være, saa skjønner han snart de enkelte Deles Hensigt og Bestemmelse, og til hvilken Del af Bygningen de mest passende kunne anvendes; deres Form er ham næsten ligegyldig, thi de kunne tilhugges, og han vil vedblive at afrunde alle skarpe Kanter, indtil de slutte sig som de bør paa det Sted, til hvilket han tror dem bestemte. Men for Historieskriveren derimod maa Masserne ikke blot være tilstede og ligge i store Hobe; de maa ogsaa vise sig i en bestemt Form, som han vel kan beskue, opmaale og angive for andre, men som han ikke tør tillade sig egenmægtig at forandre, og denne bestemte Form maa allerede af sig selv bære Præget af den Tid, til hvilken den hører. I andet Fald maa han erkjende, at Materialierne til hans Bygning ere ufuldkomne, at de ikke passe der, hvor de dog skulde høre hen, og at den Bygning, han ved dem vilde bringe i Stand,

derfor hverken kan faa Hold eller Fasthed, men vil lade Vinden fare igjennem Ridserne, og ryste fra øverst til nederst; og han maa taalmodig finde sig i, at en anden river alle Stenene fra hverandre, ordner dem paa ny paa en anden Maade, og opfører en anden Bolig, der, bygget af selvsamme Bestanddele, dog faar et ganske forskjelligt Udseende, og alligevel, ligesaa lidet som hin, har virkelig Lighed med den, der stod i Aarhundredernes Forgrund og nu er styrtet sammen over deres Grav. Historieskriveren tyer til Forskeren, eller han paatager sig selv dennes vanskelige Arbejde, men glipper Forskningen ham, da er ogsaa dermed hans Kald som Historieskriver ude.

Hvis man da overbeviser sig om, at der i Sagnene selv ikke lader sig opvise nogen sikker Ledetraad til deres Ordning, saa bliver kun den Udvej endnu tilbage, at gjengive dem efter den Tidsfølge, i hvilken de omtrent fremstille sig efter de bedste historiske Kilder. Ved de danske Sagn, som vi gaa over til at betragte, erholdes da tillige den Fordel, at Læseren ligesom endnu en Gang ad en ganske anden Vej, med anden Befordring og Udsigt, gjentager den allerede forhen tilbagelagte Rejse, at han derved faar Lejlighed til at iagttage mangen Skjønhed, som forrige Gang ikke kunde betragtes uden at frembringe for stort Ophold, og saaledes holdes skadesløs for den Ubehagelighed, der gjerne følger med enhver Omvej, at man af og til har tabt Sporet, og ikke ret veed, hvor man egentlig befinder sig. En og anden Lærdom vil ogsaa ved denne Vandring falde enhver i Øje, der ikke altfor flygtig beskuer den Egn, han befarer. Forrige Gang saaes allerede, at Guldalderen efter-

haanden forsvandt, at de gyldne Brikker, med hvilke Guderne legede, forvandlede sig til blodige Spyd, at Valkyrierne, der sejerforkyndende svævede ned paa Skyer, bleve til jordiske Skjoldmøer, at Ædelmodigheden udartede til raa Tapperhed, ja endog til Grumhed; denne Gang vil det tillige vise sig, at det Høje, det Barnlige, det i Sandhed Digteriske, efter som den gamle Tid nærmer sig sit Ophør, gaar over mod det Trivielle og Smagløse. Og dette er i sin Orden: Oldtidens Eg maatte smuldre hen, førend Korset kunde fæste sig og skyde Spirer i dens Muld. Digteren vælger sit Stof, og behøver ikke at optage andet, end hvad der ligesom af sig selv forvandler sig til Guld under hans Hænder; men den, der vil beskrive et Land, maa ikke blot dvæle i dets lyse Lunde og ærværdige Skove, han maa hverken trættes i Ørkenen eller omgaa Mosen, der ligger paa hans Vej. I det vi da følge det mere alvorlige Kald, ogsaa i de følgende Sagn at fremstille Oldtiden saaledes som de fremfarne Tider tænkte sig den, undres vi ikke over, at de i Holdning og Tone ere hel forskjellige. Nogle ere allerede forhen saa ofte og saa fortrinlig behandlede, at det var tilstrækkeligt, i Korthed at angive deres Indhold.

44. Hedin og Hogne. Kong Hogne havde en Datter Hilde (Hildr), som en Konge ved Navn Hedin, Hjarrandes Søn, gjorde til Bytte i Krig, imedens hendes Fader var i Kongestævne. Da denne kom hjem, og hørte, at hans Rige var hærget, og hans Datter bortført, drog han ud med sin Flaade, for at opsøge Hedin; han spurgte, at han var sejlet nordpaa med Lan-

og hans Kræfter forlode ham; men Hogne følte Medlidenhed med hans Skjønhed og Ungdom, skaanede hans Liv, og lod ham bære ombord paa sine Skibe. Syv Aar derefter mødtes de atter ved Hedinsø (Hithinsö) og fældte gjensidig hinanden. Og man fortæller, at Hilde følte en saadan Længsel efter sin Husbonde, at hun ved Tryllesange om Natten opvakte de Faldne, for at de kunde gjentage deres Kamp. [1]

Det er aabenbart, at Saxes Fortælling i alle Hovedtræk er den samme, som Eddas, men han har gjort Sagnet aldeles historisk og derved mat. Det historiske Grundlag, hvis et saadant har været til, lader sig ikke let bestemme; at Saxe henfører det til Kong Frodes Tid, kan i det højeste kun have et langt yngre Sagn for sig. Begivenheden forudsættes som bekjendt og forefalden længe før Indholdet af de tvende næstfølgende Sagn, i hvilke der findes Hentydning dertil. I sin mythiske Form henhører denne Digtning (skjønt begge Kilderne røbe en senere Tid) til et af de mest poetiske Æmner Oldtiden har efterladt os. I Göndul er Lidenskaben skildret med korte, men udtryksfulde Træk; hun er sendt af Guderne, men ikke altid til Velsignelse; hvo har drukket af hendes Bæger, uden at glemme alt? Beruser ikke Lasten saavel som Begejstringen? Hvor fager er hun ikke, og hvor sort, naar Udaaden er øvet! Ærgjerrigheden vaagner, den tilfredsstilles, men mættes ikke; den higer atter til et højere Maal, men hvor er dens Grændse?

[1]) Saxo, lib. 5. S. 88–90.

Vaaben ere ny. Det hedder i gamle Sange, at Hjadningerne saa skulle stride til Ragnarok (Verdens Undergang) [1].

Denne Mythe, i Følge hvilken ogsaa Krigen hos Skjaldene kaldes Hildes Leg, er tit og ofte gjentagen med adskillige Forandringer. En senere æventyrlig Udsmykkelse indeholder adskillige ejendommelige Træk. Saa fortælles der nemlig:

Nogle Dverge smedede et Smykke, som Freja erholdt mod at yde dem sin Kjærlighed. Odin befalede Loke at forskaffe ham Smykket; men Frejas Skemme var tillaaset, saa at ingen kunde komme derind; Loke forvandlede sig derfor til en Flue, og skjød sig ind igjennem en meget fin Aabning. Han fandt Freja sovende med Smykket om Halsen, forvandlede sig til en Loppe, satte sig paa hendes Hals og stak hende, saa hun vaagnede, men hun vendte sig atter om og sov ind. Da drog han Loppehammen af sig, listede Smykket fra hende, og bragte Odin det. Da hun over dette Tyveri beklagede sig for Odin, sagde denne, at hun ej fik det tilbage, med mindre hun kunde bevirke, at to mægtige Konger saaledes strede med hinanden, at de Faldne atter stode op, saalænge til en kristen Mand torde vove sig i Kamp mod dem og dræbe dem.

Denne Begyndelse er vistnok smagløs opdigtet, og ilde forbunden med Kristendommen; men til den knytter sig følgende Begivenhed:

---

[1]) Snorraedda, Skáldskaparmál, 50, S. 163 — 165.

Hedin, en Søn af Hjarande, Konge i Serkland, udmærkede sig tidlig ved Styrke, Væxt og Færdigheder. Engang gik han ud i en Skov, og fandt der paa en aaben Plads i Skoven en højvoxen og skjøn Kvinde siddende paa en Stol. Hun hilste paa ham, og talte med ham om Krig og om hans Bedrifter. Hun navngav sig Gøndul. Da Hedin spurgte hende, om hun kjendte nogen Konge, der kunde maale sig med ham i Magt og Navnkundighed, svarede hun, at en kjendte hun, der ikke gav ham noget efter, nemlig Kong Hogne i Danmark. Hedin besluttede, at prøve Styrke med ham, og sejlede til Danmark.

Kong Hogne, som spurgte, at en berømt Konge var kommen til hans Land, indbød ham til sig, og anrettede et anseeligt Gjæstebud. Under dette spurgte han Hedin om sit Ærende, og denne svarede, at han var kommen, for at de kunde forsøge hinandens Mod og Færdigheder. Dertil var Hogne villig. Den næste Dag aarle prøvede de hinanden i allehaande Idrætter, fandtes hinandens Lige, og svore sig i Fostbroderlag.

Nogen Tid derefter drog Hogne ud paa Krigstoge, og lod Hedin blive hjemme, for at bevogte Riget. Da gik Hedin en Dag, da det var smukt Vejr, ud i Skoven, og traf der paa en aaben Plads den samme Kvinde, som han før havde seet i Serkland, og hun forekom ham nu langt skjønnere, end før. Hun hilste ham atter først, og talte med Venlighed til ham, og der optændtes Kjærlighed til hende i hans Hjerte. Hun rakte ham et Drikkehorn, som hun havde i Haanden, og da Kongen var varm og tørstig, tog han Hornet og drak. Men da

blev det hel underligt for ham, thi han kunde ikke huske noget af hvad der før var hændet; han satte sig ned, og de talte sammen. Hun spurgte ham, om han havde seet nogen Prøve paa Hognes Mandighed. Han svarede, at han havde forsøgt ham, og at de vare hinandens Lige. Lige ere I ikke, sagde hun, thi Hogne har en Dronning af fornem Herkomst, og du er ugift. Det hindrer ej, sagde Hedin, Hogne giver mig snart sin eneste Datter Hilde til Ægte, og da er jeg ikke ringere gift, end han. Den Daad er ringe, svarede Gøndul, at blive Svigersøn af Hogne; vil du vise Mod og Tapperhed, der kun erkjendes i Fare, saa bortfør Hilde og dræb Dronningen; læg hende ned foran Forstavnen paa dit Drageskib, og lad det knuse hende, naar det skydes i Søen; slig en Daad vil spørges og forherlige dit Navn. Men saa fortryllet var Hedin af den Drik, hun havde givet ham, at han havde glemt alle andre Forholde, og det forekom ham, at intet andet kunde øves af ham i Verden, end at fuldføre denne Daad. De skiltes ad, og Hedin gik hjem. Han befalede sine Folk at sætte Drageskibet i Stand. Derpaa gik han hen til Fruerstuen, og førte Dronningen og Hilde ud; ingen havde Mod til at modsætte sig ham. Hilde spurgte hvad han havde i Sinde, og forestillede ham, at hendes Fader, naar han kom hjem, sikkert vilde give ham hende til Ægte, hvis han vilde bejle til hende; men Hedin svarede: jeg vil ikke bejle til dig. Saa bortfør mig, sagde Hilde, naar det ej anderledes kan være; min Fader vil kunne tilgive endog det; men skaan min Moder! Hvis du ombringer hende, kan min Fader aldrig

tilgive dig, og mine uheldvarslende Drømme ville da gaa i Opfyldelse; jeg saae dig og min Fader stride, og Trolddom og Trængsel omgive eder. Men Hedin blev ubevægelig, saa at Hilde udbrød: Du er fra dig selv, og veed ikke hvad du gjør. Hedin gik nu ned til Stranden, kastede Dronningen foran Stavnen paa sit Skib, i det det foer ned af Rullerne, saa at hun døde paa Stedet, og Hilde lod han bringe omborb. Endnu en Gang maatte han tilbage til hint Sted i Skoven, hvor han havde talt med Gøndul; han fandt hende der endnu. Han fortalte hvad der var skeet, og hun roste ham derfor, og lod ham atter drikke af Hornet. Da han havde drukket, overfaldt Søvnen ham, han hvilede sit Hoved paa hendes Knæ, og sov ind. Men da trak hun sig bort fra hans Hoved, og sagde: Saa maner jeg dig, som Odin bestemte, og saa maner jeg Hogne, og alle eders Mænd! Derpaa vaagnede Hedin, og han saae endnu et Glimt af Gøndul, i det hun forsvandt, men nu forekom hun ham stor og sort. Nu kunde han atter mindes alt, og følte, at en rædsom Udaad tyngede paa hans Bryst. Naget i hans Hjerte pidskede ham bort, langt bort fra det Sted, som var Vidne til hans Misgjerning.

Hogne kom hjem, erfarede det Forefaldne, og forfulgte Hedins Spor fra Havn til Havn. Endelig traf han ham ved Øen Haa. Hedin lovede ham al mulig Bod; men Misgjerningen var for stor til at forsones. De gik i Land og strede, faldt og kom atter til Live og strede; Hilde sad i en Lund og saae paa den evige Kamp.

Denne Fortryllelse, tilføjer Sagnet, varede i flere Menneskealdere, indtil en af den norske Konge Olaf Tryggvesens Kæmper, ved Navn Iver Ljome, 143 Aar derefter, fældede først Hogne, derpaa Hedin, og saaledes gjorde Ende paa Trylleriet.[1].

Ogsaa Saxe kjender Sagnet. Hedin, en Konge over en Strækning i Norge (Hithinus rex aliquantæ Norvagiensium gentis) kom med en Flaade af 150 Skibe Kong Frode i Danmark til Hjælp. Han og Hilde, en Datter af den jyske Underkonge Hogne (Hilda, Högini Jutorum reguli filia), fattede Kjærlighed til hinanden, skjønt de endnu kun kjendtes ved det blotte Rygte; og da de saaes, voxte deres Elskov, saa at de aldrig kunde afsee hinanden. Men Faderen, som ikke vidste noget af deres Kjærlighed, tog Hedin med sig paa Vikingetoge, lovede ham sin Datter, og indgik Fostbroderskab med ham. Nogen Tid hengik med Krige; iblandt andet sejdede begge paa Orkenøerne, og undertvang dem. Da blev Hedin bagvasket for Hogne, at han skulde have krænket hans Datter før Brylluppet, hvilket da ansaaes for en stor Misgjerning. Hogne udæskede derfor Hedin til et Søslag, men tabte det. Kong Frode søgte vel at forlige dem, men uden Nytte; og da Hogne ikke vilde frafalde sin Paastand, at hans Datter skulde vende tilbage til ham, bestemte Kongen, at deres Trætte skulde afgjøres ved Tvekamp. I denne fik Hedin et saa stærkt Saar, at Blodet forløb ham

---

[1]) Sörlaþáttr i Fornaldars. 1 D.

og hans Kræfter forlode ham; men Hogne følte Medlidenhed med hans Skjønhed og Ungdom, skaanede hans Liv, og lod ham bære ombord paa sine Skibe. Syv Aar derefter mødtes de atter ved Hedinsø (Hithinsö) og fældte gjensidig hinanden. Og man fortæller, at Hilde følte en saadan Længsel efter sin Husbonde, at hun ved Tryllesange om Natten opvakte de Faldne, for at de kunde gjentage deres Kamp. [1]

Det er aabenbart, at Saxes Fortælling i alle Hovedtræk er den samme, som Eddas, men han har gjort Sagnet aldeles historisk og derved mat. Det historiske Grundlag, hvis et saadant har været til, lader sig ikke let bestemme; at Saxe henfører det til Kong Frodes Tid, kan i det højeste kun have et langt yngre Sagn for sig. Begivenheden forudsættes som bekjendt og forefalden længe før Indholdet af de tvende næstfølgende Sagn, i hvilke der findes Hentydning dertil. I sin mythiske Form henhører denne Digtning (skjønt begge Kilderne røbe en senere Tid) til et af de mest poetiske Æmner Oldtiden har efterladt os. I Gøndul er Lidenskaben skildret med korte, men udtryksfulde Træk; hun er sendt af Guderne, men ikke altid til Velsignelse; hvo har drukket af hendes Bæger, uden at glemme alt? Beruser ikke Lasten saavel som Begejstringen? Hvor fager er hun ikke, og hvor sort, naar Udaaden er øvet! Ærgjerrigheden vaagner, den tilfredsstilles, men mættes ikke; den higer atter til et højere Maal, men hvor er dens Grændse?

---

1) Saxo, lib. 5. S. 88–90.

Den kæmper først med Hensigt, men ender med Kamp efter Kamp uden Øjemed, og Kampen sigter til intet, uden den uundgaaelige Nødvendighed at kæmpe.

45. **Helge Hjørvardsen.** Kong Hjørvard i Norge, der allerede med sin Kone Alfhilde havde en Søn, ved Navn Hedin, gjorde det Løfte, at ægte den skjønneste Kvinde. Han spurgte, at Sigurlinn, en Datter af Kong Svafner i Svafaland, skulde overgaa alle i Dejlighed, og sendte en af sine Jarlers Sønner, ved Navn Atle, hen at bejle til hende.

En Dag stod Atle ved en Lund; der sad en Fugl i Grenene over ham, som sang og priste Sigurlinn som den skjønneste Mø paa Jorden, og lovede Atle, at Hjørvard skulde eje hende, naar den maatte vælge hvad den vilde i Kongens Gaard. Atie undtog Hjørvard selv, hans Sønner og hans fagre Kvinder, og overlod den Valget blandt alt andet; hvorpaa Fuglen valgte Templet med Alterne og guldhornede Køer fra Kongens Gaard. Atle drog til Svafaland, og friede i Følge sit Ærinde for sin Herre til Sigurlinn, men hendes Fosterfader Franmar fraraadte det. Med uforrettet Sag maatte han igjen rejse tilbage.

Kong Hjørvard befalede Atle og flere Mænd paa ny at drage did, og han rejste selv med. Men da de kom op paa et Fjeld, og skuede ud over Svafaland, saae de at Landet brændte, og der stod en tyk Støvsky op af en Hær Ryttere; thi Kong Rodmar var kommen did, havde dræbt Svafner, og skjændte og brændte i hans Land. Kong Hjørvard red ned af Fjeldet, ind i Landet, og tog Natteleje ved en Elv. Atle drog over Aaen.

hans Frieri med Foragt. Dette fortalte Sigrun Helge, og vedblev: Om faa Nætter vil han komme, hvis ikke du byder ham til Vaabenstævne og fratager ham Møen. Da sendte Helge Bud ud overalt efter Hjælp; der kom Skibe til ham fra Brandø (Brandey), fra Hedinsø (Heðinsey), og en Hær fra Stande og Stavnsnæs, og de droge gjennem Orvasund; tolvhundrede Mand havde han paa Flaaden, og Halvdelen mere i Høj-Tune (Hátúnir). Flaaden sejlede til Frekasten (Ulveklippen), men paa Havet overfaldt dem en heftig Storm; Lyn omgave Skibene. Da saae de ni Valkyrier ride igjennem Luften; iblandt dem Sigrun; Stormen sagtnedes, og de kom uskadte til Land.

Granmars Sønner beskuede fra Svarinshøj den kommende Flaade. Godmund red ned paa en Klint ved Stranden, og spurgte hvo de vare, og da han hørte det var Helge, begyndte der en Mundkamp imellem ham og Helges Broder Sinfjøtle. Derpaa kom det til et stort Slag. Sigruns Fader Hogne var med sine Sønner Brage og Dag kommen Hodbrodd til Hjælp; alle Granmars Sønner faldt, samt alle de andre Høvdinger, undtagen Dag, som fik Fred. Sigrun gik om blandt Valen, og saae Hodbrodd stride med Døden; ej skal, sagde hun, Sigrun fra Sevafjeld hvile i din Arm. Derpaa mødte hun Helge, og blev meget glad; men Helge sagde: Ikke al Lykke blev dig givet; ved Frekasten faldt i Morges Brage og Hogne; jeg fældte dem begge; dine fleste Frænder ligge blodige paa Marken; Nornerne bestemte dig til at volde Fejde blandt djærve Mænd. Da brast Sigrun i Graad. Helge sagde: Lad dig trøste,

Sigrun! en Hilde er du bleven os; men Konger formaa intet mod Skjæbnen. Liv vilde jeg ønske de Døde, naar jeg kunde omfavne dig.

Helge, nu ogsaa kaldet Hodbroddsbane, ægtede Sigrun, og fik med hende Ringsted (Hríngstaðir) og megen Rigdom. De avlede Sønner, men Helge blev ikke gammel; thi Hognes Søn Dag ofrede til Odin for Faderhævn, og Odin laante ham sit Spyd. Med dette gjennemborede han sin Svoger Helge, som han traf i Fjøterlund (Fjedderlund). Derpaa red han til Sevafjeld, og forkyndte sin Søster Helges Død; men hun forbandede sin Broder. Alle Eder ramme dig, kvad hun, som Du har svoret Helge ved Underverdenens Floder og ved Havets Klipper. Aldrig glide det Skib, hvorpaa du sejler, skjønt det farer med Medbør! Aldrig løbe den Hest, du rider, skjønt du flygter for Fjende! Aldrig bide det Sværd, du drager, med mindre det klinger mod dit eget Hoved! Var du en Ulv i Skoven, uden Gods og Glæde, og Aadsler din Føde, da var Helge hævnet. Forgjæves søgte Dag at forsone hende, ved at forestille, at alt maatte tilskrives Odin, som yppede Striden, og ved at tilbyde hende i Bod Vandilsvé og Vigdale. Sigrun udbrød i smertelig Klage: Aldrig, kvad hun, skal jeg sidde salig paa Sevafjeld, Morgen eller Aften, aldrig elske Livet, som da Kongens Glands straalede over Folket, og han ilede hid paa sin luftige Ganger, der kjendte Guldbidslet; da modtog jeg ham glad. Han forfærdede sine Fjender og alle deres Frænder, som naar Gedehjorden forvildet styrter ned ad Fjeldet, skrækmet af Ulven. I Heltes Forsamling stod han som en Ask iblandt Tjørne,

som den unge Hjort, der, bedækket af Dug, er vældigere end alle Skovens Dyr, og hvis Horn glindse imod Himlen.

Der blev opkastet en Høj over Helge, og da han kom til Valhal, bød Odin ham at raade tilligemed sig.

Men om Aftenen gik Sigruns Terne forbi Helges Høj, og hun saae Helge ride til Højen med et stort Følge af sine Mænd. Forfærdet udbrød hun: Blænder Synet mig eller er det Ragnarok, siden de Døde ride, eller vender Kongen virkelig tilbage til sit Hjem? Draugen svarede: Synet blænder dig ikke, og Verdens Ende er ikke nær; Kongen rider, men vender aldrig mere tilbage til sit Hjem. Da Draugerne forsvandt i Højen, gik Ternen hjem, og fortalte Sigrun hvad hun havde seet. Gak ud fra Sevafjeld, sagde hun, hvis du vil træffe Folkenes Høvding; Højen er aaben, og Helge er kommen, og han bad dig stille Blodet af hans rindende Saar. Da gik Sigrun til Højen, og favnede Helges Lig, og kvad: Salig er jeg nu, som Odins Høge, naar de finde det varme Bytte, eller vaade af Nattens Dug hilse den frembrydende Morgen. Kysse vil jeg min livløse Konge, førend han kaster den blodige Brynje. Hvor filtet, o Helge, er dit Haar af Dødssved! dit Legeme er dækket af Valdug, og hvor iskolde ere dine Hænder! Hvorledes, o Konge! skal jeg raade Bod derpaa og vederkvæge dig? Kun du, o Sigrun! saa svarede Draugen, volder, at Helge er dækket med Sorgens Dug; hver Aften, før Du sov, græd Du bitre Taarer, og blodig faldt hver paa Kongens Bryst; men nu, skjønt jeg har mistet Lande og Livets Lyst, skal jeg

vederkvæge mig med den oplivende Drik, og ingen Mand skal sørge over mig, skjønt han seer Saaret i mit Bryst; Bruden er kommen forborgen i Højen, og Kongemøen sidder hos den Døde. Da redte Sigrun et Leje i Højen, og sagde: See, jeg har redet Dig et Leje, o Helge! og uden Frygt skal jeg hvile i din Favn, som da jeg sov hos den levende Konge. Aldrig, svarede Helge, skal jeg mere finde noget underligt paa Sevas Fjelde; Hognes hulde Datter vil sove i Højen i Dødningens Arm. Men da den første Morgenstraale viste sig paa Himlen, hørte hun Draugen udbryde: Atter maa jeg ride ad de rødmende Veje, og min blege Hest maa træde den luftige Sti; vesten for Vindhjelms Bro maa jeg være, før Hanen vækker de sejrende Helte. Helge og hans Mænd rede bort. Næste Aften lod Sigrun atter sin Terne holde Vagt ved Højen, men hun kom ikke, for at mælde hans Ankomst; og da Sigrun endelig, mat af Længsel, selv ved Midnatstide gik til Højen, udbrød hun: Kommen var Sigmunds Søn, hvis han vilde komme fra Odins Sale; det er ude med Haabet om Høvdingens Ankomst, naar Fugle sidde og sove paa Grenen, og de slumrende Mænd ere sjunkne i Drømmens Arme. Saa ventede hun Nat efter Nat paa den Døde; han kom ikke, og Sigrun døde af Sorg [1].

Saxe kjender Helge som Hundings og Hodbrods Bane; men hos ham er denne Helge Rolf Krakes Fader af samme Navn. Han fortæller, at Helge dræbte

---

[1]) Helgakviða Hundíngsbana 1 og 2. og Völsúngakviða hin forna.

som den unge Hjort, der, bedækket af Dr igtryg (Hun-
end alle Skovens Dyr, og hvis F i et Slag ved
Himlen. han fik Tilnavnet

Der blev opkastet en Høj o or). Senere dræbte
kom til Valhal, bød Odin ham Sverrig, der havde to

Men om Aftenen gik F Hoder, Helges Broder
Høj, og hun saae Helge og fældte Hodbrod, og lige-
Følge af sine Mænd. F
Synet mig eller er derved knyttes til det følgende
ride, eller vender F Sundlag dog rimeligvis en ældre
Draugen svarede Fremstilling henhører i det mindste
dens Ende er hæver sig i denne Henseende langt
drig mere til fortrinlig er Skildringen af Sigruns
svandt i Sorgens højeste Sværmeri, som ligger
hvad hu af Vanvid, naar den Elskende favner og
hun den Elskede, der ikke er mere, og hører ham
nyder Lyksaligheden af hans Selskab, som da
af levede. Og ligesaa levende for Tilhøreren, som
Sigrun, vidste Oldtiden at gjøre denne Overbevisning,
først at lade Ternen skue og tale med Kongens
Gjenfærd. Kun een Gang er Sigrun saa lykkelig;
vil ikke mere vende tilbage, og Hjertet maa briste.
Besindighed valgte Oldtiden dette Træk; vendte
oftere tilbage, da maatte Forstanden forgaa.

47. **Hoder og Balder.** Hodbrods Søn Hoder (Hotherus) blev opfostret hos en af sin Faders Mænd, ved Navn Gevar. Tidlig udmærkede han sig ved Legemsstyrke og allehaande Færdigheder; især øvede han

[1]) Saxo, lib. 2, S. 28—29.

...geleg saa kunstig, at han derved kunde bøje Men-
...Sind til Glæde, Sorg og Medlidenhed. Disse
...lige Egenskaber opvakte Kjærlighed hos hans
...Datter Nanna, thi hvad elsker Kvinden
...erhed og udmærkede Naturgaver?

...ins Søn Balder saae engang Nanna i
...blev optændt af Elskov til hende, thi intet
...aa Manden stærkere, end Skjønhed og Ynde;
...ndes Skjønhed og Ynde overgik alles. Han beslut-
...de derfor, at rydde sin Medbejler Hoder af Vejen.

Nu hændte det sig, at Hoder en Dag blev forvil-
det paa Jagten, og han kom ind i en Skov til et Hus,
hvor tre Skovmøer (Valkyrier) hilste ham ved Navn.
Han spurgte, hvem de vare. De svarede, at de raadte
for Lykke i Krig, vare ofte usynlige tilstede i Slag, og
gave deres Venner Sejer. De fortalte ham tillige, at
Balder havde seet Nanna og var forelsket i hende, men
advarede ham ikke at udæske Balder til Strid, thi han
var en Halvgud. I det samme forsvandt Huset, Møer
og alt, og han stod som før alene midt paa Marken.

Da han kom hjem, fortalte han Gevar denne Hæn-
delse, og bejlede til Nanna, men Gevar var tvivlraadig,
thi han frygtede for Balders Vrede, og vidste, at han
ej kunde saares med Sværd. Endelig erindrede han sig,
at der var et Sværd, som kunde saare Balder; en
Vildmand, ved Navn Mimring (Mimringus sylvarum
satyrus) ejede det tilligemed et kosteligt Armbaand;
Sværdet havde ogsaa den Egenskab, at det gav Lykke i
Krig, Armbaandet gav Rigdom. Men Vejen til denne
Vildmands Bolig gik over høje snebedækkede Bjerge.

Efter Gevars Anvisning … Harpespiller, og …
Rensdyr) for sin Slæ… …an en fortr…
sit Telt ved Vildmar… …Spise fr…
ledes mod Solen, … …ige …
Vildmandens Hu…
denne, og tvar…
baand.

Balder, …
Nanna; r… …an
Overtale… … Balder, …
med T… …ste Dag Slaget paa
Hode… …ede Hel (Proserpina) sig for
gjer… …e Varsel døde han paa tredie Dag.
h… …e opkastede en Høj over ham.

…aa vor Tid, siger Saxe, gave nogle, hvis For-…and var en ved Navn Harald, sig til at grave i denne Høj i Haab om at finde store Rigdomme; men der paakom dem en hastig Forfærdelse, saa at de flyede over Hals og Hoved; det forekom dem nemlig, at der med Brusen og Bragen styrtede en stærk skyllende Flod ned fra Toppen af Højen.

Da Odin vilde hævne sin Søns Død, spaaede en Fin, Rostjof (Rostiophus Phinnicus), ham, at han med den russiske Kongemø Rinde (Rinda Ruthenorum regis filia) skulde avle en Søn, der vilde blive sin Broders Hævner. Ukjendelig ved en sid Hat gik Odin som Kriger i Tjeneste hos den russiske Konge, blev Hærfører, og jog alene en hel Hær paa Flugten. Nu aabenbarede han Kongen sin Kjærlighed, og fik et gunstigt Svar, men da han vilde kysse Kongemøen, gav hun ham et

Lise; hver Nat svævede den dejlige Nanna for ham og han kunde ikke leve uden at besidde hende.

Hoder kom til Danmark, og blev af Folket ved Isefjord i Sjælland valgt til Konge. Da hans Broder Adils kort efter døde, forenede han Sverrig og Danmark. Men imedens han var i Sverrig, kom Balder til Sjælland, og en Del af Folket hyldede ham. Hoder kom fra Sverrig, og begge Medbejlerne leverede atter hinanden et Slag. Hoder maatte flygte til Jylland, og kaldte den By, i hvilken han plejede at opholde sig, efter sit Navn (Hothersnes?). Efter at have tilbragt Vinteren der, drog han tilbage til Sverrig, samlede sine Høvdinger, overdrog dem Rigets Bestyrelse, og opholdt sig, kjed af Livet, paa øde og ensomme Steder. Da traf han atter i en stor Skov de samme Møer, der forhen havde givet ham den Kjortel, som intet Vaaben kunde gjennemtrænge. Han fortalte dem sin slette Skjæbne i Krigen, og bebrejdede dem, at de havde skuffet ham med falske Løfter; men Møerne forkyndte ham, at han kunde overvinde Balder, hvis han kunde erholde den sjeldne søde Spise (inusitatæ cujusdam svavitatis edulium), som Balder skyldte sin Styrke.

Han besluttede derfor paa ny at paaføre Balder Krig; denne samlede en Hær af Danske; det kom til Slag, men Sejeren svævede imellem begge, og Natten skilte dem ad. Da gik Hoder hemmelig ud for at spejde, og da han kom til den fjendtlige Lejr, saae han tre Møer, der just havde bragt Balder hin kostelige Spise, forlade Lejren. Han fulgte efter dem, thi han kunde følge deres Spor i Duggen, og kom til deres Bolig. De spurgte,

hvo han var; han udgav sig for en Harpespiller, og da de rakte ham en Harpe, spillede han en fortryllende Sang. Imidlertid saae han, at hin Spise fremkom ved tre Hugorme, fra hvis Mund den kraftige Gift dryppede ned. En af Møerne bød ham noget deraf, men den ældste forhindrede det, da de derved vilde begaa Svig mod Balder. Derimod gave de ham et Bælte, som bragte Lykke i Krig.

Da Hoder gik tilbage, mødte han Balder, og saarede ham næsten dødelig. Men Balder, som ikke vilde dø Straadød, begyndte næste Dag Slaget paa ny; den følgende Nat aabenbarede Hel (Proserpina) sig for ham, og i Følge dette Varsel døde han paa tredie Dag. Hans Krigere opkastede en Høj over ham.

Paa vor Tid, siger Saxe, gave nogle, hvis Formand var en ved Navn Harald, sig til at grave i denne Høj i Haab om at finde store Rigdomme; men der paakom dem en hastig Forfærdelse, saa at de flyede over Hals og Hoved; det forekom dem nemlig, at der med Brusen og Bragen styrtede en stærk skyllende Flod ned fra Toppen af Højen.

Da Odin vilde hævne sin Søns Død, spaaede en Fin, Rostjof (Rostiophus Phinnicus), ham, at han med den russiske Kongemø Rinde (Rinda Ruthenorum regis filia) skulde avle en Søn, der vilde blive sin Broders Hævner. Ukjendelig ved en sid Hat gik Odin som Kriger i Tjeneste hos den russiske Konge, blev Hærfører, og jog alene en hel Hær paa Flugten. Nu aabenbarede han Kongen sin Kjærlighed, og fik et gunstigt Svar, men da han vilde kyssе Kongemøen, gav hun ham et

Drengen. Næste Aar kom han igjen, kaldte sig Roster, udgav sig for Guldsmed, og arbejdede saa fortræffelig i Kobber, at Kongen gav ham Guld. Heraf smedede han allehaande Kvindesmykker, især et udmærket Armbaand og nogle Ringe, hvilke han forærede Kongemøen; men da han atter vilde kysse hende, fik han Svar som før. Tredie Gang var han som Kriger ikke heldigere; han øvede vel meget mandeligt Hovværk i Kongens Gaard, men kunde ikke tilvende sig Møens Tilbøjelighed. Da han atter vilde fare af Gaarde, bød han hende endnu engang et Kys, men hun stødte ham fra sig, saa hans Hage rørte ved Jorden. Da ristede han Runer paa Bark, kastede dem paa hende, og hun blev affindig. Og nu haabede han endelig at kunne iværksætte sit Forsæt. Fjerde Gang kom han igjen som Pige, kaldte sig Vekke, og udgav sig for lægekyndig. Optagen blandt Dronningens Tyende blev han Kongemøens Terne. Han avlede med hende en Søn Bo, som hævnede sin Broder. Thi da han blev voxen, bekrigede han Hoder, og nedlagde ham i et Slag, men blev selv dødelig saaret. Den russiske Hær opkastede en Høj over Bo [1].

Der gives næppe noget mere træffende Exempel paa, hvorledes en Mythe efterhaanden ved Folkesagnet kan antage Udseende af et almindeligt Ammestue-Eventyr, end nærværende Fortælling hos Saxe. Den er aabenbar et fordrejet Sagn, som har lokaliseret sig i Danmark, men som aldrig der har haft nogen tilsvarende

[1]) Saxo, lib. 3, S. 39–46.

Begivenhed. Det er den eddiske Mythe om Solguden Balder, der dræbes af Mørket, den blinde Høder, og siden hævnes af sin Broder Bale, som Odin avlede med Rind; men alt er hos Saxe nedsjunket fra Himlen, og vanheldet ved senere falske Tilsætninger. Det mest oprørende Træk er her forbigaaet, da det tillige er betydningsløst. I meget andet vil man let gjenkjende det Oprindelige, som har ligget til Grund; Hjortene ere Rensdyr; Thors Kjølle hans bekjendte Hammer; Valkyrierne, som vi i forrige Sagn saae komme ridende igjennem Luften, ere her jordiske Skovmøer; Satyren eller Skovguden Mimring er Eddas gaadefulde Mimer; den fortryllede Spise, som laves af Hugormes Gift, er en senere Forklaring af Kunsten ved Seid at hærde Legemet mod alle Saar. Rosthjof er et Jættenavn.

48. Gram, Skjolds Søn, som ved sine Bedrifter indlagde sig en saadan Berømmelse, at alle, der vare af kongelig Byrd og Blod, i de ældste danske Sange nævnedes med hans Navn (ut in vetustissimis Danorum carminibus ipsius vocabulo regia nobilitas censeatur), var først gift med en Datter af hans Fosterfader Roar, men gav hende siden til sin Ven Besse.

En Jætte (gigas) friede til Gro, en Datter af Kong Sigtryg i Sverrig. For at forhindre et saa uværdigt Giftermaal, klædte Gram sig i Gedeskind og Huder af andre vilde Dyr, og tog en stor Kjølle i Haanden, saa at han havde Udseende af en Jætte; herved skræmmede han alle bort, som han traf paa Vejen. Saaledes klædt gik han ind i Gøtland, og mødte her i en Skov Kongemøen Gro, der med sine Terner var redet ud for

at bade sig. Hun blev forfærdet ved at see ham, da hun holdt ham for sin Bejler, men Besse aabenbarede hende, at det var Gram. Da bad hun dem fly, for at ikke hendes Fader eller Broder skulde anfalde dem; men Gram viste sig for hende i sin Skjønhed, og trolovede sig med hende. Da de droge videre frem, bleve de overfaldne af to Røvere, hvilke Gram dræbte; men da han ikke vilde vise sine Fjender nogen Velgjerning, opstillede han deres Lig, og bandt dem fast til Pæle, at de kunde see ud som Levende, og vedblive at skrække de Forbigaaende. Han kom til Kong Sigtryg, men om denne var det spaaet, at han ikke kunde overvindes uden ved Guld; Gram lod derfor et Guldhoved sætte paa sin Trækjølle, og nedlagde ham dermed i Tvekamp, hvilken Daad blev besungen af Besse. Derpaa fældede han Svarin Jarl i Gøtland (Svarinus Gothiæ præfectus), og hans sexten Brødre, der vilde hævne hans Død.

Hans Fader gav ham Del i Regjeringen, og han overvandt Sjællænderen Ring, som havde gjort Oprør.

Blandt hans mange andre Bedrifter hører ogsaa følgende: Han førte Krig med Finnernes Konge Sumbl, (Sumblus Phinnorum rex); ved Synet af dennes Datter Signe nedlagde han sine Vaaben, blev fra Fjende til Bejler, og lovede at forskyde sin Dronning. Men imedens han derpaa førte Krig med den norske Konge Svibdager, der havde krænket baade hans Søster og Datter, lovede den troløse Sumbl sin Datter til Kong Henrik af Saxland (Saxoniæ rex Henricus). Han forlod derfor sin Hær, drog hemmelig til Finland (Phinnia), og kom der under Brylluppet; iført en ringe

Dragt gik han ind i Salen, satte sig nederst, og udgav sig for en Læge. Men da Gjæsterne vare blevne drukne, saae han med Opmærksomhed paa sin Brud, opregnede i en Sang sine Bedrifter, og bebrejdede hende hendes Utroskab. Da Sangen var endt, sprang han op, drog sit Sværd, gjennemborede Henrik, nedhug en stor Del af Gjæsterne, og sejlede bort med Signe. Senere faldt han i et Slag med Saxerne, der havde forenet sig med Svibdager [1].

Dette er Hovedindholdet af Saxes Fortælling om Gram. Hans Bemærkning, at Gram hos Skjaldene er et almindeligt Kongenavn, bekræftes af Eddaerne og flere senere Digte. Til Grund for Saxes Fortælling maa have ligget en gammel dansk eller norsk Saga, grundet paa Sange, hvoraf mange anføres hos Saxe; men Sagnet selv er blevet en Del forvirret, da Skuepladsen for Grams Bedrifter er flere langt fra hinanden liggende Lande. I de islandske Kilder findes intet tilsvarende Sagn.

49. Hadding, Grams Søn, blev opfostret i Sverrig hos Vagnhofde (Vagnophtus), hvis Datter Hardgrepe (Harthgrepa), der saavel som Faderen var af Jætteslægt, blev forelsket i den skjønne og modige Yngling. Men forgjæves søgte hun at vække Kjærlighed hos Hadding, forgjæves bad hun ham at ægte hende, og at hvile sig ved det Bryst, som i Vuggen havde givet ham Væxt og Styrke; hun var for stor, sagde Hadding, til at noget Menneske kunde vise hende Kjærtegn.

[1]) Saxo, lib. 1, S. 6 — 9.

Da forestillede Hardgrepe ham, at hun, naar hun vilde, kunde paatage sig allehaande Skikkelser, at hun snart kunde skyde sig saa højt i Vejret, at hun naaede til Skyerne, snart kunde paatage sig sædvanlig menneskelig Skikkelse, styg eller yndig, og snart som en Orm krybe henad Jorden. Herved lod Hadding sig endelig bevæge. Da han nu ønskede at vende tilbage til sit Fædreland, fulgte Hardgrepe ham i Mandsdragt. Undervejs kom de ind i et Hus, hvor Manden var død. Hardgrepe, som vilde vide Udfaldet paa deres Rejse, skar Runer paa en Spaan, og lod Hadding lægge denne under Ligets Tunge. Da rejste Dødningen sig, udstødte Forbandelser mod den, som havde forstyrret hans Ro, og spaaede, at Hardgrepe i en Skov skulde ombringes af Trolde, men Hadding nyde Held og Lykke. Da de nu næste Nat kom til den Skov, som Dødningen havde omtalt, og der toge Herberge i en med Ris og Løv tækket Hytte, da lod der sig tilsyne en umaadelig stor Haand, som svævede rundt omkring i Huset; derover forfærdedes Hadding saa meget, at han bad Hardgrepe om Hjælp; hun udstrakte sit Legeme, greb Haanden, og lod sin Fostersøn afhugge den; der udflød mere Ædder end Blod; men til Straf derfor blev Hardgrepe, da de fortsatte Rejsen, sønderreven af en stor Skare Trolde.

Nu kom der en gammel enøjet Mand (Odin) til Hadding, beklagede at han var saa alene, og formaaede Vikingen Liser til at indgaa Fostbroderlag med ham; de blandede efter den Tids Skik Blod sammen. Derpaa bekrigede de i Forening Kureternes Konge, Loker, men bleve slagne. Paa Flugten kom den samme gamle Mand

til Hadding, førte ham paa sin Hest til sit Hus, vederkvægede ham med en liflig Drik, og forudsagde ham en Del af hans Skjæbne. Da han atter førte ham tilbage paa Hesten; efterat have slaaet sin Kappe over hans Hoved og forbudet ham at see ud, kunde Hadding ikke overvinde sin Nysgjerrighed, men keg ud igjennem et Hul paa Kappen, og blev da vaer, at Hesten gik paa det vildene Hav. I en ny Krig med Loker blev Hadding, efter hin gamle Mands Spaadom, fangen og kastet for et vildt Dyr, men han sled sig løs af sine Baand, dræbte Løven, og spiste, efter samme Mands Raad, af dens Kjød og drak dens Blod, hvorved han fik overordentlige Kræfter. Derpaa bekrigede han Handuvan, Konge i Hellespont (Landene ved Dynafloden) og belejrede ham i hans faste Borg Duna (Dynaborg); men da Borgen formedelst sine høje Mure var uindtagelig, lod Hadding fange en Mængde Svaler og andre Fugle, som havde deres Reder i Byen, og lod brændende Svamp binde ved deres Vinger; de søgte deres gamle Reder, stak saaledes Byen i Brand, og imedens Indvaanerne vare beskjæftigede med at slukke, stormede Hadding, og indtog Byen. Efterat have kriget i lang Tid i Østerleden, vendte han tilbage til Sverrig, og overvandt Svibdager i et stort Slag ved Gulland (Gudlandia). Dennes Søn Asmund, der vilde hævne sin Faders Død, mistede i et Slag ogsaa sin unge Søn Henrik, udbrød i en Klagesang over hans Død, kastede Skjoldet paa Ryggen, greb Sværdet med begge Hænder, og nedhug i sin Fortvivlelse alt hvad der mødte ham. I denne Fare kaldte Hadding paa sin Fosterfader

Vagnhofde, der kom ham til Hjælp med sit krumme Sværd. Asmund beklagede sig i en Sang, at man brugte Troldvaaben imod ham, men blev i det samme gjennemboret af Haddings Spyd; dog saarede han sin Banemand saaledes i Foden, at han i sin øvrige Levetid haltede. Asmund blev begravet i en Høj ved Upsal; hans Kone Gunilde, der ikke vilde overleve ham, gjennemborede sig selv, og blev begravet i samme Høj. Asmunds Søn Uffe anfaldt Danmark, og nødte derved Hadding til at vende hjem.

Her fandt han sit Skatkammer bestjaalet, lod sin Skatmester Glumer hænge, og opdagede ved List Tyvene. Han bekjendtgjorde nemlig, at hvo af dem der vilde mælde sig og tilstaa sin Brøde, skulde faa Glumers Bestilling. En af dem mældte sig, og lønnedes med Guld og Ære. Dette forledte de andre til ogsaa at angive sig selv; strax i Begyndelsen erholdt ogsaa disse store Gaver, men bleve derpaa alle haardt straffede.

Næste Foraar drog Hadding atter til Sverrig, og krigede der i fem Aar. Engang kom hans Hær i en saadan Hungersnød, at de maatte spise Jordsvampe, slagte deres Heste og Hunde, tilsidst endog spise Menneskekjød. Under denne Elendighed hørte de Danske en Røst, som i en Sang spaaede dem Ulykke, og raadte dem at vende tilbage. Desuagtet angreb Hadding næste Dag Fienden, men led et stort Nederlag. Næste Nat hørte de svenske Ynglinge en Røst, som spaaede dem Seier, og da de derpaa angrebe Fienden, viste sig det forunderlige Syn, at tvende gamle, grimme, skaldede Mænd i den stjerneklare Nat strede hver paa sit Parti.

Hadding maatte fly til Helsingeland. Der hændte det sig, at da han, udmattet af Solens Hede, vilde bade sig i Havet, traf han i Vandet et sælsomt Dyr, som han dræbte og lod føre til sin Lejr. Men just som han glædede sig herover, mødte en Kvinde ham, og spaaede ham Ulykke, fordi han havde dræbt dette Dyr, i hvis Ham en Gud havde skjult sig.

Hvorhen du din Stavn end vil vende,
saa kvad hun, skal Hævnen dig naa;
om du sejler til Jordens Ende,
skal de straffende Guder dig slaa.

Hvorhen du end farer paa Jorden,
saa lød det i susende Vind,
skal Lynild dig følge og Torden,
og over dig Hus styrte ind.

Alle disse Ulykker traf ham paa hans Tilbagerejse; han led Skibbrud, og Husene styrtede ned over ham.

Han stævned mod fraadende Strande,
og Stormen ham fulgte til Land,
men frelst fra de skummende Vande
stod han sikker paa hviden Sand.

Over ham og Følgesvende
styrted Tage, og styrted Hus,
men alle de stode behænde
uskadte i Dynger af Grus.

Denne Forfølgelse ophørte først, da han ofrede en Del sort Kvæg til Frej (Frø), et Offer, der siden aarlig blev gjentaget; de Svenske kalde det Frøblot (Frøbloth).

Hadding hørte, at en Jætte friede til Ragnhilde, en Datter af Kong Hagen paa Nitherøen i Romerige (Nitherorum rex Haquinus); han nedlagde Jætten i Tvekamp. Kongemøen lægede hans Saar, og da hun ønskede i Fremtiden at kunne gjenkjende sin Befrier, saa lagde hun en Ring i et Saar paa hans Ben. Nogen Tid efter foranstaltede hendes Fader et Gjæstebud, indbød de ædleste Ynglinge dertil, og bad sin Datter blandt de Tilstedeværende at vælge sig en Mand. Da gik Kongemøen omkring til Gjæsterne, søgte sin Ring, og kaarede, da hun fandt den, Hadding til sin Ægtefælle.

Imedens Hadding opholdt sig hos hende i Norge, hændte sig en højst sælsom og forunderlig Ting. Thi engang, da de sade og spiste sammen, saae han en Kvinde, der bar nogle grønne Urter i sit Skjød, stige op af Jorden forved Arnestedet, og hun spurgte, hvor saa friske Urter voxte om Vinteren? Da nu Kong Hadding ytrede megen Lyst til at vide dette, svøbte hun ham ind i sin Kappe, og førte ham ned med sig under Jorden. Først betraadte de en Sti, paa hvilken de vandrede en Stund i tyk Taage; her saae de rundt omkring adskillige Mænd i Skarlagensklæder; omsider kom de til en grøn Eng, hvor Solen skinnede, og de Urter voxte, som Kvinden havde bragt ham. Længer frem kom de til en stridtløbende Flod, i hvilken der flød alleslags Pile og Haandskud; en Bro førte over den. Da de vare komne over paa den anden Side, saae de to Hære i Kamp med hinanden, og da Hadding spurgte Kvinden, hvad det skulde betyde, svarede hun, at det var Helte, der vare faldne i Krig, og som nu efterlignede hvad de

Hver Morgen ved Havet (nej, jeg følger ej dig)
mig vækker Strandmaagernes Skrig;
men hvor let svinder Dagen i vaagnende Vaar,
som paa Havet mig vorder til Aar.

En Viking fra Jylland, ved Navn Toste, kaldet den onde (Tosto facinorosus), øvede paa samme Tid megen Udaad. Han fejdede paa Saxland, og tvang en Konge der, ved Navn Sigfred, til at forene sig med ham mod Hadding. Denne blev overvunden i et Slag til Lands, men flygtede bort paa en Baad, og borede Tostes Skib i Sænk. Længe søgte Toste efter hans Lig, og begav sig endelig til sin Flaade; her saae han Baaden ude paa Havet, og satte efter den, men maatte snart vende tilbage. Da han atter paa et ubeskadiget Skib forfulgte Hadding, og denne mærkede, at han ej kunde undkomme, spurgte han en, som fulgte med ham, om han kunde svømme. Da denne sagde Nej, væltede Hadding Baaden, holdt sig tæt under Kjølen, og svømmede saaledes under den. Toste troede han var druknet, og vendte tilbage. Men nu svømmede Hadding i Land, overfaldt uformodentlig Toste, og nedlagde en stor Del af hans Hær. Toste led et saa stort Nederlag, at han maatte forlade sit Fædreland, og drog, som om han var et Sendebud, til Bretland (Britannia). Paa Vejen satte han ved Terningspil Splid imellem Søfolkene, saa at de myrdede hverandre, og bemægtigede sig derpaa deres Gods. Derefter forenede han sig med en anden Viking, ved Navn Kolle, og vendte med ham tilbage til Danmark, men blev her fældet i en Tvekamp med Hadding.

han ikke skulde falde for Fjendehaand, men dræbe sig selv, og raadte ham at foretrække Krige med anseelige Folkeslag for med ringe, og med fjerne Folk for med sine Naboer.

Nogen Tid derefter indbød Uffe Hadding til Upsal. Men under Gjæstebudet vare nogle Mænd stillede udenfor Døren, som hug Hovedet af hver Dansk, der gik ud. Hadding mærkede Forræderiet, flygtede bort om Natten, samlede sin Hær, overfaldt og dræbte Uffe, og indsatte hans Broder Hunding til Konge.

Nu levede Hadding i flere Aar i Fred og Ro, da han ingen Fjende mere havde at bekæmpe; men han kjededes ved det stille Liv paa Landet, og længtes efter at tumle om paa Havet. Han sang:

Hvor ledt er mig Livet i Skovenes Skjul,
jeg som før var en flagrende Fugl!
Hvor Dagen er tom, og hvor Natten er mørk,
naar Ulvene tude i Ørk!

O bedre at fare paa stormende Hav,
og at styrte i fraadende Grav,
end her mellem Bjerge at bygge og bo,
og fortæres af kvælende Ro.

Men hans Dronning derimod, som elskede Landlivet, og kjededes ved at høre Strandfuglenes Morgenskrig, svarede:

Mig huger (o tværtimod dig er mit Sind)
den milde og svalende Vind;
med Tryghed og Glæde mig svinder hver Stund,
naar Frisken fløjter i Lund.

Hver Morgen ved Havet (nej, jeg følger ej dig)
mig vækker Strandmaagernes Skrig;
men hvor let svinder Dagen i vaagnende Baar,
som paa Havet mig vorder til Aar.

En Viking fra Jylland, ved Navn Toste, kaldet den onde (Tosto facinorosus), øvede paa samme Tid megen Udaad. Han fejdede paa Saxland, og tvang en Konge der, ved Navn Sigfred, til at forene sig med ham mod Hadding. Denne blev overvunden i et Slag til Lands, men flygtede bort paa en Baad, og borede Tostes Skib i Sænk. Længe søgte Toste efter hans Lig, og begav sig endelig til sin Flaade; her saae han Baaden ude paa Havet, og satte efter den, men maatte snart vende tilbage. Da han atter paa et ubeskadiget Skib forfulgte Hadding, og denne mærkede, at han ej kunde undkomme, spurgte han en, som fulgte med ham, om han kunde svømme. Da denne sagde Nej, væltede Hadding Baaden, holdt sig tæt under Kjølen, og svømmede saaledes under den. Toste troede han var druknet, og vendte tilbage. Men nu svømmede Hadding i Land, overfaldt uformodentlig Toste, og nedlagde en stor Del af hans Hær. Toste led et saa stort Nederlag, at han maatte forlade sit Fædreland, og drog, som om han var et Sendebud, til Bretland (Britannia). Paa Vejen satte han ved Terningspil Splid imellem Søfolkene, saa at de myrdede hverandre, og bemægtigede sig derpaa deres Gods. Derefter forenede han sig med en anden Viking, ved Navn Kolle, og vendte med ham tilbage til Danmark, men blev her fældet i en Tvekamp med Hadding.

For Hadding aabenbarede sig engang i en Drøm hans afdøde Dronning, og kvad: Du har avlet et Udyr, som vil sønderrive Ulvene; vogt dig! fra dit Skjød er udgaaet en Fugl med Svanerøst, men dens Hjerte er Gift og Galde. Denne Drøm udtydede en Spaamand saaledes, at Haddings Søn skulde blive frygtelig for hans Fjender, men Haddings Datter skulde staa sin egen Fader efter Livet. Spaadommen opfyldtes paa hans Datter Ulfhilde (Ulvilda); thi da hun var bleven gift med en Bonde Guttorm, fortrød hun bestandig paa sit ringe Giftermaal, og ophidsede sin Mand til at dræbe Hadding. Naar han under et Gjæstebud, sagde hun, halvdrukken sidder og pynter sit Haar, stryger sit Skjæg og lytter til Eventyr, da vil det være en let Sag at dræbe ham. Men advaret ved Drømmen opdagede Hadding Forræderiet, og undgik denne Efterstræbelse.

Odins Spaadom om Haddings Død gik i Opfyldelse. Der kom en falsk Efterretning til Kong Hunding om Haddings Død. Han anrettede i denne Anledning et Gravøl, under hvilket han druknede i et Mjødkar. Hadding vilde ikke overleve sin Ven, og hængte sig selv i Folkets Paasyn [1].

Denne Saxes Fortælling er en besynderlig Blanding af flere usammenhængende Sagn. Nogle deraf have imidlertid været ældgamle og grundet sig paa Folkesange. Forbindelsen med Gram og Fortællingens Skueplads vise hen til Norge og Sverrig, medens Danmark kun meget lidet omtales. Til Sverrig hentyder ogsaa Verel-

---

[1]) Saxo, lib. 1, S. 9—19.

fangen imellem Hadding og hans Dronning, hvilken er en Efterligning af Njords og Skades. Den svenske Konge Hundings Dødsmaade er den samme, som Snorre tillægger Kong Fjølner. Men om end disse senere tilsatte Omstændigheder borttages, bliver der dog ved dette Sagn noget særdeles Ejendommeligt tilbage, fornemmelig Haddings Vandring til Underverdenen, som viser, at der om denne Konge, og maaskee tillige om hans Fader Gram, har været en egen Sang eller Saga. Fortællingen egner sig til at behandles af en nyere Digter.

50. Asmund og Asvid. Kong Alf i Hedemarken havde en Søn Asmund, og Kong Bjørn i Vigen en Søn Asvid. Asmund forvildede sig engang paa Jagten, vandrede over Fjelde og Bjerge, maatte leve af Svampe og Rødder, og kom endelig til Bjørns Borg. Her stiftede han Venskab med Asvid, de svore sig i Fostbroderlag, og lovede, at den Overlevende skulde lade sig begrave med sin døde Ven. Asvid døde først, og blev begravet med sin Hund og Hest, og Asmund lod sig, efter sit Løfte, levende begrave med sin Ven, og tog nogle Fødemidler med sig. Paa samme Tid var Kong Frode i Norge; en Del af hans Hær kom til Asvids Grav, og brøde den op i Haab om at finde skjulte Skatte. De gjorde nemlig en Aabning i Højen, og lod en af de Dristigste iblandt dem hidses ned i en Kurv. Men saasnart Asmund mærkede denne komme ned i Hulen, rev han den Nedsænkede af Kurven, satte sig selv i den, og lod sig saaledes drage op. Næppe fik de andre Øje paa hans blodige, forrevne, blege Dødningeaasyn, førend de fulde af Rædsel, i den Tanke, at det var den

Døde selv, slap Rebet og ilede bort. Men Asmund kaldte dem tilbage, viste dem, at han var et levende Menneske, og fortalte dem, hvorledes han havde maattet kæmpe med den Døde, der havde afrevet hans ene Øre, og givet ham mange blodige Saar og Skrammer. Han kvad:

Undres ikke, naar I skue
    Livets Lue
falmet i det grumme Møde;
Livet visner hos de Døde.

Uden Lys og Solens Varme
    har jeg Arme
levet her i Jordens Skjød;
maatte her med Draugen stride,
    tifold lide
levende den bitre Død.

Før min Ven og mild i Sinde,
    nu min Fjende
fled han mig med Ørneklo,
til med Hovedet afhugget,
    Stangen stukket
i hans Legem, han fik Ro.

Undres ikke, naar I skue
    Livets Lue
falmet i det grumme Møde;
Livet visner hos de Døde.

---

[1]) Saxo, lib. 5., S. 90 — 92.

At denne Fortælling har udgjort en gammel Romance, sees ogsaa af en lignende i et islandsk Æventyr. Begge Hovedtræk, det trofaste Venskab og Dødningers Gjengang, ere i Oldtidens Aand, men Forbindelsen imellem begge er ikke tilstrækkelig motiveret.

51. Amled (Hamlet). Kong Rerek Slyngebaand indsatte Brødrene Orvendel og Fenge til Underkonger i en Del af Jylland (Vendsyssel). Orvendel udmærkede sig ved sin Tapperhed paa Vikingetoge, og overvandt iblandt andre den norske Konge Koller. Han vendte hjem med meget Bytte, og erhvervede sig Rereks Gunst i den Grad, at denne gav ham sin Datter Gerude til Ægte. Deres Søn hed Amled. Men Broderen Fenge (Fegge) misundte Orvendel hans Lykke, og stod ham efter Livet. Han benyttede sig af den første gunstige Lejlighed til at dræbe ham, foregav at have gjort det, for at befri Gerude fra sin Mands Haardhed, og ægtede hende. For at undgaa hans Forfølgelse anstillede Sønnen Amled sig gal; han laa altid hjemme, gad ikke engang vasket sig, kastede sig paa Jorden, væltede sig i Skarnet, og gav lutter taabelige Svar. Undertiden sad han ved Arnen, ragede i Asken, og skar nogle Trækroge, som han hærdede ved Ilden og krummede i Enden. Spurgte man ham, hvad han der gjorde, sagde han: Jeg skærper Spyd til at hævne min Fader. Man lo, og lod ham skærpe. Alle sine Kroge samlede han i en Hob, og forvarede dem vel. Adskillige mente, at han kun anstillede sig galen, og advarede Fenge, som derfor besluttede at prøve ham. Til den Ende vilde man føre ham ud i en tyk Skov, og

der bringe ham sammen med en smuk Kvinde, der skulde see at opvække hans Kjærlighed, og under dens Glemsel aflokke ham hans hemmelige Tanker. Men Amled satte sig, da han skulde ride til Skovs, bagvendt paa Hesten, og holdt i Halen som i en Tøjle. Et latterligt Syn, som hans Fagter endnu mere forhøjede. I et Krat traf de paa en Ulv. Amled spurgte, hvad det var? Hans Ledsagere svarede, det var en Fole. Fenge har har dog ikke mange af dem i sin Gaard, sagde Amled. Da de droge langsmed Stranden, fandt de Roret af et strandet Skib. Ledsagerne udbrøde: det er en stor Kniv vi her finde. Ja, sagde Amled, men det maa være til et stort Bøste (Skinke). Derpaa viste de ham en Sandmæl (en Strækning af Flyvesand), og bad ham betragte alt dette Mel. Det er malet af Vejrmøller (Storme) og Havets hvide Skum [1], sagde Amled, og tilstod nu selv, at det var klogt sagt. Nu lode de ham være alene, og Pigen kom ham, ligesom af en Hændelse, imøde paa et skyggefuldt og mørkt Sted. Men iblandt hans Ledsagere var der en, som var opdraget med ham, og gjerne vilde advare ham; han fangede derfor en Brems, stak et Straa i den, og lod den flyve. Amled bemærkede det, og forstod Advarselen. Han førte derfor Pigen langt bort til et Uføre, hvor ingen kom, havde sin Villie med hende, men bad hende endelig ikke at røbe sig, hvilket hun saa meget heller gjorde, som hun var opfødt med ham og elskede ham.

---

[1]) Ordspil med Mæl (Sandmæl), Mel og male.

Da han nu kom hjem, drillede alle ham, og spurgte, hvad han havde gjort med Pigen? Han svarede, han havde besovet hende. Hvor det? sagde de. Paa Hus-Mønningen, en Hestehov og en Hanekam, svarede Amled; thi noget af disse Ting havde han taget med sig, førend han red ud. Pigen nægtede alt. Vennen, som havde advaret ham, sagde derpaa, at for kort siden var han den eneste, som havde seet paa hans Bedste. Ja, svarede Amled, jeg saae nok, der kom noget flyvende med et Straa i Enden. Alle de andre lo af hans gale Snak, men Vennen, som forstod Sammenhængen, glædede sig over Amleds Forstand.

Da nu ingen kunde blive ret klog paa Amled, besluttede man at friste ham ved hans egen Moder. Fenge lod som om han maatte gjøre en lang Rejse, og Amled blev alene med Gerude i hendes Sovekammer, hvor en Mand var skjult i en Dynge Halm. Men Amled fattede Mistanke, anstillede sig atter galen, gol som en Hane, slog med Armene som med Vinger, sprang op paa Halmen, og da han mærkede noget haardt under sine Fødder, stak han sit Sværd igjennem Halmen, trak Lureren frem, slog ham ihjel, hug hans Legeme i Smaastykker, og kastede det i Raget. Derpaa vendte han tilbage til Moderen, og da hun brast i Graad over hans Galskab, tilstod han sin Forstillelse, og bebrejdede hende, at hun kunde elske sin Mands Morder, og, slettere end de Umælende, strax vende sig fra den ene Mage til den anden; hvorhos han forkyndte hende, at han kun ventede en gunstig Lejlighed til at hævne sin Fader. Hans Forestillinger gjorde et dybt Indtryk paa Moderen.

Fenge kom endelig hjem, men Spejderen kunde intet fortælle ham. Naar han spurgte Amled efter ham, svarede denne, at han var gaaet paa Huset, var faldet i Skarnet, og ædt af Svinene; et Svar, der i hvor meget sandt der end var deri, kun fremkaldte Spot og Latter.

Fenge, der af Frygt for Rereks og Gerudes Vrede ikke selv torde dræbe Amled, troede endelig paa en anden Maade at kunne faa ham ryddet af Vejen. Han sendte ham med to af sine Tjenere til England (Britannia), og begjerte i et Brev, der var udskaaret i Træ, at Kongen, hans Ven, skulde lade Amled dræbe. Før sin Bortrejse bad denne sin Moder, at hun efter et Aars Forløb, da han vist vilde komme tilbage, skulde foregive, at hun havde faaet Efterretning om hans Død, lade Sørgetjeldinger ophænge, og holde hans Gravøl. Undervejs undersøgte han sine Medfølgeres Gjemmer, imedens de sov, fandt Brevet, skar sit eget Navn bort, og satte deres isteden, og tilføjede, at Kongen af England skulde give ham sin Datter. Kongen tog venlig mod Amled og hans Ledsagere, læste Brevet, og lod sig ikke mærke med noget. Han gjorde, som Skik var, et Gjæstebud for dem. Amled vragede baade Mad og Drikke. For at faa Aarsagen hertil at vide, anviste Kongen de Fremmede et Sovekammer, hvor en Mand var skjult, der skulde høre efter deres Samtale. Amled ytrede da, at Brødet var smittet med Blod, Øllet smagte af Jern, og Flæsket stank som af Lig. Desuden sagde han, at Kongen havde Øjne som en Træl, og Dronningen havde i tre Ting opført sig som en Trælkvinde. Hans

Livet. Men Amled stolede paa sit bevæbnede Følge, og paatog sig Rejsen. I Nærheden af hendes Borg lagde han sig til Hvile paa en Eng, og sov ind ved en Bæks Rislen. Dronningen, som hørte der vare Fremmede paa Vejen, udsendte Spejdere; en af disse sneg sig forbi Vagterne, og var behændig nok til, uden at Amled vaagnede, at borttage hans Skjold og Kongens Brev fra hans Hoved. Dronningen saae af Skjoldet, hvem den Fremmede var, og vilde heller have en ung, berømt Helt, end den gamle Konge; hun slettede derfor dennes Navn ud i Brevet, og satte Amleds isteden. Derpaa lod hun Spejderen bringe begge Dele tilbage; men Amled havde savnet sit Skjold, lod som han sov, sprang op og greb Spejderen. Nu begav han sig til Dronningen, og overgav hende Brevet. Hun roste ham højligen, og dadlede kun hans Giftermaal; thi hans Svigerfader var vel Konge, men af Trælleæt; hun derimod var Dronning, af ædel Herkomst, og besad et Rige. De holdt Bryllup. Amled drog derpaa til England med en Hær af 8000 Skotter. Hans første Kone mødte ham ved Ankomsten, og advarede ham for hendes Fader, som vilde overraske ham; thi hendes Kjærlighed til ham, sagde hun, var større, end hendes Had til hans ny Frille; ingen Ulykke vilde udslukke denne Kjærlighed, paa hvilken hun havde saa dyrebart et Pant, en Søn. Amled drog i Brynje og med 200 Ryttere til Kongen; men da han red ind ad Porten, kastede Kongen et Spyd efter ham. Kun let saaret vendte Amled tilbage til sin Hær, og sendte et Budskab til Kongen, for at underrette ham om hans Uskyldighed,

han af sine Klæder hindredes i sin Gang, bandt han dem op med sit Sværdbælte, og tog Sværdet ved Siden; ofte trak han det ud, og prøvede Eggen paa sine Negle. Da sloge Fenges Mænd et Søm ind igjennem Skeden, saa at Sværdet ikke kunde drages ud. Da nu alle vare ganske drukne, og lagde sig til at sove paa Gulvet, gik Amled ud, tog sine velforvarede Trækroge frem, rev alle Tjeldingerne i Salen ned, lagde dem over de Sovende, og befæstede dem med Krogene, saaledes at ingen kunde rejse sig. Derpaa satte han Ild paa Huset, løb til Fenges Sovekammer, tog hans Sværd ned, som hang ved Sengen, hængte sit eget fornaglede isteden, vakte ham, og raabte, at alle hans Mænd bleve opbrændte, og at nu var Amled kommen for at hævne sin Fader. Fenge, der ikke kunde forsvare sig med det ubrugelige Sværd, blev dræbt. Folket samlede sig paa Tinge, og Amled blev af Almuen antaget til Konge.

Med tre Skibe sejlede Amled til England for at besøge sin Dronning og Svigerfader. Udvalgt ungt Mandskab fulgte ham med prægtige Vaaben; i sit eget Skjold havde han ladet Begivenhederne i sit Liv afmale: Orvendels Død, Fenges Utugt, Krogene, Ulven, Roret, Mælen, Skoven, Bremsen, og saa fremdeles indtil Fenges Død. Da den engelske Konge erfarede Fenges Død, blev han meget bestyrtset, thi de vare Fostbrødre, og havde lovet at hævne hinanden. Længe var han tvivlraadig, thi Amled var hans Svigersøn og Gjæst. Endelig bad han Amled at fri for sig til den skotske Dronning Hermunthrude, hvis Bejlere hidtil alle havde maattet bøde for deres Dristighed med

Livet. Men Amled stolede paa sit bevæbnede Følge, og paatog sig Rejsen. I Nærheden af hendes Borg lagde han sig til Hvile paa en Eng, og sov ind ved en Bæks Rislen. Dronningen, som hørte der vare Fremmede paa Vejen, udsendte Spejdere; en af disse sneg sig forbi Vagterne, og var behændig nok til, uden at Amled vaagnede, at borttage hans Skjold og Kongens Brev fra hans Hoved. Dronningen saae af Skjoldet, hvem den Fremmede var, og vilde heller have en ung, berømt Helt, end den gamle Konge; hun slettede derfor dennes Navn ud i Brevet, og satte Amleds isteden. Derpaa lod hun Spejderen bringe begge Dele tilbage; men Amled havde savnet sit Skjold, lod som han sov, sprang op og greb Spejderen. Nu begav han sig til Dronningen, og overgav hende Brevet. Hun roste ham højligen, og dadlede kun hans Giftermaal; thi hans Svigerfader var vel Konge, men af Trælleæt; hun derimod var Dronning, af ædel Herkomst, og besad et Rige. De holdt Bryllup. Amled drog derpaa til England med en Hær af 8000 Skotter. Hans første Kone mødte ham ved Ankomsten, og advarede ham for hendes Fader, som vilde overraske ham; thi hendes Kjærlighed til ham, sagde hun, var større, end hendes Had til hans ny Frille; ingen Ulykke vilde udslukke denne Kjærlighed, paa hvilken hun havde saa dyrebart et Pant, en Søn. Amled drog i Brynje og med 200 Ryttere til Kongen; men da han red ind ad Porten, kastede Kongen et Spyd efter ham. Kun let saaret vendte Amled tilbage til sin Hær, og sendte et Budskab til Kongen, for at underrette ham om hans Uskyldighed,

og at Hermunthrude selv, og ikke han, havde forandret Brevets Indhold. Ikke desmindre satte Kongen efter ham, og fældte mange af hans Folk. Da lod Amled om Natten de Faldne atter opstille, som om de vare levende, nogle ved Stene, andre ved Pæle, og atter andre lod han fastbinde paa Heste. Englænderne saae med Forundring den ny Hær, standsede, vovede ikke at anfalde Fjenden, der havde faaet saa betydelig Undsætning, og flyede; Kongen selv omkom. Med begge sine Dronninger og meget Bytte sejlede Amled derpaa tilbage til Danmark.

Her overvandt han Rereks Søn Vigled, og forjog en skaansk Jarl, Fjaller, men tilsatte endelig selv Livet i et Slag med Vigled. Hermunthrude havde lovet, at følge sin Mand i Slaget; men da Amled var fældet, ægtede hun hans Banemand. Saa er Kvindekjærlighed. Amled blev begravet i Jylland paa et Sted, der opkaldtes efter hans Navn [1].

Hans Navn bærer endnu Amleds Hede ved Viborg; hans Høj vises ved Landsbyen Amelhede i Kallø Amt. Fenges Navn findes i Feggesund og Feggeklint paa Morsø; paa det sidste Sted vises hans Grav.

Sagnet er uden Tvivl historisk; Tiden, da det kan være forefaldet, rykker frem eller tilbage med den ældre Kong Rereks Levetid, med hvilken det er bragt i Forbindelse. Til Sædernes Historie indeholder det vigtige Bidrag. Hovedtrækket deri, at en Søn under forstilt Galskab søger Lejlighed til at hævne sin Fader, er old-

---

[1]) Saxo lib. 3 og 4 S. 48 — 59.

nordisk; Karakteren er ogsaa vel holdt; i Aar og Dag arbejder Amled til samme Maal, hans Ord og hans Foretagender sigte alle til een Hensigt, og han vilde endnu længer have vedblevet, hvis det var nødvendigt, at forberede Hævnen under Galskabs Maske. Denne Del af Sagnet udgjør et for sig bestaaende Helt, hvortil der siden er knyttet andre fremmede Bestanddele, maaskee hentede fra Englands og Skotlands Historie. At Amleds Navn er vælsk fortjener ogsaa i denne Henseende nogen Opmærksomhed.

52. **Arngrims Sønner eller Kampen paa Samsø.** Paa Bolmø ved Helgeland levede en Berserk ved Navn Arngrim, gift med Eyvør (Öfura). Han havde tolv Sønner, af hvilke den ældste hed Angantyr, den næstældste Hjørvard. De vare alle store Berserker, men Angantyr var sit Hoved højere end de andre, og gjorde Arbejde for to. Allerede i deres tidlige Ungdom droge de i Viking, og hærgede vide om, uden nogensteds at finde deres Lige. Befandt de sig alene med deres Mænd, og de mærkede, at Berserkegangen kom over dem, da plejede de at gaa op paa Land, og gave sig der til at brydes med store Stene eller Skove, thi det var før hændet dem, at de under Berserkegangen havde dræbt deres egne Mænd.

Det hændte sig en Juleaften paa Bolmø, at man skulde aflægge Løfter ved Bragebægeret. Da gjorde Hjørvard det Løfte, at han vilde eje den for sin Skjønhed og Ynde over hele Norden berømte Ingeborg, en Datter af Kongen i Upsal. Strax om Foraaret sejlede derfor Brødrene til Sverrig, kom til Upsal, og gik frem

for Kongens Bord, hvor hans Datter sad hos ham. Hjørvard sagde Kongen sit Løfte og sit Ærende bid; alle tav, og Kongen, som kjendte deres Tapperhed og trodsige Sind, blev meget tvivlraadig [1].

Paa samme Tid vare der to Kæmper ved den svenske Konges Hird, Hjalmar den modige (hinn hugumstóri) og Ørvarodd (eller Arvarodd); den første var Kongens Landværnsmand, den anden en Søn af Grim Lodinfinn fra Rafnista i Norge; af tre fortryllede Pile, som han havde faaet af sin Fader, og som rammede alt, hvorpaa han sigtede, fik han Tilnavnet Ørvarodd (Pile-Odd). Hjalmar og Ørvarodd vare Fostbrødre; thi efterat have gjort sig meget berømt ved en Bjarmelandsfærd, spurgte Odd sin Fader, hvor han skulde finde de tapreste Mænd og den største Modstand, hvorpaa Faderen gav ham Anvisning paa adskillige Vikinger, som han alle overvandt, og endelig paa Hjalmar den modige og hans Fosterbroder Thord Stavnglame, der havde femten Skibe, og hundrede Mand paa hvert, og som opholdt sig hos den svenske Konge. Odd sejlede da til Sverrig; en Aften lagde han sine Skibe ved et Næs, og gik derop. Da saae han, at der paa den anden Side laa femten Skibe, som tilhørte Hjalmar og Thord, men Besætningen var oppe paa Land, og morede sig med Lege. Odd vilde nu prøve, om disse Mænd virkelig vare saa modige, som Ordet gik; han delte derfor sine Folk i to Hobe, og befalede sin Broder Gudmund,

[1]) Hervarars. Kap. 2 – 4.

hvorledes han skulde færdes med sin. Gudmund gik med sin Trop ud paa Næsset, men Odd ind i Skoven bag om Hjalmars Folk. Nu opløftede Gudmund og hans Mænd et stort Hærskrig, og strax derpaa gjorde Odds det samme; men Hjalmar og hans Folk agtede ikke paa det første Raab, og da de hørte det andet bag ved sig, standsede de vel, saalænge det stod paa, men fortsatte derpaa deres Lege, som om der intet var forefaldet. Odd og Gudmund droge sig nu tilbage og mødtes, og Odd ytrede, at disse Mænd ikke frygtede for Kamp, men tillige, at de ikke skulde overliste dem, men blive liggende under Næsset indtil næste Morgen. Morgenen kom, og Odd lagde til Strid mod Hjalmar. De spurgte efter hinandens Navn og Styrke. Odd havde kun fem Skibe, Hjalmar femten, og denne tilbød derfor at lægge sine ti Skibe bort og at gaa imod ham med lige Styrke. De stredes til Aftenens Ende. Da blev Fredskjoldet hejset, og Hjalmar spurgte Odd, hvorledes Legen hugede ham? Godt, svarede denne. Hjalmar vedblev, om han vilde prøve den oftere, og Odd forsikrede Ja, thi han havde aldrig truffet paa taprere og modigere Mænd. Saa strede de tre Dage efter hinanden, og indgik endelig Fostbroderlag. Efter at de i Fællesskab havde faret i Viking, indbød Hjalmar Odd at følge med sig til Sverrig [1].

Da nu, som vi ovenfor fortalte, Arngrims Sønner ved Frieriet til Ingeborg havde bragt alle de svenske

[1]) Örvaroddss. Kap. 8 — 10.

Hirdmænd til Tavshed, og gjort selve Kongen tvivlraadig, rejste Hjalmar sig, gik frem for Kongens Bord, og mindede ham om de Tjenester han havde viist ham og Landet, hvorfor han bad om hans Datter. Kongen blev da endnu mere vankelmodig, og overlod sin Datter selv at vælge, hvem hun vilde have. Hun svarede, at naar hendes Fader vilde gifte hende bort, da var det rimeligt, at hun valgte den til sin Brudgom, hvis Dannished hun kjendte, og ikke en, som hun aldrig havde hørt andet om end Ondt, hvilket var Tilfældet med Arngrims Sønner. Men da Hjørvard hørte hendes Ord, æskede han Hjalmar til Holmgang paa Samsø, og bød ham være hver Mands Niding, hvis han ægtede Møen, før denne Kamp var bestaaet. Hjalmar modtog Udfordringen, og Tiden til Kampen blev fastsat [1].

Paa den bestemte Tid kom Hjalmar og Ørvarodd til Samsø med to velbesatte Skibe. De lagde ind i Havnen Unarvaag, og gik i Land, for at see om Arngrims Sønner vare komne. Disse, som vare landede i Havnen Munarvaag, gik, medens hine vare oppe i Landet, ned til deres Modstanderes Skibe; Berserkegangen kom over dem, saa at de bede i deres Skjolde, og skrege højt; sex af dem gik ud paa hvert Skib, og nedhug alt hvad de traf paa; men Skibsfolkene vare saa brave Kæmper, at de grebe til Vaaben, uden at en eneste veg fra sin Plads eller talte et Frygtens Ord. Berserkerne gik frem langsmed det ene Bord, tilbage langsmed det andet, og dræbte hver levende Sjæl; derpaa gik de hylende paa

---

[1]) Hervarars. Kap. 4.

Land. Da sagde Hjørvard: Vor Fader gik i Barndom, da han sagde os, at Hjalmar og Odd vare de drabeligste Mænd; vi burde drage hjem, og dræbe den elendige Gubbe til Løn for hans Løgn. Men da de nøjere havde betragtet de Faldne, og lagt hver af dem paa sin Plads ved Aarerne, mærkede de, at Hjalmar og Odd ikke vare iblandt dem. Disse vendte imidlertid tilbage fra deres Vandring, og saae Berserkerne, som kom frem med blodige Vaaben og dragne Sværd; Berserkegangen havde forladt dem, og de vare, som sædvanlig derefter var Tilfældet, kraftesløse og matte. Da Hjalmar saae, hvorledes Skibene vare ryddede, udbrød han, at de begge to vilde gjæste Odin i Aften, men de tolv Brødre leve; og dette var det første umandige Ord han talte. Orvarodd svarede, at de tolv Berserker skulde gjæste Odin, men de to leve. Eller vil du, vedblev han, at vi skulle fly til Skoven? Nej, sagde Hjalmar, aldrig skulle vi fly for Fjender, hvor djærve de end monne være. Nu spurgte Orvarodd ham, om han vilde stride med Angantyr alene, eller med de elleve andre Brødre, og Hjalmar svarede: Tror du, at Kampen er svarest mod Angantyr, saa vælger jeg den; naar have vi nogensinde været i Slag, saaledes at du foregik mig? Ilde gjør du, sagde Orvarodd, thi jeg lider mere paa min Panserskjorte, end paa din Brynje; men Hjalmars Beslutning var uforanderlig. Han drog sit Sværd, og gik frem mod Angantyr, og de viste hinanden til Valhal. Angantyr foreslog, at ingen af de Faldne maatte plyndres, men han vilde, hvis han faldt, have sit Sværd Tyrfing i Højen med sig; herom bleve de enige. Nu

begyndte en frygtelig Kamp imellem Hjalmar og Angantyr; Jorden skjalv, Sværdene lynede; deres Dækvaaben begyndte at forhugges, og de tilføjede hinanden store Saar. Odd udæskede de elleve andre Brødre, een ad Gangen, og han nedlagde dem alle uden at have faaet noget Saar. Derpaa gik han hen til det Sted, hvor Hjalmar og Angantyr havde stredets. Angantyr var falden, men Hjalmar sad ved en Tue, bleg som et Lig. Odd gik hen til ham og kvad:

Hvor lider du, Hjalmar?
du Lød har skiftet,
og mødig jeg seer dig
af mange Saar.
Din Hjelm er brusten,
din Brynje søndret;
o snart er leden
dit Liv herneden.

Hjalmar svarede:

Ja Saar har jeg sexten
og sleden er Brynjen;
mig fortner for Øjet
og Solen er slukt.
Angantyrs Tyrfing
traf mig ved Hjertet,
det hvasse Sværdet,
i Edder hærdet.

Nu har jeg mistet mit Kjæreste i Livet, sagde Odd; anderledes vilde det være gaaet, naar du havde fulgt mit

Raad; men Hjalmar svarede: Alle skulle vi dog engang dø. Og endnu engang svævede hans Tanke hen over Livet, saa kort, men saa indholdsrigt. Han ejede Jordejendomme nok, men han, som stedse havde følt Lede ved at bo paa Land, skulde nu saaret og afsjælet ligge paa Samsø. I hans Faders Hal drak Huskarlene Mjød, mange bleve mødige af Øllet, men ham havde Sværdet mattet paa den fjerne Ø, og ingen af hans Stalbrødres Røst skulde mere naa hans Øre. Levende svævede Ingeborg for hans Øje; hun fulgte ham, som ved Afskeden, ud til den yderste Pynt af Agnesit, og nu gik det, som hun spaaede, at hun aldrig skulde see ham mere. Derpaa vendte han sig til Orvarodd: Drag Ringen af min Haand, sagde han, og bring den til min Fæstemø; den vil hugfæste hendes Sorg, at jeg ikke kom tilbage til Upsal. Sidste Gang hørte jeg Møens liflige Sang, sidste Gang drog jeg i Strid fra gjæve Venner. Ravnen kommer flyvende hid fra Heden, og Ørnen følger den; sidste Gang skal jeg mætte den Graadige, men nu kræver han mit eget Blod.

Hjalmar døde. Odd samlede de faldne Berserkers Lig, lod hver beholde sine Vaaben, og lagde Tyrfing under Angantyrs Hoved. Derpaa opkastede han Høje over dem; ligesaa gjorde han ved sine egne Mænd. Nu bar han Hjalmars Lig ned paa sit Skib, og sejlede til Sverrig. Han drog Skibet paa Land, tog Hjalmars Lig paa sine Skuldre, og gik til Upsal. Der lagde han Liget ved Døren til Kongens Hal, men gik ind med den Henfarnes Hjelm og Brynje i Haanden, lagde dem ned foran Kongen, og fortalte Hjalmars Død.

Derpaa gik han til Ingeborg, som sad og sømmede en Kappe til Hjalmar. Han traadte frem for hende, og sagde: Hjalmar hilste dig og sendte dig denne Ring i sin Dødsstund. Ingeborg tog Ringen, og betragtede den, og svarede intet. Hendes Hjerte brast af Sorg. Da bar Odd hende ud, lagde hende i Hjalmars Arme, og sagde: Nu skulle de Døde nyde den Lykke, som Skjæbnen nægtede de Levende. Hjalmar og Ingeborg bleve begravede i samme Høj [1].

Paa Samsø vistes Kæmpehøjene mange hundrede Aar efter; efter Folketroen brændte der om Natten store Ilde, og frygteligt Bulder hørtes fra de højlagte Berserker over hele Øen; men intet afskrækkede Angantyrs Datter Hervør fra at hente sin Faders Sværd Tyrfing fra hans Grav.

53. **Ottar og Sigrid.** Kong Sigvalds Datter Sigrid (Syritha) besad Kyskhed i den Grad, at hun ikke kunde bevæges til at see paa nogen af de mange Bejlere, hendes udmærkede Skjønhed forskaffede hende. Hun havde ogsaa selv en saadan Tillid til denne sin Blufærdighed, at hun tog det Løfte af sin Fader, at han aldrig skulde tvinge hende til at ægte nogen, med mindre denne kunde overtale hende til at see paa sig. Iblandt hendes Bejlere var Ottar (Otharus), en Søn af Ebbe, berømt for Tapperhed og Veltalenhed; men ogsaa han søgte forgjæves at aftvinge hende et mildt Øjekast. En

---

[1]) Hervarars. Kap. 5. Örvaroddss. Kap. 14. Saxo, lib. 5, S. 93.

anden Kæmpe, der havde ligesaa slet Held, bestak en Kvinde, der indsmigrede sig hos Sigrid, blev hendes Terne, og endelig engang førte hende langt-bort fra hendes Faders Hus, hvorpaa Kæmpen efter Aftale overfaldt dem, og førte Sigrid hen til en Skov, hvor han skjulte hende i en Hule. Næppe erfarede Ottar det, før han opsøgte hende, og dræbte Kæmpen. Ved denne sin Daad kunde han vel vinde hendes Kjærlighed, men ikke overvinde hendes Blufærdighed; hun kunde ikke bevæges til at see paa ham, og han forlod hende trøstesløs. Nu vankede Sigrid længe omkring i Udørkener, til hun endelig kom i en Skov til en styg og stor Kvinde, der gav hende Husly, men satte hende til at vogte sine Gjeder. Ogsaa fra denne Trællegjerning befriede Ottar hende, vilde overtale hende til at gaa ombord med sig, og føre hende hjem, naar hun kun vilde skjænke ham et mildt Øjekast. Men Sigrid var standhaftig, og endnu mere mismodig vendte Ottar tilbage til sin Flaade. Længe vankede Sigrid atter om; kummerlig fristede hun Livet; hendes Klæder bleve forrevne og usle. Hændelsesvis kom hun til Ottars Faders Hus. Hun udgav sig, af Skamfuldhed over sin Tilstand, for et Tiggerbarn; men Ottars Moder kunde nokksom af hendes Skjønhed og Aasyn skjønne hendes høje Byrd, og anviste hende et hæderligt Sæde. Ottar kom hjem, saae hende, og spurgte, hvorfor hun bedækkede sit Ansigt med et Slør. Skinsyge kan overvinde Blufærdighed, og ved at vække denne, haabede han endelig at besejre hendes Standhaftighed. Han lod som om han vilde ægte en anden Kvinde; Bryllupet holdtes med sædvanlig Højtide-

lighed. Brudeparret førtes endelig til Sovekamret, og den elskende Sigrid maatte holde Lyset, medens de Forlovede bestege Brudesengen. Lyset brændte hende ned i Haanden, men hun holdt det ubevægeligt; thi den indre Smerte i hendes Sjæl gjorde hende ufølsom mod Legemets. Ottar saae det, og bad hende tage sig i Agt. Et mildt, skjønt undseeligt, Øjekast lønnede ham for denne Godhed. Den falske Brud forsvandt, og overvunden sank Sigrid i Ottars Arme [1].

54. Alf og Alfhilde. Kong Sigvalds Søn hed Siger. Dennes Søn Alf havde saa hvidt og dejligt Haar, at det skinnede som Sølv. Kong Sigvard i Gøtland havde en Datter Alfhilde (Alvilda), der fra sin tidlige Ungdom af var saa kysk, at hun stedse gik med Slør. Faderen satte hende i et fast Jomfrubur, der bevogtedes af en Øgle og en Hugorm, som, naar de voxte til, skulde beskytte hende. Alf meldte sig som hendes Bejler, svøbte sig ind i et blodigt Skind, og dræbte Øglerne ved at støde et gloende Jern i deres Gab. Desuagtet vandt han ikke Alfhilde, thi dennes Moder forestillede, hvor letsindigt det vilde være at fatte Kjærlighed til en Mand, som hun kun kjendte af hans skjønne Skabning. Da iførte Alfhilde sig Mandsdragt, samlede en stor Mængde Møer om sig, og drog med disse i Viking. Alf sejlede rundt om paa Havet, for at opsøge hende, og traf om Vinteren paa Blakmændenes (Blakmannorum, Blekingernes?) Flaade. De Danske overvandt dem paa Isen, der saaledes var lagt til, at

---

[1]) Saxo, lib 7, S. 125 — 126.

man kunde gaa paa den fra Skibene. Derfra sejlede Alf over til Finland (Finnia), hvor de saae nogle Skibe ligge inde i en Bugt. Det var Alfhilde, som havde lagt ind her førend de Danske. Da hun saae dem, lod hun ro ud imod dem, og snart kom det til Kamp. Meget forundrede de Danske sig over deres Fjenders skjønne Aasyn og tækkelige Lemmer. Alf sprang over paa Alfhildes Skib, og hug sig igjennem fra Forstavnen til Bagstavnen; en af hans Kæmper, Borker (Borcarus), kom til at slaa Hjelmen af Alfhilde, og Alf gjenkjendte sin Elskede, som han overtalede til atter at antage Kvindedragt, og at skjænke ham sin Kjærlighed. Han avlede med hende en Datter, ved Navn Gyride (Guritha).

55. Hagbard og Signe. Kong Siger havde, foruden Alf, endnu en Søn Alger og en Datter Signe. Brødrene Alf og Alger droge et Foraar i Viking, og traf i Søen Kong Hamunds Sønner Helvin, Hagbard og Hamund. De strede en hel Dag sammen, og vare da saa afmægtige, at de næste Dag ikke formaaede at forny Striden, men indgik Fostbroderlag, og droge sammen til Sjælland. Her saae Hagbard Signe, og vandt hendes Kjærlighed. En fornem Tydsker, ved Navn Hildigisl (claro Teutonum loco ortus, Hildigiselus) bejlede til hende, men hun berømmede i en Sang Hake (Hagbards Broder), der vel ikke udmærkede sig ved Skjønhed, men ved Dyd og Tapperhed, og alle forstode, at hun under Hakes Navn roste Hagbard.

Kong Siger havde to Raadgivere, Bilvise og Bolvise (bölvísi, den onde), begge Brødre, gamle og

blinde, men iøvrigt meget ulige; den første forligede alle Uvenner, den anden gjorde Venner til Fjender. Bolvise forestillede Sigers Sønner, hvor misligt det var, at indgaa Venskab med Hamunds Sønner, der ikke holdt noget Forbund, og som maatte tvinges ved Vaaben, ej ved Løfter. Bevægede ved hans falske Forestillinger overfaldt Alf og Alger, i Hagbards Fraværelse, Helvin og Hamund, og nedlagde dem i et Slag i Hamundsvaag (sinus Hamundi). Ogsaa Hildigisl omkom i Slaget. Strax efter kom Hagbard hjem, og hævnede sine Brødre ved at fælde Alf og Alger. Nu torde han ikke vise sig ved Kong Sigers Hof, men kunde heller ikke betvinge Længselen efter den Elskede. I Kvindedragt begav han sig til Signes Jomfrubur, og udgav sig for en af Hakes Skjoldmøer. Der anvistes ham Natteleje iblandt de andre Møer, men da disse om Aftenen toede hans Fødder, undrede de sig højligen over hans laadne Ben og hans haarde Hænder. Men Hagbard sagde, at Hakes Skjoldmøer tit maatte træde paa hvasse Stier med blotte Fødder, dække Brystet med Kobber, som et Værn mod Pilene, og aldrig rørte deres Hænder ved Naal eller Ten; Signe sandede hans Ord. For at hædre den fremmede Mø, anviste hun hende Hvilested hos sig selv; berusede af Elskov vexlede de Kjærligheds søde Ord. Hagbard sagde: Hvis din Fader griber mig, og giver mig Døden, thi jeg har dræbt hans Sønner, og holder dig, imod hans Villie, i mine Arme, hvad vil da du gjøre, min eneste Glæde! Vil du glemme mig, og hengive dig til anden Elskov? Signe svarede: Tro mig, Elskede, jeg vil dø med dig, hvis Døden skjuler

dig i Højen; hvorledes du end dør, ved Sot eller Sværd, paa Hav eller Land, jeg vil følge dig og afsky al anden Kjærlighed; fælles Kjærlighed har forbundet os, fælles Død skal forene os. Aldrig skal jeg forlade den, som jeg fandt min Elskov værdig, som smagde mit første Kys, og nød min Uskylds Førstegrøde. Tro mine Ord, hvis du nogensinde har fæstet Lid til en Kvindes. Over disse Forsikringer følte Hagbard en Glæde, der ganske lod ham glemme Faren. Men Ternerne forraadte de Elskende; og Sigers Mænd toge efter en haard Kamp Hagbard til Fange. Han førtes til Tinget. Her vare Meningerne meget delte. Bilvise forestillede, at det var bedre at benytte sig af den unge Kæmpes Tapperhed, end at berøve ham Livet; men Bolvise sagde, at Kongen ikke kunde benaade den, der havde dræbt hans Sønner og forført hans Datter; og hans Mening sejrede. Hagbard blev dømt til Døden, og en Galge rejstes. Da traadte Dronningen frem, rakte ham et Horn med Drik, og sagde: Drik, skændige Hagbard! før din Død; din Sjæl skal tilhøre Hel, dit Legeme Galgen. Hagbard svarede: Med denne min Haand, som nu griber Hornet, dræbte jeg begge dine Sønner, ej skal jeg uhævnet gjæste Valhal. Rasende Kvinde! ulyksalige Moder! ingen Tid skal give dig det Tabte tilbage, men hver Dag skal forny din Smerte. Med disse Ord kastede han hende Drikkehornet i Ansigtet.

Imidlertid spurgte Signe sine grædende Terner, om de vilde dele hendes Skjæbne, den blive, som den vilde; og de lovede i alt at opfylde hendes Villie. Nu aabenbarede hun dem, at hun havde besluttet at følge

ham i Døden, hvem hun elskede som sin Ægtefælle, og befalede dem paa et givet Tegn fra Højen, hvor Hagbard blev henrettet, at sætte Ild paa Huset, gjøre sig Strikker af deres Slør, og hænge sig deri tilligemed hende. Hagbard førtes til Højen, som siden bar hans Navn. Her bad han, at man først vilde ophisse hans Klæder i Galgen, for at han kunde forestille sig sin egen Død. Men næppe var dette skeet, førend den Mand, som Signe havde stillet paa Vagt, i den Tanke at Hagbard var hængt, gav det aftalte Tegn. I samme Øjeblik satte Signe og hendes Terner Ild paa Jomfrubuuret, og hængte sig selv. Hagbard saae Flammen, og blev henrykt over sin Elskedes Troskab. Svinger mig hastig i Luften, raabte han til de omstaaende Ynglinge, Døden er sød med den Elskede; jeg seer de bragende Luer, det er Elskovs Flammer, der nu forkynde den sluttede Pagt. Trofast var Løftet i Livet og i Døden; den samme Død forbinder os, og uforgjængelig er den første Kjærlighed. Lyksalig er jeg, som ikke ene gaar i Døden; ogsaa hisset skulle vi omfavnes, og de følgende Tider skulle mindes vor Troskab, vor Kjærlighed og Død. Og saaledes gik ogsaa han jublende til Døden.

Højen, hvor Hagbard blev hængt, vistes endnu paa Saxes Tid i Nærheden af Sigersted i Sjælland (Sigari oppidum); og Bisskop Absalon blev det som en Mærkelighed fortalt, at en Bonde sammesteds havde opploiet en Bjælke.

Hake drog med en Hær til Sjælland, for at hævne sin Broders Død. Han gik selv med Fodfolket i Land ved Hærvig (Kallundborg), men lod Flaaden gaa op ad

anden Kæmpe, der havde ligesaa slet Held, bestak en Kvinde, der indsmigrede sig hos Sigrid, blev hendes Terne, og endelig engang førte hende langt bort fra hendes Faders Hus, hvorpaa Kæmpen efter Aftale overfaldt dem, og førte Sigrid hen til en Skov, hvor han skjulte hende i en Hule. Næppe erfarede Ottar det, før han opsøgte hende, og dræbte Kæmpen. Ved denne sin Daad kunde han vel vinde hendes Kjærlighed, men ikke overvinde hendes Blufærdighed; hun kunde ikke bevæges til at see paa ham, og han forlod hende trøstesløs. Nu vankede Sigrid længe omkring i Udørkener, til hun endelig kom i en Skov til en styg og stor Kvinde, der gav hende Huusly, men satte hende til at vogte sine Gjeder. Ogsaa fra denne Trællegjerning befriede Ottar hende, vilde overtale hende til at gaa ombord med sig, og føre hende hjem, naar hun kun vilde skjænke ham et mildt Øjekast. Men Sigrid var standhaftig, og endnu mere mismodig vendte Ottar tilbage til sin Flaade. Længe vankede Sigrid atter om; kummerlig fristede hun Livet; hendes Klæder bleve forrevne og usle. Hændelsesvis kom hun til Ottars Faders Hus. Hun udgav sig, af Skamfuldhed over sin Tilstand, for et Tiggerbarn; men Ottars Moder kunde noksom af hendes Skjønhed og Aasyn skjønne hendes høje Byrd, og anviste hende et hæderligt Sæde. Ottar kom hjem, saae hende, og spurgte, hvorfor hun bedækkede sit Ansigt med et Slør. Skinsyge kan overvinde Blufærdighed, og ved at vække denne, haabede han endelig at besejre hendes Standhaftighed. Han lod som om han vilde ægte en anden Kvinde; Bryllupet holdtes med sædvanlig Højtide-

lighed. Brudeparret førtes endelig til Sovekamret, og den elskende Sigrid maatte holde Lyset, medens de Forlovede bestege Brudesengen. Lyset brændte hende ned i Haanden, men hun holdt det ubevægeligt; thi den indre Smerte i hendes Sjæl gjorde hende ufølsom mod Legemets. Ottar saae det, og bad hende tage sig i Agt. Et mildt, skjønt undseeligt, Øiekast lønnede ham for denne Godhed. Den falske Brud forsvandt, og overvunden sank Sigrid i Ottars Arme [1].

54. Alf og Alfhilde. Kong Sigvalds Søn hed Siger. Dennes Søn Alf havde saa hvidt og dejligt Haar, at det skinnede som Sølv. Kong Sigvard i Gøtland havde en Datter Alfhilde (Alvilda), der fra sin tidlige Ungdom af var saa kysk, at hun stedse gik med Slør. Faderen satte hende i et fast Jomfrubur, der bevogtedes af en Øgle og en Hugorm, som, naar de voxte til, skulde beskytte hende. Alf mældte sig som hendes Bejler, svøbte sig ind i et blodigt Skind, og dræbte Øglerne ved at støde et gloende Jern i deres Gab. Desuagtet vandt han ikke Alfhilde, thi dennes Moder forestillede, hvor letsindigt det vilde være at fatte Kjærlighed til en Mand, som hun kun kjendte af hans skjønne Skabning. Da iførte Alfhilde sig Mandsdragt, samlede en stor Mængde Møer om sig, og drog med disse i Viking. Alf sejlede rundt om paa Havet, for at opsøge hende, og traf om Vinteren paa Blakmændenes (Blakmannorum, Blekingernes?) Flaade. De Danske overvandt dem paa Isen, der saaledes var lagt til, at

[1]) Saxo, lib 7, S. 125 — 126.

man kunde gaa paa den fra Skibene. Derfra sejlede Alf over til Finland (Finnia), hvor de saae nogle Skibe ligge inde i en Bugt. Det var Alfhilde, som havde lagt ind her førend de Danske. Da hun saae dem, lod hun ro ud imod dem, og snart kom det til Kamp. Meget forundrede de Danske sig over deres Fjenders skjønne Aasyn og tækkelige Lemmer. Alf sprang over paa Alfhildes Skib, og hug sig igjennem fra Forstavnen til Bagstavnen; en af hans Kæmper, Borker (Borcarus), kom til at slaa Hjelmen af Alfhilde, og Alf gjenkjendte sin Elskede, som han overtalede til atter at antage Kvindedragt, og at skjænke ham sin Kjærlighed. Han avlede med hende en Datter, ved Navn Gyride (Guritha).

55. Hagbard og Signe. Kong Siger havde, foruden Alf, endnu en Søn Alger og en Datter Signe. Brødrene Alf og Alger droge et Foraar i Viking, og traf i Søen Kong Hamunds Sønner Helvin, Hagbard og Hamund. De strede en hel Dag sammen, og vare da saa afmægtige, at de næste Dag ikke formaaede at forny Striden, men indgik Fostbroderlag, og droge sammen til Sjælland. Her saae Hagbard Signe, og vandt hendes Kjærlighed. En fornem Tydsker, ved Navn Hildigisl (claro Teutonum loco ortus, Hildigiselus) bejlede til hende, men hun berømmede i en Sang Hake (Hagbards Broder), der vel ikke udmærkede sig ved Skjønhed, men ved Dyd og Tapperhed, og alle forstode, at hun under Hakes Navn roste Hagbard.

Kong Siger havde to Raadgivere, Bilvise og Bolvise (bölvísi, den onde), begge Brødre, gamle og

blinde, men iøvrigt meget ulige; den første forligede alle Uvenner, den anden gjorde Venner til Fjender. Bolvise forestillede Sigers Sønner, hvor misligt det var, at indgaa Venskab med Hamunds Sønner, der ikke holdt noget Forbund, og som maatte tvinges ved Vaaben, ej ved Løfter. Bevægede ved hans falske Forestillinger overfaldt Alf og Alger, i Hagbards Fraværelse, Helvin og Hamund, og nedlagde dem i et Slag i Hamundsvaag (sinus Hamundi). Ogsaa Hildigisl omkom i Slaget. Strax efter kom Hagbard hjem, og hævnede sine Brødre ved at fælde Alf og Alger. Nu torde han ikke vise sig ved Kong Sigers Hof, men kunde heller ikke betvinge Længselen efter den Elskede. I Kvindedragt begav han sig til Signes Jomfrubur, og udgav sig for en af Hakes Skjoldmøer. Der anvistes ham Natteleje iblandt de andre Møer, men da disse om Aftenen toede hans Fødder, undrede de sig højligen over hans laadne Ben og hans haarde Hænder. Men Hagbard sagde, at Hakes Skjoldmøer tit maatte træde paa hvasse Stier med blotte Fødder, dække Brystet med Kobber, som et Værn mod Pilene, og aldrig røre deres Hænder ved Naal eller Ten; Signe sandede hans Ord. For at hædre den fremmede Mø, anviste hun hende Hvilested hos sig selv; berusede af Elskov vexlede de Kjærligheds søde Ord. Hagbard sagde: Hvis din Fader griber mig, og giver mig Døden, thi jeg har dræbt hans Sønner, og holder dig, imod hans Villie, i mine Arme, hvad vil da du gjøre, min eneste Glæde! Vil du glemme mig, og hengive dig til anden Elskov? Signe svarede: Tro mig, Elskede, jeg vil dø med dig, hvis Døden skjuler

paa Læben, som efterlod sig et stort Ar, og vansirede hans Aasyn.

Gyride besluttede, ikke at gifte sig, da der nu ingen fandtes hendes Lige i Byrd; for at undgaa Efterstræbelse, lod hun sig bevogte af tolv udvalgte Kæmper. Halfdan bejlede til hende, men hun gav ham Afslag, fordi han var af ringere Stand, og bebrejdede ham tillige den Skramme, der vanheldede hans Ansigt. Da lovede han, aldrig mere at begjere hende, før han ved Krigerdaad havde forhøjet sin Byrd, og bad hende forblive ugift, indtil hun hørte fra ham, at han enten var død eller kommen tilbage med Hæder. For lang Tid siden havde Halfdan dræbt en Broder til en af Gyrides Kæmper; disse satte nu efter ham, da han drog bort. Da Halfdan bemærkede dem, befalede han sine Folk at forføje sig tilside, da han alene vilde bestaa Kampen imod dem alle. Han oprykkede en Eg, dannede sig deraf en Kjølle, og med denne sin Kjølle fældte han alle tolv Kæmper. Derpaa drog han over til Garderige, efter af sin Moder at have faaet to Sværd, Lysing og Hviting; der herskede nemlig den Gang Krig imellem Kongerne af Garderige og Sverrig. Begge Hære stode lige overfor hinanden; i den svenske Hær tjente Hildiger, i Russernes Halfdan. Hildiger havde allerede overvundet 70 Kæmper, og udæskede endnu flere. Halfdan stod frem imod ham. Men Hildiger, som vidste, at det var hans Broder, undslog sig for Kampen under Paaskud af, at han endnu ikke havde indlagt sig noget Navn, og derfor først maatte forsøge sig imod ringere Stridsmænd. Da udfordrede Halfdan en anden svensk

Kæmpe, og fældte ham, næste Dag tvende, og vedblev saaledes hver Dag at lægge flere til, indtil han paa den ottende Dag havde nedlagt elleve, og blev da af Fjenderne erkjendt for den tapreste Helt. Hildiger kunde nu ikke mere unddrage sig fra Kampen, men saasom han havde Ord for at kunne døve Sværd, saa bandt Halfdan et Klæde om sit, tilintetgjorde derved Trolddommen, og gav ham et dødeligt Saar. Nu først gav Hildiger sig tilkjende: Du er en dansk Mand, sagde han, og jeg en svensk, men Drotta var Moder til os begge; og fortalte tillige døende, hvorledes alle hans Bedrifter vare afmalede i hans Skjold, og i Midten af samme den ulykkelige Begivenhed, at han dræbte sin eneste Søn, som han selv elskede højt, og som var Moderens Hjesten. Halfdan bebrejdede ham, at han ikke før havde givet sig tilkjende, men Hildiger svarede, at han heller vilde dø, end ansees for fejg.

Imedens Halfdan saaledes indlagde sig Krigerhæder i Garderige, bejlede en fornem Saxe, ved Navn Sigvard, til Gyride. Men hun elskede i sit Hjerte Halfdan, og svarede derfor den fremmede Bejler, at hun ikke kunde ægte ham, med mindre han med Vaabenmagt kunde tilbagevinde de frafaldne Lande og samle det danske Rige. Da Sigvard forgjæves havde forsøgt dette, saa bestak han Landets Høvdinger, der nu fordrede af Gyride, at hun skulde forlove sig med ham. Af nogle Kjøbmænd, som handlede paa Garderige, erfarede Halfdan, hvilken Fare der truede hans Kjærlighed, og ilte tilbage til Danmark. Her lod han sine Folk vente udenfor Borgen, hvor Brylluppet just holdtes,

indtil han gav dem et aftalt Tegn. Selv gik han ukjendt ind i Salen, stod paa een Gang for Syride, og bebrejdede hende sin Utroskab i dunkle Ord. Han kvad:

Uden Frygt for Svig jeg foer
(tit dog falsk er Qvinde væn)
fra min Faders Rige.
Første Dag jeg fældte een,
anden to, og tredie tre,
til paa een Gang elleve.
Det jeg haabed skulde
dække Byrd og Lyde.

Syride svarede:

Trofast Sind i Kvinden bor;
falske Budskab om din Død
skuffede din Pige.
Nødens Bud jeg tvungen lød
hel forladt paa Verdens Ø;
men nu skal din glade Mø
al sin troskabsfulde
Kjærlighed dig yde.

Og næppe havde hun udtalt, førend Halfdan sprang til, og gjennemborede Brudgommen; næsten alle Saxerne bleve nedlagte af hans Folk. Halfdan ægtede Syride, og avlede med hende Harald Hildetand [1].

57. Hervør og Hedrek. Ved at betragte de foregaaende Sagn, vil man finde, at de danne en no-

[1]) Saxo, lib. 7, S. 133—137.

genlunde sammenhængende Kongerække henhørende til Tiden imellem Rolf Krake og Harald Hildetand. Til samme Periode henhører endnu en anden Sagnkreds vedkommende Jylland og Skaane, ligesom hin fornemmelig angik Sjælland. Arngrims Søn Angantyr var falden paa Samsø; hans Kone Svava, en Datter af Bjartmar Jarl, fødte efter hans Død en Pige, som blev vatnet og kaldet Hervør. Hun blev opdragen hos Bjartmar Jarl, blev stor, stærk og mandig af Sind; hun foretrak ogsaa Øvelser med Bue, Skjold og Sværd for Syning og Bordering. Mænd kunde ikke tæmme hende, og næppe havde hun erfaret sin Faders Skjæbne, før hun i Mandsdragt gav sig i Færd med nogle Vikinger, og kaldte sig Hjørvard. Samsø var hendes Maal. Medens de øvrige Vikinger krøbe i Skjul for de onde Vætter paa Øen, gik Hervør i Nattens Mørke hen at opsøge sin Faders Grav. De flammende Luer imellem Højene viste hende Vejen; under Storm og Lyn besvor hun Angantyr og hans Brødre; Ilden skrækkede hende ikke, Angantyrs advarende Røst skræmmede hende ikke, og hun forlod ikke de aabne Høje, som stode i Ildsluer, før Hjalmars Bane, Sværdet Tyrfing, blev udkastet af hendes Faders Høj. I Dagningen, da hun kom ned til Stranden, vare Vikingerne sejlede bort, men hun fik endelig Færd bort fra Øen, og begav sig atter i Viking. En Vinter kom hun til Kong Godmund paa Glæsisvold. Da hændte det sig en Aften, at Kongen spillede Skak, og var nær ved at blive mat. Hjørvard, som hun her hed, betragtede Spillet, og gav Kongen et godt Raad, men havde imidlertid lagt Sværs

det Tyrfing fra sig. En Mand tog det, trak det ud, og undrede sig højlig over dets straalende Skin. Men Hjørvard seer det, river ham Sværdet af Haanden, og gjennemborer ham, thi Sværdets Tunge kunde ikke blottes uden at læskes med Blod. Efter paa ny at have færdets paa Toge, vendte Hervør endelig hjem til sin Morfader, antog atter Kvindedragt og Kvindesæder, og ombyttede Sværdet med Naalen. Snart gik der Ry af hendes Nedladenhed, Gavmildhed og Skjønhed, og Kong Godmunds Søn, Høfund, bejlede til hende, og fik hende til Ægte. De havde to Sønner, Angantyr og Hedrek; den første havde Faderens, den anden Moderens Sind; Angantyr kunde aldrig gjøre saa meget Godt, at Hedrek jo gjorde endnu mere Ondt. Engang ved et Gilde satte Hedrek sig imellem Mændene, og opeggede dem mod hverandre; Angantyr kom til, talede dem tilrette, og fik dem stillede tilfreds. Næppe var han gaaet ud, førend Hedrek bragte den forrige Samtale paa Bane, og eggede dem endnu mere, saa det fra knubbede Ord kom til Næve hug. Angantyr kom og beroligede dem atter. Endnu een Gang gik han bort, og nu vendte Hedrek sig paa ny til den Mand, som havde faaet Hug, skammede ham ud for hans Fejghed, og tirrede ham til han dræbte sin Stalbroder. Da lo Hedrek og sagde, at nu var Gildet først prægtigt, naar Blodet flød hen ad Dugen. I det samme kom Angantyr ind, og fik Hedrek til Sengs; men om Morgenen erklærede Kongen ham fredløs i sit Rige. Angantyr og Hervør bade forgjæves for ham, men efter hans Begjering meddeelte Høfund ham nogle gode Raad til Rejsen; at han nem-

havde en Datter Hilde, der var Moder til Halfdan den snilde, Iver Vidfadmes Fader [1].

58. Jarmerik. Jarmeriks Fader Sigvard blev overfaldet af Vendernes Konge Ismar; hans tvende Døtre bleve solgte, og Sønnen Jarmerik bortført i Trældom. Men efter nogen Tid blev Jarmerik sat til Opsynsmand over de andre Trælle, og vidste tilsidst ganske at vinde Kongens Fortrolighed; kun Dronningen bar Mistanke til ham. I Kongens Fraværelse forestod han med hende Hoffets Bestyrelse; og havde en tro Medhjælper i Gunde, der var af samme Alder, var opfødt med ham og tilligemed ham blev taget til Fange. Længselen efter deres Fædreland blev stedse mere levende hos de danske Ynglinge, og de besluttede at benytte den første gunstige Lejlighed til Flugt. Da døde Kongens Broder, og efter ham skulde holdes et stort Gravøl. Men Dronningen havde udstillet Vagter overalt, og de ulykkelige Fanger maatte tage deres Tilflugt til List. Jarmerik dannede en Fugleskræmme af Skikkelse som et Menneske, bandt den sammen med Siv og Vidier, satte en levende Hund inden i den, og gav den fine Klæder paa. Derpaa gik han til Skatkamret, tog der hvad han vilde og forvarede det paa sikre Steder. Imidlertid bar Gunde det forklædte Billede ind paa Borgen, og bragte Hunden til at gø. Da Dronningen spurgte, hvad der var paa Færde, sagde han, at det var Jarmerik, der var gaaet fra sin Forstand. Dronningen, bedraget ved Ligheden, befalede at man skulde skaffe det

1) Hervarars. Kap. 6 — 20.

der Haavadefjelde, dræbte Trællene ham med Sværdet Tyrsing, og flygtede. Hans Søn Angantyr satte efter dem, saasnart han erfarede sin Faders Død, og fandt dem endelig ved Mundingen af Grepaa (eller Gravaa), hvor de sade og fiskede, og hug Hovederne af Fiskene med Sværdet Tyrsing. Angantyr kjendte strax Sværdet, dræbte Trællene, og bemægtigede sig det. Foruden denne Søn havde Hedrek avlet en anden, ved Navn Lødver, med en Datter af Kong Humle i Huneland (Venden). Imellem begge Halvbrødrene kom det til Strid, da Lødver fordrede Halvdelen af Arven efter sin Fader. Store Udrustninger foretoges paa begge Sider, og det kom til et Slag, hvis Skildring er en Efterligning af Braavalleslagets, og for overdreven til at fængsle Efterverdenens Opmærksomhed. Hunerne stillede en Hær paa 60 Tusende, og rykkede frem til Skoven Mørkved (Myrkviðr) paa Grændsen af Reidgotland og Huneland. Derpaa stævnede Brødrene hinanden til Slag paa Dunhede i Dylgjedale under Josurfjelde. Angantyrs Søster, som gik med i Kampen, fældede i et Hug sex Mand; hendes Broder tolv. Der blev stredet Dag for Dag i otte Dage; den niende hvilede man, og begyndte saa atter. Af Hunernes 60 Tusende bleve kun 3 Hundrede tilbage; Lødver faldt. Hele Fortællingen herom, saaledes som vi nu have den, vidner om Opfatning fra en senere Tid, men enkelte Vers, paa hvilke den grunder sig, bære et ædlere Præg, og Slægtledene ligge for nær ved historiske Personer til at alt kan være Digt. Thi denne Angantyrs Søn, Hedrek Ulvham,

havde en Datter Hilde, der var Moder til Halfdan den snilde, Iver Vidfadmes Fader[1].

58. Jarmerik. Jarmeriks Fader Sigvard blev overfaldet af Vendernes Konge Jsmar; hans tvende Døtre bleve solgte, og Sønnen Jarmerik bortført i Trældom. Men efter nogen Tid blev Jarmerik sat til Opsynsmand over de andre Trælle, og vidste tilsidst ganske at vinde Kongens Fortrolighed; kun Dronningen bar Mistanke til ham. I Kongens Fraværelse forestod han med hende Hoffets Bestyrelse; og havde en tro Medhjælper i Sunde, der var af samme Alder, var opfødt med ham og tilligemed ham blev taget til Fange. Længselen efter deres Fædreland blev stedse mere levende hos de danske Ynglinge, og de besluttede at benytte den første gunstige Lejlighed til Flugt. Da døde Kongens Broder, og efter ham skulde holdes et stort Gravøl. Men Dronningen havde udstillet Vagter overalt, og de ulykkelige Fanger maatte tage deres Tilflugt til List. Jarmerik dannede en Fugleskræmme af Skikkelse som et Menneske, bandt den sammen med Siv og Vidier, satte en levende Hund inden i den, og gav den fine Klæder paa. Derpaa gik han til Skatkamret, tog der hvad han vilde og forvarede det paa sikre Steder. Imidlertid bar Sunde det forklædte Billede ind paa Borgen, og bragte Hunden til at gø. Da Dronningen spurgte, hvad der var paa Færde, sagde han, at det var Jarmerik, der var gaaet fra sin Forstand. Dronningen, bedraget ved Ligheden, befalede at man skulde skaffe det

[1]) Hervarars. Kap. 6 — 20.

gale Mennefke ud, hvorpaa Sunde bar Billedet bort, og lagde det i en Seng. Om Natten fik han Vagterne beskjænkede, slog Hovederne af dem, medens de sov, og lagde dem imellem deres Ben. Dronningen vaagnede ved Bulderet, kom løbende til, stak Hovedet ind ad Døren, men blev dræbt af Sunde. Nu gik Jarmerik og Sunde hen til Hallen, hvor Gravøllet holdtes og næsten alle Gjæster vare drukne, satte Ild paa, og rede bort. Nogle kom dog ud, og satte efter dem. De rede saa længe Hestene kunde holde ud, og gave sig derpaa til at løbe. De vare næsten indhentede, da de kom til en Aa; de løb over Broen, gjorde Bræderne i denne løse, og skjulte sig. Broen brast under deres Forfølgere; mange af disse druknede, andre bleve ihjelslagne af Jarmerik og Sunde, der endelig fandt en Baad ved Stranden, og kom lykkelig bort. Nogle Vender løb vel ned til Havet, og skrege efter dem, at de skulde vende tilbage, thi i Følge en gammel Skik tilhørte Riget Kongens Banemand; men de stolede ikke paa deres falske Løfter.

Efter sin Hjemkomst tvang Jarmerik sin Farbroder Budle til at afstaa sig Riget. Han undertvang Sverrig, hvis Konge Søthar havde ladet Sibbe dræbe, under Paaskud af at han havde krænket hans Søster; Sibbes Svogre søgte Hjælp hos Jarmerik, som i Forening med dem fældte Søthar. Derpaa bekrigede han Venderne, overvandt dem, og lod 40 af de fornemste Fanger hænge, hver med en Ulv ved Siden. Derpaa bekrigede han Sember (Sembones), Kurlændere (Curetes) og flere Folkeslag i Østen, og da Venderne i hans Fraværelse atter vare frafaldne, hævnede han sig ved at lade

skulde dø barnløs, og sendte strax Bud at man skulde løslade Broder. Da denne saaledes var bleven reddet fra Døden, frygtede Bikke for at blive straffet, flygtede til Svanhildes Brødre, og berettede dem, hvorledes deres uskyldige Søster var død. Saasnart disse, for at hævne deres Søster, havde begivet sig til Søs, vendte han tilbage til Jarmerik, og forkyndte ham, at Hellespontikerne vilde paaføre ham Krig. Kongen begav sig til sin faste Borg. Da Brødrene mærkede, at de ikke vare stærke nok til at indtage Borgen, søgte de Raad hos en Seidkvinde (venefica) ved Navn Gudrun, der slog Jarmeriks Folk med Blindhed. Derpaa brøde de ind paa Borgen. I Forvirringen kom Odin, der altid har elsket de Danske som en Fader, disse til Hjælp, begav sig midt ind imellem de Kæmpende, og gav atter de Danske deres Syn; og da Hellespontikerne plejede at gjøre sig haarde ved Trylleværs, saa lærte han de Danske, hvorledes de, for at forebygge dette, uden Ophør skulde kaste Stene paa dem. Derover blev Nederlaget saa frygteligt, at begge Hære gjensidig ihjelsloge hinanden. Jarmerik havde mistet baade Hænder og Fødder, og laa saaledes lemlæstet imellem Valen [1].

Forsaavidt som Saxe og efter ham mange Krønnikeskrivere anføre Jarmerik som dansk Konge, hører Sagnet os til; men iøvrigt er det kun et Brudstykke af den eddiske Sagnkreds om Volsungerne og Gjukungerne. Navne og Omstændigheder ere for en Del for-

---

[1]) Saxo, lib. 8, S. 155—157.

fløjfede deres Borge. Paa Vejen kom hine fire hellespontiske Brødre til ham med deres Søster Svanhilde (Svanilda), som de havde lovet ham. Jarmerik holdt Bryllup med hende, og drog derpaa efter Bikkes Raad atter til Tyskland, fangede sine Søstersønner og lod dem hænge, lokkede derpaa deres fornemste Tilhængere til sig, og behandlede dem paa samme Maade.

Imidlertid blev Broder, som Jarmerik havde avlet i et andet Ægteskab, og hvem han havde betroet Opsynet med Dronningen, hans Stedmoder, falskelig anklaget af Bikke, der ved underkjøbte Vidner beviste, at han havde Omgang med Dronningen. Kongen befalede sit Raad at dømme ham; de andre dømte ham til Landsflygtighed, Bikke alene til at hænges. Men for at det ikke skulde synes som Kongen handlede altfor grusomt, kunde man foranstalte Henrettelsen saaledes, at hans Død faldt Bødlerne til Last. Dronningen skulde efter Bikkes Raad trædes ihjel af Heste. Broder blev da hængt saaledes, at der holdtes en Fjæl under hans Fødder; naar den toges bort, vilde det være ude med hans Liv. Dronningen blev bunden og lagt paa Jorden, men hun var saa dejlig, at selv Hestene ikke nænte at træde paa hende. Da sprang Bikke til og sagde, at hun fortryllede dem saalænge hun laa med Ansigtet opad. Hendes Ansigt blev derfor vendt mod Jorden, og Hestene, der nu bleve drevne hen over hende, traadte hende ihjel. Imidlertid kom Broders Hund løbende og tudede, og hans Falk begyndte i Kongens Paasyn at hakke Fjedrene af sit Bryst. Nu blev Jarmeriks ufølsomme Hjerte grebet af Sorgen; han holdt det for et Forvarsel om, at han

forbi Bornholm (Boringia), og landede paa Gulland (Gutlandia); og her fik Folket, som Povel (Warnefred) fortæller, af Gudinden Frig Navnet Longobarder (Longobardi). Derpaa sejlede de over til Rygen (Rugia), gik igjennem mange Lande, hærgende hvor de kom frem, indtil de endelig nedsatte sig i Italien, og forandrede Landets gamle Navn efter deres eget (Longobardiet, Lombardiet). En Følge af denne Udvandring og Folkemængdens Formindskelse skal det have været, at mange forhen pløjede Marker, hvis Plovfurer endnu paa Saxes Tid vare kjendelige, bleve begroede med Skove og Krat [1].

60. Torkild Adelfars Rejse. Snes Sønnesøn hed Gorm. Denne Konge yndede ikke Krig, men havde en særdeles Lyst til at kjende Grunden til og Sammenhængen af de forunderlige Ting, han hørte fortælle. Thylenserne (Beboerne af Thelemarken) havde adskillige Fortællinger om en vis Geruds Bolig (Geruthi cujusdam sedes) og hans store Rigdom; men Rejsen did var overmaade farlig, thi man maatte sejle saa længe paa det store Hav, som omgiver Verden (ambitorem terrarum Oceanum), indtil man kom til et Sted, hvor man hverken saae Sol eller Stjerner, men maatte rejse igjennem idel Udørkener og Mørke. Gorm besluttede ikke desmindre at rejse derhen; tre hundrede Mand fulgte ham paa tre Skibe, og Torkild, fra hvem man havde Fortællingen om dette Land, blev, som den der bedst kjendte Vejen, valgt til Anfører. Efter hans Raad bleve Skibene byggede af stærkt og tykt Tømmer, hvori der

[1] Saxo, lib. 8, S. 158 – 160.

vare mange Knuder og Knaster, og tæt beslagne med Søm og Nagler; Dækket blev belagt og beslaaet med Oxehuder. Man kom lykkelig til Helgeland (Halogia), men fik her Modvind; Skibene bleve tumlede hid og did, og Fødemidlerne gik op. Endelig landede de ved et klippefuldt Land; Mandskabet paa Skibene fangede og slagtede det Kvæg, som gik her herreløst og græssede, skjønt Torkild advarede dem, ikke at tage mere hver Gang, end de netop behøvede til at stille deres Hunger, thi alt dette Kvæg tilhørte Landvætterne (diis loci præsidibus). Om Natten forfulgte og skræmmede disse de Danske, der maatte give dem een Mand fra hvert Skib, som valgtes ved Lodkastning. Sejlende herfra kom de til Bjarmeland (in ulteriorem Bjarmiam), et koldt, snebedækket Land med uvejsomme Skove og mange ubekjendte Dyr; intet Korn kunde voxe her; Elve fulde af Vandsfald gjennemstrømmede Landet. Torkild lod Skibene trække i Land, og Telte opslaa, men forbød strengelig Folkene at tale med nogen, der mødte dem, thi de onde Vætter skade allerlettest Fremmede ved disses egen uforsigtige Tale. I Skumringen kom en forfærdelig stor Mand til dem, og hilste dem alle ved Navn. Torkild befalede, at man skulde modtage ham vel; det var Geruds Broder Gudmund (Guthmundus), der velvillig tog sig af alle Fremmede. Gudmund bød dem til Gjæst, og lod dem kjøre paa Vogne. Undervejs kom de til en Aa med en Guldbro over; denne dannede Grændsen imellem Menneskenes og Troldenes Land. Under Opholdet hos Gudmund bleve de paa mangehaande Maader fristede til Vellyst, men Torkild advarede dem, især

forbi Bornholm (Boringia), og landede paa Gulland (Gutlandia); og her fik Folket, som Povel (Warnefred) fortæller, af Gudinden Frig Navnet Longobarder (Longobardi). Derpaa sejlede de over til Rygen (Rugia), gik igjennem mange Lande, hærgende hvor de kom frem, indtil de endelig nedsatte sig i Italien, og forandrede Landets gamle Navn efter deres eget (Longobardiet, Lombardiet). En Følge af denne Udvandring og Folkemængdens Formindskelse skal det have været, at mange forhen pløjede Marker, hvis Plovfurer endnu paa Saxes Tid vare kjendelige, bleve begroede med Skove og Krat[1].

60. Torkild Adelfars Rejse. Snes Sønnesøn hed Gorm. Denne Konge yndede ikke Krig, men havde en særdeles Lyst til at kjende Grunden til og Sammenhængen af de forunderlige Ting, han hørte fortælle. Thylenserne (Beboerne af Thelemarken) havde adskillige Fortællinger om en vis Geruds Bolig (Geruthi cujusdam sedes) og hans store Rigdom; men Rejsen did var overmaade farlig, thi man maatte sejle saa længe paa det store Hav, som omgiver Verden (ambitorem terrarum Oceanum), indtil man kom til et Sted, hvor man hverken saae Sol eller Stjerner, men maatte rejse igjennem idel Udørkener og Mørke. Gorm besluttede ikke desmindre at rejse derhen; tre hundrede Mand fulgte ham paa tre Skibe, og Torkild, fra hvem man havde Fortællingen om dette Land, blev, som den der bedst kjendte Vejen, valgt til Anfører. Efter hans Raad bleve Skibene byggede af stærkt og tykt Tømmer, hvori der

---

[1]) Saxo, lib. 8, S. 158 – 160.

gamle Kjerlinger havde han slaaet med Lynild, og knust deres Rygrad. Længer frem kom de Danske til et stort Kar med Guldbaand om og hængende i Kjæder af Sølvringe. Tætved laa en stor Dyretand, paa begge Ender beslaaet med Guld, og ved denne igjen et stort Bøffeldyrs Horn (ingens bubali cornu), besat med Ædelstene og kunstigen udgravet. Ved Siden af Hornet laa der atter et meget stort Armbaand. Ved Synet af disse kostelige Ting opstod der Begjerlighed hos nogle; een greb Armbaandet, en anden Tanden, den tredie tog Hornet paa sine Skuldre. Men Armbaandet blev til en giftig Slange, Hornet til en forfærdelig Drage, Tanden til et Sværd, som gik tværs igjennem ham, der bar det. En Dør førte til en snæver Gang, fra hvilken de andre kom ind i et afsides Kammer. Her laa en kostelig Skat opdynget; blandt andet en kongelig Krigskappe, en Hat og et Bælte, alle særdeles kunstigen forfærdigede. Nu overvældede Begjerligheden selve Torkild; men i det han rørte ved Kappen, begyndte den hele Bolig at skjælve, Kjerlingerne skrege, de livløse Billeder gjorde Anfald; overalt hvæsede det og brølte. Da grebe Broder og Bugge til Bue og Pil, og ødelagde derved Troldesværmen. Der undkom dog kun tyve af Gorms Selskab, de andre bleve revne ihjel. De vendte tilbage over Aaen, og gjæstede atter Gudmund. Her blev Bugge forelsket i en af Gudmunds Døtre, men tabte strax Sands og Samling, og tilsatte Livet, da han vilde følge Kongen over et Vadsted. Paa Hjemrejsen havde de Danske i Begyndelsen god Vør, men siden opkom Modvind og Hungersnød. De paakaldte

Kongen. Kostelig Mad og Drikke, en dejlig Have, Gudmunds tolv Døtre og andre skjønne Kvinder forførte dem ej. Kun fire lode sig bedaare af Kvindernes Skjønhed, men bleve fra samme Stund af vanvittige og glemte alt. Gudmund, som mærkede, at han ikke ved sin List kunde faa Magt over de andre, viste dem nu Vejen til Geruds Hjem. De fik Øje paa en styg By, der saae ud som en regnfuld Sky; Pæle med Menneskehoveder paa stode uden om Volden; bidske Hunde bevogtede Indgangen. De Danske kløv paa Stiger over Porten. Sorte og hæslige Spøgelser vankede omkring i Byen; en styg Stank herskede overalt. Gerud havde sin Bolig i en Klippehule. Førend de betraadte denne, advarede Torkild dem, at de ikke maatte røre noget af alt hvad de saae, thi i samme Øjeblik vilde deres Hænder blive hængende fast derved. Fire skulde gaa ind ad Gangen. Broder og Bugge gik først; derpaa Kongen og Torkild; de øvrige fulgte. Boligen var afskyelig: Dørene vare sorte af Kulstøv, Væggene fulde af Urenlighed, Loftet bestod af Pile, Gulvet var bestrøet med Hugorme. Paa Jernsæder med Tralværk af Bly sade adskillige Utysker. Dørvogterne sloges med Kjeppe, eller morede sig med uanstændige Lege. Da de kom bedre frem, saae de, at et stort Stykke var slaget af Klippen, og ligeover for sad en gammel Mand paa en høj Stol med gjennemstukket Legeme; hos ham sade tre meget frogede Kjerlinger, thi de havde ingen Ben i Ryggen. Torkild fortalte, hvorledes Guden Thor havde slaaet et Stykke gloende Jern igjennem Geruds Bryst; samme Gang var ogsaa den ene Side af Bjerget nedstyrtet; de

Gift, og kun de, som tildækkede sig med Oxehuder, bleve beskjermede. En fik Lyst til at see ud over Borde, men hans Hoved sprang i det samme fra Kroppen, som om det var afhugget med et Sværd; en anden tog Dækket fra Øjnene, men blev stokblind; en tredie rakte Armen ud, men Haanden visnede og faldt af. Da paakaldte Torkild den Gud, som har skabt alle Ting (universitatis deum); og paa hans Bøn fulgte klar Himmel og god Vør. Han landede endelig ved Tyskland (Germania), som da var kristent, og lod sig her undervise og kristne. Kun med to af sine Ledsagere kom han tilbage til Fædrelandet; selv var han bleven saa indfalden og mager, at ikke engang hans egen Slægt kunde kjende ham. Hans Misundere ophidsede atter Kongen, der gav Befaling til at dræbe ham; men Torkild undgik Faren, og bebrejdede Kongen hans Utaknemmelighed. Han maatte nu fortælle sin Rejse, men da han kom til at beskrive Gorm, hvor hæslig hans Gud Utgardeloke var, døde Kongen under Fortællingen af Skræk og Harme. Til Bevis paa Sandheden af sin Fortælling fremtog Torkild hint Haar, som han havde taget af Utgardelokes Hage; men mange af de Omkringstaaende døde ligeledes af den ulidelige Stank [1].

Fortællingen er, som man seer, saa smagløs som noget af Middelalderens Æventyr. Den indeholder nogle Minder af de eddiske Fortællinger om Thors Rejse

[1]) Saxo, lib. 8, S. 160—166. Petri Olai Chron. S. 107. Chron. Erici, S. 156. Hamsfortii Chronol. sec. S. 267 o. fl. Krønniker.

til Gerudsgaard (Geirröðargarðr) og til Jøtunheim, hvortil ere føjede Udsmykkelser og Tilsætninger i Middelalderens fordærvede Smag. Da der ved en saadan Fortælling ikke kan være Spørgsmaal om Tidsbestemmelse, og den Maade, paa hvilken den forbindes med Kristendommen, heller ikke bidrager til at give den noget historisk Udseende, saa er den, uagtet Gorms senere Levetid, medtaget her, som Slutning af Sagnhistorien. Den viser ogsaa tilfulde, hvorledes Mindet om de gamle Guder og deres Strid med Jætterne efterhaanden forvanskedes, samt hvor uren den Kilde maa have været, af hvilken Saxe uden Betænkning og uden Ytring af Misbilligelse øste saa forvirrede Forestillinger.

61. Sagn om Danmarks Herredømme. Blandt de hidtil betragtede Sagn, især forsaavidt de vedkomme den danske Kongestamme, ere endnu indflettede mangfoldige andre, i Følge hvilke Danmark maatte antages stundum at have besiddet en saadan Magt og et saa udbredt Herredømme, at ikke blot de omkringliggende Lande, men de fjerneste Folk i Norden vare det undergivne. Det er især Saxe, som er rig paa slige Sagn. Antages det nu, som vel ved Forskningen over hans Skrift er afgjort, at han i Danmarks ældste Historie optog fremmede Rigers Sagn, saa lader dette Særsyn sig simpelt forklare. Hverken Bjarmer eller Irer adløde i Hedenold den danske Konge i Lejre. Selv hvor der ligger virkelige Begivenheder til Grund for saadanne Beretninger, kunne disse i Almindelighed kun angaa enkelte store Toge til fjerne Lande, som ikke havde nogen varig Undertvingelse af disse til Følge. Men saadanne

enkelte Toge vare hyppige og almindelige, og det kunde vel derved for den senere Tids Sagn faa Udseende af, at hine Landes Kyster, der næsten hver Sommer bleve besøgte og hærgede, fra hvilke der næsten hvert Aar hjembragtes kostbare Varer og Fanger, virkelig tilhørte det Land, som derfra hentede Skatte og Folk.

Hvor lidet adskillige af Fortællingerne om saadanne Erobringer bære det Præg, uden hvilket der ikke kan tillægges dem historisk Troværdighed, skjønnes allerede af den ufuldstændige og fejlfulde Kundskab om vedkommende Lande, som de selv lægge for Dagen. For Saxe er Norge det ødeste og frygteligste Land paa Jorden; samme Folk fremtræde hos ham under forskjellige Navne, eftersom han nemlig fandt disse givne i Sagnet, eller de vare ham historisk bekjendte; saaledes nævner han Huner og Slaver, men ikke deres egentlige Navn, Vender; om Landene ved Østersøen synes hans Forestillinger at have været saa dunkle, at man fristes til at tro, at han stundum har forblandet dette Hav med det sorte Hav og Middelhavet; Asgaard kalder han derfor ogsaa Byzanz; hvad han paa nogle Steder beretter om Toge til Irland, findes efter andre, ikke mindre troværdige Kilder at angaa Sverrig. Men paa den anden Side maa ogsaa bemærkes, at Adskilligt af det, som nu forekommer os dunkelt, kun er saa, fordi Saxe skrev paa Latin, og vilde paa dette Sprog udtrykke selve de nordiske Navne; næsten overalt, hvor han derimod benytter sig af disse, er hans Fremstilling rigtig; at han eller de Sagn, han benyttede, vel indeholde adskillige Overdrivelser, men ogsaa mange Benævnelser og Træk, som stemme overens

med de andre Efterretninger vi have om vedkommende Folk; Finnernes Trolddom, deres Skiløben og Færdighed i Pileskydning skildres ogsaa af andre som Særkjender paa dette Folk; naar han nævner deres Konger, som Sumbl og Mattul, saa ere disse virkelig finske Navne, som ogsaa af Islændernes Skrifter ere os bekjendte (Sumbl i Edda, Møttull hos Snorre); naar han anfører Kervil som Navn paa en Irlænder[1], saa er ogsaa dette Navn virkelig irsk og overensstemmende med den Form, som det har antaget i andre nordiske Kilder (Kjarval); naar Saxe skildrer os den Maade, hvorpaa Folkene i og ved Garderige førte Krig, i det de nemlig selv droge hærgende foran Fjenden, og ødelagde deres eget Land, for paa denne Maade tillige at tilintetgjøre deres Fjender ved Elendighed og Hunger, saa er denne Skildring saa sand, at vi ikke blot finde den bekræftet af Middelalderens Skrifter, men endog ved de overordentligste Begivenheder fra vore egne Dage; o. s. fr. Om end derfor ikke alle Saxes Beretninger fortjene Tiltro, saa blive de dog mærkelige som Minder om, hvilke Forestillinger man endnu i Middelalderen havde om Danskes Tapperhed og udbredte Herredømme, Minder, som man den Gang kunde betragte uden at blues.

Med Forkjærlighed dvæler Saxe ved Frodernes Historie, der var saa rig paa Erobringer. F r o d e d e n f ø r s t e, fortæller han, gjorde et Tog imod Kureterne (Kurerne) og deres Konge Dorne. Denne forestillede

---

[1]) Saxo, lib. 5, S. 95.

sine Krigere, paa hvilken Maade de skulde kunne overvinde en saa mægtig Fjende. Denne fremmede, vældige Hær, sagde han, som bestaar af Vaabenmagt fra næsten alle Vestens Lande, ville vi befri os fra ved at uddrage Tiden, uden at levere noget Slag; isteden for os ville vi give den en anden Fjende at bekæmpe, en Fjende, der skal opslaa sin Bolig midt i dens Rækker, og umættelig hærge sit eget Hjem. Hungeren skal stride for os, og naar denne har afkræftet Fjenden, skulle vi styrte over ham, som over et sikkert Bytte, og Sejeren skal være os vis. I Følge dette lod Kong Dorne alle de Stæder, der vanskelig kunde forsvares, udplyndre, efterhaanden som han hærgende drog foran Fjenden i sit eget Land, og ikke efterlod noget, der kunde tjene denne til Bytte eller Underholdning. Derpaa lagde han den største Del af sin Hær ind i en fast Stad, og lod sig belejre af Fjenden, som derved endnu mere maatte udtømme sine Kræfter. Kong Frode, der indsaae, at Staden ikke kunde indtages alene ved Vaabenmagt, tog sin Tilflugt til List. Han lod mange, usædvanlig dybe Grave opkaste indenfor sin Lejr, lod Jorden føre bort i Kurve og i al Stilhed kaste i den forbi Voldene løbende Flod. For aldeles at skjule sit Anslag, lod han derpaa Gravene dække til med Grønsvær, og haabede saaledes, at Fjenden, som ikke anede noget Ondt, skulde styrte deri og omkomme. Derpaa lod han, som han vilde bryde op med sin Hær, og befalede den efterhaanden at drage ud af Lejren. Paa denne Tidspunkt ventede de Belejrede; de ilede ud af Byen, for at fordærve de Flygtende, men styrtede selv i Gravene, og en stor Del faldt for de

Danskes Pile. Frode vilde nu forlade Landet, men stødte paa Vejen paa Tranne, Rutenernes eller Russernes Konge (Rutenæ gentis tyrannus). Denne laa med sin Flaade ved Kysten. For paa een Gang at tilintetgjøre den, lod Frode hugge en stor Mængde Trænagler, og ladede dermed en Karv eller stor Baad; om Natten sejlede han til den fjendtlige Flaade, og lod Skibene gjennembore under Vandet, og, for at ikke dette for tidlig skulde trænge ind, Hullerne tilstoppe med Naglerne. Da der nu vare borede saa mange Huller, at Flaaden derved nødvendig maatte gaa til Grunde, lod han Naglerne udtage, og omringede Fjenden med sine Skibe. Forgjæves fægtede Rutenerne oventil med Vaaben; nedenfra trængtes de af en endnu farligere Fjende; de, som strede, drukfnede; de, som vilde dæmpe Bølgerne, bleve nedskudte og farvede Havet med deres Blod. Efterat Rutenerne saaledes vare overvundne, vendte Frode hjem; men da hans Sendebud, som han havde skikket til Rusland (Russia), for at kræve Skat, imod Tro og Love vare blevne myrdede, drog han atter derover, og belejrede Byen Rotala (Rötel i Estland). Denne indtog han ved at aflede Floden, der løb imellem Byen og hans Lejr, og dannede en Befæstning, som han først maatte overskride. Ved en stor Mængde Render formindskede han nemlig Flodens Strøm, og afledte saa meget Vand, at der i Floden selv dannede sig Vadsteder, som hans Hær kunde gaa over. Byen, der var berøvet sit naturlige Værn, var nu let at vinde. Derpaa førte Frode sin Hær imod Byen Peltiska (Poltesk, Polocz). Denne mistvivlede han om at kunne indtage med Magt, og

Kong Frode skal have været den Frothal, med hvem den berømte Fingal krigede, og Danmark det Lochlin, der ligeledes omtales i Ossians Sange.

For at gjøre sig ligesaa navnkundig i Vesten, som han allerede var i Østen, besluttede Frode derpaa at bekrige Frisland (Fresia). Her traf han først en frisisk Viking, Vitthe, som han overvandt derved, at han befalede sine Krigere at dække sig med Skjoldene, og rolige at udholde Fjendernes Anfald, indtil de havde bortskudt alle deres Pile. Derpaa seilede han op ad Rhinen (Rhenus), og trængte dybt ind i Tyskland (Germania). Da han atter vendte tilbage til Havet, ødelagde han Frisernes Flaade, der satte til paa de fide Kyster. Endnu ikke fornøjet med saa store Bedrifter, anfaldt han Britannien, hvis Konge han overvandt, saavel som den skotske Høvding Melbrik. Men medens han drog imod denne, fik han Efterretning om, at en brittisk Hær var ham i Ryggen, og han maatte befrygte, med Fjender for og bag, at blive overmandet. Da befalede han sine Krigere, at de skulde lade Vognene og Trosset blive tilbage, samt kaste Guld, Sølv og hvad Bytte de ellers havde gjort, fra sig, for at ophølde Fjenden. Herimod indvendte vel en gammel Kriger, ved Navn Torkild, i det han tog sin Hjelm i Haanden, og støttede sig paa sit Sværd, at det var tungt saaledes at miste uden Sværdslag hvad de med Besværlighed havde vundet, og hvad Fjenderne da kunde vente sig mere, naar de havde overvundet dem; men Hæren bifaldt Kongens Raad, og de fremrykkende Britter ka-

stede sig over det efterladte Bytte. Forgjæves forestillede deres Konge dem, at dette kun var en Krigslist, at de skulde først overvinde Fjenden, da vilde ogsaa Byttet vorde deres; en brittisk Rytter viste sit Skjold fuldt af Kostbarheder, og sagde: Dine Ord røbe Frygt og Misundelse. Skulle vi tage i Betænkning, at bemægtige os vor Ejendom, som vi nu kunne erholde uden Blod? De Danske have ikke ført Guld med sig til Britannien, men røvet det der; og var deres Flugt kun forstilt, da vilde de ikke have ladet deres fulde Drikkekar, som ere dem kjærere end Livet, blive tilbage; deri ligne de os. Næppe havde han udtalt, før den hele Hær styrtede sig over de Danskes efterladte Gods. Men Frode var imidlertid draget igjennem den store Skov, som adskiller Skotland og Britannien (den kaledoniske Skov); og Skotterne, der kun vare forsynede med lette Pile, maatte tage Flugten. Imedens han var i Færd med at forfølge de Flygtende, kom den Skotte, der var gift med hans Søster Ulfhilde, ham til Undsætning med en stor Hær fra Skotlands fjerneste Egne. Efter hans Raad ophørte Frode med at forfølge Skotterne, og vendte atter sin Magt mod Britannien. Her skal han endog have erobret Øens berømteste Stad, London (Lundonia), der var omgivet med saa faste Volde, at den ej kunde indtages med Magt. Frode greb da til sin gamle Krigslist, og udspredte at han var død; de Danske lode derpaa, som de vilde underkaste sig Høvdingen i London, Daleman, og begjerede af ham en ny Anfører; men da han gav dem Tilladelse til at

drage ind i Byen, for at udvælge en saadan, overfaldt de ham om Natten, og dræbte ham [1].

Frode den tredie erhvervede sig, efter Saxes Fortælling, et ikke mindre Herredømme, især ved Erik den veltalendes Hjælp. Venderne (Sclavi) anfaldt Danmark. Erik sendtes imod dem med en Flaade af otte Skibe. Med eet af disse begav han sig imod Fjenden, og lod de øvrige ligesom omgive med Træer og grønne Grene, saa at de fik Udseende af en Skov. Ved forstilt Flugt lokkede han derpaa Fjenderne ind i en snæver Vig, hvor hans Skibe laa skjulte; Skoven gav sig paa een Gang til at sejle, og de forbavsede Vender tilsatte Livet eller bleve fangne. Kong Frode havde imidlertid udrustet en stor Flaade, dels af danske, dels af Nabolandenes Skibe, af hvilke de mindste førte tolv Aarer. Erik sejlede ham imøde, for at bringe ham Efterretning om den vundne Sejer, der var Forbud for større. Paa Vejen saae han et fjendtligt Vikingeskib, der var kommet paa Grund, og forgjæves søgte at arbejde sig løs. Fattig Mand, sagde han, har kun een Lykke, og den er tynd; hvorpaa han anfaldt og dræbte Vikingerne. Efter Eriks Raad lod Frode det jyske Rytteri drage frem til Lands, medens den øvrige Hær indskibedes. Søen vrimlede af Skibe, saa at Havnene ej kunde rumme dem; for at skaffe Landhæren Vej maatte Høje sløjfes og Moser fyldes. Vendernes Konge, Strunik, bad forgjæves om Stilstand: thi Legen, sagde Erik, som hjemme var begyndt, maatte

---

[1]) Saxo, lib. 2, S. 25 — 27.

fortsættes i Fjendens Land; Venderne bleve slagne, og for at gjøre Ende paa deres Røverier, lovede Frode alle dem, som derved især havde udmærket sig, en Belønning; Plyndring ansaaes af Venderne for hæderlig Daad; de mældte sig, og bleve afstraffede [1].

Kong Frode havde forskudt sin Dronning, en Datter af Hunernes Konge (rex Hunorum). Da forenede Hunerne sig med Olimar, Konge over Østerlandene (rex Orientalium), og rustede sig i hele to Aar til Krig imod Danmark. Frode samlede paa sin Side en Hær af Danske, Norske og Vender. Erik sendtes forud, for at bespejde den fjendtlige Hær. Han fandt Kong Huns Magt saa stor, at han mødte de forreste ved Solens Opgang, men naaede ikke de bagerste før ved dens Nedgang. I Søen fandt han sex Flaader, hver paa tre tusende Skibe. Han vendte tilbage, og raadte Frode til først at udruste sin Flaade, og drage mod Olimar, der befalede til Søs. Paa Vejen til Rusland erobredes en Del af de mellemliggende Øer. Da man kom videre frem, stødte man paa nogle af de russiske Skibe; Frode holdt det for en Skam at angribe dem, da de vare saa faa, men Erik sagde: Sjelden vorder fed den Faldne, og Den bider ej, som i Bælg ligger. Olimars Flaade, der bestod af store, næsten ubevægelige Skibe, blev slagen, og Nederlaget var saa stort, at de Danske, da de sejlede tilbage, fandt alle Havne opfyldte med Lig, og næppe kunde ro sig frem igjennem Havet for Lig og søndrede Vaaben.

---

1) Saxo, lib. 5, S. 84 – 85.

Nu stod Kong Huns Landhær tilbage. Denne, raadede Erik, skulde man først lade svække sig selv. Landet, igjennem hvilket den drog, var fuldt af Uføre; Levnetsmidler manglede snart; Hungeren rasede, saa at Heste og Hunde fortæredes; hele Fylkinger undvege. Blandt de Flygtende var den gamle Spaamand Ugger (Odin), som begav sig til Frode, og gav ham Underretning om Fjendens Tilstand. Imidlertid var ogsaa Frodes Hær ved fremmed Undsætning voxet saa meget, at Landet selv ikke kunde ernære den. Han maatte sende en Flaade under Revil og Mevil til Elben, for at forhindre Fremmede fra den Kant at begive sig ind i Riget; Roller blev sendt til Norge, Olimar til Sverrig, Kong Onev og den berømte Viking Glomer til Orkenøerne, for at hente Levnetsmidler. Tredive Konger fulgte Frode, deels som Venner, deels som Undergivne. Om Høsten kom de Udsendte tilbage: Roller havde fældet Kong Arthor i Sunmør og Normør, og undertvunget disse Landskaber; Olimar havde nedlagt Thor hin lange, Konge i Jæmteland og Helsingeland, og tillige erobret Estland, Kurland og Øland med flere Øer, og kom hjem med syv hundrede Skibe, dobbelt saa mange som han var sejlet ud med; med ni hundrede vendte Onev og Glomer tilbage fra Orkenøerne. Tyve ny Kongeriger vare lagte under Kong Frodes Herredømme. Stolende paa denne sin Magt vendte Frode sig endelig mod Hun. Der holdtes et Slag, paa hvis første Dag der faldt saa mange, at de tre største Floder i Rusland vare saa opfyldte af Lig, at man kunde gaa derover, som paa en Bro; og desuden laa der Lig paa Markerne, saa langt man i tre

Dage kunde ride. Slaget varede i syv Dage, da først faldt Kong Hun, og hans Broder, der ligeledes hed Hun, overgav sig. Et hundrede og halvfjerdsindstyve Konger underkastede sig Kong Frode, der nu satte Olimar over Holmgaard, Onev over Kønogaard, Hun over Saxland, Revil over Orkenøerne. Dimar gav han Helsingeland, Jærnbæreland (Dalekarlien) og Jæmteland med begge Lapmarker; Dag Estland. Hans Rige udstrakte sig saaledes mod Østen over Rusland, og grændsede mod Vesten til Rhinen [1]. Kong Egder i Bjarmeland og Thengil i Finmarken betalte ham Skat [2]; og han endte endelig sine krigerske Foretagender med Toge til Britannien og Irland. Ved denne Lejlighed meddeler Saxe en Beskrivelse over en engelsk Gjæstesal, der ikke er uvigtig som Bidrag til Sædernes Skildring; og en Beskrivelse over Irlænderne, der ikke ilde stemmer med andre Forfatteres; de bare, siger han, en let Rustning, afragede Haaret, saa at de ikke let kunde gribes paa Flugten, og sejrede mere ved at fly, end ved at stride [3].

Disse ihvorvel overdrevne Beretninger vidne om anseelige Toge fra Danmark til Landene paa hin Side Østersøen; saadanne foretoges ogsaa under Kong Frode den frække. Stærkodder forenede sig med en anden berømt dansk Viking, ved Navn Vemun (Bemonus, Vemund?), de anfaldt Rusland (Russia), og da Indvaanerne (Rutheni) standsede deres Fremgang ved Fod-

---

[1]) Saxo, lib. 5, S. 86 – 89. [2]) sst. S. 93.

[3]) sst. S. 93 — 95.

angler, gik de over disse paa høje Træ-Sko. Derpaa trængte de frem igjennem dybe Skove, og forjoge Rusfernes Konge Flokk (Floccus) fra Bjergene, hvor han havde søgt Tilflugt. Efter Bemuns Død foretog Stærkodder et Tog til Bjarmerne [1]; og endnu senere overvandt han, som tildels allerede er fortalt, Kurer, Sember, Semgaller, Vender og Vilzer. Disse Stærkodders Bedrifter kunne vel ikke ansees for historiske Kjendsgjerninger, og det vil altid blive uvist, hvor meget af den især ved de førstnævnte Toge vundne Ære der tilkommer de Svenske; men de ere dog Minder om, at hine Landes Kyster ogsaa af Danske bleve gjæstede og tildels erobrede. Dette bekræftes desuden af andre Kilder; ogsaa Snorre omtaler Kong Frodes, den jyske Konge Sølves og endnu flere Toge til Østerlandene [2].

Saavidt man af Efterretninger fra den senere Tid kan slutte, har Danmarks Grændse imod Syden allerede fra meget gamle Tider været Eideren (Egðerá, Ægisdyr), og Angeln med Slesvig altsaa udgjort en Del deraf. Allerede Dan forenede Jylland med Sjælland, blev hyldet ved Viborg, og fra den Tid af tilegnede Kongerne i Lejre sig Herredømmet over Nørrejylland. I Slesvig og Angeln synes derimod enten Saxiske eller andre med dem nærbeslægtede Folk at have boet fra de ældste Tider. Roes Broder, Helge, hvis Krige

---

[1]) Saxo, lib. 6, S. 104.

[2]) Ynglingas., Kap. 31. 35.

med Saxerne forhen ere omtalte, løsrev ogsaa denne Del af Jylland fra disses Herredømme, og indsatte tre Jarler, Hekke, Egir og Ler, i Jylland [1]. Det første af disse Navne er ikke usædvanligt hos Anglerne (Æsga); de tvende sidste ere de bekjendte Navne Æger og Hler. Fra denne Tid af kan man da med al Sandsynlighed antage, at ogsaa Sønderjylland udgjorde en Del af det egentlig danske Rige. Men vistnok udstrakte dette sin Magt i den følgende Del af Hedenold endnu langt videre. Fra Iver Vidfadmes Tid af, under Harald Hildetand og indtil Regner Lodbrogs Død vare ikke alene Sverrig, Gøtland og det sydlige Norge det undergivne, men ogsaa anseelige Dele af Saxland og Venden. I England havde Northumberland fra Kong Roes Tider af ikke blot været Gjenstand for mange Vikingetoge, men disse foranledigede tillige adskillige Nedsættelser og Stiftelse af danske Smaariger. Til at antage dette ledes man deels ved Efterretningerne om denne Tid, deels ved de følgende Tiders Tilstand. De første nærme sig allerede den historiske Tidsalder, og vinde derved i Tiltro; enkelte Fejltagelser, som Saxes Beretning om Regner Lodbrogs Tog fra Irland igjennem det middellandske Hav til Hellespontén (mediterraneum fretum pernavigans ad Hellesponticum penetravit [2], Udtryk, der dog ogsaa kunne forklares om et Tog igjennem Østersøen), lade sig temmelig let afsondre fra de med Tid og Sted mere overensstemmende Beretninger. Den føl-

[1]) Saxo, lib. 2, S. 29. [2]) sst. lib. 9, S. 175.

gende Tids Begivenheder, de store Normannetoge, der allerede begyndte i det Tidsrum vi her betragte, men hvis Fremstilling i Sammenhæng først i det Følgende kan meddeles, forudsætte, at de danske Vikinger og Søkonger længe før have fæstet Fødder paa de Kyster, hvor deres Efterkommere fandt Venner og Brødre. Erobringen af en stor Del af Venden, Anlægget af Jomsborg, og en dansk Kolonis Stiftelse i Samland under Gorm den gamle og Harald Blaatand gjør det højst sandsynligt, at disse Egne, som Sagnet vil, allerede under Harald Hildetand have forsøgt Skarpheden af danske Sværd og Kraften af de Hug, der tildeeltes med danske Arme.

Saaledes blev allerede i Hedenold Grundvolden lagt til det udbredte Herredømme, som Danmark besad i en stor Del af Middelalderen. Fremmede Varer og Mynter endog fra det fjerne Syden førtes til dets Øer og Strande; Fædrenes Berømmelse kaldte dets Sønner til Kamp og Sejer; Paris sukkede, Britannien bøjede sig, og Venden skjalv; det danske Sprog lød ved Seines Bredder, paa Northumberlands Kyster og i Liflands Skove; opblomstrende Stæder paa Pommerns og Preussens Kyster bare danske Navne, og alle Nordens Have vare fulde af danske Snekker. Men ogsaa Folkene ere Kviste i Herrens Haand, han bøjer og knækker dem, naar han vil; han lader dem ved Tidernes Omskiftelse fælde Løvet i Efteraarets Storme; Gren efter Gren rives løs fra den gamle Stamme; og, hvor kan det anderledes være? selve Folkenes Aand maa sygne, naar Legemet hviner af langsom Svindsot.

Anmærkninger.

44. Sagnet om Hedin og Hogne er ogsaa fortalt udførlig af Torfæus i Appendix 2 ad Seriem, S. 476—491, i F. Magnusen Lex. myth. under Ordet Hildur, o. fl. St. Sidstnævnte Sted anmærkes tillige, at det findes i det tydske Digt Chudrun og Allusion dertil i det angelsaxiske Digt Bjovulfsdrape. Forestillingen om Krigen som Hildes Leg (Hildar leikr) er overhovedet saa gammel som alle bekjendte Digte.

Efter Saxe regjerede Hedin i Norge, Hogne i Jylland; efter Edda var Hedin en Søn af Hjarande; hvis dette er samme Navn som Hjarne, kunde Hedin holdes for dennes Søn og Efterfølger, og Sagnet saaledes, som Saxe vil, henføres til Kong Frodes Tid.

Til den slet opfattede Mythe om Frejas Smykke, som fratages hende ved Lokes List, findes Allusion i Skáldskaparmál 8, S. 104—105, hvor nemlig Heimdal kaldes mensækir Freyiu, og der siges om ham, at han deildi við Loka um Brísingamen. Heraf synes at følge, at der har været en anden ældre Mythe til, efter hvilken ogsaa Heimdal deltog i Handlingen, og at denne ved at optegnes i den senere Tid har tabt ikke blot nogle Omstændigheder, men ogsaa sit oprindelige Præg.

Saxe har kjendt noget om Orkenøerne og Hedins og Hognes Ophold der, men han lader dem kun erobre disse Øer, og ikke der fælde hinanden; istedenfor Haaø antager han Hedinsø for det Sted, hvor de strede bestandig. Denne Ø er, efter Suhm, en Ø ved Rogeland i Norge, og skulde vel da være nuværende Hvidingsø eller Hvitingsø; men Navneafvigelsen synes at være vel stor. At Saxe mener Hedinsø, nuværende Hiddensee ved Rygen, den hos ham ved Fortællingen om Vendertogene saa tit forekommende Hithini insula, kunde bekræftes derved, at han foran omtaler Hedins Toge mod Slaverne eller Venderne. Navnet er i øvrigt almindeligt; et Hedinsholt findes i Kjærherred i Vendsyssel (Kortet til Valdemars Jordebog).

Det Træk, som forekommer i Sörlaþáttr, at Kong Hogne har tyve Konger under sig, har Saxe ligeledes kjendt; men han bemærker det om Kong Frode, da Hogne hos ham kun er en regulus. Hvorledes Sagnet overhovedet hos Saxe er gaaet over fra en mythisk til en historisk Fremstilling, vise de enkelte Træk i begge ovenanførte Fortællinger.

See ogsaa om dette Sagn og de hos Skjaldene forekommende Omskrivninger, som ere hentede derfra, Müller om Saxe, S. 67—68, og Sagabibl. 2 D. S. 570 fgg. om Digterudtrykkene S. 574—575.

Hvad Tiden angaar, da bemærker Müller (sidstanf. Sted, S. 578), at det Historiske, som ligger til Grund for Sagnet, ikke kan være yngre, end det sjette Aarhundrede, og er rimeligvis en Del ældre. Sörlaþáttr ansætter det til 143 eller 223 Aar før Olaf Tryggvesen (Sörlaþáttr Kap. 8 med tilhørende Variant); naar denne tiltraadte Regjeringen 996, saa vilde Begivenheden indfalde, naar det højeste Tal antages, 773; en Bestemmelse, der aabenbar kun er fremkommen, for at drage Olaf Tryggvesen ind i Handlingen.

45 og 46. At Sagnene om Helgerne her ere forbundne grunder sig kun paa den Orden, i hvilken de findes i Sæmunds Edda; men de Gamle selv have været uvisse om deres Sammenhæng; at den ene senere gjenfødtes i den anden, har været almindelig Tro, men man antog snart denne, snart hin for ældst. See Slutningen af Helgakv. Hatíngask. og af Völsúngakv. hin forna. Dersom man med Brudstykket Hversu Noregr bygðist, Kap. 2, antager Haddingjaskati, Haddingernes Mand, for Helges rette Tilnavn, saa maa han have levet i Norge paa en af de norske Haddingers Tid, som regjerede i Haddingedalen (Hallingdalen) og Thelemarken.

At Borghilde fra Braalund var en dansk Prinsesse, og at Sigmund som hendes Ægtefælle opholdt sig længe i Danmark, siges i Sinfjötlalok; Helge Hundingsbane var altsaa en dansk Prins. De i Sagnet forekommende Stedsnavne har man derfor

søgt dels i Danmark, dels i det sydlige Norge; men den største Del af disse Navne, om ikke alle, synes blot allegoriske (Saga-biblioth. 2 D. S. 50). Ved Rogland har man tænkt paa Rogeland i Norge; ved Vandilsøe paa Vendil, og Hogne vilde da være Konge i Jylland. Hundland var enten en Del af Saxland eller grændsede dertil. Svarins Høj kunde være i Østland, hvor en Svarinus regjerede (Saxo, lib. 1, S. 8).

47. Om denne Mythe see Müller om Saxe S. 37—41. Geijer bemærker, at Saxes Fremstilling ligger midt imellem den ældre hedenske og den senere Middelalders Folkeviser. Mythen selv fortælles i Gylfaginning, S. 63 fgg. og i Vegtamskv.

Sagnet er knyttet til adskillige Stedsnavne, af hvilke nogle, som Ballerup (Balderstorp) og Baldersbrønd i Sjælland kunne sigte til Dyrkelsen af Guden Balder. Slaget imellem Balder og Hoder siges at have staaet ved Baldersbrønd, eller, da Stedet efter Saxe udtrykkelig nævnes som en Havn, ved Baldersund (see Meursius lib. 1, S. 28 med Grams Note). Det Sted i Jylland, som Hader eller Hoder lod opkalde efter sig, menes at være Horsens, Hothersnæs, men denne Bys rette gamle Navn er Horsnæs, Hrossanes (Hestenæs). Meursius antager Stedet for Haderslev, men anfører dog siden selv, at denne By har Navn af en jydsk Konge Hader, som Harald Hildetand overvandt (Gram in Meursium, S. 28). Efter Suhm (1 D. S. 135) er det Landsbyen Høyer i Tøndern Amt.

Saxes Bous eller Bo er rimeligvis det slaviske Gudenavn bog, der i nogle Dialekter hedder bu.

Navnet Rostiophus er det nordiske Navn Hrossþjófr, Rosthiof, Hestetyv eller Hestetræl (Grimms Deutsche Rechtsalterth. S. 636), som forekommer i Fornaldarsögur og i Edda Sæmundar betegner en Jætte (F. Magnusen Lex. myth. under dette Ord).

48. See Müller om Saxe S. 18—20. Han slutter sine Bemærkninger med, at et digterisk Appellativ maaskee her er blevet ophøjet paa Lejres Throne. Dog forekommer Gram ogsaa

andenstedś som Kongenavn, og det er rimeligt, at der virkelig har været en saadan Konge til, om ikke just i Danmark (Gram in Meursium, S. 13). Man finder i Hversu Noregr bygðist Kap. 2 blandt Sønnerne af Halfdan den gamle, der i Østerleden dræbte Kong Sigtryg i Tvekamp (hvilket synes at være det samme, som Saxe fortæller, kun at det tillægges Gram) ogsaa en Søn ved Navn Gram. Sagnet hører rimeligvis til Norge eller Sverrig. Til Sverrig sigter ogsaa nærmest Snorres Bemærkning (Ynglingas. Kap. 21), at paa Kong Dags Tid kaldtes enhver krigersk Høvding Gram. I det danske Sagn ere ogsaa Saxer indkomne, men de forbindes, imod Sandsynlighed, med Norske. Endnu mere forvilder Sagnet sig, hvis der ved Saxes Phinnia med Indbyggerne Finni forstaas Finmarken eller Finland, hvilket P. E. Müller antog; Suhm forklarede det ved Fyn (der maatte da læses Fionia, men herimod strider Kongenavnet Sumbl, der er finsk); snarest betegner det maaskee Landskabet Finveden, da Saxe ogsaa paa andre Steder forbinder Vermia et Finnia, Værmeland og Finveden.

49. At Gram og de strax efter ham følgende Konger hos Saxe, Guttorm og Hadding, have været Gjenstande for norske Sagn, sees i Hversu Noregr bygðist Kap. 2, hvor der nævnes ikke færre end sex Haddinger som Konger i Haddingedalen og Thelemarken; men deres Bedrifter ere ubekjendte, og Sammenligning imellem Sagnene kan derfor ikke anstilles. Hos Saxe forefalde imidlertid Begivenhederne næsten slet ikke i Danmark, men i Norge, Sverrig og Bjarmeland.

I Saxes Kilder synes mangehaande Sagn at have været sammenblandede: Vexelsangen imellem Hadding og hans Dronning (Saxo, S. 17 — 18) er den samme som Njords og Skades (Gylfaginning, S. 27 — 28); Hundings Dødsmaade er den samme som Fjølners (Ynglingas. Kap. 14); Ulvhildes og Guttorms Forræderi det samme som Skulds og Hjarvards mod Rolf Krake. Men særdeles mærkelig er hele den mythiske Del af Fortællingen om Jætten Vagnhofde og hans Datter Hardgreve; og det er et

uboдeligt Tab, at Saxe ikke har opbevaret de herom handlende Sange i det danske Sprog. Det er nemlig aabenbart, at han har kjendt saadanne, der ellers nu ganske ere tabte, men som maa have været vidt udbredte over Norden, da Snorres Edda blandt Jættenavnene har opbevaret Navnene Harðgreipr og Vagnhöfði og blandt Jætindenavnene Harðgreip (Snorraedda, S. 211. 210).

Saxes Udtryk Nitherorum rex (Saxo, S. 16) forklares forskjelligt: efter Suhm (1 D. S. 122) var han Konge paa Nitherøen i Romerige; efter Schøning (Norges Hist. 1 D. S. 195) over de Niderofer eller Thrønderne.

See iøvrigt Müller om Saxe S. 20—23. F. Magnusen Lex. myth. S. 296 fgg.

50. Begge Navnene Asmund, Asmundr, og Asvid, Asviðr, ere nordiske. Det tilsvarende islandske Sagn findes i den aldeles fabelagtige Saga Egils ok Asmundar (i Fornaldarsögur, 3 D.) Kap. 6—7. Vennerne hedde her Asmund og Aran eller Azan, hvilke sidste Former ere aabenbar fejlagtige. Skildringen er mere overdreven end hos Saxe: Dødningen Asmund æder den første Nat Høgen og Hunden, som vare begravede med ham, den anden Nat Hesten, o. s. fr. See ogsaa Müller om Saxe S. 69—70 og Sagabiblioth. 2 D. S. 610 fgg.

51. See Müller om Saxe S. 42—44.

Navnet Amled, isl. amlóði, amlóði, betyder, som Müller og Torfæus (Series, S. 302, jf. Gram in Meursium, S. 32), have bemærket, en Tosse, og i denne Betydning forekommer det ogsaa i den af Hadorf udgivne svenske Rimkrønnike (S. 131), hvor det hedder:

tha slog konungen handom saman,
ok log fast ok gjorde aff gaman,
rætt som han wore en Amblode,
tken sik intet gott forstode.

Men med at angive Ordets Oprindelse har man været meget forlegen, da Stamordene ikke lode sig finde i Islandsken. Formo-

dentlig er da Navnet fremmed; da Amled havde hjemme i Nørrejylland, maatte Oprindelsen vel snarest søges i Kymrisk; og her findes den uden Tvivl: *amdlawd* betyder en fattig Stakkel, en elendig Stakkel, og er sammensat af *am*, om, omkring, som hyppig bruges i Sammensætninger, gr. ἀμφι, lat. amb-, og *tlawd*, fattig, elendig, gr. τλᾶς, τάλας, τάλαος (Richards Welsh diction.).

Sagnet omtales ogsaa i Series runica altera i Langebek Script. 1 D. S. 31 — 32. Ved at bemærke dette rette vi tillige en besynderlig Fejl, som har indsneget sig der: Ordene *Ambluthe drap ater han* oversætter Langebek: Ambluthus Aterum et Hanum interfecit, og bemærker i Noten, at der imellem *ater* og *han* maa mangle et *ok*; men ovenstaaende Ord betyde hverken mere eller mindre, end: Amled dræbte atter ham (Fenge). Da der i Runeskriften sættes enkelte Konsonanter for dobbelte, saa staar ater for atter, og han er ikke blot Næveform, men ogsaa Gjenstandsform, ham. Naar en saadan Fejltagelse kunde indløbe for Langebek, den nøjagtigste af alle vore Kildegranskere, saa kan man vel undskylde Fejltagelser hos hans ukyndigere Efterfølgere.

Fortællingen om Amled har uden Tvivl udgjort en hel Saga, men ikke engang Brudstykker findes af en saadan: Islændernes Saga om Amled er nyere og pur Digt. Men at Islænderne dog have kjendt Sagnet, viser det poetiske Udtryk for Havet: Amloða kvern, Amleds Kværn (Snorraedda, S. 126, jf. F. Magnusen Lex. myth. under Ordet Menia); den islandske Form af de forekommende Navne, Hjörvendill, Geirvendill (hvis Slutning maaskee sigter til Begivenhedernes Skueplads Vendill, Vendsyssel), Feggi, er ogsaa endnu gjenkjendelig i de danske. Men det skjønnes ikke, hvorfor just denne Fortælling, som P. E. Müller vil, skulde være en af dem, Saxe kunde have hørt af Islænderen (?) Arnold; snarere maatte man vel om de Tilsætninger, som kunne være føjede til det danske Sagn, hente Oplysninger i Kymrernes og Skotternes gamle Historie. Den skotske Konge Amberkeleths Navn

(Buchanan, lib. 5, 58 rex) ligner Amleds, men om hans Liv vides næsten intet.

Ordspillet med Ordene melr, en Sandmæl, og mjöl, eller med den endnu nærmere liggende danske Form mel, Mel, har Müller allerede bemærket. Den Maade, paa hvilken Amled advares af sin Ven ved et Straa, minder om det gamle Retssymbol, ved et Straa (*stipula; stipulatio*) at aftræde en noget; en Skik, der ogsaa var brugelig paa Den Man ved England (See Grimms Rechtsalterthümer S. 121 — 130). Men her forekommer denne Handling, at levere en et Straa, som Advarsel for Forræderi, hvortil der, saavidt vides, ellers intet Sidestykke findes. Da Formelen imidlertid ofte hedder: „mit Halm und Munde," saa kan Meningen her være, at Vennen sender Amled Straaet isteden for en mundtlig Advarsel. Eller sigtes der maaskee til den Skik, at Sendebud (her den advarende Brems) sendtes med hellige Stave eller Grene i Haanden? Eller til den, at en Gren nedsattes paa Mark eller Eng, for derved at frede den for fremmed Vold?

Fortællingen om Vandet, som smagte af Lig, kan oplyses ved den Skik, at man, for at gjøre en Brønd ubrugelig, styrtede et Lig derned, og derpaa fyldte den med Sten (Sverriss. Kap. 137).

Beskrivelsen over Amleds Skjold er vel noget overdreven, men i øvrigt overensstemmende med Oldtids Skik. Saaledes fortælles der, at Hagen Jarl i Norge forærede Skjalden Einar Helgesen Skaaleglam for en Sang han havde digtet om ham et Skjold, om hvilket der siges: hann var en mesta gersemi; hann var skrifaðr fornsögum, enn alt milli skriptanna voru lagðar ifir speingur af gulli ok settr steinum. (Det var en stor Kostbarhed, bemalet med Oldtids Sagn, og overalt imellem Malerierne belagt med Guldspanger og besat med Stene. Egilss. Kap. 81, S. 698. Gram in Meursium, S. 84).

52. See Müller om Saxe S. 70 — 72 og Sagabibl. 2 D. S. 566 — 569.

Hervararsaga indeholder en Samling af Sagn, som have været vidt udbredte over Norden, men hvis Forbindelse og Sam-

menhæng afviger fra andre Kilder, og hvis historiske Værd derfor bliver meget problematisk. Gamle Sange have ligget til Grund for de enkelte Sagn, men disse ere paa forskjellig Maade knyttede til Afeslægterne i Garderige eller til den fornjotiske Slægt, som nedstammede fra Nor (Hversu Noregr bygðist, Kap. 2). Ved Sagnet om Arngrims Sønner findes ligeledes store Afvigelser i Hyndluljóð, i Hervararsaga, i Örvaroddssaga og hos Saxe. Hos denne f. Ex. er Arngrim en svensk Kæmpe, der frier til og ægter den danske Konge Frodes Datter Öfura (Ósura er en Læsefejl); i Hervararsaga derimod er Eyvör en Datter af Svafurlami i Garderige; til ham kommer Vikingen Arngrim fra Bolms i Helgeland paa et af sine Toge, fælder ham, bemægtiger sig hans af Dværge smedede Sværd Tyrfing, og ægter Datteren. Hos Saxe er det Arngrim, der gjør et Tog til Bjarmeland, hvilket i Örvaroddssaga udhæves som et af Ørvarodds vigtigste Foretagender; begge Beretninger have fabelagtige Biomstændigheder; Saxe fortæller, at da Arngrim forfulgte de flygtende Bjarmer, kastede disse tre Stene bag sig, hvilke for deres Forfølgeres Øjne bleve til ligesaa mange store Bjerge; næste Dag da de ligeledes bleve slagne og forfulgte, kastede de Sne imellem sig og Fjenderne, hvilken da forekom dem som en meget stor Flod; Træk, som tit nok siden ere gjentagne i Ammestueæventyr. Navnet paa den svenske Konge, i hvis Tjeneste Hjalmar var, er i Hervarars. Kap. 4 Yngve eller Ingjald, i Örvarodds. Kap. 8 Løðver; og hos Saxe er Arngrim i Tjeneste hos den svenske Konge Erik (den veltalende), som var indsat til Konge af Frode. Med Sagnets historiske Hjemmel staar det derfor ikke paa det bedste; men som Sagn er det fortrinligt, og mærkeligt er det altid, at dette virkelig har bevaret sig en Tidlang paa Samsø, hvor det dog nu, saavidt vides, er forsvundet.

Navnene paa Angantyrs Brødre eller Arngrims Sønner danne netop i den Orden, i hvilken de findes hos Saxe et fuldstændigt Vers, nemlig:

Brander, Bjarbi (Bjarri),
Brodder, Hjarrandi,

Tander (eller Tindr), Tirvingær,
tveir Haddingjar (*duo Haddingi*),
Hjorthvar, Giarthvar (Hjarthvar),
Hrani, Angantir.

At nogle af disse Navne ere urigtig læste hos Saxe, skjønnes ved Sammenligning med Brødrenes Navne i Hervarars. Kap. 3, Hyndluljóð Str. 23, Örvaroddss. Kap. 14.

Navnet Örvaroddr, af ör, en Pil, er den islandske Form; Arvarodd, som Saxe har, den danske.

54. Saxes Blacmanni antager Müller (om Saxe S. 100) dog med Tvivl for Blaamænd; Suhm, og dette synes rimeligere, for Indbyggerne i Blekingen. Den tilfrosne Østersø, som Müller sst. omtaler, kan ikke vel foraarsage nogen Vanskelighed i Sagnets Forklaring, thi efter Sammenhængen hos Saxe, som udtrykkelig nævner concretum pelagi sinum, menes der ved det tilfrosne Hav ikke hele Østersøen, men en Bugt eller Vig i Bleking.

55. Sagnet om Hagbard og Signe er ældgammelt, var udbredt over hele Norden, og har ligeledes igjennem hele Middelalderen vedligeholdt sig hos Folket. Men netop dets store Udbredelse gjør det vanskeligt, ja næsten umuligt at bestemme dets oprindelige Hjem. Tvende Angivelser kunne især komme i Betragtning: den ene, hvorved Sagnet bringes i Forbindelse med Volsungerne, og kommer til at svæve i en ubestemt historisk Tid, da den hele Sagnkreds bevæger sig i et Tidsrum, hvis Begyndelse er ubekjendt, og hvis Slutning er Regner Lodbrogs Historie; den anden, hvorved Begivenheden maatte indfalde noget før Rolf Krakes Levetid. Sigar, saa berettes der, var en af Halfdan den gamles mange Sønner; fra ham nedstammer Siklingernes Slægt, som deels var Siggeirs Æt, deels den Sigars Æt, som lod Hagbard hænge (Snorraedda, S. 192). I Hversu Noregr bygðist, Kap. 2, anføres denne Siklingeæt endnu nøjere: Halfdan den gamles Søn Sigar havde to Sønner, Siggeir, der var gift med Kong Volsungs Datter Signy, og Sigmund, der var gift med Hilde, en Datter af Kong Grjotgard i Møre, og havde med

menhæng afviger fra andre Kilder, og hv[illegible]ag var Hagbar[illegible] for bliver meget problematisk. Sam[illegible] af Norge, hvilket yder[illegible] Grund for de enkelte Sagn, men d[illegible] hvor der siges, at Kong[illegible] knyttede til Affeslægterne i G[illegible] Angels i Helgeland, og at [illegible] Slægt, som nedstammede [illegible] brúdur eller -brunnr) i Hagbards[illegible] Kap. 2). Ved Sagne[illegible] sammenligner man hermed Saxe, og store Afvigelser i Hyr[illegible] Saxe, S. 97) Saxes Halfdan Bjerg- og hos Saxe. Hr[illegible] Islændernes Halfdan den gamle, saa der frier til og [illegible] Slægtled, men forskjellige Navne: Half- (Ösura er en [illegible] hed nemlig Ungvin (d. e. Hogne), hans Datter af [illegible] (for Sigmund) havde en Søn Sigar, som led Arngrim [illegible] Alt kommer da her an paa Bestemmelsen af ham, [illegible] Halfdan den gamles Levetid. At Begivenheden egter [illegible] Sage i Fabeltiden, sees ogsaa deraf, at Sigars- Bj[illegible] Sigarshólmr omtales som bekjendte Steder i Helgakv. [illegible] 8, og i Helgakv. Haddingjask. Str. 8 (i begge disse [illegible] nævnes desuden Sigar oftere, og Sigar og Hogne sam- [illegible] i Helgakv. Hundingsb. 2. Str. 3), samt at Gudrun [illegible] under sit Ophold i Danmark at have bordyret dels Sig- [illegible] Sejlads, dels Siggeirs og Sigars Strid (Goðrunar [illegible]ar, Str. 16, hvor det hedder:

Skip Sigmundar
skriðo frá landi
gyltar grímor,
grafnir stafnar;
byrðo við á borða
þat er þeir börðust
Sigarr ok Siggeirr
suðr á Fívi.)

Sigars Levetid sættes da endog før Helgerne, og henføres efter Sammenhængen i disse Digte til Danmark.

Udgjorde virkelig Sagnet om Hagbard og Signe en Del af Sagnkredsen om Volsungerne og de med dem beslægtede Stammer, saa maa enten denne rykkes frem i Tiden, eller og Sagnet

[illegible]jentaget sig, og faaet et mere historisk [illegible]: [illegible]
[illegible]ake og Hagbard omtales af Snorre [illegible] [illegible]
At disse ere de samme, som [illegible], er [illegible]
[illegible] bestyrkes dog deraf, at Stærkodder [illegible]
[illegible]ige Steder (Ynglingas. Kap. 25 og [illegible]. [illegible]
, som en af de Kæmper, der fulgte med Hake. [illegible]
[illegible]ster kunne ej hæve Identiteten af Sagnene: [illegible]
[illegible]ner der tvende med Navnet Haco, og den [illegible]
Hagbards Broder, tillægger han en anden Dødsmaade, end Snorre.
Efter denne faldt nemlig Hake den svenske Konge Hugleik, og
bemægtigede sig hans Rige, men blev siden overfaldet af Ynglin-
gerne, Erik og Jorund, og lod, dødelig saaret, sit Skib [illegible]
Havet, Ligene af sine Faldne lægge derpaa, lod sig [illegible]
ombord, og Skibet stikke i Brand, og saaledes [illegible]
det flammende Skib med Roret i Lag og for fulde [illegible]
hal (Ynglingas. Kap. 27, jf. Torfæi Series, S. [illegible]
Geijer Svea R. h. 1 D. S. 499 — 500). [illegible]
historisk Jevnførelse turde den Hake Hamundsen [illegible]
kommer i Hálfssaga, og ligefrem synes at [illegible]
Hamundi filius. I saa Fald bliver [illegible]
end Rolf Krakes Levetid; og saaledes anføres [illegible]
melt Vers (Bragarhættir i Snorraedda, S. [illegible]
Orden anfører de berømte Helte: ([illegible]
(Fofnersbane), Ragnar (Lodbrog). [illegible] 2[illegible]
454. Den Form, hvori Sagnet [illegible]
at henfætte det til en saadan [illegible]
paastaa, at denne i sig selv er [illegible]

Hvor bekjendt Sagnet [illegible]
ninger dertil, som findes hos [illegible]
lingatal (Ynglingas. Kap. 22; [illegible]
Signes Mands Hest ([illegible]
i Haraldss. gilla Kap. 4 [illegible]
Halbor Skvaldre til [illegible]
kjende; i Grettiss. Kap. [illegible]
[illegible] Sigar veitti, [illegible]

bards Hest er overhovedet hos Digterne et almindeligt Udtryk for Galgen og at ride paa Hagbards Hest for at blive hængt (Olafsens Nord. Digtek. S. 111).

Forgjæves har man forsøgt af Middelalderens eller endnu senere Sagn om de Steder, hvor Begivenheden skulde være foregaaet, at udfinde dens Hjem. Egnen omkring Sigersted ved Ringsted frembyder den største Mængde af Navne, som synes at sigte til denne Begivenhed: foruden Sigersted selv viser man der Habors Slette, Hagebur, Signebur og Hagehøje. Men ogsaa i Jylland søndenfor Nørbek (Sønderlyngherred i Aarhus Stift) viser man Sigers Sæde, og tæt derved Habors Mose og Ternestenen, og sydost for Hviding By i Vorning Sogn Habors Høj. Et mere vaklende Sagn henlægger Stedet til Suderborg i Sønderjylland eller Sønderborg paa Als. I Sverrig finder man lignende Minder ved Aarstad i Halland, Habors og Signilds Bur i Bleking, Gaarden Segersjö og Signilds Høj i Nerike, samt ved Sigtun i Upland. I Norge ligeledes ved Frederiksstad, ved Stavanger, paa Lister, ved Ornæs i Sogn i Nærheden af Angelsnæs, og endelig, som nys er anført, paa Angeløen i Helgeland. Alle disse Steder tilegne sig den Ære at have været Vidner til Hagbards og Signes trofaste Kjærlighed; og en temmelig heftig Strid førtes engang, om Æren tilkom Upland eller Sjælland. See Stephanii Not. in Sax. S. 158—160. Vormii Monum. dan. S. 133—138. Torfæi Series, S. 280. Schønings Norges Hist. 1 D. S. 198—208. Udvalgte Viser fra Middelalderen, S. 402—411. Suhms Krit. Hist. 3 D. S. 253—265. Samme om Odin, S. 25. Gram in Meursium, lib. 2, S. 61—62 o. fl. Gram slutter sine Bemærkninger med de Ord: *I nunc, atque in tantæ vetustatis rebus, ubi scriptores coævi desiderantur, traditionibus vulgi et monumentis, quæ commonstrantur, fide!*

Endnu en Forklaringsmaade er tænkelig, at nemlig Sagnet ikke er historisk eller ikke har Hensyn til nogen paa et vist Sted forefalden Begivenhed, men er mythisk, og at de anførte Steders Navne ikke sigte til Hagbards og Signes virkelige Død, men til den gudstjenstlige Fremstilling af Mythen. Da er det begribeligt,

at deres Navne forekomme saa vidt omkring over hele Norden, ligesom Odins, Thors, Balders og Frejs findes der, hvor disse Guder fortrinlig bleve dyrkede. Denne Mening kunde vel finde nogen Bestyrkelse deraf, at Hagbards Billedstøtte (likneski) omtales paa Island, ligesom andre nordiske Guders, men man kjender intet andet Exempel paa, at en Billedstøtte af en blot menneskelig Helt opstilledes, og det ydermere i et fjernt Land, hvor hans Bedrifter slet ikke angives at være forefaldne. Der fortælles nemlig i Kormakssaga (Kap. 3, jf. Sagabiblioth. 2 D. S. 391), at da Kormak og Toste vare paa et Besøg i Gnupsdal paa Island, gik Møen Stengerde med sin Terne fra sit Jomfrubur hen mod Huset, og da hun hørte, de Fremmede vare derinde, vilde hun see dem uden selv at blive seet. Hun kigede fra Forstuen ind ad Døren, men hendes Fødder bleve kjendte, hvilket Kormak gav tilkjende i en Sang. Da drejede hun sig hen i Hjørnet, og saae frem under Hagbards Skjæg. Men i det samme faldt Lyset paa hendes Ansigt, og Toste sagde: Kormak! seer du Øjnene derhenne under Hagbards Hoved? Hvorpaa Kormak i en Sang priste sig lykkelig, at den skjønne Kvindes tindrende Øjne havde stirret paa ham ved Hagbards Hals. Hentydningen til den Hagbard, hvis Kjærlighed var saa berømt, er her tydelig nok; og uvist bliver det kun endnu: dels om der ved Hagbards Billede ikke her kunde forstaas en Afbildning paa Tapeterne, i hvilket Fald der ved denne ikke var noget særdeles Overordentligt, da ogsaa andre Heltes Bedrifter fandtes indvævede eller afbildede paa Tjeldingerne, hvormed Væggene bleve betrukne (Sigurd Fofnersbane, som dræber Fofner, var f. Ex. afbildet paa Tapeterne i Olaf den helliges Sal. Sagabibl. 2 D. S. 386), og der siges just i Kormakssaga, ikke at Hagbards Billede var, som ellers Gudernes, udskaaret paa Højsædesstøtterne, men: þar var Hagbarðr á vegg; dels, naar Sagnet antages for mythisk, til hvilken Mythe det da sigter? hvor der andenstedes findes i det mindste Hentydning til denne som saadan? thi uden at kunne opvise nogen Kjendsgjerning om Mythens Tilværelse bliver Sagnet dog, saaledes som vi have det, ren menneskeligt.

56. Om Halfdan kaldet Bjerggram har Saxe en temmelig udførlig Fortælling, som Islænderne ikke kjende til; den er enten af ham eller af Folkesagnet paa hans Tid bleven sammensat af flere forskjellige Sagn; deels nemlig, som ovenfor er bemærket, af Sagnet om Halfdan den gamle, fra hvem de norske Konger nedstamme (Snorraedda, S. 190), deels af Sagnet om en dansk Konge Halfdan, der overvandt den svenske Konge An (Yngl ngas. Kap. 29). See Müller om Saxe, S. 96 — 98. Sagnet hos Saxe har intet særdeles karakteristisk, og er derfor her forbigaaet. Det samme er Tilfældet med Halfdans Efterfølger hos Saxe, Ungvinus eller Hogne, om hvem kan eftersees Müller anf. St. S. 98. Gram in Meursium, S. 59. Derimod indeholder Sagnet om Halfdan og Gyride nogle interessante Træk, og har desuden været Gjenstand for senere poetisk Behandling.

57. Fra en fabelagtig Begyndelse gaar Hervararsaga efterhaanden over til et mere historisk Anstrøg. Kong Godmund paa Glæsisvold eller Glæsisvall (Glæsisvellir) hører endnu til Fabelkongerne, men med Begivenhederne i Reidgotland og deres Omgivelser tager Fortællingen en mere historisk Vending. Hvad der imidlertid skal forstaas ved Reidgotland har længe været Gjenstand for Tvist (see herom 1 D. af min Haandbog i den gammelnord. Geogr. S. 268 — 270); naar der efter al Sandsynlighed derved forstaas Jylland, især et Rige i den sydlige Del, og ved Huneland de nærmest tilgrændsende vendiske Lande, saa vedkomme Begivenhederne Danmark. Den Valdar, som regjerede over de Danske (Hervarars. Kap. 16) paa samme Tid som Angantyr, Hedrek Ulfhams Fader, var Konge i Reidgotland eller Jylland, er da den samme, som Valdar den gavmilde i Skaane, en Søn af Helges Broder Roe; Tiden og Slægtledene stemme ret godt hermed, da denne Valdars Søn Harald den gamle var gift med Angantyrs Sønnedatter, Hilde. Slægtlinien bliver da følgende: Hervør havde to Sønner, Hedrek og Angantyr. Den første blev gift med Helga, en Datter af Kong Harald i Reidgotland; han havde to Sønner, Lodver og Angantyr, som stred om Riget. Angantyrs Søn Hedrek Ulfham havde en Datter, der var gift med Harald den gamle

i Skaane; deres Søn Halfdan den snilde, gift med Moald den digre, var Fader til Ivar Vidfadme (Torfæana, S. 32—33. Arngrimi Supplem.).

Den i Hervararsaga antagne Tidsfølge er da rimeligere end Saxes, der har henført alle disse Sagn, der dog kun vare ham bekjendte i Brudstykker, til Kong Frodes Historie; paa dennes Tid nævner han nemlig en Gestiblindus, Gothorum rex (Saxo, lib. 5, S. 90); til samme Tid henfører han ogsaa, som vi forhen have seet, Begivenheden med Hjalmar og Orvarodd eller Arvarodd (Saxo, S. 93); den store Krig, som Kong Frode eller Erik den veltalende førte med Hunerne (Saxo, S. 86) er den samme, som det store Huneslag, der beskrives i Hervararsaga, men som der indfalder i en langt sildigere Tid. Men endnu mere: hos Saxe (S. 90) nævnes paa samme Tid Skalk Scanicus, der, som vi forhen have seet, ogsaa var Deltager i det store Braavalleslag, og en svensk Konge Alrecus, der da vel ogsaa var Fader til de svenske Kæmper, Elreks Sønner, som ogsaa deltoge i Braavalleslaget; ogsaa Erik den veltalende (Sögu-Eirikr) var med i dette Slag. Det er saaledes klart, at Fortællingerne om Braavalleslaget og Huneslaget ere blandede med hinanden, det sidste maaskee endog en digtet Efterligning af det første; at der dog i Hervararsaga findes en rimeligere Tidsordning, end hos Saxe; samt at det overhovedet vilde være urimeligt at tænke paa, hos denne Forfatter at udrede en ordentlig Tidsbestemmelse, eller at lægge ham til Grund for en historisk Fremstilling, der gjør nogen Fordring paa Orden og Sammenhæng.

58. Fortællingen om Jarmerik hos Saxe giver et nyt Beviis paa Upaalideligheden af den af ham antagne danske Kongerække. Der har, herom ere Forskerne enige, aldrig regjeret nogen Konge i Danmark af dette Navn. Kun Suhm, der ikke gjerne lod nogen Konge fare, lader ham være Konge i Halland paa Roes og Helges Tid. Men Saxes hele Fortælling er kun et af tydske Folkesange opstaaet Folkesagn (jf. Allusionen hos Saxo, lib. 13, S. 239), der efterhaanden kan have dannet sig af den bekjendte

Fortælling om Kong Jörmunrekr, som er opbevaret i Snorraedda S. 141—144, og tillige er Gjenstand for flere eddiske Sange (Brynhildarkv. 2, Str. 59, Goðrúnarhvata, Hamdismál, Hyndluljóð, Str. 25); som historisk Person regjerede denne Konge, Ermanarik, over Goterne ved Østersøen (Jornandes de reb. Geticis, cap. 24). See Müller om Saxe, S. 122—130. Sagabibl. 2 D. S. 84—92. 189—199. Langes tydske Overs. af samme, S. 46 fgg. Grimms Deutsche Heldensage. Gram in Meursium, S. 75—78. Suhm om de fra Norden udvandr. Folk, 1 D. S. 122—123 o. fl. Alle Undersøgelser om Begivenhedernes Sted i Danmark, saasom om Jarmeriks faste Borg laa paa Kullen i Skaane, paa Den Hven, eller paa Den Hjelm i Jylland, o. dsl. falde da bort af sig selv.

For Saxes Swavilda (Svanilda) maa læses Svanilda, Svanhilde. Om Hellespontikerne see min Haandbog i den gammelnord. Geogr. 1 D. S, 313—315.

59. Saxe begynder sin Fortælling om Kong Snjo dermed, at denne undertvang Skaane; derpaa følger en Frierhistorie, der mere ligner efter Middelalderens Romaner end oldnordiske Sæder (Müller om Saxe, S. 132), og som derfor her er forbigaaet. Det Følgende viser, at Saxe, i Følge de af ham fortalte Begivenheder i Gotland og Sverrig, maa have forestillet sig Snjo som regjerende i Skaane, og Udvandringen, som vi siden nærmere skulle omtale, er da skeet herfra over Bleking og Gulland, hvilket bekræftes ved Begyndelsen af det gamle gullandske Vers:

> Ebbe og Aage de Hellede saa fro,
> siden de for Hunger af Skaane dro

(Hvitfeldt Folioudg. 1 D. S. 15); naar Snjo havde sit Sæde i Jylland, vilde denne Vej være lidet rimelig.

Senere Krønniker henføre imidlertid Kong Snjo til Jylland, og fortælle Adskilligt om hvorledes han sendte Læ eller Læjætten (Hler) til Kong Adils i Sverrig (jf. de jydske Jarler Egir et Ler hos Saxo, lib. 2, S. 28 under Kong Helge), og endelig hjemsøgt

af Lusesyge styrtede sig i en Bæk ved Viborg, som deraf kaldtes Lusebækken, og at han blev begravet i Lusehøj ved Aalborg (Olai Petri Chron. S. 80. Chron. Erici, S. 151 o. fl.).

Det er aldeles uden Grund, naar Müller (om Saxe, S. 131) antager Navnet Snio for tostavelset; det er selvsamme Ord, som det oldnordiske snjór, snjár, snær, Sne, med bortkastet Endelse. Det skjønnes ogsaa tydelig af denne Konges gammeldanske Navn, Kong Sne (den haandskrevne Danske Krønnike, Arna-Magn. Nr. 191, fol.). Dette har ogsaa Torfæus (Series, S. 329), antaget, da han bemærker, at Snio hos Saxe er den samme, som Islændernes Snær eller Snjár, Konge i Finland. Identiteten er ogsaa antaget af Suhm, som efter de islandske Efterretninger henscætter Kong Snio til den tredie Odins Tid. Herved komme vi da tilbage til Sagnets første Oprindelse: Man havde gamle Sagn om Finnerne og deres Konge Sne den gamle (Snær hinn gamli) og hans Datter Driva (Drífa, Snedrive), som bortførtes af Kong Vanlande i Sverrig (Ynglingas. Kap. 16). Efter et endnu mere udvidet Sagn, der tillige satte denne Slægt i Forbindelse med Havkongen Hler (Læ), skete der af Snes Efterkommere en Udvandring til Norge (Hversu Noregr bygðist, Kap. 1. og Fundinn Noregr, Kap. 1). Sagnet gik over til Danmark, hvor Identiteten med det forrige viser sig ved samme Forbindelse af Kong Sne og Læjætten, og Saxe eller Sagnet paa hans Tid forbandt det med Efterretningen om en Udvandring fra Danmark.

60. See Müller om Saxe, S. 143 fgg.

Et ganske tilsvarende islandsk Sagn indeholdes i Saga af Þorsteini Bæarmagni (i Olafss. Tryggvas. 3 D.): Torsten kommer til Godmund; en Aa Hemrá (Vimrá?) gjør Grændse imellem Menneskers og Jøtners Land; de drage til Kong Geirrauðr, o. s. v. Forbilledet for alle saadanne Fortællinger vare de eddiske om Thors Rejser, især til Jøtunheim (Gylfaginníng, S. 49 fgg. Skáldskaparm. S. 112 fgg).

61. Om Folkene Curetes, Ruteni, og Stæderne Rotala, Peltiska (der hos Suhm, 1 D. S. 237 urigtig antages for Ple-

skov), Duna, see min Haandb. i den gammelnord. Geogr. 1 D. S. 311 fgg.

De Arter af Krigslist, som Frode og Hadding fortælles at have anvendt, forekomme ogsaa ved andre Lejligheder (see Stephanii Not. S. 64 fgg.), navnlig fortælles Harald Haardraade at have anvendt tvende lignende paa Sicilien (Haraldss. harðr. Kap. 9 — 10).

Om den skotske Konge Fergus see Hector Boethius, lib. 7, fol. 115 — 116. Buchanan Rer. Scot. hist. lib. 5; der fortælles, at efter Kong Eugens Død flygtede hans Broder, Echod eller Ethod, med sin Søn Erth og sin Sønnesøn Fergus, *in Scandiam*, og at Fergus der blev opdraget. Efter at have deltaget i et Krigstog, vendte han igjen tilbage *in Scandiam. Cum vero non ibi tantum, sed per vicinas quoque gentes, nomen ejus celebraretur, ea viri fama ad Scotos et Pictos perlata spem fecit Scotis patriam, Pictis libertatem recuperandi, si, antiquis odiis depositis, hoc duce adversus Romanos fortunam tentarent;* og da han derpaa kaldtes tilbage til Fædrelandet, tilføjes: *ad famam ejus profectionis non modo Scoti exules, sed Danorum multi, familiari usu et commilitio conciliati, in eandem cum eo spem domo profecti, in Argatheliam appulerunt.* Denne Fergus kunde da, som Suhm (1 D. S. 145) mener, være Ulfhildes Søn; og man maatte vel da antage Erth for den Skotte, Saxe omtaler. Jf. Pinkerton Enqu. into the hist. of Scotland, Vol. 2, S. 87 — 94, hvor Fornyelsen af det skotske Rige henføres til Aar 503. Dersom Fingals Søn Ossian levede ved Aar 440, saa kunde i Følge Foregaaende Kong Frode ogsaa have været samtidig med Faderen Fingal (Suhm, 1 D. S. 146 fgg.); men alt dette er ligesaa uvist, som selve Ægtheden af de ossianske Digte (see Pinkerton, nysanf. St. S. 73 fgg).

Saxes Ugger er rimeligvis Odins Tilnavn Yggr.

Femte Kapittel.

Udvandringer.

Adskillige Folkeslag menes i de ældste Tider at være udvandrede fra Norden; deriblandt nogle fra Danmark. Deres Bedrifter udenlands kjende vi af fremmede Kilder, der som oftest have historisk Paalidelighed; deres formentlige Oprindelse fra Norden grunder sig derimod for største Delen enten paa Sagn eller paa Formodninger, for hvilke saadanne ligge til Grund. En kort Udsigt over disse Folks Skjæbne meddeles derfor som Tillæg til Sagnhistorien, indenfor hvilket Tidsrum disse Udvandringer i alle Tilfælde maatte falde.

1. Kimbrer. Et Folk, kaldet Kimbrer, omtales i de ældste Tider paa den kimbriske Halvø (Chersonesus cimbrica). Betragter man de Lærdes Gisninger og Meninger om dette Folk, da finder man i disse lutter Uenighed og Modsigelser. Nogle mene, at Kimbrerne ere de Kimmerier, der i den højeste Old boede ved det sorte Hav, men derefter delte sig i forskjellige

Stammer, af hvilke en gik over til Asien, en anden fortrængtes højt op til Norden, og kom endelig til at bebo den nordlige Del af Jylland, der den Gang rimeligviis var en Ø. Andre antage den kimbriske Halvø, som de siges at have beboet, for en Del af Nordholland (Kemmerland) eller det nordvestlige Tydskland, og at de vare et keltisk Folk, de samme, som ellers kaldes Kymbrer (Kumrer, Kambrer); andre, at de vare Germaner, ligesom de Teutoner, med hvilke de forenede sig; og endelig endnu andre, at de vare en Blanding af Kelter og Germaner. Det er ikke usandsynligt, at dette Folk har boet i Jylland, skjøndt uvist, hvor højt de ere trængte op paa denne Halvø; man har i det mindste eet Vidnesbyrd, som især i denne Henseende bør komme i Betragtning, Taciti, som siger, at Kimbrerne beboede den Havbugt af Germanien, som er nær ved det store Hav, at de den Gang kun vare et lidet Folk, men af et berømmeligt Navn, da deres Bedrifter vare i alles Minde. I Følge heraf maatte man antage, at deres Boliger have været i den sydlige Del af Jylland; men deraf følger endnu ikke, at denne Folkestamme havde sit Hjem i Jyllands nordlige Del, og vandrede derfra nedad; den kan ogsaa have boet i Nordholland, og derfra være gaaet nordpaa, hvor den, som liden, forsvandt imellem de øvrige Folkeslag. Aarsagen til deres Udvandring skal have været en stor Oversvømmelse; baade Jyllands og Nordhollands Kyster ere udsatte for saadanne. De ældste og bedste nordiske Kilder omtale dem ikke. Der, hvor de første Gang træde handlende frem efter de sydlige Kilder, finder man dem i Forbindelse med Bojer og et hel-

vetisk Folkeslag, Tigurinerne, altsaa langt fjernede fra Norden; deres Anføreres Navne, Bojorix og Theutobock, angive ogsaa snarere Bojers og Teuters Konger, end Nordboers; de rommerske Skribenter havde ingen tydelig Forestilling om deres Fædreland; de nævne Gallien, men mene overhovedet de fjerneste nordlige Kyster ved Verdenshavet. Der vil derfor næppe lade sig udbringe andet Resultat af denne Undersøgelse, end at Kimbrer og Teutoner, som truede Rom med Ødelæggelse, vare kymriske og tyske Folkeslag, som, fordrevne fra deres Boliger, begyndte en Vandring mod Syden, paa hvilken de stedse forøgedes med endnu flere vandrende Folk; men det lader sig ikke afgjøre, om denne Vandring har taget sin Begyndelse fra Spidsen af Jylland. Man vilde derfor, uden derved at nedsætte det danske Folks Ælde, i Danmarks Historie kunne forbigaa Kimbrers og Teutoners Krige med Rommerne. Men selv om disse Folkeslag ikke vare nordiske, saa vare de dog nærbeslægtede med Nordboerne, og Fortællingen om deres Tog er heller ikke uvigtig med Hensyn til Sædernes Historie.

Kimbrerne udvandrede fra Nordhavets Kyster, forenede sig med Teutoner og andre tyske Folkeslag, og udgjorde tilsidst en Hær af tre hundrede tusinde Mand. De gik over Rhinen, og delte sig i to Skarer. Kimbrerne førte Krig med Bojerne, rykkede frem til Donau, gik over denne Flod, og droge frem til Tauriskernes Land (Norikum, en Del af det Østerrigske). Rommerne, som frygtede for, at disse store Hærmasser skulde anfalde Italien, sendte Konsulen Papirius Karbo imod dem. Han besatte (113 f. K.) de snævre Alpe-

passer, men traf ingen Kimbrer. Han lod da sin Hær rykke længer frem imod Donau. Her sendte han Budskab til Kimbrerne, at Norikerne, som de havde anfaldet, vare Rommernes Venner, som de maatte vogte sig for at forurolige. Kimbrerne svarede, at de vidste ikke, at Norikerne vare Rommernes Forbundne, men det var en Lov, som alle Folk hyldede, at alt tilhører Sejerherren. De frygtede ingen, men de agtede Rommernes Tapperhed og satte Pris paa deres Venskab; de vilde derfor forlade Norikernes Lande, og vende sig mod andre Folk. Karbo lod som dette Svar behagede ham; han afskedigede deres Sendebud med Venlighed, og gav dem Vejvisere med paa Tilbagevejen; men Vejviserne havde hemmelig faaet Befaling at føre dem ad en Omvej. Selv ilede han derimod med sin Hær ad den korteste Vej imod Kimbrerne, og overrumplede dem om Natten ved Noreja. Som krigsvante Mænd fore de hurtig fra Søvnen til Vaaben, og straffede Fjendens Troløshed ved et skrækkeligt Nederlag. Mørke, Regnskyl og et svært Tordenvejr dreve om Natten de Kæmpende fra hverandre; ellers vilde hele den rommerske Hær være bleven tilintetgjort. De adsplittede Rommere søgte Skjul i Skovene, og samledes først tre Dage efter. Kimbrerne forfulgte dem ikke, men vendte sig mod Gallien; de naaede Pyrenæerne, men standsedes af Keltiberierne. Historien tier om deres Bedrifter; men vi finde dem igjen i Forbindelse med Tiguriner og andre helvetiske Folkeslag; fleraarige Krige i Gallien paafulgte; Landet hærgedes frygtelig; kun Belgerne forsvarede sig tappert, og afholdt de fjendtlige Hære fra deres Grændse.

Den rommerske Konsul Silanus rykkede med en Hær ind i Gallien; Kimbrerne sendte Bud til ham; han henviste dem til Rom; de skikkede Sendebud did, og tilbøde Forbund og Venskab; det blev afslaaet; da anfaldt og tilintetgjorde de Silanus's Hær; Konsulen selv tog Flugten; de forfulgte ham ikke. To Aar efter bevægede Frygten Rommerne til at sende en ny Hær imod dem. Paa Allobrogernes Grændse i Nærheden af Lemansøen leverede Konsulen Lucius Kassius dem et Slag, i hvilket han selv omkom; den rommerske Hær maatte gaa under det haanfulde Aag og stille Sejerherrerne Gisler. Faren for Rom voxte; Kimbrerne satte sig stedse fastere i Gallien, og stedse flere Folkeslag forenede sig med dem. Konsulen Qvintus Servilius Cæpio rykker frem med en ny Hær (106 f. K.), og tager Byen Tolosa i Besiddelse; den rommerske Besætning overrumples af Indbyggerne, og tages til Fange; men Rommernes Tilhængere i Byen aabne dem atter Portene om Natten; Konsulens Hær rykker ind, og Staden hærges. Kimbrerne ilede til Undsætning og Hævn. Imidlertid ankom endnu en Hær under Konsulen Markus Manlius; han forsvarede den venstre Bred af Floden Rhodan (Rhone), medens Cæpio blev paa den højre. Kimbrerne anfaldt; Manlius's Legat, Markus Aurelius Skaurus, blev fangen, og da han vilde afskrække Kimbrerne fra at drage over Alperne, fordi, som han sagde, Rommerne der vare uovervindelige, dræbte deres Konge, Bojorix, ham med egen Haand. Begge de rommerske Hære forenede sig, men Anførerne tvistedes. Uvidende herom tilbøde Kimbrerne atter Fred, men afvistes med Haan. Da holdtes et nyt Slag i Nærheden

af Rhodan (105 f. K.); hele den rommerske Hær blev ødelagt; firsindstyve tusende Mand faldt, iblandt dem Konsulen med to Sønner. Cæpio undkom med ti Mand, en sørgelig Levning af to Hære, og maatte ende sine Dage i Fængsel; hele Italien opfyldtes med Skræk. Fem Krigshære vare ødelagte, de fortrinligste Anførere drevne paa Flugt, Kjærnen af Italiens Krigere falden. Da blev een Mand hele Folkets Frelse. Konsulen Kajus Marius havde endt Krigen i Afrika mod Jugurtha; endnu fraværende blev han atter valgt til Konsul; Loven, som var derimod, maatte tie for den bydende Nød.

Marius gik med en Hær over Alperne, og lejrede sig i den sydlige Del af Provincia (Provence) med Havet paa den ene Side, Alperne paa den anden. Han vilde ikke paa een Gang vove et Slag, men vænne Rommerne til at betragte Fjenden uden Skræk. Han holdt stræng Mandstugt i Hæren, anlagde Forskansninger, og lod Rhone ved en Grav forene med Havet, for at kunne faa Tilførsel til Søs. Saaledes forløb et Aar; der fandtes ingen, som kunde indtage hans Plads, og hans Konsulat maatte atter fornyes. Ogsaa det følgende Aar forløb; Kimbrerne søgte forgjæves at lokke ham ud af hans faste Stilling; han fortsatte sine begyndte Værker, og valgtes fjerde Gang til Konsul. Kjede af det rolige Liv og haanende Rommerne, som de ansaae for fejge, besluttede endelig Kimbrer og Teutoner at bryde op. De delte sig; Teutonerne gik imod Marius's Lejr, medens Kimbrerne ad en anden Vej over Alperne vilde trænge ind i Italien.

Teutoner og Ambroner rykkede frem imod Marius; de æskede ham til Slag, Rommerne brændte af Kamplyst, men Marius blev lige rolig ved Fjendens Haan og sine Krigeres Bebrejdelser; en syrisk Spaakvinde, Martha, maatte udforske Gudernes Villie; de vare imod Slaget. En Teuton udfordrede Marius til Tvekamp; han svarede ham med Foragt, at han kunde hænge sig selv, hvis han havde Lyst at dø. Landet hærgedes rundt omkring af de vilde Fjender, men selv de Bundsforvandtes Elendighed kunde ikke forandre Marius's Plan; her var intet, svarede han sine Krigere, at tage i Betragtning, uden Fædrelandets Frelse. Daglig maatte de rommerske Soldater bestige Voldene, og vænne sig til uden Rædsel at beskue Fjendernes frygtelige Aasyn og at høre deres Røst; daglig forhaanedes de. Teutonerne stormede Lejren; Marius afslog Stormen, men forlod ikke sine Volde. Da besluttede Teutonerne endelig at forlade en Fjende, hvis Standhaftighed ikke kunde trættes; deres Brødre ventede dem i Italien. De droge forbi den rommerske Lejr, et Tog, der fortælles at have varet i hele sex Dage, og raabte haanende til Rommerne, om de vilde have Bud med til deres Koner i Rom. Men næppe var den fjendtlige Hær draget forbi, førend Marius hurtig brød op, og ad en kortere Vej kom til Floden Cænus (nu Arc); her lejrede han sig i Nærheden af Aqvæ Sextiæ (nu Aix) paa en Høj, hvorfra han kunde oversee hele Omegnen. Fjenderne havde stillet sig paa begge Sider af Floden, som derved blev utilgjængelig for Rommerne. Plagede af Tørst knurrede Soldaterne; Marius viste dem Floden: I ere Mænd,

sagde han, hist er Vand; det kan faaes for Blod, og I klage over Mangel. Trosknægtene søgte ned til Floden; Soldaterne maatte undsætte dem. Fjenderne spiste, badede sig, vare glade i det herlige Land, og anede intet Anfald; Skriget ved Floden kaldte Ambronerne til Vaaben; tredive tusende samlede sig, istemmede Krigssangen, og rykkede frem efter Takten under Klangen af deres sammenslagne Vaaben, og med Raabet: Ambroner! Ambroner! Floden hindrede en ordentlig Kamp; Forvirringen blev endnu større, da Ligurierne i den rommerske Hær besvarede Fjendens Skrig med det samme Raab: Ambroner. Ambronerne flygtede; Rommerne forfulgte dem til Teutonernes Lejr. Men her mødtes de af Teutonernes Kvinder, der styrtede frem bevæbnede med Øxer og Sværd; de anfaldt saavel de Flygtende, som de Forfølgende; de reve Skjoldene fra Rommerne, og lode sig nedhugge eller styrtede sig selv i Fjendernes Sværd. Kun Natten standsede Kampen. Og hvilken Nat! Teutonernes hele Hær var i Bevægelse. De Saaredes Jammer, Veklager over de Faldne, Kvindernes Hylen og Krigssange, deres Forbandelser over de fejge Rommere, forenede sig med Hærens Tummel, og gjenlød i Skovene. Rommerne tyktes ikke at høre Menneskerøster, men vilde Dyrs Hyl; de havde læsket deres Tørst, men mere med Blod, end med Vand, og Forfærdelse betog dem ved Tanken om Fjendens Vildhed. Marius forberedte imidlertid den følgende Dags Skjæbne. Han sendte om Natten Klaudius Marcellus med tre tusende Fodfolk og en Del Trosknægte, der skulde forestille Ryttere, i Ryggen af Fjenden. Næste Morgen

rykkede han med sine Legioner frem i Slagorden; Teutonerne stormede ham imøde, men hans tætsluttede Ledder vege ikke, og dreve Fjenden tilbage. Pludselig anfaldt Marcellus dem bag fra med et højt Skrig. Teutonerne flyede; Sejren var afgjort, men de gjorde Rommerne den stridig indtil Natten; da flygtede alt. Deres Konge, Teutoboch (eller Teutobod), en høj, rank og stærk Yngling, der var saa øvet i Kamplege, at han kunde springe over fire, sex Heste, fandt nu ikke en eneste til at fortsætte sin Flugt; han faldt i Hænderne paa Seqvanerne, og blev udleveret til Rommerne. Kvinderne, som havde mistet deres Forsvarere, deres Mænd og Brødre, bade Marius ikke at lade dem blive nogen Mands Slavinder, men at lade dem tjene i de rommerske Gudinders Templer og bevare deres Kyskhed; Svaret var tvetydigt, og de gave sig selv Døden. De Fangnes og Faldnes Antal var, efter den mindste Angivelse, hundrede tusende. Ligene gjødede Jorden, som i den næste Sommer gav en utrolig Mængde Frugt, og Indbyggerne af Byen Massilia (Marseille) omgjærdede deres Vingaarde med de Slagnes Ben.

Marius's fjerde Konsulat nærmede sig sin Ende. Klædt i Purpur, omringet af sine smykkede Krigere stod han i Færd med at fejre sin Sejer ved et højtideligt Offer; Byttet var opdynget til et Baal; han holdt Fakkelen i Vejret med begge Hænder, for at antænde det. Da kom Herolder ridende, det var hans Venner, de omarmede ham, og lykønskede ham til det femte Konsulat. Under Hærens Jubelskrig steg Luen af det flammende Baal imod Himlen.

Kimbrerne vare imidlertid gaaede over Rhinen, og havde besteget de tridentinske Alper. De trodsede Kulden, befandt sig vel paa Snemarkerne, bestege Bjergtoppene i fuldt Løb, og lode sig paa deres lange Skjolde glide ned paa den modsatte Side. Konsulen Qvintus Katulus stod ved Floden Adige (Etsch), for at forsvare Italien; Kimbrerne svømmede over Floden, styrtede hele Træer deri, for at bane sig Overgangen, angrebe Rommerne i deres Forskansninger, dreve dem ud og forfulgte de Flygtende, af hvilke nogle først standsede ved Roms Porte. Katulus havde gjort en Dyd af Nødvendigheden, og da Flugten var uundgaaelig selv befalet den. Kimbrerne indtoge nu Overitalien indtil Po; Landets Skjønhed og Overflødighed, varme Bade og herlige Vine forkjælede dem, medens de ventede paa deres Brødres Ankomst. Marius havde, efterat Teutonerne vare overvundne, ladet sin Hær gaa til Italien, for at undsætte Katulus; selv drog han til Rom, men vilde ikke triumfere, førend han havde fuldendt sit Værk. Nu forlod han atter Rom, førte den forenede Hær af hans egne og Katulus's Tropper over Po, og antog en fast Stilling. Kimbrerne begyndte Underhandlinger, og begjerede Land og Agre for sig og sine Brødre. Hvilke Brødre? svarede Marius; deres Brødre Teutonerne havde faaet saa meget Land, de behøvede, og som ingen vilde tage fra dem. Derpaa lod han de fangne teutonske Høvdinger i deres Lænker føre frem for Sendebudene. Hævnen drev nu Kimbrerne frem; Marius indskrænkede sig, som forhen, til Forsvar. Deres Konge, Bojorix, fortælles der, red selv hen til Rom-

mernes Lejr, og forlangte, at Marius skulde bestemme Tid og Sted til et Slag; det fastsattes, siges der, til den tredie Dag, og blev holdt paa den raudiske Slette (in patentissimo quem Raudium vocant campo), som nogle mene i Egnen af Verona, efter andre ved Vercelli, i Slutningen af Juli eller Begyndelsen af August Aar 101 f. K. Marius benyttede den tykke Morgentaage, for at opstille sin Hær saaledes, at Solen, naar den brød igjennem Taagen, maatte falde Kimbrerne i Ansigtet, og da den stedse mere brændende Middagssol sendte sine Straaler mod de fægtende Fjender, hævede sig tillige en stærk Vind, som drev dem Støvet i Øjnene. Marius's Hær var stillet i en Halvmaane; paa Fløjene stode hans egne Legioner, med hvilke han havde sejret ved Aqvæ Sextiæ; i Baggrunden mod Lejren til stod Katulus's Hær. Kimbrerne plejede med en stor Kile at gjøre Hovedanfaldet paa Fjendens Midte; de rykkede frem i en stor Firkant; deres forreste Rader vare lænkede sammen med Baand, som gik igjennem deres Bælter; deres Rytteri, femten tusende Mand stærkt, i glindsende Rustning, med bevingede Kamme og Dyrehoveder paa Hjelmene, stod til Højre; de havde Harnisker af Jern, hvide Skjolde og Spyd med dobbelte Spidser. Da det kimbriske Fodfolk gjorde den sædvanlige Bevægelse for at danne Kilen, troede Rommerne de vilde flygte; men paa een Gang trængte Kilen i Stormskridt frem mod Katulus's Skarer. Øjeblikket var afgjørende. Marius og Katulus løftede deres Arme mod Himlen, og gjorde store Løfter til Guderne. Rommernes Krigskunst gjorde Udslaget. Kimbrernes Rytteri

som i Uorden, og rev Fodfolket med sig. Bojorix faldt, og med ham ophørte al Orden i Hæren. At de forreste Rader vare lænkede sammen blev nu til Fordærvelse. Rommerne satte efter de Flygtende til deres Lejr, hvor en ny Kamp ventede dem. Medens Kimbrernes Hytter forsvaredes endog af deres Hunde, saaes de sortklædte Kvinder imellem Mændene, stridende fra Vogne, som fra Taarne, med Spær og Landser. Og da de forgjæves paa denne Maade søgte at redde deres Dyrebareste, vendte de Fortvivlelsen mod sig selv, og søgte Døden. De myrdede deres Børn, og sig selv med Børnene; de gjennemborede sig, kvalte sig i deres eget Haar eller hinanden indbyrdes, hængte sig i Traerne eller ved Vognstangene, lode sig søndertræde af Oxerne, knuse af Vognene, og slæbe tildøde af Hestene. Mændene fulgte deres Exempel, og kun de faldt i Fangenskab, der ikke kunde finde Døden, de søgte. De Faldnes Antal angives i det mindste til et hundrede og tyve tusende. Marius og Katulus holdt en fælles Triumf, ved hvilken Teutobocħ som den herligste Trofæ, fremragende over alle andre, ved sin Skabning tildrog sig alles Opmærksomhed.

Kimbrerne beskrives som høje Kæmper med lyse Haar og blaa Øjne, et Vidnesbyrd om deres nordiske Herkomst, som overordentlig haardføre, med skrækkelige Aasyn og Tordenstemmer. De oprykkede Træer med Rode, og slyngede store Klippestykker. En kimbrisk Skræk blev i Rommernes Mund et Udtryk for den største Forfærdelse. De glædede sig til Strid, men bævede for Sottesengen. De vare ubekjendte med alle

Kunster; da Teutonerne efter Silanus's Anvisning sendte Budskab til Rom, viste man et af deres Sendebud et Maleri, der forestillede en Olding med sin Stav; Sendebudet betragtede det, og sagde, at han ikke vilde eje ham, om han end var lyslevende. Kimbrernes og Teutonernes Sprog var ikke ganske det samme; Marius sendte en Rommer i keltisk Dragt, for at bespejde dem, og han lærte snart det almindeligste af deres Sprog; det maa altsaa i det mindste have haft nogen Lighed med Kelternes. De aflagde deres Eder paa en Kobberoxe (maaskee Frejs Galt forstørret?). De havde Spaakvinder, som graa af Alderdom, iførte hvide linnede Klæder, der vare hæftede sammen med Hægter og omgivne med Kobberbælter, og med blotte Fødder, gik Fangerne imøde, førte dem hen til en Kobberkjedel, bestege en Forhøjning (lig de nordiske Vølvers Seidhjal), skare Fangernes Struber over, og spaaede af det i Kjedelen strømmende Blod; andre opskare Legemet, og spaaede af Indvoldene. Overhovedet vare deres Sæder saa raa, at de endog forekom Germanerne som vilde.

2. Goter (Gother). De danske Lande kaldtes, som vi forhen have seet, i de ældste Tider Gotlande (Gotlönd); Øerne Øgotland (Eygotaland) og det faste Land Reid- eller Ridgotland (Reiðgotaland). De beboedes af gotiske Stammer. Saadanne fandtes i endnu ældre Tider i Landene ved Østersøen omkring Weichsel, og boede ved Kristi Fødselstid i det seneste ogsaa paa denne Side af det baltiske Hav. Dette skjønnes af Plinii Beskrivelse over Germanien. Mange gotiske Folkenavne gjenfindes ogsaa i Norden: Vest- og Østgøter i de

svenske Østlande, Goter paa Gulland (Godland), Burgunder paa Bornholm, Ruger i Rogeland i Norge, o. fl. Ikke desmindre er det, ligesom ved Kimbrerne, uvist, om de gotiske Stammer have udbredt sig nordpaa fra Syden, eller omvendt; eller om der, som man skulde tro, vedligeholdtes en bestandig Forbindelse imellem de nordiske og germaniske Goter, ved hvilken Udvandringen af en Slægt eller mindre Stamme let kunde foranlediges. At de Goter, der gjorde Rom Herredømmet over Verden stridig, i Forening med flere beslægtede Folk ere udgaaede fra Norden, grunder sig kun paa et gammelt Sagn, hvis historiske Paalidelighed er ringe, men som imidlertid har hjemme hos selve disse Folk.

Goterne, saa fortæller Jornandes [1], selv en Gote, Biskop af Ravenna (omtrent 550), sejlede under deres Konge Berig paa tre Skibe ud fra Øen Scanzia (Skaane eller Skandinavien) til den modsatte Kyst, og kom til et Sted, som de gave Navnet Gothiscanzia. Derpaa holdt de Slag med Ulmerugerne (Holmrugerne?), som boede paa Kysten ved Havet imod Vesten, og med deres Naboer, Vandalerne (Venederne) mod Østen. Under deres femte Konge, Filimer, trængte de ind i Skythien, hvis Grændse begyndte ved Weichselfloden, overvandt alle Folk, som modsatte sig, og trængte sejrende frem til det pontiske Hav, om hvilke Bedrifter de havde historiske Sange. I deres tredie Sæde ved det pontiske Hav delte de sig i Vestgoter (Visigothæ) af Balther-

---

[1]) de rebus Geticis, cap. 4 fgg.

nes Stamme, og Østgoter (Ostrogothæ) af Amalas Slægt. Amala (Humle?) stammede fra Gapt (Gaut?). Deres følgende Bedrifter ere hel fabelagtige, og tabe sig i den højeste Old; mærkeligt er derimod, at deres Præster og Konger toges af een Stamme (Pileati), der var forskjellig fra det øvrige Folk (Capillati), og at deres Høvdinger ikke ansaaes for blotte Mennesker, men for Halvguder, som de kaldte Anser (Anses), hvis Stamfader var nysnævnte Gapt.

Tapre, haardføre og bestandig voxende bleve Goterne snart farlige for det rommerske Rige. Allerede Aar 215 vare de i Krig med Kejser Karakalla, og aftvang Rommerne en aarlig Afgift. Under deres Konge Ostrogotha forbandt de sig med Alaner og endnu flere Folkeslag, trængte (245) ind i Møsien og hærgede Hovedstaden Marcianopolis; under Kniva gik de (250) til Thessalien, og fældte i et Slag Kejser Decius. Stæderne ved det sorte Hav maatte give dem Skibe, paa hvilke de satte over til Asien og hærgede. Omtrent 275 besatte de Dacien, fortsatte deres Indfald i det rommerske Rige, bortførte mange Fanger, og deriblandt kristne Lærere, som begyndte at udbrede Kristendommen iblandt dem. Aar 323 gjorde de Indfald i Møsien og Thracien, men bleve bekrigede af Kejser Konstantin den store i deres eget Land, og maatte stille Gisler. Kejseren kaldte deres Konger Ararik og Aorik til Hjælp imod Licinius, som de fangede i Thessalonika. I det følgende Aar vare Goterne med at opbygge Konstantinopel; fyrretyve tusende Mand gik i rommersk Tjeneste, og dannede et eget Korps (fæderati). I Aaret 335 hold-

tes Slag imellem Østgoternes Konge Geberik, og Vandalernes Konge Visumar af Astingernes Slægt. Men mægtigst blev, om man kan tro det, deres Rige under Hermanrik (Ermenrik, Eddas Jörmunrekr), som undertvang Vandaler, Heruler og flere Folk; Vestgoterne adløde ham, og højt oppe imod Norden Venederne (Venderne), Estierne og flere, i alt elleve Folkeslag imellem Østersøen og Volga. Hans Rige strakte sig da fra Donau langs med Havet til Don, derfra over til Volga, og paa den anden Side til Østersøen ved Weichselens Udløb. Aar 375 brøde de frygtelige Hunner ind fra Østen. De trængte frem over Don, og dreve hele Sværme af Folk foran sig. Hermanrik rustede sig imod dem, men blev overfaldet og saaret af Brødrene Sarus og Ammius (Sørle og Hamder) af Roxolanernes Folkestamme (Gjukungerne), hvis Søster Sonilde (Svanhilde) han havde ladet træde ihjel af Heste [1]). Hundrede og ti Aar gammel døde han i Fortvivlelse. Thervingerne under Athanarik skjælvede. Vestgoterne bade, forfærdede ved deres Frænders Frygt, Kejser Valens om Boliger paa hin Side Donau; de erholdt Tilladelsen, især formedelst deres Biskop Wulfila's (Ulfilas's) Bønner, og en Million Mennesker nedsatte sig i Møsien, Thracien og omliggende Lande. Men Rommernes Gjerrighed og Wellyst dreve dem til det yderste; de lode dem kjøbe Livets første Fornødenheder for deres sidste Ejendomme, og efterstræbte deres Kvinder. En Opstand

[1]) Jf. Hamdismál.

begyndte; under Fridigern sloge Goterne Rommerne i flere Slag, og fældte endelig Kejser Valens selv i det frygtelige Slag ved Nice. Athanarik, der var flygtet for Hunnerne til de sarmatiske Bjerge, nærmede sig igjen Rommerne, og der sluttedes Fred under Kejser Theodosius. Vestgoterne lovede (382) at beskytte det rommerske Rige, og fik Boliger i Thracien, Møsien og flere Landskaber; deraf Navnet Møsogoter (Gothi minores).

Efter det rommerske Riges Deling imellem Arkadius og Honorius tiltog Goternes Anseelse, saa at de udgjorde næsten hele Krigsmagten, i det mindste i Østen; i Rom levede de i højst ulige Vilkaar, som Raadsherrer og som Trælle. Det foragtelige rommerske Folk, som antog alle Moder, begyndte ogsaa at efterligne Barbarernes Dragt, og der udgaves i Rom Forbud mod at bære Brog (braccæ) og Støvler (tzangæ). Kort efter at Arkadius havde tiltraadt Regjeringen, drog Vestgoternes Konge Alarik, med Tilnavnet Baltha (den bolde) [1] sejrende igjennem Macedonien, Thessalien og Grækenland; 398 tiltvang han sig Befalingen over det østlige Illyrien, og strax efter (400) brød han allerede op imod Italien. Imidlertid foreskriver en anden Skare Vestgoter under Gainas Kejseren i Konstantinopel Love, og styrter Gildingen Eutropius. Aar 401 kom Alarik til Italien, men efter Slaget ved Pollentia (i Piemont) drager han sig igjen tilbage til Illyrien. Men Roms Undergang var besluttet. Aar 408 gjæster Alarik atter

[1]) Baltha, id est audax. Jornandes, cap. 29.

Italien; uden Modstand rykker han over Po, og lige mod Rom; han gjør sig til Herre over Tiberen, og indslutter Byen. Kejseren sender ham Budskab: at de Belejrede ere villige til Forlig, men de frygte ikke for Kampen, de staa under Vaaben, og deres Antal er stort. Jo tættere Græsset staar, svarede Alarik, desto lettere er Høsten. Han vilde kun ophæve Belejringen, naar man udleverede ham Roms Guld og Sølv, Kostbarheder og Slaver. Og hvad vil du da levne os? spurgte Sendebudene. Livet, svarede Alarik med Foragt. Hans Forlangende maatte opfyldes, og Templerne selv plyndres for at tilfredsstille ham. Næste Aar gjentager han Belejringen, da hans Svoger Atholf, skuffet af Rommerne, kom ham til Hjælp fra Pannonien. Han bemægtiger sig Rom, indsætter Attalus til Kejser, men afsætter ham igjen, indtager Rom med Storm, og giver den til Pris for Plyndring (410). Med den fangne Placidia, Honorius's Søster, drog han derpaa til Kampanien, som der menes for at gaa over til Sicilien og Afrika, men blev overasket af Døden. Hans Krigere lode Krigsfangerne aflede Floden Barentinus ved Consentia (Cosenza), begrove deres Høvding med megen Højtidelighed paa Flodbunden, og lode derpaa atter Vandet strømme hen over hans Lig. Hans Efterfølger Atholf vendte tilbage, indtog atter Rom, forsonede sig med Kejseren, hvis Søster Placidia han ægtede, og gik (412) til Gallien. Han trængte frem over Pyrenæerne indtil Barcelona, hvor han blev myrdet (415). Under ham lagdes Grunden til det vestgotiske Rige i det sydlige Frankrig og nordlige Spanien. Hans anden Efterfølger, Wallia,

gjorde Tolosa (Toulouse) til Kongesæde. Riget bestod indtil Begyndelsen af det ottende Aarhundrede, da dets overmægtige Store forbandt sig imod deres Konge Witiza, og afsatte ham. Hans Slægt indkaldte Araberne fra Afrika. Vestgoternes sidste Konge, Roderik, blev (711) slaaet aldeles ved Xeres de la Frontera, og næsten hele Spanien underkastede sig den mauritanske Statholder Muza.

Østgoterne havde imidlertid flere Gange forsøgt at trænge frem i det rommerske Rige; 380 gik de under Widerik og flere Konger over Donau, trængte frem til Achaia, men bleve indhentede og slagne. Efter det store hunniske Riges Opløsning fik de, med en Mængde andre Folkeslag, Boliger i det rommerske Rige; under Walamir og to andre Konger udbredte de sig i Pannonien fra Sirmium til Wien. Berømte bleve de først under deres Konge Theodorik den store (Diderik af Verona eller Bern). Fra sit syvende Aar opdraget i Konstantinopel, stod han i megen Anseelse hos Kejser Zeno, der antog ham i Søns Sted, og udnævnte ham til Konsul; men han foretrak sit eget Folks tarvelige Sæder for Rommernes Vellevnet, førte dem paa ny til Sejer, og opkastede sig endelig til Konge over alle Østgoter. Herulerne under Odoacer havde gjort Ende paa det vestlige rommerske Rige, og oprettet Kongeriget Italien. Theodorik bryder op imod ham, fratager Gepiderne Sirmium, erobrer Italien, og opretter her det østgotiske Rige, men beholder tillige Herredømmet over Dalmatien, Møsien, Pannonien, Norikum, Rhætien og flere Lande. Under hans Regjering (493 — 526) bragtes igjen Orden

og Ro tilbage i Italien; han opførte Bygninger, opbyggede Stæder, istandsatte Vandledningerne, beskyttede Handelen, og haandthævede strengt Retfærdighed; hans Berømmelse udbredte sig indtil Estierne ved det baltiske Havs fjerne Kyster, hvorfra der ved nogle af Folkets Høvdinger bragtes ham Bernsten til Foræring. Hans Datter Amalasuntha regjerede efter ham i sin Søns Athalariks Navn; men hun dræbtes af sin egen Mand Theodat, hvoraf Keiser Justinian tog Anledning til at bekrige Italien; hans Feltherrer, Belisar og Narses, ødelagde det østgotiske Rige (553).

Goternes forhen nævnte Biskop, Ulfilas, menes at have indført Bogstavskrift iblandt dem, hvilken dog rimeligvis er ældre. Han oversatte Bibelen i deres Sprog; et Brudstykke af denne Oversættelse, den saakaldte Sølvkodex (Codex argenteus), fra Begyndelsen af det sjette Aarhundrede, indeholdende de fire Evangelier, blev først fundet i Abbediet Werden i Grevskabet Mark, og gjemmes nu paa Universitetsbiblioteket i Upsal. Andre korte Brudstykker ere senere fundne. Bogstaverne have mest Lighed med de græske; Sproget har en paafaldende Lighed med det oldnordiske.

3. Gepider. Da Goterne under Berig udvandrede fra Scanzia, skal der paa eet af deres Skibe have været Gepider. Dette Skib blev nemlig tilbage, og de, som vare ombord derpaa, kaldtes Nølerne (gepanta, nam lingva eorum gepanta pigrum aliquid tardumque signat [1]). Dette Sagn, og den Bemærk-

---

[1]) Jornandes de reb. Get. cap. 17.

ning, at Gepiderne, Gviderne, kunne være de Vider, efter hvilke de danske Øer kaldtes Videslet, (hvorpaa imidlertid de ved Weichselens Udløb boende Vidivarii [1] ogsaa kunne gjøre Fordring) ere al den Hjemmel, hvorfor de her maatte nævnes. De voxte efterhaanden til et Folk, og skilte sig fra Goterne. I det andet Aarhundrede boede de rimeligvis ved Weichselen; i Midten af det tredie udvidedes deres Herredømme under Kongen Fastida. De fulgte Goterne over Donau, og antoge, som de, Arianismen under Kejser Valens.. Deres Konge Ardarik forenede sig med Hunnernes Konge Attila, da denne (451) brød ind i Gallien, men bekrigede siden Hunnerne, og oprettede (454) et eget Rige, Gepidien, i en Del af Dacien. Det ødelagdes (567) af Longobarderne, hvis Kong Alboin førte en Del af de Overvundne med sig til Italien.

Da Gepiderne i nogen Tid havde boet ved Weichsel, og under Fastida paa ny begyndte deres Vandring, anfaldt de Burgundionerne (Burgunderne) paa hin Side Weichsel, og dels ødelagde, dels forjoge dem fra deres Bopæle. En Del af dem gik da rimeligvis over til Bornholm (**Borgundarhólmr**), og nedsatte sig paa denne Ø; medens en langt større Skare drog imod Vesten, nedsatte sig ved Mainfloden, og efterhaanden hævede sig til det i Historien berømte burgundiske Folk. Et dunkelt nordisk Sagn lader derimod Bornholm befolkes ved en fra Helgeland begyndt Udvandring til det

---

[1]) sst. cap. 5.

derne, der saavel efter Edda, som historiske Kilder i det første Aarhundrede e. K. findes boende ved Elben, kunne være udvandrede fra det nordlige Jylland; men Beviserne derfor ere særdeles svage: Af Navnet Viniler (Vindler), paa hvilket nogle beraabe sig, følger ikke, at de ere udgangne fra Vendil (Vendsyssel), da lignende Navne forekomme baade om Lande og Folk ved Søen i Almindelighed. En saadan mægtig Vendilers (eller Vandalers) Stamme nævne Plinius og Tacitus allerede som boende paa Østersøens Kyster i nuværende Pommern og længer mod Østen. Den eneste Beretning om Langbardernes Udvandring fra Danmark skyldes Povel Diakon eller Warnefred; fra ham gik den over til Saxe, hos hvem den, som vi have seet, temmelig uheldig forbandtes med Fortællingen om Kong Snjo, og henførtes til en langt sildigere Tid, end den paa nogen Maade kan være foregaaet. Povel Diakon var vel selv en Langbard, men Begyndelsen af hans Historie om Langbarderne indeholder en Række af smagløse Fabler, der maa være opstaaede af ilde forstaaede Folkesagn, ere uden historisk Sandsynlighed forbundne, og endnu mere forvirrede ved barbariske Navne.

Povel Warnefred fortæller, at Vinilerne udvandrede fra Øen Skandinavien (insula Scandinavia, hos Saxe Scania); deres Anførere hed Ibor og Ayo (Ago?), hvis Moder var Gambara. Landet laa i Nærheden af Finnerne (Scritofinni). Fra Skandinavien kom de først til Landskabet Scoringa, et Navn, som ingen kjender. Vandalernes Anførere, Ambri og Assi, krigede den Gang med nogle Nabofolk, og udæskede ligeledes Vinilerne til

Kamp, men den Gang vare de endnu ikke ret talrige, da de kun udgjorde Tredie delen af en ikke synderlig stor Befolkning; imidlertid vilde de heller stride, end blive Trælle. Nu følger Fortællingen om deres ny Navn, hvilken Povel Warnefred selv kalder en latterlig Fabel (ridicula fabula de Wodan et Frea). Vandalerne bade nemlig Odin om Sejer, og fik til Svar, at det Folk, som han først fik Øje paa ved Solens Opgang, vilde vinde. Gambara henvendte sig til Frig (eller Freja), der gav hende det Raad, at Kvinderne blandt hendes Folk skulde med deres udslagne Haar tilligemed Mændene aarle stille sig lige overfor det Vindue, af hvilket Odin plejede at see ud i Østen. Da Odin nu saae dem ved Solens Opgang, sagde han: Hvo ere disse Langobarder (Langskjæggede)? hvorpaa Frig svarede, at havde han nu givet dem Navn, saa maatte han ogsaa give dem Sejer. Dette Navn har efter deres eget Sprog sin Oprindelse af lang (longa) og baert (barba). Vinilerne overvandt Vandalerne, men en Hungersnød i Scoringa nødte dem til at udvandre til Mauringa, et ligesaa ubekjendt Land. Ogsaa dette forlode de, og landede i Golanda, et Navn der har nogen Lighed med Gotland; her forbleve de i nogen Tid; ligeledes besade de nogle nærliggende Landstrækninger: Anthabet (Anternes Land?), Bathaib (Gepidernes?) og Burgundaib (Burgundernes?). Nu døde Ibor og Ayo. Hidtil havde de haft Drotter (duces) til Anførere; nu valgte de sig en Konge af en af de ædleste Slægter, Gungingernes (ex prosapia Gungincorum). Derpaa strede de med Amazoner og Bulgarer. Under deres femte Konge ind-

toge de Rugernes Land (Rugiland) ved Donau. Af Kejser Justinian fik de (omtrent 548) Boliger i Pannonien, hvor de førte Krige med Gepiderne, hvis Rige deres Konge Alboin ødelagde (567). Næste Aar drog Alboin efter Narses's Indbydelse med sine Langbarder og en stor Mængde andre Folk, hvoriblandt Saxer, over til Italien. Han erobrede største Delen af Overitalien, oprettede her det longobardiske (lombardiske) Rige, og tog sit Sæde i Pavia. Hans Gavmildhed, Krigslykke og Tapperhed forherligedes endnu længe efter i Bajrernes og Saxernes Sange. Men efter tre Aars Regjering i sit ny Rige blev han snigmyrdet i Følge sin Dronning Rosemundes Foranstaltning (572). Da han nemlig havde overvundet Gepidernes Konge Kunimund, tog han dennes Datter Rosemunde til Ægte. Af den faldne Konges Hjerneskal lod han sig forfærdige et Drikkekar (scala, Skaal), og da han ved et Gjæstebud i Verona var bleven drukken, lod han i dette Bæger skjænke Vin for Dronningen, og indbød hende til at drikke med hendes Fader. Rosemunde tørstede efter Hævn, og skyede intet Middel for at erholde den. Hun overlagde Mordet med Kongens Skjoldbærer (Schildpor) Helmichis, og tvang ved den skjændigste List en anden Mand, paa hvis Mod hun kunde lide, til at øve det. Om Middagen da Kongen sov, lod hun derpaa hans Sværd fornagle; han vaagnede da Morderen kom ind, værgede sig længe med en Fodskammel, men maatte endelig bukke under. Rosemunde ægtede Helmichis, og søgte at faa ham antaget til Konge. Det mislykkedes, og hun flygtede til Exarken Longin. Da denne bejlede til hendes Kjærlighed,

lavede hun en Giftdrik for sin Mand, og rakte ham den, idet han kom af Bad, som en Sundhedsdrik; men næppe mærkede han den sælsomme Virkning, førend han tvang hende til selv at uddrikke Resten, og begge døde i een Time [1]. Det lombardiske Rige, der bestod indtil det indlemmedes i Karl den stores Monarki (774), spiller en vigtig Rolle i Pavedømmets og Frankernes Historie; dets egen Historie frembyder flere for Romantikken interessante Træk.

Det gamle gullandske Vers, som meddeler et Omrids af dette Folks Historie, lyder i et noget forstaaeligere Sprog saaledes:

Ebbe og Aage, de Hellede saa fro,
siden de for Hunger af Skaane dro,
da stædtes de næst vort gode Gudland,
med Gamle og Unge, med Kvinde og Mand;
dere Snekker vaare halvefjerdesti,
og hundrede Mand inden hver af di.
De nævnte sig Vinnelænder, jeg sige kan,
efter Ebbe, der kom af Vendelbo Land,
meden [2] Aage vaar en Gøte køner [3],
dog vaare de baade een Moders Sønner.
Vi toge til Værge baade store og smaa,
at de skulde ikke længer gjennem naa;
de bade os alle med kvidende Røst,
at vi vilde komme dennem til Trøst.

[1]) Paulus Varnefridi de gestis Longobard., lib. 1 — 2.

[2]) men. [3]) kjæk.

Vi toge til Gissel Hovedsmændene baade,
at de skulde ikke for meget raade;
saa dvælte de hos os Maanede to,
de vaare derveder saa meget fro.
Vi lode dennem følge med Snekker ti
og hundrede Mand inden hver af di;
til Nyland lode de staande daa,
jeg kan med Sanden sige derfraa;
dere Magt kunde ingen staande imod,
saa vunde de Landet under der' Fod,
og andre Lande, som der laage næst,
for Lykken vaar dennem alle Tider bedst.
Der Hovedsmænden af Døden vaare kvaalt,
gave de sig ikke til længer Taald,
meden valgte til Konning en frakken Mand,
Halgermunder han hed, jeg sige kand.
De sloge de Longebarder inden dere Land,
der blev ikke levende en eneste Mand.
Saa lode de sig Longebarder kalde;
Pannonien bestridte de og med alle,
og toge saa ind Vallande dernæst,
der timedes dem Lykken alsombedst.
Det er vel skrevet og det er vel spurt
hvad de have siden mandelige gjort,
og mest siden de inden Vallande kom,
det er vel kyndt al Verelden om;
fordi af dennem led maangen Møde,
til Kejser Karl hin store fik lagt dennem øde.

Indholdet af disse gamle Vers lyder igjen i en af vore Kæmpeviser, der noget forkortet hedder:

Der bode en Konning i Danmark,
  Konning Sne lod han sig kalde,
Hunger og Nød vaar i hans Land,
  og stor Mistrøst for alle.
De maa saa vel i Danmark.

Kong Sne forsamled sit Raad til sig,
  den Dom monne de afsige:
den tredie Part af det hele Folk,
  den skulde man dræbe tillige.
De maa saa vel i Danmark.

Den tredie Part Folket i Landet vaar,
  den skulde man slaa tildøde;
thi de havde ikke til Gud det Haab,
  at han saa mange kunde føde.
De maa saa vel i Danmark.

Ebbe og Aage vaare ypperst' i Raad,
  de vare to Hellede bolde;
deres Moder hed Gambaruk,
  det Opsund de hende fortaalde.
De maa saa vel i Danmark.

Udi Jutland bode den vise Fru,
  hun vaar de Vindelboers Ære;
ilde huged hende dette Raad,
  hun for, det skuld' ikke saa være.
De maa saa vel i Danmark.

Værre Udaad er aldrig hørt,
  end I ville nu lade gjøre;

det Gud forbyde, at Tidende slig
  skal komme vore Fjender for Øre.
De maa saa vel i Danmark.

Ville I lyde og følge mit Raad,
  I bedre Kaar skulle kejse:
Lodden I kaste paa Gammel og Ung,
  hvilken Part der af Landet skal rejse.
De maa saa vel i Danmark.

Mig tykkes at være den bedste Paafund,
  enddog jeg kun er en Kvinde:
I lade dem sejle af Landet ud,
  med Søen de kæmpe og vinde!
De maa saa vel i Danmark.

Alle da tyktes det raadeligt,
  den vise Tale at følge;
snart var Lodden paa Folket kast,
  og Skibene lagt for Bølge.
De maa saa vel i Danmark.

Lodden den faldt, som den kunde bedst,
  de Unge sig maatte udryste [1];
af Landet skulde de fare bort,
  og Lykken i fremmed Land friste.
De maa saa vel i Danmark.

Ebbe og Aage de vaare ej sen,
  deres Faner lode de flyve;

[1]) ruste.

Snekker de havde, store og stærk',
  ikke minde [1], end halvfjerdesindstyve.
De maa saa vel i Danmark.

Ebbe han førte de Juder med sig,
  en Vendelbo lod han sig kalde;
fra Skaven lagde den første ud,
  for Skaane de Sejlet lod falde.
De maa saa vel i Danmark.

Aage hans Broder ej dvældes ved
  med Gyndinger frem at sige;
Af Halland og Bleking fulgde de med,
  ret Mand og alle tillige.
De maa saa vel i Danmark.

For Cimbrishavn de ginge ombord,
  det vaar saa fager en Skare;
Konningen og hans ædle Raad,
  de bade dem alle vel fare.
De maa saa vel i Danmark.

Saa sejled de først til Gutlands Vig,
  paa Maaneds Tid end minde;
de favned deres Komme, som de kunde bedst,
  for Landsmænd hveranden de kjende [2].
De maa saa vel i Danmark.

Til Ryland sætte [3] de deres Kaas,
  der kaste de Anker paa Sande;

---

1) mindre. 2) kjendte. 3) satte.

den menige Mand forskingredes strax,
de maatte dem gaa tilhande.
De maa saa vel i Danmark.

Med Hærskjold og med Manddoms Magt
de Vej sig monne berede;
ihvor de færdes paa Ærens Mark,
de deres Styrke betede.
De maa saa vel i Danmark.

Lange Breder og Halfbarder de brugte mest,
de lange Karle og bolde;
thi Longobarder man kaldte dem,
det Navn de endnu beholde.
De maa saa vel i Danmark.

Saa droge de frem fra Land til Land,
forsøgte hvad Lykken vild' give;
paa sidste de kom i Pannonien ind,
der lysted dem da at blive.
De maa saa vel i Danmark.

Men Albuin vaar deres Konge gjæv,
hans Navn er kjendt saa vide;
han førte dem mod den rommerske Magt,
han lærte dem ret at stride.
De maa saa vel i Danmark.

For Mandelist og for Sværd og Pil
kunde han sig vel bevare;

for Kvindesvig og lønlig Had
  faldt han i Dødsens Snare.
De maa saa vel i Danmark.

De Rommere baare derved stor Nag,
  at see de fremmede Gjæste:
thi fulde [1] de dennem saa ofte i Land,
  og Krigen med dennem freste [2].
De maa saa vel i Danmark.

Der de ikke selv af egen Magt
  dem kunde i Orlog bestande,
de bades om Hjælp af Kejser Karl,
  han kom af fremmede Lande.
De maa saa vel i Danmark.

Naar mange Mus ere om en Kat,
  da nødes han til at vige;
saa gik det med vore Longobarder,
  for Sanden maa jeg det sige.
De maa saa vel i Danmark.

Men Landet bær' Navn paa denne Dag,
  og saa til Verdsens Ende;
den danske Adel og Ridderskab
  lader sig endnu der kjende.
De maa saa vel i Danmark.

Visen oplyser os om Oprindelsen til Folkets Navn, Langbarder, som Povel Diakon forklarede af deres lange

---

1) faldt. 2) fristede.

Skjæg. De kaldtes nemlig saa formedelst deres lange Barder og Breder (Lanser og Stridsøxer), eller, som Visen ogsaa udtrykker sig, fordi de vare lange Karle. Alle tre Forklaringer har man ligeledes villet anvende paa Folkets oldnordiske Navn, Lángbarðar, Lángbarðs liðar, under hvilket de nævnes i Forbindelse med Saxer, Franker og andre germaniske Folk.

Naar Kæmpevisen, som Beviis for Langbardernes danske Oprindelse beraaber sig paa de Mærker, der endnu den Dag i Dag skulle minde derom, saa stemmer dette ikke med nyere Undersøgelser. Ved disse godtgjøres, at Langbardernes Sprog, der iøvrigt aldrig synes at have været Skriftsprog, har større Lighed med de germaniske, end med de egentlig nordiske; vare de da udgangne fra Norden selv, saa maa de i Tidens Løb have antaget adskillige tydske Sprogformer. De skildres som stærke og tapre, men ikke udholdende, frisindede, men Elskere af Gods; i Slaget fægtede de ikke efter Krigskunstens Regler, men Venner og Slægtninger fylkede sig sammen (som i Norden), og ved deres Venners og Slægtningers Død styrtede de sig rasende mod Fienden. Falkejagt og Dueller lærte Syden af Langbarderne; og dem tilskriver man ogsaa den karakterløse Frihedsfølelse, der siden deres Indvandring blev et Særkjende for Italienerne.

6. Angelsaxer og Jyder. Medens gotiske Folk i store Sværme trængte ind i det rommerske Rige, og Horder fra Østen oversvømmede dets Provinser, bleve de yderste Landskaber blottede for Forsvar. Britannien, som Julius Cæsar allerede (55 f. K.) sejrende

havde betraadt, og som derefter i flere Aarhundreder stedse mere underkastedes Rommernes Herredømme, var et af de Lande, der først maatte overlades til sig selv. Keiser Honorius kaldte (412) sine Tropper tilbage derfra, og Landet var udsat for bestandige Anfald af de nordligere Pikter og Skotter. Herved foranledigedes Udvandringer, ved hvilke vore Forfædre deltoge i Stiftelser af ny Riger mod Vesten.

Saxer, Angler og Friser boede i de ældste Tider i det nordvestlige Tydskland og Holland. Deres oprindelige Boliger ere ubekjendte, og Sagnene om deres Vandringer lade det ogsaa ved dem uvist, om de gik fra Elben mod Syden eller omvendt. Tidlig findes imidlertid Sasser, Holtsasser (Holtsetar) boende i Landene søndenfor Eideren henimod Danmarks Grændse, og nordenfor dem Angler paa denne Side af Eideren med Hovedstaden Slesvig. Tacitus nævner Anglerne som en svevisk Stamme, nordenfor Elben. Deres Land Angeln (Angulus, Angul, Engla) indbefattede ikke blot det nuværende Angeln imellem Slien og Flensborg, men en større Strækning, rimeligviis hele den østlige Del af Hertugdømmet Slesvig. De boede imellem Saxer og Jyder (Jotas, Geatas). Deres ældste Historie er næsten aldeles ubekjendt; selv Fortællingen om deres Udvandring til England bærer Mærker af Sagnets Ustadighed.

Meget tidlig begyndte Saxernes Vikingetoge; de gjæstede ogsaa jævnlig (efter Aar 364) Britannien, uden dog at kunne fæste Fod i Landet. Men forladte af Rommerne og hjemsøgte af Pikter og Skotter valgte

Skarer slog Hengst Britterne (457) ved Crayford (i Kent). I Aaret 465 samlede Hengst endelig en uovervindelig Hær, som hele Britannien stillede sig imod i tolv Fylkinger, og efter Slaget ved Wyppedesflet vovede ingen af de Kæmpende at overskride hinandens Grændser. Hengst, der (omtrent 457) havde stiftet Riget i Kent, døde fyrretyve Aar efter sin Ankomst, og hans fredelige Søn, Erik, kaldet Esk, Stamfader til Eskingerne, fulgte ham i Regjeringen. Hans Sønnesøn hed Ermenrik. I de nordlige Egne blev Horses Søn Okta i York overvunden af Ambrosius; med Sand strøet paa sit Hoved og en Lænke i Haanden begav han sig til Sejerherren; mine Guder, sagde han, ere overvundne, din Gud sejrer; vil du ikke vise mig Naade, saa bind mig med denne Kjæde. Men Ambrosius satte ham tilligemed Horses Broder Elissa til at bevogte Grændsen mod Skotland.

Saaledes udbredte Angelsaxerne sig efterhaanden over Britannien, og oprettede de syv angelsaxiske Riger. Elle landede (477) med sine tre Sønner ikke langt fra Wight, og oprettede Kongeriget Sussex (490). Saxen Kerdik og hans Søn Kynrik kom (495) fra Ditmarsken til Hampshire, og kaldte sig Konge af Wessex (519). Eskvine eller Eormenrik oprettede Kongeriget Essex (omtrent 527). Saxen Ida landede (547) med fyrretyve Skibe, og stiftede et Rige i Bernicia i Northumberland; i den anden Del af dette Landskab, kaldet Deira, oprettede Elle et Kongerige (560); begge forenedes under Ethelrik (590) og kaldtes Northumberland. Den første Konge i Ostangeln (575) hed Uffe. Kreoda landede

(585), og oprettede Kongeriget Mercia. Kongeriget Wessex opslugte efterhaanden alle de andre, og dets Konge Egbert kaldte sig første Gang Konge af England (800).

Fra Anglerne nedstammede især Beboerne af Ostangeln (East-Engle), Mercia (Middel-Angle og Mearce) og Northumberland; de indtoge saaledes omtrent de tre Fjerdedele af England, hvilket tjener til at bekræfte Skribenternes Beretning, at deres oprindelige Land, Angeln, næsten blev blottet for Indvaanere. Fra Jyderne stammede de i Kent (Cantvare), paa Øen Wight (Vihtvare) og i nogle Egne af Wessex, hvor en Stamme senere kaldtes Jydeslægten (Jutnacynn). Fra Saxerne stammede de i Wessex, Sussex og Essex. Skjønt de Indvandrede da og senere sædvanlig kaldtes Saxer (Sassenag), vise dog Anglernes udbredte Besiddelser og selve Navnet England, at de have udgjort en saare betydelig Del af den ny Befolkning. Kristendommen antoges først af Kong Ethelbert i Kent (596) og var almindelig udbredt omtrent i Midten af det syvende Aarhundrede.

Angelsaxernes Udvandring til Britannien og Stiftelsen af Riget England er en af de vigtigste Begivenheder i Nordens Historie, og havde for Danmark især betydelige Følger. Af Saxernes gamle Sprog (Oldsaxisk) og af Anglernes, hvoraf vi ikke have nogen Levning tilbage, dannede sig en Blanding, der er noksom bekjendt under Navnet Angelsaxisk, som efterhaanden fortrængte de gamle Britters Sprog, og gjorde sig næsten ene gjældende i England, indtil det blandedes med

Fransk-Normannisk. Dette Sprogs Overensstemmelse med de germaniske Sprogarter er allerede noksom bekjendt og udviklet af flere Lærde; med den olddanske Tunge har det næsten hele Ordforraadet tilfælles, men adskiller sig fra samme ved væsentlige Indretninger i begge Sprogs Bygning. Det er ikke usandsynligt, at Anglernes gamle Tungemaal kan have haft Indflydelse paa Sprogets Tilstand i flere af Jyllands Egne, men det er en aabenbar Fejltagelse, at ansee det eller dets senere angelsaxiske Affødning for Stammoder til det danske. Det vilde ogsaa være et historisk Særsyn, om Danerne, der flere Gange undertvang Angeln, som idelig gjæstede England paa Vikingetoge og endelig erobrede det, skulde lade sit allerede rodfæstede Sprog fortrænge af overvundne Folks, deels paa, og deels aldeles udenfor deres egne Grændser. Derimod vil det angelsaxiske Sprog, formedelst Danmarks Forbindelse med England, næst efter det oldnordiske selv, altid blive det fortrinligste Hjælpemiddel til ret at fortolke vore vigtigste Mindesmærker fra Middelalderen. Imellem Angelns Beboere og Englænderne finder man endnu, efter saa mange Aarhundreders Forløb, Ligheder; langt større maa Overensstemmelsen have været imellem deres tidligere Efterkommere i Britannien og deres nære Slægtninger i Danmark; dette bekræftes ogsaa, hvad enten man betragter Kongen med sin Hird, eller Folkets Magt paa Tinget; Forleningen eller Landets Inddeling; Folkenes Forestillinger om Ejendomsretten eller deres Agtelse for Kvinden, o. s. fr. Det er to Straaler, udgaaede fra

et og samme Lys, der bestandig fjerne sig fra hinanden, uden nogensinde ganske at tabe deres oprindelige Natur.

At Anglerne, medens de endnu boede paa Fastlandet, ikke have udgjort nogen særdeles betydelig Stamme, kan allerede sluttes af deres indskrænkede Boliger imellem de langt mægtigere Jyder og Saxer; det bekræftes ogsaa ved den Armod paa historiske Sagn, som man med Forundring maa bemærke hos et Folk, der saasnart hævede sig til at give et anseeligt Rige et nyt Sprog og et nyt Navn. Hvad der er levnet os af sligt er kun Digte fra den kristelige Tidsalder, i det høieste enkelte Brudstykker fra den hedenske, saa dunkle, at deres Sammenhæng næsten slet ikke lader sig oplyse.

I Bjovulfsdrape lære vi at kjende en Kongestamme over Danerne, kaldet Skyldingerne, der ligefrem ere vore Skjoldunger. I Spidsen for denne staar hin Skeaf eller Skef, som vi allerede ovenfor have omtalt som Stifteren af Riget i Angeln. Hans Søn hed Skyld, vor Skjold. Men nu forlader Digtet vor Kongefølge, thi Skylds Søn hed Bjovulf, der igjen havde en Søn Halfdan. Blandt dennes tre Sønner udhæve vi Hrodgar og Helge; thi ogsaa i vor Kongestamme kjende vi en Halfdan med Sønnerne Roar og Helge. Hrodgars Sønner hed Hredrek og Hromund; hvis man antager hine Halfdans Sønner for at være de samme, som den danske Halfdans, saa forlader Slægten dog igjen Danmark, og maa tænkes fortsat i Angeln. Den største Del af Digtet handler om, hvorledes Grendel hærgede Kong Hrodgars Rige, og endelig blev overvunden af Gøten Bjovulf. Uhyret Grendel er

skildret snarere saaledes, som en Kristen kunde forestille sig en frygtelig Uvætte, end som en Hedning maatte forestille sig en Jætte; selve denne Skildring fører os saaledes til at antage, at Digtet vel indeholder gamle Minder, men disse ere opfattede paa en Tid, da Oldtidens Farver vare afblegede, og man intet Anstødeligt fandt i at udlede alle Jøtners og Alfers Slægt fra Manddraberen Kain.

I Bjovulfsdrape forekomme flere Episoder, af hvilke vi udhæve den om Toget mod Finnsborg, da dette ogsaa har været behandlet i et andet angelsaxisk Digt, hvoraf der nu, saavidt vides, kun er et Brudstykke tilbage. Under Hrodgars Fader Halfdan førtes en Krig med Frisernes Konge Finn, Folkvalds Søn. Netop en saadan Finn, en Søn af Folkvald, forekommer i Stamtavlerne over Odins Forfædre, hvilket har bragt nogle til at ansee disse to for een Person; hvoraf maatte følge, at de Begivenheder, som fortælles i Bjovulfsdrape, vare forefaldne endnu førend Odin, Fridlevs Søn, kom til Norden. Krigen imellem Daner eller Angler og Friser under Kong Halfdan kan da ikke vedkomme vor Halfdan, Roars og Helges Fader, og Overensstemmelse imellem de i Digtet indeholdte Sagn og vore vil næppe kunne tilvejebringes.

Særdeles mærkelige blive dog de omtalte Mindesmærker, fordi de vise, at det Folk, vi kalde Angler, engang benævnede sig selv Daner og havde samme Kongestamme, som disse; vi see nemlig ogsaa deraf, at Danmarks Grændse i den højeste Old strakte sig til Eideren, vel endog paa hin Side af denne; vi begribe

da, hvad der allerede forhen er viist, at Sagn fra Angeln kunde gaa over til Danmark, og behandles som ejendommelig danske. Bliver engang den angelsaxiske Literatur behandlet med samme Omhyggelighed som den islandske, da vil rimeligviis meget mere, som vi endnu skue dunkelt, vise sig i et andet og klarere Lys. Saaledes som Kilderne nu ere, tilstaa Fortolkerne selv, at de ikke forstaa dem; i hvilken Sammenhæng hint ovennævnte Brudstykke staar med Episoden i Bjovulfsdrape, er endnu ikke oplyst; hverken Personernes Forholde eller Begivenhedernes Følge ere klare. Saa meget mere tør vi haabe, at Læseren ikke vil ansee følgende Prøve af angelsaxisk Digtning for mere, end det vi udgive den for, et Forsøg paa af de dunkle Kilder at sammenstille nogle af de interessanteste Træk i Skildringen over Toget mod Finnsborg, der maa antages for en historisk Begivenhed, vedkommende Anglerne medens de endnu boede i deres gamle Sæde.

Efter Sejeren over Ilddragen Grendel samles Kæmperne i Kong Hrodgars Borg; den sejrende Bjovulf lønnes med Hæder, Vaaben og Guld; og Skjalden hævede sin Røst i Hallen om fordums Bedrifter. Han sang om de danske Kæmpers Tog i Kong Halfdans Dage, da Helten Hengest førte dem mod Frisernes Konge Finn, og om Hildeborgs Sorg, der efter Oldtids Skik bragte sin faldne Søn paa Baalet. Friserne maatte betale Skat, og Finn svor, at holde Freden. Men han brød den troløs; lumskelig overfaldne om Natten maatte de Danske, som det synes, fly. Dog forløb næppe et Aar, førend de, rustede paa ny, stor=

mede og afbrændte Finns Borg, og bortførte hans Dronning i Trældom. Thi saa hedder det:

— Saa Hærens unge
Høvding talte:
Dagskæret dvæler,
Hærdragen hviler,
og her ej Hallens
Hjørner brænde.
Dog færdes en Hær;
Fuglene kvidre,
og Gryllen piber;
Gunntræ [1] klinger,
Skjold svarer Skjæfte;
i Skyen vanker
Maanen vildsom.
Nu Mørket avler
Udaad og Niddings
Adfærd, som dette
Folk forrædersk
fuldbyrde vil.

Vaagner op, vaagner,
Vegende [2] mine!
Hæver Hugvaaben
i Haand med Vælde!
og følger mig frejdig
i Farens Stund!

Da opstod mangen
guldsmykket Thegn [3],
og gjorded Sværdet;
til Døren ginge
de djærve Kæmper,
Sigfred og Aage
med Sværdet draget;
og til den anden
Ordlaf og Gudlaf,
og selve Hengest
med Helteskaren.
Endnu Garulf
Guther vakte,
frejdig han skulde
fremmerst ile
Borgen at værge.
De bare ej Guld;
men heftig og haard,
saa huged alle,
vilde dem vorde
Valens Morgen.

Højt nu æsked,
saa alle det hørte,
hin vilde Høvding,
hvo Døren værged?

---

1) Valkyriens Træ, Spydet.
2) Kæmper, af gl. d. at vege (bog). 3) Høvding, Helt.

Sigfred, lød Svaret,
af Saxestammen,
vide bekjendt
i Vaabenskifte,
fristet i Fare
paa Folkevangen;
vover mit Sværd
du selv at prøve?
Da hørtes i Hallen
Hilde-Gnyet;
de hule Skjolde
i Haand de toge;
Benhjelme[1] bruste,
Borgtiljen døned,
til Garulf segned
i Sværdelegen,
ypperst af alle
Jordbeboer;
mange Gjæve
om Gudlafs Søn
en Valborg danned.
Der vandred Ravnen,
sort, rødsokket;
og Sværdlyn flunked,
som om Finnsborg
i Flammer lued.
Aldrig jeg hørte
i Hildes Lege
saa bolde sexti
Sejrbaarne[2] kæmpe.
De fægted fem Dage;
faldt end ingen
af Drottefølget,
som Døren værged.
Da veg, bedækket
med Vunder, Helten;
brudt var Brynjen,
brustet Hjelmen,
hugfalden Hæren —

Harmfuld Hengest
paa Højborg sidder;
han tænker, hvorlunde
ad Hvalens Veje
han atter skal fare
og æske Hævnen.
Hult paa Havet
hyler Stormen;
i Frostjættens Lænker
ligger Vandet.
Men atter et Aar
til Verden fødes;
Vinteren flygter
for Vaarens Aande,

---

1) Hjerneskaller. 2) Stridsmænd.

der sender i Sal
sin milde Luftning,
og gjerne af Gaarde
hin Gjæst fordriver.
Tid er det nu,
at tjelde Snekke,
og Værk at øve
mod Jættefolket.
Da Hunlafing [1]
Hildeglandsen, [2]
det bedste blandt Sværd,
om Barmen spændte;
Jøtner kunde
endnu det huske.
Finn hin frække
nu føle skulde
dets hvasse Egg
i eget Hjem.
Ej gik af Minde
Gudlaf og Oslaf,
hvorlunde de Skam
og Skjændsel lede;
Hævnen svulmed
i Heltebrystet.
Farvet blev Hallen
af Fjendeblod;
Kæmpekredsen
Kongen omringed;
Finn blev slagen,
fangen hans Dronning.
Skyldinger skyndsom
til Skibe førte
kosteligt Mon
og Kongebytte,
hvad de i Finnshjem
finde kunde;
ædele Stene
de over Havet
og Drottens Viv
til Danmark førte.

7. Vareger. At Danske førte anseelige Krige i Landene mod Østen, beretter, som vi allerede have seet, Sagnet. Det er heller ikke usandsynligt, at de have havt megen Samfærsel med Rigerne Holmgaard og Gardarige i nuværende Rusland; men Efterretninger derom mangle. Ikke desmindre tro vi til Slutning at burde nævne Varegerne, da deres Udvandring til det nuværende

[1]) Hunlafs Søn, Hengest. [2]) Sværdet.

Rusland, skjønt den først i den følgende Tid historisk bekræftes, vel allerede nu maa have taget sin Begyndelse. De udgik især fra Sverrig, men nogle uden Tvivl ogsaa fra Norge og Danmark.

Anmærkninger.

1. Kilderne hos Suhm om de nord. Folks Opr. S. 290 fgg. og J. Moller Bellum cimbricum.

See ogsaa Vedel Jarlsbergs Ældre skand. Hist. 1 Afd. Vedel-Simonsens Nationalhistorie 1 D. 2 H. S. 53 fgg. 150 fgg. Neikter de situ Chersonesi cimbricæ, Ups. 1797. 4. Hallenbergs Anm. till Lagerb. 2 Afd. S. 376—385. Ludens Gesch. des teutschen Volks, 1 D. S. 25—56, hvis Fremstilling her er lagt til Grund.

Naar Arrian den yngre i Kynegetikon, som Navn paa Hunde i det keltiske Sprog anfører Ordet Vertragi, og Gratius Faliskus taler om samme Hunde først som keltiske, dernæst som galliske, samt anfører, at de af Sigambrerne kaldtes veltrake (Radlofs Neue Untersf. über das Keltenthum, S. 217—218), saa viser dette Ord aabenbar Slægtskab med nordiske Sprog, da det er sammensat af Ordene velt, t. Feld, oldnord. völlr, d. Vold, og oldnord. rakki, en Hund. Endelsen -bod i Kongenavnet Teutobod lader sig henføre til oldnord. boði, Befalingsmand (jf. Voigts Gesch. Preussens, 1 D. S. 143). Endelsen -rix i Bojorix er det nordiske rekr, lat. rex (réks, goth. raiks).

2. 3. 4. See Suhm om de fra Norden udvandr. Folk, 1 D. S. 1 fgg. H. Grotii Hist. Gothorum, Vandalorum et Longobard. Vedel-Jarlsbergs Ældre skand. Hist. 2 Afdel. Geijers Svea R. h. 1 D. S. 93 — 134. Voigts Gesch. Preussens, 1 D. S. 94 fgg.

Gothiscanzia synes ligefrem at være sammensat af Goternes Navn, Goti, og Skaanes Navn Scanzia, det gotiske Skaane; Voigt (S. 98) antager det for at være en ved Weichselens Mun-

ding anlagt Borg (Skanse), senere Byen Danzig (Gedania, Gdanz) hvis Anlæg ellers tilskrives de Danske under Kong Valdemar den første.

Med Gepidernes Navn gepanta kunde man sammenligne isl. gapi, at gapa, hvoraf Participiet gapandi, gabende, nølende; men da der hos Jornandes maa læses gepaita, overensstemmende med Gepidernes Navn, Γηπαίδες, saa udledes det rettere af t. beiten (Voigt, S. 97), at bede (paa Vejen), isl. at beita.

Jornandis Vidivarii vilde med nordisk Form hedde Viðverjar (analog med Rómverjar, o. lign.) eller Indbyggerne af Witland; Endelsen er, som bekjendt, samme Ord som lat. vir. Vitæ og Jutæ (Jyder) findes, som forhen bemærket, undertiden blandede; her forbyder Afstanden at tænke paa de sidstnævnte, derimod kunde Formerne Vitæ og Gothæ vel ogsaa tænkes paa en lignende Maade forblandede.

5. See Suhm om de fra Norden udvandr. Folk, 1. D. S. 558 fgg. Gram in Meursium, S. 81—85. Hallenbergs Anm. till Lagerbr., 2 Afd. S. 355—376. Müller om Saxe, S. 133—134. H. Leos Gesch. der italienischen Staaten, 1 D. S. 55—133.

Scoringa hos Paulus Diaconus har Saxe forandret til Blekingia; Moringia, der ogsaa findes i den ældste Udgave af Saxe, har Stephanius i sin Udgave gjort til Boringia (Bornholm). Anførernes Navne Ibor og Ayo eller Agio angives hel forskjellige. Deres Moder Gambara eller Cambara, som man har ment at kunne henføre til det nordiske Navn Gunborg, kaldes ogsaa Magge (Chron. Erici, S. 156).

Dersom man med nogle for Scoringia læser Sciringia, og antager at Udvandringen gik ud fra Skagen, saa vilde dette Sciringia være det Landskab i det sydlige Norge, hvor der laa et gammelt Offersted, Skíringssalr (min Haandbog i den gammelnord. Geogr. 1 D. S. 284); da blev Moringia Møre Herreder i Smaaland (fsk. S. 281); og endelig Golandia Øen Gulland.

De Gunginci, som Paulus Diaconus omtaler, kan enten være det nordiske Ord konúngar, Konger, eller, som Suhm mener, Gjukunger, eller Kæmpevisens Gyndinger, de i Danmarks Historie noksom bekjendte Gynger fra Gjønge Herred i Skaane (Nyerups Frederik den tredie, S. 116).

Longobarderne kaldes Lángbarðs liðar i Goðrúnarharmr, Str. 19, jf. Völsúngas. Kap. 32 (S. 206). Odin selv kaldes Lángbarðr (F. Magnusen Lex. myth. S. 370), hvilket man forklarer enten ved den med et langt Spyd Bevæbnede, eller anseer for ensbetydig med Síðskeggr, den Langskjæggede, lig Tilnavnet Grábarði, den Graaskjæggede (Hkr. 5 D. S. 4.) Lángbarðs liðar eller Odins Folk vilde da være en Allusion til Fabelen hos Paulus Diaconus om Odin, som gav dem Navn og ligesom udvalgte dem til sit Yndlingsfolk. Man kan endelig udlede Navnet Lángbarðar af det oldnord. barði, en høj Kæmpe, en Jætte. Fjernere synes Udledningen af barði, som Navn paa et Skib.

Lagerbring søgte at forklare de longobardiske Kongers Navne af Finsk, og ansaae Folket for Finner, hvortil Forbindelsen med Kong Sne kunde give nogen Anledning. Deres Sprog viser imidlertid, at de vare af tydsk Oprindelse; da de germaniske og nordiske Sprog ligge hinanden saa nær, saa kan dette kun skjønnes af adskillige Ord og Ordformer, som komme nærmere til de tydske Dialekter, end de nordiske, som gasindium, t. Gesinde (oldnord. sinni), Schuldhais, t. Schultheiß, feld, t. Feld o. lign. Mangfoldige andre, som mundium (oldnord. mundr), mundvald (oldnord. mundvaldr), vidrigild (oldnord. viðrgjöld), ere imidlertid tillige saa ren nordiske, at hine mere germaniske Former let kunne forklares af Folkets lange Ophold i Syden, saa meget mere som vi kun kjende disse Ord af Love fra Midten af det syvende Aarhundrede.

6. Kilderne hos Suhm om de fra Norden udv. Folk, 2 D. S. 1 fgg. Leibnitii S. r. Brunsv. T. 1, S. 31 fgg. Lappenbergs Gesch. von England, 1 B. S. 65 fgg.

Kjøl, kjölr (i Flert. kilir) er et sædvanligt nordiskt Udtryk for Skibe. Tiden, da Udvandringen skete, angives forskjellig, fra 428 til 449; om den urigtige Angivelse af sidstnævnte Aar see Lappenberg S. 74. Hengst og Hors betyde, som bekjendt, begge Hest; Kent fører en Hest i sit Vaaben.

Om Angelsaxernes Sprog see Fortalen til Rasks Angelsax. Sproglære; jf. Lappenberg S. 83-84.

Om Bjovulfsdrape i Almindelighed, og Skyldingerne i Særdeleshed, see Grundtvigs Fortale til hans danske Overs. og Conybeare Illustr. of Anglo-saxon poetry, S. 35. 284. Om Toget mod Finnsborg Brudstykket hos Grundtvig S. xl, Conybeare, S. 175, og Episoden i Bjovulfsdrape, Thorkelins Udg. S. 82—88. Om Finn, Folkvalds (Godulfs) Søn see Conybeare S. 283, jf. Hversu Noregr bygðist, Kap. 6, S. 14. Med de i Bjovulfsdrape nævnte Slægter kan ogsaa jævnføres Den Rejsendes Sang hos Conybeare. S. 13.